XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 22. veebruar 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine
1. Arupärimine Eesti Rahvusringhäälingu rahastamise kohta (nr 370)
2. Arupärimine maavanema institutsiooni kohta (nr 353)
3. Arupärimine taastus- ja hooldusravi kohta (nr 354)
4. Arupärimine töötukassa tegevuse kohta (nr 349)
5. Arupärimine töötukassa kulutuste kohta meenetele (nr 355)
6. Arupärimine pensionide ja toetuste kojukande korraldamise ja tasu kohta (nr 357)
7. Arupärimine uute töökohtade loomise kohta (nr 360)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu ja lugupeetud rahandusminister! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kuuenda töönädala esmaspäevast istungit. Kolleegid soovivad üle anda arupärimisi ja eelnõusid. Alustame kolleeg Eldar Efendijevist.

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Mõni nädal tagasi oli selles saalis arutelu muuseumide liitmisest. Esines meie kultuuriminister ja sai hästi hakkama kõikide küsimustega, mis saalis kõlasid. Jäi mulje, et selles valdkonnas suuri probleeme ei ole, kokkulepe muuseumide ja ministeeriumi vahel on saavutatud ja küsimus on ainult tehnoloogias. Aga viimastel päevadel on ajalehtedes ilmunud artiklid, mis näitavad, et mõnede maakondade ja Kultuuriministeeriumi vahel ei ole kokkulepe saavutatud ja situatsioon on küllalt terav. Sellega seoses on meil kultuuriminister Laine Jänesele arupärimine, kus me esitame neli küsimust. Alla on neile kirjutanud kaheksa Riigikogu liiget.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhatus! Austatud Riigikogu! Austatud rahandusminister! Mul on eriti hea meel, et selle eelnõu üleandmise ajaks on saabunud saali rahandusminister, sest tegemist on tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõuga, mille eesmärk on vabastada tööandjate kulutused töötajate koolitusele ja tervisele erisoodustusmaksust.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, palun tasemini!

Eiki Nestor

Hea juhataja, neid see ei huvita! Kui ma teid veel tohin segada, siis eelnõu edasiarendamisel oleme me nüüd teinud ära selle töö, mida ametnikud siiamaani pole tahtnud teha. Kulutuste puhul on võetud arvesse Eesti tööandjate tegelikult tehtud kulud, mida te saate Maksu- ja Tolliameti statistikast kõik järele vaadata. Te näete, et kui me erisoodustusmaksu ära võtame, siis riigi kahju on olematu, aga võit, mille me saame töötajatesse investeerimise vabastamisel erisoodustusmaksust, on kindlasti suur. Ma loodan, et eelmise nädala arutelude pinnal võetakse see eelnõu seekord Riigikogus seadusena vastu. Nüüdseks oleme me seda ettepanekut siin saalis teinud kümme aastat ja on viimane aeg see vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel üle tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduse eesmärk on võimaldada tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmisega töötutel osaleda avalikus töös se-

nisest suuremas mahus, muutes ühes kuus lubatud töötundide arvu 50 tunnilt 80 tunnini. See töö on olnud vabatahtlik, mingeid sanktsioone töötutele ei järgne, kui nad selles ei osale. Samas on see paljudele töötutele siiski võimalus aktiivselt töös ja ühiskonnaelus osaleda, omavalitsused ja kolmas sektor aga saavad seda korraldada. See eelnõu on korra juba selle koosseisu arutada olnud ja kahjuks see siis toetust ei leidnud. Loodame, et seekord saab see suurema toetuse osaliseks! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel üle töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimelt saime eelmisel aastal uue töölepingu seaduse, kus vallandamine on tehtud imelihtsaks. Töölt võib lahti lasta ka meili või SMS-teatega, puhkuse ja haiguse ajal, palka võib ühepoolselt vähendada, väikelapse ema võib lihtsalt vallandada. Tekib küsimus: kuhu see on meid viinud? Kuhu on jäänud need paljulubatud töökohad? Vastupidi, uus seadus teeb võimalikuks, et iga nädal jääb töötuks 2500–3000 inimest ja töötuse kasvu poolest oleme Euroopas kõige halvemal positsioonil. Kõige kiirem kasv on just nimelt meil Eestis. Selles seaduseelnõus on hulk ettepanekuid, millega me tahame kehtivat seadust muuta – me jäime ju ka praeguse seaduse vastuvõtmisel eriarvamusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ja kolm seaduseelnõu. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimine vastab nõuetele, siis edastan selle adressaadile otsekohe.

Head kolleegid! Nüüd paar teadet. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 17. veebruaril algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 18. veebruaril algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon.

Olen edastanud 12 Riigikogu liikme arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile ja viie Riigikogu liikme arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Head kolleegid! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 82 rahvasaadikut, puudub 19.

Asume nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu! Regionaalminister ja arupärijad leppisid kokku, et tänaseks planeeritud arupärimisele nr 358 vastamine lükkub edasi ja seetõttu jääb tänasest päevakorrast välja punkt 3.

Ja teiseks, kultuurikomisjon palus mitte arutada neljapäevaks kavandatud Vabariigi Valitsuse algatatud keeleseaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 635 – see on teine päevakorrapunkt. Juhatus oli sellega nõus.

Head kolleegid, panen nende parandustega selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 71 rahvasaadikut, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli kuus. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti Rahvusringhäälingu rahastamise kohta (nr 370)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Enn Eesmaa, Kalle Laaneti, Eldar Efendijevi, Nelli Privalova, Toivo Tootseni, Arvo Sarapuu, Nikolai Põdramäe, Rein Ratase, Evelyn Sepa, Ain Seppiku, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Marika Tuusi, Heimar Lengi, Valeri Korbi, Georg Pelisaare, Ester Tuiksoo, Villu Reiljani ja Mai Treiali s.a 8. veebruaril esitatud arupärimine Eesti Rahvusringhäälingu rahastamise kohta. Kõnepulti palun kolleeg Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid! Hea rahandusminister! Täna on meie arupärimise teema Eesti Rahvusringhääling. Meid huvitab üks selle tõsiasjaga seotud seik, et teie, hea rahandusminister, saatsite teile

omase spontaansusega ERR-ile ühe huvitava kirja, mis on ERR-i kodulehel üleval. Selle kirja kohta me tahamegi küsida. Mis olid teie motiivid? Mis teil mõttes oli? Selle ümber on väga palju spekuleeritud. Usun, et arupärimise küsimustele vastates saate seda põhjalikumalt selgitada.

Aga arupärimise põhieesmärk on loomulikult kuulda rahvusringhäälingu rahastamisega seonduvatest küsimustest. Väga palju vaidlust tekitanud arutelud meie algatatud eelnõu üle räägivad ju sellest, et rahvusringhääling peab olema sõltumatu ja samal ajal selgelt arvestama ühiskonna väga suuri ootusi seoses rahvusringhäälinguga. Nii et igasugune Riigikogu koostöö ja tugi, sealhulgas rahastamise näol, mis toetaks rahvusringhäälingu tugevust ja kvaliteeti, on igati õigustatud. Just nendel teemadel me täna oma arutelu alustame.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Reps! Härra rahandusminister, teil on võimalus vastata. Palun teid kõnepulti!

Jürgen Ligi

Tänan selle arupärimise eest! See on minu arust üks ajalooline paber. Mitte sellepärast, et see on mu elu esimene arupärimine, vaid selles kajastuva groteski ja künismi pärast. Meedia ahistamise teemal pärib aru seltskond, kes on alati süüdistanud meediat kallutatuses ja püüdnud teda kuidagi teistpidi kallutada. Ja küsib ta sel teemal aru inimese käest, kes on alati kaitsnud neid printsiipe, mille järgimise tõttu Eesti ajakirjandus on maailma kõige vabamaid, inimese käest, kes on kaitsnud ajakirjandust ka selliste ebaõiglaste hinnangute eest, et ajakirjanikud on lollid, ajakirjanikud valetavad või et ajakirjandus on ajuvaba, nagu siin hõikab mulle vahele lugupeetud Evelyn Sepp. Minu arvates pälvib ajakirjandus, mis on Eestis võrdlemisi heal tasemel, lugupidamist ainuüksi sellepärast, et teda iseloomustab kirjaoskus, mis tänapäeval ei olegi nii tavaline.

Selle arupärimise groteskssust tunnistab ka see, et kolm ajakirjandusega seotud inimest ütlesid mulle selle intsidendi järel, et ega me teie pärast ei tõlgendanud teie meilivahetust, aga mõelge, kui tuleb Keskerakond! Täpselt nii mulle öeldi – see on teile mõtisklemiseks.

Aga võtame nüüd ette küsimused. Esimene küsimus: "Millised olid Teie motiivid ja ootused, saates kirja ERR-ile?" Ma ei saatnud ERR-ile kirja. Ma saatsin vabas vormis e-kirja, mille saatmise aeg, viis ja ka saatja isik tegelikult näitavad, et tegu ei olnud millegi ametlikuga. Tegu ei ole ametliku kirjavahetusega. Minu ja sama toimetuse ajakirjanike vahel on olnud ka SMS-ide vahetust – täiesti isiklikul pinnal, viisakalt, sõbralikult.

Selle meili mõte oli rääkida ainult ühest saatest. Ainult ühest saatest, mis, nagu mulle kohe tundus, pidi tasakaalustatud olema eelmisega, kus sain sõna mina. Ma ei süüdista seda saadet kallutatuses, ma süüdistan seda ebaprofessionaalsuses. Seda saadet vaadanud inimesed ei saanud aru, millest on jutt. Nad kuulsid ainult, et rahandusminister on üksi, et keegi ei nõustu ta seisukohaga, aga tema seisukohta saates ei öeldud ja rõhuv enamik valijaid seda kindlasti ei mäletanud. Ma olin saanud seda tutvustada ainult mõne sekundi jooksul eelmine päev, samas kui mitu populaarset poliitikut sai esitada oma täiesti alasti sõnumi millestki muust ehk rääkida aiaaugust. Ja sellest ma oma e-kirjas ka kirjutasin. Kui ma midagi kahetsen, siis eelkõige seda, et hilise kellaaja ja halva valguse tõttu ma tegin seal tähevigu. Oli väga piinlik näha, et see tehti avalikuks. See oli lausa solvav, sest reeglina selliseid meilivahetusi isegi kellelegi kättemaksuks või hoiatuseks avalikuks ei tehta. Aga meie vahel ei ole mingisuguseid institutsionaalseid ega isiklikke vaenutundeid ka pärast seda kirjavahetust ja selle intsidendi lõppu. Nii et ma kinnitan, et suhtun ajakirjanikesse hästi.

Teiseks: "Kas plaanite tõesti lähiajal vähendada ERR-i eelarvet? Kui palju ning kas seda tehakse 2010. aasta lisaeelarvega?" 2010. aasta lisaeelarvet ei ole keegi plaaninud ja ka 2011. aasta eelarve tehakse võimaluste piires kõigi rahasaajate jaoks.

Kolmandaks: "Miks otsustasite saata ERR-ile ähvarduskirja, selle asemel et pöörduda eetikanõukogu nõuniku poole ning lahendada tüliküsimus seaduspäraselt?" Ei ole olnud tüliküsimust! Mul ei ole olnud mingit vajadust vaielda ERR-iga ametlikul tasandil. See oli isiklik mõttevahetus ja tõepoolest emotsionaalses vormis, kuid selles ei olnud mitte mingil juhul midagi spontaanset, nagu Mailis Reps väitis. Ma teadsin, nagu ma tean alati, mida ma

räägin ja mida ma kirjutan. Juttugi ei saa olla ähvarduskirjast. Tegemist oli kirja preventiivse tõlgendusega ja see preventsioon ei olnud suunatud minu kui poliitiku vastu. Ma olen selles siiamaani veendunud ja ma olen seda välja lugenud ka kirjavahetusest, mis järgnes kogu teema avalikustamisele.

"Kas plaanite tõstatada valitsuses ERR-i rahastamise küsimuse, et siduda see lahti valitsuskoalitsiooni suvast ning võimaldada mitut poliitilistest tõmbetuultest sõltumatut tuluallikat? Milliseid võimalusi plaanite kaaluda?" Olen kategooriliselt vastu parlamendi ja parlamentaarse protsessi alandamisele sellisel moel. Kuidas saab rääkida, et eelarve kinnitamine on päevapoliitiline tõmbetuul, valitsuskoalitsiooni suva!? Parlament menetleb riigieelarvet, parlament kui institutsioon väärib lugupidamist ja sõltumatust oma menetluses. See, et siin on keegi koalitsioonis ja keegi opositsioonis, seda tõsiasja ei muuda. Küll aga ma soovitan mitte sellist oma joone ajamist nagu mingisugune jutt mitmest tuluallikast. Kõik see on riigieelarve. Mitte mingil juhul ei ole ma nõus, et ERR-i eelarve või mingi muu eelarve seotakse jäigalt mingi protsendiga. Seda objektiivset protsenti ei eksisteeri ja kõik need protsendid, mida seadustesse on kirjutatud, mõjuvad kokkuvõttes riigi võimalusele oma kohustusi täita laastavalt. Kriisiolukorras on igasugused jäigad protsendid kõik jalus ja neil ei ole mitte mingit seost tegelike rahavajadustega. Need on suva. Sellepärast ma ei kaalugi mingisuguseid alternatiivseid meetodeid. Täpselt nagu muid eelarveid, kaalutakse ka ERR-i eelarvet nii riigi tulude kui ka konkreetse institutsiooni vajaduste järgi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Teile on ka küsimusi. Palun, Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Härra minister! Te äsja ütlesite, et te ei süüdistanud oma e-kirjas ajakirjanikke sugugi mitte kallutatuses, vaid ebaprofessionaalsuses. Kas nimetategi edaspidi kallutatud esitust ajakirjanduses ebaprofessionaalsuseks? Ja teisalt: kas ebaprofessionaalsed ajakirjanikud teie arvates sobivad Eesti Rahvusringhäälingus töötama? Aitäh!

Jürgen Ligi

Ma rääkisin ebaprofessionaalsusest ainult selle saate kontekstis ja ma ei süüdista neid inimesi üldises ebaprofessionaalsuses. Ma ütlen veel kord: jutt ei olnud kallutatusest. Minu seisukohti, mis saates ei kõlanud, said kritiseerida nii koalitsiooni kui opositsiooni esindajad, kusjuures nad ei kasutanud juhust vastata minu väidetele, vaid rääkisid millestki muust. Ja see oli ebaprofessionaalsus, et neile see võimalus anti.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea vastaja! Ma palun teid, kas te oleksite nii lahke ja selgitaksite üht asja. Teie sõnul teie head kolleegid ütlesid, et nad pidid kahjuks selle kirja avalikustama, sest kui samasugune kiri oleks tulnud Keskerakonnast, siis oleks oi-oi olnud. Võib-olla selgitate seda natuke?

Jürgen Ligi

Tegemist oli meie erakirjavahetusega, mida ma detailides ei kirjelda, aga jutt ei olnud mitte minu kolleegidest, vaid ajakirjanikest. Kui mul oli tõesti sõnavääratus, siis ma parandan selle ära. Ajakirjanikud on ka varasemates vestlustes väitnud seda, mida te ka ise räägite – et teie ja meedia vahel usaldust ei ole. Ma ei tea, mitu inimest nendest arupärijatest, aga mõnigi teist on suhteliselt tarbetult kohtu kaudu oma pisikest asja ajanud. Ning ajakirjandust on süüdistatud väga suuri üldistusi tehes ja järjepidevalt. Minu arust on see arusaamatu. See on ebaõiglane ja see on arusaamatu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud minister! Olen rahvusringhäälingu nõukogu liige ja tunnen sügavat muret selle pärast, et ERR-i eelarvet on eelmisel aastal mitu korda vähendatud. Nii on ära jäänud mitme rahva poolt armastatud saate tootmine. Teie e-kirja ähvardus oli kahtlemata ikkagi pretsedent ja ega me täpselt aru ei saanudki, miks niimoodi juhtus, miks te nii valusalt reageerisite. Kas siis kõik teised saated ülejäänud aegadel on teie meelest rahvusringhäälingus korras,

tasakaalus ja väga professionaalsed olnud? Ja veel: need tähevead ikkagi! Kas need näitasid teie hetke meeleseisundit?

Jürgen Ligi

Ma teen tähevigu, ma tunnistan seda! Ja kehvas valguses hilisel tunnil on neid rohkem ja jääb mõni parandamata. Neid ei olnud väga palju, ma leidsin neid kiiruga järele vaadates kaks.

Veel kord: ähvardust ei ole olnud. Kui see oleks ähvardus, siis oleks iga rahandusministri samm ähvardus. Rahandusminister ähvardab maailma kogu aeg sellega, et eelarvel on piirangud ja kulud sõltuvad tuludest. See ongi minu ähvardus. Ja seal kirjas olid sõnad "muu hulgas ka ERR". Ning küsimus oli: "Kas teie väärite seda raha vähem?" Kas see on ähvardus? See oli pigem ERR-i kaitsmine. Ma näitasin, et üks ebaõiglane ja rumal rahajagamise viis kahjustab ka neid, kellele oleks raha õige juurde anda. Ja igaüks, kes seda kirja luges, sai sellest tegelikult aru.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra minister! Te olete kümmekond minutit seda teemat siin lahanud ja vastanud küsimustele, aga midagi pole teha, ikka pole aru saanud, vähemalt mina. Võib-olla te lühidalt võtaksite paari lausega kokku, miks te selle kirja kirjutasite ja miks teie meelest see kiri avaldati? Aitäh!

Jürgen Ligi

Proovige vaadata stenogrammist! Proovige kolm korda – ega kõik ei saagi sellest lõpuni aru. Ma ei taha oma era e-kirjavahetust, mis ise viitab vabale vormile, lõputult pikalt lahata. Ma väidan, et see oli eraviisiline mõttevahetus ühe konkreetse saate kontekstis. Punkt! Lugege see üle, ja te saate sellest aru.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Ma saan aru, et selle teie kirja puhul oli viitsütikuks üks uudis, kus kaks Riigikogu liiget – üks neist olin mina opositsiooni esindajana ja teine oli IRL-i esindaja Margus Tsahkna – kommenteerisid mõtet, et kodulaenude intresside tagastused võiks ära kaotada. Teie ütlesite, et ebaõiglane ja rumal rahaeraldus on kahjulik kõigile, muu hulgas ka rahvusringhäälingule. Te ise olite siin saalis ja hääletasite minu meelest selle poolt, kui mõlemale eratelekanalile kingiti aastas 25 miljonit loatasusid. Kahtlemata rahvusringhääling oli ka selles suhtes hoiatava sõnumiga. Kas te arvate, et rahvusringhäälingu rahastamise peaks üle vaatama ja mitte nii, nagu sellest kirjast välja tulnud, vähendamise sihiga, vaid pigem peaks leidma lisasissetulekuid või lisatoetust rahvusringhäälingule, et ta kõiki oma ülesandeid tasakaalukalt täita saaks?

Jürgen Ligi

Neid kommentaatoreid oli kolm. Teie oma oli selle poolest kõige ausam, et te ütlesite lihtsalt, et te ei toeta, ja kõik. See oli aus jutt, mis ei läinud ka kuidagi minu argumentatsioonist mööda. Ülejäänud kaks vastajat rääkisid tegelikult aiaaugust. Saatejuhi või saate kokkupanija või reporteri töö olnuks kuidagi need kaks eri saadet siduda ja jätta vaatajate otsustada, kumma poolt nad on. Ma olen üsna veendunud, et enamik olekski olnud teie poolt, sest mis tahes hüve, ka kõige ebaõiglasema hüve äravõtmine on ebapopulaarne. Ja selles mõttes oli see – kuidas nüüd öeldagi? – väga lihtne pala, eks ole?

Ministri ründamiseks ei ole lihtsamat asja kui öelda, et ta tahab midagi ära võtta. Aga rahapuudus kui selline ... Ma ei tea, kas peab jälle hakkama rääkima seda, kui palju meie riigi tulud on vähenenud? Mis puutub loatasudesse, siis seda otsust ma ei ole valmis praegu täpsemalt kommenteerima. Sellel olid omad argumendid. Loatasu oli kompensatsiooniks ERR-is ehk ETV-s ja riigiraadios ehk Eesti Raadios reklaami keelamisele. Osa nende institutsioonide tulust võeti ära ja seda kompenseeriti sellega, vastasel juhul oleks reklaamitulusid edasi saavate erakanalite positsioon turul paranenud. Nii et see oli võrdsuse saavutamiseks tehtud poliitiline otsus ja ma arvan, et keskmine televaataja on rahul, et ta ERR-ist reklaami ei pea vaatama. Tuleb ka aru saada, et erakanalite võimalused turul on selle võrra suuremad, kui nad saavad raha sedaviisi teenida. Ma arvan, et see oli õiglane otsus tol

hetkel, aga kui pika elueaga see peab olema, on iseküsimus.

Jah, eelarve võimalused on piiratud ja see on praegugi minu ähvardus kogu maailmale. Aga palju suurem ähvardus on see, mis tuleb riikidest, kus seda ignoreeritakse ja kus see tuleb teisi kanaleid pidi maksutõusudega ja sisuliselt maksevõimetusega ning riigi maine langusega. Mul on väga hea meel, et Eesti rahandusministrid läbi aegade on riiki ähvardanud sellega, et üle jõu ei tohi elada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Lugupeetud minister! Te andsite hinnangu, et ajakirjanikud on kõik ausad, mitte kallutatud. Mul ei ole pretensioone ETV ajakirjanike suhtes, kuid ka TV3-s töötavad ajakirjanikud. Kas see pole ebaprofessionaalne ajakirjanik, kes väidab avalikkuse ees, et Jaan Kundla heideti Keskerakonnast välja, kuigi ma astusin välja oma isikliku avalduse alusel? See oli avalikkusele kõik teada.

Jürgen Ligi

Ma ei tahaks teie personaalküsimuse arutelusse praegu laskuda, aga see paber, millelt te ette lugesite, ei puudutanud ilmselt tänast päevakorda. Ma ei ole öelnud, et kõik ajakirjanikud on ausad ja kallutamata. Nad on ka inimesed, nende hulgas on targemaid ja rumalamaid, aga ajakirjandus või ka ERR kui institutsioon minu arvates kallutatud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peeter Kreitzberg!

Peeter Kreitzberg

Ma kuulan seda arutelu ja mulle jääb mulje, et meie ees seisab tõe kriteeriumi kuulutaja, kes esindab ainuvõimalikku viisi maailma asjadest aru saada. Kuulates seda, mida sa rääkisid 25 miljonist loamaksust, ei jõudnud ma ära imestada, kui kergesti sa võid suvalist teksti panna. Tegelikult need 25 miljonit kingiti erakanalitele selleks, et minna kiiresti üle digiplatvormile. See oli üks asi. Teiseks tekitas see Margus Allikmaas ja ERR-is vastuväiteid põhjusel, et nad tulid kahe kanaliga ning ERR-i vaadatavus ja konkureerimisvõime vähenes kõvasti. Käis väga suur vaidlus, aga põhjus ei olnud kindlasti selles, millest sa siin üsna arusaamatult rääkisid. Minu lihtne küsimus on: kas sa möönad, et maailma asjadest on võimalik ka teisiti aru saada, kui sina saad?

Jürgen Ligi

Palun vabandust, kui ootamatul teemal küsimuse vastus ei läinud päris täppi! On olnud ka säärane makseviis, mida mina kirjeldasin, aga jah, ilmselt märksõnad läksid segi. Aga teie küsimus oli heas stiilis, nii et palju õnne! On tõesti akadeemiline tase ja Riigikogu tase.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud härra minister! Mul on tunne, et praeguseks olete ka ise aru saanud, et see erameili saatmine oli ebaõnnestunud tegu. Kui vaadata kas või ERR-i juhatuse esimehe reaktsiooni intervjuudes ja üsna paljude teiste ametiisikute reaktsiooni, siis tekitas see segadust ja hämmeldust. Kas teil ikka on täpne arusaam, millal on rahandusminister ERR-ile rahastamise teemal kirja saates eraisik ja millal rahandusminister? Kordan veel kord, et reageeringute järgi otsustades tundus see erakiri ERR-i juhtide seas üsna palju pahameelt tekitavat.

Jürgen Ligi

See on tegelikult oluline küsimus. Kõik sõltub sellest, kui suur on usaldus meedia ja konkreetse poliitiku vahel. Mina ei ole loomulikult kogenematu meediaga suhtleja. Mul on väga hästi teada see tehismaailm ja see, mida õpetavad ajakirjanikud ise poliitikutele ka meediakoolitustel: ära usalda ajakirjanikku, ta kasutab seda ära, sina jääd alati poliitikuks. Jne. Ma olen seda alati ignoreerinud. Ma olen seda õpetust kuulnud juba 1990-ndatest peale ja ma olen seda ignoreerinud ega ole seni suurt näppu lõiganud.

Vabam suhtumine annab palju parema võimaluse oma mõtteid vahendada. Inimestelt, kes võtavad seda õpetust täht-tähelt, lihtsalt ei küsita. Nad on meedias olematud. Mina ei arva, et poliitiku puhul on auasi see, kui tema sõnum ei jõua pärale. On parem, kui suhted on aktiivsemad, kui suhted on usalduslikud ja

üksteist ei reedeta. Aga muidugi on selles õpetuses oma iva, selliseidki juhtumeid tuleb ette.

Ka Margus Allikmaa hilisem avaldus meedias oli minu arvates ikkagi häbiväärne. Esiteks, ta tunneb mind inimesena väga hästi, ja teiseks ütles ta jällegi erakirjavahetuses, et ta on kõigega nõus, mis ma kirjutasin, ainult et kirja lõpp rikkus kõik ära. Kusjuures see lõpp oli minu lubadus, et ma leian selle raha mujalt. Ma olen seda raha lubanud kogu oma ametiaja jooksul ja varemgi, kui ma ei olnud rahandusminister, aga pidin hoolitsema eelarvekärbete eest ebaproportsionaalselt palju. Ongi nii, et sajad miljonid lähevad praegu käiku täiesti ebaotstarbekalt ja see raha tuleb kuskilt mujalt leida. Teiste hulgas tuleb ka ERR-il, nagu ma ütlesin, selle võrra rohkem kokku hoida. Ma ei ütle, kas võrreldes praeguse eelarvega, sest eelarvet ei ole. Ma ütlen, et põhimõtteliselt on rahahulk, mis meil on jagada, väiksem, kui me loobime raha ka huupi välja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud minister! Vastuses kolleeg Jaanus Marrandile nimetasite te sõna "reetmine". Mida praegu arutletava teema kontekstis "reetmine" tähendab?

Jürgen Ligi

Kõnealuse kirjavahetuse puhul tähendab see väga isiklikku asja, ei midagi institutsionaalset. See on isikutevahelise usalduse reetmine, kirja avalikustamine. See risk oli ju meile mõlemale teada. Mõlemad pooled teadsid, et mõlemad teavad, et on võimalus kasutada ära poliitiku mingit kehahoiakut, iga žesti, iga sõna, iga tegu. See on alati võimalik. Ning siis on küsimus, kas usaldust õigustatakse või kasutatakse seda ära. Kas võetakse asja sellisena, nagu ta on esitatud, või tõlgendatakse kuidagi. Seekord läks niipidi.

Samas ei taha ma öelda, et tunnen ennast nüüd elu lõpuni reedetuna. Ma suhtlen nende kahe konkreetse ajakirjanikuga, kellele ma selle meili saatsin, vabalt edasi. Ei ole nii, et ma ei vasta enam nende küsimustele. Viimati vastasin näiteks reedel.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun kõnepulti Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid ja rahandusminister! Peab ütlema, et meie vestlusvoor oli märksa huvitavam, kui ma eeldasin. Sellist avaldust oli küll väga raske ennustada, et see kiri tuli avalikuks teha sellepärast, et Keskerakond sellist kirja ei saadaks.

Esiteks peab rõhutama, et meie eesmärk oli just sellekohaseid avaldusi, olgu need siis isiklikud või institutsionaalsed, ära hoida. Meie ettepanekut arutada tõsiselt rahvusringhäälingu sisu on küll püütud tembeldada meie sooviks meediat suukorvistada, aga kui keegi on suvatsenud selle dokumendi läbi lugeda, siis ta näeb, et nii see ei ole. Me räägime tasakaalustatusest kõige laiemas mõttes. Meil ei ole praegu selles vallas olemas pidevmonitooringut kvaliteedi ja sisu üle, mis enamikus endast lugupidavates riikides on. Seega me ei saa rääkida ainult ajakirjandusvabadusest. Me saame rääkida ka sellest, kas erinevad maailmavaated ja arusaamad, elagu inimesed kus tahes ja olgu nad kodanikuühiskonna või riigi esindajad, rahandusministrid või väga noored inimesed, oleks esindatud meie enim usaldust pälvinud rahvusringhäälingus. Just seepärast me selle arupärimise esitasime.

Tõepoolest, võib ju olla tegemist väga isikliku kirjaga. Aga kui rahandusminister on tõsiseltvõetav, siis iga tema seisukohta, et rahastamist tuleks vähendada, võetakse igas institutsioonis väga tõsiselt. Usun, et selles mõttes ei olnud kuigi üllatav, et ühiskond kirjale niimoodi reageeris.

Nüüd on küsimus rahvusringhäälingus. Rahandusminister ütles siit puldist hetk tagasi, et igasugune eelarve peab olema ühtne, maksudest tulenev eelarve ja et ühtset, sellest süsteemist välja minevat nn erapoolikut eelarvet ta ei toeta. Sellepärast on Euroopa Nõukogu meid ka esile toonud kui üsna omapärast. Rahvusringhäälingul on kaks omapära. Üks on see, et selle nõukogus on poliitikud, ja teine see, et seda rahastatakse ainult riigieelarvest. Võibolla tõepoolest ei ole praegu ühtegi head alter-

natiivi. Reklaami rahvas kindlasti ei soovi, samas ootab ühiskond, et rahvusringhääling saaks oma tööd teha veelgi iseseisvamalt ja veelgi professionaalsemalt. Seda soovivad ka kõik erakonnad.

Nii et jõudu meile kõigile selleks! Loodan, et sellised kirjad, on nad siis isiklikud või mitte, ei teeni eesmärki, et keegi saab määrata meie jaoks väga olulise rahvusringhäälingu eelarve. Ka mitte rahandusminister. See ei oleks hea toon ka Eesti demokraatias. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Mailis Reps! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine maavanema institutsiooni kohta (nr 353)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Evelyn Sepa, Lembit Kaljuvee, Tiit Kuusmiku, Valeri Korbi, Arvo Sarapuu ja Lauri Laasi 14. jaanuaril esitatud arupärimine maavanema institutsiooni kohta. Palun kõnepulti kolleeg Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Küllap me oleme harjunud nägema ministrit seal, kus ta koht on, kus ta ei häbene oma vastutust, mitte kuskil tagaridades. Sellest väike segadus.

Aga tutvustan nüüd arupärijate nimel lühidalt arupärimist teemal, mis on tekitanud juba pikka aega märkimisväärseid küsitavusi Eesti kohalike omavalitsuste juhtimisel ja kohaliku elu juhtimisel, mis lähtub riigi tasandist.

Me oleme ministrile esitanud kümme küsimust. Peamiselt puudutavad need maavanemaid. Esiteks: "Millised on Vabariigi Valitsuse põhimõtted maavanemakandidaatide valikul? Milliste avaliku teenistuse üldiste põhiväärtustega on need kooskõlas?" Loomulikult ootame ministrilt ammendavaid seletusi, miks on juhtunud niimoodi, et tegevpoliitikud on imekombel massiliselt siirdunud maavanema ametisse, kuigi maavanemad peavad muu hulgas teostama sõltumatut järelevalvet näiteks omavalitsuste üksikaktide üle. On ilmselge, et parteistunud kohtunikkonda me näha ei tahaks, ja küllap see takistabki maavanematel nende funktsioone täitmast. Praegu me ei tea, mis kriteeriumidest peale õige parteipileti maavanemate valikul lähtutakse.

Teiseks: "Kes määrab ja kes teeb ettepaneku konkreetse maavanema sotsiaalsete tagatiste määramiseks? Millest ettepaneku tegija lähtub?" Eesti inimestele pole ilmselt saladus, et maavanemad on pärjatud väga erinevate sotsiaalsete tagatiste pakettidega ja et nende palganumbrid ja muud sotsiaalsed tagatised on väga erineva suurusega. Kindlasti tuleks avameelselt lahti seletada, kas see tuleneb parteilistest teenetest või millestki muust.

Kolmandaks: "Palun loetlege kõigi hetkel ametis olevate maavanemate põhipalgad, neile makstavad lisatasud, preemiate, tulemustasude maksmise juhtumid ja suurused 2009. aastal ning nende maksete tegemise põhjendused." Sellele küsimusele kommentaare ilmselt vaja ei ole.

Neljandaks: "Milliste kriteeriumide alusel hindab Vabariigi Valitsus maavanemate tööd?" Kahtlemata väga huvitav küsimus ja kes oleks õigem andma sellele pädevaid selgitusi kui regionaalminister.

Viiendaks: "Kas ja kuidas Vabariigi Valitsus järgib maavanemate palkade määramisel ja diferentseerimisel võrdse kohtlemise põhimõtteid?" Kui pisut ironiseerida, siis ei saa siin üle ega ümber parteilisest kuuluvusest ja teenetest partei ees. Kas need tõesti saavad olla tänases Eesti Vabariigis, selles õigusriigis, kus me elame või vähemalt elada tahaksime, peamised kriteeriumid?

Kuuendaks: "Arvestades tuntavaid palgakärpeid avalikus teenistuses, siis kas need on puudutanud ka maavanemaid? Kui jah, siis keda ja millises summas?" Usun, et kõik ministeeriumi ja ministeeriumi haldusala töötajad oleksid päris õnnelikud, kui nad saaksid selgust, kas palgakärped ja koondamised puudutavad ainult neid või äkki oleks aeg kaaluda ka mõne maavanema koondamist. Tegemist on ju sisuliselt Siseministeeriumi osakonnajuhatajaga – maavanema eriline staatus on ammu selle tähenduse kaotanud, mis tal oli kümmekond või 15 aastat tagasi.

Seitsmendaks: "Kuidas on korraldatud ja kuidas peetakse maavanemate puhul arvestust transpordikulude osas? Kas maavanemate kasutuses olevate autode pealt makstakse ka erisoodustusmaksu?" Arupärijate sissejuhatava

kommentaari kohaselt oleks huvitav teada, et kuna tegemist on limiteeritud tööajaga ametnikega, siis kas nende nädalavahetuse transpordikulud ja lisakulud sellega seonduvalt ikka on nende ametiülesannete täitmisega seotud või siiski mitte.

Kaheksandaks: "Kui suured on riigi kulud maavanemate siseriiklikele lähetustele ning kui suured on need iga maavanema puhul eraldi? Kes ja kuidas hindab nende lähetuste eesmärgistatust?"

Üheksandaks: "Kuidas on korraldatud Hiiu ja Saare maavanema liikumine mandri ja saarte vahel? Kui palju nendest sõitudest on kompenseeritud seoses tööga ja kas maavanemad maksavad sõitude eest ka ise?"

Ning kümnendaks: "Millise hinnangu annate teie ministrina praeguste maavanemate töö tulemustele ning milline on maavanemate panus haldusreformi ettevalmistamisel ja plaanitaval läbiviimisel?" See on kahtlemata võtmeküsimus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd kõnepulti regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Kõigepealt palun vabandust, kui kedagi minu istekoht häirib!

Aga küsimusi on palju ja asun kiiresti asja juurde. Kõigepealt maavanema määramisest. Maavanem peab vastama avaliku teenistuse seadusest ja Vabariigi Valitsuse seadusest tulenevatele nõuetele. Vastavalt avaliku teenistuse seaduse §-le 14 peab maavanemakandidaat olema vähemalt 21 aastat vana, vähemalt keskharidusega teovõimeline Eesti kodanik, kes valdab eesti keelt seaduse alusel sätestatud ulatuses. Vabariigi Valitsuse seaduse § 83 lõige 6 sätestab maavanemakandidaadile töökoha- ja tegevuspiirangud. Selle sätte kohaselt ei tohi maavanem olla üheski muus riigi- või kohaliku omavalitsuse ametis ega kuuluda tulundusettevõtte juhatusse või nõukogusse, tegutseda ettevõtja ega prokuristina, töötada ühelgi teisel tasustataval ametikohal, välja arvatud teaduslik ja pedagoogiline töö. Maavanem ei või olla ka valla- või linnavolikogu liige. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 18 lõike 1 punkti 5 järgi lõpevad volikogu liikme volitused enne tähtaega muu hulgas seoses liikme valimisega maavanemaks. Samuti laienevad maavanemale avaliku teenistuse seaduse §-s 16 toodud piirangud, mis puudutavad kuritegude sooritamist, lähisugulust ja muud sellist.

Küsimus maavanema sotsiaalsete tagatiste määramise kohta: kes määrab ja millest ettepaneku tegija lähtub? Maavanema sotsiaalsed tagatised tulenevad otseselt Vabariigi Valitsuse seaduse §-dest 83 ja 83^1. Nende kohaselt on maavanemale ette nähtud kuue kuu ametipalga suurune hüvitis seoses volituste lõppemisega. See on, kui viis aastat ametiaega on täis saanud ja maavanemat ei nimetata enam ametisse uueks tähtajaks. Kompensatsioon on ette nähtud ka maavanemale, kes regionaalministri ettepanekul vabastatakse Vabariigi Valitsuse otsusega ametist regionaalministri ja maavanema koostöö mittelaabumise tõttu. Sama suur hüvitis on ette nähtud maavanemaga koos elanud ja tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetele maavanema surma korral. Nimetatud asjaolude ilmnemisel tuleb maavanemale hüvitis välja maksta, seadus ei anna siinkohal kaalutlusruumi, kas maksta ja mis summas. Muudel juhtudel hüvitise maksmist seadus ette ei näe.

Kolmas küsimus: kui suured olid kõigi ametis olevate maavanemate põhipalgad, lisatasud, preemiad jne 2009. aastal? Maavanema palga komponendid on järgmised. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadusega on maavanemate palgaastmeks kehtestatud 35. palgaaste, millele vastav kuupalga määr on 25 000 krooni. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 30. detsembri 2008. aasta määruse nr 182 "Riigiteenistujate töötasustamine" § 2 lõikele 4 on regionaalministrile antud õigus maavanema ametikohale vastavat palgamäära diferentseerida ning kõikide maavanemate ametipalkasid on diferentseeritud võrdselt 20%. Sama määruse alusel on regionaalminister kehtestanud maavanematele ka lisatasu täiendavate tööülesannete täitmise eest. Maavanematele makstakse veel vastavalt avaliku teenistuse seaduse §-le 37 lisatasu teenistusaastate eest vastavalt nende teenistusstaažile ning sama seaduse § 38 alusel magistri- või doktorikraadi olemasolul lisatasu akadeemilise kraadi omamise eest. Vastavalt eeltoodule on maavanematele alates 1. juulist 2009. aastal kehtestatud alljärgnevad palgad: Hiiu, Järva,

Jõgeva, Lääne-Viru, Pärnu, Tartu ja Harju maavanemal 40 020 krooni, Võru, Saare ja Ida-Viru maavanemal 41 400 krooni, Lääne maavanemal 40 500 krooni, Viljandi ja Rapla maavanemal 38 640 krooni ning Põlva maavanemal 37 260 krooni. Lisatasusid on makstud alljärgnevalt. 2009. aasta lõpus maksti Jõgeva maavanemale ja Saare maavanemale ühekordset lisatasu 616 krooni. See maksti seoses maavalitsuste raamatupidamise tsentraliseerimisega alates 1. jaanuarist 2010 ning vajadusega ühtlustada maavalitsuste palgamaksmise kuupäeva. Jõgeva maavanemale maksti 2009. aastal ühekordset matusetoetust 1500 krooni.

Edasi: milliste kriteeriumide alusel hindab Vabariigi Valitsus maavanemate tööd? Vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 66 lõikele 3 on maavalitsused Siseministeeriumi valitsemisalas. Vabariigi Valitsuse seaduse § 84 punkti 3 järgi annab maavanem oma tegevusest aru regionaalministrile, kellele maavanem allub ka teenistusliku järelevalve kaudu. Seega, Vabariigi Valitsus maavanemate tegevusele hinnangut andma ei pea.

Viiendaks: kas ja kuidas Vabariigi Valitsus järgib maavanemate palkade määramisel diferentseerimise ja võrdse kohtlemise põhimõtteid? Vabariigi Valitsus ja regionaalminister lähtuvad seadusest. Vastavad põhimõtted tõin välja kolmandale küsimusele vastates. Kuna maavanemate palgad märkimisväärselt ei erine, siis ei oska siin ka rohkem lisada.

Kuuendaks: arvestades tuntavaid palgakärpeid avalikus teenistuses, siis kas need on puudutanud ka maavanemaid? Kui jah, siis keda ja millises summas? Alates 1. juulist 2009. aastal kohaldus kõikidele Siseministeeriumi teenistujatele ja ministeeriumi haldusala asutuste juhtidele, kaasa arvatud maavanematele, ühtsel alusel palga vähendamine 8%. Erandina ei vähendatud toona Lääne maavanema palka, kes palus ise seoses maavalitsuse raske majandusliku olukorraga vähendada talle makstavat lisatasu täiendavate teenistusülesannete täitmise eest juba varem 3000 krooni võrra kuus alates 1. jaanuarist 2009. aastal. See summa moodustas tema kuupalgast ligikaudu 7%.

Kuidas on korraldatud ja kuidas peetakse maavanemate puhul arvestust transpordikulude osas ja kas makstakse ka erisoodustusmaksu? Maavalitsuses peetakse arvestust sõidukite lõikes. Kõikides maavalitsustes kasutab maavanem asutuse liisitud autot. Reeglina saavad sama autot vajadusel kasutada ka teised maavalitsuse töötajad. Maavanemad üldjuhul sõidukeid erasõitudeks ei kasuta ning juhul, kui nad seda teevad, arvestatakse ja makstakse sellelt ka erisoodustusmaksud. 2009. aastal oli see summa kõikide maavalitsuste peale kokku 53 500 krooni.

Kui suured on riigi kulud maavanemate siseriiklikele lähetustele ja iga maavanema puhul eraldi? Ning kes hindab nende eesmärgipärasust? Maavanemate sise- ja välislähetust reguleerib vastav Siseministeeriumi kord. Siselähetuse vajadust hindab korra kohaselt iga maavanem iseseisvalt, kes peab sellest informeerima Siseministeeriumi kantslerit. Siseriiklike lähetuste kulud kokku 2009. aastal olid 53 100 krooni, sellest Hiiu maavanemal 25 500 krooni ja Saare maavanemal 12 100 krooni. Need kaks kulukohta moodustavad ligi 70% kogukulust. Ülejäänud maavanemate lähetuskulud on märksa väiksemad. Võin need siin igaks juhuks ette lugeda, kuna küsitud oli kõigi kulusid: Harju Maavalitsus 0, Ida-Viru Maavalitsus 8845, Jõgeva Maavalitsus 18 145, Järva Maavalitsus 1740, Lääne Maavalitsus 17 283, Lääne-Viru Maavalitsus 8671, Põlva Maavalitsus 420, Pärnu Maavalitsus 65 980, Rapla Maavalitsus 5758, Tartu Maavalitsus 0, Valga Maavalitsus 21 170, Viljandi Maavalitsus 450, Võru Maavalitsus 923 krooni.

Kuidas on korraldatud Hiiu ja Saare maavanema liikumine mandri ja saarte vahel? Kui palju nendest sõitudest on kompenseeritud seoses tööga ja kas maavanemad maksavad sõitude eest ka ise? Saare ja Hiiu maavanem sõidavad mandri ja saarte vahet enamasti praamiga. Saare ja Hiiu maavalitsuse eelarvest kaetakse kulud, mis on seotud maavanema teenistuslähetustega. Isiklike sõitude eest maksavad maavanemad ise.

Ja viimane küsimus: millise hinnangu annate teie ministrina praeguste maavanemate töö tulemustele ning milline on maavanemate panus haldusreformi ettevalmistamisel ja plaanitaval läbiviimisel? Kahjuks ma ei saa siin väga head üldhinnangut anda, kuna 2009. aasta II poolaastal ja 2010. aasta jaanuaris on ametisse nimetatud seitse uut maavanemat: Harju, Järva, Viljandi, Jõgeva, Rapla, Lääne-Viru ja Pärnu maavanem. Nende tegevusele on vara hin-

nangut anda. Kauem ametis olnud maavanemate puhul ei ole midagi, mis annaks põhjust nendega mitte rahul olla. Haldusreformi läbiviimise kohta ei ole Vabariigi Valitsus põhimõttelist otsust kahjuks seni langetanud. Seega ei ole ka maavanematele sellega seoses otseseid ülesandeid pandud. Samas tuleb kohalike omavalitsuste arendamisega tegelda ikka – probleemid on olemas ega kao kuhugi. Selleks on algatamisel kohalike omavalitsuste arendamise programm, mida loodame rahastada struktuurifondide vahenditest 2,88 miljoni krooniga. Sellesse töösse on plaanis kaasata ka maavalitsuste spetsialistid ja loomulikult ka maavanemad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Hea minister! Me kõik teame, mis on maavalitsuse ja maavanema ülesannetest saanud. On õige öelda, et need on ikka päris kokku kuivanud. Ja kui ühistransport lähe ära ARK-ide alla, siis tekib küsimus, mida maavalitsused ikkagi täpselt teevad. Üsna palju kaitsevad maakonna tasandil omavalitsuste regionaalseid huve omavalitsuste liidud ja me teame, et neil pole piisavalt raha. Mis te arvate, kas ei oleks õige anda maavalitsuste raha üle omavalitsuste liitudele ja need liidud seadustada? Las nad siis kaitsevad oma maakonna huve, nii nagu on ette nähtud ja nagu nad õigeks peavad.

Siim Valmar Kiisler

Mina olen ametis olnud pisut üle kahe aasta ja selle aja jooksul ma ei ole täheldanud, et maavalitsuste või maavanemate ülesanded on vähenenud. On tõsi, et eelmise valitsuse ja ka varasemate valitsuste ajal on nende ülesandeid üsna palju vähendatud, aga praegu ma seda tendentsi ei näe. Üks näide, mis ma oskan tuua, on kriisikomisjonid. Need olid maakondades otseselt maavanemate juhtida, nüüdseks on Riigikogu seda muutnud. Aga ega see olukorras, kus kriisi ei ole, mingeid kulusid omavalitsustele kaasa ei toonud.

Tõepoolest, olen ka ise mõelnud maakondlikele omavalitsusliitudele täiendavate ülesannete panemist. Paraku on see iga kord takerdunud selle taha, et selle raha eest, mille eest maavalitsused praegu neid ülesanded täidavad, ei ole maakondlikud omavalitsusliidud valmis neid täitma. Nad väidavad, et nad lihtsalt selle rahaga välja ei tule. Mõnes mõttes on see ka arusaadav. Omavalitsustel on ülesandeid rohkem ja üldkulud jagunevad kõigi nende ülesannete täitmise peale ära, nad on suhteliselt kokkuhoidlikud ja töötavad efektiivselt. Maakondlikud omavalitsusliidud ei saa nii lihtsalt neid ülesandeid enda peale võtta. See nõuaks lisarahastamist ja raha, nagu te teate, on praegu väga raske leida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Hea minister! Vallad-linnad kiratsevad praegu rahapuuduses ja avalikud teenused tõmbuvad koomale. Väiketeed on läbimatud. Samas on maavanemad, keda maksumaksjad ülal peavad, muutunud aina enam poliitilisteks malenuppudeks. Ka kõik need uued, kes on äsja ametisse pandud, on puhtalt poliitilised käepikendused. Miks see amet teie ajal rohkem poliitiliseks muutunud on? Ja kui te seda institutsiooni nii kaitsete, siis miks te olete kogu aeg maavanemate kohustusi vähendanud?

Siim Valmar Kiisler

Ma ei tea, kahjuks te vist ei kuulnud mu vastust eelmisele küsimusele. Ma ei ole maavanemate ülesandeid vähendanud. Teiseks ei ole ma nõus hinnanguga, et selle ameti politiseeritus on süvenenud. Kui me mõtleme tagasi näiteks aastale 2006, siis ma ei tähelda suuri erinevusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud minister! Kas te oskate öelda, mitu maavanemat ei kuulu kas Reformierakonda või Isamaa ja Res Publica Liitu?

Siim Valmar Kiisler

Ma pean natuke mõtlema. Üks, kaks ... Vähemalt viis. Ma ei oska peast nii täpselt öelda. Ei, vähemalt kuus, mul tuli just meelde.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud minister! Kuulasin siin huviga juttu maavanemate tegevusest Eestis. Tahan teie käest küsida järgmist. Te ütlesite, et olete kaks aastat oma ametikohal olnud. Kuidas te olete selle aja jooksul maavanemakandidaadid leidnud ja milliste kriteeriumide alusel olete nad ametisse kinnitanud?

Siim Valmar Kiisler

Olen pakkunud valitsusele kandidaate, kel esiteks on mingi side konkreetse maakonnaga. Nad on näiteks seal maakonnas üles kasvanud – minu meelest on see päris hea kriteerium. Teiseks olen lähtunud sellest, et nendel inimestel võiks olla mingi seos avaliku sektoriga – kas nad on olnud omavalitsuse volikogu liikmed või töötanud riigiasutuses ning kujutavad ette, mida töö avalikus sektoris ja maavalitsuses tähendab. Ma parandaksin arupärijat selles osas, et kui tahetakse maavanemaid võrrelda osakonnajuhatajatega, siis maavalitsused on riigiasutused ja maavanemad juhivad neid riigiasutusi ning vastutavad ka nende rahaasjade eest. Selles mõttes ei ole võrdlus osakonnajuhatajaga kohane. Kolmandaks olen kindlasti lähtunud ka sellest, et kandidaadid leiaksid valitsuse toetuse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud härra minister! Teil on õigus, et seadusega pandud kohustusi pole maavanematel muudetud, aga seda huvitavam on, et maavanemate roll on ikkagi hoopis teine. Seaduses on kirjas, et maavanem on järelevalvefunktsiooni teostaja ja maakonna tasakaalustatud arengu tagaja. See tasakaalustatud arengu tagamine on aga maavanema täieliku parteistumise juures muutunud kaunis võimatuks, kuna ühe kindla poliitilise suuna esindajal on suhteliselt keeruline olla tasakaalustaja, kui ta on mingi organisatsiooni või erakonnaga väga selgelt seotud.

Ma mäletan aega kümme aastat tagasi, kui kehtis sama seadus, aga siis ei räägitud meedias ega rääkinud ka keegi teine maavanemast kui mingi erakonna esindajast. Siis ühel hetkel Mart Laari teise valitsuse ajal tekkis kuluaarides jutt, et maavanemad justkui esindavad kedagi – mingit erakonda –, ja nüüd on nende valik muutunud lausa selgeks poliitiliseks ametisse määramiseks. Kuidas ikkagi maavanemate valimise printsiip on selliselt muutunud ja kas te peate isiklikult õigeks poliitilist janti, mis maavanemate ümber pidevalt käib?

Siim Valmar Kiisler

Jah, praeguse maavanemate määramise süsteemi kehtestas Reformierakonna ja Keskerakonna valitsus ning sellisena on see püsinud. Vabandust – ka Rahvaliit oli selles valitsuses, teen teile praegu liiga! Ka Rahvaliit oli selles koalitsioonis. Eks toona ilmselt kaaluti erinevaid variante väga tõsiselt ja peeti seda kõige sobivamaks. Kindlasti peab maavanem, kui me räägime tasakaalustatud arengust maakonnas, tegema objektiivseid ja erapooletuid otsuseid. Ja kui te küsite, keda ta esindab, siis ta kindlasti peab esindama maakonnas riiki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Lugupeetud minister! Päris koomiline oli kuulata su vastust ühele esimestest küsimustest, kus sa lugesid püüdlikult ette, millised nõuded on seaduses maavanematele kehtestatud. Küllap sa vastajana mõistad, et loomulikult küsisid küsijad sinu käest tegelikult väga ühemõtteliselt seda, millistest kaalutlustest lähtudes sa leiad, et just su oma parteisse kuuluvad inimesed väärivad ametlikult kandidaadiks esitamist. Vahest on kohane, kui sa loetled need seitse maavanemat, kelle sa oled viimase poole aasta jooksul ametisse kinnitamiseks esitanud. Mis erakondadesse nad kuuluvad? Ja kas neil on peale erakondliku kuuluvuse muid objektiivseid eeliseid teiste võimalike kandidaatide ees, kes ehk oleksid selles ametis märksa professionaalsemad?

Siim Valmar Kiisler

Ma ei ole sinuga nõus! Ma arvan, et nad on väga head ja professionaalsed kandidaadid. Ma olen nõus, et üldjuhul nad on Reformierakonna ja IRL-i liikmed, aga mitte kõik. Ja mul ei ole mõtet nimetada kandidaate, keda valitsus ei

aktsepteeri. Aga nagu ma viitasin, praegune mehhanism, kuidas valitsus neid ametisse nimetab, on välja kujunenud üsna pika aja jooksul. Täpselt samamoodi on see aset leidnud ka varasemate valitsuste ajal. Ei maksa teha nägu, et varasemate valitsuste ajal käis kõik teistmoodi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud minister! Kindlasti käisid eelmiste valitsuste ajal paljud asjad teisiti, aga ma arvan, et te ei ole lihtsalt sellega kursis. Mis puutub näiteks Jõgeva maavanema vahetamisse, siis temale kui maavanemale mitte midagi ette heita ei olnud. Vastupidi, kui tema töötas maavanemana, toimus Jõgeva maakonna arengus suur edasiminek, omavalitsusüksuste juhid teda enamikus toetasid, ka maakonna rahvas toetas. Mis põhjustel pidi ta oma ametikoha loovutama? Miks ta valitsusele ei meeldinud?

Siim Valmar Kiisler

Põhjus oli see, et tal sai ametiaeg viis aastat täis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Härra minister! Kahtlemata on maavanema ametikoht ühest küljest seotud eelkõige valitsusega ja valitsuse esindajana on tal oma kindel roll. Enamasti aga kipub maavanema amet olema suures osas esindusamet, kuigi seda funktsiooni tal enam olla ei tohiks. Maavalitsus on, nagu öeldud, riigi osa ja meil puudub maavalitsus kui omavalitsuslik organ, nii nagu see aastat 18 tagasi viimati oli. Tänavu saab mitmel maavanemal ametiaeg täis. Kas te prognoosite ka sel aastal maavanemate väljavahetamist või jätkavad need inimesed, kes seda tööd praegu teevad?

Siim Valmar Kiisler

Tänavu täitub minu teada ametiaeg kahel maavanemal ja kuna üks neist on väga delikaatses olukorras, nimelt süüdistatakse teda maavanema ametis oleku ajal kuriteo toimepanemises, siis ma teda küll uuesti ei esita. Teise kohta ei oska öelda.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Jaanus Marrandi.

Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud head kolleegid! Lugupeetud ministrid! Mind tõi siia kõnetooli ministri vastus minu küsimusele maavanema rolli muutumise kohta ja õigusaktide kohta, mis on maavanema ametikohaga seotud. Mul on olnud hea meel olla kohalike omavalitsustega seotud vallavolikogu esimehena aastatel 1993–2002. See on päris pikk aeg. Selle aja jooksul toimus haldusreform, millega maakondlik tasand kaotati. Maavanema roll muutus, aga seaduse tekstis ei ole maavanema rolli muudetud. Selle töö sisu on jäänud täpselt samaks: riigi järelevalve ja maakonna tasakaalustatud areng. See on üsna üheselt selge.

Loomulikult on vahepeal muutunud alamastme aktid ja siit ilmneb ka väga selge vastuolu. Mitte kuidagi ei ole võimalik öelda, et alamastme aktide kohaselt peaks maavanemad olema väga selgelt parteipoliitiliselt määratletud figuurid. Tõsi, on muudetud protseduuri, kas küsida omavalitsustelt luba või mitte. Aga praktikas ilmneb praegu see vastuolu, et on väga selgelt teada, mis erakonda maavanem esindab. Ning teada on, et ka järgmised maavanemad on selles mõttes väga selgelt ära jagatud.

Tasakaalustatud arengust on väga raske rääkida. Ja see tava, mis on nüüd järjest muutunud, pole olnud kuigi mõistlik tava. Ma mäletan, et aastail 1993 ja 1994 ei osanud mitte keegi ei meedias ega ka mujal avalikkuses öelda, kas see või teine maavanemakandidaat on mõne erakonna esindaja või ta ei ole mõne erakonna esindaja. Valitsus esitas, valitsus kinnitas. Või omavalitsused ütlesid oma arvamuse ja valitsus lõpuks kinnitas. Järgmine etapp oli, mil kuluaarides sahistati, et vaadake, see maavanem vist on selle erakonna oma. Praegu me kogeme aga avalikku jaotust, et see on selle erakonna ja see on tolle erakonna maavanem. Ning kordan: seadus ei ole muutunud.

Määramise protseduurid on muutunud, aga mis siis sellest. Tavad peaksid ka poliitikas nagu muuski elukorralduses märksa rohkem kaasa mängima. Ning tava peaks olema selline, et maavanem on ka tasakaalustatud arengu tagaja. Praegu on see suhteliselt keeruline ja suhteliselt välistatud, ma ütleksin isegi nii. Samas, kui me räägime haldusreformist, siis on maavanema roll väga oluline. See oleks vaja lahti mõtestada ja talle selged kohustused anda. Sest, olgem ausad, rääkigu haldusreformist praegune minister või kes iganes, asi jookseb liiva täpselt nii kaua, kuni pole otsustatud, mis saab regionaalsest juhtimistasandist, sealhulgas maavanematest.

Haldusreformil on kaks varianti. Üks variant on, et vallad liidetakse, tekivad suured vallad ja neid on vähe. Siis pole järelevalveks ja tasakaalustatud arengu tagamiseks enam maavanemat senisel kujul vaja. Teine variant on, et jäävad väikesed omavalitsused ning maavanemal ja regionaalsel tasandil, maakonnal, on väga selge roll. Selle kohta on meie fraktsioon esitanud maakogude eelnõu, mida mõistlikult edasi arendades oleks võimalik säärane haldusreform ka ellu viia, kui selleks oleks poliitiline tahe.

See töötaks mingis mõttes kaasa nendelesamadele teemadele, mida on käsitlenud ka praegune regionaalminister, rääkides siin valdade ühendamisest praktiliselt nii, et Eestis oleks sama palju valdu, kui on maakondi. Nii et paraku on valitud tee, mis viib kildkonnastumisele, ja see välistab tegelikult maavanemate olulise rolli kinnistumise maakonnas.

Teisalt on ka kogu see finantside kahandamine ilmselgelt kaasa toonud selle, et maavanem on muutunud marginaalseks poliitiliseks ripatsiks, ja selliseid maavanemad meil vaja pole. Kõik, mis seondub maavanematega, on väga selge näide sellest, et Eesti riigis on äärmiselt suur vajadus haldusreformi järele, ja esimene, mis käsile võetakse, peaks olema regionaalne tasand. Teisi võimalusi meil ei ole. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun kõnepulti kolleeg Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud Riigikogu esimees! Austatud minister! Head kolleegid! Mida oli vaja tõestada? Tegelikult seda, et minister ei suuda endale aru anda, et tema ainukene õigustus selles ametis olla on haldusreformi ettevalmistamine ja läbiviimine. See on ainuke õigustus, miks on Eesti-sugusel väikeriigil vaja ametis pidada regionaalministrit. Mõneti võib ju ironiseerida, aga kogu suures maailmakaardi mastaabis on Eesti kokku üks küla. Ja kui ministri tähelepanu veel paarile olulisele asjale juhtida, siis ehk sellele, et oleks tore, kui me siit kõnepuldist järgmine kord ei kuuleks enam-vähem selliseid lausungeid, et maavanemad esindavad riiki, aga riik – see on valitsus, või valitsus – see on parteid.

Ma tuletan meelde seda ametivannet, mille kõik ministrid siin Riigikogu ees annavad. See räägib hoopis millestki muust kui vandest olla oma ametikaaslastele parteiliselt truu. Ja kui nendest mõneti väikestest, aga väga põhimõttelistest ja olulistest asjadest aru ei saada, siis ma julgen küsida: kas me sellist Eestit taht-sime? Ilmselt mitte!

Mis saab haldusreformist? Mis saab saada reformist, mis kaotab ära oma parteikaaslaste töökohad? Mitte midagi! Kas öeldakse valimistel aitäh selle eest, et ühte või teist riigielu küsimust on paremini korraldatud, raiskamisest hoidutud ja raha kokku hoitud ka riigivalitsemise ja kohaliku omavalitsuse tõhusama toimimise abil? Ilmselt mitte, vähemalt lähemas tulevikus.

Nii et, hea minister, kui te tulete järgmine kord õigustama seda, et maavanemateks peavad saama just nimelt teie parteikaaslased ja mitte ükski teine kandidaat selleks ei kvalifitseeru ainuüksi sel põhjusel, et ta ei jaga teie maailmavaadet, siis olge kena ja rääkige meile järgmine kord ka sellest, kuidas te valmistate ette haldusreformi ja mis teid segab seda läbi viimast. Ma usun, et ainuke argument, millele te ei peaks rõhuma, on see, et teie koalitsioonikaaslasele see väga ei meeldi. Tegelikult ei meeldi see teile ka, ja just nendelsamadel põhjustel, mida me siin enne kuulsime. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised!

3. Arupärimine taastus- ja hooldusravi kohta (nr 354)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Mailis Repsi, Lauri Laasi, Kadri Simsoni, Eldar Efendijevi, Heimar Lengi, Nikolai Põdramäe, Toivo Tootseni, Jaak Aabi ja Helle Kalda s.a 18. jaanuaril esitatud arupärimine taastus- ja hooldusravi kohta. Palun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi!

Marika Tuus

Lugupeetud istungi juhataja! Head rahvasaadikud, kes saali veel jäänud on! Meie arupärimine puudutab olukorda taastus- ja hooldusravis. Me teame, et inimeste vaesus on viimase paari aasta jooksul pidevalt suurenenud. Samas on taastus- ja hooldusravis patsientide omaosalus järjest kasvanud, mistõttu see ravi jääb paljudele inimestele lihtsalt kättesaamatuks. Muret tekitab ka ministri suhtumine, et hooldusravi osakaalu tõstmiseks ja mahu suurendamiseks kasutatakse just nimelt patsiendi rahakotti. Me teame, et patsient peab alates novembrist iga ravipäeva eest maksma 101 krooni, see teeb kuus keskeltläbi 3000 krooni. Eakatele, töötutele ja teistele väikese sissetulekuga inimestele on see selgelt üle jõu käiv ja muudab ravi kättesaamatuks. Siiani omaosalus hooldusravi esimese 30 päeva eest sisuliselt puudus. Me teame ka, et Eesti pakub vajadusest 4–5 korda vähem hooldusteenuseid. Sellele on korduvalt tähelepanu juhtinud mitmed välismaised institutsioonid ja ka sõltumatu uuringukeskus Praxis, Eesti Demograafia Instituut ja paljud teised. Kuid olukorda ei saa parandada ainult inimese omaosalust suurendades. Teiselt poolt on ka siin hea, et toeks on Euroopa raha.

Veelgi halvem on olukord taastusravis, kus isegi tervishoiu kõige jõukamatel aastatel 2007 ja 2008 kasvas omaosalus kolm korda kiiremini kui teiste raviliikide puhul. Meil on ministrile hulk küsimusi, mida ma ette ei loe. Loodetavasti minister teeb seda vastates ise. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marika Tuus! Palun teid, härra sotsiaalminister, vastamiseks kõnepulti!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Head kuulajad! Sissejuhatuseks lihtsalt väiksed terminoloogilised täpsustused, mis asi on hooldusravi ja mis asi on taastusravi.

Hooldusravi eesmärk on pakkuda abi patsientidele, kes enam ei vaja aktiivravi, kuid kelle seisund ei võimalda neil oma terviseprobleemidega iseseisvalt toime tulla. Need inimesed ei vaja kallist kõrgtehnoloogilist ja spetsialiseeritud aktiivravi, vaid ravi ning hoolduse jätkamist pideva professionaalse järelevalve all. Hooldusravi eesmärk on väljakujunenud tervisliku seisundi säilitamine, väljakujunenud funktsionaalse seisundi säilitamine ja võimalusel parandamine, stabiilses seisundis haigete pikaajaline ravi ja toetamine õendusabi tegevuse abil ning inimeste ettevalmistamine hooldusasutusse või koduhooldusele suunamiseks ning surijate õendusabi. Hooldusravi erinevus aktiiv- ja järelravist seisneb selles, et põhiliselt osutatakse õendusabi ja hooldusteenuseid.

Taastusravi on aktiivravi liik, mis on suunatud haiguse või trauma tõttu häirunud funktsioonide taastamisele või puudega kohanemisele. Taastusravi vajadus lähtub konkreetsest haigusest või vigastusest ning vastavast ravijuhendist. Taastusravi ja hooldusravi on tervishoiuteenus, mida osutatakse tervishoiuasutuses ja rahastatakse Eesti Haigekassa eelarvest vastavalt haigekassaga sõlmitud lepingutele.

Aga nüüd siis konkreetsed küsimused. Esimene küsimus: "Miks saab Eestis hooldus- ja taastusraviteenuseid mitmeid kordi vähem inimesi, kui on nõudlus, hoolimata rahastamisvõimaluste kasvust viimastel aastatel, mis omakorda viitab sellele, et meditsiiniteenuste pakkumine on muutunud ebaefektiivsemaks?" Taastusravi, nagu ma ütlesin, on aktiivravi lahutamatu osa. Taastusarst on ainukesena pädev otsustama, kas taastusravi on näidustatud või mitte, ja seetõttu ei pruugi nõudlus ja vajadus alati kokku langeda. Taastusravi üle otsustamisel tuleb arvestada ka füsioterapeudi ja sotsiaaltöötaja ning vastavalt vajadusele teiste taastusraviga tegelevate spetsialistide, näiteks tegevusterapeudi või logopeedi arvamust. Taastusravi rahastamine on kasvanud aasta-aastalt veidi enam kui summaarselt eriarstiabi ja üldarstiabi rahastamine. See tähendab, et taastusravile on pööratud tähelepanu rohkem

kui üld- ja eriarstiabile proportsionaalselt. Sealjuures ambulatoorse taastusravi rahastamine on enam suurenenud kui statsionaarse ravi rahastamine. Taastusravi vajaduse kasv tuleneb elanikkonna vananemisest ja esmaste traumade arvu kasvust. Ravijuhtude ja kulude kasv on tingitud suuremast vajadusest selle teenuse järele. Kui vaadata kulude näitajaid, siis taastusravikulude kasv aastail 2007–2009 on olnud 28%.

Hooldusravi arendamisel on eesmärk parandada teenuste kättesaadavust ja eelisarendada ambulatoorseid teenuseid. Aastatel 2007 ja 2008 on hooldusravi kulude kasv olnud 26%, üldarstiabil samal perioodil 18% ning eriarstiabil 21%. Seega on ka hooldusravile suunatud summad suurenenud rohkem kui üld- ja eriarstiabis. Võrreldes aastat 2007 aastaga 2009, on hooldusravi juhtude arv kasvanud 23%, taastusravi juhtude arv 17%. Aastal 2007 sai Eestis hooldusravi 26 991 inimest ja 2009. ehk eelmisel aastal 33 395 inimest. Taastusravi vastavad numbrid olid 2007. aastal 55 892 ja 2009. aastal 65 330.

Tõsi on see, et taastus- ja hooldusravi kättesaadavus on piirkonniti erinev ja sõltub eelkõige teenuse osutajate võimekusest. Tänapäevane taastusravi on võrreldes varasemaga oma olemuselt märksa aktiivsem, tulemusele suunatud ning valdavalt suunaga ambulatoorsele raviviisile. Sotsiaalminister kinnitas 2009. aastal esmatasandi arengukava kuni 2015. aastani, kus on ette nähtud parandada ka füsioteraapiateenuse kättesaadavust, vähendamaks survet statsionaarsele taastusravile. Füsioteraapiateenus on ambulatoorse taastusravi põhikomponente.

Teine küsimus: "Miks olete ministrina haigekassa nõukogu esimehena läinud kergema vastupanu teed, et laiendate hooldusravi teenust just inimeste omaosaluse ehk rahakoti arvelt? Kui paljudele patsientidele jääb omaosaluse märkimisväärse tõusuga nüüd teenus kättesaamatuks, millel võivad olla haiguse kulu seisukohalt äärmiselt rasked tagajärjed?" Isiku omaosaluse kehtestamist hooldusravis planeeriti juba Eesti hooldusravivõrgu arengukavas 2004–2015. Selles nähti ette ravikindlustuse osa vähenemist statsionaarse hooldusravi rahastamisel ja isiku omaosaluse kehtestamist aastast 2006. Aastaks 2007 planeeriti vähendada ravikindlustuse osa statsionaarse hooldusravi rahastamisel 65%-ni ja ülejäänud osa ehk 35% oleks pidanud tulema kas patsiendilt või omavalitsuselt. Summad, mis tekivad täiendavalt tänu 2010. aasta jaanuaris kehtestatud 15%-lisele omaosalusele, on kavas kasutada nii ambulatoorse kui statsionaarse hooldusravi täiendavateks ravijuhtudeks. Praeguse prognoosi kohaselt on 2010. aastal võimalik parandada statsionaarse hooldusravi kättesaadavust 11% ning suurendada ravijuhtude arvu kogu hooldusravis 12%. Veelgi enam peaks paranema ka ambulatoorse hooldusravi kättesaadavus. Me oleme planeerinud 13% suuremat ravijuhtude arvu, koduõenduses 14% suuremat ravijuhtude arvu ning vähihaigete koduse toetusravi kasvu 10% – seegi on hooldusravi osa.

Hiljuti sai valmis järjekordne uuring "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile 2009". Ka seal esitati küsimus elanike omaosaluse kehtestamise kohta teatud tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamisel. Selle uuringu andmetel väitsid inimesed, et nad on valmis teatud osas maksma just taastus- ja hooldusravi eest. Samas on selge, et hooldusravis ja taastusravis nõutav omaosalus teeb selle teenuse teatud elanikkonnagruppidele raskesti kättesaadavaks, aga siinkohal, nagu ka hooldusravi arengukava ette nägi, peavad appi tulema omavalitsused.

Kolmas küsimus: "Miks isegi kõige jõukamatel aastatel 2007–2008, mil tervishoiu rahastamine oluliselt kasvas, tõusis taastusravis omaosalus kolm korda kiiremini kui teistes raviliikides ja teenuse kättesaadavus järjest kahanes?" Ravikindlustatule taastusravi kinnimaksmine ja omaosaluse suurus sõltub haigusseisundist ja diagnoosist. Põhimõte on, et piiratud ressursside tingimuses oleks omaosaluseta taastusravi tagatud seda kõige enam vajavatele sihtgruppidele. Need sihtgrupid on kirjas haigekassa tervishoiuteenuste loetelus. Omaosaluseta taastusravi on tagatud lastele, täiskasvanutele ägedate selja- ja peaaju kahjustuste järgselt, raskete hulgi- ja lülisambatraumade ning südameinfarkti järgselt ning ägedate halvatuste korral. 20% omaosalus kehtib peamiselt krooniliste haigete funktsioone toetavas taastusravis, näiteks tugi-liikumisaparaadi kroonilised põletikulised ja degeneratiivsed haigused ning tugevate tasakaaluhäiretega kulgevad haigused. Hinnanguliselt 50%

taastusravist tasutakse haigla voodipäeva hinna sees. Perearstiabi raames tasub haigekassa perearstidele peale pearaha eest tehtavate uuringute ja laboriuuringute ka järgmiste taastusraviprotseduuride eest: pareesiga haige massaaž, liikumishäirega haige ujumisseanss, ravivõimlemine, ravivõimlemisseanss basseinis ja väljendunud liigesejäikusega haige mudaravi seanss. Samas, vaadates tervishoiu kogukulusid 2003.–2008. aasta lõikes ja erasektori osakaalu selles laiemalt, siis võib täheldada, et alates 2007. aastast on taastusravis hakanud erasektori osakaal kogukuludes kahanema.

Neljas küsimus: "Miks on diagnostikaseadmete soetamise, renoveerimise, ehitamise, st tehnilise võrgu arendamise ja personali palkade kõrval jäänud Eestis tagaplaanile arstiabi kättesaadavus ja mida minister ja valitsev koalitsioon on olukorra muutmiseks ette võtnud?" Kinnitan teile, et arstiabi kättesaadavus on nii Sotsiaalministeeriumi kui Eesti Haigekassa jaoks prioriteetse tähtsusega. Seda tõestab asjaolu, et vaatamata pingelisele eelarvele ja sotsiaalmaksu summade märkimisväärsele vähenemisele on 2010. aasta eelarves ravijuhtude üldarv väheneva rahastamise tingimustes – eriarstiabi kulud vähenevad 3,1% – planeeritud 1,5% suuremana kui 2009. aastal. Tõsi, selleks on tulnud teha ebapopulaarseid ja raskeid otsuseid. Rakendatud on näiteks hindade koefitsienti 0,94, mis on kindlasti tähendanud haiglatele lisaraskusi. Et teenuseid efektiivsemalt osutada, on plaanitud ravijuhtude arvu kasv eriarstiabis: ambulatoorses ravis 1,6% ja päevaravis lausa 4,6% võrreldes 2009. aastaga. Kättesaadavuse tagamise eesmärgil on 2009. aasta eelarvega võrreldes rohkem ravijuhte broneeritud erialadele, kus ravivajadus on kõige suurem, näiteks onkoloogia, infektsioonhaigused, psühhiaatria, sisehaiguste eriala alla kuuluv kardioloogia. Tervishoiuteenuste planeerimisel 2010. aasta eelarves on haigekassa lähtunud eelkõige eesmärgist, et 2009. aasta tasemel oleks tagatud tervishoiuteenuste üldine kättesaadavus ja et ka endoproteeside ja kataraktioperatsioonide ravijärjekorrad ei pikeneks. Leiame, et praeguses majandussituatsioonis oleks nende eesmärkideni jõudmine hea saavutus.

Järjekordade pikkus sätestatakse teatavasti Eesti Haigekassa nõukogu otsusega. Ravijärjekorra maksimumpikkus arutatakse uuesti läbi igal aastal. Infoks niipalju, et ravijärjekorra maksimumpikkus on hooldusravis geriaatrilise hindamise korral üks kuu, vähihaigete koduse toetusravi korral kaks nädalat, koduõenduse korral üks kuu ja statsionaarse hooldusravi korral kuus kuud. Samas on selge, et ravijärjekordade pikkust mõjutavad eri tegurid. Olgu siin mõned ette loetud: juba ravi saavate järelkontrolli ja korduvvisiiti ootavate patsientide hulk järjekorras, patsiendi valikust tulenev põhjus, näiteks patsiendi soov valida kindel arst, raviasutuse vajadusest väiksem võimsus, sealhulgas arstide puudus, aparatuuri ja ruumide hõivatus vms. Ja loomulikult kõige olulisem tegur on rahanappus.

Mis puutub Eesti hooldusravi arengusse, siis ma võtsin kaasa värskelt ilmunud kogumiku "Tervis, töö ja sotsiaalelu 2000–2008". Siit on näha, et kui meil oli 2000. aastal keskmiselt 39,9 hooldusravivoodit 1000 üle 65-aastase elaniku kohta, siis 2008. aastaks olime jõudnud 63 voodini. Ja hooldusravivõrgu arengukavas on püstitatud eesmärk 10 hooldusravivoodit 1000 üle 65-aastase elaniku kohta. Vabariigi Valitsus on juba otsustanud eraldada haiglatele 431 miljonit krooni, et seda eesmärki täita.

Viies küsimus: "Kui suure osa patsientide vajadustest rahuldavad praegu koduõed ja miks nende osa on marginaalne?" Koduõenduse teenuse rahastamine ja ravijuhtude arv on suurenenud aasta-aastalt ning sellises tempos, nagu hooldusravi arengukava prognoosis. 2010. aasta eelarves on selleks planeeritud 14% enam, kui on 2009. aasta eelarve täitmise prognoos, ja 31% enam, kui oli 2008. aasta eelarves. Võrdluseks: ravijuhtudes tähendab see seda, et kui 2008. aastal oli koduõdedel 12 807 ravijuhtu, siis 2010. aastaks oli neid planeeritud 16 779. Kui rehkendada see ümber visiitidesse, siis tähendab see seda, et 2015. aastaks on seatud plaan 500 000 visiiti aastas. Praegune tase on umbes 250 000 visiiti aastas. Kindlasti kitsendab või piirab koduõdedele laiemate võimaluste pakkumist koduõendusega tegelevate inimeste arv. Praegu pakub koduõendust 61 teenuse osutajat.

Kuues küsimus: "Miks ei ole Sotsiaalministeerium soovinud Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas hakata välja koolitama geriaatreid?" Lühike vastus on, et ülikool ja osa erialasid ei ole kokkuleppele jõudnud. Sotsiaalministeeriu-

mi arusaama kohaselt on võimalikud kaks alternatiivi. Esimene on geriaatria kui lisapädevus, näiteks teatud residentuuriprogrammide puhul, teine alternatiiv on eraldi eriala.

Viimased küsimused hästi lühidalt. Seitsmes: "Kas lähitulevikus ...

Esimees Ene Ergma

Aeg on läbi. Alustame küsimuste esitamist. Palun kõigepealt, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra minister! Te olete noor mees, ärge tulevikus selliste kõnedega siia saali ette tulge, lasete oma margi alla. Parem soovitage oma nõuandjatele, et ärgu nad võrrelgu 2008. aastaga, hakake võrdlema 1913. aastaga, siis saate tunduvalt paremad näitajad. Aga ma küsin teie käest: kui kõik nii hästi on, nagu te rääkisite, miks siis Eesti rahva tervis nii vilets on? See teema on ju suurelt meedias üleval, seda on terved leheküljed täis.

Hanno Pevkur

Soovitan väga soojalt: võtke ette seesama paber ja vaadake trende. Ma ei räägi, et kõik on hästi. Ma räägin sellest, mis on viimastel aastatel aset leidnud ja kuhu Eesti liikumas on. Kui te räägite, et hooldusravi on vaja rohkem, siis jah, tõepoolest, ma olen sellega nõus, et hooldusravi pakkumine peab suurenema. Aga kui me vaatame neidsamu faktilisi andmeid, siis te näete, et ma ei aja teile siin mingit jama. Ma tutvustan statistikat ja muid fakte. Statistiliselt me oleme suurendanud igal aastal nii hooldusravi kui taastusravi tellimust. Ja tulenevalt elanikkonna vananemisest on voodihõivestruktuur nii aktiivravis kui hooldusravis muutunud. Hooldusravis on tulnud voodikohti palju juurde, aktiivravis on ravivoodite arv järjest vähenenud. See on fakt. Kui teile see ei sobi, siis ma ei oska midagi öelda. Ma saan teile anda ülevaate, millised on olnud Eesti sammud, sealhulgas ajal, kui auväärt Jaak Aab oli minister. Seni langetatud otsused on silmas pidanud seda suunda, et me arvestame Eesti demograafiaga ja pakume inimestele rohkem neid teenuseid, mida nad vajavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Lugupeetud minister! Hiljuti Kagu-Eestis käies tõstatus küsimus hooldekodudest, konkreetselt Saverna hooldekodust, mille olukorrast olevat ka televisioonis olnud päris pikk kriitiline lõik, et sealsed asukad ei saa korralikku teenust. Neil ei vahetata õigel ajal pesu, pesemistingimused on halvad, toitmisest rääkimata. Mulle öeldi seal, et kui ma teid kunagi näen, siis võiksin teilt küsida, kuidas ministeerium kontrollib, kas hooldekodud tagavad inimestele korraliku teeninduse. Millised on ministeeriumi võimalused ja kas konkreetselt Saverna suhtes on midagi ette võetud?

Hanno Pevkur

Tänane küsimuste fookus on küll hooldusravi peal, aga ma hea meelega vastan ka hooldekodude kohta. Hooldekoduteenuse eest ei maksa haigekassa, neid hoiavad üleval omavalitsused. Hooldekodude tase on Eestis väga kõikuv ja hoolduse tase võib ka hooldekodusiseselt erinev olla. Üle-eelmisel nädalal käisime me Hiiumaal Tohvri hooldekodus. Seal on niimoodi, et ühe maja on omavalitsus suutnud korda teha ja see on väga kenas korras. Teist maja samas kõrval pole rahapuuduse tõttu saadud korda teha ja see on väga halvas seisus. Regionaalministrile on tehtud taotlus ehitada sinna uus hooldekoduüksus.

Mis puutub teenuse osutamisse, siis loomulikult iga omavalitsus saab kas üksi või kellegagi koos, kui hooldekodu olemas on, otsustada, millist ja kui kõrgel tasemel teenust nad pakuvad. Sellest oleneb ka teenuse hind. Omavalitsuste lõikes erineb see väga palju. Meil on keskmine hooldekodukoha maksumus 7000 krooni ümber, pluss-miinus 500 krooni. Samas on see summa osas paikades 5000, osas 12 000 – 13 000 krooni. Kõikumine on väga suur ja sellest tulenevalt on erinev ka teenuse kvaliteet. Osas hooldekodudes on olemas arstiharidusega või vähemalt õeharidusega personal, osas ei ole. Minu soovitus on küsida hooldekodu omaniku käest, millised on tema plaanid ja milline on omavalitsuse järelevalve selle asutuse üle. Kui soovitakse tervisekaitselist hinnangut, siis inimesed, kes Terviseametis töötavad, on kindlasti suutelised andma teile vastuse, kas see hooldekodu vastab tervisekaitsenõuetele või mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Hea vastaja! Minu küsimus puudutab 15%-list omaosalust hooldusravis. Jah, arengukavades on see sees olnud ja küsimus on olnud üleval ka läbirääkimistel omavalitsusliitudega. Varem seda ei ole kehtestatud, kuna ei ole nagu õiget lahendust leitud. On otsitud teid, kuidas omavalitsus hooldusravi rahastada saaks. Nüüd on omavalitsuste tulubaasi vähendatud, aga paratamatult langeb see kohustus ka omavalitsuste kaela, sest paljudel inimestel ei ole raha, et maksta 3000 krooni kuus hooldusravi eest. Inimeste valik on, kas loobuda ravist või minna küsima abi omavalitsuselt. Kas on plaanis eraldada omavalitsustele selle lisakohustuse katteks ka raha?

Hanno Pevkur

See 15% on ju patsiendi omaosalus. Kui me meenutame sedasama hooldusravi arengukava, siis selle pikemaaegsem eesmärk oli, et igaüks maksab kolmandiku: riik, omavalitsus ja patsient. Seni ei ole tehtud otsust, et omavalitsused peaksid maksma kolmandiku, aga isegi siis, kui omavalitsustel mis iganes ajal see võimekus tekib, jääb hooldusravi eest tasumisel patsiendi omaosalus ikka. Praegu kehtib hooldekoduteenuse korral jah patsiendi omaosalus. Aga protsess käib niimoodi, et umbes 50% nii taastusravist kui ka osaliselt hooldusravist tehakse aktiivravis ära. Siseosakonnas tehakse hooldusravi sageli paljuski ära. Sealt edasi minnakse juba hooldekodusse, kui patsient seda kannatab.

Nii et tegu on kompleksteenusega ning igati loogiline ja mõistlik on minna seda rada pidi, et kui inimene vajab aktiivravi, siis ta läheb sealt edasi järel- ja taastusravisse, sealt hooldusravisse. Ning kui inimene vajab jätkuvalt kõrvalabi, siis läheb ta hooldekodusse. Parem oleks muidugi, kui ta läheks kodusele hooldusele, kasutades näiteks koduõde või koduhooldajat.

Aga raske on öelda, millal omavalitsused saavad nii jõukaks või millal öeldakse, et omavalitsuse omaosaluse katteks riigieelarvest eraldatava raha protsendid muutuvad. Praegu on fakt, et inimestel tuleb elada arvestusega, et nii hooldusravis kui teatud taastusraviprotseduuridel kehtib omaosalus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Hea minister! Siin oli küsimus, et kui suure osa patsientide vajadusest rahuldavad praegu koduõed. Te käisite siin välja igasuguseid protsente teenindusest, kui palju miski on tõusnud, üks aasta 14% jne. Aga minu teada rahuldatakse praegu ainult pool protsenti patsientide vajadusest. Ja teiseks: ma annaksin teile võimaluse vastata kaheksandale küsimusele, mis puudutab Keila Taastus- ja Hooldusravi Keskust. Mis sellest täpselt saab? Mis tulevik seda ootab? Ja vastake palun väga konkreetselt!

Hanno Pevkur

Jah, vastamise aeg jäi napiks. Mis puutub koduõdedesse, siis umbes poole protsendi ja protsendi vahel see näitaja tõesti on. Aga fakt on ka see, et meil ei ole kuigi palju õdesid, kes suudaksid koduõendusteenust pakkuda. Alles umbes kuu aega tagasi lõpetas Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis järjekordne lend õdesid. Nii et kõik oleneb sellest, kui kiiresti koolid suudavad õdesid ette valmistada ja kas need õed otsustavad hakata pakkuma koduõendusteenust. Mina ministrina kindlasti sada protsenti toetan arvamust, et koduõendus on suure potentsiaaliga, arvestades meie vananevat elanikkonda.

Mis puutub Keilasse, siis väga hea, et ma saan sellele vastata. Konkreetne seis on selline, et Keila korpuse renoveerimiseks on Põhja-Eesti Regionaalhaigla meile taotluse teinud ja me oleme selle rahuldanud. Praegu ootame Põhja-Eesti Regionaalhaigla investeeringutaotlust. 6. juuniks nad peavad selle meile esitama. Samas on Põhja-Eesti Regionaalhaigla otsinud võimalusi täiendava investori leidmiseks Keilasse. Kui vaadata praegust seisu, siis Keilas nii hooldusravi kui taastusravi igal juhul jätkub. Kes täpselt saab olema hooldusraviteenuse pakkuja, seda praegu ei tea. Põhja-Eesti Regionaalhaigla otsib endale selleks partnerit. Aga euroraha on sinna eraldatud ja kindlasti Keila tegevus jätkub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Riigikontroll on teinud väga põhjaliku analüüsi taastusravi kohta ja väga suurt tähelepanu on taastus- ja hooldusravile pööranud ka endine õiguskantsler Allar Jõks. Teades seda, et käesoleval aastal on 35% taastusravist vaja rahastada kas inimesel endal või siis koos omavalitsusega, tunnen ma muret selle pärast, et kui taastusravi jääb hiljaks või üldse kättesaamatuks, siis suurenevad kulutused tervisele ja suureneb ka riigi osa nendes. Millised võimalused on siin kokku hoida ja taastusravile raha anda, sest iga hilisem rahakulutus on suurem?

Hanno Pevkur

Nagu ma ütlesin, taastusravi otsuse teeb konkreetselt taastusraviarst ja seda tuleb igal konkreetsel juhul eraldi vaadelda. Ma ütlesin küsimustele vastates, et tasuta või omaosaluseta taastusravi on tagatud lastele ja teatud haigetele, see puudutab selja- ja peaajukahjustusi, südameinfarkte ning halvatusi. Nendel juhtudel on see tasuta. Teistel juhtudel on 20%-line omaosalus. Mis puutub hooldusravisse, siis selles on 15%-line omaosalus. Ma ei tea, kust te selle 35% võtsite. Aga tõsi on ka see, et mida parem on taastusravi, seda väiksem on tõenäosus, et inimene sama murega hiljem aktiivravi vajab. Nagu ma ütlesin, me oleme nii taastus- kui ka hooldusravile haigekassa eelarves pühendanud suuremat tähelepanu ja juba meie rahvastiku vanuselist koosseisu arvestades peame me seda tähelepanu suurendama. Kõige raskem küsimus on see, kui kiiresti on võimalik haigekassa eelarves näha ette lisavahendeid, kui kiiresti majandus taastub, millal hakkab sotsiaalmaksu rohkem laekuma ja millal töökad Eesti inimeste käed suudavad rohkem toota, selleks et need, kes abi vajavad, seda ka saaksid.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas kohalolevad kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kutsun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi.

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Kolleegid! Lugupeetud minister! Te esitasite siin suure hulga igasuguseid arve. Oli aru saada, et selle teksti on kirjutanud keegi ametnik ja et te ei mõelnud sellega kaasa. See kõik oli väga-väga ametlik.

Ma tuletan ikkagi meelde, et tänavuse eelarvega tehti kõige suuremad kärped just nimelt tervishoius. Kui te mäletate, siis kui kogu riigieelarve ehitati üles sotsiaalmaksu vähenemisele 3,2%, kärbiti haigekassa valdkonda üle kahe korra rohkem. Hooldusravi tasuliseks muutumine tuli aga muide veelgi varem. Kahju, et sotsiaalminister on kõige sellega nõus olnud ja pole vastu hakanud.

Aga küsimus ju selles ongi, et hooldus- ja taastusravi ravijuhtude arv küll kasvab, aga kui see ravi läheb tasuliseks, siis ei ole see enam kättesaadav. Maksta hooldusravi eest 3000 krooni kuus on liig mis liig. Kui praegu saadetakse patsient pärast aktiivravi hooldusraviosakonda, kus ta taastub ja kogub jõudu, siis mis nüüd saab? Ta saadetakse koju. Tihti on aga tegu operatsiooni läbi teinud inimesega, kes ei suuda ise enda eest hoolitseda.

Me kuulsime siin, et inimeste taotlustest suudavad koduõed rahuldada pool protsenti. See ei ole argument, millele toetuda. Töötud, pensionärid, väikesepalgalised – nad keegi ei saaks ju hooldusravi endale lubada, taastusravist ma juba ei räägigi. See muudab arstiabi kättesaamatuks. See on põhiseadusega vastuolus, sest hooldusravi on ka üks osa arstiabist. Mida see kaasa toob, on meile kõigile selge. Haigused aina süvenevad ja lõppkokkuvõttes suurendab see veelgi tervishoiukulutusi, sest väljaravimata haigus läheb lõpuks ikkagi topelt maksma või viib hauda.

Kindlasti on praegu nende hindade tõstmiseks kõige halvem aeg üldse, mis olla saab, sest ka omastel ei ole raha haigete inimeste abistamiseks. Pensionäride sissetulek on väga paljudes peredes peaaegu ainuke raha, millest pere elab. Aga kui eakas inimene maksab kinni oma hooldusravi, siis mille eest ta maksab kinni oma kommunaalkulud? Just eile sain ma kirja, kus on kurdetud, et nüüd nõutakse maamaksugi ette. Kust pensionär selle raha ühekorraga võtab? Taastusravis on olnud kõige suurem hinnatõus üldse ja on kummaline, et seda tehti nendel kõige parematel aastatel –

aastatel 2007 ja 2008, kui me ei olnud nii vaesed. Miks seda siis tehti?

Praeguse valitsuse suund on kahjuks olnud suurendada tervishoius omaosalust ja tühjendada patsiendi rahakotti. Miks ikkagi need hinnatõusud on nii suured olnud? See jääb ministri südametunnistusele, nagu loomulikult ka see, et ta pole seisnud oma valdkonna eest ega püüdnud kätte saada tervishoiule ettenähtud raha, mida kaks korda kärbiti. Just seetõttu on juhtunud see, et patsientide omaosalus on nii järsult kasvanud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine töötukassa tegevuse kohta (nr 349)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Ester Tuiksoo, Karel Rüütli, Mai Treiali ja Tarmo Männi 13. jaanuaril s.a esitatud arupärimine töötukassa tegevuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud proua juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Töötukassa eesmärk on pakkuda tööotsijatele nõuannet, toetust, tuge ja tööturuteenuseid sobiva töö saamiseks ning tööandjatele informatsiooni ja abi tööjõu leidmisel.

"Eesti Töötukassa arengukava 2008–2012" kajastas veel detsembris 2009 järgmist: töötukassa tegevjuhtimise eest vastutab kolmeliikmeline juhatus ning töötukassal puuduvad regionaalsed üksused, mistõttu *ca* 22 töötajaga organisatsiooni töö tugineb tugevale koostöövõrgustikule. Arengukava edasi lugedes selgub, et visiooniks on vaid see, et töötukassa on usaldusväärne organisatsioon, mis tagab töötuskindlustuse tõhusa toimimise ning aitab kaasa turvalise paindlikkuse saavutamisele tööturul. Seda kõike saab lugeda töötukassa kodulehelt. Seega puudub töötukassal pärast tööturuameti kohustuste ülevõtmist arengukava ja strateegiaplaan, kus ollakse ja kuhu tahetakse välja jõuda. Töötukassal on ühiskonnas täita väga tähtis roll ning avalikkusel peaks olema ülevaade töötukassa keskkontori ja piirkondlike osakondade tööst, sealhulgas personali haridusest, palgast ning tööjuhenditest, seda infot aga kahjuks internetist ei leia. Tööturuameti ühendamisel töötukassaga oli kavas teeninduse taset tõsta ning välja olid töötatud ametijuhendid, kus nähti ette, et kõigil ametikohtadel töötajatel peab olema kõrgharidus ning soovitati kaasata sotsiaaltöö eriala lõpetanud töötajaid, kes oskavad eesti keelt kõrgtasemel. Meie andmetel aga mitmes kohas see praegu nii ei ole. Nii on meie fraktsioonile esitatud pöördumistest näha, et mitmesse töötukassa osakonda on võetud tööle töötajaid ilma konkursita ning oluliseks ei peeta hariduse ja oskuste vastavust ametijuhendile. Nii puudub näiteks töötukassa Ida-Virumaa osakonna Jõhvi büroo juhatajal kõrgharidus. Kokku töötab büroos umbes 30 inimest ja kõrgharidus on nendest vaid kaheksal. Osal konsultandina tööle asunutest puudub varasem kokkupuude klienditeenindusega ning eesti keele kirjalik ja suuline oskus, seda eriti Narva osakonnas.

Meile teeb muret, et arvepidamine töötuse osas on Eestis selline, nagu ta on, päris selget sotti on võimatu saada, sest ametlikult registreerunute arv on üks asi, aga igapäevaelu räägib midagi muud. On teada, et kui ei ole tööd, siis hakkab tööealine kontingent liikuma sinna, kust tööd siiski võib leida. Nii otsivadki tuhanded eestimaalased tööd välismaal. Töövahendusportaali Eures andmetel on Eesti elanike huvi välismaale töölemineku vastu üha kasvanud. 2009. aastal kandideeris välismaale tööle üle 17 000 inimese. Tööjõu-uuringute andmetel oli 2007. aastal 15 000 inimest hõivatud välismaal, 2008. aastal oli neid inimesi 16 000. 2009. aastal on välismaal hõivatud töötajate arv tõusnud üle 20 000. Selge on ka see, et välismaal töötavate Eesti inimeste tõttu kaotab riik arvestuslikult sadu tuhandeid kroone maksutulu. Selle tõttu on kõige suurem defitsiit tekkinud sotsiaalmaksuga kaetavate kulude puhul.

Lähtudes eeltoodust on meil, arupärijatel, sotsiaalministrile kaheksa küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, hea ettekandja! Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri, et ta saaks arupärimises toodud küsimustele vastata!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Sissejuhatuseks väike täpsustus. Kui te täna lähete töötukassa kodulehele, siis te leiate sealt eelmise aasta 18. detsembril vastuvõetud "Eesti Töötukassa arengukava 2010–2012". Kas leidsite juba üles? Väga hea! Sellest tulenevalt kinnitas töötukassa nõukogu 3. veebruaril ka 2010. aasta tööplaani. Aga nüüd konkreetsete küsimuste juurde.

Esimene küsimus: "Kui suur on Teie hinnangul tegelik töötus Eestis võrreldes ametliku töötute arvuga, kes on arvel töötukassas?" Ei ole olemas tegelikku ega ametlikku töötute arvu, on olemas registreeritud ja statistiline töötute arv. Registreeritud töötute arv on Eesti Töötukassas arvel olevate töötute arv ja statistiline töötute arv on tööjõu-uuringu tulemuste põhjal leitud töötute arv, mida kasutavad nii Statistikaamet kui ka Eurostat. Registreeritud töötus hõlmab inimesi 16. eluaastast kuni vanaduspensionieani ja tööjõu-uuring hõlmab suuremat vanusegruppi ehk vanusegruppi 15 aastat kuni 74 aastat. See on üks erinevuse põhjusi. Vahe registreeritud ja statistilise töötuse vahel on viimase aastaga tunduvalt vähenenud. Kui 2008. aastal oli statistiline töötus veel üle kahe korra suurem kui registreeritud töötus, siis 2009. aasta kolmandas kvartalis oli statistiline töötute arv 102 300 ja registreeritud töötute arv 73 235 ehk 71%. Kui varem oli kahekordne vahe, siis 2009. aasta kolmandas kvartalis moodustas registreeritud töötus 71% statistilisest töötusest. Võrdluseks ka 2009. aasta neljanda kvartali statistiline ja registreeritud töötute arv: neljandas kvartalis oli arvel 89 364 inimest, töötuse määr oli 12,8% ja tööjõu-uuringu andmetel oli statistiline töötute arv 107 000. Me saame siia juurde öelda ka reedesed andmed registreeritud töötuse kohta, mis on 94 129, aga statistilist töötute arvu ei saa öelda, sest see tehakse kolme kuu kohta ehk kvartaalse aruandena.

Teine küsimus: "Milliseid meetmeid olete rakendanud ministrina tööhõiveprobleemide lahendamiseks ning milliste tulemustega?" Aastatel 2009–2010 oleme tööturuteenuste osutamiseks oluliselt suurendanud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava tööhõiveprogrammi eelarvet. Kui aastatel 2007–2009 oli kogu eelarve maht 437 miljonit krooni ja kasutada oli sellest vaja 349 miljonit krooni, siis 2010. aastal on konkreetselt tööhõiveprogrammi maht 422 miljonit, mida on valitsuse otsuse kohaselt võimalik vajaduse korral suurendada 100 miljoni krooni võrra, 522 miljonini. Kui võtta kokku kõik meetmed, mida võetakse 2010. aastal inimeste tööleaitamiseks, töökeskkonna arendamiseks, konkurentsivõime säilitamiseks ja muudeks sellisteks tegevusteks, siis on see koguarv 4 miljardit krooni. Seal sees on ka hüvitised. Aastatel 2009–2010 on tööhõive säilitamiseks ja töötusega toimetulekuks tehtud mitmeid uuendusi. Sellel aastal on töötukassa nõukogu pannud põhirõhu nendele meetmetele, mis otseselt aitaksid töötu tööle: palgatoetus, ettevõtluse alustamise toetus, tööpraktika ja muud sellised meetmed. Mõned näited selle kohta, mis on uuenenud. Uute töökohtade loomiseks on kasutusele võetud ettevõtluse alustamise toetus (viimastel aastatel kuni 70 000 krooni). Ettevõtluse alustamise toetus on sel aastal viidud n-ö tervikpaketi peale, mis sisaldab koolitust, nõustamist äriplaani koostamiseks, toetusega loodud ettevõtte järelnõustamist ja vajaduse korral ka erialast täienduskoolitust. Muudetud on palgatoetuse tingimusi, millest on siin korduvalt juttu olnud. Palgatoetust on võimalik saada kuni 50% palgast, kuni kuueks kuuks ja kuni 4350 krooni. Kui võtta kõige viimased arvud, siis need näitavad meile seda, et palgatoetust on tänahommikuse seisuga antud 708 inimese töölevõtmiseks. Suurendatud on nii stipendiumi suurust kui on lihtsustatud ka sõidutoetuse maksmist, et vähendada töötute halduskoormust. Mäletatavasti läksid eelmise aasta sügisel töösse ka koolituskaardid. Koolituskaardid on olnud päris menukad. Üle 1300 inimese on koolituskaarti kasutanud. Lisaks eelmainitutele osutab töötukassa tööhõiveprogrammi raames muid teenuseid, annab abi tööpuuduse leevendamiseks ja töötute aktiivsena hoidmiseks, näiteks karjääriteenused, koolitused, tööpraktika. Lisaks on rehabilitatsiooniteenused, puuetega inimestel on toetuste ja teenuste saamist lihtsustatud jne.

Kolmas küsimus: "Kuidas hindate Eesti riigi ja Euroopa Liidu vahendite kasutamise senist efektiivsust tööhõiveprobleemide lahendamisel ning millised need efektiivsuse näitajad on?" Euroopa Liidu vahendite kasutamise tulemuslikkuse eesmärgipärasuse hindamine toimub pidevalt, seda tehakse struktuurivahendite kasutamiseks kehtestatud aruandluskorra

alusel. Hinnatakse eri indikaatorite täitmist. Kuna teenuste pakkumise eesmärk on lisaks töötu võimalikult kiirele tööleaitamisele ka töötute aktiivsena hoidmine, on üks pidevalt hinnatav indikaator ka aktiivseid tööturuteenuseid kasutanud isikute arv. Kui vaadata eelmise aasta statistikat, siis 2009. aastal suurenes 2008. aastaga võrreldes enamikus tööturumeetmetes osalemine keskmiselt kolm korda. Kui 2008. aastal sai näiteks koolitust 5600 inimest, siis 2009. aastal juba 18 110 inimest. Kui vaadata efektiivsust (lihtsalt veel kord meenutuseks), siis kui aastatel 2007–2009 oli kogumaht kolme aasta peale 437 miljonit krooni, siis ainuüksi sellel aastal on ette nähtud 422 miljonit krooni otsestele tööhõiveprogrammidele, pluss muud meetmed. See raha on päris palju suurenenud.

Neljas küsimus: "Kui palju on 2009. aasta jooksul lahkunud Eestist inimesi tööle välisriikidesse ja kui palju neid on sealt tagasi tulnud?" Eestist lahkumise korral on inimesel seaduse kohaselt kohustus teavitada rahvastikuregistrit oma elukohaandmete muutumisest. Kui inimene jätab selle kohustuse täitmata, siis puuduvad ka andmed, mille põhjal saaks kindlaks teha, kui palju inimesi ja kuhu on elama asunud. Seetõttu ei kajasta rahvastikuregistri statistika väljarände tegelikku ulatust. Võime öelda, et kuigi puudub statistika välismaale tööle läinud eestimaalaste kohta, võib varasemate uuringute põhjal väita (me oleme ministeeriumis teinud väljarändepotentsiaali uuringuid), et enamik välismaale tööle minejatest soovib välismaal tööd teha vaid ajutiselt ega kavatse sinna alaliselt elama jääda. Eesti Panga rändeuuringutele tuginedes võib väita, et töötajate aastane väljavool Eestist jäi aastatel 2007–2008 4000 ja 6000 vahele. Samast uuringust võib järeldada, et tagasipöördumine Eestisse on küllaltki tavaline. Suhe emigreerujate ja re-emigreerujate vahel oli laias laastus 2 : 1. 2009. aastal välismaal töötanud inimeste hulgale saab hinnangu anda alles veebruari lõpus, kui Statistikaamet avalikustab tööjõuuuringute andmebaasi. Arvestama peab ka seda, et teistes riikides on majanduslanguse tõttu töö leidmine muutunud keerulisemaks. Kui vaadata veel mõnda statistikanumbrit, siis Eestis taotles 2009. aastal töötuskindlustushüvitise määramisel välisriigis täitunud kindlustusstaaži arvessevõtmist 1484 inimest, kellest valdav enamik, 843, olid töötanud Soomes.

Viies küsimus: "Kui suur on välismaal töötavate eestimaalaste arv kokku ja kui palju kaotab riik selle tõttu maksutulusid, eelkõige tulumaksu ja sotsiaalmaksu näol?" Väga ligikaudsel hinnangul jääb välismaale lühemaks või pikemaks ajaks suundunud töötajate arv 20 000 ja 30 000 inimese vahele. Riik ei pea seoses väljarändega ilmtingimata maksutulusid kaotama. Eesti inimeste liikuv eluviis on muutunud üsna levinuks ning seda ei tuleks võtta kui paratamatust, vaid kui võimalust. Tööjõu osaline kaotus ei pruugi avaldada negatiivset mõju heaolule niikaua, kuni emigreeruvad eelkõige madalama kvalifikatsiooniga töötud inimesed, on väitnud ka professor Eamets. Täpsemaid rändeandmeid on võimalik leida Sotsiaalministeeriumi toimetisest "Töövaldkonna areng 2008–2009".

Kuues küsimus: "Milline on Teie hinnang töötukassa toimetulekule oma ülesannetega? Kas Teie sotsiaalministrina olete analüüsinud tööturuameti ja töötukassa liitmise tagajärjel kujunenud tööturuteenuste osutamise olukorda, sealhulgas töötajate haridustaset ja nende väljaõpet? [---] Millised on olnud Teie järeldused ja mida olete ette võtnud töötukassa tegevuse parandamiseks?" Tööturuameti ja töötukassa ülesannete liitmise tulemusel saab töö kaotanud inimene kogu tööotsinguteks vajaliku abi ühest kohast. Töötukassa on pikendanud lahtiolekuaegasid, on märkimisväärselt suurendanud töötajate arvu, tänapäevastanud klienditeenindust, suurendanud elektroonilise asjaajamise võimalusi. Näiteks on praegu võimalik e-Töötukassa kaudu taotleda koondamishüvitisi ja vaadata tehtud kindlustushüvitise otsuseid. E-lahenduste arendused jätkuvad. Töötukassa on täitnud endise tööturuameti ülesandeid üheksa kuud. Kindlasti võib öelda, et alati saab üht-teist paremini teha, kuid siiski võib hinnata, et töötukassa on suutnud täita oma põhiülesannet tööturuteenuste pakkumisel hästi. 2009. aastal alustas tööturuteenuste kasutamist 2,3 korda rohkem töötuid kui 2008. aastal. On selge, et sellest tulenevalt on need mahud väga palju suurenenud. Nagu ma enne ütlesin, eri teenuste puhul 2,5–3 korda. Kui vaadata, mida saaks paremaks teha, siis üks valdkond, mida ma pean vajalikuks töötukassas arendada, on kindlasti teavitustöö, ja teine

valdkond, kus ma näen arenguruumi, on konsultantide ja juhtumikorraldajate pädevus ja nende koolitamine. Sisekoolitust on vaja ainuüksi juba seetõttu, et töötute arv on pidevalt kasvanud ja seetõttu oleme pidanud ka töötukassasse oluliselt personali juurde värbama.

Seitsmes küsimus: "Kui palju ja millise sisuga on Teile laekunud kaebusi töötukassa tegevuse kohta ja mida olete ette võtnud nende põhjal?" 1. maist 2009 on töötukassa tegevuse kohta laekunud ministeeriumile kaebusi ja selgitustaotlusi peamiselt kahes valdkonnas: töötuskindlustushüvitis ja töötutoetuse maksmine (7 kaebust ja selgitustaotlust) ja tööturukoolitus (5 kaebust ja selgitustaotlust). Aja kokkuhoiu mõttes ei hakka ma neid kõiki ette lugema, aga need on seotud koondamisteatega, töötuskindlustushüvitise maksmisega ning sellega, milline on talupidaja töösuhe. Mis koolitusi puudutab, siis siin oli küsimus mootorsõidukikoolituse kohta doktorantuuris õppiva inimese puhul. Kui on soovi, siis pärast ma edastan nende juhtumite kohta täpsemad andmed, aga aja kokkuhoiu mõttes ma neid praegu ette lugema ei hakka. Lühidalt öeldes said kõik need probleemid lahenduse.

Kaheksas küsimus: "Milliseid võimalusi tööhõiveprobleemide lahendamiseks on Teie hinnangul töötukassa ja Sotsiaalministeerium ning valitsus tervikuna ebapiisavalt ära kasutanud?" Tööhõiveprobleemide lahendamiseks ei ole olemas valmislahendusi, sest nende tekkimisel on mitmeid põhjusi. Kui me vaatame viimaseid aastaid, siis tööhõive kasvu põhjuseks oli majandusbuum ning hõive languse ja töötuse suurenemise põhjuseks oli majanduskriis. Selleks et saavutada majandusbuumiaegne hõive, oleks kindlasti vaja teha väga palju investeeringuid, vähemalt samas mahus, nagu tehti enne buumi, aga selge on see, et selline ootus oleks liiga optimistlik. Kui vaadata registreeritud töötute haridustaset, siis paljude inimeste tööhõiveprobleemi lahendamiseks ei piisagi ainult tööturumeetmetest, vaid abi oleks eelkõige põhihariduse omandamisest või muu taseme hariduse omandamisest. Eelmise aasta viimasel päeval oli arvel 87 282 töötut. Kolmanda taseme haridus oli neist 17 615 inimesel, teise taseme haridus 52 664 inimesel, esimese taseme haridus 16 440 inimesel. Nende teemadega tegeleb Haridus- ja Teadusministeerium. Aga kindlasti on lühike vastus sellele küsimusele see, et kui on rohkem raha, siis on võimalik ka rohkem inimesi koolitada. Töötukassa võimekuse taha midagi ei jää. Haldussuutlikkus on olemas, et kõiki teenuseid rohkem pakkuda, kui raha rohkem on. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on küsimusi. Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud härra minister! Te esinete siin harvaesinevalt pikalt. Kohati jääb mulje, et te soovite meid küsimustele vastates lihtsalt surnuks rääkida. Samasugune mulje jäi ka eelmise nädala aruteludest, kui te rääkisite töökohtade loomisest. Ausalt öeldes jäi mind kummitama arv 11 000 – 15 000, nii palju on uusi töökohti, mis selle aasta lõpuks võiksid loodud saada. Ma proovisin natuke ka statistikat uurida. Vaadates töötukassa statistikat, on selge, et mingeid töökohti tekib, mingeid kaob, selline loomulik liikumine toimub ilmselt kogu aeg. Mulle on jäänud mulje, et see 15 000 saab täis sellisest loomulikust töökohtade muutumisest, kadumisest ja juurdetulemisest. Kas ma eksin väga, kui ma arvan, et see on selline statistiline näitaja, tegelikult töökohti juurde ei tule, vaid nad lihtsalt muutuvad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt ütlen, et kui vastata kaheksale küsimusele lühikese aja jooksul, siis kipub aeg tõesti lühikeseks jääma. Niigi jätsin ma väga palju infot teile edastamata, lihtsalt ei mahtunud ettenähtud aja sisse. Kui rääkida nendest arvudest, siis need arvud, mis on siin kõlanud, suurusjärgus 15 000 või isegi rohkem, need tähendavad ikkagi riigi või riigiasutuste meetmete abil töökohtade loomist. Võtsin tänahommikuse seisu välja. Kui me siin neljapäeval arutasime, siis kolme meetme peale – tööpraktika, palgatoetus ja ettevõtluse alustamise toetus – oli see töökohtade arv, kui ma õigesti mäletan, 1502 töökohta või inimest, kes olles registreeritud töötuna, on riigi abiga tööle saanud. Tänahommikune seis, ma liitsin siin kiiresti kokku, on 1650 või sinna tuuri. Nii et kahe või kolme päevaga on veel 150 inimest teada saanud otsuse, et nad võiksid töökoha saada. Kui need toetuse erinevad mehhanismid lähevad sama tempoga

edasi, siis ainuüksi palgatoetuse, tööpraktika ja ettevõtluse alustamise toetuse koha pealt läheb see arv 10 000 või 11 000 juurde. Kui panna sinna juurde ka avatud taotlusvoorud, muud meetmed, mida on riik planeerinud, siis see arv võib olla 15 000 või 20 000 juures. Kui te küsite üldse töökohtade arvu muutuste kohta, siis selle kohta on jaanuari statistika täiesti olemas. Jaanuaris tuli arvele suurusjärgus 11 000 uut registreeritud töötut. Nad võivad olla ka varem registreeritud, aga vahepeal näiteks läksid arvestusest välja ja nüüd tulid uuesti arvele. Töötukassa registris oli umbes 8000 inimest. Ehk reaalne registreeritud töötuse suurenemine oli umbes 3000 inimese võrra. Nendest, kes registrist välja läksid (töötukassa oskab kindlasti täpselt öelda), suurusjärgus 4000 inimest teavitasid töötukassat, et nad said töökoha. Nendele võib lisada need inimesed, kes ei teata töötukassale, et nad tööle läksid, vaid nad lihtsalt leidsid mingi töökoha, kas välismaal või Eestis, ja nad ei teatanud sellest. Reaalne käive ühes kuus töökohtade vahetumise koha pealt või, ütleme, inimesi, kes sõlmivad uue töölepingu, võib ikkagi olla 5000–6000. Riigi meetmed moodustavad sellest võib-olla viiendiku. Üldine tööturu käitumine on ikkagi üpris elav ja üldine töökohtade saamine on oluliselt suurem, see ei toimu ainult riigi meetmete abil.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea minister! Te ütlesite, et kui oleks rohkem raha, siis koolitaks rohkem inimesi, aga tegelikult te olete praegu teadlikult koolitusi vähendanud ja palgatoetusi tehakse ju selle raha arvel. Aga nüüd töötukassa kaadrist. Kindlasti on seal palju tublisid spetsialiste, kuid on ka märke, et osa töötajaid tõlgendavad seadusi valesti, ja on ka palju saamatust. Ometi oli teil väga suur valik, sest tööturuameti liitmisel töötukassaga vabanes ju 350 inimest. Kas te oskate nüüd lõplikult öelda, kui paljudele nendest, kes hiljem tagasi tööle võeti, maksti tol korral koondamisraha?

Hanno Pevkur

Aitäh! Täpsustan üle, et palgatoetust ei maksta teiste meetmete arvel, kindlasti mitte. Koolitusraha on võrreldes eelmise aastaga suurenenud, tööpraktika raha on suurenenud. Et oleks võimalik ka palgatoetust maksta, siis on tõstetud 2012.–2013. aasta Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid ettepoole, mis on igati mõistlik käitumine. Selleks on täiesti seaduslik Euroopa Komisjoni heakskiit olemas, raskel ajal võtame me perioodist 2012–2013 raha 2010. aasta jaoks, et inimesi paremini tööle aidata. Kindlasti ei ole hakatud palgatoetust maksma koolituse arvel. Hea oleks muidugi see, kui oleks veel rohkem raha, et koolitusi teha. Mis puudutab tööturuameti koondamise lõpparuannet, siis mul ei ole seda kaasas. Ma proovin teile need andmed saata meiliga. Ma pean vaatama, kas lõpparuanne on valmis. Meil on likvideerimiskomisjoni lõpparuanne vist veel koostamisel. Ma täpsustan täpsed arvud üle ja saadan teile, ma ei tahaks siin hakata ekslikke arve ütlema.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Haridusliku taseme osas päris täpset vastust sellele probleemile, mis oli püstitatud mõningate küsimuste põhjal, mida fraktsioon oli saanud Ida-Virumaa kohta, ei olnud. Samas tahan küsida siia juurde, kas töötukassal on olemas selline analüüs või kas on kavas see tellida, kus uuritakse tööturu täpset seisu, seda, kes on töötud, kuhu nad lähevad või milliseid töökohti üldse vajatakse. See annaks parema võimaluse tööturuteenuste vahendeid suunata.

Hanno Pevkur

Aitäh! Töötukassa teeb loomulikult täpse analüüsi selle kohta, milline on töötuse struktuur. Töötukassast on võimalik need arvud kätte saada. Üldine seis on selline, et peamine töötute hulk tuleb ehitussektorist ja teenindussektorist. Samamoodi on haridustaseme näitaja töötukassal olemas. Need arvud on olemas. Keerulisem on sellega, kuhu inimesed tööle lähevad, sest inimene ei ole kohustatud töötukassale ütlema, millisele ametikohale ta läks, millist haridust nõudvale ametikohale ta läks või midagi muud sellist. Meil on olemas info nende kohta, kes töötukassa teenuseid kasutama hakkavad, nende kohta, kes on kasutamise lõpetanud, nii head statistikat ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister! Te mainisite väga optimistlikult erinevaid arve ja ütlesite, et jaanuaris kustutati ametlikult töötute nimekirjast 6900 inimest ja teie arvate, et neist 5000–6000 leidsid uue töökoha. Samas on töötukassa statistilisest andmebaasist näha, et üle 2500 inimese kustutati sanktsioonide tõttu. Kas teil on seal taga ka uuringuid selle kohta, kui paljud nendest inimestest elavad väljaspool maakonnakeskusi, kus asuvad töötukassa osakonnad, ja kui paljudel nendest inimestest on loobumise põhjus see, et nad on väga pikalt tööd otsinud ja kord kuus töötukassas käimine on nende jaoks lihtsalt liiga kulukas?

Hanno Pevkur

Aitäh! Minu teada töötukassa sellist statistikat ei kogu, aga meil on reedel nõukogu koosolek, küsin üle. Vähemalt minule teadaolevalt ei kogu me andmeid selle kohta, mis oli registrist väljaarvamise sisuline põhjus.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Nüüd on kõigil võimalus pidada läbirääkimisi. Soovijaid on. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud juhataja! Hea minister! Tänan teid kõigepealt vastuste eest! Euroopa Komisjon on soovitanud kasutada Eestiski Põhjamaade tööjõuturu mudelit, kus inimesi on kerge lahti lasta ja värvata, kuid ka töötutele on tagatud senise elustandardi vääriline sissetulek ja palju võimalusi ümberõppeks. Põhjamaade mudeli jälgedes käis esialgu ka meie uus töölepingu seadus, kuid möödunud aasta 1. juulist jõusse astunud seadus jättis osa paindliku turvalisuse sätteid mängust välja. Samuti on Euroopa Komisjon Eestile ette heitnud, et meie aktiivsed tööturumeetmed ei ole olnud kuigi tulemuslikud. Kas selleks aastaks kavandatavad meetmed suudavad siin oluliselt midagi muuta, on täna raske analüüsida, aga ma tahan väga loota, et tulemus läheb paremaks. Küsimuste küsimus on veel praegugi, kas tööturule jäävad alles need töötajad, kes on läbi teinud tööpraktika või keda on võetud tööle palgatoetuse toel, kas ka pärast aastast töötamist on nendel inimestel tööd. See, kui tööturuteenuste pakkumise puhul on tegemist statistiliselt suuremale hulgale inimestele pakutud teenustega, kui tegelik arv on, teatud mõttes kahjustab pilti tegelikust olukorrast. Miks ma nii väidan? On juhtumeid, kus mitmekordse tööturuteenuse puhul on pakutud seda teenust küll ühele inimesele, aga kirja läheb, nagu oleks tegemist mitme inimesega. Sellise vastuse sain oma küsimusele töötukassa juhilt.

Kuidas saaks kõiki asju niimoodi korraldada, et meie arvepidamine oleks täpne? Väidame end elavat IT-riigis, mõnigi kord nimetame end lausa tiigriks, aga päris täpselt ei suuda olukorda riigis kirjeldada. Mis on see, mis aitaks neid probleeme lahendada? Sellele ei saanud ka täna veel vastust. Analüüsid, mida töötukassa teeb, peaksid kindlasti andma vastuse küsimusele, keda tegelikult tööturule oodatakse. Ma mõistan, et see on küsimuste küsimus, aga pean väga oluliseks rõhutada, et sellele tuleb kiiresti vastus leida. Olukorda komplitseerib mõneti ka see, et meil on töötuks jäämist ennetav süsteem kahjuks taandarenenud. Kui teistes Euroopa Liidu riikides on see süsteem küllalt tavaline, siis meil kahjuks nii ei ole. Kui rääkida sellest, kui palju aktiivsetele tööturumeetmetele Eestis käesoleval aastal raha vaja oleks, et olukord enamvähem normaalne oleks, siis töötukassa juht arvas, et 422 miljonist kroonist paraku ei piisa, et enam-vähem võiks rahul olla siis, kui raha oleks 600 miljonit krooni. Võib-olla annab midagi nihutada rohkem aktiivsete tööturumeetmete poole ka raha eraldamise puhul. Elame, näeme. Aga aitäh ministrile ja soovime lahenduste leidmiseks jõudu!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Ka Vabariigi Valitsuse esindaja õiguskantsler ei soovi esineda. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine töötukassa kulutuste kohta meenetele (nr 355)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise arupärimise juurde. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Lauri Laasi, Toivo Tootsen, Tiit Kuusmik, Kalle Laanet ja Olga Sõtnik. Arupärimine on esitatud jaanuari 19. päeval 2010. aastal ja arupärimine on töötukassa poolt meenetele tehtud kulutuste kohta. Arupärimisele vastab sotsiaalminister Hanno Pevkur. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Lauri Laasi, kes seda arupärimist meile tutvustab!

Lauri Laasi

Aitäh, austatud juhataja, et te palusite mind siia seda arupärimist tutvustama! Arupärimine sai tõepoolest üle antud 19. jaanuaril 2010 ja arupärimine oli ajendatud töötukassa suurostust, kui osteti meeneid ja kontoritarbeid. Arupärimise sisu oli järgmine.

Tööjõu-uuringute andmetel oli 2009. aasta kolmandas kvartalis töötute hinnanguline arv 102 000, mis on suurim pärast Eesti taasiseseisvumist, teatas Statistikaamet. Töötuse kasv on aeglustunud, aga seejuures on kasvama hakanud heitunute arv. Kolmandas kvartalis oli tööotsingutest loobunud 11 000 inimest, sest nad ei uskunud enam töö leidmise võimalusse. Eelmises kvartalis oli heitunuid 7000, eelmise aasta kolmandas kvartalis 5000. Seda kummalisem on see, et 18. jaanuari Äripäeva artiklist selgus, et töötukassa ostis peaaegu miljoni krooni eest asutusele logoga meeneid ja kontoritarbeid. Töötukassa kuulutas välja kaks riigihanget, kogumaksumusega peaaegu miljon krooni, vastavalt 440 000 ja 418 100 krooni. Riigihanke käigus osteti logoga pastapliiatseid, kilekaasi, papist dokumendikaasi, meelespead töötutele, mille tagaküljel on 2010. aasta kalender, ja lisaks hangiti 15 000 logoga helkurit. Arupärijaid huvitabki, et kui praegu kulutati see raha pastapliiatsitele ja helkuritele, selle asemel et kulutada see raha näiteks uute töökohtade loomisele, siis kas see oli kõige õigem kulutus. Sellest, et see hange on jõudnud ka prokuratuuri, ei hakka ma siin rääkima, see on omaette teema. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri, et ta saaks vastata arupärimisele, mis kannab numbrit 355!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Head kuulajad! Läheme siis kohe küsimuste juurde.

Esimene küsimus: "Millistel kaalutlustel pidasite õigemaks meenete ostmist kui ülejäägi kandmist järgmisesse aastasse?" Vajab selgitamist, et sotsiaalminister ei otsusta, milliseid kantseleikaupu töötukassa juhatus ostab. Töötukassa on avalik-õiguslik juriidiline isik, mida juhivad nõukogu ja juhatus. Nõukogu pädevuses on muu hulgas töötukassa eelarve kinnitamine. Töötukassat juhib juhatus, mis täidab seaduse, põhikirja ja nõukogu otsustega talle pandud ülesandeid. Kõige õigem oleks olnud küsida kirjalik küsimus töötukassa juhatuse esimehelt Meelis Paavelilt, äärmisel juhul oleks võinud küsida töötukassa nõukogult. Töötukassa nõukogu esimees on praegu tööandjate keskliidu juhataja Tarmo Kriis. Sotsiaalminister on nõukogu liige ametikoha järgi. Samas, selge on see, et teemakäsitlus oli arutlusel töötukassa nõukogus ja nõukogu üks ülesanne muu hulgas on ju kontrollida, kas töötukassa rahalisi vahendeid on kasutatud otstarbekalt. Töötukassa nõukogu palus 3. veebruari nõukogu istungil juhatuselt selgitusi. Töötukassa juhatuse selgitused olid laias laastus järgmised. Kantseleikaubad hangiti töötukassa klientide paremaks teenindamiseks. Kolme sorti meeneid hangiti tööandjatele ja teistele koostööpartneritele teavitus- ja koostööüritustel jagamiseks. Sümboolikaga kontoritarvete ja meenete eesmärk on teavitada tööotsijaid ja tööandjaid ning kogu elanikkonda aktiivsetest tööturumeetmetest. Kõige peamise põhjusena mainiti siiski seda, et kuna 1. maist ühinesid töötukassa ja tööturuamet, siis töötukassal sellises koguses, mida oli vaja teenuse osutamiseks 1. maist, puudusid kantseleitarbed, selleks et inimesi teenindada, sealhulgas nii pastakad kui ka dokumendikaaned. Vaatamata sellele pöördus töötukassa juhatus ka ise 21. jaanuaril Riigihangete Ameti poole palvega anda hinnang, kas hankemenetluse käigus loodi mõnele hankes osalenule põhjendamatuid eeliseid või rikuti hangete läbiviimise

korda. Riigihangete Amet on oma kontrollaktis toonud esile teatud küsitavusi. Need küsitavused puudutasid seda, kas hange oleks pidanud toimuma ühes osas või kahes osas. Riigihangete Amet on asunud seisukohale, et hanke oleks võinud teha ühes osas. Juhatus pidas õigeks, et kahes osas oli see mõistlikum, kuna üks eesmärk oli osta konkreetselt kantseleitarbeid ja teine eesmärk oli hankida meeneid koostööpartnerite jaoks. Teine küsimusekoht oli see, kas hanke läbiviimisel oleks pidanud hinnaarvestuses arvestama käibemaksuga või käibemaksuta summat. Kolmas probleemikoht käsitles helkurite logosid. Neljas probleemikoht puudutas pakkuja kvalifitseerimist, kellel puudus registreering majandustegevuse registris. Selleks et töötukassa nõukogu saaks nii Riigihangete Ameti kontrollaktist tulenevalt kui ka töötukassa juhatuse selgitustest tulenevalt siiski adekvaatsema pildi kogu sellest hankest, otsustas töötukassa nõukogu 3. veebruaril tellida vastavusauditi. Audiitorfirma väljavalimiseks küsiti kiiresti pakkumised ja otsustati tellida vastavusaudit audiitorfirmalt KPMG. Tänaseks päevaks vastavusauditit nõukogule üle ei ole antud. Reedel, 26. veebruaril on koos töötukassa nõukogu ja selleks ajaks on KPMG lubanud vastavusauditi üle anda. Pärast seda saab töötukassa nõukogu langetada ka lõpliku otsuse selle riigihanke küsimuses.

Teine küsimus: "Palun põhjendage, kuidas antud 900 000-kroonine kulu toetab valitsuse tööhõiveprogrammi?" Nagu ma ütlesin, töötukassa nõukogu on kinnitanud töötukassa eelarve, see eelarve jaguneb laias laastus tegevuskuludeks ja eraldisteks riigieelarvest. Tegevuskulud on ette nähtud selleks, et töötukassa saaks oma ülesandeid täita ehk võtta arvele töötuid, osutada tööturuteenuseid ning maksta hüvitisi ja tööturutoetusi. Esialgu on meile teadaolevalt kõigi kontoritarvete ja meenete eest tasutud töötukassa tegevuskuludest ehk ESF-ist raha saamiseks väljamaksetaotlust või tagasimaksetaotlust ei ole rakendusüksusele Innove esitatud. Kui see esitatakse, siis saab ka hinnata selle põhjendatust. Kui vaadata töötukassa hanget veel, siis meenutuseks olgu öeldud, et hanke tulemusel telliti 36 000 kirjutusvahendit, millest 20 000 olid harilikud pliiatsid (6 krooni 90 senti tükk) ja 16 000 olid pastapliiatsid (3 krooni ja 37 senti tükk), lisaks telliti 10 000 dokumendikaant (2 krooni 70 senti tükk), 100 000 töötu infokaarti (0,174 krooni ehk 17,4 senti tükk), 100 000 kiletaskut, 15 000 helkurit, 300 seinakella ja 500 lauakalendrit.

Kolmas küsimus: "Antud summa eest oleks saanud luua kümmekond sotsiaalset töökohta või koolitada 100 töötut. Kumb on inimesele tähtsam, kas töö või kauni embleemiga kirjutusvahend?" Töötukassa juhatuse selgituse kohaselt on kirjutusvahendeid kavas kasutada nii klienditeenindamisel töötukassa ruumides kui ka väljaspool seda, samamoodi ka messidel või infopäevadel jagamiseks ja mobiilse nõustamise bussis Mobi. Kui töötukassa ei oleks ostnud kantseleikaupu, siis oleks kindlasti osaliselt kannatanud klienditeenindus. On selge, et töötutele tagatakse töötukassas võimalikult hea teenindus ja selle üks osa on kindlasti ka kirjutusvahendite olemasolu.

Neljas küsimus: "Kui palju on plaanis rahalisi vahendeid veel kulutada ametirekvisiitidele?" Selle kohta ei olegi muud vastust kui see, et nagu ma varem mainisin, on ministri ülesanne töötukassa nõukogus eelarve kinnitamine. Konkreetseid tegevuskulusid vaatab ja hindab töötukassa juhatus. Nemad vaatavad ka seda, kas tellitud ja ostetud kogused on piisavad või mitte. Aga etteruttavalt võib öelda, et vaadates seda, kui suur on töötute registreerimine töötukassas, siis arvestades, et kui töötu saab töötukassast infomaterjali, pannakse see kilekaante vahele, võib selguda, et nendest 100 000 kiletaskust isegi ei piisa.

Viies küsimus: "Kas varem ei olnud töötukassa kontoris seinakellasid? Kuidas leevendab seinakellade ostmine tööpuudust? Mitmele inimesele andis antud riigihangete käigus soetatud esemete valmistamine Eestis tööd?" Kui te küsite seda, kas varem ei olnud tööturuameti piirkondlikes osakondades seinakellasid, siis vastus on jah. Enne 1. maid 2009 asus töötukassa Lõkke tänaval ja seal töötas ligikaudu 40 inimest. Pärast tööturuameti ülesannete ülevõtmist suurenes töötukassa töötajate ja osakondade arv tuntavalt. Praegu asub töötukassa Lasnamäe tänaval, koos 15 maakondliku bürooga on töötukassas tööl kokku 440 inimest varasema 40 asemel. On selge, et seinakell töötukassa seinal otseselt tööpuudust ei leevenda, kuid see on loomulikult üks osa klienditeenindusest. Kui vaadata seinakella maksu-

must, siis see oli 42 krooni. Lihtne ja viisakas klienditeenindus näeb ette ka seda, et töötukassas oleks töötul võimalik teada saada, mis kell on. Ka Riigikogu seina peal on suur kell, kust saab vaadata, mis kell on.

Aseesimees Jüri Ratas

Hetkel 17.42.

Hanno Pevkur

Aitäh! Kuues küsimus: "Kuidas hindate ministrina sellist kulutamist? Kas selline kulutamine ei häiri õiglustunnet?" Nagu ma ütlesin, on selge, et igal asutusel peavad olema tegevuskulud ning klientide teenindamiseks ja teavitustööks vajalikud vahendid. See, et ostetakse töötukassale pastapliiatseid ja kiletaskuid või ka töömessidel või infopäevadel jagamiseks pastapliiatseid või mingeid muid meeneid, mida on peetud õigeks klienditeeninduse jaoks, minu õiglustunnet kindlasti ei riiva. Igal asutusel on olemas oma pastapliiatsid, minu mäletamist mööda on ka Riigikogu Kantseleil ja Riigikogul olemas oma pastapliiatsid. Mulle isegi meenub, et Lauri Laasil olid valimiskampaania ajal oma pastapliiatsid. Pastapliiats on igati vajalik kirjutusvahend. Kui vaadata 2009. aasta arve, siis 2009. aastal oli töötukassas lühemat või pikemat aega arvel 136 000 töötut. Lisaks nendele teenindati ja abistati tööandjaid, koondamisteate saanud inimesi jne ehk teenindatavate koguarv oli märkimisväärselt suurem kui 136 000. Arvestades klientide arvu, tööturuteenuste mahtu ja asjaolu, et teenuseid osutatakse nii töötukassa ruumides kui ka väljaspool neid, on selge, et sellised kantseleitarbed on äärmiselt vajalikud. Nagu ma mainisin, võib tekkida olukord, et nendest 100 000 kiletaskust klientide teenindamiseks isegi ei piisa.

Lõpetuseks: nagu ma ütlesin, on nõukogu küsinud hinnangut ka audiitorfirmalt KPMG. Samamoodi ootame me kindlasti seda hinnangut, mille annab prokuratuur selle asja menetlemisel. Me teame (see on ka ajakirjandusest läbi käinud), et prokuratuur on alustanud kriminaalmenetlust. Kindlasti teeb nii vastavusauditi saamine kui ka prokuratuuri hinnangu saamine selle loo oluliselt selgemaks. Muu hulgas küsisime audiitorfirmalt seda, kas töötukassa juhatuse esimehe käitumises võis esineda huvide konflikti. Nii et ootame põnevusega ja reedel oleme targemad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, austatud minister! Teile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te olete sattunud olukorda, kus te töötukassa nõukogu liikmena tagantjärele kaitsete tehtud hanget. Aga nagu te mainisite, pärast meie arupärimise üleandmist on prokuratuur alustanud kriminaalmenetlust karistusseadustiku § 300 alusel, mis käsitleb riigihangete teostamise nõuete rikkumist. Menetluse alustamise ajendiks oli kontrollakt, mille Riigihangete Amet saatis prokuratuurile. Riigihangete Amet leidis, et töötukassa kohtles pakkujaid ebavõrdselt ja ebaobjektiivselt. Kui seda hanget oleks nõukogule tutvustatud eelnevalt, mitte tagantjärele, kas te ka siis oleksite selle hanke heaks kiitnud?

Hanno Pevkur

Aitäh! Nagu ma ütlesin, me oleme püüdnud vaadata ka sisemist korraldust. KPMG audiitorite tehtava vastavusauditi puhul me tahamegi saada just nimelt sisemise korralduse poole pealt selgust, kas hankemenetluse protseduurid, mis on töötukassas kehtestatud, vastavad õigusaktidele, ning kui selgub mõni asjaolu, mis võib viidata huvide konfliktile, siis kuidas sellised probleemid on lahendatud. Kui audiitor teeb mingeid tähelepanekuid, siis kindlasti tuleb neid reeglistikke muuta. Kui te küsisite, et kui nõukogu oleks seda hanget ette teadnud, mida me siis oleksime teinud, siis vastus on, et suure tõenäosusega oleks nõukogu selle hanke heaks kiitnud, sest kantseleikaupu oli vaja, pastapliiatseid oli vaja, kilekaasi oli vaja, neid tarvikuid, mida soetati, oli vaja. Võib-olla oleks nõukogus tekkinud küsimus, see on väga spekulatiivne arvamus, aga vähemalt minul nõukogu liikmena oleks tekkinud küsimus, kas on vaja hankida helkureid ja kelli, aga mis puudutab kantseleitarbeid, siis neid oli kindlasti vaja. Küsimus ei ole ju selles, kas neid asju, mida hangiti, on vaja. Neid on vaja. Küsimus on paljuski ikkagi selles, kas see hange, mis läbi viidi, oli läbi viidud korrektselt, kas see oli läbi viidud kõiki õigusakte järgides ja kas selle hanke puhul kedagi eelistati või

mitte. Seda ju prokuratuur täpselt uuribki, kas mingitele firmadele, kes selles hankes osalesid, oli tehtud mingeid soodustusi või mitte. Selle menetluse tulemus tuleb kindlasti ära oodata.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Selge see, et hanke osas me saame vastuse teada ja kriminaalasja menetluse käigus samuti, mis puudutab hankeküsimust. Aga ma tõesti imestasin, et teie nõukogu liikmena kiidate kõik maksimaalselt heaks. Ma mõtlesin, et te jääte siiski maksumaksja poolele. Selles suures kriisis ja suures tööpuuduses on ikkagi need tohutud hulgad helkureid ja seinakelli lisaks olemasolevatele liig mis liig. Miks te ei mõtle maksumaksjale nendes küsimustes?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Näiteks need 100 000 kiletaskut võib tunduda suure hulgana, aga minu arust ei ole see tohutu hulk, kui me arvestame seda, kui palju meil on registreeritud töötuid ja kui palju neid juurde tuleb. Igati viisakas on see, kas või tänast ilma vaadates, et kui töötukassast antakse inimesele kaasa mingi infomaterjal, siis see pannakse kaante vahele. Loomulikult on võimalik kõiki teenuseid pakkuda ka niimoodi, et üldse mingit infot ei jagata. Minu arvates on töötule info jagamine äärmiselt oluline. Ma kindlasti ei kiitnud kogu seda protsessi lõpuni heaks. Ma ütlesin, et nii nagu Riigihangete Ametil on ka minul selle hanke kohta teatud küsimusi. Selleks et nendele küsimustele vastuseid saada, ootan ma kindlasti ära audiitori hinnangu, vaatan, mida audiitor ütleb, ja me kujundame nõukogus adekvaatse seisukoha. Selle hanke puhul on küsitavusi, nii nagu Riigihangete Amet on öelnud. Kui Riigihangete Ameti kontrollakti lugeda, siis on selge, et on küsitavusi. Töötukassa juhatus on nõukogule esitanud oma selgitused. Ega me teistmoodi ei saagi lõplikku vastust, kui peame ootama ära audiitori hinnangu. Siis saame hakata hindama, kas ja kuidas edasi käituda nii juhatusega kui ka teiste töötajatega, kes seda hanget otseselt läbi viisid.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Vägisi jääb mulje, et kui hanke võitja ei oleks olnud ette teada, siis ei oleks olnud huvi seda hanget välja kuulutada ja tellida nii seinakelli kui ka 15 000 helkurit. Minu mure on selles, kas need helkurid ikkagi leiavad reaalset rakendust ja ega need seinakellad ei jää kuhugi kasti tolmuma, või oli tõesti hange ainult hanke pärast. Kas nõukogu kavatseb silma peal hoida, kuidas need helkurid laiali jagatakse, ja kas on ka teada, kuidas need helkurid inimesteni jõuavad?

Hanno Pevkur

Aitäh! Vastus on jah, nõukogu jälgib seda edasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Kas head ametikaaslased soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine pensionide ja toetuste kojukande korraldamise ja tasu kohta (nr 357)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda arupärimise juurde. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Mai Treial, Ester Tuiksoo, Karel Rüütli, Jaanus Marrandi, Tarmo Mänd ja Villu Reiljan. Arupärimine esitati 2010. aasta jaanuari 20. päeval ning see käib pensionide ja toetuste kojukande korraldamise ja tasu kohta. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja, et ta tutvustaks arupärimist meile kõigile. Mai Treial, palun!

Mai Treial

Härra juhataja! Lugupeetud minister! Pensionide tasuta kojukande lõpetamine 2009. aasta veebruaris puudutas ligi 100 000 pensionäri. Seaduse kohaselt pidi pensionide ja toetuste saaja elukoha järgne pensioniamet kojukandetaotluse alusel tegema otsuse kuni üheaastase kehtivusajaga, erandina ka pikemaks ajaks. Seaduse rakendamisel ja tasuta kojukan-

de õiguse üle otsustamisel tekkis palju vaidlusi erinevate arusaamade tõttu.

Seoses pensionide ja toetuste kojukande tasuliseks muutumisega ning postituru avanemisega alates 2009. aastast tõstatas Rahvaliidu fraktsioon 2008. aasta lõpus Riigikogus vastava valdkonna ministri ees küsimuse kojukandetasude suuruse kujunemisest. Riiklike pensionide kojukande eest tasus riik AS-ile Eesti Post eelmisel aastal 60 krooni väljamakse kohta, olenemata sellest, kas teenuse eest maksis pensionär ise või Sotsiaalkindlustusamet. Isegi siis, kui samal aadressil toimetati pensionid ja toetused kohale mitmele saajale, pidi ikkagi igaüks tasuma eraldi 60 krooni, vaatamata sellele, et oli olemas transpordi- ja ajakulu ilmselge kokkuhoid. Kulud on väiksemad ka juhul, kui pensionid ja toetused toimetatakse koju kätte näiteks mitmele saajale ühes ja samas paljukorterilises elamus.

Seaduse kohaselt peab riigi poolt teenuste sisseostmine ja selleks maksumaksja raha kasutamine toimuma riigihanke korras. Et pensionide ja toetuste kojukande korraldamise ja tasu kujunemise osas selgust saada, esitasime möödunud aastal küsimused kahele ministrile: sotsiaalministrile ning majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Kahjuks jäi vastuseta küsimus, kas nii riik kui ka pensionärid oleksid võinud saada 2009. aastal kojukandeteenust odavamalt. Saime teada, et hakatakse arutama 2010. aasta pensionide ja toetuste väljamaksmise temaatikat ja siis peaks Sotsiaalkindlustusamet olema huvitatud sellest, et ta leiaks teenusepakkuja, kes osutaks teenust võimalikult odavalt. Sotsiaalkindlustusametilt laekunud info kohaselt korraldati möödunud aastal riigihange riiklike pensionide, toetuste ja hüvitiste kojukandeteenuse tellimiseks, mille võitis AS Eesti Post. Eesti Postiga sõlmiti 29. detsembril 2009 riiklike pensionide, toetuste ja hüvitiste kojukande teenuse tellimise hankeleping, mille alusel osutatakse 2010. aastal kojukandeteenust hinnaga 58 krooni.

Lähtudes eeltoodust on arupärijatel sotsiaalministrile seitse küsimust. Ootame nendele vastust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Head kuulajad! Teeme kiiresti.

Esimene küsimus: "Kui palju tekkis kohtuvaidlusi pensionide tasuta kojukande teemal ja kas käesolevaks ajaks on kõik vaidlused lahendatud?" Kohtuvaidlusi pensionide tasuta kojukande teemal ei ole olnud.

Teine küsimus: "Kui palju tehti 2008. ja 2009. aasta vahetusel otsuseid kojukande kohta üheaastase tähtajaga ning kas kõigil vajalikel juhtudel on määratud uus tähtaeg? Kas Te peate õigeks, et igal aastal tuleb taotlejal teha uus avaldus?" 2008. ja 2009. aasta vahetusel tehti maksja kulul kojukande kohta 2071 otsust tähtajaga üks aasta. 2009. aastal oli maksja kulul kojukande otsuseid 1448, nendest Tartu Pensioniametis 994, Pärnu Pensioniametis 238, Tallinna Pensioniametis 189 ja Virumaa Pensioniametis 27. Tallinna Pensioniametis ja Virumaa Pensioniametis on uued avaldused väljamakse viisi valimiseks esitanud kõik isikud, kellel pensionide, toetuste ja hüvitiste kojukande lõpptähtaeg on 2010. Uut avaldust ei ole esitanud 25 isikut (Tartu Pensioniametis 20 isikut ning Pärnu Pensioniametis 5 isikut). Nende isikute osas on Sotsiaalkindlustusamet alustanud menetlusprotsessi ning nendele maksja kulul kojukande lõpptähtaega on pikendatud uue avalduse esitamise ja otsuse tegemise menetluse lõppemiseni. Maksja kulul hüvitiste kojukande küsimuse lahendamine on personaalne ning on seotud iga hüvitisesaaja konkreetse olukorraga. Seega, üheaastase tähtaja puhul on lähtutud hüvitisesaaja reaalsest olukorrast. Samas, kui hüvitisesaajal on põhjused, mis tingivad hüvitise väljamaksmise riigi kulul pikema aja jooksul, teeb Sotsiaalkindlustusamet pikema kehtivusajaga otsuse. Seega, riigi kulul hüvitiste väljamaksmise avalduste lahendamisel lähtutakse iga isiku konkreetsest olukorrast.

Kolmas küsimus: "Kui palju on 2009. aasta jooksul esitatud uusi taotlusi pensionide tasuta kojukandeks?" 2009. aastal esitati uusi taotlusi hüvitiste kojukandeks maksja kulul 816, sealhulgas pensionide osas 681. Hüvitise esmakordse määramise korral oli selliseid taotlusi 131 (sealhulgas pensionide osas 7) ning taotlusi, millega sooviti muuta juba olemasolevat muud väljamakseviisi maksja kulul kojukandeks 685 (sealhulgas pensionide osas 674).

Sotsiaalkindlustusametist saadud andmetel lahendati taotlused positiivselt, seega olid taotlused põhjendatud ja taotlejatele võimaldati kojukanne maksja kulul.

Neljas küsimus: "Millises mahus (nii arvuliselt kui ka summas) toimus pensionide kojutoimetamine riigi kulul ja saajate endi kulul 2009. aastal? Millised on selles osas 2010. aastal muutused võrreldes 2009. aastaga?" 2009. aastal toimus maksja kulul kojukanne AS-i Eesti Post kaudu keskmiselt 15 000 isikule, kogusummas 165 629 väljamakset, mille eest tasuti kokku 9 762 190 krooni. Samal perioodil toimus saaja kulul kojukanne keskmiselt kuus 17 000 isikule, kogusummas 168 708 väljamakset, mille eest tasuti 11 003 490 krooni. 2009. aasta veebruaris maksti hüvitisi maksja kulul 16 221 isikule, saaja kulul 17 873 isikule, kogusummas 155,4 miljonit krooni. 2010. aasta jaanuaris maksti hüvitisi maksja kulul 14 047 isikule ja saaja kulul 16 144 isikule, kogusummas 140,2 miljonit krooni. Hüvitiste hulga vähenemine on tingitud erinevatest põhjustest, näiteks olid isikutele määratud lühikeste tähtaegadega töövõimetuspensionid ja sügava puude toetus, samuti võis põhjuseks olla isikute surm või muud sellised põhjused.

Viies küsimus: "Mitu firmat ja kes konkreetselt osalesid 2010. aastaks korraldatud riigihanke konkursil pensionide ja toetuste kojukande teenuse osutamiseks ning millised olid teised pakkumised peale AS-i Eesti Post?" Sotsiaalkindlustusamet korraldas riigihanke avatud hankemenetluse teel. Laekus ainult üks pakkumine AS-ilt Eesti Post.

Kuues küsimus: "Kas teenuse hind 58 krooni kehtib jätkuvalt iga saaja kohta ka juhul, kui samale aadressile toimetatakse pension ja toetus koju kätte mitmele isikule? Kas selline asjaolu sisaldus riigihanke tingimustes? Kui ei, siis miks?" Hüvitise kojukande teenuse hind igale maksesaajale on 58 krooni, vastavalt riigihanke tulemusel sõlmitud lepingule, mis kehtib kuni 2010. aasta lõpuni. Eesti Post on selgitanud, et teenustasu suuruse arvestamisel on aluseks võetud teenuse keskmine hind, mille kujunemisel võeti arvesse kulusid tööjõule, sularaha käitlemisele, transpordile ja muule sellisele ning mis peab katma hüvitise kojukande kulu nii maapiirkondades kui ka linnades. Kui maal elab *ca* 33% pensionisaajatest, siis linnades 67% pensionisaajatest. Maal on teenuse osutamine oluliselt kallim kui linnas. Seetõttu kehtestatigi ühtne 58-kroonine solidaarne keskmine hind väljamakse kohta. Kui hind oleks kehtestatud kõigis piirkondades eraldi, siis oleks maapiirkondade inimestele tulnud väljamakse hind kindlasti oluliselt kõrgem ja linnainimestele selle võrra madalam. Kojukande teenustasu ei sõltu üksnes transpordikuludest.

Seitsmes küsimus: "Kas Teie ministrina peate õigeks ja mõistlikuks seda, et kui ühes peres on kaks või enam pensionäri või toetusesaajat, siis peavad nad ikkagi igaüks eraldi tasuma kojukande eest täissummas?" Nagu ma ütlesin, on tegemist solidaarse hinnaga. Seetõttu ongi mõistlik see, et üle Eesti kehtib kõikidele ühesugune hind, sõltumata sellest, kas inimene elab postimajast kümne kilomeetri kaugusel või postimaja kõrval, ikkagi kehtib kõikidele ühesugune solidaarne hind. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on vähemalt üks küsimus. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Tegelikult on tänaseni valus tõdeda, et pika elutööga väljateenitud pensioni kättesaamiseks tuleb riigi äriettevõttele maksta niivõrd suurt raha. Maapiirkondades käies kuulen ma järjest ikka sedasama juttu, et pangaautomaate, millele nii palju rõhutakse, nagunii ei ole ja vanainimesed praeguse lumega, ausalt öeldes, ei saa väravanigi, et välja tulla. Kas teil pole ikkagi tekkinud soovi seda alandavat ja häbiväärset olukorda muuta ning hakata eakatele soodsamalt ja mugavamalt teenust pakkuma?

Hanno Pevkur

Aitäh! Minul oleks soov kõiki toetusi ja hüvitisi sotsiaalvaldkonnas kindlasti tõsta. Karm tõsiasi on see, et me saame sotsiaaltoetusi, erinevaid hüvitisi ja ka soodustusi pakkuda inimestele täpselt nii palju, kui kõikide eestimaalaste töökad käed riigieelarvesse raha on teeninud. Kui seda raha on teenitud sellises mahus, nagu seda on, siis saame me eelarve koostamisel arvestada nende numbritega, mis meil on.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Pensionide, toetuste ja hüvitiste tasuta kojukande lõpetamine on üks ääretult valuline küsimus ja see jääb kindlasti Eestimaa ajalukku ühe väga tumeda tärminina, seal ei ole midagi öelda. Mind paneb imestama, et tegelikult ka teie ei juhtinud Sotsiaalministeeriumis Sotsiaalkindlustusameti tähelepanu vajadusele pakkuda välja võimalus kas või vähempakkumiseks ja sellele, et tuleks ikkagi arvestada seda olukorda, kui ühel aadressil toimetatakse pensionid, toetused või hüvitised kätte paljudele inimestele. Üks variant on see, kui elatakse mitmekorruselises korterelamus, aga on ka hooldekodud jne.

Hanno Pevkur

Aitäh! Selleks et võimalikult madalat hinda saada, viidigi läbi riigihankemenetlus. Kahjuks ei ole Eesti riigis teisi selliseid teenusepakkujaid, kes suudaksid pakkuda piisava kvaliteediga kojukannet. Osales ainult üks firma, kelleks on Eesti Post. Mis puudutab veel seda hinnatemaatikat või seda, kas kojukande eest ühte korterisse peaks võtma tasu ühe või mitme kojukande eest, siis sellise kriteeriumi tingimustesse panemine on äraütlemata keeruline. Ma ütlen veel kord, et see oleks tähendanud seda, et me oleksime pidanud hakkama diferentseerima kõiki hinnagruppe, tulemuseks oleks olnud see, et Tallinnas elav pensionär saaks kojukande oluliselt odavamalt kui näiteks Mikitamäel elav pensionär. Ma arvan, et võrdset kohtlemist arvestades ei ole kõige mõistlikum, kui linnas elav inimene saab selle teenuse kätte märkimisväärselt odavamalt kui maal elav inimene. On igati mõistlik, et on üks universaalne hind.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas ametikaaslased soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma vaatasin väga põhjalikult üle ka hankedokumendid, mis Sotsiaalkindlustusamet välja pakkus. Hankedokumendis on riigihanke objekti kirjeldatud kui toetuste kojukande teenust, mis hõlmab delikaatseid isikuandmeid sisaldavate andmefailide töötlemist ja seda, et väljamakseid või kojukannet tuleb teostada 12 kuu jooksul. Riigihanke tehniline kirjeldus annab ülevaate riigihanke objekti arvulise koosseisu kohta. Kojukandeteenust osutatakse riigi kulul ühe kalendrikuu jooksul 13 620 toetusesaajale ja 15 700 toetusesaajat on need, kes on ise nõustunud kojukandeteenuse kinni maksma. Hankelepingu tingimused annavad teada, et edukaks tunnistatud pakkujaga sõlmitakse 12 kalendrikuuks leping, ning viidatakse lisas toodud lepingu projektile. Kahjuks ei ole siin sõnagi sellest, mis oleks olnud igati vajalik riigihanke tingimustesse lisada, et juhul, kui samal aadressil toimetatakse pensionid, toetused või hüvitised kätte mitmele saajale, siis arvestatakse seda kui ühte kojukandeteenust ja selle eest tasutav kojukandeteenuse maksumus on väiksem, sest transpordi- ja ajakulu on ju teenusepakkujal väiksemad. Kulud on ju väiksemad, kui pension, toetus või hüvitis toimetatakse koju kätte näiteks mitmele saajale ühes ja samas paljukorterilises elamus või hooldeasutuses. Miks ikkagi ei peetud vajalikuks niisuguse olulise tingimusega välja tulla?

Kahjuks ei ole ma, härra minister, ka teie tänase vastusega nõus. Riiklike pensionide kojukande eest tasus riik AS-ile Eesti Post eelmisel aastal 60 krooni väljamakse kohta, olenemata sellest, kas teenuse eest maksis pensionär ise või Sotsiaalkindlustusamet. Riigihanke pakkumisele käesolevaks aastaks esitas pakkumise ainult Eesti Post, kes on nõus toetuste kojukande teenust osutama 58 krooni eest. Kuna eritingimusi riigihankes ei olnud, jätkubki senine olukord, nii nagu 2009. aastal, kuid pisut, kaks krooni, odavamalt. Miks ikkagi laekus riigihanke pakkumisele vaid üks ettepanek? Kas ei teata, et toetuste kojukanne ei ole universaalne postiteenus, vaid finantsteenus ning seetõttu on ka teistel seda teenust osutada soovivatel ettevõtjatel postiseaduse kohaselt õigus toetuste kojukande teenust osutada? Ma olen veendunud, et on ka teisi ettevõtteid, kes suudavad seda teenust osutada ja leiavad või-

maluse odavamaks teenuse osutamiseks. Riigihanke vähempakkumise või mõne muu võimaliku konkursi korraldamise vajaduse üle sai otsustada Sotsiaalministeerium kui teenuse tellija, aga seda kahjuks ei tehtud. Ma väga loodan ja tahan panna südamele, et aastaks 2011 hanget korraldades te nendel asjaoludel siiski peatute ja need riigihanke tingimuste hulka panete. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

7. Arupärimine uute töökohtade loomise kohta (nr 360)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme tänase viimase arupärimise juurde. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Toivo Tootsen, Nikolai Põdramägi, Vladimir Velman, Eldar Efendijev, Jaak Aab, Arvo Sarapuu, Inara Luigas, Helle Kalda, Marika Tuus ja Heimar Lenk. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tööpuudus kasvab Eestis hirmuäratava kiirusega. Töötute koguarv on ületanud juba 100 000 inimese piiri. Küsimusele, mida te olete ette võtnud töötuse vähendamiseks ja uute töökohtade loomiseks, vastasite teie, härra minister, siinsamas Riigikogu saalis, et riigi poolt on erinevaid vahendeid tööturu paremaks toimimiseks sellel aastal peaaegu neli miljardit krooni. Tõepoolest, see on väga muljetavaldav summa. Aga kahjuks on nii, et lõviosa sellest rahast läheb töötute sotsiaalsete vajaduste tagamiseks ega loo juurde uusi töökohti. Selge on see, et olukorrast aitab välja tulla ainult uute töökohtade loomine. Jah, te ütlete, et uusi töökohti ju luuakse, ja te olete väga kiitnud seda, et uute töökohtade loomisel on suur osa palgatoetusel. Aga ka selle paljukiidetud palgatoetuse jaoks on sel aastal väidetavalt ette nähtud ainult 80 miljonit krooni. Võrdluseks: Tallinn on selleks aastaks kavandanud umbes samas suurusjärgus raha töökohtade loomiseks. Ma ei pea siin silmas mitte ainult sotsiaalseid töökohti, vaid ka ettevõtluse abistamise summasid, mis aitavad uusi töökohti luua. Palgatoetuse kohta on ettevõtjad kohtumistel rääkinud, et riigi abi palgatoetuse näol on ainult näiliselt abi, kuna lõpptulemusena laekub ettevõtetelt riigile maksudena tagasi rohkem raha, kui ta palgatoetuseks eraldas. Samas on ka Euroopa Sotsiaalfondi raha muutunud riigieelarve maksutuluks. Ettevõtjad on väitnud, et uusi töökohti looma see süsteem ei stimuleeri. Küll aga on riigi palgatoetus tõepoolest abiks nendele ettevõtjatele, kellel on niikuinii plaanis tänu oma ettevõtte arengule mõni uus töökoht luua, tänu riigi toele on kriisiolukorras ettevõttel seda lihtsam teha. Sellest oli muide juttu ka Maalehes. Artiklil oli väga kujundlik pealkiri – "Uus mood: pool palka töötukassast".

Kõik need asjaolud ajendasidki meid esitama teile arupärimise, milles on viis küsimust, millele palume teilt vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu juhataja! Head arupärijad! Head kuulajad! Käime siis need küsimused üle. Enne kui ma küsimuste juurde lähen, ütlen sissejuhatuseks niipalju, et minu arust on väga hea, kui ettevõtjad siiski kasutavad riigi abi, järelikult on see abi õigesse kohta läinud, töökoht tehakse ja inimene saab tööd. See on ainult positiivne.

Esimene küsimus: "Kui palju raha käesoleval aastal palgatoetusteks eraldatakse ning kui suur osa on sellest Euroopa Sotsiaalfondi raha?" Nagu arupärija ise mainis, on palgatoetuse hetke eelarvenumber 80 miljonit krooni, mis tuleb sotsiaalfondist. On olemas valitsuse põhimõtteline kokkulepe, et vajaduse korral lisandub veel kuni 100 miljonit krooni. Need vahendid on valitsuse otsusega eraldatud. Ootame Euroopa Komisjoni heakskiitu struktuurifondide raha ümbertõstmise kohta ja siis saame olla kindlad, et kui töötajad ja ettevõtjad soovivad palgatoetust prognoositust suuremas mahus saada, siis on riigil selle jaoks raha olemas. Ettevõtluse alustamise toetust on meil 25 miljonit krooni ja kõik erinevad meetmed, nagu siin on täna korduvalt juttu olnud, on üle 400 miljoni ehk 422 miljonit krooni.

Teine küsimus: "Mitu uut töökohta selle raha eest kavatsetakse luua?" See sõltub kindlasti eelkõige sellest, milline on keskmine taotletav summa. Maksimaalne taotletav summa on 4350 krooni kuus, korrutame kuuega ja saame, et ühe inimese kohta on maksimaalne taotletav summa 26 100 krooni. Täna on palgatoetuse taotlused siiski väiksemad. Sellest tulenevalt oleme arvestanud *ca* 5000 palgatoetuse määramisega. Kui on suurem nõudlus, siis, nagu ma ütlesin, on selleks rahaline kate olemas. Hommikuse seisuga, nagu ma juba ühele arupärimisele vastasin, on tööle saanud või on otsus tehtud 708 inimese rakendamiseks palgatoetuse abil. Meenutuseks, et vaid kaks nädalat tagasi, 8. veebruaril oli see number 453 ehk kahe nädalaga on juurde tulnud peaaegu 300 inimest, kes on reaalselt tööd saanud. See on peaaegu niisama palju, kui Tallinna tööbörsil pakuti.

Kolmas küsimus: "Kas tegemist on ka tõepoolest uute töökohtade loomisega või toetatakse sel moel ettevõtjaid, kes nii või teisiti on sunnitud uue inimese tööle võtma?" Kindlasti ei tahaks ma öelda, et ükski ettevõtja on sunnitud kedagi tööle võtma, ettevõtja võtab töötaja tööle ikkagi olukorras, kui tal on töökäsi vaja. Kui vaadata kriteeriume, siis palgatoetuse andmisel peame lähtuma põhimõtetest, et seda makstakse kuni 50% töötasust kuni 12 kuu jooksul töölevõtmisest ja kui töölevõtmise tulemusena ettevõtte töötajate arv eelneva 12 kuu keskmisega võrreldes kokkuvõttes ei suurene, siis peab ametikoht olema vabanenud seoses vabatahtliku lahkumisega, töötaja töövõime kaotusega, vanaduspensionile jäämisega või tööaja vabatahtliku vähendamisega. Lühidalt öeldes: tavaliselt kasutatakse seda päris uue töökoha loomiseks, kuid me ei saa piirata palgatoetuse kasutamist ametikohtade täitmiseks ka siis, kui inimene näiteks on jäänud pensionile ja pensionile jäänu töökoht täidetakse töötukassas arvel oleva isikuga. Siiani on valdav olnud see, et inimesed on võetud tööle uutele töökohtadele. Väga positiivne on kindlasti see, et üle 90% kõikidest palgatoetuse taotlustest on võetud kasutusse maksimaalse tähtajaga ehk kuus kuud, mis tähendab, et inimesele on töökoht tagatud vähemalt aastaks.

Neljas küsimus: "Kui palju ja kuidas on riik kavandanud luua sotsiaalseid töökohti?" Lihtsalt ääremärkusena, et sotsiaalse töökoha põhimõtteline alus on see, et selle töökoha loob ja seda rahastab riik või tema volitatud organ avalike teenuste pakkumiseks ja paljuski tuleb sotsiaalset töökohta käsitleda kui sotsiaalkindlustuse vormi. Kui vaadata Euroopa tööhõive raportit, siis sealt selgub, et sotsiaalsed töökohad aitavad küll vähendada lühiajalist töötust ja on selles mõttes aktsepteeritavad, kuid kaugemas perspektiivis ei ole sotsiaalsed töökohad jätkusuutlikud. Seetõttu ongi töötukassa teravik suunatud eelkõige sellele, et luua tööpraktika, palgatoetuse ja ettevõtluse alustamise toetuse abil reaalseid töökohti. Neid töökohti on lisaks ettevõtjatele võimalik luua ka omavalitsustel endil. Tööpraktikast meeldetuletuseks veel niipalju, et tööpraktikat on võimalik rakendada kuni neli kuud ja kui 2009. aastal oli tööpraktikal osalejate arv 1718 terve aasta peale, siis tänahommikuse seisuga on tööpraktikat alustanud juba 740 isikut ehk see näitab väga selget tõusutrendi. Ettevõtluse alustamise toetuse kohta ütlen, nagu ma ühele arupärimisele siin juba vastasin, et me oleme läinud üle sellisele tervikpaketile, kus töötu saab lisaks äriplaani koostamisele ja nõustamisele ettevõtluskoolitust ja vajaduse korral pärast seda, kui on ettevõte juba loodud, ka järelnõustamist ja kahe aasta jooksul vajaduse korral täiendusõpet. Ettevõtluse alustamise toetust on sel aastal määratud juba 102 inimesele. Nende 102 inimese loodavate töökohtade arv on vähemalt 170.

Viies ja viimane küsimus: "Kuidas toetab riik kohalikke omavalitsusi sotsiaalsete töökohtade loomisel?" Eespool nimetatud põhjustel on riik valinud töökohtade loomiseks ja töötute värbamise toetamiseks eelkõige tööpraktika, palgatoetuse ja ettevõtluse alustamise toetuse meetmed. Tahan veel kord üle rõhutada, et kohalikel omavalitsustel on võimalik taotleda palgatoetust, seda on osa omavalitsusi tänavu juba teinud. Kindlasti ei tasu ära unustada, et palgatoetust on uuendusena võimalik saada veel lihtsamatel tingimustel alla 24-aastase inimese töölevõtmisel. Noored on suures riskigrupis ja noor, kui ta on töötuna arvel olnud vähemalt kolm kuud, saab juba palgatoetusest osa. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, austatud minister! Teile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Kindlasti tuleb teiega nõus olla selles, et on hea, et ettevõtjad riigi abil töökohti loovad. Aga ma vaatan neid arve, mida teie välja käite ja mida käivad välja töötukassa analüütikud. Te mainisite, et 708 inimest on palgatoetuse abil tööle võetud. Üks analüütik andis 18. veebruaril raadiointervjuu ja mainis arvu 1500. Siin on vist arvepidamisega midagi sassis. Aga minu küsimus on selles, et kui praegu on juba üle 40 000 ametliku töötu tööd otsinud üle aasta, ja jaanuaris lisandus töötutena 11 200 inimest, kes poole aasta pärast juba kvalifitseeruksid palgatoetuse abil töö saajateks, siis see 80 miljonit krooni on ilmselgelt liiga vähe, juhul kui ettevõtjad sellest innustuvad. Te mainisite, et te olete kokku leppinud, et lisandub 100 miljonit krooni struktuurifondide raha ümbertõstmise teel. Kas te ei ole kaalunud seda, et see on see koht, kus Eesti riik peaks oma eelarveraha kasutusele võtma, mitte sõltuma ainult Euroopa rahast?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma täpsustan: ma eeldan, et kuna need andmed, mis ma olen teile öelnud, seesama 708 inimest tänahommikuse seisuga, tulevad otse töötukassast, ei kuskilt mujalt, siis see, mida te kuulsite 18. veebruaril, võis olla kolm meedet kokku. Palgatoetus, tööpraktika ja ettevõtluse alustamise toetus kokku andis 18. veebruaril tõesti 1502 inimest. Nii et statistiliselt kõik klapib ja on ka igati korrektne. Mis puudutab palgatoetuse vahendeid, siis me oleme kindlasti valmis sinna summasid juurde panema, kui selleks vajadus tekib. Praegused arvutused näitavad, et meile piisab nendest vahenditest, mis meil on. Loomulikult, kui ettevõtjad aktiviseeruvad ja hakkavad märkimisväärselt rohkem palgatoetust taotlema, siis see teeb ainult rõõmu, see tähendab ju, et Eesti inimesed saavad tööd. Siis me leiame kindlasti lisavahendeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te saate ju ilmselt aru, et meid kõiki ajendab praegu suur mure selle teemaga tegelema. Just sellest murest ajendatult oli terve eelmine nädal siin Riigikogu saalis juttu tööpuudusest ja töökohtade loomisest. Siin esinesid kõigi fraktsioonide esindajad oma ettepanekutega. Kui palju teie ministeerium sai nendest ettekannetest nõuandeid või juhiseid, mida võiks rakendada, teisisõnu, kas te leidsite selle nädala kahest suurest plokist midagi sellist, mida te asute teostama? Ma ei ütle isegi, et sellel aastal, aga kuna järgmise aasta eelarveplaanid on tegemisel, siis kas või järgmisel aastal.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ühtegi uut revolutsioonilist ettepanekut ju ei kõlanud. Olid eri erakondade platvormid ja erinevad lubadused. Me oleme püüdnud neid kuidagi kategoriseerida ja kuidagi kokku panna. Aga ma väga loodan, et sisulise töö neljapäevase mõttetalgu kohta teeb ära ikkagi sotsiaalkomisjon, kes selle arutelu algatas. Eks me siis saame vaadata. Aga järgmistele aastatele ette vaadates oli olulisem kindlasti teisipäevane arutelu ehk, teisisõnu, see, kuidas ettevõtlus viia ikkagi sinnamaani, et uusi töökohti hakkaks tulema. Eks ettevõtluse arendamise koha pealt me teame kõik, mis üldises plaanis võiks aidata, see on tugev rahanduspoliitika, mis tagab omakorda ettevõtetele suhteliselt head krediidivõimalused. Kindlasti peaks oma tõuke andma ka euro tulek. Eks me sealt vaatame edasi. Sotsiaalministeeriumi poolt vaadates on meie esmane eesmärk kindlasti see, et kõik need inimesed, kes meie teenust kasutavad, saaksid võimalikult hea teenuse. Neid teenuseid oleme me juba väga palju muutnud. 2009. aasta lõpus ja 2010. aasta alguses muudeti väga palju nii tööturuteenuste ja -toetuste seadust kui ka erinevaid programmimeetmeid. Eks me käime ajaga kaasas, vaatame, kas järgmiseks aastaks saab veel midagi tõhustada või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Ajakirjanduses on juba välja käidud, et kui esimese Eesti Vabariigi ajast on meil töötuse kohta näidata niisugused pildid, kus on võib-olla mõned üksikud töötud, siis praegune pilt lauluväljakult läheb raudselt ajalukku, sest seal on näha tuhandeid töötuid. Loomulikult tuleb sinna siis allkiri, et selline oli olukord

Ansipi valitsuse ajal. Aga miks ikkagi teie sotsiaalministrina, kes te olete ellu kutsutud ju inimesi abistama ja nendele toeks olema, ei toeta sotsiaalsete töökohtade loomist? Te ju ka ise mainisite, et Euroopa tööhõiveraportis on öeldud, et sotsiaalsed töökohad ajutiselt ikkagi kergendavad olukorda.

Hanno Pevkur

Aitäh! Mina ei ole sotsiaalseid töökohti otseselt maha teinud. Ma olen öelnud, et nad ajutiselt mingit leevendust pakuvad, aga kindlasti ei ole nad kaugemas perspektiivis jätkusuutlikud. Riigi tööturupoliitika tegemisel on lähtutud just eelkõige pikemaaegsetest eesmärkidest ja sellest tulenevalt on valitud ka need meetmed, millest on korduvalt räägitud: palgatoetus, ettevõtluse alustamise toetus, tööpraktika, tööharjutus ja teised sellised meetmed. Need on kaugemas perspektiivis jätkusuutlikumad. Selge on see, et kui omavalitsustel on soovi kasutada avalikku tööd või luua sotsiaalseid töökohti ja kasutada selleks näiteks töötukassa abi, siis töötukassa tuleb appi. Töötukassa on juba eri omavalitsuste loodud töökohtadele palgatoetust määranud. Ehk head koostööd kõikidele omavalitsustele töötukassaga! Selge on see, et tuleb võtta kõiki meetmeid, et kriisiga toime tulla. Kindlasti saab riik nende rahaliste vahenditega, mis meil on, saavutada parima tulemuse, mis võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Tööpraktikast on räägitud päris palju. Ma tean, et üheks heaks partneriks on viimastel aegadel kujunenud Selver. Ma kuulasin ühel pressikonverentsil analüüsi ja seal selgus, et pärast tööpraktikat jääb siiski vähe inimesi tööle. Mis võiks olla see põhjus, et inimesed tööle ei jää või ei saa jääda? Ma ei räägi nüüd ainult Selverist. Võib-olla tööandjad lihtsalt kasutavad niisugust võimalust ära, inimene tegutseb teatud aja jooksul ja asi sellega lõpeb. Kuidas see olukord on?

Hanno Pevkur

Aitäh! Sellest on töötukassas mitu korda juttu olnud. Töötukassa esmane eesmärk on kindlasti nii tööpraktika kui ka palgatoetuse puhul (siin ilmselt pole vahet, kui me räägime suhtest tööandjaga, mis töötukassal tekib) rääkida kõik need teemad läbi. Igal konkreetsel juhul on loomulikult erinevad põhjused. Eks see tööpraktika ole osalt ju natuke võrreldav katseajaga, selle erinevusega, et tööpraktika käigus on võimalik inimene välja õpetada ametikoha nõuetele vastavaks nii, et appi tuleb töötukassa, kes maksab juhendajatasu ning maksab inimesele stipendiumi ja sõidutoetust. Seda, miks tööandjale üks või teine praktikant ei sobi, on äärmiselt keeruline öelda. Seda peaks ettevõtjate käest küsima. Aga töötukassa suhtumine on kindlasti suunatud sellele, et tööpraktika lõpeks ka töökoha saamisega või kui ka mitte 100% ettevõtja poolt tasustatud töökoha saamisega, siis palgatoetusega toetatud töökoha saamisega. Igal juhul on meie suund see.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Ma arvan, et hea kolleegina saad sa aru, et me ei esita neid arupärimisi lihtsalt ministri kiusamiseks, vaid selleks, et kuidagigi püüda olukorda lahendada. Jah, tänavapildis võib-olla tõesti ei paista silma, et tööpuudus on nii suur. Meie töötud ei ole sellised, kes tulevad tänavale ja hakkavad meelt avaldama, hakkavad oma õigusi nõudma või mida iganes. Võib-olla nad tõesti elavad oma muret rohkem koduseinte vahel läbi. Aga meil on üle 100 000 töötu. Mõtelge, kui palju inimesi on selle taga! Seal taga on 200 000 – 300 000 inimest. Kui üle 40 000 inimese on töötu olnud juba üle aasta, siis mind lohutab väga vähe see, et riigi abiga saab tööd paarsada, kolmsada või ka 1500 inimest aastas. Seda on vähe. Just sellest ajendatuna meil oligi eelmisel nädalal siin pikalt juttu tööpuudusest. Ma küsisin meelega, mida teie nendest ettepanekutest, mis siin saalis kõlasid, endale kõrva taha panite. Kuidagi väga lihtsalt läksite te sellest üle. Minu meelest oleks terve teie ministeerium pidanud nende ettepanekute kallal pingsalt töötama.

Mul on hea meel veel kord üle korrata need meie erakonna väga konkreetsed ettepanekud, mida tuleks rakendada ja mida saaks rakendada ning mida siitsamast kõnepuldist Tallinna linnapea, Keskerakonna esimees Edgar Savisaar ette kandis. Need on kõigile kättesaadavad, aga ilmselt ei suhtu keegi opositsiooni ettepanekutesse kuigi tõsiselt. Ometi võiks seda teha. Meie ettepanekud tööpuuduse leevendamiseks on järgmised.

1. Riigi finantseeritud sotsiaalsete töökohtade loomine. Jah, sotsiaalsed töökohad ei ole kauge perspektiiviga. Aga te saate aru, et kriisi ajal on see siiski mingi väljapääs. Kõige sobivam oleks n-ö kombineeritud lähenemine, kus sotsiaalseid töökohti loob riik ise, loovad eraettevõtted ja kolmas sektor. Majanduskasvu faasis oleksid need töökohad mõeldud eelkõige pikaajalistele töötutele, aga majanduskriisi ajal peaks neid pakkuma kõigile, sõltumata töötuks olemise ajast.

2. Palgatoetuse mahu oluline suurendamine uute töökohtade loomiseks. See tähendab, et kogu maksutulu, mis laekub palgatoetust saanud töötaja eest riigile, suunataks uuesti palgatoetuse maksmiseks. Nagu ma enne rääkisin, tulumaks ja kõik muud maksud, mis tulevad palgatoetusest, peaksid minema uuesti palgatoetuse maksmiseks.

3. Maksusoodustused. Palju on räägitud sotsiaalmaksu ülemmäära kehtestamisest, aga on ka teisi võimalusi. Näiteks juba varem on Keskerakond esitanud ettepaneku töötu inimese tööle võtnud ettevõtja vabastamiseks sotsiaalmaksu tasumisest uue töökoha pealt üheks aastaks. Lisaks pakume majanduskriisi perioodiks välja maksualanduse neile ettevõtetele, kelle tööjõukulud on kahe viimase aasta võrdluses kas tänu uute töökohtade loomisele või palgatõusule oluliselt kasvanud.

4. Töötud, kellele ei maksta enam töötuskindlustushüvitist, peaksid saama võimaluse töötada juhutöödel ühes kuus kuni miinimumpalga ulatuses, ilma et nad kaotaksid töötu staatust.

Lisaks on meil veel mõned ettepanekud. Olge hää, palun suhtuge nendesse tõsiselt ja töötage nad läbi! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Sellega on arupärimisele vastatud. Ma tänan ministrit!

Head Riigikogu liikmed! Läheme päevakorraga edasi. Kõik, kellel on soovi ja huvi, palun registreerida ennast esinemiseks vabas mikrofonis pärast haamrilööki! Kuna kõnesoovijaid ei ole, siis on tänane istung lõppenud. Jõudu teile teie töös!

Istungi lõpp kell 18.36.

Istungi kestus 3 tundi ja 36 minutit.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 23. veebruar 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ettekanne korrakaitse olukorrast riigis ja turvalisuspoliitika põhisuundade elluviimisest siseturvalisuse arengukava elluviimise põhjal

2. Eesti Vabariigi ja Tšehhi Vabariigi vahelise investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (660 SE) teine lugemine

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu (687 OE) esimene lugemine

4. Tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) teine lugemine

5. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kuuenda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt küsin, kas kolleegidel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Rahvaliidu fraktsioon annab menetlusse riikliku matusetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on taastada riiklik matusetoetus enne 2009. aasta 1. juulit kehtinud kujul. Eelnõu järgi on matusetoetus Eesti territooriumil matuse korraldamiseks ettenähtud ühekordne toetus, mida makstakse Eestis registreeritud surma korral. Nagu mäletame, lõpetas valitsus möödunud aasta juulist matusetoetuse maksmise, selleks et täita eurokriteeriume. Tahan rõhutada, et võetud kohustusi tuleb täita ka majanduslikult keerulistel aegadel. Eesti on ratifitseerinud Euroopa sotsiaalharta, milles toodud sotsiaalkindlustusliikidest üks on matusetoetus. Inimesed loodavad, et just rasketel aegadel saavad nad tuge sotsiaalhartast. Inimeste lootusi ei tohi petta. Ma arvan, et me saame selle seaduseelnõu menetletud üsna kiiresti ning saab arvestada, et matusetoetus on võimalik uuesti kehtestada juba järgmise aasta 1. jaanuarist. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on anda üle arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimise teema on elektrienergia hind kodutarbijatele. Meil on kirja pandud neli küsimust. Need puudutavad elektri hinda kodutarbijatele praegu, lähiaastatel ja kaks-kolm aastat tagasi ning seda, milline on perspektiiv kodutarbijate jaoks lähitulevikus, ma mõtlen seda aega, kui elektriturg Põhjamaades täielikult avaneb, s.o aastast 2013. Sellele arupärimisele on alla kirjutanud kaheksa Riigikogu liiget. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatule, siis otsustatakse eelnõu menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ja arupärimine edastatakse adressaadile viivitamatult.

Mul on edastada teile ka üks teade. Nimelt on Riigikogu esimees edastanud kaheksa Riigikogu liikme esitatud arupärimise kultuuriminister Laine Jänesele.

Kolleegid! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

1. Ettekanne korrakaitse olukorrast riigis ja turvalisuspoliitika põhisuundade elluviimisest siseturvalisuse arengukava elluviimise põhjal

Aseesimees Keit Pentus

Head ametikaaslased! Võime asuda tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on ettekanne korrakaitse olukorrast riigis ja turvalisuspoliitika põhisuundade elluviimisest siseturvalisuse arengukava elluviimise põhjal. Ehkki arutelu kord peaks olema kõigile tuttav, ma paari sõnaga meenutan seda kõigile. Siseministri ettekanne kestab kuni 20 minutit, seejärel on igal Riigikogu liikmel võimalus esitada ettekandjale üks suuline küsimus. Seejärel avame läbirääkimised, mille käigus esinevad sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõpetamist Riigikogu otsust vastu ei võta.

Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli siseminister Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Tere hommikust, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Olen teie ees, et ette kanda "Turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2009. aasta täitmise aruanne.

Riigikogu võttis 10. juunil 2008 vastu "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015". Siseminister on kohustatud esitama hiljemalt iga aasta 1. märtsiks Riigikogus ülevaate Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade elluviimisest.

Turvalisuspoliitika on osa Eesti riigi julgeolekupoliitikast ja rajaneb 2004. aastal Riigikogu poolt heaks kiidetud Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alustel. Siseministeeriumi turvalisuspoliitika läbiv visioon ja eesmärk on vähem õnnetusi, mis toovad kaasa hukkunuid ja vigastusi. Samuti ohutum elukeskkond ning suurem turvatunne.

Turvalisuspoliitika alused suunavad meid panustama selles suunas, et kõikide ühiskonnaliikmete turvalisus oleks kindlustatud avaliku, era- ja mittetulundussektori koostöö kaudu. Turvalisuse tagamisel peab läbiv suund olema ohtude ennetamine.

Käesoleval aastal otsustasime hakata välja andma Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade ülevaadet ka trükise kujul. Ikka sellel eesmärgil, et süsteemsemat ja laiapõhjalisemat turvalisuse valdkonna käsitlust pakkuda. Teil on võimalik seda trükist minu ettekande kõrvale põhjalikumalt sirvida ja miks mitte seda ka hiljem teha. Loodan, et teil kõigil on olemas selline väike raamat, mis koosneb kahest osast. Esiteks on ülevaade, lähtudes turvalisuspoliitika põhisuundadest, aga siin on lisaks ka mõned artiklid, mis kajastavad erinevaid teemasid meie haldusala valdkonnast, näiteks finantseerimine, Politsei- ja Piirivalveameti kokkusaamise lugu, ühtne hädaabinumber, hädaolukorra seadusest tulenev. Loodan, et see on teile rahvasaadikutöös abiks.

Annan teile turvalisuspoliitika dokumendis kirjeldatud suundade kaupa ülevaate eelmise aasta olulisematest tegevustest ja õnnestumistest, millega on panuse siseturvalisuse tõhusamaks tagamiseks ja ohtude ennetamiseks andnud Siseministeerium koos oma valitsemisalaga. Lähtun sellest, et justiitsminister Rein Lang on ettekande oma valdkonnas – kriminaalpoliitika suundumustest – juba teinud.

Esiteks, turvalisem tunne. Turvalisuspoliitika eesmärk on vähendada inimeste hirmu sattuda rünnaku ohvriks, ära hoida isikuvastaste kuritegude toimepanemist, vähendada rahvustevahelisi pingeid ning suurendada seeläbi turvatunnet.

Kuritegevuse olulisemad trendid 2009. aastal olid järgmised. Registreeriti 48 359 kuritegu, võrreldes 2008. aastaga oli langus 5,8%. Vähenes isikuvastaste kuritegude arv. Registreeriti rohkem alaealiste suhtes toimepandud kuritegusid. Samas on hea meel tõdeda, et pandi toime vähem tapmisi ja mõrvasid (2009. aastal 76 tapmist ja mõrva, 2008. aastal 86). Politsei lahendas 2009. aastal 23 478 kuritegu.

Eelmisel aastal vähenes avaliku korra raskete rikkumiste hulk. Vähenemine oli 38%. Avalikus kohas raskete rikkumiste arvu vähenemine näitab seda, et meie käitumine avalikus ruumis on muutunud seaduskuulekamaks. Kindlasti on seda mõjutanud ka politsei sisemiste ressursside suunamine analüüsipõhiselt.

Paraku tuleb tõdeda, et inimeste subjektiivne hirm sattuda tänaval kuriteo ohvriks on aastaga suurenenud 29%. Avaliku arvamuse küsitlused näitavad, et 42% küsitletuist tundis 2009. aastal hirmu tänavakuritegevuse ees. Kindlasti on siin võimalikuks mõjutajaks 2009. aasta üks kõige jõhkramaid kuritegusid, nn kurikamõrv. Samuti on suurenenud jõhkrate

röövide hulk, samas kui röövide koguarv on vähenenud.

Isikuvastaste kuritegude puhul on trend samuti positiivne. 2009. aastal toimus üldine vähenemine. Võrreldes 2008. aastaga vähenes isikuvastaste kuritegude arv 13,2%.

Kuigi tapmiste ja mõrvade vähenemine teeb heameelt, ei saa siiski olla rahul üldise pildiga sündmuste osas, milles inimene kaotab elu ebaloomulikul teel. 2009. aastal oli selliseid inimesi ligi 600: liiklusõnnetustes hukkus 100 inimest, tulekahjudes 63 inimest, tapmiste ja mõrvade tagajärjel 76 inimest. Kui te vaatate trükist, siis näete, et seal on arvuks 69, mis tähendab, et mõrvu ei ole leheküljel 10 olevas tabelis käsitletud. Vaatame edasi: tööõnnetustes sai surma 17 inimest, uppus 63 inimest ja enesetapu tagajärjel kaotas elu 280 inimest.

Jätkuv tõusutrend annab seega põhjust muretsemiseks. Kui me oleme viimase kahe aasta jooksul suutnud eri meetmete koosmõjul vähendada liiklussurmasid poole võrra, siis enesetappude ennetamine ei ole riigis olnud sellisel tasemel prioriteet ja sellega ei ole ilmselgelt piisavalt tegeldud. Me oleme riigina seadnud endale eesmärgi väärtustada inimelusid ja säästa neid kõikide osapoolte kaasamisel. Suitsidiaalsus on üks oluline lõik, millega tuleb tulevikus aktiivsemalt tegelda. See on võrgustiku ja koostöö küsimus. Sellesse valdkonda on vaja ühiselt panustada.

Politsei koostöö kohalike omavalitsuste ja teiste partneritega on üldiselt hea. Naabrivalve ja politsei koostööd võib samuti hinnata heaks, sest politsei osaleb alati ühe osapoolena uute naabrivalvesektorite moodustamisel, seeläbi on koostöö pidev.

Teiseks, ohutum liiklus, vähem õnnetusi. Liiklusohutuse parandamisel on turvalisuspoliitika eesmärk hukkunute ja vigastatute arvu vähenemine, varakahjude vähenemine ning liikluskultuuri paranemine.

Liiklusohutus on olnud riigi siseturvalisuse keskne prioriteet viimasel paaril aastal. Riikliku liiklusohutuse programmi ellurakendamine ja ametkondadevaheline sisuline koostöö on sellel perioodil hoogustunud ning seetõttu on ka positiivseid tulemusi.

2009. aastal liiklusõnnetustes hukkunute arv jätkuvalt vähenes. 2009. aastal hukkus liikluses, nagu te kindlasti olete juba korduvalt kuulnud, 100 inimest.

2009. aastal jätkas politsei 2008. aastaga võrreldes liiklusjärelevalvet suuresti samas mahus. Mõningane järelevalve mahu vähenemine toimus 2009. aasta teisel poolel ja põhjuseks on siin eelarve vähenemine.

Saavutatud tulemused näitavad, et valitud tegevused on olnud õiged ja tulemuslikud. Neid tuleb jätkata ja nende kõrval tuleb rakendada veel lisategevusi, mis aitavad jätkuvalt parandada liikluskultuuri ja suurendada liiklejate enesekontrolli.

Tõenäoliselt olete te Tartu maanteel liigeldes tähele pannud halle kastikesi. Mõned kastikesed on võib-olla punaseid sähvivaid kiirigi tekitanud. Üks tulevikku suunatud tegevus on kiiruskaamerate rakendamine. See projekt sai alguse 2007. aasta lõpus ja praegu on käimas katseperiood, kus konkreetse kaamera fikseeritud kiiruseületamise kohta saadetakse inimestele hoiatustrahviteateid. Kuna tegemist on katseperioodiga, siis trahvisummaks on esialgu 0 krooni, aga rikkumine on olnud tegelik. Esmaspäevahommikuse seisuga oli väljastatud 1575 trahviteadet. Ma loodan, et keegi teist ei ole sellist teadet saanud. Eriti puudutab see neid mehi ja naisi, kes peavad Tallinna ja Tartu vahet sõitma.

Kolmandaks, tuleohutum elukeskkond, vähem õnnetusi. Eesmärk on tulekahju tagajärjel hukkunute ja vigastatute arvu ning varaliste kahjude vähenemine, samuti inimeste teadlikkuse suurendamine.

2009. aastal saavutati häid tulemusi tuleohutuse suurendamisel, kus peamine eesmärk on tulekahju tagajärjel hukkunute ja vigastatute arvu ning varalise kahju vähendamine. Samuti inimeste teadlikkuse suurendamine selle kohta, kuidas tulekahju vältida ja kuidas õnnetuse korral käituda.

2009. aasta märksõnad tuleohutuse alal olid ennetus- ja teavitustöö, suitsuanduri kasulikkuse ja kohustuslikkuse tutvustamine ja laialdasem kasutamine eluruumides ning vabatahtlikkuse edendamine päästealal. Suitsuandur muutus eluruumides kohustuslikuks möödunud aasta suvest. Viimaste uuringute kohaselt, see on oktoobrikuu seis, oli suitsuandur 78%-s eluruumidest. Aasta varem oli see näit 38% ja 2007. aastal 25%.

Tuleohutuse suurendamisel on eraldi jätkuvalt tähelepanu suunatud hoolekandeasutuste-

le, kus tulekahjul võivad olla väga traagilised tagajärjed.

Möödunud aastal kaotas tulekahjudes elu 63 inimest. Tulekahjudes viga saanud isikute arv on samuti mõnevõrra vähenenud: 2009. aastal sai tulekahjudes vigastada 100 inimest, aastal 2008 oli see arv 102.

Hea meel on tõdeda, et tulekahjude arv on viimastel aastatel samuti oluliselt vähenenud. Kui 2006. aastal toimus 14 900 tulekahju, siis 2009. aastal oli tulekahjude arv juba oluliselt väiksem – 8421. Seega vähenes aastatel 2006–2009 tulekahjude arv 43%. Siin on erinevaid põhjuseid, ühelt poolt tuleohutusalane ennetustöö ning elanikkonna teadlikkuse kasv, aga ka järelevalve tõhustamine.

Samuti keskendusime 2009. aastal järelevalve puhul mahajäetud hoonete tuleohutuse kontrollimisele. Kõik ohtlikud hooned on kaardistatud ja tähistatud ning omanikud on saanud ettekirjutuse hoonete sissepääsude sulgemiseks.

2009. aastal ei toimunud õnneks (ennekõike tänu ilmale) suuremaid metsapõlenguid. See, mis on Eestimaal puhkajatele nuhtluseks, on pritsumehele abiks, sest mida rohkem vihma, seda mõnusam. Seda võib seostada, nagu ma ütlesin, ebasoodsate ilmastikuoludega, kuid ka inimeste teadlikkus ja käitumine on kindlasti paranenud.

Koolid on jätkuvalt meie tähelepanu all. Haridusasutuste tuleohutusnõuetega vastavusse viimiseks jätkatakse tõhusat tuleohutusjärelevalvet ja tehakse aktiivset koostööd koolipidajatega. Kokkuvõttes on tuleohutuse olukord paranenud, aga ei ole piisaval tasemel. Eesti koolidest 38%-s on tuleohutusega kõik asjad, võib öelda, korras. Eelmisel aastal leidus ka üks kool, kus polnud ainsatki tulekustutit.

Inimeste teadlikkuse tõstmiseks ja õnnetuste ärahoidmiseks tehti 2009. aastal ka sotsiaalkampaaniaid tulekahjude ärahoidmiseks. Nii et kasutusel on olnud erinevad võimalused. Siinkohal tuleb nimetada internetist kättesaadavaid materjale (www.rescue.ee, www.ohutusope.ee, www.kodutuleohutuks.ee, www.veeohutus.ee, www.suitsuandurid.ee ja www.tulekustutid.ee).

2009. aastal kinnitati "Päästet abistava vabatahtliku tegevuse arendamise kontseptsioon", mis paneb paika üldalused ja eesmärgid vabatahtlike päästjate tegevuse arendamiseks. Samuti jätkati päästeala vabatahtlike tegevuse toetamist (rahaline toetus, koolitus ja varustus).

Neljandaks, kaitstum vara. Inimeste elu ja tervise kaitse kõrval rõhutab turvalisuspoliitika vara kaitset. Eesmärk on varavastaste kuritegude vähendamine, kriminaalsel teel saadud tulu konfiskeerimine ning inimeste teadlikkuse suurendamine oma vara kaitsmise võimalustest.

Vaadates varavastaste kuritegude üldist trendi, võib viimasel kahel aastal märgata kerget tõusu. Arvuliselt ja protsentuaalselt on andnud suurima tõusu just vargused. See tuleneb osaliselt seadusmuudatustest, nimelt süstemaatilise varguse kriminaliseerimisest. Varguste osas on positiivne see, et ei ole sagenenud vargused eluruumidest.

Varavastaste kuritegude avastamise ja ennetamise osas on politsei suunanud oma tegevuse eelkõige organiseeritud kuritegelikele gruppidele. Erilist tähelepanu pööras politsei 2009. aastal kuriteo tagajärjel saadud varaga kauplejate tabamisele ja kuriteo tagajärjel saadud vara tuvastamisele. 2009. aastal selgitas politsei välja süüteo tagajärjel saadud vara hoidmise ja turustamise fakte ligi 30% rohkem kui 2008. aastal.

Oma vara kaitse ja elupaiga üldise turvalisuse positiivne mõjutaja on kolmanda sektori näol Mittetulundusühing Eesti Naabrivalve, kus on nüüdseks üle 10 000 leibkonna. 2009. aastal liitus sellega veel 86 piirkonda üle Eesti. See näitab inimeste tahet ja soovi panustada enda ja lähedaste vara kaitsmisesse.

Ma juba alguses mainisin, et üldine röövimiste arv on vähenenud, aga röövid on jõhkramad. See tähendab seda, et varjatakse oma identiteeti, kasutatakse maske ja püütakse relva või millegi sarnasega oma sõnadele kaalu lisada.

Halvemaks on olukord läinud arvutikelmuste osas. Arvutikelmused on võrreldes 2008. aastaga suurenenud 103 fakti võrra. Seega on väga oluline, et meil oleks riigis piisav kompetents ja ressursid, et arvutikeskkonnas toime pandud kuritegusid ennetada või siis juba toime pandud kuritegude toimepanijaid välja selgitada ning koguda kvaliteetseid tõendeid nende süüdimõistmiseks.

Viiendaks, turvalisem riik. Riigi turvalisusesse ja julgeoleku tagamisse tuleb suhtuda alati tähelepanelikult. Peame hoolitsema selle

eest, et hoiaksime ära Eesti-vastase luure- ja õõnestustegevuse ning ennetaksime terroriakte. Peame tagama elutähtsate valdkondade toimimise, ennetama ebaseaduslikku rännet ning suutma usaldusväärselt tuvastada Eestis viibivaid isikuid.

Alates juunist 2009 kantakse reisidokumentidesse sõrmejäljebiomeetria. 2010. aasta 1. jaanuari seisuga on kehtivaid biomeetrilisi reisidokumente välja antud 221 156, nende hulgas ligi 32 000 sisaldavad ka sõrmejäljebiomeetriat. See on üks usaldusväärsematest isikutuvastusmeetoditest, mida vastavalt Euroopa Liidu õigusele rakendatakse mitmete riikide reisidokumentides.

Eesti on ebaseadusliku sisserände osas valdavalt transiitriik, mille kaudu soovitakse tavaliselt jõuda Põhjamaadesse või Vahemere-äärsetesse riikidesse. Ebaseadusliku sisserände peamised lähteriigid olid 2009. aastal peale Afganistani Islamiriigi veel Venemaa Föderatsioon, Süüria Araabia Vabariik, Türkmenistan ja Hiina Rahvavabariik.

Ebaseadusliku sisse- ja läbirände ning muu piiriületuse ja kuritegude surve nii Eesti välispiiridele kui ka vaba liikumise alale tervikuna on alates 2008. aastast näidanud kasvutendentsi. 2009. aastal avastati 61 ebaseadusliku sisserände juhtumit. 2009. aastal suurenes ebaseaduslikul sisserändel tuvastatud isikute arv 57%, nendest 60% isikuid ületas riigipiiri piiripunktidevahelisel alal ja ülejäänud olid Schengeni viisa väärkasutamise või riigis ebaseaduslikult viibimise juhtumid.

2009. aastal avastati Eesti-Vene piiril 97 salakauba üle piiri toimetamise juhtumit, mis on omakorda 60% rohkem kui 2008. aastal.

Kuuendaks, kiirem abi. Turvalisuse tagamisel on sageli määrava tähtsusega kiire reageerimine.

2009. aastal õnneks merekatastroofe ega inimohvritega laevaõnnetusi Eesti päästepiirkonnas ei toimunud, otsingu- ja päästetegevuse põhiraskus langes seetõttu Peipsi järvele, Pärnu lahele ning Tallinna-Paldiski piirkonnale. Abivajajad olid üldjuhul harrastuskalurid ja harrastusmeresõitjad. 2009. aasta jooksul registreeriti kokku 131 merepäästejuhtumit. Piirivalve lennu- ja ujuvvahenditega päästeti nende juhtumite raames 263 inimest. 42 inimest pääsesid omal jõul, 11 inimest hukkus enne abi kohalejõudmist ja 1 inimene jäi kadunuks.

2009. aastal tehti merereostuse avastamiseks patrull-lende keskmiselt 2,4 korda nädalas (ühe patrull-lennu pikkus oli kolm tundi), mille käigus avastati 59 merereostuse juhtumit.

2009. aastasse jäi ka piirivalve multifunktsionaalse mereseirelaeva ehituse riigihanke väljakuulutamine. Kahjuks me hanke endani ei ole jõudnud, kuna protsessid toimuvad kohtus edasi.

Reageerimiskiiruse parandamiseks on veelgi vaja suurendada hädaabikõnedele vastamise ja väljasõitude kiirust, samuti on vaja suurendada teadlikkust hädaabinumbri 112 kohta.

Seitsmendaks, tõhusam turvalisuspoliitika. Siin (aeg hakkab otsa saama, aga õnneks on olemas ka aruanne) näeme ressursse ennekõike vabatahtlike kaasamise näol. Oleme panustanud politseinike, piirivalvurite ja üldse haldusalas töötavate inimeste paremasse haridusse. Oleme avanud magistriprogrammi ja siseturvalisuse arendamisel pöörame tähelepanu piiriäärsetele regioonidele, ennekõike Ida-Virumaale. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Hannes Astok. Palun!

Hannes Astok

Aitäh! Hea ettekandja! Väga tore ettekanne oli. Saime teada, et elame turvalisemalt. Ettekandes nimetasite te toreda saavutusena kiiruskaameraid Tallinna–Tartu maantee peal, mis on teie väite järgi vähendanud liiklusrikkumisi. Kas need mittetöötavad liikluskaamerad, mis seal praegu on, on tõepoolest vähendanud liiklusrikkumisi? See võib olla siis platseeboefekt või midagi muud sellist, et kui pannakse politseinikuvormis lumememmed teeserva, siis tõesti võtad hirmuga kiirust maha. On sellel teie väitel mingit tõestust, tingimustes, kus need kaamerad veel ei tööta?

Marko Pomerants

Jah, vastab tõele, et need on tõepoolest liiklust rahustanud. Tegelikult nad töötavad, lihtsalt menetlust pole seal taga olnud. Nii et täna, kui sa sõidad pärast istungit koju ja kui sa ületad kiirust (kui sa bussiga lähed ja buss ületab kiirust, siis on sama lugu, siis saab lihtsalt juriidiline isik selle trahviteate), siis tehakse

sinust ja sinu autost kena portreefoto (soeng peaks korras olema) ja see konkreetne juhtum tulebki meie menetlejate kätte. Tegemist on reaalse rikkumisega, mille puhul saadetakse praegu välja hoiatustrahvipaber, ainult trahvisummaks on 0 krooni. Teatavasti on karistuse suuruseks 50 krooni iga lubatud kiirust ületava kilomeetri eest. Nii et see süsteem toimib. Kuna käib suhtlemine autoregistrikeskusega ja erinevate registritega, me kontrollime, kas kõik tarkvara osad toimivad laitmatult, siis seetõttu ei saa inimesed sinna trahvikviitungile konkreetset rahasummat. Aga võib öelda, et kaamerad toimivad ja peagi saabub see päev, kus 0 asemele tuleb mingisugune muu number. Rikkujad on reaalselt olemas, muidu ei oleks meil põhjust rääkida 1575 teatest, mis me oleme juba väljastanud. Ennekõike on need välja kirjutatud ikkagi esimese kümmekonna kilomeetri eest, mis üle normi on läinud. Aga on ka mõned sellised uljaspead, kes võtavad nõuks kohe 20 kilomeetri võrra kiiruseületamist ette võtta. Statistika on olemas ja see on korralik.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Rein Ratasele, palun!

Rein Ratas

Tänan, austatud juhataja! Auväärt siseminister! Tänan teid väga põhjaliku ja hea ülevaate eest! Kahjuks lasin ma kõrvust mööda narkokuritegude osa. Palun alandlikult vabandust, et ma küsin, kuidas on meil Eestis olukord narkokuritegudega. Kas on suundumus paremuse või halvemuse poole ja kui on võimalik, siis võib-olla ütlete ka mõningad näitajad? Olen rääkinud.

Marko Pomerants

Aitüma! Ma spetsiaalselt ei peatunud sügavamalt kuritegevuse eri liikidel, kuna minu kolleeg Rein Lang oma ettekandes sellega kindlasti tegeles. Kui rääkida veidike statistikast, siis konkreetsete juhtumite arv 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga vähenes. Kindlasti oli põhjuseks ka see, et inimesed, kes narkokaubandusega tegelevad, peavad kasutama selliseid meetodeid, et neid oleks raskem tabada. Aga mis puudutab kriminaalpolitseid, siis 2009. aastal tabati narkokuritegevuselt üheksa gruppi, kuhu kuulus 53 isikut, ja piiriülese narkokuritegevusega jäi vahele kolm gruppi 10 isikuga. Kes eile vaatasid uudiseid, need nägid, et Tartu kandis oli just kohtuprotsess, kus määrati konkreetne vabaduskaotuslik karistus kolmeks aastaks. Nii et teema on meil endiselt prioriteetne.

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Minule on räägitud mitmest juhtumist, kui väikeses linnas kutsutakse välja kiirabi kohapeal tuntud-teatud objektile, aga hädaabinumbril vastu võtnud dispetšer hakkab väga detailselt küsima, kuidas saab sinna sõita, kaotades sellega hulga minuteid. Mõni inimene võib selle tõttu oma elu kaotada. On arusaadav, et üleriigilise hädaabikeskuse operaator ei tunne kohapealset olukorda, aga kohapealne kiirabimeeskond tunneb seda ju nagu oma kümmet sõrme. Kas on plaanis seda korda kuidagi täiustada?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma arvan, et on väga tähtis, et abi jõuab õigesse kohta. Nagu te ütlesite, tõepoolest toimub Eestis hädaabinumbrite teenindamine neljas geograafilises kohas, mis ei tähenda seda, et kiirabibrigaadid ei oleks kohalike oludega tuttavad. Aga ka ühe maakonna piires võib juhtuda, kui inimesed on ärevuses, et satutakse hoopiski sarnase nimega naaberasumisse. Ma arvan, et pigem on põhjust kasutada aega asukoha väga täpseks selgekstegemiseks, selle asemel et pärast kulutada võib-olla lisaminuteid õige koha otsimiseks. Täpsete koordinaatide väljaselgitamine kindlasti nii kaua aega ei võta, kuigi abi kutsujale tundub aeg üüratult pikk, aeg tundub venivat.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea siseminister! Tänu ettekande eest! Me teame, et Eesti on olnud esirinnas isikutunnistuste ja reisidokumentide turvalisuse arendamisel. Teadupärast käivad jutud, et kohe-kohe hakkame juurutama ka elektroonilist ID-kaarti, mis tähendab seda,

et kulutused riigieelarvest arendustesse kasvavad veelgi. Kas me ei peaks arendustegevuses natukene hoogu maha võtma ja panustama hoopistükkis inimestesse, selles valdkonnas töötavatesse inimestesse? Me muudkui aga arendame, mis võib-olla ei ole praegu kõige olulisem.

Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab arendusi, siis need on need asjad, kus me peame Euroopa Liidus liikuma enam-vähem ühes rütmis. Tegelikult on see küsimus oma olemuselt väga hea küsimus. See, mis inimestele hästi välja paistab, on inimeste palgad. Meil on politseinikud, piirivalvurid, päästjad ja veel hulk tublisid inimesi, suurusjärgus 9500, kes iga päev tööd teevad, aga tegelikult läheb väga suur hulk raha just nimelt eri andmebaaside ühelt poolt arendamisse ja teiselt poolt töös hoidmisesse. See, et inimesed saavad minna täna muretult, käed taskus, Soome, tähendab seda, et on olemas andmebaasid, mis võimaldavad inimeste piiriületust kontrollida. Või kui inimene tuleb Jaanilinnast järjekordselt tuurilt Narva linna tagasi, siis see, et on võimalik tema dokumente kontrollida, saab teoks ainult tänu infotehnoloogilistele kulutustele. Me ei saa neid tegemata jätta, aga eks me teeme nii palju, kui me jõuame. Meie enda eelarvest ei olegi väga palju võimalik ette võtta. Siin on meile suureks abiks olnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi käsutuses olevad vahendid. Meie peaaegu ühe täisaasta tööl olnud infotehnoloogia- ja arenduskeskus SMIT on vahendite taotleja ja nende abil me oma projekte ellu viime. Paraku tuleb öelda, et peab pöörama tähelepanu ka IT-le. Niigi on meil sisemiselt eelarve ju n-ö halvas tasakaalus. Kui me võtame riigieelarvelised kulutused, siis meil on palgakulude suhe muudesse kuludesse umbes 72%. Ega meil pole enam kuskile edasi minna.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud siseminister! Aitäh selle ettekande eest ka minu poolt! Ühe olulise eesmärgina kõlas tuleohutum elukeskkond ja vähem õnnetusi. Kuidas aitab teie arvates seda eesmärki saavutada Simuna komando sulgemine?

Marko Pomerants

Aitüma! Võib aidata küll. See tähendab kindlasti seda, et tuleb rohkem panustada ennetustegevusse, mis ei ole tingimata seotud komando olemasoluga. Eile oli Eesti riigis teatavasti selline päev, kui elupäästjatele jagati tunnustust ja medaleid. Umbes 80% nendest inimestest, võib-olla natuke vähem, olid professionaalsed päästjad. Muidugi, seal hulgas olid ka tublid koolitüdrukud Viljandist, kes suutsid jääaugust välja tõmmata ühe väiksema lapse, oli tubli naabrinaine, kes oma naabri ära päästis. Aga üsna palju elupäästmisi on seotud professionaalsete päästjatega, nende elupäästevõimekusega ja suitsusukeldumisvõimekusega. Muudatus, mis Simunas konkreetselt toimus, võimaldas sellise elupäästevõimekuse luua Väike-Maarjas, seda seal varem ei olnud. Ma väga loodan, et see aitab tulevikus reaalselt inimelusid päästa. Aga hästi oluline on see, et me üleüldse saaksime tulekahjude arvu väiksemaks muuta. Statistika on seda näidanud. Ennetustöösse tuleb seetõttu panustada. Kui 14 000 tulekahju asemel on meil praegu alla 9000 tulekahju, siis see tähendab, et ka väikestel komandodel on oluliselt vähem väljasõite. Iga komando oleks muidugi abiks. Paraku, nagu ma olen korduvalt rääkinud, on olukord riigis selline, et 100 000 inimest vajab ise abi ega ole need, kes tooksid riigikassasse raha ja aitaksid panustada ka turvalisuse finantseerimisse.

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Aitäh! Austatud minister! Tänu selle ülevaate eest, kuigi see oli eelmise aasta ülevaade! Kui me vaatame sellel aastal tules hukkunute arvu, siis ma kardan, et langustrend ei ole sel aastal jätkusuutlik. Minu küsimus on häirekeskuste teemal. Päästeamet on teinud väga suurt tööd, väljaarendamaks Euroopa tasemel 112-süsteemi. Täna loen ma siit aruandest, et tegelikult on 110-l arenguruumi ja Siseministeeriumil on lähiajal plaan need asjad ühendada. On kolm varianti: kas see jääb Päästeameti juurde, selle võtab Siseministeerium endale,

tekitab endale uue asutuse või see läheb suurele vennale politseiametile, kes selle väljaarendamisse suurt panust ei ole teinud, aga saab kingiks ühe ilusa keskuse. Milline kolmest lahendusest see õige on? Selles dokumendis on jäetud igaks juhuks see selgitamata.

Marko Pomerants

Aitüma! Ma tulen korraks selle algusrepliigi juurde. Tõepoolest, mis puudutab 2010. aastat *versus* 2009 ja tulekahjudes hukkumist, siis asi on võrreldes eelmise aastaga oluliselt viletsam. Kui 2009. aastal oli samaks ajaks tulekahjudes hukkunuid kuus, siis tänaseks päevaks on see arv 26. Kui palju on seal tegemist sellega, mida oleks saanud teha Päästeamet või päästjad? Ligi pooltel juhtudel oli tegemist suitsetamisega. Ka eile, samal ajal, kui me andsime elupäästjatele üle medaleid, põles Tartumaal üks vanem proua tugitooli. Sigaretil on üsna ükskõik, diivan on parem, aga tugitool kõlbab ka selleks, et põlema minna ja inimese elu hävitada. Hästi palju on meie endi kätes. Liikluses on õnneks olukord parem. Kui eelmisel aastal samal ajal oli 18 hukkunut, siis praeguseks ajaks on hukkunuid seitse. Uppunuid oli eelmisel aastal selleks ajaks neli, tänavu 0. Ilmselt on siin üks põhjus külm ilm ja jääolud. Peipsi peal piirivalvuriks olles ise puurisin ja sain 40 sentimeetri kanti jääd. Nii et sealt on praeguse ilmaga raske läbi kukkuda, mis ei tähenda seda, et halvemad ajad ei tuleks. Aga nüüd ühendnumbri juurde. Mis on siin vahet, miks üks on efektiivsem? 112 puhul on abiks ka lisanumbrid, näiteks 1345, mida aitavad finantseerida Tallinna Linnavalitsus ja ümberkaudsed vallad. See tähendab, et aeglasemad kõned ja n-ö kommunaalkõned, näiteks et kuskil on torud külmunud, suunatakse kohe selle aeglasema infotelefoni peale ning 112 hoitakse vaba puhtalt hädaabi- ja kiirete kõnede jaoks. Seetõttu ka efektiivsem menetlemine. Mis puudutab numbrit 110, siis need kõned on kõik, nii kiired kui ka aeglased, seal 110 peal. Seetõttu võib olla probleemiks, et kõiki kõnesid ei jõuta menetleda. Aga kus see tulemus peaks realiseeruma, kui meil on 112 see märksõna, ühine hädaabinumber tulevikus? Ikka sealsamas häirekeskuste juures, kus numbrit 112 teenindatakse. Sealt edasi toimub juba kõnede jagamine n-ö teisele liinile ehk politseinike kätte lähevad nende kutsed ja n-ö aeglased kommunaalkutsed lähevad jällegi teistele telefonidele, mis ka olemas on. Kui kiiresti me suudame seda rakendada, see sõltub jällegi rahast, tegemist on jälle infotehnoloogiarakendustega.

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Mind huvitab, kuidas läheb praegustes rasketes oludes lõvi Leol, Nublul ja teistel toredatel tegelastel, keda Siseministeerium on kasutanud lastele mõeldud ennetustöös, samuti see, kas on jõudu ja jaksu pöörata sellel raskel ajal tähelepanu lisaks hoolekandeasutuste tuleohutusele ka lasteasutuste tuleohutusnõuetele, eriti silmas pidades, et mitmed omavalitsused on vähendanud investeeringukulusid lasteaedadele, ning arvestades ka Terviseameti hiljutisi tähelepanekuid.

Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab lasteasutusi (ma siin nimetasin koole, paljudel juhtudel on tegemist ka näiteks lasteaedade-algkoolidega), siis seal käib selline iga-aastane järelevalve. Nagu ma ütlesin, arenguruumi tõepoolest on. 38% koolidest on sellised, kus on kõik asjad korras, teistel on eri suurusjärgus probleeme, mille keskmine rahaline väärtus on 100 000 või 200 000 krooni kandis. See puudutab võib-olla mingisuguseid vaheuksi või mida iganes. Lasteasutused on meil tähelepanu all. Mis puudutab ennetussummasid, siis kindlasti püüame me neid säilitada oma eelarves nii palju, kui see võimalik on. Päästeameti ennetuseelarvet olime me sunnitud 2010. aastal ligi poole võrra vähendama, mis ei tähenda seda, et meie kenad loomad, n-ö päästeloomad ja politseiloomad, ei oleks endiselt elus ja laste ennetusüritustel osalemas. Aga kindlasti sealt tagasi enam minna ei anna. Ennetus on üks koht, kus väikese rahaga on võimalik teinekord palju rohkem teha kui mingisuguste tohutute brigaadidega, kes reageerivad siis, kui õnnetus on juba juhtunud.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Enesetapu tagajärjel lõppes möödunud aastal 280 inimese elu. 2008. aastal oli see arv 248, näha on tõeline kasv. Kas keegi Siseministeeriumist tegi analüüsi põhjuste kohta, selle, ütleme, mittepositiivse statistika põhjal?

Marko Pomerants

Aitüma! Kahjuks me Siseministeeriumis sellise analüüsiga ei ole tegelnud. Ma ei tea, kas see kuulub ka n-ö meie tööde raamidesse. Aga kui hästi üldistada, siis võib öelda, et eks need põhjused ole ikkagi sotsiaalsed, need on seotud konkreetselt kas majandusliku olukorraga või ühe või teise inimese hingeseisundiga. Ma võin öelda (ma siseministrina seda lihtsalt tean), et nende inimeste profiil on kahjuks väga lai, see algab lastest ja lõpeb vanemate inimestega, sõltumata soost. Ilmselt on praegune aeg üks põhjus. See tähendab seda, et vaatamata sellele, et iga kord ei ole piisavalt raha, peaksime me ka ise pöörama võimalikult suurt tähelepanu oma naabritele, sellele, mis olukorras nad on. Koos saame me turvalisust tagada. Nii et kindlasti on siin kõigil sellist täiendavat silmade lahti hoidmise võimalust. Muidugi, nii palju kui võimalik on vaja kohalike omavalitsuste ja riigi tuge, et inimesed materiaalselt toime tuleksid.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea minister! Minu küsimus on seotud sellega, et kui vaadata erinevat statistikat, kütusekasutust või mida iganes, siis on näha, et tegelikult Eestis sõidukite kasutus väheneb, põhjustab seda siis majanduslik surve või mis tahes. Kui palju näiteks seesama õnnetuste vähenemine liikluses, millest juttu oli, on seotud sellega, et liikluses on sõidukeid lihtsalt vähem, ja kui palju sellega, et inimesed on nende inimesteta fotoaparaatide tõttu teede peal koralikumaks muutunud?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma arvan, et see tulemus on, nagu poliitikas armastatakse öelda, kompleksne ja terviklahenduse tulemus, mis tähendab seda, et kindlasti on olukord teedel üldiselt paranenud. Hetkel võib öelda, et liiklusintensiivsus on vähenenud. Järelevalve on viimastel aastatel olnud intensiivne, mis tähendab, et see on olnud prioriteet. Ega meil ei ole ainult need 16 fotoaparaati, meil on olemas ka ööpäev läbi toimivad patrullid. Karistuspoliitika on selline, mis eriti praegusel raskel ajal paneb mõtlema, kas jätta see raha oma pere heaks, kui ta olemas on, või anda see ära Eesti riigile. Kui uuringuid jälgida, siis on näha, et inimesed arvavad, et liikluskultuur on paranenud, mis võib olla ka tõsi. Nii et kõigi nende asjade koosmõjul on meil olukord paranenud.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Suur tänu selle ettekande eest ja tegijatele aitäh selle raamatukese eest! Muu hulgas selgub siit, et politseid usaldab väga suur hulk inimesi – 80%. Ma arvan, et ka riik peaks politsei vastu suuremat austust üles näitama ja neile paremaid töötingimusi looma. Kui Tallinnas ja Tartus on tingimused head, siis seda ei saa kaugeltki ütelda näiteks Võru kohta. Küsimus ongi: millal saavad Võru politseitöötajad endale korralikud töötingimused?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma olen võrokestele lubanud (ja see lubadus kahjuks täitub), et minu ametiaja jooksul nad uusi tööruume ei saa, aga seda ametiaega on jäänud vähe ehk üks aasta. Kuid meil on Võru politsei töötingimuste parandamine endiselt päevakorral. Meil käib pinnavajaduste täpsustamine ehk, teisisõnu, kui me tegime selle aasta jaanuarist ühtse Politsei- ja Piirivalveameti, siis piirivalvurid jäid suures osas Võrusse, politseipool prefektuuris läks ennekõike Tartusse. Kui nüüd töö käigus saab selgeks, kui palju piirivalvurid vajavad ruumi, seal, kus nad praegu on, ja siis saame politsei vajadused ka selgeks, siis ma julgen öelda, et järgmise siseministri ametiajal võiks juhtuda see, et ka Võru politseinikud saavad endale normaalsemad töötingimused. Ma olen igati selle poolt, et see juhtuks.

Aseesimees Keit Pentus

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Täname põhjaliku ja sisuka ettekande eest! Viimasel ajal on uudistest järjest rohkem kõlama jäänud see, et päästetöötajatel on üha raskem, eriti just maapiirkondades, pääseda ligi inimeste eluasemetele. Seoses sellega esitas Rahvaliidu fraktsioon eelnõu, et hädaolukorras oleks võimalik kasutada põllumajandustehnikat teede lahtilükkamiseks. Teadupärast tekib praegu väga tõsiseid probleeme just selle tõttu, et põllumajandustehnika sõidab erimärgistatud kütusega. Kas Siseministeerium on seda Rahvaliidu esitatud eelnõu arutanud ja milline on teie seisukoht, kas võiks lubada hädaolukorras kasutada põllumajandustehnikat, selleks et teid lahti lükata, selleks et päästetöötajad pääseksid inimestele abi andma?

Marko Pomerants

Aitüma! Need konkreetse eelnõuga seotud nüansid, et kas seda saab lubada või mitte, jäävad kindlasti siia Riigikogu ruumidesse sellise professionaalse väitluse maaks. Mina siseministrina saan öelda, et ma soosin kõike, mis puudutab teede lahtiolekut ja abi kohalejõudmist. Aga ma tahan öelda, et see ei ole üldsegi ainult maapiirkondade probleem. Kui siit Toompea mäest alla minna, ütleme, Paldiski maantee suunas umbes 500 meetrit, ja püüda seal ka pritsumasinaga olla edukas ja jõuda mõnd puumaja või miks mitte ka kivimaja kustutama, siis on see tõeline väljakutse, sel lihtsal põhjusel, et tänava ääres on lumevallid ja tänava peal on veel rida sõiduautosid. Kui ma käisin paar nädalat tagasi pritsumeheks, siis ma küsisin autojuht Rene käest, kui palju ta neid väiksemaid autosid on kõrvale lükanud. Ta ütles, et siiamaani on tal see number 0. Maal sa lükkad tee lahti ja sind mingi asi enam ei takista, linnas võib lisaks olla veel palju rohkem keerukusi. Mis on pluss, on see, et vesi võib olla lähedal, saad kuskilt hüdrandist vedada oma pika voolikureaga. Nii et teede lahtiolek on kindlasti tähtis. Millele ma veel tahan rõhuda? Jällegi, omavalitsuste rahakotis on raha vähe, seda peaaegu ei olegi. Kui praegu püütakse lahti hoida teed iga majapidamise juurde, siis on üks selline väike asi, mis puudutab tuletõrje veevõtu kohti, on nad siis looduslikud või spetsiaalselt selleks ehitatud. Väga tore oleks, kui ka sinna ligi pääseks, et ei hakataks juurdepääsu siis rajama, kui juba kusagil põleb ja vett vaja on.

Aseesimees Keit Pentus

Margus Lepik, palun!

Margus Lepik

Aitäh! Hea minister! Mina kui piiriala elanik ei saa jätta küsimata, kuidas sa hindad meie ametkondade piirialast koostööd. Ma küsin ka seda, kas äkki on piirialadele oodata loota uusi investeeringuid turvalisuse tagamiseks.

Marko Pomerants

Üks otsus on ära tehtud koostöös Läti poolega, mis tähendab seda, et Valga linn peab saama komandohoone. Ma täpselt ei julge öelda, mis see valmimisaasta on, aga kui see ei ole 2010, siis on see eeldatavasti umbes 2011. Seda investeeringute kohta. Mis puudutab sisulist koosööd, siis siin toimuvad pidevad konsultatsioonid. Ka Läti riik on seadusi parandamas, et vastavad teenistused võiksid piiriüleselt reageerida. See tegelikult teatud juhtudel toimibki. Nii et ressursse tuleb optimaalselt kasutada ja sisepiir ei ole siin kindlasti takistuseks.

Aseesimees Keit Pentus

Robert Antropov, palun!

Robert Antropov

Aitäh! Hea minister! Aastaaruandes on terve peatükk pühendatud tõhusamale lõimumisele ehk Eesti ja Venemaa teemale. Peatüki pealkiri on "Turvalisem tunne". Kahjuks pean ütlema, et eelmise aasta statistika (seda kajastati eelmisel nädalal ka ajakirjanduses) näitab hoopis midagi muud. Pidevalt kasvab muud värvi kui siniste passide arv. Me saame aru, kui hallid passid muutuvad punaseks. Aga näiteks Ida-Virumaal hakkavad ka sinised passid muutuma punaseks. Kuidas sa kommenteerid ja kas ministeeriumil on veel mingi varukäik, mida teha, ja mis toimub?

Marko Pomerants

Kui olla päris aus, siis sinised passid muutuvad punaseks ju niikuinii, tegemist on lihtsalt Euroopa Liidu passiga, aga ma saan aru, et sa ei pidanud sugugi seda silmas. Teemaks on

kodakondsuse valimine või saamine. Jah, määratlemata kodakondsusega isikute arv on meil suurusjärgus 104 000 ja igal aastal toimub mõningane vähenemine. Eelmisel aastal, kui ma õigesti mäletan, oli kas 1720 või 1760 inimest, kes otsustasid selle veel sinise või varsti punase passi kasuks ehk Eesti kodakondsuse kasuks. Eelmisel aastal oli paraku natukene suurem arv neid inimesi, kes valisid Vene kodakondsuse. Mis on seal taga või mis on see põhjus, seda ma päris täpselt ei tea. Tuleks tegelda sellega, miks see niimoodi on, et sellest vähemasti aru saada. Mis puudutab meie võimalikke tegevusi ja seda, mida siin teha saab, siis kodakondsuse küsimused on meie pideva tähelepanu all. See hakkab pihta laste sünnist, kui inimeselt lapse sünni registreerimisel küsitakse, kas ta sooviks teavitamist, kas ta on valmis, et temaga võetakse kontakti. Kuni 15-aastaste hulgas on tegelikult kodakondsuseta isikute arv väga väike, mis tähendab, et vanemad selgelt tunnetavad, et nende laste helge tulevik on seotud Eesti riigiga ja kodakondsus on selles suhtes abiks. Keerulisem on olukord täiskasvanutega, väga suur hulk inimesi jääbki määratlemata kodakondsusega inimesteks. Meie ülesanne on siin endine. Inimesed on ju teada, tuleks individuaalselt nende poole pöörduda, teha kampaaniaid, selgitada, miks Euroopa Liidu kodanikuks olemine on mõistlik ja miks nad võiksid valida meid. Samal ajal ma arvan, et me ei peaks arvama, et nende 104 000 inimese näol on tegemist Eesti riigile tingimata ebalojaalsete inimestega. Tegelikult on nad ju oma elu selle riigiga sidunud. Põhjused on siin erinevad, ennekõike keeleoskus, mida on vaja selleks, et naturalisatsiooni korraski kodakondsus saada. Aga lapsed saavad selle.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, auväärt istungi juhataja! Hea ettekandja! Esmalt tänud hea ettekande ja ausate ning selgete vastuste eest esitatud küsimustele! Aga kuidas sa siseministrina hindad korrakaitseseaduse eelnõus, mis praegu on Riigikogu menetluses, toodud võimalust, et riik võib halduslepingute kaudu anda äriühingutele ja mittetulundusühingutele üle oma tuumikfunktsioonide teostamise? Ma mõtlen siin vahetu sunni kasutamist, isiku põhiõiguste riivega seotud isikute kinnipidamist ja karistamist.

Marko Pomerants

Aitüma! Kui ma õigesti aru saan, siis minu meelest saab korrakaitseseadusest see teema maha võetud ehk see kaob sealt ära. Põhjus on väga lihtne. Praegu on esimese lugemise läbinud abipolitseiniku seadus (võib-olla saab ta mingisuguse peenema nime menetluse käigus, milleks on näiteks korrakaitsesse kaasamise seadus või midagi sellist), selle raames on kaasamine ära reguleeritud. Selles eelnõu variandis, mida siin esimesel lugemisel loeti, on selleks kaasamise dokumendiks politseiasutuse juhi käskkiri. Nüüd ongi diskussiooni koht selles, kas selle alternatiiviks võiks olla halduslepingu kui selline. Mina siseministrina ütlen, et asja sisu kui selline oma olemuselt ei muutu või ei peaks muutuma. Minu meelest võib see dokument, millega kaasatakse, olla ka halduslepingu, printsiibid jäävad ikka samasuguseks. Need printsiibid on need, et politseitöösse kaasatakse inimesi nende vabast ajast, olgu nad oma igapäevases tegevuses siis turvaettevõtete esindajad või kaitseliitlased, aga sellel hetkel, kui politsei nendega arvestada saab, on nad abipolitseinikud, kes on konkreetsel päeval konkreetse ülesande täitmiseks kaasatud. Praeguse korra kohaselt saab seda teha ainult koos politseiametnikuga, seaduseelnõu näeb ette, et teatud juhtudel oleks olemas ka iseseisva tegutsemise võimalus. Selle eeldus on koolitus, iseseisva tegutsemise puhul on see kaheastmeline. Eks me siis õiguskomisjonis vaatame, kas sellest halduslepingust kui täiendavast vormist võiks mingisugust kasu olla. Aga märksõna (see on hästi oluline) on see, et vabast ajast. Ei saa olla niimoodi, et turvamees vaatab paremale, kas juveelid on poes alles, ja siis vasakule, kas avalik kord on tagatud, saades selle eest raha. Kui me tuleme rahaküsimuse juurde, siis probleemid on mul ikka endised, selleks et üldse politseinikele iga päeva eest palka maksta, mis praegustes kriisitingimustes ei ole ju õnnestunud. See on väljendunud selles, et politseinikud võtavad palgata puhkuse päevi. Samas püüame aasta läbi teenust tagada. Kui ma hommikul Siseministeeriumi poole jalutasin, siis ma ise ka natuke imestasin, et

kuidas me selle rahaga suudame selliseid tulemusi saavutada.

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Tore tõdeda, et hea minister on, talviselt väljendades, poole mäe pealt mugavalt kelgu peale saanud ja sõidab uhkelt edasi. Aga minu küsimus puudutab politsei struktuuri. Me teame, et politseikoolis tuleb õppida kaks aastat, selleks et ohvitseriks saada, veel mitu aastat otsa, siis on inimene pädev ja professionaalne. Me teame, et kõikjal maailmas on olemas mitmesugused politseivormid, küll on munitsipaalpolitsei ehk linnapolitsei, küll on föderaalpolitsei. Aga mida arvab minister meie munitsipaalpolitseist, kellega mul on põgus kokkupuutumine olnud? Tegelikult on ju tegemist mitteprofessionaalsete inimestega, kes veedavad kas oma vanaduspõlve või siis sisustavad n-ö sotsiaalset eluolu. Iseenesest ju tervitatav mõõde, aga kas on õige nimetada säärast kooslust politseiks, kus nõutakse ikkagi kõrgprofessionaalsust? Kas kusagil maailmas on sellist vastet, et säärane justkui sotsiaalne töökoht on muutunud politseiliseks?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma tulen kõigepealt selle kelgutamise juurde. Võib-olla on siin väga hea ja õige koht öelda, et mis puudutab tarka juhtimist, siis mina olen saanud sellesse panustada alates 2009. aasta 4. juunist. Sinnamaani tegi seda tööd Jüri Pihl, kes tänaseks päevaks ongi siirdunud muu hulgas kantseldama ka munitsipaalpolitseid. Loodame, et kogemustega inimesena võtab ta sellest organisatsioonist välja parima võimaliku.

Mis puudutab Eesti riigis avaliku korra tagamist, siis see vastutus, et inimesed ennast turvaliselt tunneksid, jääb ikkagi pärispolitseile kui sellisele. Mis puudutab mitmesuguseid korrarikkumisi, lihtsustatult heakorraeeskirju, jääpurikaid jne, siis sellega sinises vormis politsei praegustes ressursivähesuse tingimustes kindlasti tegelda ei jõuaks ja minu meelest on hea, kui on inimesed, kes tegelevad ka selliste küsimustega. Mis puudutab väljaõpet, siis ma tõesti loodan kolleeg Pihlile, et ta vaatab mupot kui tervikut.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Merereostuse ohu vähendamise all on siin juttu, et kulude kärpimise tõttu lennatakse vähem. Arusaadav, kulusid tuleb igal pool kärpida. Aga siis on optimistlik väide, et see on suuresti kompenseeritud võimalusega saada osa EMSA satelliitseirest. Täpsemalt siin sellest küll juttu pole, aga õnneks oli siin hiljuti üks teine paber, mis räägib meie satelliitseirest, ja selles on öeldud, et nädalas keskmiselt neli pilti Eesti vastutusalast. Paraku ei ole kuskilt näha, kui suure protsendi need meie merealast katavad, ja ma ei ole siiani suutnud sellele ka suuliselt küsides adekvaatset vastust saada. Äkki sina ministrina oskad öelda?

Marko Pomerants

Mul on igasuguseid spikreid kaasas, aga ma ütlen täiesti siiralt, et seda merepildi katmise protsendi spikrit mul ei ole. Ma katsun selle selgeks teha ja sulle teada anda.

Aseesimees Keit Pentus

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister! Tallinna–Tartu maantee väga sagedase kasutajana julgen kinnitada, et muude meetmete hulgas on ilmselt ka liikluskaamerad avaldanud olulist mõju liikluspildi rahustamisel. Sa ennist kirjeldasid üsna täpselt, mis hea kolleegiga juhtub, kui ta Tartu poole sõites kiirust ületab, ja jääb loota, et need kaamerad hästi kenasti töötavad. Siin saalis ja ka avalikkuses on alati rõhutatud parlamentaarse järelevalve tähtsust. Kas sa selles küsimuses loodad samuti parlamentaarse järelevalve tõhususele või on liikluskaamerate töökorra kontrollimiseks muid ja asjakohasemaid meetmeid?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma võin lihtsalt natukene kirjeldada, kuidas see asi toimib, et kas siin saab olla mingisugune politseiametniku suva või sahkermahker, et näe, Imre Sooäär kihutas mööda, tuttav mees, jätame vahele. Imre muidugi ei riku kunagi liikluseeskirju. See käib

nii, et kõik rikkumised fikseeritakse, kõigepealt tuvastab arvuti enda süsteem selle auto numbri. Siis tuleb mängu inimene ehk politseiametnik-menetleja, kes samuti vaatab, kas ta jõuab foto järgi samale tulemusele kui arvuti. Ja kui siis on midagi kahtlast või on mingeid probleeme, et mõni number on lumine või mingi täht on ebaselge, siis läheb juhtum politsei sisekontrolli kätte, kes vaatab, kas sellel inimesel vedas, kuna number on tõepoolest lootusetult mitteloetav, või suudetakse see siiski tuvastada. Nii et ma ei näe siin üldse mingisugust probleemi, mis puudutab seda tuvastamist. Mis puudutab rikkumist ennast, siis selle peale on võimalik tavalises korras vaie esitada. Aga ma arvan, et süsteem on sellisena üles ehitatud, et eriti ei maksa vaielda. See kellaaeg, millal asi juhtus, see, et auto on olnud ühes konkreetses kohas, ta on oma kiirust ületanud – see mõõtmine on toimunud, lähtudes mõõteseadusest ja liiklusseadusest. Kui keegi ütleb, et see ei olnud tema, siis tal jääb üle selgitada, kes tema autos ikkagi sellel hetkel oli, ma mõtlen just roolis. See, kes kõrval on, ei huvita kedagi ja selle kohta pilti teie koju ka ei saadeta. Nii et ma arvan, et siin ei tohiks probleeme olla.

Aseesimees Keit Pentus

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma loodan, et see eelmine väide oli illustratiivne. Aga minu küsimus tuleb hoopis teisest vallast. Sa oled siin rääkinud juba piiriülesest koostööst ja meie idapiiri kaitsmisest. Aga kuidas on lood meie läänepiiril? Ma pean silmas illegaalset immigratsiooni ja meie saari. Illegaalne immigratsioon on Euroopa Liidus järjest rohkem päevakorrale kerkinud, eriti on see muidugi probleem Lõuna-Euroopas, Itaalias ja Hispaanias, aga ka Läänemere Soome saartel on esimesi kaasusi juba olnud. Milline on meil piiriülene koostöö oma saarte kaitsmisel? Euroopa kaitse ja julgeoleku parlamentaarses assamblees on sellest mitmeid kordi ka juttu olnud. Kuidas on Eesti valmis oma läänepiiri kaitsma?

Marko Pomerants

Aitüma! Tegemist on meie jaoks sisepiiriga, mis puudutab Schengeni ruumi, ja siin saab see kaitse baseeruda täpselt samamoodi nagu välispiirilgi piirivalvurite heal koostööl, vastastikusel informatsioonil. Õnneks ei ole Saaremaa, vaatamata sellele, et meie jaoks on tegemist sellise väärt kohaga, või Muhumaa, mis on teine peen koht, Malta saar, kuhu põgenikevood peaksid lähiaegadel hakkama saabuma. Eelmise aasta illegaalse immigratsiooni kasv sai alguse kagupiirilt ehk otse Schengeni välispiirilt, n-ö roheliselt piirilt, mis läheb läbi metsade ja soode. Suvel lisandusid juba illegaalsed piiriületusjuhtumid kusagil Venemaa-Läti piiril, informatsioonipõhiselt on tabamised olnud kusagil Häädemeeste kandis või Riia–Pärnu maanteel. Tänaseks päevaks ei ole meil konkreetseid juhtumeid, et neid inimesi oleks olnud kuskil Saaremaa rannikul. Me teame küll mõne aasta tagustest juhtumitest, kus laev läks madalikule ja olidki illegaalid peal, aga viimase aja kohta ei ole uusi näiteid tuua. Oluline on koostöö piirivalvajate vahel.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Lugupeetud minister! Juba kaks nädalat tagasi, kui siin kõnepuldis oli teie kolleeg justiitsminister Rein Lang, äratas suurt tähelepanu asjaolu, et statistika järgi on eelmisel aastal järsult vähenenud narkokuritegude arv, näiteks selliste kuritegude puhul nagu narkootikumide omamine ja väikses koguses käitlemine suurusjärgus 30–50% aastas. Rein Lang põhjendas seda järsku ja ebausutavat vähenemist sellega, et politsei on keskendunud suurte narkokurjategijate püüdmisele. Milline väide paraku ei pea paika, sest kõik politseiametnikud ütlevad teile, et esiteks, väikeses koguses narkootikumide omamisega tegelevad patrullpolitseinikud, kes ei püüa n-ö suuri kalu, ja teiseks, väga raske on suuri kalu püüda, kui alt otsast seda söödakala kinni ei võta. Ja siit mu küsimus: mis on selle põhjus, et statistiliselt on narkokuritegude arv järsult vähenenud? Kas põhjus on see, et narkoekspertiisi tegemine on politsei jaoks järsult kallinenud ja rahapuudusel on politsei loobunud narkomaanidega tegelemast ...

Aseesimees Keit Pentus

Aeg, kolleeg!

Hannes Rumm

... või on põhjuseks asjaolu, et narkomaanide püüdmine on töömahukam kui röövimiste või varguste avastamine, kus ohver ise pöördub politseisse.

Marko Pomerants

Aitüma! Mis siin on see täpne ja korrektne vastus, ongi väga raske öelda. Kindlasti on üks tõde selles, et Eesti narkopolitseinike järjepidev töö on viinud selle seltskonna ka varjatumate töömeetodite juurde. Ja tõde on ka see, et nende juhtumite puhul ei tegelda konkreetselt mitte niivõrd nende tänavameestega, kuigi ka see on igapäevane tegevus, vaid püütakse saada kätte ladvikut ja kriminaaltulu, mis sellega seoses tekib. Paraku on see ajaliselt väga pikk protsess, sellist kiiret edu seal iga kord ei tule, see võib võtta aastaid.

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Mainisite ühes oma vastuses Tallinna munitsipaalpolitseid. Tahaksingi küsida munitsipaalpolitsei kohta, kuid mitte Tallinna, vaid Pärnu kontekstis. Teatavasti otsustas Pärnu uus linnavalitsus munitsipaalpolitsei üksuse kaotada. Kuidas te sellesse suhtute? Kas te arvate, et see on õige samm ja kas teie arvates võib see kuidagi mõjutada Pärnu linna turvalisuse olukorda?

Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab turvalisust ja korrakaitset Pärnu linnas, siis politseijõudude koha pealt on see ikkagi meie riigipolitsei kätes, n-ö sinises vormis politseinike kätes. Kindlasti saab see toimuda koostöös kohaliku omavalitsusega, st on läbi mõeldud erinevad aspektid, mis on seotud avalike üritustega, lõbustusasutuste lahtioleku ajaga jne. Nii et avalik kord ei ole olnud mitte niivõrd munitsipaalpolitsei, kuivõrd ikka riigipolitsei tagada.

Aseesimees Keit Pentus

Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea minister! On ju teada tõsiasi, et paljud pahateod saavad alguse sellest, et liiga palju on tarvitatud alkoholi. Me oleme võtnud ka meetmeid, oleme piiranud kättesaadavust sellega, et alates teatud kellaajast alkoholi osta ei saa. Jätkuvalt on aga see mure, et meie noortele, kellele küll seadusesilm alkoholi müüa ei luba, seda ikkagi müüakse. Kas siin on ka mingeid mõtteid, kuidas noorte alkoholitarbimise vastu võidelda ja tõhustada seda kontrolli, et poodides tõesti alaealistele alkoholi ei müüda?

Marko Pomerants

Aitüma! Ega siin sellist ühtset imerelva ei ole. Vist on jällegi kompleksne ja pikaajaline tegevus. Ühelt poolt saab politsei siin müügi järelevalvet teha. Muide, mis puudutab tubakaseaduse rikkumist, siis minu jaoks oli positiivne üllatus, et neid juhtumeid on tuhandeid, kus politsei siiski reageerib ka sellisele asjale nagu alaealiste suitsetamine. Ühelt poolt järelevalve, teisest küljest kindlasti selline teadlikkuse tekitamine maast madalast. Tõde on see, et liiklusõnnetustest ja joobes juhi põhjustatud liiklusõnnetustest on suur osa noorte kätes. Nii et ma ei oska öelda mingisugust imerelva, mis oleks uus ja just turule tulnud selleks, et saada noored kuidagi vaguraks ja kontrolli alla.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud minister, suur aitäh väga faktirohke ja detailse ettekande eest! Rohkem küsimusi ei ole.

Marko Pomerants

Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimisi? Esimesena kutsun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kalle Laaneti. Kaheksa minutit.

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea siseminister! Head kolleegid! Ma alustan oma juttu liikluskaameratest ja nendega toimuvast. Kui räägiti, et ennetava rolli on liikluskaamerad juba täitnud, siis ma mäletan ajaloost, et 1990. aastate lõpus olid Kuressaare–Kuivastu maantee ääres papist

politseiautomaketid, mis täitsid ka väga hästi oma eesmärki. Kui veel edasi minna ja rääkida politseivormis lumememmedest, siis ma jõuaksin sotsiaalsete töökohtadeni. Võib-olla me paneksime sinna hoopistükkis mõned töötajad seisma – lihtsalt ennetavat rolli täitma. Maksaksime neile natuke raha ja tegelikult oleks see tunduvalt odavam kui maksta miljoneid ja miljoneid kaamerate jaoks. Aga see on pigem naljaga öeldud.

Minister andis üsnagi asjaliku ja objektiivse pildi meie siseturvalisusest. See ei ole päris nii ilus ja kaunistatud pilt, nagu rääkis justiitsminister, pigem suudeti vaadata ka nende numbrite taha, vaadata, mida need numbrid tegelikult Eesti elus tähendavad. Statistika on paraku numbrite jada ja kas ta alati tõelist pilti peegeldab, aga selle tõese pildi saamiseks ei ole leitud ka mingit paremat meetodit. Üks tee on uuringud, aga ka need kipuvad olema subjektiivsed.

Üks oluline murekoht oli, et inimestel on hirm sattuda tänaval kuriteo ohvriks, aastaga on see näitaja suurenenud 29%. Meie seisukohalt peaksid õiguskaitseorganid tõesti meediakanalite kaudu elanikega tunduvalt rohkem suhtlema, et anda objektiivset informatsiooni, ja loomulikult rääkima, millised on riskid ja kus need on kõige suuremad, et neid riske maandada.

Teiseks, isikuvastased kuriteod. Nende arv on küll vähenenud, kuid nagu ka minister mainis, on röövimised muutunud vägivaldsemaks, mis on üks ohusignaal. Ohusignaal selles osas, et kindlasti on väga palju neid narkomaane, kes on mingil ajahetkel jäänud töötuks ja kellel on ka illegaalsed sissetulekud kahanenud, kuid kes igal juhul tahavad saada oma narkodoosi kätte, sest ilma selleta on elu võimatu. See on kindlasti üks põhjuseid, miks röövimised on muutunud vägivaldsemaks.

Mis puudutab enesetappe, siis möödunud aastal on sel viisil oma elu kaotanud 280 inimest, mis on ääretult suur arv. Ma usun, et enesetappude põhjus on ikkagi väga paljus seotud tänase majandusliku olukorraga, suure tööpuudusega ja murega leiva lauale saamise pärast.

Üks naljakas kahanemine on toimunud kehalise väärkohtlemise osas, kus juhtumeid on 656 võrra vähem. See on selles mõttes tõesti naljakas, et kui vaadata lähisuhtevägivalla temaatikat, siis uuringud näitavad, et lähisuhtevägivallaga on Eesti riigis kokku puutunud ligi 90 000 inimest. Kui statistika näitab vähenemist, siis siin on minu arvates väike ebakõla. Kahanemine on toimunud esimest korda kuue aasta jooksul. Kas ei pööra õiguskaitseorganid sellele piisavalt tähelepanu või on statistikas mingi nõks sees, see vajab kindlasti tõsisemat uurimist.

Mis puudutab lõimumist ja eriti elu meie riigi idaosas, siis oleme seisukohal, et riik peaks lõimumisprotsessi kindlasti jõulisemalt sekkuma. Nagu me arvudest näeme, on üks suuremaid kasve registreeritud kuritegevuse valdkonnas just Ida-Virumaal. Mina tõmbaksin siin paralleeli just nimelt töötuse poolega, sest ametlikult on töötus seal tõesti vist juba 21%. Kui Eesti riik ei taha Ida-Eestis kaotajaks jääda, siis me peaksime sellega väga tõsiselt tegelema. Ma tean ka seda, et siseminister ongi selle suuna väga tõsiselt ette võtnud.

Mainiti veel telefoninumbrite 110 ja 112 ühendamist. Oleme seisukohal, et kindlasti peaks hädaabinumber olema üks. Kas see number hakkab jooksma Politsei- ja Piirivalveametisse või päästeteenistusse, see nõuab minu seisukohalt väga tõsist analüüsi. Nagu me komisjoniski rääkisime, 2005. aastal, kui aasta algul oli Lääne-Eestis suur üleujutus, jooksis Päästeameti hädaabiliin 112 kahjuks nii tehniliselt kui ka inimeste poole pealt täiesti kinni. Ei suudetud kõnesid vastu võtta, neid suunata ja kogu seda operatsiooni juhtida. See on kindlasti kaalumise koht, kuhu, millisesse ametkonda peaksid need hädaabikõned kokku jooksma. On ju selge, et sellest sõltub süsteemi toimima hakkamine ja patrullide või päästeauto väljasaatmine. Aga täna siin saaliski esitatud küsimustest tuli mitmel korral välja, et reageerimine jääb just selle taha, et kõne vastuvõtja ei taju päris selgelt seda piirkonda ja puudub elektrooniline kaart kõne asukoha määramiseks, et teha juhtimislikult õigeid otsuseid, kuhu pääste- või politseiauto peab välja sõitma.

Siseminister puudutas üsna tõsiselt ka ebaseaduslikku sisserännet Eestisse, eriti afgaanide sisserännet. Mina tahaksin pigem rõhutada just nimelt Sotsiaalministeeriumi valdkonda selles kontekstis. Vastavalt seadusele on Sotsiaalministeeriumil kohustus luua esmane vastuvõtukeskus, et saaks kontrollida nende isiku-

te tausta, kes on ebaseaduslikult Eestisse sisse rännanud, otsustada, kas tegemist on kriminaalidega või on tegemist tavainimestega, keda on võimalik integreerida meie ühiskonda. See on loomata, kuigi seda on võimalik rahastada Euroopa Liidu pagulasfondi kaudu.

Märgiksin ära veel tööstusspionaaži, sest praegusel ajahetkel, kus meie riik panustab Euroopa Liidu raha abil tõsiselt majandusleiutistele, peaksid need ka kaitstud olema.

Lõpetuseks rõhutan, et me ei tohiks unustada inimesi, kes nendes struktuurides töötavad, ja seda, et inimesed, kes töötavad siseturvalisuse valdkonnas, ei unustaks, kelle heaks ja mille nimel nad töötavad. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Järgmisena saab sõna Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Aleksei Lotman. Tulenevalt meie tavast, pean küsima, kas te olete fraktsiooni volitatud esindaja. Palun, sõna on Aleksei Lotmanil!

Aleksei Lotman

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Ma kuulasin su kõnet tähelepanelikult, mis siis, et ma vahepeal saalis ei olnud. Üldiselt oli hea aruanne, aga juhiksin tähelepanu mõnedele asjadele, mis roheliste arvates olid nii ettekandes kui ka aruandepaberis natuke puudulikult esitatud. Kuid mis seal salata, need valdkonnad pole alaesindatud mitte ainult aruandepaberis, vaid ka selles poliitikapaberis endas. Sellele sai juhitud küll tähelepanu juba siis, kui me seda poliitikapaberit vastu võtsime.

Esimese teemana on väga tugevalt rõhutatud ohtu saada rünnatud avalikus kohas. See on eraldi välja toodud. Ka seda võiks ju lugeda osaks üldiselt isikuvastastest kuritegudest. Ometigi on see eraldi välja toodud. Samas ei ole eraldi teemana välja toodud lähisuhtevägivald, mille puhul, olgem ausad, on valdavalt, kuigi mitte 100% tegemist kas naiste- või lastevastase vägivallaga. Seda, et see probleem on meil olemas, teame ju kõik, aga me isegi ei tea, kui suur see probleem on – tõepoolest, me ei tea seda. Aeg-ajalt armastatakse vehkida sellega, kui suur see on, aeg-ajalt armastatakse möödaminnes öelda, et see pole üldse probleem. Selge on see, et mõlemad sellised deklaratiivsed lähenemised ei ole pädevad. Siin me jõuamegi sellise asja juurde, et turvalisus, kuigi siseministri haldusala küsimus, on nagu kõik suuremad probleemid mingil määral sektoreid läbiv ja eeldab Siseministeeriumi haldusala asutuste tihedamat koostööd teiste asutustega. Ehk siis sellesama lähisuhtevägivalla puhul märksa tõsisemat koostööd Sotsiaalministeeriumi haldusalaga. Ilma selleta ei ole siin mitte midagi võimalik teha.

Teine küsimus, mis on ka koostööküsimus ja millele nii aruandes kui ka lähteülesandes või selles poliitikapaberis on liiga vähe tähelepanu pööratud, on keskkonna turvalisus ehk siis see, kuidas me suudame maandada mitmesuguseid keskkonnariske. Merereostusest meil oli natuke juttu. Samas juba sellest, mis puudutab Siseministeeriumi haldusala asutuste endi koostööd ehk siis Politsei- ja Piirivalveameti, kes vastutab merel, ja Päästeameti, kes vastutab siis, kui nafta on juba rannas, koostööst me tegelikult ei kuulnud midagi. Rääkimata sellest, kuidas teha koostööd Keskkonnaministeeriumi haldusala asutustega, kes vastutavad naftaste loomade eest. Kuigi ma tean, et natukene on meie haldussuutlikkus selles küsimuses paranenud, võrreldes Nõva katastroofiga, on see siiski veel hale. Kui juhtub midagi sellist, nagu juhtus Nõval mõned aastad tagasi, siis me oleme jälle silmitsi tuhandete naftaste lindudega ja meie kehva võimekusega seda olukorda hallata. See keskkonna turvalisus ja naftased linnud on ainult üks näide. See on muidugi sellepärast hea näide, et seda märkavad ka mittespetsialistid. Aga neid probleeme on meil väga palju ja me peame nendele tähelepanu pöörama. Siin on möödapääsmatu Siseministeeriumi asutuste, nii politsei ja piirivalve kui ka päästeteenistuse koostöö Keskkonnaministeeriumi haldusala asutustega.

Kolmas valdkond, millele ehk võiks natuke rohkem tähelepanu pöörata, kuigi pisut sellest juttu oli, on kodanikkonna kaasamine. Abipolitseiniku staatus – on väga hea, et me selle asjaga edasi liigume, sest riik ei saa kunagi oma kodanike heaks kõike ära teha. Riik on tugev ainult siis, kui riik pole mitte ainult riigiametnikud, vaid on ka riigi kodanikud ja tehakse koostööd. Tänan, kolleegid, mind ära kuulamast! Tänan, hea minister!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas Robert Antropov on Reformierakonna fraktsiooni volitatud esindaja? Annan sõna Robert Antropovile Reformierakonna esindajana. Palun!

Robert Antropov

Austatud istungi juhataja! Hea minister! Kõigepealt ma tahaksin tänada ministrit selle põhjaliku ettekande eest, aga kindlasti ka asutuste juhte ja töötajaid, kes töötasid enne 2010. aastat eraldiseisvates asutustes, s.o politsei-, piirivalve-, kodakondsus- ja migratsiooniametis. Sest see, millest me täna räägime, 2009. aasta töötulemustest, on saavutatud just tänu neile.

Loomulikult on elu meil muutunud turvalisemaks ja seda kinnitab ka statistika, kuritegude arv on jätkuvalt alla 50 000 ja avastamine on 50% peal, liikluses ja tulekahjudes on inimesi vähem hukkunud. Aknast välja vaadates võib ju ka öelda, et on ilus talv ja see teeb meile iga päev rõõmu. Statistikaga on aga niimoodi, et see, mis näib, ei pruugi alati õige olla. Statistika on üldiselt üks tõhusamaid manipuleerimisvahendeid, seda saab kasutada nii positiivses kui negatiivses mõttes, kuidas vaja. Täpselt samamoodi on selle talvega, lund tuleb ja päike paistab, aga tegelikult juhtub teede peal rohkem liiklusõnnetusi, inimesed saavad tänavatel kukkudes rohkem viga ja tulekahjudes hukub rohkem inimesi. Seepärast tahaksin anda ministrile mõned näpunäited, n-ö spikerdamise mõttes, millele võiks tähelepanu pöörata ja mida võiks pikemas perspektiivis paremini teha.

Kui me räägime kuritegevuse statistikast, siis peaksime vaatama kahte asja. Üks on statistika pikema ajaperioodi kohta. Sa võrdlesid 2009. aastat küll aastaga 2008, aga peaks vaatama kümme aastat tagasi ja sellest võrdlusest välja lugema tendentsid. Samamoodi võiks Eesti statistikat, kuritegevuse statistikat võrrelda näiteks meie naabrite omaga, ma ei mõtle Läti ja Leeduga, vaid Soome ja Rootsiga. Ja ma pean ütlema, et siin on pilt masendav. Liiklussurmade, tulesurmade, enesetappude, noorte alkoholismi ja narkomaania poolest oleme Põhjala riikide seas tipus. Kui me räägime mitme aasta statistikast, siis ma peaksin ütlema, et turvalisusega ei saa kindlasti tegelda kampaania korras. Ma toon paar näidet. Aastail 2004, 2005, 2006 me tegelesime väga tõhusalt pronkssõduri kaitsmisega, kõik korrakaitsejõud olid sellele suunatud. Kui vaadata liiklussurmade arvu nendelsamadel aastatel, mil meil liikluspatrulle peaaegu ei olnud, siis see arv kasvas üle 50%, 150 hukkunu pealt üle 200. Siis tuli uus siseminister ja avastas, et teedel on täielik kaos, et tuleb hakata inimeste elusid päästma. Algas totaalne liiklusjärelevalve, karistamine, isegi mingisugused mõõdikud pakuti välja, arutati, kui palju eelarvesse tuleb raha koguda jne. See andis tulemuse, aga kui vaadata kaks-kolm aastat tagasi, kuidas muutus sel ajal, kui me tegelesime massiliselt liiklusega, isikuvastaste kuritegude, narkokuritegude ja röövimiste arv, siis need arvud olid 2003. aastaga võrreldes kahekordistunud. Nii et sellistele asjadele tuleb tähelepanu pöörata ja mõelda turvalisuse probleemile mitte ainult üks aasta edasi või tagasi, vaid just selliselt, nagu on praegu kirjas turvalisuspoliitikas aastani 2015.

Üks negatiivne asi on veel see, et meie ühiskond on ju jätkuvalt väga kriminaliseeritud. Kui me vaatame, kui palju meil on kriminaal- või väärteo korras karistatuid, kui palju on meil isikuid mitmesugustes kriminaalregistrites, siis see number on umbes 10% kogu meie elanikkonnast. Seda on Põhjamaadega võrreldes jällegi palju.

Ma võtan kolm minutit lisaaega.

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaaega.

Robert Antropov

Kindlasti on pikemas perspektiivis probleem meie julgeolekule seesama Ida-Virumaa probleem, millest on täna rääkinud juba nii küsijad kui ka fraktsioonide esindajad. Lõimumispoliitika peab olema tõhusam ja me peame vaatama, millised ohud kaasnevad töökohtade puudumisega või, ma ütleksin, kas või õiguskaitseorganite puudumisega. Kui sa vaatad neid hooneid ja tingimusi, kus inimesed sealkandis töötavad, siis see on lausa kohutav. Me oleme küll Tallinnas, Tartus ja Pärnus asju korda teinud ja nüüd ka Lõuna-Eestis, aga selles valguses peaks vaatama ka Ida-Virumaa poole.

Kui tulla nüüd kolleegide juurde ehk siia Riigikogu saali, siis ausalt öeldes tuleb siingi peeglisse vaadata ja tõdeda, et ka mõned meie

poolt tegemata jäänud asjad mõjutavad turvalisuspoliitikat otseselt. Nagu täna on mainitud, ei ole senini vastu võetud korrakaitse seadust, mis peaks ju reguleerima kogu meie riigi korrakaitsepoliitikat, vastutust ja õigusi. Samas on hästi oluline kriminaalmenetluse seadustik, kus me tahame tõhustada menetlust, tahame teha menetluse kiiremaks ja odavamaks. Kriminaalmenetluse seadustikus me räägime ka koguni jälitusplokist, mis on väga oluline, pidades silmas sellist kuriteoliiki nagu korruptsioon, on see siis Ida-Virumaal, Tallinnas või kus tahes üle Eesti.

Mul on hea meel, et meie ühiskonnas kasvab inimeste aktiivsus just korrakaitse- ja päästefunktsioonide täitmisel, inimesed ühinevad, moodustavad vabatahtlikke formeeringuid. Nagu mainitud, on kohe-kohe siia saali esimesele lugemisele jõudmas abipäästja seaduse eelnõu, abipolitseiniku seaduse eelnõu on esimese lugemise juba läbinud. See näitab ühiskonna aktiivset osalemist meie ühise turvalisuse tagamisel.

Ja lõpetuseks. Härra minister, sa oled küll edukalt proovinud tuletõrjuja ja piirivalvuri ametit ja vist lähed ka politseipatrulli, aga ma soovitan pöörata tähelepanu meie oma kodukandile, Rakverele, kus kuritegevus on muude Eesti paikadega võrreldes kasvanud. Samamoodi on sellega kogu Virumaal. Nii et minu soovitus on rohkem tegelda oma põhitööga, selline kampaania korras osalemine, patrullides ja piirivalves käimine meenutab nagu rohkem küttepuude ja kartulite jagamist. Nii et see on minu soovitus, teeme igapäevast tööd paremini ja tõhusamini, siis on ka meie tulemused paremad. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsin ka järgmise kõneleja käest kinnitust, et tegu on fraktsiooni volitatud esindajaga. Annan sõna Jaanus Marrandile, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esindajale. Kokku kaheksa minutit.

Jaanus Marrandi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud härra minister! Arutades täna siin turvalisuse ja korrakaitse olukorda riigis, saab väga selgelt öelda, et küllap need arengukavad ja kõikvõimalikud plaanid on ilusad. Neid meie riigis teha osatakse. Paraku on hoopis keerulisem neid täita. Igasuguseid arengukavasid on meil riiulitel tolmumas kümnete ja kümnete kaupa. Ka turvalisuspoliitika põhisuundades aastani 2015 on seatud väga õiged põhimõtted, sealhulgas igaühe vastutus, kaasamine, koostöö, ennetus ja pikaajaline planeerimine. On selge, et ühiskonna suuremat turvalisust on võimalik saavutada ainult koordineeritud ja pikaajalise tööga. Kui aga analüüsida turvalisuspoliitika seniseid tulemusi valdkondade kaupa, siis ei saa öelda, et probleeme vähe oleks.

Esiteks, inimeste turvatunne. Põhisuundade kohaselt tuleb turvatunnet suurendada, et väheneks elanikkonna hirm sattuda avalikus kohas rünnaku ohvriks. Viimasel ajal ei ole see hirm kahjuks vähenenud. Me ei saa mööda minna suutmatusest tabada nn kurikamõrvarit juba mitme kuu jooksul, mis hoiab hirmu all isegi Tallinna kesklinna piirkonnas liikuvaid inimesi. Me ei tohi mööda vaadata taskuvarastest ega ka üha jultunumaks muutuvatest avalikest vargustest ja röövidest, mille ohvriks on langenud nii juveeliäri kui ka mitmed pangakontorid. Ka mõnevõrra varjatumatest majanduskuritegudest ei saa me jätta rääkimata. Põhisuundades on ühe eesmärgina kirjas, et luuakse kohaliku omavalitsuse tasandil toimivad koostöövõrgustikud, mõjutamaks riskigruppe õiguskuulekalt käituma. Kas ja millistes omavalitsustes, millisel viisil ning milliste tulemustega on sellised võrgustikud loodud, selle kohta ministri ettekandest kahjuks väga palju teada ei saanud. Samas on arusaamatult palju poliitilist ärapanemist. Võtame näiteks kas või Tallinna munitsipaalpolitsei teema. Arutlemata selle otstarbekuse või mitteotstarbekuse üle, oleks olukorras, kus organisatsioon on ellu kutsutud korrakaitset tagama, alati ju mõistlikum koostööd teha, kust need võrgustikud siis muidu välja tulevad. On ilmne, et majanduslangus ja tööpuuduse kasv, mis vähendab inimeste võimalusi igapäevaeluga normaalselt toime tulla, tekitab uusi turvalisusprobleeme.

Teiseks tooksin välja liiklusturvalisuse teema. Kuigi üldine liiklusohutuse olukord on paranenud ja eriti oluline on surmaga lõppenud õnnetuste arvu vähenemine, oleks liigne rahulolu kahtlemata ennatlik. Liikluses vigastatute arv on ikkagi igal aastal kaugelt üle tuhande inimese, mis tekitab ühiskonnale olulist kahju

ja ülemääraseid kulutusi. Tervikuna jätab liikluskultuur ja turvalisus meie teedel ja tänavatel veel üsna palju soovida. Eriti nõrgemate, s.o jalgratturite, jalakäijate ja laste puhul. Põhisuundades on eesmärgiks seatud muu hulgas rakendada automaatseid liiklusjärelevalvesüsteeme, ennekõike kiiruskaameraid, kuid riigi saamatuse näitena on need Tallinna–Tartu maanteel seniajani tööle rakendamata. Minu arvates pole päris õige rääkida sellest, et siin on tegemist tehnilise probleemiga. Selles tegevuses võib näha ka selgelt juriidilisi vajakajäämisi.

Kolmandaks on toodud välja tuleohutum elukeskkond. Ka siin on loomulikult õiged eesmärgid. Kui paaril viimasel aastal olukord paranes, siis tänavu tundub, et kogu see varasem töö ei ole andnud püsivaid tulemusi. Just äsja, ainuüksi kahel päeval, 20. ja 21. veebruaril on üle Eesti olnud kokku üheksa tulekahju. Nii suurt hukkunute arvu kui selle aasta kahel esimesel kuul ei ole olnud juba ammu. Omajagu põhjust on ilmselt selles, et inimesed ei olnud valmistunud nii külmaks talveks, aga see näitab ka meie inimeste materiaalset olukorda, sest ilmselt on majad kehvad. Eks seegi on alati üks väga oluline turvalisuse risk. Aga kui põhjustega lähemalt tutvuda, siis väga palju on hoolimatust ja lohakust tulega ümberkäimisel. Võrreldavate näitajate kohaselt on tulesurmade arv Eestis ligi neli korda suurem kui Soomes või Rootsis. Siin on vaja võtta erakorralisi meetmeid. Selles kontekstis ei ole praegusel ajal sugugi mitte viimasel kohal külateede lumest lahtilükkamine ja taludele juurdepääsu tagamine. Sellega seoses on kummaline, et põllumehed peavad lumetõrjeks oma traktorite paakidesse teist kütust kallama. Me loodame siiralt, et Riigikogu ja Siseministeerium saavad olukorra tobedusest aru ja toetavad vastavaid eelnõualgatusi, mis meie fraktsioon on teinud.

Neljandaks, vähem õnnetusi. Põhisuundades on ennetava tegevusena muu hulgas vajadus parandada riskianalüüside tegemist ning arvestada analüüsi tulemusi planeeringute koostamisel. Samas kehtib juba pikka aega hädaolukorraks valmistumise seadus, mille § 25 kohaselt valdade ja linnade riskianalüüsi tegemise ja kriisireguleerimisplaani koostamise kulud nähakse ette Siseministeeriumi eelarves eraldi real. Seaduse kohaselt peab Siseministeerium koostama valdade ja linnade riskianalüüsi tegemise ja kriisireguleerimisplaani koostamise finantseerimise ajakava, arvestades maavanemate ettepanekuid. Viimastel aastatel ei ole kahjuks sellel otstarbel riigieelarvest omavalitsustele mingit raha ette nähtud. Seega on kõik riskianalüüsi tegemise ja kriisireguleerimisplaani koostamise kulud jäetud praegu omavalitsuste endi kanda, mis on aga seadusvastane. Kuidas saavad siis vallad ja linnad turvalisuse olukorda parandada, ennetavaid meetmeid rakendada, kui riskianalüüsid on läbi viimata? Valitsus peab hakkama hädaolukorraks valmisoleku seadusega temale pandud kohustusi täitma.

Üheks oluliseks eesmärgiks on seatud suurendada elanike teadlikkust, et inimesed oskaksid õnnetuste korral õigesti käituda. Selleks on kavas käivitada elanikke abistav ja juhendav internetikeskkond käitumiseks õnnetuste korral, määratleda riigiasutuste kohustused, et suurendada elanike teadlikkust mitmesugustest ohtudest jne. Kuidas neid ülesandeid on täidetud ja milline on olnud rakendatud meetmete efekt, selle kohta samuti ministri ettekandest täna siin saalis kahjuks erilist selgust ei saanud. Kui hinnata ennetustööd selle aasta tulekahjude arvu seisukohalt, siis võib öelda, et efekt on väga väikene. Meie fraktsioon peab vajalikuks rõhutada, et oluline on rakendada turvalisuse tagamiseks nii sotsiaalseid kui ka olustikulisi ennetusmeetmeid, sealhulgas sotsiaal-, haridus-, pere- noorte-, kultuuri-, majandus-, transpordi- ja muu sellise poliitika abil ning keskkonna kujundamise kaudu.

Seoses kõige eeltooduga ei saa jätta märkimata, et Siseministeerium ja tema haldusala asutused moodustavad kokku Eesti suurima ministeeriumi, kus töötab ühtekokku *ca* 11 000 töötajat, kelle põhiülesanne ongi tegelda kõigi siseturvalisuse valdkondadega. See on väga suur jõud, aga tundub, et seda jõudu ei ole alati suudetud õigesti ja efektiivselt rakendada. Meie fraktsioon on seisukohal, et päästetöötajate koondamine ja palkade kärpimine on olnud väga vale samm. See on vähendanud päästeteenistuse võimekust ning elanikkonna turvatunnet. Loodame siinjuures ka, et ministri äsjased tööpäevad päästjate ja piirivalvurite juures ei ole mitte niivõrd *show* avalikkuse jaoks. Pigem ootame ministrilt selliste meediakampaaniate asemel aktiivset tegevust, et või-

delda oma valdkonna eelarve eest. Ühtlasi loodame, et minister sel ajal, kui ta töötas tuletõrjujana või päästjana, sai ka päästja, mitte ministri palka. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Head kolleegid! Soovi läbirääkimistel sõnavõtuga esineda on avaldanud ka siseminister Marko Pomerants. Palun, härra siseminister!

Marko Pomerants

Aitüma sõnavõttude ja märkuste eest! Ma mõtlesin, et käin lihtsalt mõned teemad hästi lühidalt üle. Kõigepealt selle arutelu formaadist. Kodukord näeb ette 20 minutit, see ei ole nii, et minister võib mis tahes materjale Riigikogu liikmetele edastada, jutu pikkus oleneb tellija materjalist. Aga ma tänan märkuste eest! Järgmise aasta ülevaates saab neid kindlasti arvesse võtta ja enne 1. märtsi olen eeldatavasti mina selle ülevaate tegija. Nii et järgmisel korral siis arvesse võetud märkustega.

Lähisuhtevägivald on üks märksõna. Tõepoolest, mis selle taga täpselt on, on eraldi analüüsimist väärt. Ma arvan, et me saame asju natuke paremaks, kui need lähenemiskeelud, mis kohus on tänaseks seadnud, saavadki kiiresti politseinikele kasutatavaks ja politsei saab juba n-ö ennetavalt sellele rohkem tähelepanu pöörata. Nii et see töö on käimas.

Seosed keskkonnaga. Üks näide 2009. aastast on, et häirekeskus on üle võtnud keskkonnainspektsiooni ühise numbri 1313 pidamise. Nii et see koostöö käib igapäevaselt. Jah, tõepoolest, kui võrrelda teiste riikidega, siis arenguruumi on. Eks see statistika pidamine, arvestus paraneb meil ka aasta-aastalt, meil endal on selleks olemas teabe- ja analüüsiosakond. Mis puudutab kriminaalstatistikat, siis selle pidajaks ja avaldajaks on Justiitsministeerium. Tõesti võrreldav näide, kui hea või halb mingi asi võib olla, on see, kui me võtame oma 63 tuleõnnetustes hukkunut ja võrdleme seda Rootsi vastava näitajaga 100 000 elaniku kohta, siis saaks see number Eestis olla 17.

Virumaa hoonetest, mille pärast Robert siin muret tundis. Rakveres avatakse uus hoone 2010. aastal, arvan, et Jõhvis läheb ehitus lahti järgmise aasta alguses ja Narva on täpselt samuti meil nimekirjas. Nii et lähiaastatel saavad Virumaa politsei ja päästeameti hooned korda, mis ei tähenda, et see ei toimuks ka teistes Eesti riigi piirkondades vastavalt võimalustele ja sellele, kuidas olukord on.

Mis puudutab minu käsitlust oma haldusalast, siis olen püüdnud pöörata tähelepanu kõikidele valdkondadele ja prioriteetidele, ma ei püüa ratsutada sellise ühe teema otsas. Nüüd n-ö kartulitest ja küttepuudest. Ma julgen öelda, et minu üks päev päästjana ja üks päev piirivalvurina on olnud väärtuslikumad kui võib-olla kolm päeva mitmesuguste PowerPointi esitluste vaatamist. Kindlasti on sellest hulk kasu olnud. See, et meedia on sellega kaasas käinud ja igaüks on saanud kenasti oma ajalehed välja antud ja uudised tehtud, on ka tõsi, aga jäägu see siis intervjuu võtjate poole peale. Ma mõtlesin, et võidan populismikarika veel sellel kuul, et läheksin näiteks neljapäeval õhtusel aja Tartu julgestuspolitseisse, korraldaksin mõned reidid, kõik puhuvad – ühtegi pressiteadet vaja teha ei oleks, sest kõik ajakirjanikud on niikuinii seal. Ja kleitidele jääb vähem tähelepanu.

Aitäh koostöö eest! Palun vabandust! Üks asi veel. Mis puudutab numbreid 110 ja 112, siis selle kohta on olemas ka statistika. Mis puudutab 110 kõnesid, siis kuna ei ole sellist selekteerimist, sai 2009. aastal kõnedest vastu võetud 92%, mis tähendab seda, et mitte kõik kõned ei saanud menetletud. Mis puudutab häirekeskuses vastu võetud kõnesid, siis neid oli kokku 1,5 miljonit, need said menetletud, keskmine kõnele vastamise aeg 15 sekundit. Umbes 200 000 oli neid juhtumeid, kus suunati ära nn kommunaalkõned, mis selle kiiruse andis.

Aitäh teile! Head vabariigi aastapäeva!

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan läbirääkimised. Suur aitäh veel kord nii ministrile kui ka kõikidele ametikaaslastele arutelus osalemise eest! Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Eesti Vabariigi ja Tšehhi Vabariigi vahelise investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (660 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Teine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Tšehhi Vabariigi vahelise investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Minu kõne saab olema äärmiselt napp. Seda eelnõu oleme teile tutvustanud nii minister kui ka mina. Nii nagu sai teile öeldud, 19. veebruar oli see päev, kus kella 9-ks pidid tulema muudatusettepanekud. Neid ei laekunud. Seega saabki väliskomisjon teha teile ettepaneku eelnõu otsusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Nagu ettekandja ütles, ei ole muudatusettepanekuid laekunud. Kuna tegu on välislepingut puudutava seaduseelnõuga, siis tuleb see täna lõpphääletusele, mille ettevalmistamist nüüd ka alustame.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Tšehhi Vabariigi vahelise investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 660. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 42 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 660 on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu (687 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas neljapäeval, 18. veebruaril omaenda algatatud Riigikogu otsuse eelnõu 687 suhtes organisatsioonilisi küsimusi ja jõudis järgmiste otsusteni: määrata majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikmete nimetamine" muutmise eelnõu 687 lugemisel juhtivkomisjoni ettekandjaks majanduskomisjoni aseesimees Kalev Kallo – otsus võeti vastu konsensusega; teiseks, saata majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikmete nimetamine" muutmise eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks s.a 23. veebruaril, st täna – otsus tehti konsensusega; kolmandaks, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ning eelnõu otsusena vastu võtta – ka see otsus tehti konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei ole. Ka selle otsuse eelnõu puhul viime läbi lõpphääletuse.

Panen lõpphääletusele majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu 687. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 39 Riigikogu liiget, vastu ei olnud ükski Riigikogu liige ning üks Riigikogu liige jäi erapooletuks. Eelnõu 687 on Riigikogu otsusena vastu võetud. (Tabel 2.)

4. Tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Neljas punkt meie tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 645 oli majanduskomisjonis teistkordsel arutusel esmaspäeval, 15. veebruaril. Komisjoni istungist võtsid osa Kalev Kallo, Olga Sõtnik, Toomas Tõniste, Aivar Riisalu, Ester Tuiksoo, Margus Lepik, Sven Sester ja Liivia Soone, protokollis Margit Ubaleht, juhatas Urmas Klaas. Eelnõu esitaja esindajad olid Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja kohusetäitja Marek Uusküla ja nõunik Eve-Ly Kübard. Pärast eelnõu esimese lugemise lõpetamist muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ei laekunud. Need neli muudatusettepanekut, mis on esitatud, on kõik eelnõu algatajate poolt. Üks muudatusettepanek sündis eelnõu algatajate ja Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna esindajate koostöös. Kõiki neid muudatusettepanekuid majanduskomisjon toetas. Samuti toetasid komisjoni liikmed otsust viia teine lugemine läbi täna, 23. veebruaril, teine lugemine lõpetada ning kui täna teine lugemine lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine läbi 25. veebruaril ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Tänan ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 645 muudatusettepanekud. Kokku on laekunud neli muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, teise, kolmanda ning neljanda muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. Oleme kõik eelnõu muudatusettepanekud läbi vaadanud. Seaduseelnõu 645 teine lugemine on lõpetatud.

5. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 16. veebruari istungil. Etteantud tähtajaks Riigikogu liikmetelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Sotsiaalkomisjon täiendas esimese ja teise lugemise vahel eelnõu uue punktiga 1. Sellega antakse korrektne sõnastus 28. jaanuaril Riigikogus vastu võetud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduses tehtud muudatusele, millega lapsehoiuteenuse infosüsteem muudeti koolieelse lasteasutuse kohtade infosüsteemiks. Paraku jäi sellest seadusmuudatusest välja muudatuse tõttu vajalik mõiste sisu täpsustamine. See viga parandatakse käesolevas eelnõus ja vastav muudatus jõustatakse ülalnimetatud mõiste muudatusega üheaegselt 1. aprillil. Muudatusettepanekute tabelis on see esitatud ettepanekutes 1 ja 5. Ülejäänud muudatuste sisuks on eelnõu terminoloogia ühtlustamine ning sõnastuste täpsustamine. Sotsiaalkomisjon tegi konsensusliku otsuse suunata eelnõu teisele lugemisele 23. veebruaril, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis teha täiskogule ettepanek viia kolmas lugemine läbi 25. veebruaril. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 659 muudatusettepanekud. Kokku on neid ettepanekuid viis. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, teise, kolmanda, neljanda ja viienda muudatusettepaneku on samuti esitanud juhtivkomisjon. Sellega on läbi vaadatud kõik seaduseelnõu 659 muudatusettepanekud. Seaduseelnõu teine lugemine on lõpetatud

ning ka meie viies päevakorrapunkt on käsitletud.

Soovin kõigile ilusat lähenevat Eesti Vabariigi sünnipäeva! Tänane istung on läbi.

Istungi lõpp kell 12.01.
Istungi kestus 2 tundi ja 1 minut.

Juhataja K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 25. veebruar 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (642 SE) kolmas lugemine

2. Tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) kolmas lugemine

3. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) kolmas lugemine

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (661 OE) teine lugemine

5. Karistusseadustiku muutmise ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (662 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, austatud Riigikogu liikmed! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kuuenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan kõigi Riigikogus esindatud fraktsioonide nimel menetlusse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu, mis puudutab neid täpsustusi, mida meie Riigikogu saab teha pärast seda, kui eelmise aasta 1. detsembril jõustus Lissaboni leping. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Annan Keskerakonna fraktsiooni saadikute nimel üle arupärimise justiitsminister Rein Langile seoses VEB Fondi vastu esitatud nõudega. Käesoleva aasta 15. veebruaril ilmus majandusportaalis E24 artikkel pealkirjaga "Kohus käskis valitsusel VEB kahjud ettevõtetele välja maksta". Tallinna Ringkonnakohtu otsus kohustab Vabariigi Valitsust VEB Fondi vastu esitatud nõudeid täitma. Kahjude väljamaksmine tähendab riigikassale sadade miljonite kroonide kaotust. Ja siit ka viis küsimust. Näiteks, kust kavatsetakse vajalik rahasumma leida juhul, kui Vabariigi Valitsus peab VEB Fondi vastu esitatud nõuded täitma. Ja veel neli küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid ja külalised! Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on arupärimine lugupeetud keskkonnaministrile. Arupärimise sisu on järgmine. Kalandus etendab olulist rolli paljude Euroopa rannikualade sotsiaalstruktuuris ja kultuurilises identiteedis. Paljude rannikukogukondade sissetulek sõltub jätkuvalt kalandusest ja nende alade võimalused majanduse mitmekesistamiseks on piiratud. Seetõttu on oluline kindlustada ranna-, väike- ja harrastuskalurite tulevik. Euroopa Ühenduse kalandust juhitakse suuremalt jaolt lubatud kogupüügi kehtestamisega, millest igale liikmesriigile eraldatakse riiklik kvoot. Eestis on kalur kohustatud edastama oma püügiandmed 48 tunni jooksul pärast püüki. Ometigi ületati 2009. aastal rannapüügil räimepüügi kvooti Liivi lahel orienteerivalt 1938 tonni võrra ja Läänemere keskosa räimevaru püügil orienteerivalt 114 tonni võrra. Sellega kaasnevalt on meil keskkonnaministrile neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist ja ühe eelnõu ning Riigikogu juhatus otsustab

nende edasise menetlemise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele. Rohkem kõnesoove ei ole, läheme edasi teadete juurde.

Riigikogu esimees on edastanud kaheksa Riigikogu liikme esitatud arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head ametikaaslased! Seoses sellega, et esmaspäeval, s.a 1. märtsil toimub Riigikogu istungite saalis MTÜ Tegusad Eesti Noored üritus "Noorte Riigikogu 2010" istung, palun teil teie tööasjad nii laudadelt kui ka sahtlitest kas kaasa võtta või ära panna. Tänan!

Nüüd viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 71 Riigikogu liiget, puudub 30.

Alustame tänase istungi päevakorrapunktide menetlemist.

1. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (642 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 642. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 645. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud tolliseaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 659. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (661 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni liikme Ene Kaupsi!

Ene Kaups

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Selle eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks oli määratud 9. veebruar. Muudatusettepanekuid ei laekunud. Põhiseaduskomisjon teeb täiskogule ettepaneku eelnõu otsusena vastu võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Otsuse eelnõu 661 kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Juhtivkomisjoni otsus on panna eelnõu täna teisel lugemisel lõpphääletusele. Alustame selle hääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 661. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 71 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, üks erapooletu. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 6.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Karistusseadustiku muutmise ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (662 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on riigikaitsekomisjoni algatatud karistusseadustiku muutmise ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu algatamine oli tingitud vajadusest viia karistusseadustiku 24. peatükk "Riigikaitsealased süüteod" kooskõlla kaitseväeteenistust reguleerivate seaduste ja teiste õigusaktidega. Nimelt on karistusseadustikus kasutusel praeguses riigikaitseõiguses sisustamata mõisted "garnisonimäärustik" ja "kaitseväeametnik", mida ei ole võimalik karistusõiguses rakendada ning seetõttu jäetakse need mõisted käesoleva seaduseelnõu kohaselt karistusseadustikust välja. Näiteks kaotati kaitseväeametnike ametikohad kaitseväeteenistuse seaduse alusel ära juba 2003. aasta 16. aprillil. Käesoleva seaduseelnõu ja selle seletuskirja valmistas ette riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engel.

Kuna käesoleva seaduseelnõu on algatanud riigikaitsekomisjon, arutas Vabariigi Valitsus seda oma s.a 4. veebruari istungil, kus otsustati seaduseelnõu toetada. Justiitsminister Rein Lang esitas oma kirjas ettepanekud täiendada eelnõu ka karistusseadustiku § 69 lõike 3 ning vastavalt kriminaalhooldusseaduse § 31 lõike 5 kohta käivate muudatustega. Eeltoodust lähtuvalt on muudetud eelnõu pealkirja ning eelnõusse on lisatud § 1 punkt 1 ja § 2, ühtlasi on täpsustatud seaduseelnõu esimese lugemise seletuskirja.

Lühidalt sellest muudatusest. Karistusseadustiku § 69 reguleerib üldkasuliku töö kohaldamisega seonduvat. Kohus võib kriminaalhooldusametniku ettekande alusel üldkasuliku töö tegemise tähtaja kulgemise peatada muu hulgas ajaks, mil süüdimõistetu on kutsutud tegevteenistusse või õppekogunemisele kaitsejõududesse. Mõiste "tegevteenistus" kasutamine selles kontekstis on aga liiga lai ning võib põhjustada erinevaid tõlgendusi. Näiteks kutselised sõjaväelased on kõik tegevteenistuses. Seetõttu toetabki riigikaitsekomisjon Vabariigi Valitsust ja leiab, et üldkasuliku töö tegemise tähtaja võib peatada vaid õppekogunemise või ajateenistuse ajal.

Eeltoodust lähtudes ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 98 lõikele 1 ning vastavalt riigikaitsekomisjoni s.a 15. veebruari istungil konsensusega langetatud otsusele, esitas riigikaitsekomisjon arutluse all oleva eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Muudatused eelnõu tekstis ja seletuskirjas on alla joonitud. Riigikaitsekomisjon otsustas 2010. aasta 15. veebruari istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada käesolev seaduseelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu kuuenda töönädala päevakorda neljapäevaks, s.a 25. veebruariks, riigikaitsekomisjoni kui algataja ja juhtivkomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon s.a 15. veebruari istungil konsensusega teha Riigikogule ette-

panek seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva ehk 11. märts kell 18. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole.

Mul on küsimus Kaia Ivale ja Toomas Tõnistele. Mulle tundub, et see Erki Noole sõnavõtusoov on põhjustatud teist. Kas te olete kindel, et ta seda soovib või on teie käsi kogemata sinna vastu läinud? Selge, kui ei ole saalis, siis sõnavõttu ei ole.

Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 11. märts kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud. Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Meie tänased päevakorrapunktid on kõik menetletud. Ma tänan teid südamest! Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.16.
Istungi kestus 16 minutit.

Juhataja J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 8. märts 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli kohta (nr 359)

2. Arupärimine pedofiiliavõrgustiku olemasolu kohta Eestis (nr 361)

3. Arupärimine riigi majandusliku olukorra kohta (nr 375)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud minister! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu seitsmenda töönädala esmaspäevast istungit. Kas kolleegid soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi? Ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu: jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi; Eesti Vabariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Euroopa koostööriigi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts; kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Jaak Aaviksoo. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Aitäh! Kõigile naiskolleegidele head naistepäeva! Esitan koos viie kolleegiga arupärimise kultuuriminister Laine Jänesele Rahvusooperi Estonia rahastamise kohta. Rahvusooper Estonia on pöördunud Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsiooni poole seoses eelarvekärbete ning nendest tulenevate koondamistega. Kärbete tagajärjel on Estonia koosseis kahanenud kahe aastaga 536 töötajast 432 töötajani. Viimati oli seal nii väike koosseis üsna varsti pärast Teist maailmasõda. Kirjas palutakse anda eelarvest lisaks 17 miljonit krooni palgakulude ja nendega seonduvate maksukulude katteks, kuna rohkem artiste koondada ei ole enam mõeldav. Alates aastast 2008 on vähendatud rahvusooperi sihtotstarbelist eraldist 19 miljoni krooni võrra. Samal ajal on riik tõstnud piletite müügilt laekuva käibemaksu suurust 9%-lt 20%-le, mis 2009. aastal vähendas piletitulu kolme miljoni krooni võrra. Lisaks vähendab piletimüügist saadavat tulu üldine majanduslik olukord. Minister lubas 22. jaanuaril 2008 kompenseerida kõikidele teatritele ja riiklikele kontserdiorganisatsioonidele käibemaksu vahe 13% ulatuses, mis oleks taganud teatri- ja kontserdipiletite hinna püsimise samal tasemel. Võrreldes rahvusvahelise praktikaga, on Eesti rahvusooperil teistest riikidest oluliselt suurem kohustus end ise ülal pidada. Riigi toetused jäävad üldjuhul vahemikku 80%–95%, Eestis ületab rahvusooperi oma panus aga veerandi kogu eelarvest. Eelöeldust tulenevalt on meil viis küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lubage kõigepealt soovida meile kõigile head rahvusvahelist naiste solidaarsuse päeva! Mul on üle anda üks arupärimine kõigi kolme Riigikogu opositsioonierakonna fraktsiooni esindajate nimel. Arupärimine on suunatud kultuuriminister Laine Jänesele, et mitte öelda ka spordiminister Laine Jänesele. Tege-

mist on ilmselt selle koosseisu kõige põhjalikumat sporditeemalist arutelu eeldava arupärimisega, mis siin saalis loodetavasti hakkab toimuma. Me oleme esitanud kokku 12 küsimust. Enamik nendest puudutavad Eesti spordisüsteemi olemust, selle nõrkusi, tugevusi (kui neid on), rahastamise stabiilsust, eesmärgistatust, läbipaistvust, kindlasti ka vastutusemomente. Kindlasti on arupärijatel küsimusi Kultuuriministeeriumi ja Eesti Olümpiakomitee tegevuse õilsuse kohta. Mis siin salata, küllap ka mõnetine ebaedu viimastel taliolümpiamängudel sunnib meid kõiki esitama küsimusi, mida teha teisiti, et vältida sama emotsiooni mõne aasta pärast. Arupärimisele on lisaks siinkõnelejale alla kirjutanud Jüri Tamm, Villu Reiljan, Kalev Kallo, Kalle Laanet ja Peeter Kreitzberg. Ma usun, et südames on selle arupärimisega nõus nii mõnedki teised spordi pärast muretsevad Riigikogu liikmed, kes kuuluvad kahjuks või õnneks Riigikogu valitsuserakondade fraktsioonidesse. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Eriti lugupeetud juhataja ja head naiskolleegid! Austatud ametikaaslased! Ei tahaks kuidagi ahistada ühte meie vähestest naisministritest, aga ka minu arupärimine on mõeldud kultuuriminister Jänesele. Ikka selleks, et tagada ka naistele piisav töökoormus. Me teame, et Eesti Vabariigi 92. aastapäeva kajastamine rahvusringhäälingus oli küllalt ühekülgne. Pean silmas just seda, et kajastati küll riigilipu heiskamist Pika Hermanni tornis, Vabadussõja võidusamba juures toimunud pärgade asetamise tseremooniat, kaitsejõudude paraadi, president Toomas Hendrik Ilvese ja proua Evelin Ilvese vastuvõttu, küll aga jäeti hoopis kajastamata väga-väga paljud Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud sündmused Eesti Vabariigi eri paikades. Eriti kahetsusväärne, et rahvusringhäälingu uudised kajastasid küll näiteks Narvas 23. veebruaril toimunud Nõukogude armee aastapäeva tähistamist, aga mitmed teised sündmused, mis toimusid samuti Ida-Virumaal ja mis olid vägagi kenasti ette valmistatud ja läbi viidud, jäeti kajastamata. Sellest tulenevalt on meil kultuuriministrile järgmised küsimused. Näiteks, kas tema hinnangul tulnuks ringhäälingul kajastada vabariigi aastapäevale pühendatud sündmusi ka teistes maakondades? Millest tingitult ei jõua rahvusringhääling piisavalt Eesti Vabariigi eri paikadesse jne? Arupärimisele on alla kirjutanud 11 Riigikogu liiget.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Riigikogu juhatuse nimel olen vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimised vastavad seadusele, siis edastan nad otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 22. veebruaril algatatud töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 22. veebruaril algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 22. veebruaril algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni s.a 23. veebruaril algatatud riikliku matusetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 25. veebruaril algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud viie Riigikogu liikme arupärimise keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ning nelja Riigikogu liikme arupärimise justiitsminister Rein Langile.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 25. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Tuumaenergia ajakohastatud näidisprogramm seoses teise strateegilise energeetikaülevaatega" suhtes Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on

määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 11. märts kell 16. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 25. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Valikuvõimalused EL-i visiooniks ja eesmärgiks bioloogilise mitmekesisuse valdkonnas pärast 2010. aastat" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni ja maaelukomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 11. märts kell 16.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Head kolleegid! Läheme nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Selle nädala päevakord on teil laudadel. Ma panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli kohta (nr 359)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Rein Ratase, Helle Kalda, Inara Luigase ja Aivar Riisalu 26. jaanuaril s.a esitatud arupärimine piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli kohta. Palun kõnepulti lugupeetud kolleegi Rein Ratase!

Rein Ratas

Proua esimees! Auväärt keskkonnaminister! Hea Riigikogu võttis s.a 13. jaanuaril vastu piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni muudatuste ja keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli ratifitseerimise seaduse. Nimetatud protokolli artikli 13 "Poliitika ja õigusaktid" kohaselt võetakse õigusaktide eelnõude ettevalmistamisel arvesse keskkonnakaalutlusi, määrates selleks vajaduse korral kindlaks tegutsemise korra. Seoses nimetatuga palume austatud keskkonnaministril vastata järgmistele küsimustele. Esiteks, kas teie arvates on mõttekas teha keskkonnamõju strateegiline hindamine seaduseelnõudele ja määruste eelnõudele, mille vastuvõtmise ja rakendamise korral mõjutatakse oluliselt keskkonda? Teiseks, kas kavatsete määrata kindlaks vastavat tegutsemiskorda (piiriülese keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli artikli 13 lõige 3)? Kolmandaks, millal esitate artikli 13 kohaldamise kohta aruande konventsiooniosaliste koosolekule? Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Ratas! Palun, lugupeetud keskkonnaminister, kõnepulti!

Jaanus Tamkivi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Head arupärijad! Kuna küsimused loeti ette, siis liigume kohe edasi vastustega.

Vastus esimesele küsimusele on järgmine. Loomulikult on oluline hinnata seaduseelnõude ja määruste eelnõude rakendamisega kaasnevaid mõjusid, sealhulgas mõju keskkonnale. Eesti õigusruumis on õigusaktide eelnõude elluviimisega kaasneva mõju hindamise kohustus sätestatud Vabariigi Valitsuse 1999. aasta määrusega nr 279 "Õigustloovate aktide eelnõude normitehnika eeskiri". Kui seaduseelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Vabariigi Valitsusele ja Riigikogule, tuleb eelnõule lisada seletuskiri. Seletuskirjas põhjendatakse seaduse vajalikkust ja põhiseisukohti ning antakse ülevaade seaduse vastuvõtmisega kaasnevatest mõjudest. Mõjude hindamisel tuleb selgitada seaduse vastuvõtmisega kaasnevaid arvatavaid sotsiaalseid tagajärgi, mõju riigi julgeolekule, rahvusvahelistele suhetele, majandusele, keskkonnale, regionaalarengule, riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste töökorraldusele, sealhulgas tuleb arvesse võtta seaduse rakendamisega seotud koolitusvajadust ning seaduse vastuvõtmisega kaasnevaid muid otseseid või kaudseid tagajärgi. Samuti tuleb arvestada asjaolu, et nimetatud määruse § 53 punkti 5 kohaselt kuulub mõju hinnang ka määruse eelnõu seletuskirja juurde. Vabariigi Valitsuse 1996. aasta 11. juuni määruse nr 160 "Vabariigi Valitsuse reglemendi kinnitamine" punkti 25 alusel on asutustel ja isikutel õigus tutvuda eelnõude ja seletuskirjadega ning esitada nen-

de kohta ettepanekuid ja märkusi. Eelnõu tuleb loomulikult kooskõlastada teiste ministeeriumide, Riigikantselei ja ministritega, kes ei juhi ministeeriume, kui neile pannakse eelnõu kohaselt kohustusi või eelnõu puudutab nende valitsemisala või peaministri korraldusega neile pandud ülesandeid. Selle vastuse lühike kokkuvõte on see, et tavapärases korras peavad koos teiste mõjudega saama hinnatud ka keskkonnamõjud. Aga kuna teie küsimus oli selliste määruste ja seaduste eelnõude arutamise ja vastuvõtmise kohta, mis võivad meie keskkonda oluliselt mõjutada, siis ei saa välistada, et keskkonnamõjude hindamise strateegiline menetlus võib osutuda vajalikuks.

Vastus teisele küsimusele. Keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli artikkel 13 käsitleb poliitika ning õigusaktide keskkonnamõju strateegilist hindamist. Lõike 1 kohaselt püüab iga osaline tagada keskkonnakaalutluste arvessevõtmise poliitika ja õigusaktide, millel on eeldatav oluline mõju keskkonnale, väljatöötamisel. Lõike 3 kohaselt määrab iga osaleja vajaduse korral kindlaks tegutsemiskorra, et täita nimetatud lõikes sätestatud eesmärke. Praegu ei ole meil kavandatud määrata eraldi kindlaks keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli artikli 13 lõike 3 kohast tegutsemiskorda. Kuna meil on juba olemas seadus-eelnõude menetlemise kord, siis ilmselt ei ole mõtet samasugust tegutsemiskorda veel lisaks kehtestada. Eestis juhindutakse õigusaktide eelnõude väljatöötamisel Vabariigi Valitsuse määrusest, kehtiva korra kohaselt hinnatakse õigusaktide elluviimisega eeldatavalt kaasnevat mõju ja avalikkus kaasatakse õigusaktide eelnõude väljatöötamisse. Euroopa Liit on konventsiooni muudatuste ja protokolli põhimõtteid juba üle võtnud keskkonnamõju hindamise direktiividesse. Niisiis täidab Eesti juba praegu konventsiooni muudatuste ja protokolli põhimõtteid, mis puudutavad mõjude hindamise menetlust. See oli vastus teisele küsimusele.

Vastus kolmandale küsimusele. Protokolli artikli 14 lõike 1 kohaselt toimub esimene konventsiooniosaliste koosolek, mis täidab protokolliosaliste koosoleku ülesandeid, hiljemalt ühe aasta möödumisel protokolli jõustumise päevast, koos konventsiooniosaliste koosolekuga, kui selle toimumine on kavandatud sellesse ajavahemikku. Keskkonnamõju strateegilise hindamise protokoll ei ole veel jõustunud ning seetõttu ei ole võimalik välja tuua konkreetset tähtaega, millal esitatakse artikli 13 kohaldamise aruanne konventsiooniosaliste koosolekule.

Lisaks veel niipalju, et seletuskirjast, mis oli esitatud protokolliga ühinemise seaduse eelnõu menetlemiseks Riigikogus, saab lugeda, et konventsiooni artikli 14 lõike 4 kohaselt jõustuvad konventsiooni parandused 90. päeval pärast vähemalt kolme neljandiku konventsiooniosaliste ratifitseerimis-, kinnitamis- või vastuvõtmisteadete laekumist hoiulevõtjale. Konventsiooniosalisi on praegu 42. Seega peavad paranduste jõustumiseks kirja saama 32 riiki, praeguseks on konventsiooni esimese muudatuse vastu võtnud 14 riiki. Nii et ilmselt läheb veel pisut aega, kuni kõik need 32 riiki saavad seaduse ratifitseeritud, alles pärast seda saab rääkida täpsematest tähtaegadest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Tänan! Aitäh, härra keskkonnaminister, asjaliku vastuse eest! Oli rõõm kuulda, et te väitsite, et teatud juhtudel, kui selleks tekib vajadus, võidakse teha ka õigusaktide eelnõude keskkonnamõju strateegiline hindamine. Öelge, palun, kes teeb seda eelhindamist, kas on vaja keskkonnamõju strateegiline hindamine läbi viia või mitte. Kas seda otsustab Keskkonnaministeerium või seaduseelnõu algataja? Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

Aitäh, härra Ratas! Loogiline on see, et juhul, kui sellisele seisukohale jõutakse, siis langetab selle otsuse Keskkonnaministeerium. Ma tahan rõhutada, et ministeeriumi seisukohast ja ka minu isiklikust seisukohast lähtudes saaksid need seaduseelnõu strateegilise mõju hindamise algatamised olla ikkagi suhteliselt harvad, sest kui me tavapärase seadusloome puhul rakendame seaduseelnõude keskkonnamõju strateegilist hindamist, siis võib juhtuda, et me satume päris tõsisesse bürokraatialõksu. Teatavasti on need protseduurid suhteliselt pikad ja kohmakad. Kui neid rakendatakse iga seaduseelnõu puhul, siis muudaks see seadus-

eelnõude menetlemise tähtajad väga pikaks. Kuid olen seisukohal, et kui meil on tegemist mingi päris uue valdkonnaga, päris uute seadustega, mis keskkonda puudutavad, siis tuleks neid strateegilise mõju hindamisi teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kas teie arvates on praegu keskkonnamõju hindamise osas kõik õigusaktidega kaetud või peaks võtma veel mingid õigusaktid siin saalis vastu või on neid juba liialt palju?

Jaanus Tamkivi

Nagu ma juba enne vastasin, lugedes ette neid dokumente, mis nende mõjude hindamist reguleerivad, siis tänase päeva seisust lähtuvalt võin öelda, et meil on kõik vajalikud protseduurid olemas ja mingeid lisaprotseduure ilmselt kehtestada ei tule. Nagu ma ütlesin, ministeeriumil ei ole plaanis kehtestada mingeid lisasätteid ega -regulatsioone seoses seaduseelnõude strateegilise mõju hindamise protseduuriga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea minister! Ma tulen tagasi arupärimise põhiteema juurde ehk uute õigusaktide keskkonnamõju hindamise juurde. Nagu ma aru saan, ei pea te vajalikuks teha igale uuele õigusaktile täismõõdus KSH-d, mis on igati arusaadav. Aga kas keskkonnaministri hinnangul on praegu tagatud see, et uute õigusaktide vastuvõtmisega poolkogemata mingisugust negatiivset keskkonnamõju ei kaasne? Mul on selle kohta mõningad kahtlused.

Jaanus Tamkivi

Aitäh küsimuse eest! Asjade vastu, mis võivad juhtuda poolkogemata, ei ole me keegi kaitstud. Aga kui ikkagi järgida kõiki neid protseduure, mida ma siin enne ka ette lugesin, ja arvesse võtta kõiki kooskõlastusi, siis selliseid kahetsusväärseid juhtumeid ei tohiks olla.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra keskkonnaminister! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

2. Arupärimine pedofiiliavõrgustiku olemasolu kohta Eestis (nr 361)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Ester Tuiksoo, Karel Rüütli, Tarmo Männi, Jaanus Marrandi ja Mai Treiali 26. jaanuaril s.a esitatud arupärimine pedofiiliavõrgustiku olemasolu kohta Eestis. Palun kõnepulti kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Avalikkuse ette on jõudnud järjest enam infot probleemide olemasolu, põhjuste ning tegeliku sügavuse kohta, sealhulgas rahvusvaheliste seoste kohta, mis vihjavad pedofiiliavõrgustikele. Meie arupärimises on toodud meedias avaldatud faktid, viited ja kahtlused. Me oleme palunud ministril nende kahetsusväärsete juhtumite kohta vastata 12 küsimusele. Alla on kirjutanud viis Rahvaliidu liiget. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ester Tuiksoo! Palun, lugupeetud siseminister, kõnepulti!

Marko Pomerants

Tere päevast! Ma ei ole originaalne, aga soovin jätkuvalt head naistepäeva! Meie rehkendus läheb täpselt kokku, teil on 12 küsimust ja mul on 12 vastust. Loodame, et need vastused teid ka kenasti rahuldavad. Niisiis, läheme 26. jaanuari arupärimise juurde.

Arupärimise esimeses küsimuses olete soovinud saada vastust sellele, kas uurimisasutused on kontrollinud ajakirjanduses esitatud väiteid pedofiiliavõrgustike võimaliku olemasolu kohta Eestis ning nende seoste kohta kõrgete poliitikutega ja teiste avaliku elu tegelastega. Eesti politsei uurib alati seaduses antud piirides ajakirjanduses toodud võimalikke vihjeid, mis puudutavad pedofiiliajuhtumeid. Näiteks Kaur Hansoni kriminaalasja menetlemisel uuriti põhjalikult kõiki temaga seonduvaid

asjaolusid ja isikuid ning konkreetse kriminaalasja menetlemisel ei tuvastatud Eestis võimalikke pedofiiliavõrgustikke ega nende seotust kõrgete poliitikute ja teiste avaliku elu tegelastega. Samas juhime teie tähelepanu asjaolule, et politseil puudub õigus ilma seadusliku aluseta kontrollida ükskõik milliseid isikuid, sealhulgas kõrgeid poliitikuid ja avaliku elu tegelasi. Konkreetse juhtumi puhul ei anna asjaolu, et Kaur Hanson on oma kutsetegevusest või töökohast tulenevalt olnud seotud kõrgete riigiametnikega, veel alust eeldada, et nende seas võiks olla pedofiile.

Teine küsimus käsitles seda, milline on minu kui siseministri hinnang õiguskaitseorganite tehtavale tööle pedofiiliaga seotud kuritegude väljaselgitamisel ja süüdlaste vastutusele võtmisel. Aastatel 2007–2009 mõisteti jõustunud kohtuotsuste alusel pedofiiliaga seotud kuritegude toimepanemises süüdi 122 isikut. Karistusregistri andmetel on viimase kuue aasta jooksul seksuaalkuritegudes süüdi mõistetud kokku 430 isikut, aastas keskmiselt seega 72 isikut. Kindlasti annab veel palju ära teha, aga siseministrina on mul hea meel, et sellised kohtuotsused on jõustunud.

Kolmandas küsimuses tahetakse teada, kas minu hinnangul võib Eestis olla pedofiiliaga seotud võrgustikke, mis ulatuvad ka väljapoole Eesti piire. Ma ei saa anda oletuslikku hinnangut võimaliku Eestis tegutseva pedofiiliavõrgustiku kohta, mis võiks ulatuda ka väljapoole Eesti piire. Ka uurimisasutustel puudub selle kohta informatsioon. See, et süüdimõistetud pedofiilid, näiteks Kaur Hanson ja Toomas Meola, võivad olla omavahel tuttavad, ei moodusta meie hinnangul veel võrgustikku, samuti ei ole tegemist võrgustikuga kriminaalmenetluse mõttes, kui Kaur Hanson on interneti vahendusel ühenduses mõne pedofiilse kalduvusega isikuga välismaalt. Kriminaalmenetluse käigus saadud teave ühe välismaale asunud võimaliku pedofiilse kalduvusega isiku kohta on edastatud vastava riigi õiguskaitseorganitele. Eri ametkonnad ei peaks laskma end mõjutada mõne isiku ekslikest ja meediaväljaannete hüsteeriliste ja anonüümsete kommentaaride meelevaldsetest järeldustest. Eesti politsei annab kindlasti ka edaspidi endast parima võimalike pedofiilide võrgustike avastamisel. Seni vastav info puudub.

Neljas küsimus käsitleb seda, kas ja kuidas olen siseministrina koos justiitsministriga koordineerinud pedofiiliavastast võitlust. 23. augustil 2005. aastal sõlmiti justiits- ja siseministri vahel nn Laulasmaa deklaratsioon kuritegevusvastase võitluse eelistustest ja õiguskaitseasutuste ühisprioriteetide kohta. Deklaratsiooni punkti 1 kohaselt käsitletakse prokuratuuri ning politsei ühiste eelistustena võitlust alaealiste poolt ning alaealiste suhtes toimepandud kuritegevusega, esmajärjekorras lapsohvritega vägivalla- ja seksuaalkuritegudega. Kuni tänaseni on justiitsministri ja siseministri kohtumistel kinnitatud alaealistega seonduvate prioriteetide jätkumist. Mis puudutab siseministri haldusala, siis alates 1. jaanuarist on meie nelja prefektuuri struktuuriüksusteks ka alaealistega seotud kuritegudega tegelevad struktuuriüksused, seda nii nende suhtes kui ka nende poolt toimepandud kuritegudega seoses.

Viiendaks küsitakse, millised on minu arvates kõige olulisemad meetmed pedofiiliaga seotud kuritegude ärahoidmiseks. Eelkõige on vaja jätkata riiklikku koordineeritud lähenemist ning eri ametkondade koostööd nii elanikkonna teadlikkuse suurendamisel (nii lapsed kui ka vanemad) kui ka abiprogrammide väljatöötamisel ja seadusandliku poole arendamisel. Kindlasti tuleb jätkata elanikkonna teadlikkuse suurendamist pedofiiliaga seotud küsimustes, et osata kaitsta last väärkohtlemise ohvriks sattumise eest ning et suudetaks ja tahetaks märgata väärkohtlemise ohvrit. Ennetustegevus peab olema eri ametkondade vahel koordineeritud ja tulemuslik. Teiseks on oluline ühtne ja hästi toimiv koostöövõrgustik õiguskaitseasutuste, kohalike omavalitsuste, sotsiaal- ja haridussfääri ning mittetulundusühingute vahel. Kolmandaks oluliseks valdkonnaks tuleb pidada pedofiilsete kalduvustega isikute rehabilitatsiooniprogrammide väljatöötamist ning vastavate programmide süsteemset ja järjepidevat rakendamist. Lisaks, kuna statistiliselt on leidnud kinnitust, et väärkoheldud lastest saavad tihti ise täiskasvanutena väärkohtlejad, ei tohi kindlasti ära unustada tööd väärkohtlemise ohvritega. Kõik need meetmed on kajastatud ka vägivalla vastu võitlemise arengukavas aastateks 2010–2014 ning kõigil asjasse puutuvatel ministritel tuleb hea seista meetmete võtmise eest.

Kuues küsimus: "Mitut isikut on karistatud aastatel 2006–2009 pedofiiliaga seotud kuritegude eest?" Siin on väikene probleem statistilise ülevaatega. Ma loodan, et te rahuldute andmestikuga 2007.–2009. aasta kohta, ilmselt annab ka see piisava ülevaate sellest pildist. 2007. aastal oli neid isikuid kokku 41, 2008. aastal 50 ja 2009. aastal 31.

Seitsmes küsimus: "Kui palju on karistatutest olnud mehi ja kui palju naisi?" 2007. aastal oli kokku 41 isikut, nendest 37 meest ja 4 naist, 2008. aastal olid kõik need 50 isikut mehed, 2009. aastal oli kokku 31 isikut, nendest 30 olid mehed ja 1 oli naine.

Kaheksas küsimus: "Kui mitme poisslapse ja kui mitme tütarlapse suhtes on pedofiiliaga seotud kuritegusid toime pandud aastatel 2006–2009?" Siin on vajalik väikene tähelepanujuhtimine. Mis puudutab kuritegude statistika kogumist ja analüüsimist, siis siin on juhtiv ministeerium Justiitsministeerium, kelle käest me saame muidugi andmeid küsida, aga nemad on need, kes statistikat koguvad. Kahjuks on kohtute infosüsteemis andmed kannatanute kohta ebapiisavad, mistõttu ei saa vastata küsimustele, kui mitme ja mis soost lapse vastu nimetatud kuriteod toime pandi.

Üheksandas küsimuses tahetakse teada minu arvamust, kas samasooliste ühendusi võidakse ära kasutada pedofiiliaga seotud kuritegude toimepanekuks, ning küsitakse, kas Eestis on selliseid seoseid uuritud ja fakte tuvastatud. Siseministrina ei saa ma anda oletuslikke vastuseid. Eesti politsei lähtub kuritegevuse, sealhulgas pedofiiliaalaste kuritegude ennetamisel, tõkestamisel ja kohtueelsel uurimisel faktidest. Eesti politseil ei ole andmeid, et samasooliste ühenduste tegevuse varjus oleks toime pandud seksuaalset ärakasutamist. Samuti ei ole meil infot, et samasooliste ühendust oleks kasutatud kattevarjuna pedofiilsete isikute koondamiseks gruppi.

Kümnes küsimus: "Kas Teie ministrina peate õigeks, et pedofiilide suhtes kohaldatakse kokkuleppemenetluses leebemaid karistusi?" Kehtiva kriminaalmenetluse seadustiku § 239 lõike 1 kohaselt võib kohus süüdistatava ja prokuratuuri taotlusel lahendada kriminaalasja kokkuleppemenetluses. Mul siseministrina on raske anda hinnanguid, milles lepivad kokku süüdistatav, prokurör ja kohtunik, aga kindlasti räägib see juba iseenesest sellest, et süüdistatav selles teos ennast süüdi tunnistab.

Üheteistkümnes küsimus: "Kas Teie kui ministri arvates on praegune seadusega lubatud seksuaalsuhte alampiir 14 aastat õige või tuleks seda iga tõsta?" Keerulise küsimuse olete mulle esitanud. Kehtivas karistusseadustikus on määratud alampiiriks 14 aastat. Seadusega lubatud alampiiri tõstmine vajaks eraldi analüüsimist. See küsimus vajab põhjalikku ja ministeeriumidevahelist laiapõhjalist diskussiooni. Siin tuleb arvestada ja analüüsida ka põhjuseid, miks on see vanusepiir praegu just selline. Keelata või mingit piiri nihutada on normitehniliselt võimalik, kuid sellise otsuse juures tuleb hinnata füsioloogilisi tegureid, isiksuse arengut ning sellega kaasnevaid muutusi ja mõjusid. Kindlasti ei saa minu häält keegi, kes kavatseb seda piiri veelgi alandada.

Kaheteistkümnes küsimus: "Kas Teie ministrina peate õigeks seksuaalkurjategijate keemilist kastreerimist, nii nagu on Tšehhi Vabariigis?" Justiitsministeeriumis valmis eelmise aasta lõpus analüüs, mis pakub seksuaalkurjategijate ühe ravivõimalusena keemilist kastreerimist. Seksuaalkurjategijate retsidiivsuse vähendamiseks kasutatakse välisriikides (Põhjamaades, Taanis, Saksamaal, USA-s) aina laialdasemalt erinevaid ravimeetodeid. Enim tulemusi on andnud kompleksravi, s.o teraapia, ennekõike nõustamine, ning ravimitega ravi, nn keemiline kastreerimine. Seksuaalkurjategijate ravis on keemilise kastreerimise puhul kasutusel ravimid, mis patsiendi organismis meessuguhormoon testosterooni aktiivsuse vähendamise abil pärsivad seksuaalset iha, fantaasiat, võimekust ja käitumist. Sagedamini on kasutusel sellise toimeainega ravimid, mida traditsiooniliselt kasutatakse vähiravis. Kuna karistuspoliitika kujundamine on Justiitsministeeriumi pädevuses olev küsimus, sealhulgas tegeleb Justiitsministeerium seksuaalkurjategijate keemilise kastreerimise analüüsimise temaatikaga, siis jääb meil üle oodata selgemaid ja täpsemaid ettepanekuid õigusloomesse. Kuna keemiline kastreerimine on välisriikides laialt levinud ja ennast tõenäoliselt õigustanud ravimeetod, võin siseministrina öelda, et kui see ravimeetod aitab tulevikus vähendada seksuaalkurjategijate toimepandavaid kuritegusid, siis on asi asja ette läinud.

Võib-olla veel üks märkus. 2009. aastal andis Justiitsministeerium välja ühe uurimuse, mille maht on umbes 40 lehekülge ja mille pealkiri on "Seksuaalkurjategijate kohtlemine ja ravivõimalused". Kellel on selle valdkonna vastu sügavam huvi, saab sealt päris hea ülevaate sellest, mida kujutab endast karistuspoliitika oma praktikas ning millised on rehabilitatsioonivõimalused ja kogemused eri riikides. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud siseminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Villu Reiljan!

Villu Reiljan

Aitäh! Härra minister! On saanud teatavaks, et juba kaheksa aastat tagasi pöördus väga kogenud pedagoog politsei poole teatega, et tal on tõsised kahtlused Kaur Hansoni kalduvuste suhtes. See vaikiti maha ja tänaseks on need viljad käes. Kuidas on võimalik, et sellele tähelepanu ei pööratud? Kuidas on võimalik, et selline inimene nii Res Publicas kui ka Lastekaitse Liidus nii kõrgele tõusis?

Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab esimest küsimust, siis ma ei ole selle asjaoluga kuidagi kursis ega ole selles suhtes informeeritud. Ja nagu minu, nii ka teiste Res Publicaga seotud inimeste jaoks oli Kaur tavaline kolleeg, kuni ei olnud välja tulnud tema kalduvused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Tänan, austatud juhataja! Austatud minister! Te andsite küsimustele vastamisel kindlasti endast parima ja edastasite meile teile teadaoleva info. Tahan teie käest veel üle küsida. Teie erakond oli parasjagu valitsuskoalitsioonis, kui seadustati alampiir, et täisealine ei või olla seksuaalsuhetes noorema kui 14-aastase isikuga. Kas te suudate meenutada, mis kaalutlustel ja miks seda piiri selle eani alandati?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma ei ole selle arupärimise raames selle küsimusega spetsiaalselt tööd teinud. Aga kindlasti on võimalik seda teha. Saaksime võib-olla abi stenogrammidest, mis on meile kõigile kättesaadavad. Mis puudutab komisjonides tehtut, siis ma tegelesin sel ajal teiste valdkondadega ja seetõttu ei ole mul midagi lisada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Te ütlesite, et ei tuvastatud mingeid sidemeid, mis viitaksid pedofiiliavõrgustikule, mille niidid viivad kõrgete poliitikuteni ja avaliku elu tegelasteni. Neid ei tuvastatud, aga kas te olete isiklikult sellest kuulnud? Kui tõesti võib nii olla, siis kas olete tulevikus huvitatud ka selle teema avalikustamisest?

Marko Pomerants

Aitüma! Kõik peab baseeruma faktidel ja siin ei ole hetkel midagi lisada. Kui on mingeid fakte, siis nendele peaksid järgnema kriminaalasjad ja süüdimõistvad kohtuotsused ning kindlasti saavad kõik Eesti Vabariigis sellistest asjadest teada. Aga ma julgen arvata (see on küll ainult minu oletus), et selliseid kriminaalasju ei ole tekkimas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kindlasti on teil oma tõlgendus või arusaam, miks on niimoodi, et kui ükskõik millisele opositsiooni liikmele esitatakse süüdistus või politsei teeb läbiotsimistoiminguid tema kontoris või kodukohas, siis võime sellest juba 24 tunni jooksul lugeda ajalehest või kuulata raadiost. Aga Kaur Hansoni lugu jõudis avalikkuse ette alles pool aastat pärast seda, kui politsei oli toimiku algatanud, ja sedagi tänu ajakirjanik Tarmo Vahteri heale tööle, võib öelda. Miks on niimoodi, et opositsiooni liikmetele esitatavad süüdistused jõuavad väga kiiresti meediasse?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma ei ole siin tuvastanud mingisugust, kuidas öelda, süsteemsust. Seda esiteks. Teiseks, nüüd tulebki välja, et vaata kui

tore on, kui aeg-ajalt võimu osapooled riigis vahetuvad, nii et kõigil on kordamööda võimalik olla opositsioonis ja saada siis ka avalikustatud. Aga kolmandaks arvan ma, et tegelikult on see praktika kehv, see ei peaks puudutama ei opositsiooni ega koalitsiooni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Üldiselt ma leian ka, et see praktika, kui informatsioon avalikkusesse ei leki, nii nagu see Kaur Hansoni puhul aset leidis, võiks jätkuda ka edaspidi. Aga ma tahan täpsustada kolleegide eelnevaid küsimusi selle kohta, et ajakirjanduses ilmunud informatsiooni kohaselt on varem võimalike kuritegude kohta kriminaalasju algatatud. Te väitsite, et praegu konkreetseid kriminaalasju ei ole ega ole ka tulemas ja justkui ei ole tuvastatud fakti, et pedofiiliavõrgustikud toimivad. Millel see teie väide põhineb, kas on toimunud uurimine, kas seda on kontrollitud või ei ole?

Marko Pomerants

Aitüma! Nii nagu ma teie küsimusele vastasin, siis neid vihjeid, mis konkreetselt olid tehtud ka teie arupärimises, on kontrollitud ja nende põhjal ei ole võimalik ühtegi täiendavat kriminaalasja algatada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Arupärimine riigi majandusliku olukorra kohta (nr 375)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Lembit Kaljuvee, Lauri Laasi, Inara Luigase, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Toivo Tootseni, Arvo Sarapuu, Nikolai Põdramäe, Evelyn Sepa, Aivar Riisalu ja Valeri Korbi 10. veebruaril s.a esitatud arupärimine riigi majandusliku olukorra kohta. Palun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi!

Marika Tuus

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid! See arupärimine on esitatud rahandusministrile. Me tunneme tõepoolest muret riigi majandusliku seisundi ja jätkusuutlikkuse pärast. Me näeme, et maailma riikide majanduse taastumine on alanud ja toimub tõusujoones. Eesti olukord on aga ikka veel üsna raske, me seisame paigal, mida millegipärast juba eduks nimetatakse, ja teame, et oleme langenud maailma 215 riigi seas hoopis planeedi viie kõige suurema kukkuja hulka. Eelmise aasta teise kvartali majanduse kukkumine 16,1% on ikka üsnagi masendav. Samas prognoosis majandusministeerium seda hoopis 2,7%-liseks tõusuks. Valearvestuste ja eelarveaukude lappimiseks on, nagu me teame, valitsus pidevalt tõstnud kaudseid makse, mis mõjutab madala sissetulekuga inimesi. Me teame, et elektri- ja kütuseaktsiisid on meil Euroopa miinimumnõuetest palju kordi kõrgemad ning töötusemäär 15,5% on Eurostati andmetel väga kõrge ja ilmselt on see veelgi kõrgem. Seoses sellega on meil kümme küsimust, millele ootame ja palume ministrilt vastuseid. Võimaluse korral võiks ka need küsimused ette lugeda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marika Tuus! Palun, härra rahandusminister, kõnepulti! Teil on võimalus vastata kõikidele küsimustele.

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Neid küsimusi olete numereerinud kümme, aga paljud neist sisaldavad veel mitut küsimust. Ma loodan, et nad olid mõeldud siiralt, sest ega nad ei ole kõik täpselt sõnastatud. Aga hakkame siis peale.

"Miks ei taha valitsus ausalt tunnistada, et globaalne majandus- ja finantskriis lihtsalt võimendas meie juba aasta varem alanud sisekriisi ja valitsemise tasakaalustamatust?" Oleme ju kogu aeg seda kinnitanud, et meil algas kriis mõnevõrra varem ja siis liitus sellega finantskriis, mis on tegelikult siiski ka seotud. Kui rahvusvahelise finantskriisi alguseks loetakse Lehman Brothersi krahhi septembris 2008, siis meil algas loomulikult tagasilöök natuke varem. Mina olen seda ikka väga palju kordi öelnud. Peaministri kohta ei tea nii täpselt

öelda, kui palju tema on rääkinud, aga me ei ole seda kunagi eitanud. Laias laastus võib öelda, et Eesti kriis algas varem mitmel põhjusel. Üks oli muidugi see Euroopa Liiduga liitumise positiivne tõuge, mis kestis aastaid. Sellega kaasnes peagi laenu- ja tarbimisbuum, mis seal salata, ka välisraha sissevool riigisektorisse. Meie usaldusväärsus suurenes tugevasti, mis seda võimaldas. Langesid intressimäärad, avanes Euroopa Liidu tööturg. See oli selline positiivne šokk, mis kahtlemata pidi väljenduma ka kiiremas languses. See ei ole nii, et kes kiiremini tõuseb, see peaks aeglasemalt langema. Vastupidi, me olime aastaid kõige kiiremad kasvajad ja ühel hetkel siis tuli tõesti see võimendus, tagasilöök oli võimendunud meilgi. Kokkuvõttes langeme nii meie kui ka Euroopa, vähemalt Põhjamaad, umbes 2005. aasta, 2004. aasta lõpu tasemele või kuhugi madalamale. See on paljuräägitud asi. Ma ei tea, miks seda peab niimoodi sellises sõnastuses üldse küsima. Samas peab ütlema, et võlakoormus kasvas ikkagi rahvusvaheliselt ja kinnisvarasektori buum oli ülemaailmne fenomen, nii et midagi väga erilist siin ka ei juhtunud.

Aga mida siis valitsus ja Eesti Pank on eelarve ja rahapoliitika alal teinud, et seda kriisi ohjeldada? Kõige tähtsam on kindlasti see, et kõik me ju kogusime reserve. Meie eelarve oli ülejäägiga, mis on suur haruldus nii Euroopa kui kogu rahvusvahelises mastaabis. Me piirasime KredExi laenugarantiisid, me panime eluasemelaenu intressimaksu soodustusele lae, alandasime seda 50 000-le ja valitsus esitas veelgi madalama piiri, 30 000, mis tähendab riigipoolse kinnisvarabuumi stiimuli ohjeldamist. Eesti Pank kehtestas Euroopa kõige karmimad panganormatiivid. Kohustuslikku reservi määra tõsteti 2006. aastal 15%-le ja eluasemelaenude riski kaalu tõsteti 50%-lt 100%-le. Nii et me alustasime tegelikult selle ohjeldamisega väga varakult. Ega siin väiksel riigil midagi väga palju teha ei olegi. See on seaduspära, et väiksed majandused on volatiilsemad ja et väikses avatud majanduses on riigi ja keskpanga võimalused kriisi haldamisel äärmiselt piiratud. Aga kui tõesti otsida kriisi autorit või tekkeaega, siis tuleb seda otsida umbes 2005.–2007. aastast. Rahandusminister oli meil teatavasti juba siis maailma parim, aga majandusminister seda tiitlit ei saanud. Kus need positiivsed ettepanekud siis olid? Kes see majandusminister oli? Vaatame ajaloost järele.

Mis meil siis siin majanduses juhtus? Sisenõudluse kasvu aeglustumine algas meil juba aastal 2007. See on selgelt tolleaegse valitsuse vastutus, kuigi ma rõhutan, et mina ise ei arva, et valitsus selle eest vastutas, sest need sammud, mida teha sai, tehti ikkagi ära. Aga kui keegi tahab valitsust süüdistada ... Negatiivseks muutus sisenõudlus 2008. aastal ja sellega läks majandus tervikuna langusse ja kui sügisel 2008 tuli finantskriisi järel ka reaalmajanduse kriis, siis Eesti eksport läks langusse novembris 2008, mis on selgelt meie võimusest välja jääv tõsiasi. Ja see olekski põhiline. Me peame olema ikkagi väga õnnelikud, et me suutsime eelarvedefitsiiti, mis meil väga järsult tekkis, finantseerida. Mitte kõik ei saanud rahvusvahelistelt turgudelt laenata. Meil olid reservid olemas, aga see usaldusväärsus võimaldas meil siiski ka mõnevõrra laenata. Me ei pidanud IMF-i poole pöörduma nagu rida riike. Nii et ma arvan tõesti, et oma kriisi haldamise poole üle võime olla uhked, mitte selle kriisi sügavuse üle. Aga kriisi sügavus tuleneb meie haardest väljaspool olevatest teguritest.

"Miks on olnud valitsuse prognoosid viimastel aastatel kantud populistlikust võltsoptimismist, erinedes oluliselt erakondade, pankade, majandusekspertide jt hoopis täpsematest majandusprognoosidest?" Ma ikkagi paluksin küsimused ausalt esitada! Kõigepealt, prognoosid ei ole mingi arvamusküsitlus. Ma tahaksin näha seda erakonda, kellel on prognoosiaparaat ja kes võib lüüa rusikaga vastu rinda ja väita, et tema prognoosis täpsemalt. Mitte keegi ei prognoosinud täpsemalt. Vastupidi, mõni erakond rääkis kriisist ajal, kui oli kõige madalam tööpuudus, mis meil üldse on olnud, ja majandus jätkuvalt kasvas. See oli teie erakond. Ei suudetud prognoosida isegi olevikku, tulevikust rääkimata.

Nüüd kui vaadata valitsuse poolt, siis prognoosijad on ikka eksperdid. Mina olen valitsuses ise ka rääkinud, et ärge arvustage prognoose, selle eest loomulikult rahandusminister vastutab, aga ärge võtke enda peale nende numbrite esitamist. Prognoosimine on sõltumatu apoliitiline tegevus ja selline võiks olla tegelikult ka arupärimine. Aga kui vaadata, millised on Rahandusministeeriumi prognoosid üldiselt olnud, siis võib öelda, et aastail

2008 ja 2007 olid nad tõepoolest nõks optimistlikumad kui teistel prognoosijatel, aga mitte oluliselt. 2009. aasta kohta võib öelda, et need olid nõks pessimistlikumad. Me prognoosisime 2009. aastal 14,5% langust augustikuus, pakkudes välja küll ka positiivse stsenaariumi, aga tõenäoline tegelik number oli 14%. Teised prognoosid olid positiivsemad – selle kohta on mul joonis. Ma võin öelda, et nii eelmise aasta lõpu kui ka selle aasta kohta on Rahandusministeerium olnud hästi konservatiivne, konservatiivsem kui teised. On pakutud 2%-list ja 1,5%-list kasvu, meie kehtiv prognoos on endiselt 0% ja õieti 0,1% langust. Sel teemal võib ironiseerida, aga nii nagu need arvutused annavad tulemusi, nii tuleb neid ka esitada.

Prognooside hindamisel paluksin siiski vaadata, millal need on esitatud. Näiteks Eesti Panga oma on alati kuu või kaks hiljem kui valitsuse oma ja seega toetub täielikumale informatsioonile. Samas on ta viimastel aegadel olnud optimistlikum kui Rahandusministeeriumi oma, mitte positiivsem. SEB esitas viimati prognoosi 2% kasvu. Meie ei ole sellist pakkunud, kuigi prognoosijate hulgas juba levib kasvav optimism mitme teguri suhtes. Selles mõttes läheb järgmine prognoos tõenäoliselt korrigeerimisele pigem üles- kui allapoole. Aga see on minu arvamus, minu tunne ja mulje, sest ma ei sekku prognoosijate tegevusse mitte vähimalgi määral. Sellekohase tabeli võite te saada, kui te veel ei ole saanud. Rahanduskomisjonis on juba korduvalt esitatud neid graafikuid, kus võrreldakse eri aegadel esitatud prognoose.

"Miks ületab Eestis elektriaktsiis (nii kodukui äritarbijale) ja mootorikütuse aktsiis (ka erimärgistatud kütuse oma) kordades Euroopa Liidu alammäärasid?" Aga alammäär on meil üks. Alammäära ja tegelikku määra ei pruugiks võrrelda – need on erinevad näitajad. See alammäär ise näitab, et nende kaupade maksustamine on soovitav ja et nende kaupade maksustamise eesmärk on nende tarbimist vähendada. See on täiesti õilis eesmärk, siin pole häbeneda midagi, aga samas on nende maksustamise miinimummäär erinev. Elektriaktsiis iseenesest on uus nähtus ja sellele kehtestati suhteliselt minimaalne määr, mis enamikus riikides on tunduvalt kõrgemana esitatud. Eesti kaotas samal ajal CO_2 maksu, kui ta elektriaktsiisi kehtestas, ja see andis suuremad võimalused elektriaktsiisimäära osas ja kokkuvõttes elektrimaksukoormus ei ole oluliselt tõusnud. See ei ole aktsiis, mis on elektrihinda tõstnud, see on olnud pigem see taastuvenergia tasuvus, kus teil oma panus on kindlasti 2007. aasta Riigikogu otsuses antud.

Edasi, bensiiniaktsiis Eestis on 18% ja diislikütusel 19% kõrgem Euroopa Liidu alammäärast. Mööngem, et see on väike vahe. Siin küsimustes ei ole ikkagi mingit mõtet rääkida mitmekordsest vahest. Palun ausalt küsida! Erimärgistatud vedelkütuse aktsiis Eestis on tavalise diislikütuse aktsiisist vaid 28% – see ei ole palju kordi. See ei saa olla, et mujal on kordi. Ütleme nii, et see oleks kolossaalne erinevus, antud juhul kordades. Ma jätan selle kommenteerimata, aga põhimäärade suhtes olete kindlalt eksitanud oma küsimustega. Mul ei ole neid erimäärasid eri riikide kohta siin ees, kuid Eesti puhul tuleb lisaasjaoluna arvesse võtta, et erimärgistatud kütust kasutatakse väga laialt kõikvõimalikes valdkondades. See on erandlikult lai kasutus ja seetõttu ei saa seda määra ka väga madalal hoida. Siin on väga küsitavatel asjaoludel tohutu maksukadu. Aktsiisi mõte ei ole ehitada asfalti, vaid ikkagi vähendada tarbimist ja kõrvaldada mingil määral selle kauba tarbimisega kaasnevaid kahjulikke mõjusid.

"Miks on Reformierakonna juhitud valitsus läinud kaupade ja teenuste käibemaksu erisuste kaotamise teed, samas kui Euroopa riigid valdavalt hoiavad nendest võimaldatud soodustustest kinni, parandades nii elanike elujärge?" No ma ei tea. Kõigepealt, tegemist on põhiliselt ikkagi ühe rudimendiga. Olemuslikult on käibemaks neutraalne maks, mille kaudu soodustuste tegemist tegelikult heaks ei kiideta. Käibemaksuerisuste eksisteerimine on enamasti seletatav ajalooliste põhjustega ja neid ei peeta efektiivseks meetodiks tarbijaid toetada. See on äärmiselt kulukas ja äärmiselt ebaefektiivne. Käibe pealt toetamine tähendab seda, et kes rohkem tarbib, kes tarbib kallimat nomenklatuuri, saab suurema toetuse. See ei ole mõistlik. Kes ostab kallimalt ja rohkem, vajab ilmselt vähem toetust, mitte vastupidi. Vaesed tarbivad vähem ja saavad sedapidi järelikult ka vähem toetust. Samas määrab turul hinna ikkagi nõudluse-pakkumise vahekord ja eri kaupadel on muidugi erinev hinnaelastsus, kuid laias laastus võib öelda, et käibemaksu alandamine

ei taga hinna alanemist. Üks põhjusi on veel administratiivsed kulutused. Me peame ikkagi otsest toetamist mõistlikumaks. Tallinnas on muide oma veidral moel aru saadud sellest, mis ma räägin, et tarbimise kaudu toetust ei jagata, ja kehtestatud müügimaks. Aga seda tõesti veidral moel. Nad on siin teinud erisusi ja muid asju, see ei ole pooltki nii efektiivne asi kui käibemaks.

No nii! Aeg võeti ära. Küsige järgmine kord vähem ja küsige täpsemalt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Kahjuks on aeg läbi. Te võite neid küsimusi puudutada oma lisaküsimustega. Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Tuleb tunnistada, et numbrid näitavad, et Eestil on läinud Maastrichti kriteeriumide täitmine suhteliselt hästi. Kas see on toimunud, ütleme, kõige ratsionaalsemalt, on iseküsimus. Igal juhul oleme eelarvesse kaasanud üsna palju erakordseid vahendeid, näiteks Telekomi müügist saadud tulu. Mu küsimus on tegelikult selles mõttes üsna lihtne. Me täitsime Maastrichti kriteeriumi, suhteliselt suure tõenäosusega saame endale varsti euro, aga kas Eesti majanduse struktuurile otsa vaadates ei ole ohtu, et Eesti kordab aasta pärast euro kättesaamist sellist Kreeka sündroomi ehk lendab oma majandusega vastu taevast sel lihtsal põhjusel, et meil on Maastrichti kriteeriumid täidetud väga kunstlikult?

Jürgen Ligi

Aitäh! Juhul kui valimised lõpevad mõistliku tulemusega, siis ei ole see võimalik. See valitsus suutis Kreeka sündroomi ära hoida. Kui me poleks midagi teinud, siis oleksime Kreekaga samas olukorras defitsiidi poolest, aga mitte võla poolest. See valitsus on jätkanud 1992. aastast võimul olnud valitsuste põhimõttelist poliitikat. Tõsi, aastail 1995–1999 oli seal väike tagasilöök, kus laenukoormust ka tõsteti. Aga põhimõtteliselt on eesmärk olnud kogu aeg hoida minimaalset laenukoormust – tulemus on, et me olemegi Euroopa Liidu kõige madalama laenukoormusega riik – ja eelarve tasakaalu, parematel aegadel ülejääki. Nii et kui Eesti areng on järjepidev ka pärast märtsivalimisi, siis sellist asja ei juhtu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud rahandusminister! Kas olukorras, kus Eesti majandus on üks suurimaid põrujaid Euroopas, kus tööpuudus on kontrolli alt väljunud, kus inimesi tõstetakse iga päev nende kodudest tänavale, võib öelda, et ka peaminister vastutab millegi eest? Kas peate peaministrit vastutavaks selle olukorra eest?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei taha omaks võtta kõigepealt neid süüdistusi. Eesti majandus oli III kvartalis Euroopa Liidu kõige kiirem kasvaja. Ma ei ütle, et see niimoodi jääb. Ma tahtsin öelda IV kvartalis, III ja IV kvartali võrdluses. Eesti majandus on siiski selgelt oma graafikut pööranud, nii et väga liialdatud on siin põrumisest rääkida. Mis puutub tööpuuduse kontrolli all olemisse, siis te näete, et ega ta ikka enam ei kiirene, mis tähendaks kontrolli alt väljumist, vaid aeglustub. Kas peaminister vastutab või mitte? Poliitiliselt on tal see vastutus alati, aga mina kavatsen vastutada samamoodi nagu tema. Ma arvan, et valitsus on põhimõtteliselt teinud õigeid otsuseid ja pikka aega juba. Midagi häbeneda ei ole. Me oleme kahjuks väike majandus, õnneks avatud. Me kasvasime väga kiiresti ja paratamatult tekkisid kriisi ajal kõigis sektorites liialdused, mis tingivad ka kiirema languse, nagu ma juba ütlesin. See, et pangad andsid ühel hetkel laenu väga heldelt ja ühel hetkel väga järsku selle tagasitee valisid, ei olnud ju Andrus Ansipi süü. See on ikkagi paljude tegurite koosmõju ja võimendaja. Plaanikomitee ajad on möödas, kus valitsus juhib majanduskasvu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Ma küsin siis siin juurde absoluutse vaesuspiiri suuruse kohta praegu ja ostukorvi maksumuse kohta. Ehk oskate seda öelda. Ja teise küsimusena ehk jõuate siiski vastata, kuidas kavatsete need pensioni teise samba võlad

inimestele heastada. Kuueprotsendilised maksed alates 2014. aastast – kust see raha võetakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! See vaesuspiiri määramine on iga riigi poliitiline otsus. Eestis ei ole seda otseselt määratud. 1999. aastal määras seda Tartu Ülikooli uurimisrühm. Hiljem on seda korrigeeritud vastavalt tarbijahinnaindeksile. Praegu hinnatakse vaesuspiiriks 2731 krooni. Aga see on selline tinglik orienteeriv number, mis sõltub muidugi pere suurusest jne. Tähtis on see, kuidas tegelikult hakkama saadakse ja kui palju suudetakse toetused tegelike abivajajateni suunata. Soovin teile ka kaasalöömist sellel alal. Mitte iga riigi toetus ei peaks kohtama populistlikku käteplaginat, vaid tuleb teha valikuid. Eluasemelaenu intressid on üks asi, mille kohta te olete ka küsinud. Aga palun väga, seal on suured summad, sajad miljonid, mis lähevad kõige jõukamatele. Milleks? Sinna läheb rohkem summasid kui toimetulekutoetuseks. See ei ole normaalne. Tulge appi ja aidake need ära kaotada, meil pole selleks hääli Riigikogus!

Nüüd teisest pensionisambast, kuidas me kavatseme selle probleemi lahendada. Mina tean, et see oli üks otsus, mis läks valitsusest teele kindlasti enne minu jõudmist valitsusse ja võeti Riigikogus minu mälu järgi vastu pärast minu lahkumist Riigikogust. Aga need numbrid on raskesti hinnatavad. Loomulikult kompenseeritakse see riigieelarvest ja ma mõned numbrid siiski pakun. Kõigepealt neid, kes tegid 2009. aastal avalduse isiku enda makse jätkamiseks, on 220 000. Nende arvu, kes teevad 2013. aastal avalduse isiku enda makse suurendamiseks 3%-ni, me ju ei tea. On teatud prognoose. See tähendaks, et nemad saavad liituda selle suurema riigi koormusega, mis oleks siis 6% juhul, kui nad esitavad avalduse. Nende liitumine sõltub ka sellest, kas aastail 2012–2013 on majanduse nominaalkasv 5% või rohkem. Praegu prognoosid muide ei lubagi seda, sel juhul jääks see osa ära. Üldiselt on 2014. ja 2015. aastal riigi kohustus teise samba ees umbes 3 miljardit, millele lisandub see 600–700 miljonit neile, kes tegid 2009. aastal avalduse, ning veel nende osa, kes võib-olla saavad teha oma avalduse 2013. aastal, sõltuvalt majanduskasvust. Ja seda on muidugi väga raske prognoosida. On tehtud arvutusi ja saadud suurusjärgus umbes paarisajamiljonilised summad – sõltub sellest, kui palju siis liitujaid on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Mind teeb murelikuks, et Eesti riigi majanduslik olukord on sealmaal, kus paljud oma riiki armastanud inimesed on kaotanud sümpaatia oma kodumaa, aga eriti selle valitsejate vastu. Üle 100 000 töötu, ligi 100 000 ravikindlustamata isikut, üle 100 000 võõrsil leiba teeniva eestimaalase. Töötus ja väljaränne jätkub. Olukord on mõnes mõttes juba sarnane Teise maailmasõja järgse perioodiga 65 aastat tagasi. Siis oli talude ja külade tühjenemise aeg, nüüd on järg jõudnud väikelinnadeni. Olla 215 riigi hulgas 210. kohal ei kõla kuigi uhkelt. Kindlasti on see meie riigi juhtide meisterlikkuse näitaja. Meil on jah tõesti kriis ja mitte ainult majanduses. Kriis on ka kultuuris, hariduses, tervishoius ja praktiliselt igas eluvaldkonnas.

Esimees Ene Ergma

Küsimus, palun!

Nikolai Põdramägi

Küsimus olekski selline, lugupeetud rahandusminister: millal lõpeb meil kriis?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ah sellele pean vastama või? Kriis, ma pakun, lõpeb sel aastal. Aga kuna teie pikas kõnes oli igasugu väiteid ja ma ei jaksa neile vastata, siis kasutan lihtsalt juhust, et ühte detaili teie arupärimises kommenteerida. See oli ettevõtte tulumaksu teema. Põhjusi, miks ettevõtte tulumaks on selline, on erinevaid, aga lühidalt on see konkurentsivõime küsimus. Ma sõin hiljuti õhtust ühe maailma kõige mõjukama soomlasega, kes tõstis heatahtliku nurinaga üles küsimuse meie ettevõtte tulumaksu süsteemist ja arutles, et kui suur see Soome töökohtade kadu on selle tõttu, et meil on selline tulumaksusüsteem, andes selgelt mõista, et investeeringud ja ettevõtted liiguvad Soomest Eestisse.

Kellele ma räägin?

Esimees Ene Ergma

Ma ei tea.

Jürgen Ligi

Kas küsija on veel saalis? On? Mina küsisin ka sõbralikult ja humoorikalt vastu, et miks nemad meie inimesed ära võtavad – meil lähevad Soome tuhanded inimesed, keda nemad meilt ära meelitavad. Me saime teineteisest suurepäraselt aru. Olukord ongi selline, et kõrged palgad Soomes, millega me ei suuda konkureerida, viivad meilt ära inimesi, aga meie soodus keskkond omakorda toob ettevõtteid siia. See ongi jõukama ja vaesema riigi loomulik majandusmudel, see koostöö, mille tulemus on kahtlemata arengute mõningane ühtlustumine tööjaotuse kaudu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Praegu maailm kardab, et varsti on käes teine kriisilaine, tarbimise vähenemine, ja selle mõju on suurem kui kriisi esimesel lainel. Mõni aeg tagasi, kui see küsimus saalis püstitati, ei pannud keegi seda nagu tähele. Nüüd kirjutavad sellest juba ajalehed. Kuidas teie hindate, mis mõju võib sellel teisel lainel olla Eestis? Ja küsimuse teine pool on selline, et Eesti kaotas oma plusse, nüüd on ta küllalt kallis riik ja ressursid, mis olid odavamad, on nüüd kallid, töötajate ressurss samuti. Kuidas te mõtlete, mis suunas võiksid olla need investeeringud, mis parandavad meie majandust?

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Palun esitada ikkagi üks küsimus!

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma päriselt ei saanud sellest laineküsimusest aru, kas te pidasite silmas kasvu, langust? Mida te silmas pidasite, kas te saaksite täpsustada? Ma ei saanud ausalt öeldes teie küsimusest aru. Kui te küsite, mis investeeringud meid aitavad, kui meie palga konkurentsivõime on langenud, siis loomulikult kõrgema lisandväärtusega töökohad. See ongi olnud meie pikaajaline areng. Odavast tööjõust oleme üsna lahti saanud, nüüd on ta meil keskmise hinnaga, aga meil siiski hinnaeelis veel on. Me peame seda aega kasutama selleks, et suuta vastu võtta ka targemaid töökohti ja pakkuda paremat haridust, olema väärtusahelas soodsamal positsioonil ja selles mõttes liikuma natuke ka Soome poole. Aga kui te mõtlesite majanduslanguse lainet, siis seda ma ei prognoosi. Kui te mõtlete majandustõusu lainet, siis küll ta tuleb. Me oleme minu arust selle alguses ja tunneme seda juba aasta lõpus. Esimesed märgid on ju olemas, aga statistikas ei ole see veel eriti kajastunud. Neljas kvartal oli jah kvartalite võrdluses tunduvalt parem kui kolmas, aga aasta arvestuses mõistagi ei olnud langus veel lõppenud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Tänan, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Te siin pahandasite oma sõnavõtu lõpus, et küsige konkreetsemalt, siis ei jää ajast puudu. Ma kasutan sama moodust nagu hea ametikaaslane Nikolai Põdramägi, kes küsis väga konkreetselt. Ma küsin ka konkreetselt. Pikka aega on ka siin Riigikogus olnud juttu, et soovitakse teha üks riiklikult tähtsa küsimuse arutelu Eesti merenduspoliitika teemal. Ma mõistan, et tegemist on üsna palju Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valdkonnaga, aga kas te rahandusministrina ja oma valitsemisalas ka näete, et näiteks merenduspoliitika võiks ühel hetkel saada riiklikult tähtsa küsimuse arutelu objektiks Riigikogu saalis ja kas teil on mingeid ettepanekuid või sisendeid sinna?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma kindlasti rahandusministrina jälgin, et sinna ei satuks mingeid rumalusi. Merenduse teemal räägitakse rumalusi päris palju, tõstes merd justkui kõigest kõrgemaks kogu aeg. Pakuks siis vastu, et maanduspoliitika, linnanduspoliitika, metsanduspoliitika – me võime kõiki neid poliitikaid arutada, need jooksevad omavahel risti ja käivad üksteisele vastu. Meil on ka maksupoliitika, mida kõik need poliitikad püüavad õõnestada. Paraku on see nii, et kõik leiavad oma arengukavaga võimaluse küsida mingit toetust ja mingit maksusoodustust. Ma kindlasti hoolitsen eelkõige

selle eest, et maksupoliitika saaks käsitletud. Aga merenduspoliitikast räägitakse – ma olen kahjuks sunnitud vahel seda kuulma – iga laupäev raadios. Ega seal väga suurt iva ei ole. Üks huvigrupp küll vahetab mõtteid, aga uusi mõtteid on vähe, arenguid on ka vähe. Ju see on üks selline omainimeste kuulamise teema. Kus see konstruktiivne väljund seal on, sellest pole ma aru saanud. Lihtsalt hõisata või ägada, et Eesti on ju mereriik, aga Eestil pole merenduspoliitikat – minu jaoks on sellest vähe. Konkreetsust on vaja – see oleks soovitus nendele saatetegijatele. Inimesi võib ju intervjueerida ja kõiki võib kiruda, aga kokkuvõttes on majandus tervik. Kokkuvõttes tuleb vaadata, et ühe valdkonna eeliste küsijad ei läheks vastuollu võrdse kohtlemise ja üldise majanduspoliitika reeglitega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te ise ühes oma eelmises vastuses mainisite, et majandusolukord sõltub ka tööpuudusest, ja ütlesite, et tööpuudus on vähenemas. Ma käisin täna töötukassas ja seal räägiti, et kui möödunud aasta alguses oli töötuid 35 000, siis aasta lõpuks oli neid 85 000, ja veebruarikuu jooksul ehk siis möödunud kuu jooksul oli töötuna arvel juba kokku 99 065 inimest. Me näeme, et möödunud aastaga võrreldes on töötuid rohkem. Samas oli töötukassa uhke selle üle, et kulutused on 2010. aastal väiksemad kui aastal 2009, mis on ebaloogiline, sest abivajajaid on rohkem. Kas see, et töötukassa püüab nüüd anda oma panuse eelarve tasakaalu, on teie ja teie ministeeriumi poolt tulnud surve, sest möödunud aastal ei olnud te kuidagi rahul, et nad miinusesse jäid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma küll ei näe, et meie juhiksime töötukassat. Aga mis puutub nendesse väidetesse, mis te esitasite, siis tuleks konkreetselt vaadata, mida teile räägiti. Need töötute numbrid on ju iga nädal pressis olemas, selleks ei pidanud töötukassasse minema. Kui te töötukassast kuulsite mingeid muid numbreid, siis minul neid praegu ees ei ole, et neid kommenteerida. Iseenesest muidugi see muutus, mis me tööõiguses tegime mullu siin poole aasta peale, oli hädavajalik ja võimaldas riiki palju suurematest raskustest välja aidata. Aga töötute arvel me küll eelarvet ei tasakaalusta, me ikkagi püüame vaadata seda, et töötukassa oleks elujõuline ega jookseks rahast tühjaks, nii nagu ta vahepeal kippus jooksma. Mida kiiremini töötus kasvab, seda suurem see risk on ja seda kurvemad oleksid tagajärjed. Igal juhul tuleb vastavalt võimalustele ka töötukassas elada ja toetusi jagada, aga kõik käib seaduse järgi, mitte rahandusministri suva järgi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Muidugi on üsna hämmastav pidevalt kuulda nii peaministri kui ka nüüd võibolla sinu suust, et kõik on hästi ja meil Eestis on üldse kõik kõige paremini, vaatamata sellele, et töötuid on tõesti 100 000. Kolleeg Põdramägi oma küsimuses siin mainis, et mõned päevad tagasi võis ajakirjandusest lugeda, et majanduse languse poolest oleme me kehvemate seas, 210. kohal, eespool on paremad ja võrreldud oli ainult 215 riiki. Nii et me oleme ikkagi viie hulgas uhkelt, ainult tagantpoolt otsast. Aga kinnitatakse kogu aeg, et meil pole häda midagi, meil läheb väga hästi ja nii edasi. Kui halvasti peab Eesti riigil minema, et ka praegune valitsuskoalitsioon ja tema juhtpartei tunnistaksid, et meil on tõesti raskusi?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on hämmastav jah, et te selliseid asju kuulete, ilma et keegi räägiks. Kuulda asju, mida keegi ei räägi – see on hämmastav. Mind ennast on süüdistatud korduvalt selles, et ma annan pidevalt liiga negatiivseid uudiseid ja et negatiivsed uudised üldisel negatiivsel foonil teevad majandusele halba. Ega ma väga ei ole sõna kuulanud, ikka olen rääkinud nii, nagu olukord on. Ja et kõik oleks hästi, ei saa mitte kuidagi väita. Tööpuudus iseenesest on ju meie kõige raskem probleem ja seda olen ma ka igal võimalusel alati tunnistanud. Nii et ma ei tea. Aga küsijale ikkagi meeldetuletuseks: millal teie hakkasite kriisist rääkima? Sel ajal, kui tööpuudus oli läbi aegade kõige madalam ja majandus kasvas. Veel kord: see oli

väga kummaline jutt kogu aeg. Ja kui kogu aeg hõigatakse, et hunt tuleb, aga tegelikult teda pole, siis jääbki hunt lõpuks märkamata. Mitte et teie ütlemine oleks valitsusele midagi tähendanud. Ei, see lihtsalt lõi teatud fooni. Sellele vaatamata ei maksa mida tahes hõigata, võibolla ka karjapoisi sõnu vahel kuulatakse.

Soovitaksin lihtsalt vaadata, mis enne kriisi oli, kuidas Eesti majandus positsioneerus siis majanduskasvu edetabelis. Ma pole spetsiaalselt otsinud, aga esikümnes oli ta küllap ikka, vähemalt arvestatavatest riikidest oli ta seda uhkelt. Need, kes olid eespool, olid ikka väga harvad erandid mingitel väga spetsiifilistel põhjustel. Näiteks Taga-Kaukaasias oli üks riik või kaks, kes kasvasid kiiremini. Ja nagu ma olen korduvalt öelnud, võib väga kiirele tõusule väikses riigis järgneda järsk langus, nagu käesoleval juhul asjaolude kokkusattumise tõttu juhtus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Te ütlesite väga kindlalt ja julgelt, et me väljume kriisist sel aastal. Kust tuleneb selline optimism? Millistele andmetele te tuginete sellist avaldust tehes? Ja kas te olete nõus ka poliitiliselt vastutama, kui me ei välju kriisist sel aastal?

Jürgen Ligi

Jällegi on küsimus ebaaus. Ma ütlesin, et kriis lõpeb sel aastal. Kriisist väljumine on teine küsimus. Kriisi lõpp selles mõttes, et tööpuudus enam ei kasva. Kriis on väga mitmeti defineeritav asi ja ma olen pigem, mitte küll täna siin, aga üldiselt öelnud, et meil ei ole sobilik kriisi lõpust rääkida, kuni tööpuudus ei vähene. Praegu tööpuudus ei vähene, aga majanduslangus, ma väidan, on lõppenud. See on üks kriisi näitajaid, aga see pole ainus. Ei sobigi väga palju sellest kriisi lõpust üldse rääkida ja seda kogu aeg küsida, sest hulk inimesi elab isiklikult kriisis väga raskelt edasi. Nende kuuldes, kes ei ole tööd leidnud, ei ole mõtet sellest rääkida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma kõigepealt kasutan võimalust ja täpsustan seda, mida kolleeg Kadri Simson oma küsimuses väitis. Ehk siis see number, mis tegelikult töötukassa käesoleva aasta eelarves eelmise aastaga võrreldes väheneb, on töötuskindlustushüvitise maksete väljamaksed. Ja selle põhjus on väga lihtne. Uusi töötuid tuleb sel aastal lihtsalt vähem juurde kui eelmisel aastal. Eks see on rohkem küsija südametunnistuse asi, kas sellest lugeda välja positiivset või negatiivset trendi. Aga see selleks. Ma küsiksin hoopis laiemalt. Ma jälgisin seda arutelu oma kabinetis ja mul oli kohati mõne küsimuse pärast ikka karjuvalt piinlik. Ma ei saa aru, mis inforuumis küsijad elavad. Ja sellest tulenevalt küsimus: kas ei oleks mõistlik, et Rahandusministeerium, kellel on väga hea info kõikide nende majandusnäitajate kohta, korraldaks parlamendile täiendavaid infopäevi, et kõik saaksid aru ega räägitaks enam nii teemast mööda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu arust on see sama mõistlik kui vasikaga võidujooksmine. On ju räägitud lõputult. Mulle endale tundub, et ma kordan ennast kogu aeg. Ma esinen iga nädal kusagil ja räägin, annan lühikesi kommentaare kogu aeg. Aga küsijad lihtsalt teevad näo, nagu ei oleks nad midagi kuulnud. Nii et ma imestan. Ma imestan ikka õige mitut esitatud küsimust, nende sõnastust ja seda, kuidas väänatakse küsimusse valed sisse. Küsimuses endas on nii palju valet, no kuidas sa saad siis sellele korrektselt vastata. Sa pead kõigepealt hakkama küsimuse kallal õiendama. Nii ei olegi meil sel juhul võimalik aus diskussioon, mul on juba küsimuse pärast piinlik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud minister! Mul on teist natuke kahju. Esiteks, teil oli vist kodune töö natuke halvasti ette valmistatud. Meil oli kümme küsimust ja te jõudsite vaevalt neljale vastata. Siis jookseb siia saali hingeldades Reformierakonna saadik, kes proovib siluda teie vastamata jäänud küsimusi või teie teadmatust, aga see kõik näitab, et te olete ikka selle Eesti majan-

dusega väga suures hädas küll. Te siin toonitate, et kõik on hästi ja kriis lõpeb ja Eesti edukus jätkub, aga tõepoolest me käisime täna töötukassas ja seal öeldi, et üks väga valuline probleem on see, et töökohti pole. Meil on 100 000 töötut, me oleme langenud Eesti majandusega 125 riigi hulgas 121. kohale. Kõik need on näitajad. Ja kui te ütlete, et Eesti riik on väike ja avatud, õnneks avatud, siis minu küsimus on: kas me ei peaks ikkagi selle edukuse ja avatuse koefitsiendi üle vaatama ja oma uksi natuke koomale tõmbama?

Jürgen Ligi

Aitäh! Punkt üks: kui te esitate kümme küsimust, milles on keskeltläbi kolm alaküsimust ja, ütleme, üks valskus, siis te panete mu väljapääsmatusse olukorda. Minu kodutööst ei ole mingit kasu, sest ma ei saa kodukorraga ettemääratud raamides vastatud – nii juhtus. Ma tahan vastata põhjalikult. Mulle ei meeldi sellised küsimused. Kogu maailma tahate te mu ette panna ja seda seejuures veel moonutades. Kõigepealt pean ma seda õgvendama ja alles siis saan vastama hakata.

Edasi, minu kolleeg Taavi Rõivas oli see, kes töötukassas kuulis, mida seal räägitakse. Mul ei ole tõepoolest enam raskusi defineerida, mida seal räägiti, pärast Taavi seletust. Aga küsija küsimusest ei olnud võimalik aru saada. Ei olnud mingit võimalust aru saada, mida ikkagi räägiti töötukassas. Mulle loeti ette mingeid töötute arve, mida võib iga päev lehest lugeda. Aga mida konkreetselt seal öeldi, on väga raske dešifreerida. Ma võin siis rääkida, et töötuhüvitisi makstakse alguses suuremas määras välja, pärast see määr langeb, osa langeb välja ka saajate ringist. Aga sellest sõltubki väljamaksete hulk, kui selles oli küsimus. Aga ma ei saanud sellest küsimusest niimoodi aru. Taavi ei hingeldanud, ta rääkis mõistlikku juttu.

Mis puutub avatusse või suletusse, siis see on nagu mõttetu jutt. Väikse riigi eelis on väga avatud majandus, väga avatud majanduspoliitika ja meie valik see tegelikult Euroopa Liidu tingimustes ka ei ole. Kui te tahate, et me Euroopa Liidust välja astuksime vastavalt oma südametunnistusele, nagu teil on kombeks Euroopa Liidu teemal öelda, siis tehke see ettepanek. Aga seni, kuni me oleme Euroopa Liidus, oleme me sisemiselt väga avatud süsteemi osa, mis väljapoole, jah, on mõnevõrra protektsionistlik. Aga meile piisab selle poolest miljardist elanikust ja sellest tulust, et olla juba väga avatud oma 1,3 miljoniga. See ongi väga avatud olukord meie jaoks, mitte küll maailma jaoks tervikuna. Aga jah, kõik majandusõpikud soovitavad väikesele majandusele avatust, sõltumata Euroopa Liidust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Olen keerulises olukorras, kuulen siin rohkem nagu juttu tõest ja valest selles mõttes, mis on tõde ja mis on tõe kriteerium. See peaks olema mingi teine teema, peaks selgeks vaidlema, mis on siis tõde, mis on vale. Aga ma küsin, kuidas sa ministrina vaatad sellele, et meil on praktiliselt sama elektrihind mis Põhjamaades ja diislikütus on praegu juba kallim kui Põhjamaades või Soomes. Kuidas selline energiakandjate hind meie majandusele mõjub? Ja karta on, et me läheme nendest ette. Mis meie majandusest saab, kui nii tähtis komponent majanduses nii kiiresti kasvab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, meie elektrihind on ikka keskeltläbi madalam kui Põhjamaades. See on meie konkurentsieelis. On olnud aegu aasta jooksul, kus ta on kõrgem, see on siis, kui põhjala jõed toodavad palju odavat hüdroenergiat, kui vesi on kõrge, ja see on põhiliselt suvine aeg. Majandusele on tõepoolest odav energia hea, majanduskeskkond samas on konfliktis. Euroopa energia- ja kliimapoliitika ülim eesmärk ei ole mitte majanduskasv, vaid sõltumatus välistest ressurssidest. Kütusest rääkides – diislikütus on umbes Soome tasemel, seda näidet armastatakse tuua, aga küll see kallineb ka Soomes. Riigid juba suhtlevad omavahel ja arutavad, mis see kütuse miinimummäär peaks olema. Mingisugust suurt Nokiat ei maksa meil odavast kütusest küll otsida, see on import, see on keskkonnasaaste. Mina ideoloogiliselt küll ei nurise, ma arvan, et inimesed võiksid maksta bensiini ja diislikütuse eest rohkem, kui praegu makstakse, sest see piirab tarbimist väga vähe. Muidugi on iseasi see, et kõik ei jaksa, see on iseküsimus. Nii et siin ongi optimeerimise küsimus, et kas on alterna-

tiive ja kui palju suudetakse säästlikumalt elada ja muretseda säästlikumaid autosid jne. Sellel aktsiisil on head ja halvad küljed, aga kokkuvõttes saab selle kogutud rahaga negatiivseid mõjusid, eelkõige neid sotsiaalseid mõjusid, leevendada ja seda ka tehakse jõudumööda.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud rahandusminister! Avan läbirääkimised. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud Riigikogu esimees! Härra minister ja mõned kolleegid, kes veel siia jäänud on! Järgmine kord me siis teame, et teeme härra Ligile kolm arupärimist ühe asemel, sest ta ei jõudnud vastata. Kummaline küll, et üks poliitik ei oska aega arvestada. Tundub ka, et Reformierakonnal on käes n-ö tõemonopol, et keegi enam ei tohigi küsida. Kes küsib on kas riigi vaenlane või siis lihtsalt rumal. Eriti tore oli aga see vastus, et majanduslanguses ei olegi süüdi mitte praegune majandusminister, vaid hoopis kunagine. Jällegi – süüdi on Edgar Savisaar. Huvitav oli ka see, et kriisi sügavus ei sõltugi justkui meist. Mina mäletan küll, et eelmisel aastal me muud ju ei teinud, kui ainult kärpisime ja lihtsalt ootasime, et järsku läheb see kriis ja tööpuudus üle, aga ei läinud nad kuhugi.

Kui me vaatame ikkagi neid kukkumisi – I kvartal 15%, II kvartal juba 16%, III kvartal 15,6%, IV kvartal 9,4% – ja meenutame ministri sõnu, et keegi ei prognoosinud nii suuri kukkumisi, siis mina mäletan väga hästi, kuidas opositsioon ja Keskerakond siin saalis hoiatasid, et see kukkumine tuleb ränk, et eelarve tulude pool ei saa täis ja me hakkame kohe 2009. aasta I kvartalis tegema negatiivset lisaeelarvet, aga seda justkui üldse tähele ei pandud. Nii et fakt, et meie kukkumine on olnud erakordselt suur, ja seesama fakt, et oleme 215 riigi hulgas kukkunud 210. kohale, on kohutav. Ma lihtsalt näitan ka ministrile, kes ütles, et peaks meile rohkem infot jagama, et isegi ajakirjandus ei taha seda jagada. Näete, siin Postimehes on 9. leheküljel all nurgas see info. Ime siis, et ka minister ei tea!

Meie siin saalis oleme kuulnud ka rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase suust, et me oleme rahanduses vääramatult Euroopa meistrid ja on siis vihjatud, et me pole laenanud. Kui me vaatame praegu eraisikute laene, 130 miljardit, kas see siis ei olegi riigi südametunnistusel? Miks siis riik ja Eesti Pank vahele ei astunud, ei hoiatanud? Peaminister ütleb, et me oleme riigina ikka hästi hakkama saanud, ometi me näeme, et kõik langeb – töötleva tööstuse müük kodumaisel turul, sisemajanduse nõudlus. Ja kui me räägimegi siin SKT languse mõningasest aeglustumisest ja et justkui läheks juba paremaks – siin toodi ka väikesed näited, et IV kvartal oli juba väga hea ja kasv kõrgeim –, siis on see sellest, et rahvas varus lihtsalt aktsiisikaupa eelmisel aastal ette, ostis kokku, kuna aktsiisid tõusid 1. jaanuarist. Nii et me võime siin küll ei tea millega kiidelda, aga vaatame ka, mis tasemele me üldse kukkusime. Kui sealt mingi pisikegi tõus tuleb, siis see pole ju mitte mingi näitaja.

Veel oli siin juttu Euroopa aktsiisimääradest, et meil on need mitu korda kõrgemad Euroopa alammääradest. Ongi! Ja peaminister ongi öelnud, et me peaksime ootama, millal Euroopa meile järele jõuab. Elektriaktsiis on tõstetud eratarbijale viis korda ja äritarbijale üheksa korda kõrgemaks kui Euroopa Liidus. Samuti võime erikütuse kohta öelda, et kui Euroopa Liit nõuab ühe liitri kohta 38 senti, siis meil nõutakse üks kroon 73 senti. Nii et siin pole üldse midagi rääkida!

Kui me võtame veel absoluutse vaesuspiiri, et see on poliitiline otsus, siis Statistikaamet tegi neid arvestusi viimati aastal 2007. Praegu öeldakse sealt, et neid vahepealseid aastaid nad ei arvestagi, arvestus tehakse küll selle aasta kohta, kuid tulemused avalikustatakse järgmise aasta aprillis. Nii et pärast valimisi. Järgmine valitsus saab siis kaela selle, mis tulemused on eelmised siin saavutanud. Pensionisammastest pole mõtet rääkida, aga ma tahaksin teada, kust võetakse aastal 2014 need 4 miljardit. Ja imelik oli kuulda, et minister justkui ei osalenudki siis – jah, valitsuses küll mitte, kuid koalitsioonis oli, rahanduskomisjoni esimees koguni. Nii et siin pole midagi rääkida – dividenditulusid meil enam ei tule, ühekordselt on kõik maha müüdud, tervishoid on katastroofi äärel, makse ei laeku, ravimite hinnad on Euroopa kõige kõrgemad. WHO konverentsil imestati, millised on arstirohtude hinnad pensionäridele. 130 000 inimest on lah-

kunud. Me ei hooli vaestest, töötutest ega mitte kellestki. Olukord on väga hull! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Palun registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis pärast minu haamrilööki! Kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.39.
Istungi kestus 1 tund ja 39 minutit.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 9. märts 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine
1. Monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu (597 SE) esimene lugemine
2. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu seitsmenda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt küsin: kas teil on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun Riigikogu kõnetooli Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Head kolleegid! Annan kümne Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimise peaminister Andrus Ansipile. See puudutab valitsuse pressikonverentside korraldust. 18. veebruaril Stenbocki majas toimunud Vabariigi Valitsuse pressikonverentsil osalesid teiste hulgas ka vabakutselised ajakirjanikud, kes soovisid saada valitsuselt teavet tööpuudusega seonduvate probleemide kohta. Ajakirjanikud olid end varem Vabariigi Valitsuse koduleheküljel pressikonverentsile registreerinud, enamiku puhul oli kirjas nii nimi kui ka väljaanne, mida nad esindasid. Ajakirjanikud võeti Stenbocki majas vastu ning juhatati pressikonverentsile. Kui aga vabakutselised ajakirjanikud soovisid esitada küsimusi tööpuudusega seonduva kohta, siis teatati neile, et valitsuse pressikonverentsil tohivad küsimusi küsida vaid ajakirjandusväljaannete esindajad. Sellest tulenevalt palume peaministril vastata seitsmele küsimusele. Esimene neist on: kas Vabariigi Valitsusel on kinnitatud pressikonverentsil osalemise nõuded ja kord, milles kajastuvad muu hulgas ka tingimused osalejate kohta? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Mul on üle anda Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni viie liikme arupärimine põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Me soovime teada saada, mis toimub kalandusstrateegia arendamisel, kuidas on planeeritud vastavad rahasummad, kuidas on omal ajal käitunud ministri nõunik. Põllumajanduse kõrval tegeleb Põllumajandusministeerium ka kalandusega ja seda kõike oleks väga huvitav teada saada. Me oleme esitanud üheksa küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Lugupeetud istungi juhataja, head kolleegid! Maaelukomisjon algatab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! 16 Keskerakonna fraktsiooni liiget tunneb huvi Kaitseministeeriumi tegevuse vastu ja sellega kaasnevalt on meil üle anda arupärimine kaitseministrile. Arupärimise sisu on järgmine. Ajakirja Saldo s.a veebruarinumbris ilmus artikkel pealkirjaga "Kaitseministeeriumi kinnisvaramüsteerium". Artikkel viitab, et Kaitseministeerium ostis Rävala 14 kinnistu 74,2 miljoni krooni eest, ehkki sõltumatu kinnisvaraeksperdi hinnangul oli selle turuhind üle 30 miljoni krooni madalam. Kinnistu Rävala 14 kujutab endast Kaitseministeeriumi hoonega külgnevat naaberkinnistut. Nimetatud kinnisvaratehing leidis aset 2008. ja 2009. aasta vahetuse

paiku, kui riigieelarvet juba valusalt kärbiti. Kaitseministeerium põhjendab kinnistu soetamist vajadusega ametnikele lisaruume leida. Selle kinnistu võõrandas Kaitseministeeriumile Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus. Sellega kaasnevalt on meil kaitseministrile hulk küsimusi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm arupärimist ja ühe eelnõu. Kui eelnõu ja arupärimised vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatule, siis otsustatakse eelnõu menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul, arupärimised edastatakse adressaatidele viivitamatult.

Mul on teile ka kaks teadet. Esiteks, Riigikogu esimees on edastanud kolm Riigikogu liikmete arupärimist kultuuriminister Laine Jänesele. Ja teiseks, homme, kolmapäeval, 10. märtsil osalevad Riigikogu infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, regionaalminister Siim Valmar Kiisler ning välisminister Urmas Paet.

Head ametikaaslased! Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13. Võime asuda oma tänase päevakorra juurde.

1. Monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu (597 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene päevakorrapunkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Ken-Marti Vaheri. Palun!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu eesmärk on muuta teatud seadusi nii, et oleks tagatud suurem tarbijate kaitse suhetes kommunaalteenust pakkuvate ja turgu valitsevate ettevõtetega ning nende teenuste hinna kujunduses.

Aseesimees Keit Pentus

Palun vabandust, hea ettekandja! Kolleegid! Me alustasime seaduseelnõu arutelu. Ma palun nendel, kellel on mingeid tähtsaid jutuajamisi, pidada neid väljaspool saali!

Ken-Marti Vaher

Tänan! Käesoleva eelnõu muudetud teksti on lülitatud ka Keskkonnaministeeriumis välja töötatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muudatusi, mis puudutavad peamiselt liitumistasu, veeteenuse hinna regulatsiooni ning Konkurentsiameti ja kohaliku omavalitsuse vastavaid pädevusi. Selle eelnõu peamised eesmärgid võiks välja tuua järgmiselt.

Nn kommunaalmonopolidele määratakse kindlaks ranged tulukuse piirmäärad. Praegu ületab näiteks Tallinna Vee iga-aastane investeeritud varade tootlikkus mitmekordselt Euroopa Liidus aktsepteeritud 7–8% piiri, mis tähendab, et vee tarbimine on tallinlastele põhjendamatult kallis. Ja see muutub üha kallimaks. Teiseks seatakse monopoolsetele ettevõtjatele kohustus algatada hindade langetamine, kui näiteks tooraine maailmaturu hinnad või tootmiskulud muutuvad. Kolmandaks, juhul, kui ettevõtjad nimetatud juhul ei alanda tarbijahindu, siis antakse ajutiste hindade kehtestamise õigus Konkurentsiametile. Neljandaks suurendatakse Konkurentsiameti pädevust riiklikul järelevalvel monopolide üle. See tähendab, et Konkurentsiametile antakse täielik kontroll kõikide Eesti soojatootjate üle ja kontroll ligi 55 vee-ettevõtja üle Eestis. Viiendaks, täiendatakse liitumistasude regulatsiooni ja täpsustatakse veeteenuse hinna moodustamise aluseid ning veeteenuse hinnaga seotud aruandluse kohustust, samuti muid tagatisi liitumistasu ja veeteenuse õiglase hinna saavutamiseks ning vee-ettevõtja klientide õiguste kaitseks ja võrdseks kohtlemiseks sõltumata sellest, kas vee-ettevõtja kuulub kohaliku omavalitsuse või Konkurentsiameti kontrolli alla. Kuuendaks kehtestatakse ka rangemad karistused rikkumiste eest.

Nüüd nimetatud eelnõust lähemalt. Vastavalt praegustele õigusaktidele on kaugkütte hinna regulaatori ülesanded nii Konkurentsiametil kui ka kohalikel omavalitsustel. Eestis on hinnanguliselt ligi 300 kaugkütteettevõtet ning neist 50 suurema puhul kooskõlastab soojuse hinna Konkurentsiamet, ülejäänud väikes-

te ettevõtete puhul on sõnaõigus ka kohalikel omavalitsustel. Eestis tegutseva 300 vee-ettevõtte hinnaregulatsioon on seni täielikult kohalike omavalitsuste pädevuses.

Kuna hinnaregulatsiooni puhul on tegemist küllaltki keerukate arvutustega ning teadmisi nõudva alaga, ei ole Eestis mõttekas moodustada mitut hinnaregulatsiooni kompetentsi keskust, vaid otstarbekas on kontsentreerida kogu oskusteave Konkurentsiametisse. Lisaks eeldab efektiivne hinnaregulatsioon ka vajalikku andmebaasi eri ettevõtete kohta. Ka see võimalus on vaid ühes asutuses, mis tegeleb kõikide ettevõtete hinnaregulatsiooniga.

Nii Keskkonnaministeeriumi kui Konkurentsiameti läbi viidud analüüsid on jõudnud tulemuseni, et vee-ettevõtjate hinnaregulatsiooni tase ning ka hinnakujundus on väga erineval tasemel. Näiteks Tallinna Vee osas on Konkurentsiamet tuvastanud, et ettevõtte kasumlikkus on ilmselgelt liiga suur. Omavalitsuste reguleeritavate soojusettevõtete osas valitseb olukord, kus hinnaregulatsiooni tase on äärmiselt ebaühtlane. Mitmes omavalitsuses on müüdav soojus tunduvalt kallim, kui on Konkurentsiameti regulatsiooni all olevate ettevõtete hind. Seaduste muutmise tulemusena läheb kõikide soojusettevõtjate hinnaregulatsioon Konkurentsiameti pädevusse. Samuti läheb ameti pädevusse kogu kaugkütteseaduse täitmise järelevalve. Ainsa punktina jääb omavalitsuse järelevalve alla kaugküttepiirkondade kehtestamine.

Käesoleva seadusega seatakse ettevõtetele ka kohustus esitada Konkurentsiametile taotlus uue soojusehinna kooskõlastamiseks juhul, kui soojusehinna arvutamise aluseks olevad sisendid on muutunud üle 5%, näiteks kui kütuse hind maailmaturul oluliselt langeb. Nimetatud seadusega antakse Konkurentsiametile ajutise soojusehinna kehtestamise õigus juhul, kui ettevõte ei järgi Konkurentsiameti ettekirjutust. See tagab tarbijatele kindluse, et kütuse hinna langus kajastub tulevikus ka soojusearvetes.

Samuti vaadatakse üle sanktsioonid soojuse müügil kooskõlastamata hinnaga või piirhinna taotluse esitamata jätmisel. Maksimaalne rahatrahv on muudetud seaduse kohaselt kuni 500 000 krooni. Karistuste ülevaatamine on vajalik, sest seniajani ei olnud taotluse esitamata jätmine karistatav, ettevõte võis karistamatult müüa soojust mitte-kulupõhise hinnaga. Müük kooskõlastamata piirhinnaga oli karistatav rahatrahviga kuni 50 000 krooni, mis on ilmselgelt liiga väike ettevõtete puhul, mille käibed ulatuvad sadadesse miljonitesse.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses täpsustatakse hinna kujunemise aluseid, mille kohaselt kujuneb nüüd ka selle valdkonna teenuse hind vastavalt üldlevinud hinnaregulatsiooni printsiipidele, sisaldades tegevuseks vajalikke kulusid ja põhjendatud tulukust ettevõtetesse investeeritud kapitalilt. See printsiip on olnud juba aastaid kasutusel energeetikasektori hindade reguleerimisel. See on rahvusvaheliselt tunnustatud ning tagab, et tarbijahindadesse on lülitatud nn mõistlik kasum, mis vastab sellele, kui palju investorid on ettevõttesse kapitali investeerinud. Kui näiteks ettevõtte vara väärtus on miljard krooni, mis väljendab seda, kui palju on omanikud ettevõttesse investeerinud, ning rakendades sellele mõistliku kasumi määra 8%, kujuneb põhjendatud tulukuseks 80 miljonit krooni. Tunnustatud rahvusvaheliste normide kohaselt arvutatakse põhjendatud tulukus kapitali kaalutud keskmise hinna alusel. Monopolide puhul jääb see alla 10%, tänases Eestis 7–9% vahemikku.

Seadusega kehtestatakse ka vee-ettevõtjatele põhjendatud tulukuse piiriks 10%. Siinjuures tuleb rõhutada, et nimetatud 10% ei saa käsitada vee-ettevõtjale garanteeritud tulukusena, vaid piirina, millest suuremat tulukust sisaldav hind igal juhul kooskõlastamisele ei kuulu. Tegelikkuses võib tulukus regulatsiooniperioodi jooksul kõikuda sõltuvalt mitmesugustest majanduslikest asjaoludest. Seetõttu kasutatakse ka siin sättes prognoositava tulukuse mõistet. Hinnaregulatsiooni praktikas võetakse ettevõtja põhjendatud tulukuse hindamisel aluseks kaalutud kapitali keskmine hind (WACC), mis vee-ettevõtjate puhul on Euroopa Majanduspiirkonna riikides üldjuhul vahemikus 6,5–8,5%. Sarnaselt arvutatakse põhjendatud tulukus investeeritud kapitalilt ka soojuse piirhinna kooskõlastamisel Konkurentsiameti poolt.

Käesoleva seadusega sätestatakse, et vee-ettevõtted reostuskoormusega üle 2000 inimekvivalendi kooskõlastavad hinna Konkurentsiametiga ning alla selle kohaliku omavalitsusega. Seega hakkab ligi 55 suurema vee-ettevõtte hindu reguleerima Konkurentsiamet ning väiksemad jäävad edaspidi omavalitsuste

kontrolli alla. Samas on nii omavalitsustel kui ka vee-ettevõtjatel õigus pöörduda Konkurentsiameti poole, et paluda nõustamist hinnaregulatsiooni asjus, samuti küsida arvamust erimeelsuste lahendamiseks ja paluda Konkurentsiametilt oskusteavet.

Seadusega tagatakse tarbija kaitse juhuks, kui vee-ettevõtja sisendkulude vähenemine peab kaasa tooma ka lõpptarbija hinna languse. Nimelt on seadusega sätestatud, et sisendkulude langusel üle 5% on ettevõtjad kohustatud esitama kas Konkurentsiametile või kohalikule omavalitsusele vastava hinnataotluse, kus nimetatud kulu ja langus on kajastatud. Ka antakse seadusega Konkurentsiametile õigus kehtestada vee-ettevõtjatele ajutine teenuse hind, juhul kui ettevõtte hind ei ole kulupõhine ning ettevõte ei ole järginud ameti ettekirjutist. See on vajalik selleks, et tagada kulupõhine hind tingimustes, kus praegune hind on liiga kõrge ning ettevõte ei esita ametile taotlust uue, madalama hinna kooskõlastamiseks.

Ka sätestab seadus füüsilisest isikust tarbija kaitse veehinna järsu tõusu vastu tingimustes, kus varem on rakendatud kodutarbijale äritarbijast madalamat veeteenuse hinda. Nimelt on siin antud 20-aastane üleminekuperiood hindade ühtlustamiseks. Vee-ettevõtjale pannakse kohustus viia oma rakendatavad hinnad kooskõlla kulupõhisuse ja võrdse kohtlemise nõuetega nii, et aastane muutus füüsilise isiku ja juriidilise isiku hindade erinevuses ei oleks suurem kui 1/20 vee-ettevõtja rakendatavate hindade erinevusest käesoleva seaduse jõustumise ajal.

Seadusega täpsustatakse ka veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemiga liitumisel tarbijate makstavate liitumistasude arvutamist. Seejuures on arvestatud järgmiste tarbijate huve kaitsvate aspektidega. Esiteks, liitumistasu on võimalik võtta vaid kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega määratud vee-ettevõtjal. Teiseks, kui liitumistasu kaasfinantseeritakse tagastamatu abi raames, siis arvestatakse tagastamatu abi osa tarbija makstavast liitumistasust maha. Kolmandaks, ettevõtja peab täpselt eristama tarbijate tasutud liitumistasud. Ettevõte ei saa tarbija poolt juba kinnimakstud liitumistasu teist korda vee hinna kaudu tarbijalt sisse nõuda ehk välistatud on olukord, kus tarbija maksab ühe ja sama teenuse eest mitmekordselt. Neljandaks, tasaarvestamise põhimõte. Kui sama veesüsteemiga, millega liitumise tasu on tarbija juba kinni maksnud, liitub veel tarbijaid, siis hüvitatakse esimesele liitujale proportsionaalselt tema osa. Näiteks veevärgiga liitumise kulu on kokku 100 000 krooni ja algselt liitub sellega viis tarbijat, kellest igaüks maksab 20 000. Kui neile lisandub mõne aasta jooksul veel viis tarbijat, siis jaguneb liitumise kogukulu 100 000 krooni juba kümne tarbija vahel ning maksumuseks kujuneb 10 000. Esimesele viiele liitujale hüvitatakse liitumistasu 10 000 krooni ulatuses ja sellest on maha arvestatud amortisatsiooni osa. Ja viiendaks, vee-ettevõtja peab konkreetse liitumistasu arvutamisel lähtuma liitumistasu metoodikast, mis tagab, et liitumistasu suurus koosneb vaid vee-ettevõtja tehtud tegelikest kulutustest. Seejuures peavad suuremad ettevõtted, mida on ligi 55–60, kooskõlastama metoodika Konkurentsiametiga ning ülejäänud, väiksemad ettevõtted kohalike omavalitsustega. Ka on nii Konkurentsiametil kui ka omavalitsustel õigus kontrollida konkreetse liitumistasu suurust. See tagab, et tarbijale ehitatakse liitumine välja ratsionaalselt.

Seadusega muudetakse ka karistusi. Kui varem oli maksimaalne karistus omavolilise liitumise, ühisveevärgist omavolilise veevõtu, ühiskanalisatsiooni abil reo-, sademe- ja drenaaživee või muu pinnavee omavolilise ärajuhtimise või ohtlike ainete normatiive ületavas koguses või viisil ühiskanalisatsiooni juhtimise eest kuni 50 000 krooni, siis nüüd on seda kümme korda suurendatud. Sama suurt maksimaalset karistuse määra kohaldatakse uue seadusega ka metoodikale mittevastava liitumistasu või seaduse nõuetele mittevastava veeteenuse hinna kehtestamise eest, samuti juhul, kui ettevõtja esitab teadlikult kooskõlastamiseks seadusele mittevastava hinnataotluse.

Muudatus tehakse ka karistusseadustikku, mille alusel muutub kriminaalkuriteoks vee-, soojus-, elektri- või gaasiettevõtja poolt teenuse müük kooskõlastamata hinna või piirhinnaga, kui kooskõlastus on nõutav, või muul põhjusel seadusvastase hinnaga, kui sellega on kaasnenud ettevõtte turgu valitseva seisundi oluline kuritarvitamine kaubaturul. Nimetatud säte peaks välistama tulevikus turgu valitseva ettevõtte tahtliku tegevuse, mis on suunatud tarbijale ebaõiglaste müügihindade kehtestamisele.

Ja lõpetuseks: eelnõus sisaldub ka rakendussätete osa, mis peab tagama piisavalt sujuva ja toimiva ülemineku nimetatud muudatuste rakendamiseks. Tänan väga!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme nüüd küsimuste juurde. Esimesena saab sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Ausalt öeldes, kui tegemist oleks üksikjuhtumiga, siis ma võib-olla ei küsikski. Aga vohav populism paneb mind alati kahtlema ettepaneku tegijate tõsiduses. Eelnõu koosneb kaugkütteseaduses ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses tehtavatest muudatustest. Kas selle eelnõu pealkirja väljamõtlemine võttis kaua aega?

Ken-Marti Vaher

Eiki, sinu, vana poliitiku väga ammune kolleeg, kes kahjuks enam ei ole meie seas ja kelle nimi oli Uno Mereste, pühendas siin saalis ja komisjonides väga palju tunde sellele, et üritada muuta Eesti seadused kuidagi ka tavakodanikele arusaadavaks. Minu arust peaks see tema algatatud ettevõtmine igal juhul edasi minema. Me peaksime suutma Riigikogus üsna lihtsas keeles inimestele selgitada, millega me siin tegeleme. Praegu on tegemist monopolide ohjeldamisega, piiramisega. Ja nii nimetatakse ka seda seaduspaketti, mis sisaldab muudatusi mitmes seaduses. Ma arvan, et selguse ja arusaadavuse mõtte järgimine võiks parlamendis olla üldine praktika, see võiks kehtida teistegi eelnõude puhul.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Mari-Ann Kelam! Palun!

Mari-Ann Kelam

Lugupeetud ettekandja! Konkurentsiameti tõhus töö monopolide piiramisel on muidugi kasuks meile kõikidele, tervele riigile, eriti aga, nagu te olete ka seletuskirjas esile toonud, riskigruppidele: pensionäridele, paljulapselistele peredele ja muudele inimestele, kes elavad raskemates tingimustes. Kuidas teie, kes te olete seda seadust ette valmistanud ja kõiki neid sätteid välja mõelnud, hindate Konkurentsiameti seniseid võimalusi oma tööd hästi teha? See seadus peaks neile andma teatud vallas paremaid võimalusi konkreetselt ja reaalselt karistada, aga üldiselt on palju teisi valdkondi, kus paistab, et nad saavad ainult hoiatada või tähelepanu juhtida.

Ken-Marti Vaher

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et Konkurentsiamet oma uue juhtkonnaga on tegelnud ka uue struktuuriga ja on oma võimekust kõvasti suurendanud. Eks Konkurentsiameti võimekus sõltub väga palju oskustest-teadmistest, kompetentsist. Võtame näiteks selle väga palju räägitud teema, mis puudutab ka veemajandust, ehk siis ühe loomuliku monopoli veesektoris. Sellele on see seaduseelnõu väga suures osas suunatud. Juhin tähelepanu minu arust väga heale ja tõelist kompetentsi näitavale seisukohale tänase hetke seisuga, kui seadusmuudatused veel jõustunud ei ole. See puudutab eelmise aasta lõpul, novembris antud hinnangut AS-i Tallinna Vesi hinnakujundusele. Minu arust näitab see seda suutlikkust, mis Konkurentsiametis peitub. Sellele suutlikkusele tuleks anda veelgi suurem ulatus ja konkreetsem pädevus, et suudetaks tõesti ka Euroopas probleemaatilisi loomulikke monopole piirata nii, et tarbijate huvid oleksid paremini kaitstud.

Väga lühike vastus on selline, et viimase kahe-kolme aasta jooksul on Konkurentsiamet hakanud tegelikult täitma rolli, mida talt aastaid on oodatud. Aga loomulikult teha on veel väga palju. Nagu me näeme Konkurentsiameti aktiivsusest, siis nad võtavad järjest eri valdkondades teemasid ette ja vähemalt esitavad küsimusi. Loomulikult nad oma pädevuse raames teevad ka ettekirjutusi ja ma loodan, et selle eelnõu seadusena vastuvõtmise järel on nad võimelised ka Eesti põhilisi loomulikke monopole niimoodi piirama, et oleks kaitstud konkurentsiõiguse peamised subjektid ehk tarbijad.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud ettekandja! Vee-ettevõtjad ja praktikud, eriti just väiksemad ettevõtjad, on kurtnud, et selle seaduseelnõu praeguse teksti puhul ei ole selge selle positiivne mõju. Pole kindel, et see ei too kaasa ohtlikke riske vee-

majanduse jätkusuutlikkuse osas. Probleem on selles, et puudub analüüs Euroopa Liidu abil teostatud investeerimisprojektide tuleviku kohta. Seaduseelnõu finantsmeetodid erinevad kardinaalselt seni kasutatud ühtekuuluvusfondi finantsanalüüsi alustest, mille põhjal senised kohustused Euroopa Liidu ees on võetud. See võib kaasa tuua selle, et kui tasu arvestuse regulatsioone muuta, saadakse teistsugune finantstulemus, omaosaluse kasv või euroabi vähenemine. See muudab need projektid vee-ettevõtjate ja ka tarbijate jaoks hoopis kallimaks. Kuidas sinu teada need riskid maandatud on?

Ken-Marti Vaher

Nagu me oleme juba palju polemiseerinud, praegu ei kuulu ükski vee-ettevõtja Konkurentsiameti järelevalve alla. Sisuliselt toimub kogu hinnaregulatsioon kohalikes omavalitsustes erinevalt, tase on väga ebaühtlane. Sellele on juhtinud tähelepanu mitmed Eesti institutsioonid, samuti on regulatsioonide puudulikkusest ja seega ka järelevalve ebatõhususest meil räägitud alates õiguskantslerist kuni konkreetse sõltumatu järelevalveorgani endani.

Mida me siis selle eelnõuga tahame saavutada? Väga lühidalt öeldes me tahame avalikku kontrolli muuta tõhusamaks ja kindlasti ka ühtlustada neid arvestuse aluseid, millele peaks tuginema selle järelevalve teostamisel, mida hakkaks konkreetselt Konkurentsiamet tegema. Mina ei jaga teie kartusi. Sellesse eelnõusse on teatavasti lõimitud ka Keskkonnaministeeriumi vastava eelnõu kõik olulised muudatused ja ettepanekud. Tänu sellele on see eelnõu pärast esimest lugemist märksa mahukamaks muutunud ning teeb nüüd asja selgemaks, andes meile parema vastuse ka küsimustele, mis puudutavad ühtekuuluvusfondi ja tagastamatut abi. Seda on üritatud siin lahti kirjutada niipalju, kui võimalik on. Eks me teisel lugemisel käsitleme ka nende huvigruppide seisukohti ja ka kahtlusi, millest sa ühe vist praegu ette lugesid.

Aseesimees Keit Pentus

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Austatud ettekandja! Ma arvan, et selle eelnõu pealkiri on väga hea. On selge, et monopolid pärsivad vabaturumajandust ja segavad ühiskonna normaalset arengut. Aga kui eelnõu lugeda, siis see piirdub väga kitsa valdkonnaga, peamiselt sooja- ja veemajandusega. Mis sa arvad, kas menetluse käigus võiks eelnõusse muudatusettepanekute kaudu veel mingeid valdkondi lisanduda? Monopole on meil ju väga mitmes valdkonnas, näiteks võib veel tuua kas või ühenduse saartega. Ma ei viita ühele konkreetsele asjale, aga kas sinu arvates võiks monopolide ohjeldamise teemat veidi laiemalt käsitleda kui ainult vee- ja soojamajanduse aspektist?

Ken-Marti Vaher

Ma arvan, et algatajatena on kõik kolm fraktsiooni kõikidele ettepanekutele avatud. Aga mis puutub sinu viidatud ühendusse saartega, siis need monopolid ei ole omavahel selles mõttes võrreldavad, et saartega ühenduse tagamiseks kuulutatakse tegelikult alati välja konkurss. See, et meil on selles valdkonnas tehniliselt võimekaid pakkujaid sedavõrd vähe, on Eesti-suguses väikeriigis väga suur probleem.

Ma selgitan natuke loomuliku monopoli olemust. Loomulik monopol on sellisel turul turgu valitsevas seisundis olev ettevõte, kus tehniliselt ei ole kunagi võimalikki konkurentsi tekkimine. Kõige ilmselgemad loomulikud monopolid on vee-ettevõtjad, sest tehniliselt ei ole võimalik, et tekib teine torustik kõrvale. Ja inimestel ei ole ju võimalust ka puurkaevude ehitamiseks, kuna see on seadusega keelatud. Seega on konkurentsi teke tehniliselt võimatu. On üks ettevõte ja see, kelle omandis ta on, ei puutu sisuliselt asjasse. Tegemist on ühe konkreetse pakkujaga ja selles osas peab riigis kehtiv regulatsioon väga tõhus olema.

Teine oluline sektor on loomulikult kogu elektrivõrk, mille puhul on tehniliselt samuti võimatu muud sarnast teenust pakkuda. Natuke pehmemad loomulikud monopolid on gaasisektoris. Kaugkütte vallas on üldse tegelikult võimalik valida teatud määral ka muid lahendusi, aga rahvusvaheliselt peetakse neidki ettevõtteid loomulikeks monopolideks.

Natuke pikaks läks see vastus, palun vabandust! Aga jah, me oleme kõikidele ettepanekutele avatud ja teisel lugemisel tuleb kindlasti sama põhjalik arutelu, nagu me hea kolleegi Hannes Astoki juhtimisel tegime esimese luge-

mise ettevalmistamiseks. Töörühm sai kokku õige mitu korda, kaasatud olid paljud spetsialistid ja minu arust on väga positiivne, et me oleme saanud kaks eelnõu teatud määral kokku liita: üks on Keskkonnaministeeriumis välja töötatud, teine kolme fraktsiooni välja pakutud. Ma loodan väga, et me liigume selle eelnõuga sisutihedalt, aga heas tempos edasi.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Tänan, hea ettekandja! Palun juhtivkomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas nimetatud eelnõu oma 18. veebruari koosolekul. Lisaks komisjoni liikmetele ja ettekandjale, kelleks oli Ken-Marti Vaher, olid kohal ka Konkurentsiameti peadirektor Märt Ots ja Keskkonnaministeeriumi veeosakonna nõunik osakonnajuhataja ülesannetes Raili Niine. Pärast eelnõu tutvustust toimus arutelu. Üldiselt oli komisjon küllaltki üksmeelne selles, et nii kaugkütte- kui ühisveevärgi- ja kanalisatsioonieettevõtjaid tuleks paremini kontrollida. Esitati küsimusi hinnapiiride, mõistliku tulu, tasaarvestuse ja Konkurentsiameti võimaliku tulevase tegevuse kohta. Arutati ka, milline peaks eelnõu pealkiri olema, ja leiti, et selle juurde tullakse veel tagasi. Samuti tahtis komisjon saada enam informatsiooni turu hälvetest Eestis ja võibolla seda teemat ka ükskord eraldi põhjalikumalt arutada. Saime Konkurentsiametilt seisukoha, et selline informatsioon tuleb, ja siis arutatakse juba, kuidas seda edasi menetleda.

Natuke veel komisjoni aruteludest. Nimetasin juba, et oli arutelu pealkirja teemal – kas see peaks jääma selliseks, nagu praegu on esitatud, või siis tuleb muutmise-muutmise-muutmise seadus. Lubasime seda edasi arutada. Arutelu koht oli ja on kindlasti ka see, kas tulukuse määr peaks seaduses olema protsendiga määratud või mitte. Hetkel on ta siin ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muudatusettepanekuna sees. Seda teemat peame kindlasti veel analüüsima eeskätt just sellest vaatenurgast, et näiteks kaugkütteettevõtjate, gaasiettevõtjate ja elektriettevõtjate tegevust on võimalik reguleerida Konkurentsiameti meetmetega ilma niisugust tulukuse piirmäära ette seadmata. Niisiis peaks otsustama, kas see on kõigil või ei ole seda kellelgi. Mis ei tähenda seda, et kontroll nende monopolettevõtete tegevuse üle peaks seetõttu kuidagi nõrgenema. Kindlasti on selles eelnõus veel arenguruumi.

Oleme kohtunud – seni mitte küll komisjoni raames, aga kindlasti kohtume ka komisjoni raames – nendega, keda see regulatsioon hakkab otseselt puudutama, ehk siis kaugkütteettevõtjate ning vee- ja kanalisatsioonieettevõtjatega. Oleme saanud ka signaale, et kui juba reguleeritakse, siis peaks täiendavalt vaatama veel sademevee küsimusi, mis on praegu eeskätt liitumistasude osas natuke hapralt reguleeritud. Samas on sademevesi üks suuremaid kohustusi, mis omavalitsusele peale tuleb, ja liitumistasude raames peaks sademevee küsimust võib-olla seaduses veel natuke põhjalikumalt ja täpsemalt reguleerima, aga see on juba tulevaste arutelude teema.

Komisjon otsustas saata Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu algatajate nõusolekul muudetud kujul koos seletuskirjaga Riigikogule tänaseks päevaks esimesele lugemisele (poolt oli 9 komisjoni liiget, vastu polnud keegi ja erapooletuid oli 1), teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada (samamoodi poolt 9, erapooletuid 1, vastu ei olnud keegi) ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 23. märts kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli kolleeg Kalev Kallo, Keskerakonna fraktsiooni esindaja! Kui on vaja, siis anname lisaaega.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Loomulike monopolide ülemäärane kasumiahnus on ikka ja jälle olnud probleemiks. Sellest tulenevalt on teretulnud igasugune katse neid ohjeldada, sealhulgas ka seaduse abil. Ka ajakirjanduse veergudel on see teema aeg-ajalt käsitlemist leidnud. On olnud seisukohti, et nii mõndagi võimaldaksid juba kehtivad seadused, aga Konkurentsiamet on oma tegevuses

hambutu jne. Kindlasti lisab ametile tegutsemiseks julgust juurde seadusega täiendavate õiguste andmine.

Nüüd käesolevast seadusest. Esiteks, tänu Riigikogu majanduskomisjoni ja kahe ministeeriumi – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Keskkonnaministeeriumi – ametnike mahukale ja tublile tööle on see seadus, võrreldes esialgse sisuga, vähemalt 3/4 ulatuses muutunud või täienenud. Temast on saanud tegelikult kahe seaduse, kaugküteseaduse ning ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nüüd on tegemist lihtsalt kahe seaduse muutmise seaduse eelnõuga, nagu meil neid ikka menetluses on. Esialgsel kujul kannatas see eelnõu veel vähem kriitikat kui ükskõik milline Riigikogu liikmete poolt menetlusse antud eelnõu. Eelnõusse on toodud Keskkonnaministeeriumis juba välja töötatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse sätted. Seda saame teada eelnõule lisatud seletuskirja preambulist. Seega on eelnõu sisu täiesti uus, aga millegipärast on pealkiri jäänud muutmata. Eelnõust ei leia ühtegi sätet, mis lisaks eelnimetatud seaduste muutmise sätetele viitaks täiesti uuele seadusele. Ainuke selgitus võib olla ehk selles, et kuna tegemist on autorite kollektiiviga, kes üritas soolise võrdõiguslikkuse seadusega muuta valimiste korda, siis on see lihtsalt nende poolt armastatud ja viljeldav Õhtulehe pealkirjade stiil – loed pealkirja, ehmatad kaameks, loed sisu, tundub nagu normaalne olevat.

Teiseks, kui juba läks monopolide ohjeldamiseks, miks ei ohjeldata siis elektrienergia monopoli? Eriti nüüd, pärast elektrituruseaduse täienduste vastuvõtmist, mille alusel elektriturg s.a 1. aprillist avaneb, on Eesti Energia muutunud täiesti röövmonopoliks. Suuremad ettevõtjad avaldavad järjest suurt muret, et Eesti Energia ütleb lepinguid ühepoolselt üles ja esitab uusi lepinguettepanekuid, kus on poolteise kuni kahekordne hinnatõus, tuues põhjenduseks, et turu avanemisega hinnad tõusevadki nii palju. Kui siis selgub, et ei tõusnud, on Eesti Energia saanud kätte juba varem röövellikel tingimustel sõlmitud lepingu. Seepärast on autoritele ettepanek täiendada kahe lugemise vahel eelnõu ka selle suurmonopoli ohjeldamise sätetega.

Kolmandaks on muret avaldanud mõned väiksemate keskuste omavalitsusjuhid, kellel on samuti tegemist monopoolse vee- ja kanalisatsiooniteenuseid pakkuva ettevõttega. Nende arvates annab selle eelnõu mõnede sätete saamine seaduseks vastupidiselt kavatsetule just võimaluse teenuste hinda tõsta. Ja kuna me autorite ettekandjalt kuulsime ridamisi näiteid Tallinna Vee kohta, mis viitab sellele, et eelnõu on just nimelt Tallinna-kesksena planeeritud ja mõeldud, siis võib nendel kahtlustel alust olla. Kuna eelnõus puudub igasugune sellekohane analüüs, siis on mul siinjuures väga raske poolt valida. Eelnõu seletuskirjas on küll punkt 2 "Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs", aga selles võrreldakse eelnimetatud kahe seaduse muudetavaid sätteid, analüüsimata põhjalikult nende muudatuste tagajärgi. On antud oletuslikke hinnanguid. Kuna ka seletuskirjast ei nähtu, et eelnõu oleks kooskõlastatud kohalike omavalitsuste liitudega, pean silmas linnade liitu ja maaomavalitsuste liitu, siis oleks ettepanek jällegi kahe lugemise vahel nende seisukoht saada, et olla veendunud hirmude põhjendamatuses või põhjendatuse korral midagi muuta.

Lõpetuseks. Igal juhul on eelnõu väärt seda, et temaga edasi töötada, teda kahe lugemise vahel veelgi paremaks muuta ning täiendada elektrimonopolivastaste püga latega. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Järgmisena palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Urmas Reinsalu. Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud ettekandja! Austatud parlamendiliikmed! Kõigepealt tahaksin IRL-i fraktsiooni nimel tänada Hannes Astokit selle töörühma juhatamise eest, kes on seda seadust oluliselt viimistlenud. Mis puudutab ministeeriumide esindajaid, siis on ka nemad teinud ära olulise töö, samuti Konkurentsiamet. See eelnõu ei ole, võrreldes tema esialgse kujuga, millest hea eelkõneleja rääkis, kaotanud mitte midagi oma tuumas ja tehnilises vormis on ta täiustunud. See on mõistlik suund ja nii peabki eelnõusid menetlema.

Mind hämmastasid eelkõneleja seisukohad, mis puudutasid monopolide ohjeldamist ja selle seaduse kriitikat, eriti kui kõneldi Tallinna Vee regulatsioonist. Võimalik, et selle põhjust

tuleb otsida sellestki, et Keskerakonna juhitav linnavalitsus teostab ka aktsionäriõigusi Tallinna Vee äriühingus. Ma loodan, et see ei hakka kahjustama selle seaduse tõrgeteta ja viivituseta menetlemist parlamendis.

Härra Kallo väide, et veemonopolide ülemäärase kasumlikkuse kohta pole justkui olemas analüüse ja näiteid, on eksitav. Olemas on Konkurentsiameti väga põhjalik raport, mis on saadetud nii Tallinna Linnavalitsusele kui ka õiguskantslerile, et ta annaks hinnangu vee hinna kujundamise järelevalvet reguleerivate Tallinna linna õigusaktide põhiseadusele vastavuse kohta. Kui küsimus puudutab seda, kas keegi on olnud jõuetu või pole tahtnud reguleerida ühte monopoli, mille kasumlikkus on Euroopa majanduskeskkonnas enneolematu, siis on see Tallinna Linnavalitsus, kes paraku on kas aktsepteerinud või soodustanud pidevat hinnatõusu, olles Tallinna Vee äriühingu vähemusaktsionärina arusaadavas objektiivses huvide konfliktis.

Monopolide ohjeldamise seadus seab väga lihtsad ja konkreetsed eesmärgid: panna piir hinnatõusule, mis puudutab kaugkütet, mis puudutab gaasiga varustamist ning mis puudutab veemonopole. Seda siis tõesti olukorras, kus riigi kontrolli vee-ettevõtjate tulukuse üle kehtestatud ei ole. Eksitav on väide, et Konkurentsiamet on olnud passiivne ja et seadusest tulenevad mandaadid võimaldaksid tal neid monopole, mida see seadus käsitleb, olulisemalt reguleerida. Ei, see ei ole nii! Eesti on õigusriik, riigiasutused tegutsevad seaduse alusel, eriti mis puudutab ettevõtlusega seotud küsimusi. Konkurentsiamet on teinud kõik selle pädevuse piires, mis kehtiv konkurentsiõigus ja loomulike monopolide tegevust reguleeriv seadus ette näevad, ilma oma pädevust ületamata, mida ta ei tohigi teha. Me laiendame nüüd tema pädevust. 2010. aasta eelarvega me andsime Konkurentsiametile ka vajalikud lisavahendid, et nad oleksid võimelised seda tööd tegema.

Nüüd on küsimus, millal oleks mõeldav see seadus jõustada. See seadus peaks kindlasti hakkama rakenduma selle aasta kestel ja järkjärgult, nagu näevad ette rakendussätted, nii et tal oleks järgmisel kütteperioodil tegelik mõju toasooja tarbijatele ja juba selle aasta keskelt reaalne mõju veetarbijatele. Ennekõike puudutab see tõesti Tallinna Vee ülemäärase kasumimarginaaliga veehinda.

Viide, otsekui võiks see seadus tuua kaasa vee hinna tõusu Tallinnas, on ebarealistlik. Selle eelnõu algatajatel pole niisugust kavatsust olnud ja ka Konkurentsiameti analüüsid näitavad väga üheselt, et kui see seadus on jõusse astunud, siis langeb kõigil Tallinna veetarbijatel vee hind tuntavalt, nagu see ongi eesmärgiks seatud.

Kindlasti peame eelnõu puhul andma võimaluse dialoogiks äriühingutele, keda selle õigusakti sätted puudutavad. See on täiesti normaalne kaasamine. Aga me peame ka endale päris selgelt aru andma, et tegemist on huvitatud osapooltega ja nende kasumiga. Kui me vaatame möödunud aastate põhilisi inflatsiooni mõjureid, siis just nimelt monopoolses seisundis olevad ettevõtted on olnud olulisemad inflatsiooni survestajad. Ja ei ole midagi teha, ka olukorras, kus meil paljudes majandusvaldkondades, kus toimib konkurents, leiab aset deflatsioon, on monopoolsete ettevõtete tegutsemisala valdkondades jätkuvalt kõrge inflatsioon ja hinnatõus.

Eelkõneleja ütles, et eksitav on pealkiri "Monopolide ohjeldamise seadus". Siin ma tahaksin teha parlamendi kõnetoolist ühe osunduse meie hulgast lahkunud akadeemik Uno Merestele, kes tegi parlamendis mitu korda seadusandlikke algatusi, et seaduse pealkiri peaks kajastama seaduse sisu. Ehk teisisõnu: see, mida parlament mingi seadusega taotleb, peab olema arusaadav kogu ühiskonnale, mitte üksnes juristidele. Isegi kui tegemist on väga suure hulga, n-ö terve paketi seaduste muutmisega, peab olema selge, mis on üldine kavatsus, eesmärk. Ja praeguse eelnõuga on ette nähtud ohjeldada täiendavalt teatud monopoolses seisundis olevaid ettevõtjaid.

Ma loodan, et tarbijate huvides võetakse see seadus tõrgeteta vastu. Ma tean, et selle eelnõu kohta tuleb parlamendiliikmetelt kindlasti mitmeid ettepanekuid. Igor Gräzin on juba andnud tõsist kaalumist vääriva idee, mis puudutab Gazpromi lisaväärtusahela viilutamist, lähtudes Euroopa õiguse põhimõtetest. Eks me vaatame eelnõu menetlemise käigus, millist tüüpi küsimused kuuluvad sellesse ruumi ja millisel juhul me võtame teema käsile eraldi õigusakti vormis. See on teema, millega on tegeldud vähe, ja ma arvan, et praegu on paras

aeg neis asjus härjal sarvist haarata. Nii et jõudu meile kõigile! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Fraktsioonide esindajatel rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu 597 esimene lugemine on lõpetatud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 23. märts kell 18.

2. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille arutamise juurde nüüd asume, on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma palun eelnõu algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on algatanud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu. See on teema, mida me keskkonnakomisjonis oleme keskkonnaministriga arutanud korduvalt, juba aastaid. Eelnõu on meie erakonna abikäsi ministeeriumile, kellel on igasuguste teiste teemadegagi palju tööd olnud. Veel vana aasta lõpus võtsime nõuks teha ja tegimegi valmis sellise eelnõu, mis peaks muutma keskkonnamõjude hindamise süsteemi üht kõige küsitavamat ja kõige nõrgemat lüli.

Nimelt me teame, et kehtiva seaduse järgi korraldab keskkonnamõjude hindamist ja tellib selle hindamise aruande arendaja. Sellesse menetlusprotsessi on sisse kodeeritud huvide konflikt, sest miks peaks arendaja leidma endale eksperdid või ekspertide rühma, kes koostab talle sellise aruande, mille alusel ta oma soove täita ei saa. Sellepärast olemegi esitanud eelnõu, milles on kümmekonna paragrahvi muutmise ettepanekud. Te leiate kõik need siit paberkandjalt. Kõik muudetavad paragrahvid on toodud ka ära täistekstina, muutes mõnes mõttes Riigikogu töö traditsiooni, mille järgi tavaliselt esitatakse ainult muudetavad sõnad. Nüüd on aga igal Riigikogu liikmel võimalik vaadata, mismoodi see muutmine toimub, kuidas muudatus paigutub kehtiva seaduse konteksti.

Me oleme ette näinud sellise põhimõttelise muudatuse, et keskkonnamõjude hindamise aruande koostamist finantseerib küll arendaja, kuid korraldajaks on omavalitsus, Keskkonnaamet või Keskkonnaministeerium. Selleks on mitu põhjust. Praegu me ei tea, mis see maksma läheb ja kuidas üldse toimub keskkonnamõjude hindamise aruande koostajatele maksmine. Kui see toimub kohaliku omavalitsuse või riigieelarve kaudu, siis muutub selle töö hind avalikuks, samuti on avalikkusel juba keskkonnamõjude hindamise aruande koostamise esimeses etapis võimalik jälgida, mis ja kuidas toimub. Kindlasti muudab selline süsteem keskkonnamõjude hindamist objektiivsemaks ja mõnes mõttes on see põhimõtteline muudatus signaaliks ka teistele riikidele siinsamas Läänemere ääres. Me kõik ju teame kurikuulsat Nord Streami juhtumit, kus firma tellis keskkonnamõjude hindamise ja riigid vaid teostasid selle üle järelevalvet.

Peaksin veel ütlema, et kogu kehtiv seadus on, kui tarvitada mõnd võrdlust arhitektuuriajaloost, väga barokne, mis tähendab, et suur, keeruline ja kohmakas. Seepärast võiksime selle kallal veel edasi töötada. Keskkonnamõjude hindamise puhul näeb seadus praegu ette mitu korda aruande saatmist järelevalveinstitutsioonile, olgu see siis Keskkonnaamet või Keskkonnaministeerium, uuesti tagasi saatmist ja korduvate järelevalvete tegemist. Ma arvan, et siin me peaksime tulevikus seadust lihtsustama.

Kuna me oma erakonnaga võtsime ette selle seaduse kõige kitsama koha muutmise, siis võtsime ühtlasi ette § 6, kus on nimetatud olulise keskkonnamõjuga tegevused, ja lisasime selle lõike 1 punkti 5 ka kolmest või enamast generaatorist koosneva tuulepargi rajamise maismaale. Pean siinkohal ära märkima, et planeerimisseaduse juures on Vabariigi Valitsuse määrus nr 198 aastast 2003, kus on nimetatud 21 olulise ruumilise mõjuga objekti, teiste hulgas ka viiest tuulikust koosnev tuulepark koguvõimsusega 7,5 megavatti. See võiks olla siin kahe lugemise vahel täpsustavaks

infoks. Ühtlasi juhin kolleegide tähelepanu sellele, et kehtivas keskkonnamõju hindamise seaduses on neid objekte, mille puhul on kindlasti vaja koostada keskkonnamõju hindamise aruanne, 33, pluss kaks suhteliselt lahtiseks jäetud tingimust, samal ajal kui planeerimisseaduses on olulise ruumilise mõjuga objekte vaid 21. Meil tasuks tulevikus mõelda selle peale, et need kaks nimekirja oleksid ühtlustatud, sest tegemist on üsna ühesuguse temaatikaga.

Ma olen nüüd üldjoontes andnud ülevaate eelnõust, mille puhul on tekkinud küsimusi, kas ta ei too kaasa täiendavaid materiaalseid kohustusi kohalikele omavalitsustele ja riigile ja kas nad sellega ka hakkama saavad. Siin on meie erakonna vastus täiesti ühene ja selge. See vastus on vist olemas filmis "Nukitsamees" ja ka mõnes eesti rahva kõnekäänus: raha paneb rattad käima. Arendaja, tasudes kõik korraldamisega seotud kulud, maksab selle kinni ja annab ka kohalikule omavalitsusele tööd, muutes ühtlasi tänase pimeda raha avalikuks ja läbipaistvaks. Nii et omavalitsuse ega riigi eelarvele koormust juurde ei tule, pigem tuleb juurde tööd ja lisatulu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Palun nüüd juhtivkomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Rein Ratase!

Rein Ratas

Proua eesistuja! Austatud Riigikogu! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas selle aasta 22. veebruari koosolekul Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu 667. Seaduseelnõu esimene lugemine otsustati lõpetada ja saata eelnõu teisele lugemisele, häälte vahekord oli 7 poolt, 1 vastu, 1 erapooletu. Teiseks otsustati teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 8. aprill kell 16.

Tulenevalt seaduseelnõu mahust ja sisulisest kaalust, tõigast, et eelnõu seadustumine muudab praeguse seaduse mitmeid olulisi sätteid, olid keskkonnakomisjoni koosolekule kutsutud ka Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad ning Säästva Eesti Instituudi programmijuht. Toimus elav arutelu, kas niisugune seadus on vajalik ja mis selle rakendamiseks on vaja teha. Keskkonnakomisjon ja ka ministeeriumide esindajad *in corpore* leidsid, et eelnõu on olemuslikult väga hea ja vajalik, eeskätt terviklahendina. Samas avaldati tõsist muret, et kui vastavalt seaduseelnõule luua korraldaja institutsioon, mis on ühtlasi otsustaja ja tegevusloa andja, siis paneb see peamiselt kohalikele omavalitsustele olulise lisakoormuse, mis võib käia paljudel üle jõu. Seetõttu ministeeriumide esindajad, kiites seaduseelnõu olemuse väga heaks, väljendasid *summa summarum* valitsuse seisukohta: "Vabariigi Valitsus otsustas ühehäälselt mitte toetada antud seaduseelnõu 667 SE." Keskkonnakomisjon aga otsustas eelnõu toetada, sest selle seadustumine annab võimaluse keskkonnamõju hindamist parendada. Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Teile on ka küsimus. Küsimuseks on sõna Mari-Ann Kelamil. Palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Aitäh põhjaliku ülevaate eest! Minu küsimus on just selle olulise keskkonnamõjuga tegevuste nimekirja kohta, see on muudatus 5. Kas te mäletate, kuidas seda komisjonis käsitleti? Seal on öeldud, et tuuleelektrijaama püstitamine veekogusse ja kolmest või enamast generaatorist koosneva tuulepargi rajamine maismaale. Miks erinevus veekogu puhul jäeti sisse ja miks maismaal on vaja kolme generaatorit? Kas seda punkti võiks natuke lähemalt seletada?

Rein Ratas

Jah, tuulikute sätte üle oli arutelu ja ka eelnõu esitaja, keskkonnakomisjoni liige Mark Soosaar nõustus, et eelnõu edasise menetluse käigus võiks seda tuulikute sätet teatud mõttes siduda nende võimsusega.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kohe sissejuhatuseks olgu öeldud, et rohelised loomulikult toetavad seda eelnõu, aga üldse mitte selle tõttu, et ta meile üleni, 100% meeldiks. Nii kõiki sätteid kui ka eelnõu tervikuna võiks natuke iseloomustada sellesama sõnaga, millega sa, Mark, iseloomustasid kehtivat seadust – barokne. Aga sellegipoolest, miks me teda ikkagi toetame?

Toetame eelkõige selle eelnõu põhilise mõtte pärast ja see on keskkonnamõjude hindamise tellimise lahutamine arendajast. See on hädavajalik, vaatamata sellele, et see on praegu tavapärane praktika kõikjal maailmas. Aga see praktika on põhjustanud hulgaliselt probleeme meil Eestis ja, nagu me Nord Streami kaasuse näitel tõepoolest näeme, põhjustab see probleeme ka mujal. See, et praktika, mis meil on praegu Eestis, on maailmas üldlevinud, ei ole praegusel ajal enam mingisugune põhjus, miks me sellest praktikast peaksime kinni hoidma. Keskkonnamõjude hindamine peab olema erapooletu ja ta peab sellisena ka välja nägema ning seepärast on selline lahutamine arendajast väga õige samm.

Võin siin avada ka väikese saladuse. Meie fraktsioonis oli ettevalmistamisel samalaadse sisuga, aga märksa lühem eelnõu. Paraku võttis selle esitamine meil rohkem aega, sest me kooskõlastasime oma mõtet keskkonnaorganisatsioonidega, ja sellele väga lühikesele eelnõule lõpuks positiivse tagasiside saamine võttis nii palju aega, et teie jõudsite ette. Loomulikult oleks meist ääretult rumal ja väiklane, kui me nüüd sellepärast oleksime teie eelnõu vastu, et meil on enda oma, mis on meie arvates natuke parem, juba olemas. Sest nagu ma ütlen, põhiline mõte on meil ühine. See põhiline mõte on keskkonnamõjude hindamise lahutamine arendajast, jättes seejuures alles arendaja kohustuse keskkonnamõjude hindamine kinni maksta, aga teha seda hindamist sõltumatu ametiasutuse kaudu. Selles suhtes on meil seisukoht täiesti ühesugune. Aga jah, kuna paljud pisiasjad selles eelnõus ei tundu meile mitte kõige õigemad, siis kavatseme eelnõuga põhjalikult tööd teha ja esitada hulgaliselt parandusettepanekuid. Kokkuvõttes aga jällegi meie toetus eelnõule selle põhilise mõtte pärast, mis on meil ühine. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja sellega on lõpetatud ka seaduseelnõu 667 esimene lugemine. Määran eelnõu 667 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 8. aprilli kell 16.

Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud. Edukat ja töist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 11.06.

Istungi kestus 1 tund ja 6 minutit.

Juhataja K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 10. märts 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund
1. Maavarade kaevandamise lubade menetlemise peatamine
2. Kohalike omavalitsuste olukord
3. Rahvastikuregister
4. Taastuvenergia teemaplaneering
Istungi rakendamine
1. Keeleseaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (635 SE) kolmas lugemine
2. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (658 SE) teine lugemine
3. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (632 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja minister! Alustame tänast infotundi. Esiteks teeme, palun, kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 44 Riigikogu liiget, puudub 57.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, regionaalminister Siim Valmar Kiisler ja välisminister Urmas Paet.

1. Maavarade kaevandamise lubade menetlemise peatamine

Esimees Ene Ergma

Alustame. Esimene küsimus on kolleeg Toomas Trapidolt peaminister Andrus Ansipile.

Toomas Trapido

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! Viimastel päevadel on hoogsalt käima läinud allkirjade kogumine Nabala piirkonna looduse kaitseks, eelkõige suurte lubjakivikaevanduste vastu. Tegemisel on maavarade arengukava ja tuletan meelde, et 18. juunil tegi Riigikogu valitsusele ettepaneku peatada geoloogiliste uuringute uute lubade taotluste vastuvõtmine ja nende menetlemine. Kas valitsus on seda Riigikogu ettepanekut arutanud ja millisele seisukohale olete jõudnud, teades, et menetlemine siiski mingil määral käib?

Andrus Ansip

Aitäh! Me oleme Keskkonnaministeeriumiga seda teemat arutanud ja oleme leidnud, et uuringud on ilmtingimata vajalikud. Uuringud ei tähenda seda, et tuleks asuda kohe kaevandama, aga uuringute peatamine sel ajal, kui kehtivad seadused võimaldavad uurimist, ei ole võimalik. Selleks tuleks muuta seadusi, mida mina ei pea mõistlikuks. Kui lõpetada ära ka uurimine, siis läheb kaevandamiseni väga pikk aeg. Kui me tekitame mingisuguse pausi uurimises, siis tähendab see, et kaevandama ei hakka me veel niipea. Te nimetasite ühte allkirjade kogumise kampaaniat. Jah, ka mina olen valmis Tuhala nõiakaevu toetuseks või kaitseks oma allkirja andma. Ma ei usu, et teie küsimus on ajendatud konkreetsest nõiakaevust, mille hävitamise poolt pole ilmselt mitte ükski Eesti inimene. Küsimus on laiem. Küsimus on selles, kas Eestis üleüldse kunagi võib kuskil kruusa kaevandada, kas võib mõne koha peal paekivi kaevandada ja sellest killustikku teha, selleks et ehitada teid, või jääbki Eesti tee-ehitus põhiliselt kasutama Soomes ja Rootsis toodetud killustikku.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Trapido, esimene täpsustav küsimus!

Toomas Trapido

Aitäh! Teadaolevalt müüb Eesti Energia killustikku lausa Lätti, seda killustikku, mis on aherainest saadud. Nii et transpordiküsimus ei tohiks siin olla peamine. Aga te mainisite uuringuid. Mis puudutab geoloogilisi uurin-

guid, siis olen täiesti nõus, et me peame teadma, mis meie maapõues on. Aga näiteks sellesama Nabala piirkonna puhul on tegu keskkonnamõju hindamisega ja seda lausa kolmel juhul. Nagu Eesti praktika näitab, hakatakse üldiselt pärast keskkonnamõju hindamist argumenteerima, et sinna on nii palju raha kulutatud, nüüd on õigustatud ootus, et hakatakse kaevandama. Kas seda menetlemist ei oleks praegu mõttekas peatada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ei, kindlasti ei tohi keegi teha niisugust põhjendamatut järeldust, et kui juba lubati uurida, siis sellega on lubatud ka kaevandada. Need on täiesti eri menetlused. Üks puudutab konkreetselt uuringuid. Kui uuringute tulemused on positiivsed, ka siis tuleb kohaliku omavalitsuse volikogul otsustada, kas ta lubab konkreetses piirkonnas mingisugust maavara kaevandada või mitte. Selleks tuleb läbi teha planeerimisprotsess, mis on demokraatlik protsess ja mis ei arvesta ainult sellega, kas konkreetses kohas on mingisugune maavara olemas ja kas seda on võimalik sealt kätte saada või mitte, vaid see arvestab ka inimeste elukeskkonnaga, arvestab inimeste meelsusega, nende tahtega, nende arusaamaga ilust, loodusest jne. Mina ei kuulu nende inimeste hulka, kes arvavad, et kui kuskil on lubatud uurida maapõue, siis see tähendab seda, et uurimisloa andmisega on kõik maapõues leiduv juba kellelegi ära lubatud. Samal seisukohal olen ma ka detailplaneerimise protsessi küsimustes. Kui kellelegi on antud luba algatada planeerimismenetlus, planeerimisprotsess, siis see ei tähenda seda, et see, mida ta tahtis sinna ehitada, lõpuks ka ehitatakse. Ka planeerimisprotsess on demokraatlik ja demokraatlikus protsessis on inimestel õigus kaasa rääkida. See ei ole lihtsalt katkematu jada, et kui on öeldud a, siis öeldakse b, c, d ja kõik ülejäänud tähestiku tähed ka järele.

Esimees Ene Ergma

Nüüd neli kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Aleksei Lotmanist.

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea peaminister! Mul on rõõm kuulda, et teiegi ei taha hävitada Tuhala nõiakaevu. Ma olen täiesti veendunud, et mitte keegi seda ei taha, ka kaevandajad ei taha, aga need asjad lihtsalt juhtuvad niimoodi. Keskkonnamõju hindamine ei suuda veenvalt tõestada, et kaevandamine hävitab Tuhala nõiakaevu, Keskkonnaamet ei saa sel juhul öelda, et nad ei luba kaevandada, kaevandamine läheb lahti ja vesi jääb seisma. Juriidiliselt on kõik korrektne ja keegi ei vastuta. Aga mitte selle kohta ei tahtnud ma esitada küsimust, vaid tahtsin küsida protseduurilisel teemal. Nimelt on Riigikogu ikkagi võtnud vastu soovituse valitsusele. See on tõesti põhiseaduse järgi valitsusele soovituslik. Kuid kuidas valitsus selliseid soovitusi menetleb? Kuidas langeb valitsuses otsus, et Riigikogus vastu võetud soovitust ei hakata täitma?

Andrus Ansip

Nüüd ikka sinna Tuhalasse tagasi. Loa väljaandja peab olema täiesti veendunud, et ta ei tekita keskkonnakahju selle loa väljaandmise tagajärjel vallanduva kaevandamisprotsessi ja kõige muuga. Kui tal ei ole kindlat veendumust, et kahju keskkonnale ei teki, siis ei saa ta seda luba välja anda. See on minu arusaamine asjadest. Ma tean, et ka keskkonnaministril on täpselt samasugune seisukoht. Ta on kinnitanud minu meelest ka siin Riigikogus, et mitte mingil juhul ei anta välja luba, kindlalt teadmata, et järgnev kaevandamisprotsess võiks kuidagimoodi ohustada sedasama Tuhala nõiakaevu, aga ka keskkonda laiemalt. Mis puutub soovitustesse või palvetesse mõni protsess peatada, siis ilmselt on ka soovitajatel endil väga hästi teada, et Eestis on seadus ülimuslik, tegutsetakse seaduse alusel, ja kui tõepoolest on kindel soov mingisugune protsess peatada, siis tuleb muuta seadust. Igasugused palved valitsusele, et vaadataks seadustest mööda, ei ole kohased.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! On väga meeldiv kuulda teie suust mõttekaaslase häält, kes saab aru, et sellistes olukordades tuleb kindlasti arvestada rahva arvamusega, nende elukeskkonnaga, ajalooliste traditsioonidega, nende sooviga elada oma esivanemate elupaikades edasi, hoida pärandit. Olen

Pärnumaalt valitud rahvasaadik. Meie üks suur mure on Koonga valda Pikavere küla lähedusse karstialale rajatav kaevandus, mis võib võtta sellelt ajalooliselt külalt joogivee ja lõpetada inimeste elutegevuse selles piirkonnas. Minu meelest on üks suur probleem uuringute objektiivsuse tagamine ja samuti keskkonnamõju hindamise sõltumatuse tagamine. Milliseid perspektiive te selles valdkonnas näete, et tõesti saaksid tehtud väga head uuringud ning väga täpsed ja autentsed keskkonnamõju hinnangud?

Andrus Ansip

Aitäh! Mina küll usaldan Eesti litsentsitud uurijaid. Aga kui kellelgi tekib mõne konkreetse uuringu kohta põhjendatud kahtlusi, siis on alati võimalik tellida teistelt ekspertidelt uus uuring ja on võimalik fokuseerida see uuring nende kahtluste fookusesse. Ma ei näe siin küll mingisugust põhjust umbusaldada kõiki Eestis keskkonnamõjusid hindavaid eksperte. Selleks vajadust ei ole. Kui kuskil on konkreetsed probleemid, tuleb taotleda täiendavat ekspertiisi, tuleb uuesti hinnata keskkonnamõjusid või kogu spektrist mingit aspekti. Küllap nii selgub tõde ja tagatakse ka maksimaalne keskkonnahoid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Minul on küll hea meel, et valitsus ei võtnud vastu sellist totrat otsust, et oleks peatanud kogu tegevuse, mis puudutab kaevanduslubasid ja uuringuid. Tegelikult on õige, et neid asju tuleb menetleda ja uurida. Maavarasid uurivad kõik riigid ja tegelevad nende kaevandamisega. Selle protsessi peatamine on minu arvates totrus. Aga millal hakatakse uuesti lubasid välja andma?

Andrus Ansip

Aitäh! Neid uuringulubasid on ju antud. Ei saa öelda, et tung uurida oleks väga suur ja et see oleks massiline. Neid lubasid on ikka antud. Kuid tegemist ei ole valitsuse pädevuses oleva keelamisega ehk valitsus ei saa öelda, et jah, seadused Eestis küll kehtivad, aga me keelame ära seaduste täitmise. Ettepanek seadustele vilistada ei ole päris kohane. Enne jäi selgeks rääkimata põlevkivi aherainest toodetava killustiku teema. Teatavasti on põlevkivi aherainest võimalik eraldada materjali, millest on võimalik toota killustikku. Tüüpiliselt ei ole see killustik sellise kvaliteedi ja sellise tugevusastmega, et seda saaks kasutada tee-ehituses. Eesti puhul saab seda kasutada näiteks parklate ehituses, kuid tee-ehituseks vajame tugevamat materjali. Aherainest toodetud killustikuga meil väga suuri probleeme ei ole. Aga selle materjali omahinnast moodustavad transpordikulud teatud juhtudel päris suure osa. Mida lähemalt on võimalik teede või parklate ehituseks kõlblikku maavara hankida, seda vähem see parkla, tee või mõni muu rajatis Eesti rahvale maksma läheb. Ökonoomsusaspekti peame me kindlasti ka tulevikus silmas pidama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valdur Lahtvee!

Valdur Lahtvee

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Seadusandja ja rahvaesindajana ei saa ma kuidagi nõus olla teie seisukohaga, just nagu oleks Riigikogu otsus seadustele vilistamine. Te eksite. Sellele otsusele eelnes väga põhjalik Riigikontrolli audit, mis tuvastas, et mineraalsete ehitusmaterjalide kaevandamise, arvepidamise ja järelevalve osas pole riigis kord majas. Osutati väga konkreetsetele puudustele. Selle põhjal tegi Riigikogu vastava otsuse, kus ta pani valitsusele konkreetselt ette see tegevus peatada, kuni pole valmis tehtud mineraalsete ehitusmaterjalide arengukava. Pretsedent, kui esineti sellise initsiatiiviga, millele järgnes valitsuse poolt seadusmuudatus, oli põlevkivi arengukava tegemise puhul, kui valitsus vastavalt Riigikogu otsusele tegi maapõueseaduses sellise muudatuse. Me tahame nüüd teada, mis on põhjuseks, et valitsus käitub seadusandja tahet mitte arvestades.

Andrus Ansip

Aitäh! Kui seadusandjal on kindel tahe, siis seadusandja väljendab oma kindlat tahet seaduse vastuvõtmise teel. Seaduse täitmine on kohustuslik kõigile, kaasa arvatud valitsusele. Praegu kehtivad seadused sellistena, nagu nad olid enne teie esitatud soovitust. Seadus on

ülimuslik. Soovitused on loomulikult järgimiseks, me hindame neid kõrgelt, kuid peame siiski seadust ülimuslikuks.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Ma küsin natuke tehnilise küsimuse, mis on seotud minu kui keskkonnakomisjoni esimehe tööga. Lugu pidades Eesti seadustest ja aru saades olukorrast, kus Riigikogu otsus ei ole võib-olla seaduse mõttega otseses kooskõlas, küsin: kes teie hinnangul peaks algatama vastava seadusmuudatuse ja millise aja jooksul? Muudatuse algatamise õigus on Riigikogu liikmetel, fraktsioonidel, komisjonidel ja ka valitsusel. Kas oskate tänase arutelu valguses anda soovituse, kuidas oleks otstarbekas see seadusmuudatus algatada?

Andrus Ansip

Seaduseelnõu algatamine või seaduse muutmise eelnõu algatamine on Eestis tehtud väga lihtsaks. Minu meelest on see maailmas üks madalamaid barjääre, mis üldse seaduseelnõu algatamiseks on kehtestatud. Iga Riigikogu liige võib esineda seadusandliku initsiatiiviga. Kui keegi näeb suurt probleemi, siis tuleb selle probleemi lahendus vormistada eelnõuna ja anda see Riigikogu menetlusse. Täpselt samasugune võimalus on olemas ka Vabariigi Valitsusel ja kui nähakse suurt probleemi, siis loomulikult initsiatiiviga esinetakse. Viimasel ajal ei ole probleem mitte selles, et initsiatiivi oleks vähe üles näidatud. Hoopis vastupidi, on kõlanud väga autoriteetseid etteheiteid valitsuse aadressil, et valitsus on liiga kergekäeliselt valmis esitama eelnõusid Riigikogule, et Riigikogu muudaks juba kehtivaid seadusi. Pean pattu tunnistama, meil on jälle plaanis muuta peaaegu pooli Eestis kehtivaid seadusi, seda seoses Eesti liitumisega eurotsooniga. Ma palun juba ette, et mind ei rünnataks sel puhul kriitikale mittereageerimise argumentide ja muu sellisega.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kohalike omavalitsuste olukord

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Toomas Varekilt regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Austatud regionaalminister! Eestis on üle 220 omavalitsuse, 15 maakonda ja üks riik, meie riik. Ma lähtun sellest artiklist, mis ilmus eile Eesti Päevalehes. Riigikontroll on toonud seal välja, et tavainimeste jaoks on riigi teenuste kättesaadavus maakondades katastroofiline. Kahes maakonnas hindab Riigikontroll olukorra rahuldavaks, neljas maakonnas on see kriitiline ja üheksas maakonnas ei vasta nõuetele. Kas need reformid, mida oleme läbi viinud ametiasutustes, migratsiooniametis, kohtusüsteemis, haigekassas, politseisüsteemis, ei ole ennast õigustanud, kas oleme olnud valel teel?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Loomulikult tahaksime, et riigiasutus asuks iga inimese kodule võimalikult lähedal. Reaalsus on see, et meil on hõreasustus ega ole võimalik iga inimese kodu juures riigiasutust pidada. Kui me räägime teenustest, siis ma ei nõustu hinnanguga "katastroofiline". Minu arust Riigikontroll seda sõna ei kasutanud. Muide, see raport on esialgne, see ei ole veel lõplikul kujul, see on esialgses vormis. Seal kaardistati neid riigi osutatavaid teenuseid, mille saamiseks inimene peab kohale sõitma, näiteks migratsiooniameti teenused. Need teenused, mida seal uuriti, ei ole kodanike igapäevaelu puudutavad teenused. Kui me räägime näiteks inimeste turvatundest, politseiteenusest, kui me räägime kiirabist või sellistest teenustest, siis neid seal ei käsitletud. Seal käsitleti üldjuhul teenuseid, mida inimesel võib vaja minna näiteks üks kord elus. Seal oli näide, et kui Hiiumaal elav mittekodanik soovib sooritada keeleeksamit, siis see on tõesti probleem, tal kulub väga palju tunde selleks, et ta saaks selle eksami sooritada. Aga see ei ole iga päev vajatav teenus. Inimestele osutavad iga

päev vajaminevaid teenuseid põhiliselt kohalikud omavalitsused, mitte riigiasutused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Varek, esimene täpsustav küsimus!

Toomas Varek

Aitäh! Jah, kui ma ütlesin sõna "katastroofiline", siis oli see võib-olla natuke karmilt öeldud, aga auditis on öeldud, et on tegemist kriitilise olukorraga, ja ma lähtusin sellest. Ega kriitiline olukord ei ole enam kaugel katastroofilisest olukorrast. Kui inimesel läheb teenuse saamiseks aega ikkagi peaaegu terve päev, siis see ei ole normaalne. Millised on järgmised sammud, et olukord hakkaks paranema, et meie riik ei muutuks riigi osutatavate teenuste kättesaadavuse poolest suurte linnade keskseks, sest rahuldav on olukord ainult Tallinnas, Ida-Virumaal ja Tartumaal? Kas lähitulevikus tehakse sellest auditist teatud järeldused? Ega auditi sisu ei muutu, kuigi see audit on praegu esialgne.

Siim Valmar Kiisler

Probleem muidugi on, ma nõustun teiega. Aga kui te graafikutes neid protsente vaatate, siis need jäävad kümne kanti. Üks järeldus, mida me kindlasti peame tegema, kui Riigikontrolli raport lõplikult valmib, on see, et me peame läbi mõtlema ühistranspordi marsruudid sellest aspektist, et inimene saaks käia riigiasutustes, kui tal seda vaja on, ja saaks seda teha mõistliku aja jooksul. Kui inimene peab jääma maakonna- või regioonikeskusesse ööbima, kuna tal ei ole transpordivahendit õhtul koju tagasi sõitmiseks, siis see ei ole kindlasti normaalne olukord, ükskõik kui harva tal võib seda teenust ka vaja minna, kas näiteks üks kord viie aasta tagant või veelgi harvemini. Kindlasti on see probleem. Selge, et me ei saa pidada, nagu ma ütlesin, riigiasutust iga kodu kõrval, aga me peame liikumisteed, ühendusteed sellest aspektist läbi mõtlema. Siin on muidugi suur ülesanne praegu maavalitsustel, aga kindlasti ka Maanteeametil, kes selle küsimusega tegeleb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Varek, teine täpsustav küsimus!

Toomas Varek

Aitäh! Me oleme küllaltki kaua Euroopa Liidus olnud. Ma arvan, et teistes Euroopa Liidu liikmesriikides on nende teenuste kättesaadavus tunduvalt parem. Tasuks sealt natukene malli võtta. Te enne nimetasite, et paljudes asjades on süüdi just kohalik omavalitsus. Kohalik omavalitsus on tavakodanikule kõige lähemal asuv asutus, kes talle teatud teenuseid osutab. Sellel aastal on meid õnnistatud rohke lumega ja omavalitsused on küllaltki hästi hakkama saanud. Omavalitsuste, eriti linnade kohta on ka kriitikat tehtud, miks ei ole suudetud teid lahti lükata, aga ma võtan tähelepanu alla vallad. Nimelt on vallad oma teede lahtilükkamisega hästi hakkama saanud, kuid raha pole jätkunud. Eelnevatel aastatel on antud raha aktsiisist laekuvatest summadest ja see on makstud ära märtsikuuks. Paljud vallad on praegu ettevõtjatele võlgu. Nimelt ei jätku eelarves vahendeid. Kas on arutatud täiendavate rahasummade või aktsiisist laekuva raha maksmist märtsikuus omavalitsustele?

Siim Valmar Kiisler

Ma hakkan pihta sealt, et te ütlesite, härra Varek, et omavalitsused on süüdi. Nad ei ole milleski süüdi, vastupidi, omavalitsused on väga tublid. Ma tahtsin öelda, et nad osutavad enamiku nendest teenustest, mida inimesed iga päev tarbivad. Mis puudutab rahalist olukorda, siis kindlasti on teede lumest puhastamise kulud lisakulud, mis on juurde tulnud, aga see on lihtsalt jäämäe veepealne osa. See on suhteliselt väike osa omavalitsuste eelarvest, mis lihtsalt näitab, et olukord on kriitiline. Samal ajal me näeme, et on omavalitsusi, nagu Tallinn ja Pärnu, kus on väga suur defitsiit, need moodustavad suure osa kõigi omavalitsuste defitsiidist, mis praeguste arvestuste kohaselt tuleb isegi väiksem, kui planeeriti, ja seal ei ole olukord teede lahtilükkamisega, pehmelt öeldes, sugugi mitte parem. See sõltub kokkuvõttes ikkagi üldisest rahakasutusest. Mis puudutab täiendavat rahasüsti teede korrashoiuks, siis valitsus seda küsimust arutanud ei ole. Nagu te teate, omavalitsuste olukord on üldiselt raske ja selleks on meil planeeritud n-ö stabiliseerimise vahendid eelarves, kokku 120 miljonit krooni selle aasta peale, mida on võimalik kasutada vastavalt vajadusele.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd seitse kohapeal registreeritud küsimust, viimane on Inara Luigas. Alustame kolleeg Arvo Sarapuust.

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea regionaalminister! Riigikontrolli aruanne puudutas ikkagi ka seda, et eri ministeeriumid kipuvad regionaalministri vahelesegamiseta tegema asutustes kärpeid ja reforme sel moel, et lihtsalt vähendatakse väiksemates kohtades riigiasutuste kohalolekut ja kellegagi seda ei kooskõlastata. Keskerakond algatas seaduseelnõu, mille järgi peavad riigiasutused oma kärpeid ja reforme omavalitsusliitudega kooskõlastama. Samuti luuakse selle eelnõu järgi omavalitsusliitudele arengueelarve, et oleks võimalik tasakaalustada, ütleme, omavalitsuste erinevusi. Nüüd on mul teile küsimus: mis te arvate, kas ei oleks viimane aeg anda omavalitsusliitudele raha ja õigused, selleks et kohapeal asju edasi viia?

Siim Valmar Kiisler

Pikk küsimus oli, mul läks algus juba meelest ära, sa rääkisid nii pikalt. Loomulikult tahaks anda omavalitsusliitudele rohkem raha. Aga kust seda raha võtta? Kellelt? Omavalitsusliidud on meil toiminud nii, et omavalitsused on liitunud ühistegevuseks ja pannud raha kokku. See ongi see ühistegevuse vorm. Kui see nüüd muutuks mingiks teiseks struktuuriks, kes jagaks ümber riigieelarvelisi vahendeid, siis tekib küsimus, kust seda raha võtta, et sinna üle tõsta. Mul tuli nüüd küsimuse algus ka meelde, sa küsisid riigiasutuste paiknemise kohta. Jah, näiteks migratsiooniamet, need otsused tehti juba mitu aastat tagasi ära. Ma ei oska isegi öelda, kui palju tookord regionaalministriga konsulteeriti. Aga praegu olen ma valitsuses alati väljendanud seisukohta, et kui efektiivistatakse struktuure (selge on, et aeg-ajalt on teatud struktuure vaja efektiivistada ja ka inimesi koondada, kui raha ei ole), siis tuleb seda teha tasakaalus, selles mõttes, et töökohtade vähenemine maapiirkondades või, ütleme, väljaspool Tallinna ei tohiks protsentuaalselt olla suurem kui Tallinnas. Pigem võiks see olla vastupidi. Ma näen siin eelkõige töökohtade küsimust. Teenuste pool on ka loomulikult tähtis, aga väga tähtis on, et töökohtade arv oleks tasakaalus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Tänan, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Lähen edasi sama teemaga, omavalitsused ja nende võimalused teenuseid osutada. See sõltub siiski palju ka rahakotist. Jah, eelmisel aastal vähendati tugevasti omavalitsuste tulubaasi, mitmesaja miljoni krooni võrra. Siin on juttu olnud lumekoristamisest. Paljudes omavalitsustes võib juhtuda nii, et lumi saab küll ära koristatud, aga rohkem hooldustöid selle aasta jooksul enam teha ei jõuta või tuleb pingutada mõne teise valdkonna arvel, et ka teehooldusega hakkama saada, et autod teedel ja tänavatel aasta teisel poolel päris ära ei laguneks. Teie olete omavalitsusliitudega peetavate läbirääkimiste delegatsiooni juht. Omavalitsusliidud on pidevalt taotlenud tulubaasi täielikku taastamist või vähemalt osalist taastamist, vahendite suuremat eraldamist. Kuidas kavatsete neid taotlusi toetada? Mis te arvate, kas järgmise aasta eelarves omavalitsuste olukord teie tegevuse toel rahaliselt paraneb?

Siim Valmar Kiisler

Nagu ma juba ütlesin, see, et lumekoristusraha on puudu, tuleneb üldisest rahalisest olukorrast. Kellel raha on, sellel on, ja siis ta jaksab maksta ka lumekoristuse eest, ja kui ei ole raha muuks tegevuseks, siis ei ole raha ka lumekoristuseks. See on lihtsalt väga hea indikaator, kus see kitsaskoht tuleb kiiresti välja, saab selgeks, kas on vaba raha või ei ole. Te räägite raha äravõtmisest. Põhiline tulubaasi vähenemine tuleneb lihtsalt inimeste tulude vähenemisest. Kui me vaatame tulubaasi vähenemist, siis see on praegu stabiliseerunud 16% peal, hinnanguliselt veerand sellest on tulumaksuprotsendi kärpe tagajärg, kolm neljandikku sellest tuleneb lihtsalt sellest, et inimesed kahjuks teenivad vähem ja seetõttu maksavad ka vähem makse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Eesti on küll väike, aga regiooniti õige erinev. Ilmselt sellepärast meil ongi regionaalminister, et neid regionaalseid eripärasid arvestataks. Üks raskemaid regioone on Kagu-Eesti ja Võrumaa. Tööpuudus on seal teiste piirkondadega võrreldes üsna suur. Paljud loomapidajad on loobunud või loobumas piimakarja pidamisest, sest vedu on raskendatud, teed on halvas olukorras. Tõsi, sellel talvel on Võrumaa teed, nii riigiteed kui ka omavalitsuste hooldatavad teed, üllatuslikult hästi korras, nii et ei ole midagi ütelda. Aga rahalistes raskustes on nad ikka. Te ütlesite, et on olemas stabiliseerimise vahendid. Kas Võrumaa saab sealt raha, kui palju ja milleks?

Siim Valmar Kiisler

See varu, mis meil eelarves on, on mõeldud Eesti jaoks tervikuna. Vaadatakse iga omavalitsust eraldi, see ei ole maakondliku jaotuse põhine. Aastal 2009 suutsime me kompenseerida normaalsest suuremad tulubaasi kukkumised nendele omavalitsustele, kelle tulubaas kukkus rohkem kui 16,7%, nad said lisakompensatsiooni. See on mõeldud sellisteks juhtumiteks, et neid järele aidata, ja teiselt poolt muidugi selleks, kui omavalitsused tulevad saneerimistaotlusega ja vajavad veelgi tõsisemat abi. See raha on mõeldud selleks.

Ma palun vabandust härra Aabilt, mul jäi eelmisest küsimusest pool vastamata! Mis puudutab läbirääkimisi riigi ja omavalitsuste esinduste vahel, siis ma arvan, et kindlasti oli aastaks 2010 hea tulemus see, et me hoidsime rahastamise samal tasemel. Kui me vaatame, kuidas muutusid muud eelarveread, siis samal tasemel hoidmine oli hea tulemus. Kindlasti tahaks perspektiivis tõsta selle endisele tasemele, aga täna on veel selgelt vara öelda, mis võimalused meil aastal 2011 on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Infrastruktuuriinvesteeringuid on paljudel omavalitsustel raske teha, võib isegi öelda, et võimatu teha, sest oma raha ei jätku ja laenu ei anta, riik ei lubagi. Tegelikult just investeeringud annaksid palju juurde, looksid aastakümneteks väärtusi ja samas oleks see ka väga hea võimalus omavalitsuste tulubaasi täiendamiseks. Kas riigil on kavas tulla kohalikele omavalitsustele selles osas appi või milliseid lahendusi te siin valdkonnas näete?

Siim Valmar Kiisler

Kui te räägite infrastruktuuriinvesteeringust üldiselt, siis väga paljudes valdkondades investeeritakse praegu infrastruktuuri eelkõige struktuurifondide vahendeid, konkreetsemalt saan ma rääkida regionaalvaldkonna vahenditest. Kui meil on kokku üle kuue miljardi krooni, siis ma toon näitena, et ainuüksi KOIT kava, mis on mõeldud otseselt maapiirkondadele ja väiksematele linnadele, moodustab sellest perioodi jooksul 2,25 miljardit krooni. Tänaseks on meil selle raha kohta sisuliselt ka otsused olemas, mis tähendab seda, et see raha läheb kohalikele koolimajadele, lasteaedadele, rahvamajadele, hooldekodudele, see on puhas investeerimisraha, mille abil saavad kohalikud inimesed tööd nii objektide ehitamisel kui hiljem ka kasutamisel. Need on enneolematult suured summad. Näiteks ainuüksi KOIT kava raames rahastame me koole umbes miljardi krooniga. Kui te mäletate, siis omal ajal ei kujutatud sellist summat ettegi ja "21. sajandi kooli" puhul räägiti sellest, et unistatakse miljardist kroonist. Investeeringutoetused lasteaedadele üle Eesti on pool miljardit krooni ja ma rõhutan, et siit on välja jäetud linnalised piirkonnad, linnalistele piirkondadele on veel eraldi toetusprogrammid, ka väga suures mahus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Oskate te öelda, kas on olemas hinnang kohalike omavalitsuste seisu kohta seoses sellega, et neil väheneb tulubaas ja võib-olla poole aasta jooksul peavad nad oma eelarved üle vaatama? Te kasutasite sõna "saneerimine". On teil ülevaade sellest, kui palju kohalikke omavalitsusi on sellel piiril, et saneerimisküsimus on nende jaoks juba homme aktuaalne? Te rääkisite ka 120 miljonist kroonist stabiliseerimisvahenditest. Mis tingimuste järgi ja millal ko-

halikud omavalitsused võivad teie poole pöörduda, et oleks võimalik seda raha saada?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Mis puudutab stabiliseerimisvahendeid, siis kõigepealt me vaatame, mis on omavalitsustes aasta jooksul üldse toimunud, kes vajavad seda abi kõige rohkem. Praegu on siiski alles märtsi algus. Me ei oska öelda, kui halvaks või heaks kellegi seis aasta jooksul võib minna. Selle põhjal tuleb teha ka otsused, kes mis hetkel vajab seda abi kõige rohkem. Me ei saa panna omavalitsusi ühte patta. Näiteks selle aasta kahe esimese kuu laekumised näitavad, et seitsmes omavalitsuses on tulud suuremad kui möödunud aastal. See on muidugi väike arv. Enamikul omavalitsustel tulud kukuvad ja on terve hulk omavalitsusi, kus tulud on kukkunud rohkem kui 25%. Siin peab tõesti lähenema üksikjuhtude põhjal. Kui asi on väga hull, siis seda, millal on õige hetk tulla saneerimistaotlusega, hindab omavalitsus ise. See on kohaliku volikogu otsus võtta see vastutus ja öelda, et nad lähevad nüüd riigi abi paluma. Me ju näiteks teame, et on palju juttu olnud Pärnust. See ei ole mingi saladus. Võimalik, et tuleb ümber hinnata Pärnu linna vastuvõetud eelarve, me ei tea seda täna. Võibolla ka Tallinnal tuleb ümber hinnata nende vastuvõetud eelarve. Muide, on palju omavalitsusi, kes ei olegi selle aasta eelarvet vastu võtnud, sest seaduse järgi on neil võimalus seda teha aasta esimese kolme kuu jooksul ja mõned ongi teadlikult seda otsust edasi lükanud, et saada paremat pilti sellest, mis aasta jooksul tuludega toimuma hakkab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Tänan, proua juhataja! Austatud minister! Te vastutate regionaalpoliitika eest Eestis. Siin oli juba juttu Riigikontrolli auditist. See audit näitab riigi osutatavate teenuste puudulikku kättesaadavust osas maakondades. See pole teile ju ometi uudis, et tulemus on selline, et osa inimesi peabki terve päeva kulutama selleks, et teenust kätte saada. See kõik mõjub ka kogu maakonna infrastruktuurile ja teistele valdkondadele. Ütelge, palun, millega te veenate noori inimesi osas maakondades edasi elama! Kas see ongi teie regionaalpoliitika?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Nagu ma juba ütlesin, need teenused, mida käsitleb Riigikontrolli raport, on teenused, mida inimene tarbib suhteliselt harva. Näiteks migratsiooniametiga ei aja me asju mitte igal aastal, ütleme nii. Kindlasti ei langeta noor inimene otsust, kas elada maal või mitte, selle põhjal, kui kiiresti ta passi kätte saab. Mul oli väga huvitav kohtumine möödunud nädalal Värskas noorte inimestega, kes kas on pärit juba mitu põlve Setumaal elanud suguvõsadest või kes on võtnud vastu otsuse ja kolinud kas Tallinnast või Tartust Setumaale elama. Need olid väga huvitavad vestlused. Need inimesed rääkisid, kui raske neil oli alustada ja mida neil vaja oli. Nad tõid üldiselt välja ühed ja samad asjad: vesi, elekter, internet, teed. Kui see kõik on olemas, siis muud probleemid saavad lahendatud. Loomulikult, kui lapsed on väikesed, tulevad siia juurde lasteaed ja kool. Üldiselt nende teemade ümber see asi käib. Aga need noored inimesed, kes olid selle otsuse langetanud, ja ka puht linnainimesed, linnas kasvanud inimesed, kes olid maale elama läinud, panid mulle südamele, et me räägiksime rohkem sellest, et elu maal on võimalik. Neile tegi kõige rohkem muret see, et nende tuttavad vaatavad neid nagu ehmatusega, et kuidas nad seal üldse elada saavad. Liiga palju on meediamüra. Nende palve oli rohkem rääkida sellest, et elukeskkond maal on väga hea, tervislik ja inimsõbralik, seal on täiesti võimalik toime tulla, ei ole sugugi nii, et peab ära minema. See oli nende mure.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Mul on hea meel, et me selle teemaga jõudsime Setumaale. Ma tahtsin küsida ühte teist küsimust, aga teema on kohalike omavalitsuste olukord ning olukorrad ja probleemid on paljudel kohalikel omavalitsustel sarnased, kuid paljude probleemid on ka erinevad. Olin laupäeval Räpinas, kohtusin inimestega ja neil oli üks suur

jätkuv mure, nimelt piiriületus ja viisad. Nad ütlesid, et Venemaa Föderatsioon on nõus andma pikaajalisi mitmekordseid viisasid inimestele, kes teevad haridus-, teadus- ja kultuurialast koostööd, kuid paljud inimesed ei lähe sinna alla. Inimesed on leidlikud ja on võtnud kommertsviisasid. Kuid vanemad inimesed, kellel on põhjus ületada kontrolljoont, sest nad tahavad käia oma lähedaste kalmudel, küsivad, millist lahendust teie pakute, kuidas nemad saaksid pikaajalist mitmekordset viisat.

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt, nagu te teate, meie tegeleme omalt poolt kahjuks tagajärgede leevendamisega. Me tegeleme sellega, et kompenseerime neile inimestele, kes on sunnitud viisa ostma raha eest, selle hüvitamisega oma võimaluste piires. Möödunud aasta lõpu poole me laiendasime seda kasusaajate ringi. Varem oli see ring kitsam ja hõlmas lähisugulasi, nüüd saab kompensatsiooni näiteks ka inimene, kes läheb oma abikaasa vanaemale külla või tema hauale. Möödunud aastal oli kompensatsioonisaajate nimekirjas 750 inimest. Muidugi ei lahenda see nende inimeste probleeme. Nad peavad käima konsulaadis, sellega on seotud reisikulud. Te teate seda väga hästi. Aga kahjuks ei saa ma regionaalministrina lahendada viisaprobleemi Venemaaga. Ma olen seda teemat pisut markeerinud Venemaa regionaalministriga, aga ka temal ei ole pädevust seda küsimust lahendada. See on riikidevaheliste kokkulepete küsimus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Rahvastikuregister

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar! Jälle küsimus regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Mark Soosaar

Lugupeetud regionaalminister Siim Valmar Kiisler! Kui me võtame kätte meie põhiseaduse ja vaatame selle regulatiivosa, siis me näeme seal paragrahve 51 ja 52, mis räägivad seoses keelekasutusega Eesti püsielanikest. Kui me uurime ka alamastme seadusi, näiteks rahvastikuregistri seadust, siis avastame, et ükskõik kuidas me seda seadust ka ei loe – algusest lõpuni või lõpust alguseni –, püsielaniku mõiste sisu me ei leia. Meil on küll tulumaksuseadus, kus räägitakse residendist: inimene muutub residendiks, kui ta on 183 päeva Eestis elanud. Mis te arvate, miks ei ole rahvastikuregistri seaduses, mis on kehtinud juba kümme aastat ja mida on 20 korda muudetud, püsielaniku staatust määratletud? Ja mida tuleks ette võtta, et see mõiste saaks sisustatud?

Siim Valmar Kiisler

Kuritarvitan natuke sellele küsimusele vastamiseks antud aega ja ütlen, et peaminister ja välisminister tegid mulle märkuse, et viisasuhted Venemaaga ei ole mitte ainult riikidevaheline küsimus, vaid Euroopa Liidu ja Venemaa vaheline küsimus.

Aga nüüd teie küsimuse juurde. Te olete ju ise ka väikesaarte seaduse muutmise töörühmas. Põhjus, miks ei ole püsielaniku mõistet seaduses sisustatud, on väga lihtne: ei suudeta kokku leppida, mille alusel otsustada, kes on püsielanik. Kes on püsielanik saarel, kust sisuliselt 100% rootsikeelne elanikkond on välja rännanud ja elavad uued pered, või kes on püsielanik mõnel teisel saarel, kus on mitme põlvkonna jooksul elanud eestlased, aga nüüd käivad inimesed tööl Soomes või Tallinnas või kuskil mujal? Kes on kohalik kogukond? Saarte üldkoosolekutele tuleb üldjuhul väga vähe osalejaid. Kellele anda õigus ütelda, et sina, mees, või sina, naine, oled sel aastal liiga palju päevi ära olnud, ma pole sind siin kohanud ja seega sa ei ole enam püsielanik? Kellele selle subjektiivse otsuse tegemise õigus anda? Seda peaks saama kuidagi väga objektiivselt mõõta, nii et selle otsuse saaks langetada ka seadusandja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Ma arvan, et püsielaniku staatuse vajadus ei piirdu ainult väikesaartega. Meil nõuaks seda täiendust kindlasti näiteks tulumaksuseadus, jäätmeseadus ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise sea-

dus. On täiesti ebanormaalne, et kaks kuud enne valimisi inimene muutub mõne omavalitsuse elanikuks ja võib-olla kandideerib volikogusse. Näiteks Põhjamaades on see välistatud – see aeg peab olema vähemalt üks aasta. Kalapüügiseadus, jahiseadus – terve hulk seadusi tegelikult januneb püsielaniku staatuse määratlemise järele. Selles küsimuses ollakse nagu kahes lehes: üks osa seadusandjaid arvab, et inimest ei tohi muuta sunnismaiseks, teised arvavad, et püsielanikuks olemine võiks olla auküsimus. Kumba leeri teie toetate?

Siim Valmar Kiisler

Minu arvates meil on nii vaba maa, et meil ei saa kedagi sunnismaiseks muuta, niikaua kui see põhiseaduslik kord meil kehtib. Kui püsielanik tähendab midagi sisulist selles mõttes, et selle taga on mingid materiaalsed soodustused, valimisõigus või midagi muud, siis selle määratlemiseks peab olema mingi objektiivne kriteerium.

Jah, me oleme ka seoses nendesamade n-ö Paldiski juhtumitega arutanud, kas mitte tuua valimisnimekirjade lukku löömise kuupäeva ettepoole. Praegu on ju ka olukord, et kui sa muudad oma elukohta näiteks kaks päeva enne valimisi, siis valida võid ikka selles omavalitsuses, kus sa seni elasid. Seda kuupäeva on tegelikult nihutatud, küll tehnilistel põhjustel eelkõige, aga seda saab tuua veelgi ettepoole. Õige on see, et kui jutt on materiaalsetest soodustustest, siis see määratlus peab olema objektiivne. Aga öelda, et inimestel, kes on kusagil elanud näiteks aasta või kaks, on paremad tingimused – see on kaheldav. Me näeme muidugi, et mõni omavalitsus rakendab seda. Taas tuleb näiteks tuua Tallinna linn, kes on seadnud tingimusi, et inimene peab olema Tallinnas elanud teatud aja, et saada seda toetust või toda soodustust. See on võimalik. Aga nii ei saa kindlasti olla, et keegi kuskil otsustab, et mulle tundub, et sa oled õige püsielanik, ja teise inimese kohta ütleb, et minu arvates sa ikka ei ole päris püsielanik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, teine täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Mulle meeldivad teie mõttekäikudest ainult pooled, sest need mõttekäigud on väga vastuolulised. Aga mulle tõesti meeldib see põhimõte, et mõni asjamees ja ka väga väike kogukond ei saa selle üle otsustada, kas inimene on püsielanik või mitte. Aga meil on olemas andmekogude seadus, mis lubab kohalikel volikogudel või siis ka kohalikel omavalitsustel – ma pean silmas vallavalitsusi – pidada teatud registreid. Ja selleks, et anda inimestele kas soodustusi või mis veel tähtsam, teatud õigusi – toon näiteks kalapüügiõiguse ja võib-olla ka hüljeste küttimise õiguse –, on üks kohaliku omavalitsuse volikogu minu arvates küll piisavalt pädev. Ta teab, kas üks või teine inimene elab aasta ringi saarel või rannikul ja saab näiteks kalapüügiga tublisti hakkama. Miks mitte toetada seda mõttekäiku?

Siim Valmar Kiisler

Ma jään seisukoha juurde, et see kriteerium peab olema kuskil objektiivselt kirjas. Rahvastikuregister pakub omavalitsustele kõiki neid võimalusi. Omavalitsused on selle registri volitatud töötlejad ja saavad registreerida inimese oma elanikuks ja saavad ta registris oma nimekirjast ka kustutada. Kindlasti on omavalitsusel võimalus pidada mingit oma väikest tabelit, kus on kirjas, et see inimene käis siin meie valla territooriumil, nägin teda eile, oli olemas. Ja nädal tagasi nägin ka, et ta oli olemas. Aga ma arvan, et see on üsna tülikas. Kui tekivad vaidlused, kuidas siis seda tõestada? See peab ikka olema fikseeritud. Üldiselt aga on Eesti riik nii üles ehitatud, et kui inimene ise ütleb, et ta on selle koha elanik, siis sellest peaks piisama. Muidugi ei tohi inimene elukoha kohta valetada, et saada näiteks mingit hüvitist – seda keelab meil muide ka seadus.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Tänan, proua eesistuja! Austatud regionaalminister! Kahetsusväärselt kajastuvad rahvastikuregistri muudatused maksumaksjate registris vaid üks kord aastas. Seega laekuvad konkreetse kodaniku maksud terve aasta sellele

omavalitsusele, mille registris ta oli eelmise aasta detsembri lõpu seisuga. Kas te peate võimalikuks või vajalikuks, et e-riigi väärilselt need kaks registrit kooskõlastavad oma andmeid tihemini, näiteks kord kvartalis või kord kuus?

Siim Valmar Kiisler

Oleme seda muide arutanud. Sellel on oma plussid loomulikult. Aga sellega on üks suur probleem: see muudab omavalitsustel oma eelarve koostamise ja tulude prognoosimise veelgi raskemaks. Stabiilsus on väga vajalik. Me teame, et perearsti ei saa ka millal tahes vahetada ja selleks peab olema väga konkreetne põhjus. Perearst vajab kindlat rahastamist, ta peab saama ette näidata, et tal on nii palju patsiente ja nende teenindamiseks kulub teatud hulk raha. Sama on omavalitsustega: neil on stabiilsust vaja. Eriti praeguses olukorras me võime nad lükata veelgi raskemasse olukorda, kui teie ettepaneku ellu viime. Aga jah, idee iseenesest tundub päris hea.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Hea minister! Kas ma saan õigesti aru, et regionaalministri seisukohalt on meie rahvastikuregistri seadus selles mõttes piisavalt selge, et on teada, kes on mingi koha püsielanik? Vähemalt keskkonnaministri arvates ei võimalda meie õigusaktid küllaldase selgusega määratleda püsielanikku näiteks kalapüügiseaduses või ka looduskaitseseaduses antavate õiguste seisukohalt.

Siim Valmar Kiisler

Me oleme esitanud rahvastikuregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu ja valitsus on kahel korral neidsamu probleeme arutanud. Oleme arutanud ka võimalust, mis siis, kui inimene saaks kusagil registris näidata esimese, teise ja kolmanda elukoha. Mõnes riigis on selline võimalus. Meie praegune lähenemine on olnud, et inimesel on üks registreeritud elukoht, millele ta saab lisada täiendavalt sideaadresse, kus ta veel asub. See üks registreeritud elukoht on see, kus ta saab valida, kuhu laekuvad tema maksud, aga ta võib olla kättesaadav ka teisel aadressil, mille ta riigile ka esitab. Tõesti, tänapäeva Eestis öelda, kas auväärt Riigikogu liige elab püsivalt Tallinnas või oma kodukohas kuskil väljaspool Tallinna – see on kokkuvõttes deklareerimise küsimus, ega inimesel ei saa järel käia. Võib-olla Riigikogu liikme puhul veel saab jälgida, kus ta parajasti asub, teiste inimeste puhul ilmselt mitte.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Taastuvenergia teemaplaneering

Esimees Ene Ergma

Nüüd on Valdur Lahtveel võimalus esitada üks küsimus regionaalministrile.

Valdur Lahtvee

Hea minister! Küsimus on lihtne: millal on meil rõõm lugeda riiklikku taastuvenergia teemaplaneeringut?

Siim Valmar Kiisler

Ma kujutan ette, et lähiaastatel. Seis on praegu selline, et me oleme algatanud terve Eesti üleriigilise planeeringu, mille puhul kindlasti üks oluline teema on energeetika. Teiselt poolt, nagu te teate, koostatakse vastavalt koalitsioonilepingule Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis taastuvenergeetika tegevuskava. Kolmas sellega haakuv teema on see, et meil on neljas maavalitsuses algatatud tuule-energeetika teemaplaneering, milleks me oleme oma ministeeriumis ette näinud kaasfinantseeringu, kuna neil õnnestus saada toetust Norra programmi summadest. Niisugune on praegune seis. Seega pakilisemaid probleeme lahendatakse ja küllap järgmistel aastatel hakatakse kindlasti arutama ka üleriigilise taastuvenergia teemaplaneeringu küsimusi.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kuna infotunni aeg on läbi saanud, siis ma tänan kõiki küsimuste esitamise eest! Ning tänan ka peaministrit ja ühte ministrit vastamise eest ning teist ministrit kohaloleku eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu seitsmenda töönädala kolmapäevast istungit. Kas kolleegid soovivad üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu: esiteks, toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu ja teiseks, toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab mõlema seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Piimandussektori jätkusuutlikkuse pärast mures olevad Keskerakonna fraktsiooni liikmed on esitanud arupärimise põllumajandusminister Helir-Valdor Seedrile. Otsene ajend on see, et Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda viis veebruaris läbi Eesti piimatootjate küsitluse, millest selgub, et ligi veerand piimatootjatest on sunnitud tootmise lõpetama. Põllumajandus-kaubanduskoja nõukogu esimees Aavo Mölder on seda üsna karmilt kommenteerinud. Ta on ütelnud, et sisuliselt ainsa riigina Euroopas ei ole Eesti oma põllumajandusturgu kaitsnud. Riigieelarve kaudu ei ole suudetud seda kompenseerida. Nii on tegemata hulk investeeringuid, toetuste baasperioodide näitajad on madalad ja seetõttu saabki põllumajandustootjatele vähem toetust anda. Meil on kirjas viis küsimust: kuidas minister seda uuringut kommenteerib, mida suudetakse ette võtta ja mis tulevikus saab. Annan selle arupärimise edasi.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! 11 Keskerakonna fraktsiooni liiget soovivad üle anda arupärimise keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. See on seotud Riigimetsa Majandamise Keskuse avaliku huvi kaitsmise ja riigihangetega. Konkurentsiameti ja prokuratuuri eestvedamisel on algatatud väidetavalt seni kõige suurem kartellikuriteo uurimine ning esitatud kahtlustus kaheksale eraisikule ja üheksale firmale. Kahtlustuse kohaselt sai Riigimetsa Majandamise Keskus metsaveofirmade vahel sõlmitud kokkulepetega kahju 41 miljonit krooni. Arupärimises on hanke mahtude, kokkulepete ja lepingute kohta kokku viis küsimust, millele allakirjutanud soovivad vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud Eesti Vabariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Euroopa koostööriigi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; neljandaks, maaelukomisjoni eile algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on maaelukomisjon.

Olen edastanud kaheksa Riigikogu liikme arupärimise peaminister Andrus Ansipile, viie Riigikogu liikme arupärimise põllumajandusminister Helir-Valdor Seedrile ja 16 Riigikogu liikme arupärimise kaitseminister Jaak Aaviksoole. Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 rahvasaadikut, puudub 15.

1. Keeleseaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (635 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keeleseaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse juurde. Lugupeetud kolleegid! Kuna selle seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus, palun teeme veel kord kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 rahvasaadikut, puudub 16.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keeleseaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

2. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (658 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme kolleeg Tarmo Kõutsi!

Tarmo Kõuts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Arutuse all oleva seaduseelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 27. jaanuaril. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 15. veebruari, 22. veebruari ja 8. märtsi istungil. Seaduseelnõu kohta on riigikaitsekomisjon esitanud seitse muudatusettepanekut. Need tulenevad ettepanekutest, mille tegid riigikaitsekomisjoni esimees Mati Raidma ja riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engel, samuti riigikaitsekomisjonis toimunud aruteludest. Eelnõu algataja toetab kõiki komisjoni muudatusettepanekuid. Lühidalt muudatusettepanekutest.

Muudatusettepanekud nr 1 ja nr 2. Eelnõu algteksti seletuskirjale lisatud Vabariigi Valitsuse määruse kavandi punktis 9 on riigikaitseliseks objektiks Välisministeeriumi välisesindus. Riigikaitsekomisjon on seisukohal, et välisesindus ei ole otseselt riigikaitseline objekt, mistõttu see tuleb seaduses eraldi sätestada. Eespool nimetatud mõiste "Välisministeeriumi välisesindus" ei ole täpne, sest välissuhtlemisseaduse § 5 sätestab mõistena "Eesti Vabariigi välisesinduse".

Muudatusettepanek nr 3. Eelnõu algteksti seletuskirjale lisatud Vabariigi Valitsuse määruse kavandist lähtub, et lisaks Kaitseministeeriumi valitsemisalas olevatele riigikaitselistele objektidele valvatakse ka riigikaitselist vara. Määruse kavandist lähtub, et riigikaitseline vara võib asuda aga ka väljaspool Kaitseministeeriumi valitsemisala, mistõttu komisjoni arvates tuleb seaduseelnõu vastavalt täpsustada. Muudatusettepanek nr 4 täpsustab Kaitseliidu teostatava valve rahastamisega seonduvat. Muudatusettepanekud nr 5–7 muudavad ja täpsustavad eelnõu punktis 3 oleva § 35^6 sõnastust. Nimelt on selle paragrahvi aluseks varem kehtinud politseiseaduse sätted. Praeguses õiguses kehtib aga politsei- ja piirivalveseadus, kus sunni rakendamise sätted erinevad mõneti varem kehtinud politseiseaduse sätetest.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 22. veebruari istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada käesolev seaduseelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu kümnenda töönädala päevakorda kolmapäevaks, 10. märtsiks. Riigikaitsekomisjoni nimel ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas komisjon oma 8. märtsi istungil konsensusega esitada teiseks lugemiseks arutluse all oleva seaduseelnõu teise lugemise tekst koos muudatusettepanekute loeteluga ning seletuskirjaga. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu 658 teine lugemine lõpetada. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tarmo Kõuts! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Seaduseelnõu koh-

ta on seitse muudatusettepanekut. Ettepanekud nr 1, 2 ja 3 on juhtivkomisjoni esitatud ja neid on täielikult arvestatud. Ettepanekud nr 4, 5, 6 ja 7 on samuti juhtivkomisjoni esitatud ja neid on täielikult arvestatud. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Seaduseelnõu 658 teine lugemine on lõppenud.

3. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (632 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Lugupeetud Riigikogu! Valitsus on esitanud Riigikogule rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu. Selle eesmärk on tagada rahvusvahelise sanktsiooni viivitusteta ja korrektne rakendamine Eestis, et täita rahvusvahelisest ja Euroopa Liidu õigusest tulenevaid kohustusi. See seadus reguleerib rahvusvahelise sanktsiooni Eestis kehtestamist, rakendamist ja järelevalvet ning sellega muudetakse rohkem kui kolmandikku praegu kehtivast seadusest. Seetõttu on koostatud ka uus seaduseelnõu, selle asemel et hakata muutma olemasolevat.

Uue seaduse väljatöötamise tingis vajadus viia rahvusvaheliste sanktsioonide regulatsioon vastavusse rahvusvaheliste standardite ja praktikaga. Selles seaduseelnõus on ette nähtud ja kehtestatud riigisisene rahvusvahelise sanktsiooni kehtestamine ja rakendamine. Ka nähakse ette sanktsiooni rakendajate ja rakendamise tagamise eest vastutavate riigiasutuste kohustused. Erikohustused finantssanktsioonide rakendamisel nähakse ette krediidi- ja finantseerimisasutustele, registripidajatele ja õigusteenuse osutajatele. Kehtestatakse ka seni puudunud rahvusvaheliste finantssanktsioonide rakendamise üksikasjalik regulatsioon ja järelevalve, Politsei- ja Piirivalveameti rahapesu andmebüroost saab täiemahuline finantssanktsioonide rakendamise järelevalve asutus. Tema õigused ja kohustused on ka selgelt sätestatud. Lisatakse ka väärteokoosseisud rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamiseks vajalike kohustuste mittetäitmise korral.

Seadus on kavandatud jõustuma nelja kuu möödumisel Riigi Teatajas avaldamisest, et anda seaduse rakendajatele piisavalt aega seadusega tutvumiseks. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra välisminister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kutsun nüüd ettekandeks kõnepulti õiguskomisjoni aseesimehe. Kolleeg Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu esmaspäeval, 15. veebruaril. Istungist võtsid osa Robert Antropov, Elle Kull, Tiit Kuusmik, Kalle Laanet, Jaanus Rahumägi, Indrek Saar, Erik Salumäe, Ain Seppik ja Ken-Marti Vaher. Kohale olid kutsutud ka välisminister Urmas Paet, Välisministeeriumi juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekantsler Aino Lepik von Wirén ja Välisministeeriumi juriidilise osakonna Euroopa Liidu õiguse büroo direktori kohusetäitja Kadri Elias.

Kõigepealt minister tutvustas meile eelnõu. Tema ülevaate sisu oli sama, mis ta just ette kandis. Mina küsisin, kas praegune Politsei- ja Piirivalveameti rahapesu vastu võitlemise üksus on oma võimekuselt küps käesoleva eelnõuga ettenähtud ülesandeid täitma või peab võimekust suurendama. Proua Wirén vastas, et see küsimus kuulub eeskätt Siseministeeriumi kompetentsi, aga seaduseelnõu on valminud koostöös Siseministeeriumiga, kes peaks neile pandavatest kohustustest teadlik olema ja suutma neid täita. Kadri Elias lisas, et rahapesu andmebüroo on tegelikult juba praegu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse kohaselt sanktsioonide rakendaja, nii et valmisolek peaks olema.

Komisjoni esimees Ken-Marti Vaher küsis, mis on võrreldes 2003. aastal kehtima hakanud rahvusvahelise sanktsiooni seadusega kõige sisulisemad muudatused, mis tahetakse selle eelnõuga ellu viia. Minister vastas, et esimene muudatus tuleneb Euroopa Liidu liikmesusest: 2003. aastal ei olnud Eesti veel Euroopa Liidu liige. Teiseks nimetas ta seda, et praegu kehtiv seadus ei reguleeri õiguskaitse võimalusi nende isikute puhul, kelle suhtes on rakendatud rahvusvahelist finantssanktsiooni. Põhimõtteliselt need olidki kõige olulisemad küsimused.

Küsimus oli veel nõunik Linnar Liivamäel: miks on seaduse rakendamine plaanitud nelja kuu möödumisel Riigi Teatajas avaldamisest? Proua Wirén vastas, et siis on aega informeerida asutusi, kellele langevad käesolevast seaduseelnõust tulenevad kohustused ja samuti on aega korraldada väljaõpet.

Komisjon otsustas suunata eelnõu 632 Riigikogu täiskogu istungi päevakorda esimesele lugemisele kolmapäeval, 10. märtsil ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati kümme tööpäeva, s.o 24. märts 2010 kell 18 õiguskomisjonis. Komisjoni nimel ettekandjaks otsustati konsensusega määrata Kalle Laanet. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 24. märts kell 18. Seaduseelnõu 632 esimene lugemine on lõppenud.

Sellega on ka meie päevakord ammendunud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 14.20.

Istungi kestus 1 tund ja 20 minutit.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 11. märts 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Töökohtade loomine – kriisist väljumise põhiküsimus" arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu seitsmenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Head kolleegid! Jällegi on põhjust tunda huvi, mis toimub töötukassas, õigemini, mis toimub töötukassa riigihangetega seoses. Nimelt võisime 10. märtsi Äripäevast lugeda, et töötukassa riigihangetega ei ole sugugi kõik korras. See ei ole iseenesest meie jaoks tänasel päeval enam üllatus. Töötukassa loomisest alates on jagatud suur hulk IT-hangeteks mõeldud rahast välja ilma sisulise konkurentsita. Hiljuti selgus, et näiteks kurikuulsaks saanud meenehangete puhul eirati riigihangete reegleid ja tehti olulisi vigu. Samamoodi on jagatud ka IT-hangeteks mõeldud raha hankemenetlust välja kuulutamata. Riigihangete seadus võimaldab seda, aga võimaldab seda erandina, kuid töötukassas tehti 295 hankest tervelt 52 hankemenetluse väljakuulutamiseta. Sellest tulenevalt küsime sotsiaalministrilt, mis toimub töötukassas. Meil on talle neli küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Rahvaliidu fraktsiooni nimel esitan Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Rahvaliidu ettepaneku kohaselt tuleks tööhõivepoliitika kompleksseks käsitlemiseks luua portfellita ministri koht, töötada välja meetmete plaan töökohtade loomiseks ja selle rakenduskava ning esitada eelnõu punktis 1 nimetatud plaan ja rakenduskava kolme kuu jooksul Riigikogule heakskiitmiseks. Riigikogu menetlusse on esitatud hulgaliselt ettepanekuid, et töötada välja programm Eesti majanduse elavdamiseks. Praeguseks on selgunud, et oodatud häid tulemusi ei ole saavutatud, iga nädal lisandub 2000 uut töötut. Paljudes ettevõtetes hoitakse inimesi miinimumpalgal, saadetakse neid palgata puhkusele või ei maksta üldse palka. Eelnõu esitajate arvates puudub Eestis ühtne koordineeritud tööhõivepoliitika küsimuste lahendamine, seetõttu teeme ettepaneku luua nn tööministri ametikoht. Ministri ülesanne oleks välja töötada meetmete plaan töökohtade loomiseks ja selle rakenduskava ning koordineerida nende elluviimist ministeeriumi ametkondade vahel. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Koos kolleegide-sotsiaaldemokraatide Kalev Kotkase ja Kalvi Kõvaga esitan arupärimise kaitseminister Jaak Aaviksoole. Nimelt ilmneb Riigikontrolli aruandest riigi infosüsteemide arendusprotsessi tulemuslikkuse kohta, et Kaitseministeerium pole korraldanud auditeeritud infosüsteemide arendustöid kooskõlas hea tavaga ning pole taganud nende rakendamist kavandatud tähtaegadel ja plaanitud mahus. Aruandest nähtub, et Kaitseministeeriumi dokumendihaldussüsteem on läinud algselt kavandatust 7,9 miljonit krooni kallimaks, vaatamata tähtaja möödumisele on see lõpetamata ning selle täielikuks rakendamiseks on vaja teha lisaarendusi. Neid tõsiasju kinnitasid selle nädala alguses riigieelarve kontrolli erikomis-

jonis toimunud arutelul nii Riigikontrolli kui ka Kaitseministeeriumi esindajad. Aruandes on toodud välja Kaitseministeeriumi juhtkonna kaheldava väärtusega otsused, mis lõid eeldused ülalpool kirjeldatud riigi raha raiskamiseks. Toon vaid ühe näite. Dokumendihaldussüsteem on rakendatud vaid kahes asutuses kavandatud kolme asemel. Eesti kaitsevägi ehk umbes pooled kasutajatest pole uut infosüsteemi tänini kasutusele võtnud. Sellega seoses on meil kaitseministrile viis küsimust. Me küsime, miks on dokumendihaldussüsteem läinud peaaegu poole kallimaks ja pole täielikult käivitunud, kes selle eest vastutab, millal rakendub see süsteem ka Eesti kaitseväes ja milliseid lisakulutusi on vaja selleks teha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni seitse liiget annavad üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärimise sisu käsitleb Eesti kukkumist viie viimase riigi hulka. Peaminister Andrus Ansip on lubanud viia Eesti viie rikkaima riigi hulka, kuid tänane reaalsus on maailma majanduse faktiraamatu alusel küllaltki karm. Eesti oli 2009. aastal 13,7%-lise sisemajanduse kogutoodangu langusega maailmas viie viimase riigi hulgas. 213 riigi arvestuses langes majandus veelgi enam vaid Ukrainas, Armeenias, Leedus ja Lätis. Meist eespool olid nii tõsise panganduskrahhi üle elanud Island kui ka sõjapurustustest räsitud Gruusia. Oluline makromajanduslik näitaja on ka tööpuudus. Tööpuudus oli 2009. aastal Eestis 14,3%, millega olime maailma riikide hulgas langenud 142. kohale tööhõive arvestuses. Arvestades praeguse valitsuse tegematajätmisi ning tööpuuduse kui viitajaga makronäitaja iseloomu, ei üllataks meid ka see, kui me selles arvestuses oluliselt tahapoole langeksime. Seoses sellega on meil rahandusministrile järgmised küsimused. Kuidas hindab rahandusminister Eesti sisemajanduse kogutoodangu langust eelmisel aastal? Millised tegurid seda põhjustasid? Kui majanduskriis on olnud ülemaailmne, siis miks räägib peaminister Andrus Ansip, et kõigis Eesti probleemides on süüdi majanduskriis? Nendele lisaks on meil veel kolm küsimust. Ootame neile vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ning kolm arupärimist. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud 11 Riigikogu liikme arupärimise keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ning 12 Riigikogu liikme arupärimise põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Töökohtade loomine – kriisist väljumise põhiküsimus" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Võime asuda tänase päevakorrapunkti arutelu juurde. Tänane päevakorrapunkt on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Töökohtade loomine – kriisist väljumise põhiküsimus" arutelu. Enne kui me läheme menetluse juurde, head ametikaaslased, lubage mul lühidalt tutvustada menetlemise korda. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 kohaselt määras juhatus selle Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni ettepanekul toimuva olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu jaoks järgmise korra. Kõigepealt on Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esimehe Karel Rüütli ettekanne (kuni 15 minutit), millele järgnevad küsimused ja vastused (kuni 15 minutit), järgneb Eesti Arengufondi nõukogu esimehe Raivo Vare ettekanne (kuni 15 minutit), millele järgnevad küsimused ja vastused (kuni 15 minutit), viimane on Tartu Ülikooli makroökonoomika professori Raul Eametsa ettekanne (kuni 15 minutit), millele järgnevad küsimused ja vastused (kuni 15 minutit). Head ametikaaslased! Riigikogu liikmetel on selle päevakorrapunkti raames õigus esitada üks suuline küsimus. Pärast küsimustevooru tuleb läbirääkimistevoor. Sõnavõttudega võivad esineda Riigikogu liikmed, komisjonide ja frakt-

sioonide esindajad. Mul on teile tagasihoidlik palve, et kõigepealt esineksid sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta. Ütlen teile infoks, et vähemalt kaks ettekannet on prinditud ja nende tekst on saali tagaosas olevates riiulites laiali jaotatud. Kellel on huvi, see saab kahe ettekande teksti sealt kätte.

Alustame. Kõigepealt palun ma ettekandeks Riigikogu kõnetooli Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esimehe Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head külalised! Kui üks erakond tõstatab Riigikogus mõne teema olulise tähtsusega riikliku küsimusena, peab see olema midagi enamat kui vaid ühe erakonna sooloetendus. Oleme tõstatanud töökohtade loomise küsimuse selleks, et otsida Eesti ees seisvatele väljakutsetele erakondadeüleseid lahendusi.

Ma ei pea tänast arutelu ebaõnnestunuks, kui selle käigus ei selgu ühtegi põhimõttelist uut või maailmas seni läbiproovimata lahendust majandussurutise tagajärgede leevendamiseks ja tööpuuduse vähendamiseks. Küll aga soovin ma, et tänase arutelu tulemusena suudaksime erakondade ja ekspertide seisukohtade ühisosale tuginedes kokku leppida konkreetsetes meetmetes uute töökohtade loomiseks. Veebruaris Riigikogus toimunud arutelud tõid välja nii erakondade ühiseid seisukohti kui ka eriarvamusi. Siiski oleks mul hea meel, kui tänane arutelu keskenduks eriarvamuste asemel eelkõige nendele lahendustele, mille osas on meil võimalik üksmeelt saavutada.

Minu käest on korduvalt küsitud, kas Riigikogu ja valitsus üldse tajuvad olukorra tõsidust praeguses Eestis. Head kolleegid! Kas teie tutvusringkonnas on vähemalt üks inimene, keda või kelle lähikondlasi on tööpuudus tänaseks puudutanud? Kui neid pole, siis võin ma teid õnnitleda. Paraku näitab statistika hoopis muud.

Rahvaliidu fraktsioon käis eelmisel nädalal Ida-Virumaal. Kohtusime sealse töötukassa osakonna juhtidega. Kõige drastilisemas olukorras oleva maakonna näitel on selge, et olukord on halb ja kui midagi ei muutu, läheb olukord veel halvemaks. Iga viies idavirumaalane, kokku 16 800 inimest, on kaotanud töö. Enam kui pooled neist inimestest ei saa enam töötukassast töötuskindlustushüvitist ning on pöördunud kohaliku omavalitsuse poole toimetulekutoetuse saamiseks. Ida-Virumaa töötukassa osakonna juhtide hinnangul lisandub neile veel enam kui 5000 töötut, kes ei ole end töötuna arvele võtnud.

Austatud rahvasaadikud! Eestis on praegu 90 000 ravikindlustuseta inimest. Leibkondades, kus ükski leibkonna liige ei tööta, kasvab praegu 37 000 alla 18-aastast last. Seda on juba üle kahe korra enam kui aasta tagasi.

2005. aasta 14. septembril kiideti Riigikogus aplauside saatel heaks strateegia "Säästev Eesti 21", mis juhtis tähelepanu võimalikele negatiivsetele arengustsenaariumidele ja ohtudele, mis on kahetsusväärsel kombel nüüd reaalsuseks saanud. Kuigi peaminister Andrus Ansip rõhutas oma aastapäevakõnes, et eestlased on uhke ja väärikas, terve ja tark rahvas, teadsime me juba 2005. aastal, et adekvaatsete riigipoolsete sekkumisteta rakendub tänane, n-ö must stsenaarium: heaolu kasv pidurdub, töötus kasvab, noored lahkuvad Eestist, rahva tervise olukord halveneb, ääremaastumine süveneb, kohalike omavalitsuste haldussuutlikkus väheneb ning väliskeskkonna šokid löövad meid tugevamini kui teisi riike.

Me ei saa ekspertidele ette heita suutmatust tulevikku vaadata. Vastupidi, oleme suutnud tulevikku isegi üsna hästi prognoosida, kuid kahjuks ei ole valitsused suutnud vajalikke samme ihaldatud tulevikustsenaariumide teostamiseks astuda. Jah, kuulume küll ihaldatud klubidesse, Euroopa Liitu ja NATO-sse, ning koputame eurotsooni ja OECD uksele, kuid Eesti ees seisvad probleemid ei lahene sellele vaatamata iseenesest. Üleilmne majandussurutis on mõjunud Eesti majandusele rängemalt kui teistele Euroopa Liidu riikidele. Madala tootlikkuse tõttu on üsna tõenäoline, et periood, mil majandus kasvab, aga tööpuudus ei vähene, kujuneb valulikult pikaks.

Peaminister Andrus Ansip väidab, et Eestist on kujunenud terve mõistuse ja aruka majanduse sümbol, positiivne märk mitte ainult Euroopa Liidu, vaid terve maailma jaoks. Tõsi, oleme üleilmse finantskriisi ajal käitunud teisiti kui enamik Euroopa Liidu riike. Samal ajal, kui teised riigid rakendasid miljarditesse eurodesse ulatuvaid abipakette ettevõtluse toetamiseks, töökohtade säilitamiseks ning majanduskeskkonna stabiliseerimiseks, tegelesi-

me meie euro saavutamise nimel innukalt riigieelarve kärpimisega. Tekib küsimus, kas tõesti on kõik majandust elavdavad riigid rumalad ja Eesti ainus aruka majandamise sümbol või oleme siiski pannud oma inimesed ja ettevõtted teiste riikidega võrreldes teenimatult täbarasse olukorda. Näib, et valitsusel puudub praegu plaan, kuidas eurotsooniga ühinemise järel luua eeldused ja tingimused selleks, et olla maailma majanduse uue tõusutsükli saabudes valmis kiiresti startima.

Head kolleegid! Lubage, et meenutan alla 3%-lise eelarvedefitsiidi kõrval ka teisi majandusnäitajaid, mille üle meil paraku põhjust uhkust tunda ei ole. Kui Euroopa Liidu keskmine SKT reaalkasv oli 2009. aastal –4,1%, siis Eestis oli see –14%. Tööandjate keskliidu andmeil küünib 2010. aastal tööpuudus Eestis 18%-ni, samas kui Euroopa Liidu keskmine näitaja on 10,3%. Ettevõtete investeeringud vähenesid 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga neljandiku võrra ning välismaiste otseinvesteeringute positsioonide saldo Baltimaades näitab, et Lätti ja Leetu investeeritakse enam kui Eestisse. Ka eestlased ise eelistavad investeerida pigem teistesse riikidesse. Kui kroonilisele rahanappusele lisada Euroopa Liidu kõige madalamad kulutused aktiivse tööpoliitika meetmetele, on selge, et riigi pikaajalist jätkusuutlikku toimimist praegune majandusmudel ei kindlusta. Näib, justkui üritataks Eestis mängida jalgpalli väljakul, kus teised mängivad ragbit. Iseasi, kas selle üle on põhjust uhkust tunda.

Lisaks majandusnäitajatele ja statistikale on tööpuudusel ka inimlik aspekt. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskonna tudeng Kärolin Prost uuris oma magistritöös Tartu maakonna töötute vaimset võimekust ja enesehinnangut ning leidis, et töötute enesehinnang oli oluliselt madalam kui eestlastel keskmiselt. Olenemata uurimuses osalenud töötute haridustasemest, on just madal enesehinnang üks peamisi tegureid, mis takistab inimese tagasipöördumist tööturule. Lühiajaline töötus ei avalda enesehinnangule olulist negatiivset mõju, kuid mida pikemaks kujuneb tööta olemise aeg, seda madalam on enesehinnang. Niisiis, head kolleegid, mida kiiremini õnnestub meil kokku leppida ja võtta adekvaatseid meetmeid tööpuuduse leevendamiseks, seda tõhusam on abi ja väiksemad inimkaotused.

Paneuroopa liikumise looja krahv Coudenhove-Kalergi kirjutas 1937. aastal: "Inimesed on mõeldavad ilma riigita – riigid inimesteta pole mõeldavad. Riik tekib niisama kunstlikult kui lillepeenar [---], aga peenar jääb lillede kunstlikuks organisatsiooni vormiks, nagu riik jääb inimeste kunstlikuks organisatsiooni vormiks. [---] Tõeliselt ei õitse peenar, ei lõhna peenar, ei närbu peenar, vaid lilled õitsevad, lõhnavad, närbuvad, sest lilled elavad." Valitsus loodab peamiselt kolmele tööturuteenuse meetmele, milleks on tööpraktika, palgatoetus ja ettevõtluse alustamise toetus. Nende abil tahetakse leida lahendus 10 000 – 15 000 töötu probleemidele. Need on tänuväärsed algatused. Kuid töötuid on praegu Eestis enam kui 100 000. Kindlasti ei hakka nad kõik ettevõtjateks ega jõua oodata, kuni Eesti jõuab Euroopa viie rikkaima riigi hulka.

Eriti nukker on olukord maapiirkondades. Ääremaaline või ääremaastumise riskiga territoorium hõlmab hinnanguliselt kaks kolmandikku Eesti pindalast. Seal elab umbes 140 000 inimest ning seal asuvad ligi pooled omavalitsusüksustest. Elanike heaolu ja elukvaliteet on ääremaadel oluliselt allpool Eesti keskmist, veerand maainimestest elab allpool absoluutset vaesuspiiri, maapiirkondades on ligi viis korda rohkem heitunuid kui linnapiirkondades. Omavalitsused peavad seetõttu üha enam keskenduma sotsiaalküsimuste lahendamisele, suutmata algatada või hallata uusi arenguprojekte. Oluliselt on vähenenud ka omavalitsuste võimekus tegelda tõhusalt sotsiaalküsimuste lahendamisega.

Tõhusaks majandussurutisest väljumiseks ja tööpuuduse leevendamiseks ei ole olemas ühte imerohtu. Peame võtma õiges vahekorras mitmeid meetmeid, kuid kogu vastutuskoorma asetamine vaid praeguse vähemusvalitsuse õlgadele ei anna soovitud tulemust. Jah, valitsus vastutab praeguse olukorra tekkimise eest, sest mõistagi ei saa kõiges süüdistada vaid üleilmset majanduskriisi, kuid tööpuuduse leevendamine vajab olulise tähtsusega riikliku küsimusena laiapõhjalist erakondadeülest koostööd. Kui seadsime eesmärgiks liitumise Euroopa Liidu ja NATO-ga, leidsime üksmeele, eraldasime ressursid ning saavutasime ka soovitud tulemuse. Oleme teinud valusaid eelarvekärpeid eurotsooniga liitumiseks. Nüüd peame täie tõsidusega suhtuma tööpuuduse leevenda-

misse ja leidma erakondadeülesed kokkulepped tööhõiveküsimuste lahendamiseks.

Teen ettepaneku luua tööhõiveküsimuste koordineeritud ja kompleksseks käsitlemiseks portfellita tööministri ametikoht ja töötada välja meetmete plaan ning rakenduskava töökohtade loomiseks. On oluline, et plaani ja rakenduskava väljatöötamisse oleksid kaasatud kõik erakonnad, asjaomased valitsusasutused, kohalike omavalitsuste ühendused ning huvigruppide eestkosteorganisatsioonid.

Tööhõiveküsimuste lahendamiseks on Rahvaliit Riigikogule kahel arutelul esitanud mitmeid lahendusi, millest kordan üle peamised. Ettepanekud on jagatud meetmeteks, mida tuleks võtta kohe, meetmeteks, mida tuleks võtta keskpikas perspektiivis, ja meetmeteks, mida tuleks võtta pikas perspektiivis.

Kohe tuleb rakendada: võimaldada palgatoetusega tööle võtta kolm kuud töötu olnud inimene; lubada kuni kaks päeva nädalas osaajaga töötamist, ilma et inimestel kaoks õigus saada töötu abiraha; eraldada omavalitsustele sihtotstarbelised vahendid tööharjutuste läbiviimiseks ning töötute rakendamiseks heakorratöödel; viia sotsiaalmaksumäär osakoormusega töö ajal vastavusse saadud töötasuga; võtta vastu hoiu- ja laenuühistute seaduse eelnõu, et toetada kohalikku väikeettevõtlust ning luua alternatiivsed finantseerimisvõimalused; vabastada töötaja haridustaseme tõstmiseks ning tervise edendamiseks tehtavad kulutused erisoodustusmaksust; kindlustada kõigile lastele lasteaiast gümnaasiumini tasuta lõunasöök; tagada arstiabi kättesaadavus kõigile inimestele; suurendada eelarvevahendeid aktiivsetele tööpoliitikameetmetele.

Keskpikas perspektiivis: teha jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise majandusmudeli loomiseks Eesti maksupoliitika analüüs ja vähendada kaudsete maksude osakaalu riigieelarves; alandada pärast eurotsooniga liitumist käibemaksumäär 18%-le ning rakendada vähendatud käibemaksumäära põhitoiduainetele; teha Eesti tööjõuvajaduse põhjalik prognoos ning käivitada kõiki õppetasemeid läbiv professionaalne kutsenõustamissüsteem; luua heanaaberlikud suhted Venemaaga, et kasutada paremini Eesti geograafilisest asendist tulenevaid võimalusi majanduse konkurentsivõime tõstmiseks; luua tingimused innovaatiliste ja suurt lisandväärtust loovate investeeringute toomiseks Eestisse.

Pikas perspektiivis: luua laiapõhjaline koostöölepe Eesti eelistatud arengustsenaariumidest ning siduda olemasolevad riiklikud strateegiadokumendid ühtseks tervikuks, millega arvestatakse ka riigi eelarvestrateegia kavandamisel; võtta laenu majanduse konkurentsivõime tõstmiseks vajalike haridus- ja infrastruktuuriinvesteeringute tegemiseks; selleks et kõikjal Eestis oleks inimestel võimalik elatustasemes kaotamata hästi elada, tuleb praegune keskus–perifeeria arengumudel asendada iga elukoha tugevusi arvestava tänapäevase regionaalhalduse mudeliga; kujundada meetmestik Eesti inimese tervisega seotud elukvaliteedi parandamiseks.

Head kolleegid! Me ei ole suutelised ei täna ega ka tulevikus kriise ära hoidma, kuid me saame võimalikeks kriisideks ettenägelikult valmistudes vähendada nende laastavat mõju ning väljuda neist tulevikus väiksemate kaotustega. Rõhutan: selleks et neid eesmärke saavutada, on vaja teha laiapõhjalist koostööd. Loodan, et tänane arutelu loob selleks eeldused. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, hea ettekandja! Kas ettekandjale on küsimusi? Villu Reiljan, palun!

Villu Reiljan

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Sa mainisid strateegiat "Säästev Eesti 21", see on vaade aastani 2030. Kas sa oled kuulnud või näinud mõnda koalitsioonipoliitikut, kes ka oleks sellest dokumendist rääkinud?

Karel Rüütli

Aitäh! Kahjuks on sellele strateegiale häbematult vähe tähelepanu pööratud. Nende strateegiate ja strateegiadokumentidega on üldse Eestis selles mõttes halvad lood, et neid ei kiputa väga tõsiselt võtma ja neid erinevatesse poliitikatesse integreerima. Ma arvan, et see on üks väga selge n-ö tulevikuperspektiiv, millega tuleb poliitikategemisel edaspidi arvestada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Oma ettekande alguses te mainisite, et Ida-Virumaal oli teil pikem kohtumine töötuse teemadel. Kuidas idavirumaalased ise näevad sellest olukorrast väljatulekut? Kas neil on oma nägemus selle kohta või on seal mingisuguseid takistusi? Kuidas see arutelu teil kulges?

Karel Rüütli

Aitäh küsimuse eest! See arutelu oli selles mõttes nukker, et me nägime, et need inimesed töötavad tõepoolest viimase piiri peal ja teevad kõik endast oleneva, et pakkuda abi ja tuge inimestele, kes nende poole pöörduvad. Fakt on ka see, et praegu ei ole töötukassal võimalik üksinda nendes küsimustes lahendust leida, ja vahendite hulk, mis on selleks ette nähtud, ei ole samuti piisav. Kõlama jäi ikkagi väga selgelt see, et seda küsimust peab lahendama riik koostöös omavalitsustega. Loomulikult tuleb nendesse aruteludesse kaasata võimalikult palju valitsusväliseid organisatsioone ja kindlasti ettevõtjaid.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Tänan, lugupeetud ettekandja! Ma jätkan üsna juhuslikult sama koha pealt, kus eelnev küsija peatus. Töötutega tegelevad peamiselt töötukassad. Nad on oma tööd kindlasti tõhustanud ja oma meetmeid muutnud ning on püüdnud ajaga kaasas käia. Samas on selge, et oma valla töötuid teavad kõige paremini ikkagi omavalitsused. Kas sinu arvates oleks võimalik rohkem panna töötuse kui probleemiga tegelema ka omavalitsusi ja nii kergendada töötukassa tööd? Kogu see töötusega võitlemine muutuks siis natuke rohkem kohapealseks probleemiks. Olgem ausad, meie riigis on igas vallas küllalt neid töid, mida võiks teha, aga mida ei ole siiani tehtud.

Karel Rüütli

Aitäh! Tõepoolest, esimene koht, kuhu inimene oma murega pöördub, on kohalik omavalitsus. Kui me vaatame seda, kuidas eelmisel aastal valitsuskoalitsioon käitus omavalitsustega, vähendades omavalitsuste tulubaasi aasta keskel ühepoolselt, vähendades nii tasandusfondi, teederaha kui ka tulumaksuprotsenti, siis näeme, et see on pannud omavalitsused väga keerulisse olukorda ning inimeste abistamine, aitamine ja toetamine, eriti just maapiirkondade väiksemates omavalitsustes, on muutunud keeruliseks. Üks võimalus, mis ka Ida-Virumaal omavalitsusjuhtidega kohtudes päevakorda tõusis, oligi see, et kui riigil oleks võimalik eraldada omavalitsustele lisavahendeid, siis omavalitsused saaksid pakkuda n-ö sotsiaalseid töökohti heakorratööde tegemiseks. See oleks üks väga selge võimalus ja väljapääs, kuidas ajutiselt neid inimesi aidata. Loomulikult peab arvestama sellega, et need ajutised töökohad ei muutuks ühel hetkel alalisteks töökohtadeks, aga see, et pakkuda hetkeliselt inimestele abi, on kindlasti üks võimalik alternatiiv. Häda on selles, et enamik omavalitsusi ei ole suutelised oma vahenditest täiendavaid töökohti looma. Seda suudavad teha tõesti suured omavalitsused, näiteks Tallinn, võib-olla ka Tartu ja võib-olla mõned veel. Aga väikesed omavalitsused ilma riigi abi ja toeta seda kindlasti ei suuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Eile siinsamas infotunnis ütles regionaalminister, et valitsusel on reservis 120 miljonit krooni, mille võiks eraldada omavalitsustele. Millist printsiipi silmas pidades võiks valitsus seda raha jaotada omavalitsustele ja millistesse regioonidesse võiks seda jagada?

Karel Rüütli

Ma arvan, et praegu vajavad kõik omavalitsused riigi abi ja toetust. Loomulikult on väikesed maaomavalitsused sattunud eriti keerulisse ja täbarasse olukorda. Ühest küljest on olemas see ettepanek, mille Rahvaliit täna valitsusele tegi, et Eestisse tuleks luua portfellita tööministri ametikoht. Selle väga ühene eesmärk on koondada võimalikult palju huvigruppe kokku, töötada välja rakenduskavad, kuidas Eesti suudaks teha ettevalmistusi järgmisteks perioodideks, selleks et pakkuda lahendusi. Siinkohal peabki arvestama, et koostööd peavad tegema nii riik, omavalitsused ja ettevõt-

ted kui ka kõik teised valitsusvälised organisatsioonid.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid teie ettekande eest ja ma tänan teid küsimustele vastamise eest! Rohkem küsimusi ei ole. Me võime minna tänase päevakorrapunkti menetlemisega edasi. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Arengufondi nõukogu esimehe Raivo Vare!

Raivo Vare

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Tänan teid kutsumast mind siia teie ette nii olulisel ja tähtsal teemal rääkima! Nagu ajaloos on tõestust leidnud, edukaks osutuvad ikkagi need ühiskonnad, kus vaadatakse põhjalikult ja süsteemselt tulevikku, ja sellepärast on hea meel, kui Riigikogu enda loodud *think tank* arengufond saab ka võimaluse öelda oma sõna, lisaks nendele arvukatele materjalidele, mida siiani on selle ilusa tuleviku saabumise nimel arengufondis ette valmistatud ja millega te kõik kindlasti hästi tuttavad olete.

Kindlasti räägitakse kriisi ajal väga palju toetuspakettidest. Neid on põhimõtteliselt viit liiki, teile jagatud materjalis on sellest täpsemalt juttu. Mina räägin täna rohkem nendest asjadest, mis siin slaididel kirjas on. [Ettekande slaidid on lisatud köite lõppu.] Kokkuvõtvalt natukene tänasest seisust, põhimõttelistest valikutest, foonist *versus* meie positsioon, soovitustest edaspidiseks ning mõningatest näidetest. Samuti teen ühe praktilise pakkumise Riigikogule.

Praegune seis on suhteliselt kurb. Kui me vaatame, mis pilt meile avaneb, siis tööpuuduse määr on ikkagi suur ning karta on, et see võib veel mõnda aega kasvada. Olgem ausad, töötuse struktuuri sees on ka disproportsioonid, kahjuks on igast kolmest töötust kaks mitte-eestikeelsed inimesed. Hullem pilt avaneb, kui me vaatame, et pooled töötutest on igasuguse erialase ettevalmistuseta ja ka üldhariduse probleemid on paljude puhul tõsised.

Teistpidi võttes, kui me vaatame igasuguseid edetabeleid, siis me peaksime olema ju päris heal positsioonil. Euroopas oleme teatavasti teisel positsioonil kõrg- ehk tertsiaarse haridusega tööealiste inimeste osakaalu poolest, kuid ka siin on probleeme, sest see on selgelt kaldu nii sooliselt kui jääb ka küsimus, millise haridusega, mis väärtusega haridusega ja mis tasemega on meil tegu. Me oleme täiesti katastroofilises olukorras tehnoloogiaalase kõrghariduse poolest. Selles oleme me Euroopas viimaste hulgas. Ma tulen selle juurde hiljem tagasi. Enamik haridust saanud inimestest on tegelikult ikkagi mitterahvusvahelise kogemuse või teadmisega. Kuid sellegipoolest tagavad just eelkõige kõrgemad haridusastmed parema paindlikkuse tööturul ja need inimesed on töötute seas selgelt vähemuses. Selle kohta on piisavalt palju tõestusmaterjali. Seega, haridus on üks võtmeid tööturu probleemide lahendamiseks.

Meil on tegelikult kaks põhimõttelist valikut. Esiteks, kas majandus hakkab tänaseid asju natuke kohendades kiiresti kosuma? Ei ole põhjust arvata, et see nii juhtub. Teile väljajagatud materjalides on toodud mõningaid graafikuid ja kogemusi, kuidas see asi on välja näinud üldisel foonil ja kuidas võib see välja kukkuda meil. Üks asi on kindel: mõnda aega püsib tööpuuduse tase kõrgel, sellest annab tunnistust ka teile väljajagatud materjalides näidatud Soome ja Rootsi kogemus 1990. aastate alguse kriisides. Realiteet on ka see, et Euroopa Liidu üldisest heaolu tasemest 75% saavutamine on teatud määral meie ees n-ö klaaslaeks, sest meie majanduse struktuur ja sellega kaasnev tööjõu võimekus ei võimalda lähima viie kuni seitsme aasta perspektiivis sellest klaaslaest läbi murda, kui me struktuurseid muudatusi ei tee.

Nii et meie šanss peitub pigem teises valikus – strateegilistes muutustes. Kuid ka siin tuleb arvestada, et taastuvad vaid majanduse üksikud osad ja majanduse edasine kasv võib olla teatud määral lihtsakoelisem. Kindlasti jääb püsima tugev struktuurne tööjõupuudus. Igal juhul on realiteet selline, et praeguse majanduse olemus ei too püsivat uut kasvu ehk me ei suuda tagada märgatavat elatustaseme tõusu ja sotsiaalse pildi paranemist – kahjuks! – olemasoleva majanduse struktuuri puhul.

Siin on esitatud need graafikud, kuidas on dünaamika kolme kriisi ajal olnud, ka graafik tööpuuduse kohta. Need on professor Urmas Varblase koostatud graafikud. On näha, et mõnda aega on tööpuuduse tase veel kõrge, võib isegi leida teatud analoogiat enne mainitud Soome ja Rootsi kogemusega, aga jätkem

praegu see. Kui te panete tähele Soome kogemust, siis *lama*-aastatele oli iseloomulik kapitali vähesus ja suur tööpuudus. Täpselt samasuguse mustri võime avastada näiteks kõrvalriigist Rootsist ehk eksisteerivad teatud seaduspärasused. Ma rõhutan ka vasakpoolse graafiku tähtsust ehk kriisist väljatulekuks olulist rolli mängivat kapitali ja tööviljakuse teemat.

Millised on õppetunnid? Finantskriisidel on negatiivne mõju tulevikukasvule, see on seotud väheste investeeringute ja töötuse järsu kasvuga. Ressursside efektiivne ümberpaigutamine on võimalik, aga ainult pankade ja välisinvesteeringute mastaapsema kaasamise toel, eelkõige krediidi kui majanduse õli ja mootori, n-ö kütuse kättesaadavuse mõttes, sealhulgas väikestele ja uutele ettevõtetele. Ka siin on meil ilmseid probleeme. Investeeringute stagneerumise tagajärjeks oleks ka skandinaavlastel olnud innovatsiooni nappus, kuid teatavasti pääsesid nad sellest vastupidise tegevuse abil, mis viiks tulevikus potentsiaalse toodangu kasvu aeglustumiseni, neil aga hakkas toodud näidete puhul see tegelikult kasvama. Kindlasti on üks õppetund see, et majandus taastus tänu majanduspoliitikale, mis oli suunatud restruktureerimisele ja innovatsiooni toetamisele.

Kahjuks on meie majanduse taastumisel ka takistusi. Üks nendest on kindlasti see, et Eesti eksport on, keerukuse taset arvestades, vahepeal väga kalliks muutunud. Kahjuks on meie n-ö kallidus, mida võib peegeldada nn tegelik efektiivne rahavahetuskurss, viimaste aastate jooksul ikka märkimisväärselt kasvanud, nagu te siit graafikult näete. Teile väljajagatud materjalides on üks Eurostati andmete põhjal tehtud tabel. Eri riikide võrdluses on meil väga selgelt näha tööjõukulude ja tootlikkuse ühiku suhte paigast nihkumine, eriti viimase aja jooksul. Lihtne näide: kui 2000. aasta oli 100%, siis Euroopa Liidus oli keskmine kasv kümne aastaga 15%, meil oli see 89%. See aga mõjub negatiivselt meie konkurentsivõimele.

Tööstus on kaldu valdkondadesse, kus suhteline tootlikkuse lagi on ees. Praeguse majanduse struktuuriga ei jõua Eesti arenenud riikidele järele, nagu on näha sellest graafikust, kus on toodud arvutuslikud tasemed keskmisena tootlikkuse järgi, millisele tasemele me praeguse struktuuriga ideaalsetes oludes jõuaksime vastavate riikide tööstuse tootlikkusega võrreldes. Ainsad, kellega me oleme praegu selle arvutuse järgi, mis on küll tehtud aasta tagasi, võrreldavad, on Leedu ja Portugal. Veel hullem pilt avaneb graafikul, mis peegeldab viie Euroopa jõukaima riigi olulisi positsioone majandusstruktuuris ja seda, kus meie nende keskmise tasemega võrreldes asume. See pilt teeb eriti nukraks, sest ainukene positsioon, kus me oleme kõige lähemal viiele Euroopa jõukaimale riigile, on töötundide arv. Me teeme üksjagu töötunde, aga teeme neid ilmselt ebaefektiivselt või teeme nende jooksul valesid asju. Samal ajal paljudes teistes positsioonides, näiteks tööjõu kvalifikatsiooniga seotud positsioonides, oleme me väga madalal tasemel, võrreldes nendega. Nii et õhku jääb küsimus: kuidas?

Majanduse väljakutse on praegu kindlasti raha, sest väliskapitali sissevool on üle kolme korra vähenenud ja tõenäoliselt püsib sellisel tasemel veel mõnda aega. Euro parandab natukene olukorda, aga krediidiressursi kontekstis läheb veel kindlasti aega. Nii et jäävad võtmeküsimused: millest makstakse kinni isegi see heaolu praegune tase, rääkimata sellest, kuidas teenindada vanu võlgu ja kes millest finantseerib uut kasvu?

Siin on teie ees andmed, mis pärinevad värskest välisinvestorite uuringust, mille tegi Tartu Ülikooli majandusteaduskond. Tegelikult on põhiline väljakutse ikkagi oskustööjõud. Teile on välja jagatud ka möödunud perioodile iseloomulikud tabelid ja graafikud. Sealt tuleb välja, et viiest olulisemast parameetrist välisinvesteeringute jaoks on neli seotud inimeste, tööjõu ja selle kvalifikatsiooniga. Sama pilt on jätkuvalt ka nüüd.

Nii et kui me võtame soovituslikult kokku, milline on meie väljakutse, siis selleks on kolm vaala, millele me peame panustama. Arengufond on sellest pikalt rääkinud. Need on eksport, kapital ja inimesed. Need slaidil nähtavad võtmevaldkonnad neljal strateegilisel teljel on uued töökohad, kapital, otseinvesteeringud, uute ettevõtete loomine, pankade kaudu ressursside jaotus, eksporditoetus. Samuti strateegiline ümberõpe, talentide immigratsioon ja inimeste hoidmine aktiivsena. "Valge paber", mille arengufond teile enne eelmist jaanipäeva üle andis, sisaldab neidsamu valdkonnasoovitusi, mida näete slaidil vasakpoolses tulbas kui kriisipaketi 2 + 2 meetmeid. Sel-

les mõttes saame me mingil määral toetuda juba öeldule.

Rõhutan veel ühte asja: kindlasti on vaja töövõimekat haldusaparaati, mis võimaldaks muutusi mõjusalt ja kiiresti juhtida ehk siis kaalumist tasuks ka nn *task-force*-põhimõtte rakendamine vastavate asutuseüleste organisatsiooniliste vormide jaoks. Nendel peaks olema teatud autonoomia, mandaat ja ressurss, peavad olema tugevalt juhitud üksused ja konkreetsed probleemide lahendamise volitused. See on igas organisatsioonis ju niimoodi: kui on "peavalu", siis moodustatakse löögirusikas, kes sellega tegelema hakkab, ja siis ei ole tähtis täpne hierarhia ega ametkondlik kuuluvus. Miks ka mitte? Kui praegu on fookusteemad näiteks tööturg ja välismajandus, siis miks ei võiks meil olla näiteks tööhõive- ja välismajandusministrid või vastavad spetsiaalselt võimestatud nn löögirusikad, näiteks peaministri juhtimisel?

Mida oleks vaja teha kapitali osas? Riskikapital ja ambitsioonikad ettevõtted on üks oluline valdkond. Sellega arengufond ka tegeleb, nagu te teate. Nemad näitavad eeskuju, annavad teatud läbimurdelist efekti haruti. Kindlasti on oluline töö, sealhulgas diplomaatiline ja lobitöö pankadega krediidivõimaluste parandamiseks, euroraha ülitootlik ja perspektiivikas investeerimine, tuleb tegelda kohalolevate eksportööride ja investoritega (siin slaididel on toodud mõned ideed, kuidas seda teha). Välisinvesteeringute meelitamiseks tuleb läbi viia meie ressursside ja tegevuste mobiliseerimine, sest sellealane tegevus on meil praegu üksjagu harukondlikult laiali laotunud, aga see on väga mitmetahuline tegevus. Sellepärast ütleksin, et välismajanduspoliitika tuleks tõsta riigi prioriteediks nr 1 laiemas kontekstis, kui ta on olnud, ja võib-olla tasuks selles mõttes teha kiire realistlik sissevaade sellesse, kuidas mehhanismid on toiminud ja kuidas saaks neid paremini tööle rakendada, ehk tuleks teha vastav audit.

Strateegilise ümberõppe osas räägin mõningatest võimalustest. Tuleks lõpule viia eelkõige kutseõppe ja rakendushariduse infrastruktuuri ja võimekuste revisjon ümberõppe, universaalsema ettevalmistuse ja tulevikukindlamate oskuste vaatevinklist. Kindlasti on vaja kiiret sooritusvõime kasvatamist. Täna ei saa väita, et see olemas oleks. Ei ole võimalik kõige paremal viisil kas või piisavalt koolitust pakkuda ja sellel on organisatsioonilised põhjused. Kindlasti tuleks suur raha, mis on ka euro- ja muu rahana rakendatud eelkõige kutseharidusse ja rakenduskõrgharidusse, suunata vajalikesse õppevaldkondadesse. Seda enam, et teadupärast õpilaste arv demograafilistel põhjustel ju väheneb. Tuleks muidugi selgeks teha põhjused, miks on kutseharidussüsteemi lõpetanute rakendumise tase madal, seejuures on tööpuudus suur, kuid samal ajal eksisteerib meil paralleelselt tööjõupuudus. Kindlasti tuleks meie arvates käivitada programm vähemalt 20 000 erialase ettevalmistuseta tööealise inimese laiapõhjaliseks erialaseks ettevalmistamiseks. Tuletan meelde, et meil on ligi pooled töötutest sellised, kel ei ole mitte mingisugust erialast ettevalmistust. Peale selle on meil ka loomulik kadu, mis seondub tööturult n-ö demograafilistel põhjustel väljalangemisega, ehk ka asenduskoolitus on vajalik ja selle osatähtsus kasvab.

Soome kogemusest lähtudes võiks ju töötu abiraha saamise siduda ümberõppe kohustusega, rõhutan, kohustusega. Riigi või omavalitsuste toel loodud töökohtadelt saadavad maksud võiks sihitatult suunata ümber- ja täiendusõppesse, muidu me kurdame, et raha ümberõppe jaoks ei jätku, ja tõenäoliselt on ka edaspidi niimoodi, et ei jätku. Kindlasti ei peaks koolitus olema lihtsalt kitsalt spetsialiseeritud ja valdkondlik, vaid ülekantav ja n-ö edasist spetsialiseerumist võimaldav. Tuleks koolitada inimesi uutele, kriisikindlatele või tulevikuerialadele ja vaadata kutseõppeprogrammid üle kriisikindlate läbivate oskuste vaatevinklist ning riigipoolne koolitus ja ümberõpe tuleks teha välisinvestori meelitamise paketi loomulikuks osaks, vähemalt suurinvesteeringute osas.

Kõrghariduse osas tahaks tekitada riigile reaalse võimaluse kontrollida kõrgkooli sisseastujate jaotumist erialade kaupa jne.

Ma palun veel kaks minutit!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Ettekandja palub veel kaks minutit aega. Meie protseduur näeb kõneks ette kuni 15 minutit, aga ma näen, et ei olda sellele vastu, nii et ma palun anda ettekandjale kaks lisaminutit.

Raivo Vare

Aitäh! Kindlasti tasuks sellele tähelepanu pöörata, sest kui me vaatame, milline pilt avaneb teile jaotatud materjalis, siis näeme, et meil on tekkinud suur disproportsioon kõrghariduse struktuuris. Vaadake sellest tabelist, seda ei ole vaja isegi kommenteerida. Kindlasti tuleb lahendada ka ülikoolide kvaliteedi probleem ning tõsta ülikoolide rahvusvahelistumise taset. Meil on ka sellega probleeme, aga kahjuks ei ole mul aega sellel pikemalt peatuda.

Talendid on meie uute ja keerukamate töökohtade tekkimise võti, sellepärast tasuks kaaluda siseriiklikku immigratsiooni ehk edukamate inimeste näiteks teenistujast ettevõtjaks ületoomist viisil, nagu slaidil on pakutud. Kindlasti tasuks kaaluda välisriikidest selektiivset immigratsiooni ehk kogemustega, mida meil pole, või teadmistega, mida meil pole, spetsialistide meelitamist, sissetoomist ja selleks vajalike abinõude rakendamist. Slaidil on need kõik kirjeldatud. Muu hulgas võiks seda võtet näiteks kasutada ka riigiaparaadis ja hariduses, kui soovite, näiteks mingi kvoodimeetodi abil, nagu slaidil on pakutud, et teatud kvoodi põhjal oleks mingi osa vabu kohti ja siis oleks kohustus neid konkursiga täita.

Kindlasti tuleb inimesi hoida aktiivsena. Just eelkõige pikaajaliste töötute osas on see probleem hästi terav. Esitatud abimaterjalis on mõningad pakkumised, ajapuuduse tõttu ei saa kõiki neid eraldi teile ette kanda. Aga igal juhul tuleb vaadata n-ö kohustuslikkuse sisseviimist seostatult sissetuleku võimaldamisega ümberõppeprogrammis osalemise ajal, kusjuures need peavad olema jätkuvad, mitte ühekordsed ümberõppeprogrammid iga töötu jaoks, mitte nii, et kursus on läbi ja siis lähed saba lõppu, kui sa vahepeal tööd ei ole saanud. Kindlasti tasuks rääkida sellest, et ettevõtluskoolituse moodul peaks olema läbivalt kõikides koolitustes, võõrkeelte õpe ja arvutiõpe võimaluse korral kindlasti samuti. Tuleb arvestada, et tegu on struktuurse ja pikaajalise probleemiga.

Millised on kriisikindlamad töökohad ja globaaltrendid? Need on siin materjalides ära toodud. Toon ka ühe näite, see on Leedu kohta ja see on meie jaoks kurb näide. Niimoodi tegutsetakse isegi meie kultuuriruumis ja geograafilises ruumis suurprojektidega. Juhin tähelepanu, et selles ühes keskuses töötab 400 inimest, see on ainult üks osa selle suure rahvusvahelise tipp-panga Barclays Banki IT-arendustegevusest. Meil valmistatakse IT-spetsialiste diplomiõppes aastas kokku ette ainult natukene rohkem. Nii et me peame midagi ette võtma, kui me tahame sellises maailmas konkureerida.

Meil on kaheldamatult ka edusamme, aga soovida jätab strateegiline lähenemine. Vaatamata suurele tööpuudusele on meil ikkagi ka kvalifitseeritud tööjõu puudus. Slaididel on toodud kuulutused just tehnoloogia- ja innovatsioonivallast. Sellesama edulooks peetava Ericssoni tootmise jaoks otsitakse inimesi, Skype'il aga on 21 töökohta kohe praegu pakkuda, kuid inimesi pole. Meil on tegelikult väga nukker pilt IT-koolituses. Aga meil on ka veel ambitsioonid.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Nüüd on teie aeg läbi.

Raivo Vare

Arengufondil on Riigikogu liikmetele pakkumine. Kuna Soome on meie lähim eeskuju, on meil pakkumine Riigikogule teha lähiaegadel Riigikogus üks Soome kogemusele toetuv ülevaade, kuidas nemad *lama*-ajal kasutasid seda kriisi ära struktuurseteks muudatusteks majanduses tööjõu võimestamise kaudu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan selle pakkumise eest! Nüüd läheme küsimuste juurde. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja, aitäh! Sul oli väga sisukas analüüs ja väga head mõtted tuleviku kohta. Ma oleksin võib-olla tahtnud natuke rohkem kuulda, mida teha nende ettevõtetega, mis praegu töötavad. Tänases Äripäevas oli artikkel, et kahe kuuga on 55 000 ettevõtte arvet suletud. Kuidas siin sinu arvates riigi abi n-ö silma paistab, kui 55 000 arvet suletakse kahe kuu jooksul, kuidas see aitab hakkama saada ja kuidas selliselt pinnalt määrata kindlaks edasisi positsioone?

Raivo Vare

Tänan küsimuse eest! Ma kahjuks ei ole saanud mahti seda artiklit lugeda ja selle sisu-

ga tutvuda. Seetõttu võib minu kommentaar olla natuke pealispindne, aga see põhineb lihtsal eeldusel. Ma juhtisin ettekandes spetsiaalselt tähelepanu, et meil on rahastamise, õigemini, investeeringute ja rahastamise probleem terav ja seda ei saa vaadelda lahus tööjõutemaatikast, sest need on omavahel selgelt seotud. Olgem ausad, uute töökohtade loomine ei käi kiiresti, ükskõik milliste toetusskeemide abil, samuti ei toimu see kõik massiliselt üleöö. Sellepärast on kaks lähenemist. Esimene on see, et võimaluse korral tuleks ettevõtetele anda võimalus hingata ja töötada, sest ettevõtted tähendavad töökohti, ettevõtted ilma töökohtadeta ei eksisteeri. Teine võimalus on rakendada massiivsemalt ja ulatuslikumalt neid toetusskeeme, millest siin on enne juttu olnud ja tuleb edaspidigi, ka täna, töökohtade loomise jaoks. Siin on terve pakett eri meetmeid. Me täna sellest ei rääkinud, aga sellest on enne juttu olnud ja tuleb veel. Vastus on selline.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra Vare! Kolleeg Karel Rüütli rääkis päris karjuvast tööpuudusest Ida-Virumaal. Kuidas te võite kommenteerida olukorda Ida-Virumaal? Mida teie vaatevinklist peaks tegema, et olukorda meie maakonnas tõsiselt parandada?

Raivo Vare

Tänan! Tõepoolest, Ida-Virumaal on struktuurse tööpuuduse aste kõrgem kui paljudes teistes Eesti piirkondades. Selle piirkonna eripära on tema palju industriaalsem iseloom kui mõnel teisel piirkonnal, mistõttu on ka tööpuuduse mõju mõneti jõulisem. Seda arusaadavatel, lihtsatel, loogilistel põhjustel, kuna, esiteks, korraga tööta jäänud inimeste hulk on suurem, teiseks, ka töökohti pakkuv või hoidev ettevõtlus on kontsentreeritum. Seetõttu on seal kolm võimalikku lähenemist. Esimene seondub tänase lemmikteemaga arengufondi poolt vaadates, s.o ümberõppega ja selle korraldamisega ning ümberõppe kohustuslikkuse sidumisega nii selle süsteemse ülesehituse kui ka toetussummadega. Muu hulgas tuleks Ida-Virumaal kindlasti kasuks ka keeleõppele, kui seda meetodit massilisemalt rakendataks. Teiseks oleks kindlasti vaja toetada väikeettevõtete tekkimist, võib-olla natuke kontsentreeritumalt. Meil on praegu üldmeetmed, sellised suhteliselt ühtlased meetmed. Võib-olla tuleks Ida-Virumaal rohkem selles mõttes fokuseerida, vähemalt teenindussektoris ja väiketootmise valdkonnas. Kolmandaks peaks kindlasti proovima (siin on tegu pigem sellise laiema küsimusega) teha investeeringute meelitamisel täiendavaid jõupingutusi. Ma tean, et Ida-Virumaal on käivitatud päris mitmeid häid projekte investeeringute meelitamiseks, aga seda tuleks võib-olla fokuseeritumalt teha. Ida-Virumaa iseloomu arvestades on seal väga õige koht just nimelt industriaalset laadi suurvälisinvesteeringu sissetoomise nimel pingutamiseks ja selleks võiks pakkuda individuaalpaketti. Mida tähendab individuaalpakett suurinvesteeringu meelitamiseks? See tähendab tervet hulka lisaabinõusid, mille puhul saab aidata riik või saavad aidata omavalitsus ja riik koostöös, näiteks seesama koolitus, näiteks infrastruktuur. Ideaal oleks (meil ei tohi sellest küll rääkida) ajutist laadi maksuleevendused uue investeerimisprojekti käivitusperioodiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Aitäh kena ettekande eest, see oli meile igati kasulik! Ma vaatasin, et ilusasti oli peatutud talentide immigratsioonil, sest, tõesti, meil on vaja mitmelgi alal taibusid sisse tuua. Aga üldse ei ole siin räägitud sellest, et meil on äärmiselt suur talentide emigratsioon ehk talentide väljarändamine. Ma kardan, et nendest 20 000 spetsialistist, keda te koolitate, umbes kolmveerand rändab välja, sest neil ei ole siin korralikult tasustatud tööd. Millised on need meetmed, mis võetakse selleks, et meie taibud ei rändaks välja? Väljarändamine on suur, eri andmetel 35 000 kuni 130 000 inimest.

Raivo Vare

Kui ma prooviksin seda võtta kokku ühte lausesse, mis iseloomustab keeruka probleemi mittelihtsaid lahendusi, siis see kõlaks umbes järgmiselt: see on targema äri soosimine, sest taibud tahavad töötada heades tingimustes hu-

vitavat tööd tehes. Tegelikult oleme me jõudnud ühe fundamentaalse struktuurse probleemi juurde. Eesti on väga väikest lisandväärtust soosiva ärimudeli pinnalt hästi toime tulnud, aga taibude jaoks on vaja midagi muud. Elementaarne näide on kõrgepalgaliste (taibud on ikkagi kõrgemale palgale pretendeeriv kategooria), eriteadmisi evivate isikute maksustamise küsimused, võimalikud soodustused, mis sellega seonduvad, nii ettevõtjatele kui ka isikutele endile. Siin on terve hulk võimalusi, mida maailm tunneb, alates ettevõtluse puhul näiteks sotsiaalmaksu laest ja lõpetades nendele taibudele n-ö toetusskeemina toimiva ajutise, vähemalt õppejärgse perioodi jaoks mõeldud maksusoodustuste paketiga. Mis iganes meetmed võivad seal olla, vastavalt võimalustele. Aga see eeldab täiesti teistsugust lähenemist. Meil on praegu n-ö äri kui äri, ühesuguse mudeli jaoks on ühesugune regulatsioon, nagu ei olekski olemas erinevaid ärimudeleid. Tegelikult neid on erinevaid ja nad vajavad erinevat keskkonda.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sügav tänu teile põhjaliku ettekande eest! Aga ettekande juurde tagasi tulles: kas te natukene seletaksite veel lahti globaaltrende ja kriisikindlamaid töökohti? Ehk räägite trendidest täpsemalt?

Raivo Vare

Aitäh! Tõepoolest, kahjuks oli esinemiseks sellisel mastaapsel teemal aega natukene vähe. Ma toon välja mõningad aspektid. Esiteks, võimalused tekivad seoses rahvastiku vananemise, kliima ja energiaga. Sellest on ka meil avalikult räägitud. Heaolu- ja tervishoiutooted ning -teenused ja -tehnoloogiad on väga trendikas areng maailmas. Säästva energeetika tooted ja keskkonnatooted on selles mõttes täiesti üheselt mõistetavad, eriti Euroopas ja Euroopa Liidus, kuhu me kuulume, ja vastavad teenused ja tehnoloogiad sellega seotult. Philips on öelnud 21. sajandi kohta, et see on sotsiaalsete tööstuste või sotsiaaltööstuste sajand. Kindlasti, arvestades meie spetsiifikat, võib kriisikindlamatest valdkondadest ja töökohtadest rääkides mainida laiapõhjalist ja spetsialiseerumist võimaldavat haridust. Ma rääkisin ülekantavast haridusest ja vajadusest näiteks ka ümberõppe järele. See tähendab, kui me räägime lihtsatest töödest, et näiteks õpetatakse metallitööd, aga mitte nii kitsalt, et on ainult keevitus, vaid laiemalt, nii et sellelt aluselt on võimalik edaspidi spetsialiseeruda. Täpselt sama kehtib ka teistes valdkondades ja laiemate teemade puhul. Teiseks, interdistsiplinaarsed oskused ja kogemused, mille puhul on väga suur tähtsus praktikal ja võimalustel selle praktika saamiseks, seejuures eri valdkondades ja tegevustes. Kindlasti tervishoid ja meditsiin, nagu rääkisime, samuti IT ja inseneriõpe. Võib-olla tasuks eraldi märkida seda, mida armastas öelda 26 aastat vanalinna elamuvalitsust juhtinud isik, keegi härra Koit, et kojamehi ja kordnikke on igale võimule vaja. Ehk need on lihtsamad ja olulised funktsioonid, mille puhul n-ö kriisikindlus on ka sutsu kõrgem.

Kui nüüd rääkida IT-st, sest see on üks arengufondi arengusuundi ja projekte olnud, siis IT-l on läbiv tähendus. Ma tahan seda rõhutada. IT-akadeemia projektiga, millega arengufond tegeleb, püüame me muuta, esiteks, IT-hariduse läbivaks, tekitada Eesti fragmenteeritud haridusmaastikul programmilise ja hõlmava IT-hariduse süsteemi, teiseks, teda paremini spetsialiseerida ja paremini platseerida majandusvajadusteks ja, kolmandaks, kaasata mitte ainult omi üliõpilasi, vaid ka tuua sisse välismaalasi. Praegu õpib kokku umbes 50 välisüliõpilast IT-ga seotud valdkondades Eesti kõrgkoolides, me tahaksime saavutada, et neid oleks vähemalt 500. Sest nagu ma märkisin, Barclays Banki äsja asutatud teadmuskeskus Vilniuses kaasas leedulasi, viidates, et Leedus on väga palju selle kvalifikatsiooniga tööjõudu. Pärast selgus, et tööjõudu ei jätku, nad hakkasid koostöös kõikide riigi organisatsioonidega üle maailma sinna leedulasi otsima, lubades muuseas Londoni palka, juhin tähelepanu. Tegelikult käivitatakse klaster, mis hakkab enda ümber kasvatama uut väärtust nende erinevate väiksemate, sellele keskosale teenuseid osutavate ja produkte tootvate, tarkvara tootvate firmade näol. Eks seda oleks vaja meilgi. Selline klastriline lähenemine protsesside suunamisel, mis võib-olla slaididelt välja ei paista, on ka üks moment, mida ma tahan

rõhutada. Eesti võimekus n-ö laial põllul ühtlaselt toimetada on meie ressursivähesust arvestades suhteliselt väike. Me peaksime nii investeeringute meelitamisel kui ka hariduses fokuseerima mõningatele klastreid moodustavatele, majanduses laiemaid kontsentrilisi ringe tekitavatele fookusteemadele ja -projektidele.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Tänan, juhataja! Auväärt ettekandja! Te rõhutasite hariduse olulisust tööturu teovõimes ja see on hea. Eesti tööturul vajab uuendatud kutset hinnanguliselt kuni 500 000 inimest, arvestusperioodil kõrghariduse saanud 109 000 inimesest on kutse kõrgeimatel, 4. ja 5. kvalifikatsioonitasandil kutsekoja poolt antuna vaid 4500 inimesel. Mida soovitate teha kutset andvate institutsioonide edendamiseks?

Raivo Vare

Ma olen võib-olla ettevaatlik kutse andmise arvuliste näitajate puhul. Sellel on lisaks süsteemi enda puudustele ka teatud turust tulenevad põhjused. Nimelt, buumiaegadel pööratakse kutse väärtusele vähem tähelepanu, olgem ausad. Aga kui me nüüd võtame selle loogika ja selle, mida te küsimuses praegu faktidena esitasite, ning paneme kokku sellega, mis mina ütlesin, et 50% töötutest on meil täiesti igasuguse erialase ettevalmistuseta, siis on pilt ju väga nukker. See tähendab, et meie majandus tervikuna ja meie tööjõu kvalifikatsioon ei võimalda meil majanduslikult n-ö järgmisel arenguetapil enam kergelt edu saavutada. See tähendab seda, et esiteks tuleb õppetöö korraldada vastavaks, kui on kutseoskuste puudujääk, siis tuleb neid oskusi anda. Nendest suundadest me pisut rääkisime ja sellest räägitakse veel. Teiseks, mis puudutab otseselt kutse andmise süsteemi, siis ma ei tea, võib-olla ma murran lahtisest uksest sisse, aga kutse andmine on mõneti kutseliitude endi pädevuses. Võib-olla tasuks siin riikliku eksamineerimisfunktsiooni valguses kaaluda unifitseerimist ja mingil määral ka võib-olla selle protseduuri paikapanekut. Ma ei vaidlusta seda, et kutseliidud neid annavad, aga praegu on see selline vabatahtlikkuse alusel toimuv tegevus. Olgem ausad, üks Soome kogemusi (ma pakun veel kord, et selles asjas võiks rohkem Soome poole vaadata, eriti arvestades nende kogemusi restruktureerimisel *lama* käigus) on see, et neil oli ja on haridussüsteemis nii koolitustellimuse kui ka kutse saamise reeglistik väga konkreetselt paigas. Seda ei ole n-ö isevooluteed või väga vaba teed lastud. Seda tasuks kaaluda ka meil. Kui mitte igal pool ja täielikult, võib-olla on seda liiga palju nõutud, siis vähemalt fookusaladel, mis on meie jaoks läbimurdelise tähendusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun hästi kiire küsimus ja väga kiire vastus! Aega on 45 sekundit.

Jüri Tamm

Aitäh! Kiiret küsimust ei ole sellise teema puhul võimalik esitada, aga sellegipoolest. Viimase kuu jooksul on siin olnud hästi palju arutelusid majanduse ja tööhõivega seonduvalt ja selline tunne on, et kõik erakonnad ja huvigrupid saavad sellest asjast ühtemoodi aru. Samas, reaalseid samme või käike ei ole näha. Jääb mulje, nagu me vaataksime kõik akna tagant ühte tuppa, kus on rikkalikult kaetud peolaud, aga ust sinna me ei leia. Mis te arvate, missugune tegevuste järjekord peab siiski olema, et me saaksime otsa lahti? Teatud poliitilised jõud ja juhtiverakonnad ütlevad, et suuri muutusi ei ole vaja, sest meil läheb kõik hästi ja elu paneb asjad paika. Teine osapool räägib sellest, et meil oleks vaja kiireid reforme jne. Kus on siis see kesktee?

Aseesimees Jüri Ratas

Mul on palve, et üks minut saaks aega sellele küsimusele vastamiseks.

Raivo Vare

Püüdsin seda mõneti puudutada oma ettekandes, ajapuuduse tõttu vastan väga kiiresti. Kui riigi või mõnda muud süsteemi on vaja kiirelt ja tulemuslikult muuta, siis on vaja jõupingutusi eriliselt fokuseerida. Praegu ju süsteemid toimivad, aga nad on n-ö valdkondlikult ära jaotatud. Haridus ei tea, mida teeb sotsiaalvaldkond, ja sotsiaalvaldkonnas tegelevad eri institutsioonid igaüks omaette omakorda erinevate probleemidega. Raha on, eriti veel kriisitingimustes, alati vähe, riigieelarves

on üldse teatavasti raha alati vähe. Tegelikult on küsimus praegu selles, et tuleks prioritiseerida struktuurimuudatusi. Selleks ei ole vaja kohe mingit uut erivolitustega struktuuri kokku panna. Lihtsalt tuleks paremini kaasata kõik vastutavad ministrid, kes sellesse teemasse puutuvad, institutsioonide ja avalikkuse esindajad, spetsialistid, eksperdid. Võib-olla tasuks kaaluda, et näiteks peaminister juhiks seda praegu fragmenteeritud olemasolevat seltskonda ühtse löögirusikana mingi ajutise koostöövormi kaudu. Veel kord rõhutan, et ettepanek on isiklikku laadi. Üleüldse ei olnud kogu ettekanne kuidagi seotud ühegi poliitilise, ei siin ega mujal esindatud poliitilise jõu ega teiste ettekandjate tekstide ja ettepanekutega. Selles mõttes kaaluge seda kui ühte võimalikku eksperdiettepanekut.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Läheme oma tänase päevakorrapunktiga edasi. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Tartu Ülikooli makroökonoomika professori Raul Eametsa!

Raul Eamets

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud rahvasaadikud! Daamid ja härrad! Mul on au esineda siin teie ees juba teist korda. Eelmisest esinemisest möödub ülehomme täpselt aasta. Kahjuks peab tunnistama, et nii mõnedki tollal tehtud prognoosid on suhteliselt täpsed olnud, eelmise aasta lõpus jõudiski meie töötute koguarv 100 000-ni. Kui vaadata tänast registreeritud töötute arvu, siis võime öelda, et oleme kogu töötusega jõudnud 120 000 töötu juurde.

Lugedes Riigikogu stenogramme varasematest aruteludest siin, torkas silma, et endiselt on probleeme mõne põhimõiste ning mõne põhilise arvuga, mida tööturustatistika praegu esitab, sellepärast ma kordan lühidalt paar asja üle.

Registreeritud töötusega on asi selge, need on need tööotsijad, kes on töötukassas kirjas. Teine töötuse näitaja, mis saadakse küsitluse teel, kasutab selleks ILO ehk Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni definitsiooni ning on võrreldav üle Euroopa. Registreeritud töötuse number ei ole teiste riikide töötuse numbritega võrreldav, sest riikide seadused on erinevad. ETU-s küsitletakse kokku 16 000 inimest ning üldistatakse tulemused kogu rahvaarvule. Nii tehakse seda üle Euroopa.

Miks need numbrid on erinevad? Küsitlusest tuleb välja, et kõik töötud ei otsi tööd töötukassa kaudu ja sellepärast ei ole nad ka registreeritud töötute seas. Jämedalt võttes moodustavad registreeritud töötud praegu 80% kõigist töötutest ehk kui me teame registreeritud töötute arvu, siis oskame ka öelda, kui suur on tegelik tööpuudus. Mõlemad on rahvusvaheliselt aktsepteeritud ning kasutatavad mõõdikud. Seega ei ole ka õige väita, et üks on täpsem ja teine vähem täpne või et üks on ametlik ja teine mitteametlik. Mõlemad on olulised näitajad, nad näitavad lihtsalt natuke erinevaid aspekte.

Omaette teema on heitunud. Need on isikud, kes on pikka aega tööd otsinud ja loobunud töö otsimisest. Nagu siit slaidilt on näha, oli meil heitunuid 2009. aastal keskeltläbi 8700, neid ei peeta töötuteks definitsiooni järgi. [Ettekande slaidid on lisatud köite lõppu.] Me võime neid n-ö varjatud töötuteks või potentsiaalseteks töötuteks pidada, sest kui tööturu olukord paraneb, hakkavad nad uuesti tööd otsima ning muutuvad alles siis töötuteks.

Vaadates nüüd töötukassa tehtud joonist, kus on koos nii registreeritud töötus kui ILO töötus, siis me näeme, et need kaks joont, sinine ja tumesinine või must joon, liiguvad suhteliselt sarnases proportsioonis ehk see 80% on suhteliselt ühtlaselt kogu aeg hoitud ja prognooside järgi me näeme, et seda 120 000-list töötute arvu prognoositakse ka selle aasta lõpuks. Hõive, nagu näeme, langeb, eriti kui me vaatame seda võrdluses 2009. aastaga.

Kuidas on nii drastiline töötuse kasv mõjutanud meie tööpoliitikat? Kõigepealt me näeme, vaadates neid numbreid, et rõhuasetused on drastiliselt muutunud. Kui varem pandi suhteliselt suurt rõhku koolitusele, siis nüüd on esikohale tõusnud kiired, n-ö tulekahju kustutamise meetmed – palgatoetused, tööpraktikad, tööharjutused. Samuti on kasvanud sotsiaalsete töökohtade loomine, mida tööpoliitikas nimetatakse hädaabitöödeks. Need on meetmed, mis võimaldavad töötul tööharjumust säilitada ning natuke lisa teenida, et oleks võimalik igapäevaseid arveid tasuda. Koolituse osakaal on drastiliselt langenud. Kui töötukassa koolitaks kõiki soovijaid, siis oleksid vastavad vahendid läbi juba suve alguseks. Samas tuleb silmas

pidada, et koolitus koolituse enda pärast ei pruugi efekti anda, sest kui kõrvale ei ole pakkuda töökohti, siis ei ole selle koolitusega midagi peale hakata. Sellepärast on tarvis pakkuda kombineeritud meetmeid, aga selle juurde ma tulen tagasi poliitikaettepanekute juures.

Kui nüüd vaadata neid ettepanekuid, mida on täna tööpuuduse vähendamiseks tehtud ka siit Riigikogu kõnepuldist, siis ma jagaksin need meetmed tinglikult kolme laiemasse kategooriasse.

Esiteks nn kiiret efekti andvad meetmed, mis tähendab seda, et me saame tulemuse piltlikult öeldes juba homme. Need on needsamad sotsiaalsed töökohad, palgatoetused, tööpraktika, töötute klubid. Me hoiame inimesed aktiivsed, pakume neile teatud sissetulekut. Kaugemas perspektiivis ei ole palgatoetused, sotsiaalsed töökohad efektiivsed, näiteks palgatoetuste puhul kipuvad ettevõtjad pikema perioodi jooksul asendama tavalisi töökohti subsideeritud töökohtadega.

Keskpika perspektiiviga (efekt aasta-kahe pärast) on kindlasti koolituse ja ümberõppega seotud meetmed, ettevõtlustoetuse skeemid, sotsiaalmaksuvabastus neile, kes võtavad tööle töötu, korterelamute energiatõhususe programm ja kõikvõimalikud ettevõtluse tugiprogrammid, ettevõtete turunduse toetamise meetmed, ekspordigarantiide süsteem jne. Need on meetmed, mis annavad meile tulemuse teatud viitajaga, mitte homme, aga näiteks aasta jooksul.

Ja lõpuks on sellised pika perspektiiviga meetmed, millest ka siit kõnepuldist on palju räägitud, nagu tasakaalustatud eelarvepoliitika ja ettevõtlusõpetus koolidesse, euro kasutuselevõtt, haridusreform ja matemaatika riigieksam. Tuues lihtsalt näiteks Soome, kus haridusreformi algus oli 1960. aastate lõpus, nägime seal majanduse puhul esimesi tulemusi umbes 20 aastat hiljem. Nii et selliste viitaegadega tuleb arvestada.

Kriisitingimustes tuleb saavutada mingi tasakaal nimetatud meetmete vahel ja päris kõrvale ei tohiks ilmselt midagi heita.

Järgnevas järelduste ja nendest tulenevate soovituste osas tuginen ma Eesti Ametiühingute Keskliidu initsieeritud ja Riigikantselei finantseeritud analüüsile, kus me vaatasime Eesti praegust olukorda aktiivsete tööpoliitika meetmete ning elukestva õppe osas. Projekti teostasid Tartu Ülikooli majandusteaduskond ja Poliitikauuringute Keskus Praxis. Tegemist oli ühe suurema projektiga, kus lõppkokkuvõttes antakse hinnang Eesti olukorrale neljas valdkonnas, lisaks nimetatud kahele ka sotsiaalse kaitse ning tööturu paindlikkuse valdkonnas. Kokku moodustavad neli teemat sellise valdkonna, mille oleme eesti keelde tõlkinud turvaliseks paindlikkuseks ja mille inglisekeelne termin on *flexicurity*. Projekti eesmärk on analüüsida Euroopa Liidu vastavate indikaatorite sobivust Eesti tingimustele ning välja pakkuda konkreetsed poliitikasoovitused.

Nii tööpoliitika kui ka täiskasvanuhariduse vallas on meil programmide sihtgruppe liiga vähe või puuduvad need üldse. Sageli pakutakse erinevaid meetmeid (näiteks tasuta koolitused), aga keegi ei jälgi, kas ja kes seal reaalselt osaleb – kas need, kes vajaksid täienduskoolitust (näiteks madala kvalifikatsiooni ja haridustasemega inimesed), või inimesed, kellel juba on parem haridustase või parem kvalifikatsioon.

Teine üldine probleem, mis uuringust välja tuli, on see, et meie koolitusprogrammid on suhteliselt lühiajalised. Kui me vaatame näiteks töötukassa koolitusprogramme, siis 2009. aastal oli programmi keskmine pikkus kaks kuud. Täiskasvanuhariduses osalemist iseloomustab meil ebavõrdsus. Eesti andmete analüüs viitab sellele, et oluliselt väiksem tõenäosus täiskasvanuhariduses osaleda on kuni põhiharidusega inimestel, madala kvalifikatsiooniga inimestel, üle 50-aastastel ning mitteeestlastel. Tegemist on just nende riskigruppidega, kes võiksid praegu rohkem tähelepanu pälvida.

Millised on siis konkreetsed poliitikaettepanekud? Kõigepealt sihtgrupi laiendamine. Tööpoliitika meetmed võiksid praegu laieneda ka töötavatele inimestele. Kui me räägime töötavatest inimestest, siis praegu laienevad need ainult neile, kes on koondamisteate juba kätte saanud, aga need võiksid katta ka teatud riskigruppi kuuluvaid inimesi, näiteks neid, kes saavad miinimumpalka või kes on ületanud teatud vanusepiiri. Seejuures peab näiteks silmas pidama, et koondamisteate kättesaanutele tuleb samuti läheneda diferentseeritult. Varasemate programmide analüüs on näidanud, et kõrgema kvalifikatsiooniga töötajatele piisab nõustamisest ja potentsiaalse tööandja kohta

info vahendamisest, madalama kvalifikatsiooniga töötajale peaks kindlasti lisanduma ka koolitus.

Tööpoliitika meetmed peaksid soodustama osaajaga töötamist. Kui töötu leiab endale näiteks osaajaga töökoha, siis ei tohiks ta automaatselt kaotada töötuskindlustushüvitist, vaid see võiks väheneda proportsionaalselt saadava töötasuga. Olukord on isegi sedavõrd ebanormaalne, ütleksin ma, et kui inimene läheb ühele proovipäevale ettevõttesse ja saab selle eest ametlikku tasu ning see kajastub maksuametis, siis ta kaotab automaatselt õiguse töötuskindlustushüvitisele ja peab hakkama uuesti kogu protsessi läbima ja neid hüvitisi taotlema.

Tõsine probleem, millele ka eelkõneleja viitas, on see, et erinevate ametkondade kaudu vahendatavat Euroopa struktuurifondi raha peaks olema võimalik kasutada kõigi löögi alla sattunud riskigruppide koolitamisel ja nende finantseerimisel. Lühidalt öeldes: haridusministeeriumi kaudu finantseeritavas täienduskoolituses võiksid osaleda ka registreeritud töötud. Praegu ei ole selline raha ristkasutus Eesti seaduste järgi võimalik.

Edasi palgatoetuste kombineerimine täienduskoolitusega. See on näide sellest kombineeritud meetmest, kui näiteks ettevõttes on riskigruppi kuuluvaid inimesi, kes saavad miinimumpalka või on jõudnud teatud vanuseni, siis see meede võimaldaks neil töö kõrvalt ümber õppida ja ennast täiendada, lubades neil töötada osakoormusega. Palgavahe osa- ja täisajaga töötamise vahel võiks kompenseerida palgatoetusega.

Teine selline kombineeritud teenuse näide on kombineeritud teenuse pakkumine ettevõttele, mis sisaldab endas koolituspaketti firma töötajatele, mis on spetsiaalselt selle ettevõtte jaoks disainitud, ettevõtte juhtkonna nõustamist ja koolitust, näiteks uute turgude leidmiseks ja juhtimise parandamiseks, ning palgasubsiidiume riskigruppi kuuluvate inimeste hõive säilitamiseks. Eriti aktuaalne on see monofunktsionaalsetes nn riskiasulates, kus tegutseb ainult üks oluline tööandja, kes võib praegu olla väga tõsistesse majandusraskustesse sattunud. Sisuliselt tähendaks see EAS-i ja töötukassa meetmete kombineerimist ja kooskõlastatud rakendamist.

Samuti peaks edasi arendama koolituskupongide süsteemi, ka näiteks töötavatele inimestele, ja kaaluma kombineeritud skeeme, kus osa rahast maksab töötukassa, osa tööandja ja osa töötaja ise. See võimaldaks inimestel oma haridustaset tõsta.

Üks punkt, mis viimase slaidi peal on ka tegelikult väga oluline, on see, et meil puudub praegu ülevaade, milline on pakutavate meetmete mõju teatud sihtrühmadele. Samuti puudub teadmine, kui efektiivselt on meetmetesse suunatud ressursid kasutatud. Seepärast on vaja läbi viia regulaarset tulemuste hindamist, mis annab meile teadmise, kui efektiivsed on teatud poliitikameetmed. Tagasiside on praegu suhteliselt nõrk.

Kokkuvõtteks. Ressursside puudus, mis praegu krooniliselt meie tööpoliitikat kimbutab, on poliitiliste valikute ja prioriteetide küsimus. Toon lihtsa näite. Kui Eesti alustas ühinemisprotsessi NATO-ga, siis leiti, et vajalik on kaitsekulutusi riigieelarves suurendada ja see tehti ära, sest tegemist oli olulise välispoliitilise julgeoleku prioriteediga. Sama kehtib ka töötute ja tööpoliitika kohta. Kui see on prioriteet number 1, siis edasine on juba poliitiliste kokkulepete küsimus. Kui töötukassa koolitaks kõiki soovijaid, oleks koolitusraha juba enne suve otsas ehk praegused vajadused on kindlasti suuremad kui hetkevõimalused. Tuleks ka leida tasakaal erinevat ajalist efekti andvate meetmete vahel. Ja viimane punkt puudutab seadusandlust – ka tööturuteenuste seadus vajaks ilmselt uuendamist. Kas on mõtet seaduses kõiki meetmeid detailselt ette näha? Juba praegu osutatakse kaks korda rohkem teenuseid, kui seaduses on fikseeritud. Lõpetuseks toetan ka eelkõneleja ideed, et võib-olla tasuks kaaluda tööministeeriumi loomist, kes selle valdkonnaga tegeleks, sest kui vaadata praegu Sotsiaalministeeriumi haldusalas olevaid valdkondi, siis tegemist on väga suure ministeeriumiga. Soovin Riigikogule jõudu ja riigimehelikku tarkust tööturuprobleemide lahendamisel. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea ettekandja! Teile on küsimusi! Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud esineja! Statistikaameti järgi on meil eelmisel aastal küsitluste järgi tööpuudus 15,5%. Värskemaid andmeid meil ei

ole. Aga näiteks ka mujal Euroopas, ütleme Hispaanias, on kõrge tööpuudus. Ometigi on ju nii, et meie inimeste olukord on täiesti teistsugune: meil on lausvaesed, meil on uusvaesed. Ja sama võrdlus Euroopaga, see pole justkui nii. Kindlasti on seal suuremad abirahad. Aga millest on see teie arvates tulnud, et meie inimestel on nii raske selle kõigega toime tulla? Me ei jõua oma majandusega niipeagi arenenud riikidele järele. Kus me siis hakkasime päris viltu minema, mis hetkel?

Raul Eamets

Aitäh küsimuse eest! Tegemist on väga pika küsimusega, mis haarab väga erinevaid valdkondi. Ma arvan, et töötute olukord on igal pool raske ja see puudutab iga inimest, olgu siis Hispaanias, Kreekas või Eestis. Lõuna-Euroopas on alati olnud traditsiooniliselt kõrgem tööpuudus. See tuleneb ka nende kultuurilistest iseärasustest, ütleme niimoodi. Erinevad põlvkonnad elavad koos ja väga sageli teised perekonnaliikmed peavad töötuid üleval. Selles mõttes, ma arvan, et Eesti puhul erinevus Euroopa keskmistest näitajatest tuleb kindlasti ka sellest, et meil on juba ajalooliselt tööpoliitika peale eraldatud suhteliselt vähe vahendeid. Kui me vaatame neid protsente sisemajanduse kogutoodanguga võrreldes, siis erinevus Euroopa keskmise tasemega võrreldes on peaaegu kümnekordne, Taaniga võrreldes peaaegu 20-kordne.

Ei tahaks nagu anda ülevaadet Eesti makromajanduse arengust buumi ajal, sest eks sealt need probleemid osaliselt peale hakkasid. Kui meil on suhteliselt liberaalne majanduspoliitika, siis tähendabki see seda, et kriisid on sügavamad ja tõusud on kõrgemad. See on probleem, millele viitas ka OECD raport, et meie majanduspoliitika praegu ei tasanda majandustsükleid, vaid on pigem neid võimendanud. Aga see on juba pikem teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Kõigepealt tahaksin teid tänada sisuka ja efektiivselt esitatud ettekande eest, mis mahtus etteantud ajaraamidesse! Nii teie kui ka eelmine ettekandja pühendasite palju tähelepanu meie tööjõu kvaliteedile, õppele, haridusele. Tahaksin ühte osa sellest haridusest või haritusest puudutada. Eesti on väike avatud majandusega riik ja meie tööjõu puhul on väga oluline keeleoskus, et inimesed oskaksid lisaks emakeelele veel vähemalt kahte võõrkeelt. Kuhu teie asetaksite keeleoskuse arendamise nendes tööjõu kvaliteedi parandamise meetmetes: kas lühiajaliste, kiiret tulemust andvate, keskpikkade või hoopis pikaajalist arendamist nõudvate meetmete hulka?

Raul Eamets

Aitäh küsimuse eest! Ma paigutaksin selle pigem pikaajaliste meetmete hulka. Põhjendus on väga lihtne. Kui me vaatame praegu näiteks mitte-eestlastele suunatud tööpoliitika meetmeid, siis need on väga paljuski sisaldanud keeleõpet, peaasjalikult on tegeldud eesti keele õpetamisega. Kui me vaatame muukeelse elanikkonna ehk siis venekeelse elanikkonna proportsiooni töötute seas, siis see on enam-vähem samasugune nagu kogu Eestis tervikuna. Teatud piirkondades on ta muidugi tõsine probleem, kui me räägime Ida-Virumaast. Tegelikult me näeme, et ainult keele õpetamine ei muuda olukorda, me peame venekeelsetele töötutele täpselt samamoodi suhteliselt individuaalselt lähenema, nii nagu seda tehakse eestikeelsete töötute puhul. Igal inimesel on oma konkreetsed karjääriprobleemid, oma konkreetne oskuste tagavara või hariduspagas. Nii et ma arvan, et keeleõpe, olgu siis mitte-eestlastele eesti keele õpe või kõigile näiteks inglise keele õpe, ei lahenda iseenesest automaatselt ühtegi probleemi. Aga väikese avatud rahvana kolme keele oskamine oleks nagu suhteliselt elementaarne. Ma arvan, et see pole mitte võib-olla tööpoliitika ja täienduskoolituse probleem, vaid see on tegelikult hariduse ja haridussüsteemi teema rohkem.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea esineja! Teie põhjalikku ettekannet kuulates ja nautides jäi mulje, et teadlastel on selge, mida peaks tegema. Kui jälgida teie retoorikat, siis põhiliselt iga lõigu alguses oli sõna "peaks", "tuleks", "oleks". Nüüd ma küsin: keda te silmas peate?

Kes siis peaks seda tegema, teie mõtteid ellu viima Eesti riigis?

Raul Eamets

Teadlaste ülesanne on teha ettepanekuid, poliitika otsustajate ülesanne on otsustada need ettepanekud ellu viia. Ma ei hakanud rõhutama, mis ettepanekuid ma tegin siin aasta aega tagasi. Te võite stenogrammidest järele vaadata – nii mõnedki ettepanekud kordusid. Ma isegi rohkem ei kommenteeriks.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Täname sisuka ettekande eest! Peaminister Andrus Ansip väidab, et Eestist on kujunenud terve mõistuse ja aruka majandamise sümbol, positiivne märk mitte Euroopa Liidu, vaid terve maailma jaoks. Ma saan aru, et ta peaasjalikult peab silmas Eesti püüdlusi euro kriteeriumide täitmise suunal. Ja erilist uhkust tunneb meie valitsus loomulikult eelarvedefitsiidi üle, aga ka väikese riigivõla üle. Minu andmetel küünib Euroopa Liidu keskmine riigivõlg ligikaudu 84%-ni ja näiteks Soome on ka tänavu läinud seda teed, et on võtnud investeeringute jaoks meeletult raha, umbes 13 miljardit krooni. Kas see, et enamiku Euroopa ja kogu maailma riikide riigivõlg on nii suur, näitab pigem nende riikide saamatust või on see teadlik poliitika, kus riigid soovivad oma positsioone investeeringute abil parandada?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi.

Raul Eamets

Aitäh küsimuse eest! See on täpselt näide poliitilistest valikutest. Euroopa Liit ja eurotsooni riigid on praegu otsustanud kriisist väljuda eelkõige võlakoormuse suurendamise teel. See tähendab tegelikult kohustuste võtmist tulevastele põlvkondadele. On isegi raske öelda, kas sellega nende konkurentsivõime pikas perspektiivis väheneb või kasvab. Eestis on tehtud teised valikud. Me oleme otsustanud praeguse põlvkonna sissetulekute vähenemise ja selliste negatiivsete ilmingutega selle probleemi lahendada. Me ei suurenda võlakoormat tulevastele põlvkondadele. Ütleme siis nii, et lootus on ilmselt selles – ma ju ei tea nende valikute tagamaid ega ole ka nende otsustajate hulgas –, et see suurendab meie konkurentsivõimet tulevikus, kui me läheme Euroopasse väiksema võlakoormusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Väga paljudes kohtades, tuhandetes ehk üle maailma, kasutatakse niisugusel kriisihetkel ja majanduslikult raskes olukorras ettevõtjatega koos sellist nn rööprahamudelit, kus pehmema väärtusega maksevahend, mida näiteks omavalitsus või mingi kogukond emiteerib, on maksevahendiks kohalikult pakutavate teenuste ja kaupade eest. Kas sellise mudeli kasutamine Eestis võiks kõne alla tulla ja kas näiteks teie olete analüüsinud seda, millist leevendust see Eesti oludes pakkuda võiks?

Raul Eamets

Aitäh küsimuse eest! Nii konkreetse meetmega ma kursis ei ole, sellepärast ei oska seda ka konkreetselt kommenteerida. Aga ma arvan, et kõik võimalused, mis kohalikel omavalitsustel on, mis ei nõua lisaressursse ja mis võimaldavad tööpuudust kohapeal vähendada, on teretulnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Suur tänu hea ettekande ja vastuste eest! Mul on selline küsimus. Omavalitsused on tänases päevakorras ja kõnedes nagu kuidagi eemaldatud. Arusaadav, et nad otseselt ei tegele tööpuudusega ja töökohtade loomisega, see ei ole nende ülesanne, aga praktiliselt ju kõik toimub piirkondades, nende haldusterritooriumidel. Ja kui me võtame Ida-Virumaa, Narva, Kohtla-Järve, Sillamäe, siis praktiliselt iga viies on juba tööta ja kohalikud omavalitsused nii või naa peavad midagi tegema. Ressurssi ei ole, riigi poolt võib pikka aega toetust oodata, aga elada tuleb iga päev. Millisena teie näete selles mõttes kohalike omavalitsuste rolli nendes strateegiates, mida teie praegu käsitlesite?

Raul Eamets

Aitäh teile! Praegu kuuluvad kohalike omavalitsuste kompetentsi tõepoolest võib-olla ainult needsamad hädaabitööd ehk siis sotsiaalsed töökohad, millest siin on ka juttu olnud. Aga mul on ilmselt suhteliselt ebapopulaarne vastus sellele küsimusele. Te ise juba tegelikult vastasite sellele, et kuna ressursse ei ole, siis vaadatakse riigi poole, ja ressursse ei ole sellepärast, et kohalikud omavalitsused on liiga väikesed. Me takerdume paljudes asjades ja ka selles temaatikas haldusreformi küsimuse taha ja nii see ongi ilmselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Tänan minagi väga sisuka ettekande eest! Te mainisite, et aasta tagasi tegite te juba mitmeid ettepanekuid siinsamas saalis. Mina kardan küll, et aasta pärast tuleb teil neidsamu ettepanekuid ilmselt jälle siinsamas saalis esitada, kui nii edasi läheb. Aga siis on ilmselt juba teine Riigikogu koosseis ja loodetavasti ka teine valitsus siin. Te olete oma ettekandes vihjanud, et tegelikult koolituse meetodid ja sisu jätavad meil soovida. Mulle tundub, et sageli ei mõisteta, kelleks on vaja töötuid koolitada. Kas teadlased oskaksid öelda, milliseid erialasid ja kuidas me koolituses peaksime ette nägema lähitulevikus, et sellel oleks efekti, et inimesed saaksid tööd?

Raul Eamets

Aitäh küsimuse eest! Selle teemaga on tõepoolest teadlased natuke tegelnud. Mitte just väga ammu, see oli nüüd mõni kuu tagasi, jaanuaris, kui Riigikantselei esitles ühe projekti tulemust, kus vaadati tööjõunõudluse prognoosi tuleviku suhtes. Selle kohta on ka välja antud brošüür, millised on majandusharud, kus me näeme ette tööjõunõudluse kasvu ja kus kahanemist. See materjal on olemas, see on publikatsioon Riigikogu Toimetiste sarjas, mis nüüd avaldati, ja see on üks näide, kuidas tarkade otsuste fondi rahastatud projektide tulemusi on hakatud avalikustama. Kahju, kui see materjal ei ole veel Riigikoguni jõudnud. Aga põhimõtteliselt on sellega tegeldud.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Tõepoolest, oli väga meeldiv kuulata, sest väga paljud ettepanekud, mida teie tõite välja, on ka meie Keskerakonna programmis sees. Oli meeldiv kuulda, et ka teaduslikul tasandil neid ettepanekuid toetatakse. Aga minu küsimus on järgmine. Ega te ei arva, et me oleme liiga hilja nende ettepanekutega välja tulnud? Kas rong ei ole juba läinud ja tegelikult ei olegi meil lootust edukana sellest kriisist välja tulla ja me jäämegi niimoodi ääremaale?

Raul Eamets

Aitäh küsimuse eest! Kunagi ei ole hilja alustada. Arvestades teiste riikide, ka siin varem jutuks olnud Soome kogemust, arvan ma, et tööpuudus jääb meil kõrgeks veel suhteliselt pikaks ajaks, sest selle kriisi tõttu on nii mõnedki töökohad, mis enne kriisi olid, praeguseks kadunud, ja seepärast kasvabki selline tsükliline tööpuudus üle struktuurseks tööpuuduseks. Sellist kõrget tööpuuduse taset võib prognoosida järgmiseks 5–6 aastaks, nii et kindlasti ei ole praegu hilja alustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Head ametikaaslased! Meie ettekannete ja küsimuste voor on läbi. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Juba kolmandat korda selle aasta jooksul arutame me tööpuuduse ja uute töökohtade loomise temaatikat. See näitab, et tegemist on tõepoolest väga tähtsa probleemiga Eesti riigi ja Eesti rahva jaoks, mis nõuab viivitamatut tegutsemist. Usun, et me mäletame kõik väga hästi seda pikka looklevat järjekorda 16. veebruaril, kui Tallinn korraldas tööbörsi, kus seisid järjekorras tuhanded inimesed lootuses saada töökohta. See on ilmekas näide sellest, kuivõrd traagiline, lausa katastroofiline olukord on.

On heameel tõdeda, et ka valitsuserakonnad on endale seda probleemi teadvustanud. Nii

peaminister kui ka IRL-i esimees Mart Laar on avaldanud lootust, et töötuse kasv peatub sel aastal ja ka Keskerakond soovib seda. Kuid kahjuks me ei näe, mida Andrus Ansipi juhitav valitsus on teinud selleks, et uusi töökohti luua. Meie arusaam sellest, kuidas riik saab kaasa aidata uute töökohtade loomisele, on väga erinev. Kui Eestis on jätkuvalt erakondi, kes usuvad vabaturu iseregulatsiooni imesse, siis mujal maailmas on jõutud arusaamiseni, et riigil peab olema suurem roll, kui pelgalt vabaturu asjadesse mittesekkumine. Näiteks Ameerika Ühendriigid, millest parempoolsed erakonnad armastavad eeskuju võtta, on viimase kahe aasta jooksul tänu 1,5-miljardilisele abipaketile suutnud säilitada kuni kaks miljonit töökohta ning sellega mitte lasta kasvada töötuse määral üle 10%. Ametlik statistika räägib Eesti puhul 15%-lisest töötuse määrast, tegelikkuses võib see küündida 19%-ni, sest statistikas ei kajastu need, kes on heitunud ja loobunud töö otsimisest. Eelmisel aastal kadus töötukassa nimekirjadest 26 000 inimest.

Mida on siis Eesti riik ette võtnud selleks, et töökohti säilitada või uusi luua? Sotsiaalminister ütles ühes esinemises, et sel aastal on riigi toel loodud 1500 töökohta, peamiselt on tegemist palgatoetuse, tööpraktika ja ettevõtluse alustamise toetuse abil loodud töökohtadega. See ei ole halb, iga juurde loodud töökoht on suur väärtus, aga see ei ole kindlasti piisav. See on veepiisk meres, kui arvestada, et iga nädal kaotab töö keskmiselt 2500 inimest ja ametlik töötute arv on umbes 96 000 inimest. Riigil puudub terviklik programm uute töökohtade loomiseks.

Kahjuks ei ole Reformierakonna ja IRL-i koalitsioonil julgust võtta eeskuju Tallinna linnast, kes juba eelmise aasta aprillis võttis vastu abipaketi linnaelanike ja ettevõtjate abistamiseks. Eelmisel aastal sai abi ja tööd selle abipaketi raames 1900 inimest ning sel aastal saab 2500 inimest. Riik võiks samuti võtta Tallinna linnast eeskuju töötutele psühholoogilise abi osutamisel. Teadlased on teinud selgeks, et üle kolme kuu töötu olnud inimesed kaotavad tööharjumuse ega suuda enam iseseisvalt ilma psühholoogilise abita tööle naasta, neil kaob motivatsioon ja tööharjumus. Selleks, et aidata selliseid inimesi, on Tallinn asutanud juba kaheksa töötute klubi, mis aitavad raskesse olukorda sattunud inimestel mitte kaotada lootust uut töökohta leida ning jääda aktiivseks. Keskerakond on kohalikul tasandil näidanud oma töötusega võitlemise meetmete efektiivsust ja nüüd on saabunud aeg neid rakendada ka üleriigiliselt.

16. veebruaril toimus siin saalis esimene tööpuuduseteemaline arutelu. Meie erakonna nimel esines Tallinna linnapea, Keskerakonna esimees, kes tegi rea ettepanekuid töötuse leevendamiseks ja uute töökohtade loomiseks. Keskerakonna fraktsioon on esitanud mitu seaduseelnõu nende ettepanekute realiseerimiseks ja siinkohal ma soovin need ettepanekud üle korrata.

Esiteks. Riik peab looma ja finantseerima ka omalt poolt sotsiaalseid töökohti. Kõige sobivam on kombineeritud lähenemine, kus sotsiaalseid töökohti loob riik ise, loovad eraettevõtted ja loob ka kolmas sektor.

Teiseks. Tuleb oluliselt suurendada palgatoetuse mahtu uute töökohtade loomiseks nii, et kogu maksutulu, mis laekub palgatoetust saanud töötaja pealt riigile, suunatakse uuesti palgatoetuse maksmiseks.

Kolmandaks. Ettevõtja tuleb vabastada sotsiaalmaksu tasumisest uue töökoha pealt üheks aastaks, kui palgatakse seni töötuna arvel olnud inimene.

Neljandaks. Tuleb alandada majanduskriisi perioodiks makse neile ettevõtetele, kelle tööjõukulud on kahe eelmise aasta võrdluses kas tänu uute töökohtade loomisele või palgatõusudele oluliselt kasvanud.

Viiendaks. Tuleb anda töötutele, kellele ei maksta enam töötuskindlustust, võimalus töötada juhutöödel ühes kuus kuni miinimumpalga ulatuses, ilma et nad kaotaksid töötu staatuse.

Kuuendaks. Tuleb üles ehitada töötukassa poolt eraisikutele töötute vahendamise süsteem, et eraisikud saaksid palgata töötuid näiteks lund rookima, lehti riisuma või muid heakorratöid tegema.

Seitsmendaks. Tuleb teha rohkem koostööd suuremate eksportööridega, et korraldada ettevõtetes töötutele väljaõpet erialadel, kus veel paar aastat tagasi oli ülisuur tööjõunappus.

Kas ma võin paluda kolm lisaminutit?

Aseesimees Jüri Ratas

Palun! Kolm lisaminutit.

Olga Sõtnik

Aitäh! Tellimuste taastudes suureneb uuesti tööjõuvajadus ning koolituste kaudu on oskustöölised juba ette valmistatud. Varem või hiljem tekib meil uuesti olukord, kus me peame täiendavat tööjõudu rakendama ja selleks peab olema paremini valmistunud.

Kaheksandaks. Tuleb viia käibemaksumäär tagasi 18%-le, kuna majanduskriisi olukorras käibemaksu tõstmine 2% võrra on pannud maksukoormuse väiksema sissetulekuga inimestele ja pärssinud siseturgu.

Üheksandaks. Tuleb taastada kohalikele omavalitsustele eraldatud üksikisiku tulumaksu määr vähemalt endisele tasemele, 11,93%-le praeguse 11,4% asemel, sest selle kaudu on võimalik suurendada kohalike omavalitsuste investeerimisvõimekust, mille tulemusena samuti luuakse uusi töökohti.

Jääb ainult loota, et täna siin kõlanud ettepanekud ei jää deklaratiivseteks ja jõuavad ka realiseerimiseni. Nii need, mis on tulnud koalitsiooni poolt, kui ka need, mis on tulnud opositsioonilt, sest nii nagu mainis esimene ettekandja Karel Rüütli: töötust saame me võita ainult koostöös kõikide poliitiliste jõududega. Tänan teid tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esindaja Mai Treiali! Kaheksa minutit.

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Austatud ettekandjad! Ma tänan teid veel kord põhjalike ettekannete eest! Aga kuidas asjadega edasi minna ja mida siis teha? Mis on see imerohi, mis avitaks? Kergeid lahendusi ei olegi ja pole ka lahendusi, mis üksi aitaksid. Teadlased ja eksperdid on teinud häid ettepanekuid, pakkunud lahendusi, aga valitsus toimetab ikka omaenese tarkuse järgi. Seni on need valitsejate poolt kahjuks tähelepanuta jäetud ja on vaid suurt rõhku pööratud kärpekavadele, mis tähendab pigem paigalseisu kui edasiminekut. Pole ka märgata, et eurole üleminekut ette valmistades kuigi palju inimestele mõeldaks. Sotsiaalsete probleemide lahendamine on jäänud eelkõige omavalitsuste õlule, ent nende võimalused on vähenenud eelarvetingimustes üsna kasinad. Ka Eesti kulutused töötushüvitistele ja tööturuteenustele on ühed Euroopa väiksemad ega järgi kriisiolukorrast tulenevaid vajaduste muutusi.

Kahjuks kiputakse ikka veel vanadest lahendustest kinni hoidma, mis sest, et need uutes, muutunud oludes enam efektiivselt ei tööta. Eksperdid on kinnitanud, et majanduslanguse ajal sobivad kõige paremini need tööturuteenused, mis on suunatud erasektoris tööhõive säilitamisele ja töökohtade loomisele. Üheks päästerõngaks on ka erinevate sihtrühmade vajadustest lähtuva koolituse ja nõustamise laiendamine. Tööturuteenused tuleb muuta inimestele võimalikult kiiresti bürokraatlike tõketeta kättesaadavaks. Olen mitme töötu käest kuulnud, et koolitustele, ümberõppele pääsemiseks ei pea ootama mitte nädalaid, vaid lausa kuid. Töötuse kasvu aitavad mõnevõrra vähendada sotsiaal- või hädaabitööd. Tööpraktika, palgatoetus ja ettevõtluse alustamise toetus on need abinõud, mille edule loodab valitsus kõige enam, aga 100 000 töötu hulgas on see vaid piisk meres.

Pean veel kord rõhutama, et praeguses keerulises situatsioonis on oluline, et kõik poliitilised jõud hakkaksid üheskoos kriisist väljatulekuks praktilisi lahendusi otsima. Ka sotsiaalkaitse süsteemide ja tööpoliitika suhtes on vaja jõuda ühistele eesmärkidele, hoolitsus inimeste ja nende perede eest olgu esmatähtis. Sotsiaalkaitsega seotud probleemid tuleb meil kõigil koos Eesti riigi ja rahva kestmist eesmärgina silmas pidades katki pureda. Hea tahtmise juures on see võimalik, kuid kas meil on head tahtmist. Kahjuks tundub mulle tänastki arutelu jälgides, et üksmeelele jõudmine paistab olevat väga kaugete mägede taga. Miks muidu osale Riigikogu liikmetest ei lähe tänane arutelu üldse korda ja lahkuti saalist?

Kuidas on konsensusele jõutud teistes Euroopa riikides? Eelkõige on võetud kasutusele meetmeid, mis on suunatud majanduse toetamisele, nõudluse taastamisele, majanduskasvu ja tööhõive kaitsmisele. Nii on näiteks Prantsusmaal, Austrias ja Hispaanias pööratud enam tähelepanu kodumajapidamiste ostujõu toetamisele. Investeerimisaktiivsuse toetamine on seatud oluliselt tähtsamaks teistest abinõudest näiteks Hollandis, Saksamaal ja Austrias. Ärisektori ja ettevõtete toetamine on kõige olulisem Hispaanias, Prantsusmaal, Austrias ja mitmetes teistes riikides.

Mitmes Euroopa Liidu riigis on töötukaitses pööratud eraldi rõhk töötule, kellel on pere ja lapsed. Meil seevastu midagi sellist ei ole. Mujal toetatakse kõige haavatavamas olukorras olevate kodanikerühmade ostujõudu näiteks maksukärbete abil, suunatakse avaliku sektori investeeringuid infrastruktuuridesse ja eluasemeturule, toetatakse väikese ja keskmise suurusega ettevõtlust, näiteks laenuraha abil, rakendatakse paindlikku tööaega, toetatakse ümberõpet, pikendatakse töötu abiraha saamise perioodi jne.

Suur tähtsus on seejuures kolmepoolsetel läbirääkimistel ja kollektiivlepingutel. Valdkond, mis on Eestis suuremate Euroopa riikidega võrreldes alles lapsekingades. Mõnel pool on sisse seatud toetusraha "Tagasi kooli", et julgustada inimesi, kes on töötute registris, õppima või oma pooleli jäänud õpinguid jätkama. Midagi samalaadset on ka meil Eestis nendele, kellel kõrgharidus pooleli. Ajutised töökohtade subsideerimise kavad aitavad säilitada majanduse tootlikkust, tööandjate ettevõtlust ja töövõtjate töökohti.

Meie naabrite lätlaste juures on näiteks kõige suurema mahuga kriisimeede tööpraktika omavalitsustes, mille käigus inimesi rakendatakse kuni 40 tundi nädalas vähemalt kahe nädala jooksul ja mitte rohkem kui kuus kuud aastas. Praktika ajaks pakutakse tööõnnetuskindlustuskaitset. Tööpraktika kohad on uued, tehakse näiteks väiksemaid parandustöid ameti- ja muudes avalikes asutustes, hooldatakse eakaid, tehakse metsa- ja teehoiutöid jne. Praktikal olevale töötule on ette nähtud rahaline toetus, tasutakse töötute transpordikulud, tervisekontrollikulud ning samuti tasustatakse tööpraktikal olijate juhendajate töö. Niimoodi hoitakse töötuks jäänud inimestel alal lihtsamaid tööoskusi ja pakutakse neile mingitki sissetulekut.

Mitmeid meetmeid on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Nii ka meil. Kuid ometi kuulen ma räägitavat, et meil raha ei jätku. Kas Eesti on kasutanud ära kõik võimalused? Alles paar päeva tagasi avaldati meedias teateid, et Euroopa Parlament otsustas 9. märtsil toetada näiteks Leedut ja Saksamaad koondatud inimeste abistamisel ja ümberõppel. Nii sai Leedu tuge 21,5 miljonit krooni. Kuid Eesti riik pole globaliseerumisega kohanemise fondist raha küsinudki. Kokkuvõtteks võibki küsida, et kui enamik Euroopa Liidu liikmesriike, sealhulgas meie lähemad naabrid, on majanduse elavdamiseks, finantsinstitutsioonide usalduse taastamiseks, inimeste turvatunde taastamiseks ja säilitamiseks rakendanud süsteemseid meetmeid, siis mis segab meid samuti käitumast. Mis sunnib meid jätkama kulgemist mööda sissetallatud rada? Kui vanad lahendused enam hästi ei tööta, pöörakem siis lõpuks uuele teeotsale! Rahvaliidu fraktsioon kutsub endiselt erakondi üles lahendustes kokku leppima. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! See on tõepoolest juba kolmas kord, kui Riigikogus tööpuuduse küsimust käsitletakse. On ka selge, et ega küsimuse tõsidus ei ole selle aja jooksul vähenenud, pigem on arusaam, et probleem on väga tõsine, ainult kinnitust juurde saanud. Lahendused, mida me täna oleme kuulnud, on ju päris paljulubavad. Üks asi, mida me aga siinjuures peame ära ootama, on ettepanekute tegijate hinnangud selle kohta, kas näiteks need sotsiaalmaksumeetmed, mida on pakutud ja mis tunduvad olevat päris positiivsed, on eelarve suhtes neutraalsed või negatiivsed. Aga see on juba iseküsimus.

Ma arvan, et täna sai meile veel kord selgeks üks lihtne tõsiasi. Nimelt see, et ka lihtsad tööpuuduse leevendamise või vähendamise meetmed põrkuvad ühe vana hädaotsa, ja selleks on töötute küllaltki kehv hariduslik profiil. Me võime öelda, et kõige lihtsam ja kõige kiirem viis tööpuudust ajutiseltki leevendada oleks näiteks töönädala pikkuse süsteemikindel vähendamine neljandiku või mille iganes võrra. Aga kui vaadata täna tööl olijate hariduslikku ja võimetesse puutuvat struktuuri, siis on täiesti selge, et selle neljandiku ulatuses töötajaid tööturult või töötute turult leida ei ole tõepoolest võimalik. Nii et see ei ole kindlasti mitte lihtne ülesanne.

Me näeme ka seda, et Eesti oludes on tööpuuduse leevendamine paljuski raske seetõttu, et meie n-ö kogukondlikud struktuurid on küllaltki kehvalt edenenud. Ehk kui me vaatame,

kui väikeses ulatuses Eestis tulundusühistulisi tegevusi edendatakse, mis on ju maailmaski teada kui üks parim viis kogukonda koos hoida, siis me ei saa öelda jällegi midagi muud kui seda, et minevikus on mingid asjad vääriti tehtud. Aga nagu Raul Eametski ütles, ei ole mitte kunagi hilja teha algust uute lahendustega. Ka meie oleme juba varasemates diskussioonides korduvalt välja öelnud ühe lihtsa tõsiasja, et sellise kogukondliku või ühistegelise majanduse edendamine on üks viis, kuidas paremat moodi kindlustada tulevikku just nimelt kõikide võimalike kriiside vastu, millest tänane ei jää ilmselt viimaseks. Sellise kogukondliku majanduse tähendust on põhjalikult uurinud Ameerika majandusteadlane Elinor Ostrom, kes sai eelmisel aastal selle töö eest Nobeli majanduspreemia. Ma arvan, et sellistest veidi teistsugustest majandamise viisidest on meil päris palju õppida. Kogukondliku majandamise üheks näiteks on just nimelt seesama, mille kohta ma enne küsisin – paralleelsete väärtussüsteemide või rahasüsteemide juurutamine, mis võimaldab kaasata ettevõtjaid sisukamalt ka abitööde pakkumisse töötutele, toetama sellist igapäiste vajalike teenuste ja kaupade pakkumist. Selliseid kogemusi on maailmas tuhandeid, kus rööpraha, koduraha või paralleelraha süsteemid toimivad ja kehvas majandusseisus inimesi aitavad. See selleks.

Lugedes tänast Maalehte, turgatas mulle pähe selline asi, et ega tegelikult ka oludes, kus meil on kasutada piisavalt palju raha, ei pruugi olla töötuse likvideerimine ja töötusega tegelemine just kõige lihtsam. Nimelt oli tänases Maalehes juttu mittetulundusühingust Jõgevamaa Omavalitsuse Aktiviseerimiskeskus, mis on kasutanud Euroopa fondide raha oma parima äranägemise järgi selleks, et aidata mõnedes Jõgevamaa valdades töötutel, keda seal on kokku umbes 470, leida uusi väljakutseid, leevendada nende probleeme jne. Selliseks tegevuseks on kulutada 5 miljonit või sinnakanti krooni ehk ühe töötu kohta päris märkimisväärselt. See on toimunud mõnede Jõgevamaa omavalitsuste initsiatiivil, väga tänuväärne ettevõtmine. Asi on aga selles, et ega ka sellistel juhtudel, kui ühe töötu kohta panustada väga suurel hulgal raha, ei ole probleemide lahendamine sugugi mitte lihtne. Selles artiklis toodi näide, kuidas seesama mittetulundusühing soetas puulõhkumismasina ja nädala jooksul õnnestus neil koolitada selle masinaga töötama kõigest neli töötut. Tagajärg on, et see masin seisab siiamaani, mis on ikkagi väga kulukas ettevõtmine.

Ja olgu nüüd kommentaariks öeldud, et kui rahvaliitlased on siin öelnud, et probleeme on väga palju ka teistel, siis kõik need vallad või enamik nendest valdadest, kes on loonud mittetulundusühingu Jõgevamaa Omavalitsuste Aktiveerimiskeskus, on tegelikult Rahvaliidu juhtida. Nii et te näete kõik, kes te neid probleeme püstitate, et töötuse küsimust ei ole ei omavalitsuse ega valitsuse tasemel isegi piisava rahalise katte olemasolul sugugi mitte lihtne lahendada. Seetõttu ongi möödapääsmatu olla võimalikult innovatiivne, püüda kinni iga väiksemgi idee, mis võiks ühiskonda mingitki moodi edendada ja paremaks muuta.

Lõpetuseks tahan kiita siinkohal ühe n-ö innovatiivse idee avalikku väljaütlejat, nimelt Erki Noolt. Tema ütles – viitan jälle ajaleheartiklile – kodanikule, kes oli siin Lossi platsi ees just oma passi põletanud, et üks võimalus tööd leida on minna ehitusmaterjalide poodi, vaadata, kes on ostmas endale värve või muid remonditarbeid, ja pakkuda ennast tööle. Ja ma usungi, et selline paindlik innovatiivsus, mida võiks rikkalikumalt toetada, on üks tee, mismoodi hädadest lahti saada. Aga me peame ka leppima sellega, et tõenäoliselt on n-ö mineviku harimatus, mineviku, kuidas ma ütlen, möödakäitumine, üks põhjusi, miks meie tööpuudus on kõrge ja ilmselt jääb mõneks ajaks väga kõrgeks. See tähendab aga ennekõike seda, et kogukondlikud lahendused selle probleemi leevendamiseks tuleb tõepoolest käivitada õige pea. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Urmas Klaasi! Kaheksa minutit.

Urmas Klaas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tahaksin kõigepealt väljendada üht põhimõttelist seisukohta ja öelda mõne eelmise sõnavõtu peale seda, et paraku ei teki uued töökohad kui seened pärast vihma ega teki ka targa juhi käsul. Neid töökohti ei loo ei riik ega linnavalitsus ning sellise mõtteviisi levitamine on minu arvates ettevõtluskeskkonnale väga kahjulik

tegevus. Töökohad luuakse ettevõtluses ettevõtjate poolt. Reformierakond on alati lähtunud sellest, et meile on äärmiselt oluline, tähtis suurendada Eesti riigi kui majandusruumi, Eesti riigi kui ettevõtluskeskkonna usaldusväärsust. Väga tähtsad on need konkreetsed sammud, mida me oleme astunud ja jätkuvalt astume ning mis teevad ettevõtluse alustamise ja ettevõtlusega tegelemise lihtsamaks ja atraktiivsemaks.

Head kolleegid! Me peame kindlasti vaatama kaugemale kui tänane päev. Meie prioriteet peab olema tark töötaja ja targad töökohad ning meie ülesanne on teha kõik võimalik, et targad töötajad jääksid ja tuleksid Eestisse. Mida on selleks tarvis? Mõned ettepanekud on täna siin ka kõlanud, aga ma kordan nad selle ettekande raames üle. Sotsiaalmaksu lae kehtestamine. Kindlasti tuleb oluliselt vähendada bürokraatiat välistöötajate palkamisel ning oluline on muuta eraisikute väärtpaberiinvesteeringud maksuvabaks. Eesti majanduse uus tõus on otseselt seotud ekspordi kasvuga. Eesti on, nagu me teame, avatud majandusega väikeriik. See avatus on olnud meile suureks eeliseks. Eksporditavate toodete ja teenuste maht on suur, üle 70% SKT-st. Sisetarbimise taastumine on aeglane ning seetõttu sõltub majanduse edasine käekäik paljuski ekspordist. Kahtlemata peab jätkuma riigi toetus ekspordivõimekuse arendamisele, sest siit tulevad ka uued töökohad. Aga kui me küsime, mida me ekspordime, siis räägime taas kord kõrgema lisandväärtusega toodetest ning selge on see, et kõrgem lisandväärtus baseerub suures osas teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika edukusel, innovatsioonipoliitika rakendamise edukusel. Valitsuse eesmärk jõuda avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste suurendamisel käesoleval aastal 1,3%-ni SKT-st on ainumõeldav tee. Siin ei tohi kokku hoida, see on päris selge. Panustades just kriisiajal ülikoolide infrastruktuuri, välisõppejõudude ja tippspetsialistide Eestisse toomisse – see kõik loob eeldused, et need uued, targad töökohad luuakse kriisijärgselt nimelt Eestisse. Õige on see märkus, mida ka professor Eamets välja tõi, et kui me oleme uute töökohtade loomisel ja investeeringute loomisel stardipositsioonil, siis kahtlemata on konkurentsieeliseks Eesti avaliku sektori väike võlakoormus.

Raivo Vare peatus üsna kõnekal statistikal ja ma kordan üle selle, mis seostub sellesama teadus- ja arendustegevuse, kõrghariduse ning üleüldse meie haridusvaldkonnaga. Pooled registreeritud töötutest on ilma kutse- ja erialase hariduseta, neil on ainult põhi- või üldkeskharidus. Samas kõrgharidusega inimesi on töötute hulgas 13% ning, paneme tähele, nende osakaal pole üldise majanduslanguse ajal suurenenud. Erialase ettevalmistuse ja kõrgema haridusega inimesed saavad tööturul paremini hakkama ja nende töötuks jäämise tõenäosus on väiksem. Seetõttu on taas selge, et me peame jätkuvalt panustama täiskasvanute täienduskoolitusse, tasemeõppesse, mis tõstab töötajate kvalifikatsioonitaset ning kaugemas perspektiivis suurendab kindlasti nende konkurentsivõimet tööturul.

Statistika järgi deklareeris 2007. aastal vaid 2% Eesti inimestest ettevõtlustulu. Ettevõtluskeskkonna arendamiseks ning ettevõtlikkuse suurendamiseks on kahtlemata oluline ettevõtlusõppe sisseviimine kõikide gümnaasiumide õppekavadesse ja ettevõtlusõpe peab olema kättesaadav ka meie kõrgkoolides. Mul on hea meel, et uues põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on see säte ka rakendamist leidmas.

Täna on siin üsna palju räägitud ka arvudest ja kritiseeritud valitsust, et uute töökohtade poole liikumine ei ole olnud nii kiire, kui oleks pidanud olema. Selge on see, et tööhõive ei taastu samas tempos tööpuuduse kasvuga. Kuid tahan öelda, et 2009. aastal leidis uue töökoha 28 286 töötut ning käesoleva aasta kahe kuuga on see arv juba 6843. Ehk me liigume räägitud 41 000 uue töökoha kursil, millest, paneme nüüd tähele, üks kolmandik luuakse otseselt riigi toel ning kaks kolmandikku turumajanduse n-ö nähtamatu, kuid kindla käe poolt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Jaanus Marrandi! Kaheksa minutit.

Jaanus Marrandi

Lugupeetud kolleegid! Head ettekandjad! Ma puudutaksin oma sõnavõtus peamiselt ühte natuke mütoloogilist nähtust, mille ennekõike valitsusliit on toonud välja kui peamise tööpuudusvastase abinõu. See on euro mütologiseerimine. Kui me vaatame arutelusid, siis see

on jäänud justkui peamiseks n-ö turumajanduse nähtamatu käe käivitajaks. Kui me aga vaatame majandussurutist, mis on ju ülemaailmne, ja mitmesuguseid lahendusi sellest väljapääsemiseks – see väljapääsemine on tegelikult ju ükskõik missugusel riigil töökohtade taastekkimise aluseks –, siis need lahendused on kardinaalselt erinevad. Kui suured Euroopa riigid on kasutanud miljardilisi, kui mitte triljonilisi rahasüste, siis meie kärpetee on loomulikult sellest kardinaalselt erinev. Igaüks saab aru, et kärpides me kindlasti tegeleme majanduse täiendava jahutamisega ehk jahutame jahtunut. Meie valitud tee on üsna paradoksaalne. Ühest küljest me väidame, et me saavutame euro, mis loob aluse ja tekitab töökohti, aga samas on meie käitumine olnud selline, et enne me tegeleme selle täiendava jahutamise kaudu töökohtade kaotamisega ja siis loome mingisuguse turumajandusliku käe nähtava aluse, et euro nagu looks neid töökohti juurde.

Olgem ausad: euro, nagu öeldud, tegelikult töökohti ei loo, sest reaalseid väärtusi sellest juurde ei teki. Tõsi, vääringu muutus loob aluse stabiilsele rahandusele ja loob ka turumajandusliku käe jaoks teatud aluse. See loob ka võimaluse, et siia tõepoolest tuleksid välisinvesteeringud, täiendav rahavoog. Aga alati tekib küsimus, et miks peaks siis siia investeeritama. Kas ainult euro pärast? Minevikust mäletame, et siia investeeriti peamiselt sellepärast, et meil oli, esiteks, hea ja odav tööjõud. Teiseks, me olime sillaks lääne ja ida vahel, meil oli siin kõrval ilus – mitte küll alati ilus, sest ta oli ebastabiilne – Vene turg, kuhu me saime oma kaupu müüa ja võib-olla ka mõningaid ida kaupu lääne poolele vahendada. Nüüd on selge, et neid eeliseid meil enam ei ole, olgu euroga või ilma eurota.

Kui meil euro on, siis konvergents Euroopa Liiduga, mis euroga ilmselgelt kiireneb, ei võimalda meil enam maksta odavat palka. Vene turu eelist meil ei ole, sest meie suhted Venemaaga on teadagi millised. Niisiis tekib küsimus, miks peaks ikkagi siia investeerima, siia Euroopa hõredalt asustatud äärenurka, kus on piiratud turg. Mis võimalused siin peaksid siis olema? Me teame, et meie majanduse seis ja majanduse struktuur ei ole selline, et see tekitaks kelleski väga suurt kirge investeerida. Ja siis küsigem, mida on meie valitsus ette võtnud, et luua alus siia investeerimiseks pärast euro saabumist. Tegelikult on ju nii, et me oleme rääkinud eurost kui asjast iseeneses, aga majanduse ümberstruktureerimiseks tehtud sammud on üsna väikesed olnud. Enamiku ekspertide sõnul on meie senine majandusmudel ennast täielikult ammendanud, seega võiks eriti valju häälega öelda, et töökohti ei tule ilma majandusmudeli kiire vahetuseta ka koos euroga. Kui meie peaministri seisukohti kuulata, siis on valitsus paraku väga kaugel selle tunnistamisest, et midagi on majandusmudeli liiga pikaajalisel rakendamisel viltu läinud ja et see oleks vaja välja vahetada. Kuidas peaminister Ansip seda kõike tunnistada saakski, kui ta on olnud selle majandusmõtte üks peamisi eestkõnelejaid ja mingis mõttes muutunud selle pantvangiks. See on väga selge poliitiline põhjus.

Niisiis, Eesti töötuse lahendamise peamiseks garantiiks ei ole mitte euro saavutamine, vaid majanduse ümberstruktureerimine. Sellest räägitakse oluliselt vähem kui euro saavutamisest. Töökohti loob reaalmajandus, mis suudab kaupu või teenuseid müüa, kõige parem, eksportida. Teine küsimus on selgelt haridusvaldkonna ümberkujundamine niisuguseks, mis suudaks meie majanduse ees seisvatele väljakutsetele vastata. Kas selles on meil asjad korras, seda võib ka kindlasti arutada. Töötust aitab vähendada ka seesama täiendavate turgude olemasolu. Kõigis loetletud valdkondades aga pole erilisi arenguid näha. Valitsus on suhteliselt võimetu, nagu öeldud, tunnistama oma senist problemaatilist käitumist ja aktiivselt tegutsema pankrotistunud majandusmudeli muutmiseks. Haridusreform on tegelikkuses takerdunud ja täiendavate turgude saamine on täpselt samamoodi takerdunud, sest suhted Venemaaga, ühe võimaliku turuga, on meil komplitseeritud. Seega pole eriti roosilist väljavaadet, et pärast euro saabumist hakkaksid tulema meie majandusse olulised välisinvesteeringud. Nii võib ka öelda, et "tänu" valitsuse hilinenud reaktsioonidele kujuneb suure töötuse periood ikka üsna oluliselt pikemaks, kui võis arvata, sest see nähtamatu turumajanduse käsi lihtsalt ei jõua meile siia pärale ja me pole õigeid käike teinud. Seepärast ma ei pea sugugi mõistlikuks alavääristada sotsiaalsete või ajutiste töökohtade loomist.

Aga siinkohal ma tahaksin tuua juurde ühe võib-olla natuke teistsuguse noodi. Oleks olu-

line, et kohalikud omavalitsused leiaksid rohkem võimalusi luua selliseid ajutisi töökohti, kohalike omavalitsuste roll peaks siin oluliselt kasvama. Ma ei pea silmas mitte niivõrd Tallinna, kuivõrd just maapiirkondi. Iga kohalik omavalitsus teab oma inimesi ja oma võimalusi. Miks mitte luua meede, kus vallavalitsus on kohustatud esitama teatud plaani, sest vallas on küllalt palju korrastamata tänavaid, värvimata maju, endisaegseid kolhoosihooneid, mis on vaja lõhkuda. Sellise programmi jaoks oleks võimalik leida siis ka rahalised vahendid ja vallavalitsuse järelevalve all pakkuda kohalikele inimestele tööd. See meede võiks olla suurusjärgus 200–300 miljonit krooni. Kui analüüsida kõiki Euroopa struktuurifonde, kas või näiteks maaelu arengukava, siis mõistliku analüüsi tulemusena on võimalik leida lisavahendeid ka teistest fondidest. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Head kolleegid! Minul ei tule akadeemiline kõne, ma tahaksin natukene intrigeerida isiklikul pinnal. Ma ei ole viimase aasta jooksul loonud küll ühtegi töökohta, aga olen aidanud kahel päris heal tuttaval või, võiks öelda, sõbral saneerida nende ettevõtet. Need ettevõtted on nüüd elus, aga nad olid praktiliselt kokku kukkunud ja sealt oleks tulnud mitukümmend töötut. Tegelikult on meil Eestis praegu 500 000 töökohta ja 100 000 töötut. Valitsus räägib, et me teeme 100 töökohta nädalas, aga teisest otsast 2500 kukub ära. Ettevõtted lihtsalt surevad välja. Kuidas me neid aitame? Täna võib tuua hea näite Äripäeva artiklist, kus on öeldud, et kahe viimase kuu jooksul on uue IT-süsteemi rakendamise juures pandud ettevõtetel kinni 55 000 arvet. Ettevõtte arve sulgemine tähendab tegelikult ettevõtte ärakägistamist, tema vereringe kinnipigistamist. See ettevõte on surnud, kes nädal aega kellegagi ei arvelda. Me peaksime mõtlema, kuidas aidata tänastel ettevõtetel maksimaalselt ellu jääda. Ma olen selle peale ka mõelnud ja üks mõte on selline, mida tasuks kaaluda. Tegelikult on meil palju ettevõtteid, mis ei ole n-ö innovaatilised ja teevad lihtsamat tööd, aga nad annavad inimestele tööd. Neid on võib-olla võimalik ringi teha ja saneerida, säilitades ehk mitte sellisel määral töökohti, nagu seal praegu on, aga nad on tööturul edasi ja annavad kohalikele inimestele tööd.

Milles oli minu mõte? Meil on maakondades olemas ettevõtlus- ja arenduskeskused, kes tahavad teha uusi ettevõtteid. Tegelikult peaksid nad aitama ka vanu või olemasolevaid ettevõtteid kas rahaliselt või siis andma neile juriidilist abi, et mis teha, kui ettevõte on raskustesse sattunud. Nendesse keskustesse võiks võtta tööle spetsialiste, kes oskavad ettevõttele nõu anda, nii juriidilist kui muud. Või kui nad ise ei oska, siis vähemalt saadavad sellise juristi või sellise büroo juurde, kes suudaks ettevõtet aidata, kes aitaks saneerida. Ega saneerimine ei ole väga lihtne asi. Tuleb vaadata, mis on võimalik alles jätta, ja sealt edasi minna. Ehitajana võin öelda, et vana säilitamine on küll keeruline, aga tihti on hoone renoveerimine ikkagi odavam ja lihtsam kui täiesti uue ehitamine n-ö vundamendist peale. Võib-olla see vundamendist peale tuleb parem, aga selleks on vaja rohkem raha. Ja mida me siis vahepeal teeme, see 2-3 aastat? Need head ideed, millest lugupeetud ärimehed ja teadlased rääkisid – siin on lõtk vahel, 2-3 aastat. Tuleb maksimaalselt säilitada seda, mis meil olemas on. Mingem appi nendele ettevõtjatele, kes täna on hädas ja trotsivad rasket olukorda. Ärme paneme neile enam makse juurde, ärme teeme nende elu maksuameti või ükskõik milliste muude riigistruktuuride kaudu keerulisemaks, vaid läheme neile appi ja aitame neid! See on juba iseenesest väga suur ja konkreetne abi. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Selle päevakorrapunkti käsitlemine on ammendatud. Ma tänan kõiki esinejaid, ma tänan kõiki küsijaid ning tänan ka kõiki vastajaid ja läbirääkijaid! Ühtlasi ma tänan Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni, et algatati olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu.

Sellega on tänane istung lõppenud. Head ametikaaslased, ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 12.21.
Istungi kestus 2 tundi ja 21 minutit.

Juhataja J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 15. märts 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Riigikogu tööd puudutavate seaduste kooskõla kohta põhiseadusega (nr 364)

2. Arupärimine energiaagentuuri ebaselge rolli kohta (nr 372)

3. Arupärimine välisministri tegevusetuse kohta julgeoleku tagamisel (nr 378)

4. Arupärimine kodanikuühenduste rahastamise kohta (nr 358)

5. Arupärimine ravikindlustamata inimeste ebavõrdse kohtlemise kohta (nr 366)

6. Arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr)

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere päevast, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kaheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kui vaatame aknast välja, siis võib tunda rõõmu ja muret korraga. On olnud ilus talv. On olnud palju lund, enamik meist ei olegi sellist lumerohkust oma elus näinud. Aga maainimestele on see toonud väga palju muret. Ja kui see lumi nüüd sulama hakkab ja veeuputus tekib, siis oi-oi kui palju lõbu ja muret veel tuleb!

Oleme siin Riigikogus meie põllumajandusministrit mitmel korral küsitlenud, kuidas selle erimärgistatud kütusega ikka on. Kui traktorist läheb appi avalikku teed lahti lükkama või üleujutatud külast lapsi ära tooma, kas ta peab siis enne kolm korda oma traktorit pesema ja kogu erimärgistatud kütuse kusagile välja kallama? Et tublidel maameestel seda meelehärmi ei oleks, annan menetlusse Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni koostatud eelnõu, mis ütleb, et hädaolukorra likvideerimisel ja päästetöödel võib kasutada eriotstarbelist diislikütust, kui selleks on kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni otsus. See otsus saab toetuda kehtivale hädaolukorra seadusele, mille järgi kogu riiki haaranud hädaolukorra kuulutab välja üleriigiline kriisikomisjon, aga omavalitsuse territooriumi puhul on võimalik selline otsus langetada kohalikus omavalitsuses. Loodame, et meil õnnestub see seadusmuudatus jõustada juba 1. aprillil 2010. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, euro kasutusele võtmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; teiseks, äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang; kolmandaks, pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; neljandaks, Vabariigi Valitsuse seaduse § 83^1 muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud viis eelnõu ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Annan nüüd edasi teated. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 10. märtsil algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 10. märtsil algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on samuti majanduskomisjon; kolmandaks, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni s.a 11. märtsil esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 25. märts kell 18.

Riigikogu esimees on edastanud seitsme Riigikogu liikme arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile, kolme Riigikogu liikme arupärimise kaitseminister Jaak Aaviksoole ning nelja Riigikogu liikme arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 11. märtsil esitatud Eesti seisukohad liikmesriikide algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi algatuse kohta, mis käsitleb Euroopa lähenemiskeeldu, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja algatuse kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 18. märts kell 16.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 11. märtsil esitatud informatsiooni Eesti liitumise Euroopa Liidu liikmesriikide algatusega ühtse Euroopa kohtueelse uurimise korralduse kasutusele võtmise kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud algatusega liitumise kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 18. märts kell 16.

Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Tarmo Männi lahkumise Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonist.

Head ametikaaslased! Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Meil on selle nädala päevakord kõikide laudadele laiali jaotatud, hääletame selle läbi. Panen hääletusele kaheksanda töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Veenva enamusega – tulemusega poolt 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole – on kaheksanda töönädala päevakord kinnitatud.

1. Arupärimine Riigikogu tööd puudutavate seaduste kooskõla kohta põhiseadusega (nr 364)

Aseesimees Jüri Ratas

Võime asuda tänaste arupärimiste ja nende menetlemise juurde. Esimene on Riigikogu liikme Jaan Kundla 27. jaanuaril 2010. aastal esitatud arupärimine Riigikogu tööd puudutavate seaduste kooskõla kohta põhiseadusega. Sellele vastab õiguskantsler Indrek Teder. Palun arupärija kõnetooli arupärimist tutvustama! Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Austatud juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Head kolleegid! Eesti Vabariigi põhiseaduse § 3 ütleb, et riigivõimu teostatakse üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Põhiseaduse § 60 kinnitab, et Riigikogusse võib kandideerida iga vähemalt 21-aastane hääleõiguslik Eesti kodanik. Riigikogu valimise korra sätestab Riigikogu valimise seadus. Riigikogu valimise seaduse § 30 sätestab Vabariigi Valimiskomisjonile kandidaatide registreerimiseks vajalike dokumentide nimekirja, mille hulgas on kautsjoni tasumist tõendava maksekorralduse koopia. Nõue kehtib nii erakonda kuuluvate kandidaatide kui ka üksikkandidaatide kohta, kusjuures kautsjonina kantud summa suurus on võrdne Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga kahekordse alammääraga, mis on küllalt suur summa.

Riigikogus esindatud erakonnad saavad eraldiste näol 2010. aasta riigieelarvest Siseministeeriumi kaudu *ca* 85 (eelmistel aastatel 90) miljonit krooni, mis jaotatakse vastavalt valimistel saadud kohtade arvule ja seda võib kasutada valimisreklaamiks, üürikuludeks, majandus- ja tegevuskuludeks ning muudeks määramata kuludeks. Kuid üksikkandidaadile ei ole ette nähtud mingisugust riigi toetust, ei enne valimisi ega pärast edukat valimist. Temale jääb vaid risk kaotada kogu oma võimalik raha: annetus, pärand, laen ja muud isiklikud vahendid.

Seetõttu tundub, et tegemist on sundparteistamisega, kuna võrdsete võimaluste puudumise tõttu pole üksikkandidaadil võimalust Riigikogu liikmeks saada. Seda on näidanud ka praktika, sest arupärija teada pole kunagi üksikkandidaat Riigikogusse pääsenud. Selline olukord ei ole arupärija hinnangul kooskõlas põhiseaduse mõttega, mille järgi tuleb kõiki kodanikke kohelda võrdselt.

Ka Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses on sätteid, mis välistavad üksikkandidaadi ja erakonnaliikmete võrdse kohtlemise. Näiteks § 98 lõige 5 "Eelnõu arutamise kord esimesel lugemisel": esimesel lugemisel avatakse läbirääkimised, mille käigus esinevad sõnavõttudega ainult fraktsioonide esindajad. Sama paragrahvi lõige 6: kui juhtivkomisjon ega läbirääkimiste käigus ükski fraktsioon ei tee eelnõu tagasilükkamise ettepanekut, lõpetatakse eelnõu esimene lugemine ilma hääletamiseta. Paragrahvi 111 lõige 1: eelnõu kolmandal lugemisel avatakse läbirääkimised, mille käigus saavad sõna võtta jällegi ainult fraktsioonide esindajad. Paragrahv 145 "Küsimuste esitamise järjekord", lõige 1: Riigikogu liikmetelt laekunud taotluste alusel koostab Riigikogu juhatus küsimuste esitamise järjekorra; lõige 2: küsimuste esitamise järjekorra koostamisel arvestab juhatus seda, et küsimusi saaksid esitada kõigi Riigikogus esindatud erakondade esindajad. Üksikkandidaatidel pole võrdseid võimalusi.

Riigikogu liikme staatuse seaduse § 17 lõike 1 kohaselt on Riigikogu liige sõltumatu. Ta täidab rahvaesindaja ülesandeid kooskõlas põhiseaduse, seaduste, avalike huvide ja oma südametunnistusega. Kuid erakonna liikmena pole see tingimus täidetud. Sõltumatute liikmete paljusus Riigikogus tuleks kasuks demokraatiale ja kokkuvõttes kogu ühiskonna arengule.

Tulenevalt eeltoodust ning kooskõlas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-ga 139 esitan õiguskantslerile kuus küsimust. Ma neid ette lugema ei hakka, aga loodan nendele vastused saada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli õiguskantsler Indrek Tederi, et vastata arupärimisele, mis kannab numbrit 364!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuna arupärimise esitaja küsimusi ette ei lugenud, siis täpsuse huvides ma pean need ette lugema, et korrektselt vastata.

Küsimus nr 1: "Riigikogu valimise seadus sätestab, et Riigikogu valimistel võivad kandideerida kõik Eesti kodanikud, kes on saanud vähemalt 21-aastaseks. Kas see on praktikas võimalik, kui puudub pärandus- ja vaba raha kautsjoni maksmiseks ja reklaamikuludeks?" Teine küsimus: "Riigikogusse valituks osutunud erakonnad saavad riigi poolt suure toetuse, teised väiksema või mitte midagi. Kas selline säte on kooskõlas põhiseaduse mõttega?" Kolmas küsimus: "Üksikkandidaat Riigikogu valimistel peab riskima oma pärandi ja isiklike vahenditega, erakonna liige mitte millegagi. Kas seega pole rikutud võrdse kohtlemise printsiipi?" Neljas küsimus: "Kas peaks seadusega ette nägema riigipoolse eraldise üksikkandidaatidele sarnaselt eraldistega erakondadele?"

Viies küsimus: "Kas Riigikogu valimise seadus, Riigikogu kodu- ja töökorra seadus, Riigikogu liikme staatuse seadus on kooskõlas põhiseaduse ja selle mõttega?" Kuues küsimus: "Kas on Riigikogu valimistega ja tegevusega seotud seadusi, mis võivad olla vastuolus põhiseaduse mõttega?"

Minu vastused on järgmised. Riigikogu liikme Jaan Kundla arupärimise küsimused nr 1, 3 ja 4 sisaldavad kokkuvõtvalt palvet anda hinnang õiguslikule regulatsioonile, mille järgi Riigikogusse kandideerivate erakondade ja üksikkandidaatide kautsjoni regulatsioon on sarnane, kuid tegevuse riigieelarvest finantseerimine erinev. Riigikogu valimise seadus näeb ette, et kautsjoni suurus Riigikogu valimistel kandideerimiseks on seotud kuupalga alammääraga, mida võib pidada üheks ühiskonna jõukust kajastavaks näitajaks. Selle kehtestamise pädevus on Vabariigi Valitsusel. Praegu on kuupalga alammäär 4350 krooni, seega oleks tänavu toimuvate Riigikogu valimiste korral kautsjoni suurus iga kandidaadi kohta 8700 krooni, mis on kaks kuupalga alammäära. Keskmine brutopalk oli Statistikaameti andmetel näiteks 2009. aasta septembris 12 046 krooni ja 2009. aasta kolmandas kvartalis 11 770 krooni. Nende näitajate võrdle-

misel ei saa kautsjoni pidada ülemäära suureks.

Selgitan õiguskantsleri seisukohta kautsjoni küsimuses. Algatuseks tuleb nentida, et põhiseadus nimetatud piirangut, see on siis kautsjoni eelnevat tasumist kandideerimiseks Riigikokku otsesõnu ette ei näe. Samas ei ole kandideerimisele täiendavate piirangute seadmine välistatud, kui seda tingivad muud põhiseaduslikud väärtused. Seega tuleb leida vastus küsimusele, mis on kautsjoni kui piirangu eesmärk. Kautsjoni kehtestamisega saab vältida kergekäelist kandidaatide ülesseadmist ning välistada valimisi mittetõsiselt võtvad kandidaadid. See omakorda aitab kaasa vähemale häälte kaotsiminekule ning esinduskogu representatiivsusele. See on väga kaalukas argument, mille olulisust rõhutab Eestis kehtiv proportsionaalne valimissüsteem. Olen seisukohal, et mõõdukas kautsjon ei tõrju valimistelt eemale isikuid ja gruppe, kellel on reaalne toetajaskond. Mittetõsiste kandideerijate välistamine aitab valijal valimisnimekirjades paremini orienteeruda ning võimaldab teha paremini kaalutletud valiku. Juhin ka tähelepanu, et kautsjoni tagasimaksmine ei pruugi seisneda ainult esinduskokku valituks osutumises. Üksikkandidaadile makstakse kautsjon tagasi, kui ta kogub valimisringkonnas hääli vähemalt poole lihtkvoodi ulatuses.

Lisan seejuures, et subjektiivse valimisõiguse mõistlikku piiramist on pidanud põhiseaduspäraseks ka Riigikohus. Riigikohus on nimelt seisukohal, et Riigikogu valimistel mõõduka suurusega kautsjoni kehtestamine on põhiseaduspärane. Seega võib asuda seisukohale, et mõistliku suurusega kautsjoni kehtestamine Riigikogu valimistel ei ole põhiseadusega vastuolus.

Teine küsimus puudutab erakondade rahastamist riigieelarvest. Erakondade rahastamisega seonduv on sätestatud erakonnaseaduses. Seadus annab õiguse saada riigieelarvest eraldisi lisaks parlamendierakondadele ka muudele erakondadele. Need erakonnad, kes kogusid vähemalt 4% häältest, saavad 250 000 krooni, ja need, kes said vähemalt 1% häältest, 150 000 krooni. Põhiseaduse §-s 10 ettenähtud demokraatia on esindusdemokraatia, kus riigivõim kuulub küll rahvale, kuid seda teostavad rahva volitusel erinevad riigivõimuorganid. Demokraatia printsiibis sisaldub ka erakonnademokraatia põhimõte. Erakonna ülesanne on koondada, kontsentreerida ja polariseerida poliitilisi seisukohti ning valimisvõidu korral formuleerida riiklik poliitiline tahe. Erakondadel peavad oma ülesannete täitmiseks olema majanduslikud vahendid. See, mis allikatest ja millises ulatuses peaks erakondi rahastama, on poliitilise otsustuse küsimus. Õiguskantsler ei ole seda küsimust normikontrolli raames eraldi analüüsinud ega ka praeguses seaduses reguleeritule vastupidist seisukohta kujundanud.

Küsimused nr 5 ja 6 puudutavad Riigikogu valimiste ja tegevusega seotud seaduste põhiseaduspärasust üldiselt. Küsimustele eelnevast selgitusest võib välja lugeda, et need on suunatud üksikkandidaatide ning erakonna nimekirjas Riigikogusse kandideerijate ja hiljem Riigikogu liikmete erineva kohtlemise tuvastamisele ja hindamisele. Nimetatud küsimuses on kujundanud seisukoha Riigikohus nn uute fraktsioonide loomise kaasuses. Riigikohus leidis, et "vaba mandaadi ning selle võrdse teostamise põhimõtte piiramine fraktsioonide moodustamise reeglitega on proportsionaalne, taotlemaks valimissüsteemi proportsionaalsuse ning erakonnademokraatia tagamise eesmärki. Sellist seisukohta toetab parlamendi enesekorraldusõiguse põhimõte ehk printsiip, mille järgi on seadusandjal tema enda tegevust puudutavates küsimustes suhteliselt suur otsustusvabadus."

Seega võib kokkuvõtvalt öelda, et arupärimises esitatud küsimuste puhul ei ole võimalik välja tuua vastuolusid põhiseadusega ei Riigikogu valimiste ega tema hilisema tegevuse osas. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Lugupeetud õiguskantsler! Kas te pöörasite arupärimisele vastuse koostamisel tähelepanu ka sellistele dokumentidele, mida arupärimises otseselt polnud nimetatud, näiteks Riigikogu juhatuse välja antud dokumendid ja otsused ning kõik seadused, mis on seotud Riigikogu töö ja selle korraldusega?

Indrek Teder

Ma tuginesin oma seisukoha kujundamisel Eesti Vabariigi põhiseadusele ja Riigikohtu konkreetsetele lahenditele.

Aseesimees Jüri Ratas

Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Lugupeetud härra õiguskantsler! Ma küsin täpsustavalt üle: kas fraktsioonist välja astunud Riigikogu liige väärib samamoodi rahalist toetamist riigieelarvest, nii nagu seda saavad fraktsioonid?

Indrek Teder

See küsimus väljub veidi konkreetse arupärimise kontekstist. Ma osutaksin 2005. aasta 2. mai Riigikohtu lahendile, kus on analüüsitud vaba mandaadi põhimõtet ja on leitud, et vaba mandaadi põhimõttest tuleneb iga parlamendiliikme õigus oma maailmavaatelisi seisukohti muuta, kasvada ja areneda ka poliitilise enesemääramise mõttes. See on aga õigus vabast mandaadist tulenevalt, rahalised küsimused jäävad natuke kõrvale.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Sellega on arupärimisele nr 364 vastatud.

2. Arupärimine energiaagentuuri ebaselge rolli kohta (nr 372)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Kadri Simson, Kalev Kallo, Helle Kalda, Valeri Korb, Aivar Riisalu, Tiit Kuusmik, Lauri Laasi ja Jüri Ratas 9. veebruaril 2010. Arupärimine on energiaagentuuri ebaselge rolli kohta ning sellele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Kaheksa Riigikogu liiget esitasid tänavu 9. veebruaril arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine oli ajendatud 3. veebruaril Äripäevas ilmunud artiklist, kus oli juttu energiaagentuuri ebaselgest rollist. 3. veebruaril ilmunud loos "Energiaagentuuri kulu ja kirjadega Araabiasse" on muu hulgas kirjas, et vastutasuna roheliste toetuse eest riigieelarve vastuvõtmisel eraldas valitsuskoalitsioon 86 miljonit krooni energia- ja kliimaagentuuri loomiseks. Loeme ka, et 15.–22. jaanuarini viibis agentuuri kulu ja kirjadega Araabias viieliikmeline delegatsioon ja et see läks maksumaksjale maksma 165 000 krooni sellesama agentuuri raha.

Veel loeme, et viietärnihotellis Intercontinental peatunud delegatsiooni koosseisu kuulusid Riigikogu roheliste fraktsiooni esimees Marek Strandberg, aseesimees Jaan Tepp, agentuuri juht Kristiina Rebane, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja ja Tartu Ülikooli spetsialist.

Seoses sellega on meil ministrile kuus küsimust. Kuna majandus- ja kommunikatsiooniministril pole tavaks küsimusi ette lugeda, teen seda ise. Esimene küsimus: "Kuidas te endise riigikontrolörina suhtute ajakirjaniku väidetesse, et energiaagentuur loodi poliitilise teenena? Kas agentuuri tekkepõhjused, arusaadavus ja läbipaistvus on piisavalt tagatud? Rahandusminister Jürgen Ligi on avalikult kahelnud antud agentuuri loomise vajalikkuses. Miks te pole võtnud arvesse rahandusministri seisukohta, kelle hinnangul pole selline kulutamine praeguses majanduslikus olukorras otstarbekas?" Teiseks: "Kuidas kavatsetakse kulutada 2010. aasta eelarves energiaagentuurile eraldatud 86 miljonit krooni? Kui palju sellest on kulutatud praeguseks hetkeks?" Kolmandaks: "Miks ei suudaks agentuurile pandud eesmärke täita mõni ministeeriumi osakond?" Neljandaks: "Millistel tingimustel toimus energiaagentuuri juhi konkurss, kui palju oli kandidaate ning millistel põhjustel osutus valituks Kristiina Rebane? Kas on juhus, et roheliste erakonnale poliitilise teenena loodud energiaagentuuri juhiks valiti sama erakonna liige, kellele tehti antud poliitiline teene?" Viiendaks: "Olukorras, kus töötus kasvab, käib kahtlase taustaga energiaagentuuri suurekoosseisuline delegatsioon viietärnihotellis Abu Dhabis. Mis oli antud visiidi tulemus? Kes ning mis alustel koostas antud delegatsiooni koosseisu valiku?" Kuuendaks: "Kas Te olete

küsinud Riigikontrolli seisukohta energiaagentuuris kujunenud olukorra kohta, kus raha kulutamise, eesmärkide saavutamise ja juhtimisvormi vahel on ebaselged suhted?"

Loodame, et täna me saame sellele kõigele vastuse. Need küsimused ei kõlanud siin saalis esimest korda, aga selgust pole veel saanud. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi, et vastata arupärimisele!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Arupärijad! Riigikogu liikmed! Kuna küsimused loeti ette, siis ma neid ei korda. Ütlen vaid küsimuse numbri.

Esimene küsimus puudutas agentuuri poliitilist tausta. Energia- ja kliimaagentuuri loomise otsustas Riigikogu möödunud aasta suvel, tuginedes Eesti energiamajanduse ja elektrimajanduse pikaajalistele arengukavadele, mis nägid ette vastava agentuuri loomise. Nimelt, kui te vaatate Riigikogus heaks kiidetud Eesti energiamajanduse arengukava eesmärki, siis vastavate meetmete punktis 3.2 on võimalikke tegevusi toetava optimaalse organisatsioonilise struktuuri väljatöötamine üks väga selge tegevus. Nii et energia- ja kliimaagentuuri loomisel on tõenäoliselt siiski tegemist strateegilise algatusega, mille vajalikkus sai kinnitust ka arengukavade avalike arutelude käigus, mis eelnesid Riigikogu aruteludele. Kummaline on see, et minu teada kõik Riigikogu fraktsioonid, välja arvatud rohelised, toetasid seda arengukava.

Nüüd teine tahk, mida me peame silmas pidama selle agentuuri rolli määratlemisel. Riigikontroll on oma aruandes "Riigi tegevus kasvuhoonegaaside koguste vähendamisel" kritiseerinud riigi senist tegevust ja suutlikkust kasvuhoonegaaside vähendamisel. Energia- ja kliimaagentuuri on vaja, et luua eeldusi mõistlikuks ja tõhusaks energia- ja kliimapoliitikaks ning pikaajaliselt ka väiksema keskkonnakoormusega majanduse kasvuks.

Oluline on teada, et Eesti on viimane Euroopa Liidu riik, kes endale energiaagentuuri lõi. Enamikus riikides on juba eraldi agentuurid kas siis kliima- või energiaküsimustes, kuid on selge trend, et neid agentuure püütakse ühendada. Kui vaadata võimalikke energia- ja kliimaagentuuri ülesandeid, seda, mis suunas peaks too loodav agentuur töötama, siis on mitmesuguseid näiteid. Kasutangi võimalust loetleda, millega analoogsed institutsioonid teistes Euroopa Liidu riikides tegelevad.

Esiteks, energia- ja kliimavaldkonda puudutav analüütiline tegevus: energiasektori trendide analüüs, energiasektori varustuskindluse analüüs, elektritootmise viiside, toetuse vajaduse ning ulatuse analüüs, energiaauditite monitooring ja analüüs, energiasektoris kasutatavate seadmete efektiivsuse analüüs, säästva arengu alase tegevuse toetusmeetmete tulemuslikkuse analüüs ja monitooring, taastuvenergia tegevuskava ettevalmistamine, taastuvenergia direktiivist tulenevate ülesannete rakendamine, näiteks tööstus-, äri- ja avaliku teeninduse sektori energiatõhususe analüüs, võimalike energiasäästu meetmete kaardistamine.

Millega veel agentuur tegelda võiks? Riigi kasvuhoonegaaside bilansi koostamine-arendamine, energia- ja kliimapoliitika meetmete koosmõju analüüs, AU tulude rakendamise analüüs ja meetmete väljatöötamine, Kyoto protokolli paindlike mehhanismide rakendamise meetmete analüüs, 2013. aastal käivitatavate heitmekaubanduse oksjonite süsteemi ettevalmistamine, oksjonite korraldamine, hoonete energiasäästu alane teavitustegevus, energiamärgiste väljastamise kvaliteedi järelevalve, küttekulu individuaalse rakendamise korra arendamine, avalikkuse teadlikkuse tõstmine energiasäästu vallas, toetusmeetmed korterelamute rekonstrueerimiseks, toetusmeetmed eramajade-korterelamute energiasäästu investeeringuteks, toetusmeetmed väikekatlamajade soojatrasside ümberehituseks, kohalike omavalitsuste energiasäästu investeeringute toetusmeetme haldamine, samuti võimaliku energiatehnoloogia programmi arendamine prioriteetsetes suundades.

Kui me tahame energia- ja kliimapoliitika arendamisel omada valitsusest üsna sõltumatut (mis on väga oluline kauges perspektiivis) ja ühtset rakenduslikku üksust, siis just selline ongi Energia- ja Kliimaagentuuri perspektiiv.

Asjaolu, et vastavad suuremad summad sai lisatud lisaeelarvesse, minule kui majandusministrile väga meeldivad. On hea, et me sai-

me selle ühiselt heaks kiidetud energiamajanduse arengukava elluviimisel vajalikke organisatsioonilisi samme astuda. Ja ei ole midagi teha – siin tuleb avaldada tunnustust rohelistele, et nad selle initsiatiiviga väga jõuliselt välja tulid ja teema väga tõsiselt prioriteedina üles tõstsid. Mina seda teie nimetatud mingite poliitiliste teenete äraostmisega ei oska kuidagi siduda, kui ma vaatan tervikuna konteksti. Oluline on kindlasti ka see, et me ootame agentuurilt, et ta koostöös Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, arengufondi ja võimalike teiste partneritega töötaks välja visiooni ja meie võimalused rohelise majanduse arenguks. Selles vallas saab väga olulist koostööd teha just arengufondiga.

Teine küsimus puudutab eraldatud raha kasutamist. Kõigepealt me peame arvestama, et eelmises vastuses nimetatud funktsioone ei ole agentuur võimeline kohe täitma. Me oleme kokku leppinud, et eesseisev pool aastat ehk siis kuni sügiseni on agentuuri käivitamise periood, mil koostatakse täpsem visioon ja detailsem tegevuskava, sealhulgas ka lõplik ettepanek organisatsioonilise vormi kohta. Tulenevalt Riigikogu tehtud eelarvetäiendusest alustab energia- ja kliimaagentuur praeguse KredExi koosseisus. Osa tegevusi, mille eest kaugemas perspektiivis vastutab just nimelt see agentuur, on praegu KredExi kanda. Aga ainult osa, ma rõhutan! Ja agentuuri panust saab nii kvalitatiivselt kui kvantitatiivselt oluliselt suurendada.

Selle 86 miljoni kasutamiseks on järgmine detailsem eelarve. Kui teil on mingeid veel detailsemaid küsimusi, siis vastan neile hiljem. Tegevuskulud: 6 miljonit krooni; valdkondlikud analüüsid: kuni 3,4 miljonit krooni. Juba on käivitatud nelja uuringu kaasrahastamine, siinkohal ei hakka ma nende uuringute nimesid ette lugema. Koolitus energiasäästu ja väikese energiakasutusega majade teemal nii erasektori spetsialistidele, kohalikele omavalitsustele kui ka võimalikele taotlejatele: 3,6 miljonit krooni; teadlikkuse tõstmine: 3,85 miljonit krooni. Kolmas otstarve on käivitada näidisprojektid väikese energiakasutusega majades suurusjärgus 39 miljonit krooni. Kavas on toetada eri tüüpi hoonete näidisprojekte, et tekiks kogemus, mida tähendab ehitada väikese energiakasutusega avalikke hooneid, korterelamuid ja eramuid. Neljandaks on sellest rahast kavandatud toetada ka olulisi tegevuslõike selleks, et motiveerida energiasäästlikke investeeringuid elamumajanduses, olgu need siis energiaühistud, projekteerimistoetused või ka järelevalve osas – kuni 30 miljonit krooni.

See on selle eelarve tänane täpsem jaotus, mis on minu poolt KredExiga sõlmitud lepingu lisa. Eelarve täpsem jaotus on läbi vaieldud ka energia- ja kliimaagentuuri nõukojas, mis on moodustatud väga laia huvideskaalat esindavate institutsioonide esindajatest. Praegu tegutsevas nõukojas on esindatud kõik Riigikogu fraktsioonid. Me palusime esindajaid just sel põhjusel, et oleks seos ka poliitiliste fraktsioonidega, et kõiki neid küsimusi saaks arutatud, et kõik erakonnad oleksid informeeritud ning saaksid oma seisukohti väljendada. Lisaks on kaasatud mitmed liidud, kodanikuühendused ja võtmeministeeriumid: Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Põllumajandusministeerium. See on nõukoda, kes langetab detailsemaid eelarveotsuseid, annab vajadusel suuniseid, kinnitab tegevuskava jne.

Kolmas küsimus oli, miks ei suudaks agentuurile pandud eesmärke täita mõni ministeeriumi osakond ja kui suur summa on plaanitud energiaagentuuri tööjõukuludeks. Sellele ma 2010. aasta osas juba vastasin. Usun, et minu eelnev jutt andis ka vastuse, miks see kõik ei ole oma olemuselt ministeeriumi töö. Selle agentuuri käivitamine peaks looma lisandväärtust: see on teatud sõltumatut analüüsi koordineeriv institutsioon, mitte ainult valitsusele allutatud tavaline riigiasutus. Ma arvan, et kui me teist teed läheksime, siis me ei looks sellist agentuuri, nagu me näeme muudes Euroopa Liidu riikides. Teatud sõltumatus valitsusest on väga oluline.

Neljas küsimus on juhi määramise kohta. Agentuuri juhi valis eelnimetatud energia- ja kliimaagentuuri nõukoda, kuhu kuuluvad nii erialaspetsialistid, ministeeriumi esindajad kui ka kõigi Riigikogu fraktsioonide esindajad. Küsimuse otsustamise juures oli ka Keskerakonna fraktsiooni esindaja, kes koos teiste nõukoja liikmetega kiitis nüüdseks ametisse nimetatud agentuuri juhi kandidatuuri heaks. Nagu öeldud, on praegu käsil teatud käivitusperiood. Agentuuri juht kinnitati ametisse projektijuhina, kes valmistab ette juriidiliselt kõige otstarbekama lahenduse agentuuri tegevuse

laiendamiseks kas siis iseseisvana või osana mõnest juba eksisteerivast organisatsioonist. Kui seda puudutav otsus on langetatud, korraldatakse uus avalik konkurss juhi leidmiseks.

Viies küsimus puudutas Äripäevas käsitletud üritust Araabia Ühendemiraatides. Araabia Ühendemiraatidesse sõidu eesmärk oli osaleda Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri korralisel koosolekul. Nimelt on ka Eesti selle agentuuri asutajaliige. Lisaks tollele aastakoosolekule toimus n-ö maailma tulevikuenergia konverents ehk World Future Energy Summit 2010, mille raames toimusid kohtumised Masdari instituudi esindajatega. Eesti delegatsioon tutvustas neile võimalikke teadusalaseid koostööprojekte ja sõlmis kokkuleppeid. Eesti magistrandid ja doktorandid saavad agentuuri vahendusel minna Masdari stipendiaatidena Masdar Citysse teadusprojektide raames kaastööd tegema. Nüüdseks on toimunud ka Masdari instituudi esindajate vastuvisiit Eestisse ning märtsi jooksul viiakse läbi ühised kampaaniad, et tutvustada Eesti tudengitele õppimise ja teadustöö võimalusi Masdari instituudis. Kuna Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusel on Lähis-Ida piirkonnas oma esindaja, siis järgmise sammuna on kavas EAS-i ning Energia- ja Kliimaagentuuri koostöös valmistada ette ka ettevõtjate visiit, loomaks meie ettevõtjatele uusi võimalusi selles piirkonnas. Ja need uued võimalused võivad kindlasti olla seotud ka kliima- ja energiavaldkonnaga.

Kuues küsimus puudutas Riigikontrolli seisukohta. Agentuuri juhtimine on korraldatud sellise struktuuri järgi, nagu ma juba rääkisin. Agentuuri igapäevast tööd juhib agentuuri juht, kelle tegevuse üle teostab järelevalvet ja annab sisulisi suuniseid agentuuri nõukoda. Nõukoda kinnitab eelarve ja tegevuskava, samuti arutatakse nõukojas läbi tingimused ja protsessid, kuidas eri tegevussuundade raames toetusi jagama hakatakse. Agentuuri ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel on käivitunud päris hea koostöö, mille eesmärk on kujundada agentuurist sama tõhusalt toimiv organisatsioon, nagu on EAS ja KredEx. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mul tekkis selline mulje – võib-olla see on ekslik –, et varem Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei tegelnud nende asjadega või tegeles ebaefektiivselt ja sellepärast oligi vaja selline agentuur luua. Aga pärast seda, kui teie eelarve jagasite, tekkis ka selline arusaamine, et koolitus võtab kolmandiku, stimuleerimine võtab kolmandiku ja pärast jääb projektidele ka umbes kolmandik. Kandsite esimesele küsimusele vastates ette pika loetelu funktsioonidest, mis agentuurile pannakse, aga eelarves nagu ei ole seda kõike ette nähtud. Kas olete nõus täpsustama, kui palju läheb raha funktsioonide täitmiseks ja kes ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud küsija! Teie aeg on läbi.

Eldar Efendijev

Palun vabandust!

Juhan Parts

Ma sain aru, et küsimus on täpsemas teabes, kuidas see eelarve jaotus jaguneb. Julgen öelda, et administreerimiskulud on sellest 86 miljonist kuus miljonit, mis on tegelikult suhteliselt väike summa. Ülejäänud 69 miljonit on kas näidisobjektid või võimalikud toetused energiaauditite, projekteerimistele ja järelevalvele. Nende kohta on väga palju spetsiifilisi materjale ja ma loodan, et teie esindaja nõukojas on kaasatud arutellu, kuidas kõige mõistlikumalt seda raha suunata, et tegutsema motiveerida. Me ei taha motiveerida mitte ainult eraomanikke ja korteriühistuid, vaid ka riigi- ja omavalitsussektorit investeerima hoonete energiatõhususse.

Selles osas on meil täiesti ühesugune arusaam, et kui me räägime energia- ja kliimavaldkonnast, siis prioriteet on hoonete energiatõhusus. Seetõttu ongi suur osa esialgsetest summadest sinna suunatud. Me anname endale aru, et sellest ei piisa. Me anname endale aru ka sellest, et meil on tegelikult varasemast olemas KredExis töös olev ligi 800-miljoniline programm korterelamute energiasäästu suurendamiseks. Aga need ei ole teineteist välistavad tegevused ja minu arvates oli mõistlik kasutada roheliste initsiatiivi, et käivitada asjaomane tegevus märksa intensiivsemalt, kui alguses

2011. aastaks planeeritud oli. Meie suur ülesanne on saavutada edasiminek kõigepealt hoonete energiatõhusamaks muutmisel ja see töö seisab ees. Me astume alles esimesi samme ja kui ma vaatan eelarve jaotust, siis ka sellest vaatevinklist on see väga õige.

Nüüd võimalikud teised funktsioonid, mis ma ka ette lugesin. Küllap nende üle seisavad ees väga suured vaidlused. Praegu on põhimõtteline kokkulepe, et me peaksime, nagu ma märkisin, hiljemalt sügiseks saama laua peale ka selle initsiatiivgrupi ehk nõukoja ja praeguse agentuuri juhi, samuti kõigi asjaomaste institutsioonide visiooni, milline võiks olla agentuuri organisatsiooniline vorm ja mis täpsed funktsioonid võiksid talle jääda. Siin on erinevaid variante. Ma arvan, et võiksime seda arutada siis, kui meil on laual nõukoja ettepanek, kuidas teiste funktsioonidega edasi minna.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud minister, et andsite hea ülevaate, kuidas on Euroopa Liidu liikmesriikides energiaagentuurid moodustatud ja kuidas mujal see töö toimub. Kahjuks on Eesti alles lapsekingades. Aga mul on küsimus selle kohta, miks valiti meie delegatsiooni Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri aastakonverentsil Abu Dhabis, kus arutati maailma tulevikuenergia küsimusi – ma saan aru, et Eesti on juba selle agentuuri liige –, just need inimesed. Kas valitsus andis neile volituse aastakonverentsil esineda ja milline on tulevikuplaan, kas agentuur hakkabki Eestit sellel konverentsil alati esindama?

Juhan Parts

Jah, minagi arvan, et Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri töös osalemine – ma rõhutan, just nii selles töös kui ka laiemalt niisugustes rahvusvahelistes võrgustikes osalemine – on meil lapsekingades. Eks see tundub võib-olla mõnele siin Eestis tõesti ehmatav, et kujutage ette, inimesed käisid Abu Dhabis! See on täiesti kujuteldamatu – kuidas on võimalik ühel Eesti inimesel sõita Abu Dhabisse. Aga ei olnud meie määrata, et see konverents toimus seal. Ning minu arvates on väga mõistlik, et nõukoda leidis võimaluse saata sinna meie inimesed, et nad saaksid n-ö hapnikku ja õhku, looksid kontakte. Toimus ju seal 2010. aasta kõige tähtsam üritus tulevikuenergia teemal. Kus siis veel käia? Kust veel kogemusi, suhteid ja teadmisi otsida? Mul oleks hea meel olnud, kui seal oleks rohkem Eesti inimesi olnud. Ma näiteks imestan, miks Riigikogu ei saatnud Abu Dhabisse oma esindajat, kes oleks loonud poliitilisi suhteid selles valdkonnas. Olnuks see nii, siis ei peaks me paljusid elementaarseid asju selgitama.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Muidugi on meile seda agentuuri vaja ja Keskerakond ei ole kunagi selle moodustamise vastu olnud. Aga seal nõukoja koosolekul väljendasin ma väga selgelt oma arvamust, et agentuuri tegemine käib nagu pükste jalga ajamine üle pea. See 86 miljonit on kindlalt liiga suur summa, oleks piisanud mõnest miljonist. Teistel riikidel on ju niisuguse agentuuri asutamise kogemus olemas. Meil on praegu selle agentuuriga, nagu on. Seda ei ole. Organisatsiooniliselt võinuks agentuuri klassikaliselt moodustada, mitte nii, nagu praegu käib, et alles kavandatakse projekte. Ja see eelarve on minu arvates ka väga lünklik. Olen seda öelnud ka nõukoja koosolekul.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi! Palun, minister!

Juhan Parts

Aitäh, hea küsija! Õigemini vist küsimust ei olnudki, oli hinnang. Ma tõesti kutsun teid üles aktiivsemalt nõukojas osalema ja oma seisukohti tutvustama. Katsun aga teie kriitikale vastata. Jah, võiks ehk tõesti alustada valgelt lehelt, nii et mööda punast vaipa astuksid sisse maailma kõige targemad inimesed, kellele Eesti rahvas plaksutab. Tegelikult oleme me asunud vägagi keerulisi ülesandeid lahendama ja pole mõtet selleks eraldi pidulikke kontsertaktusi korraldada. See tee ei ole kahjuks võimalik.

Meie läksime seda teed mööda ja püüame seal tollest paigast edasi liikuda, kuhu me tänaseks jõudnud oleme. Kui ma vaatan seda nõukoda, mille töösse ka teie, härra Kaljuvee, olete oma panuse andnud, ja seda eelarvet, siis mulle tundub, et proportsioonid on päris head. Näidisprojekte on vaja, selles ei ole mingit kahtlust. On vaja selliseid näidisprojekte, millele ka avalikkus suuremat tähelepanu pöörab, millest on võimalik tuua häid eeskujusid.

Me vaidleme mitme agentuuri inimesega selle üle, kas need näidisprojektid peavad olema oma energiatõhususe nõuetelt maksimalistlikud või võime teha väiksema sammu. Selles osas on meil erinevad lähenemised, aga nendes ei ole mingisugust põhimõttelist vastuolu. Lihtsalt küsimus on, kui palju Eesti inimesed, perekonnad, korteriühistud, omavalitsused on valmis omalt poolt investeerima. Ega me ju kellelegi seda raha niisama anna.

Kindlasti on vaja toetada tegevust, mis puudutab nii energiaauditit, projekteerimist kui ka järelevalvet. Selles osas on väga palju kriitilist tagasisidet. Eks me tee ju ka praegu korterelamute energiasäästu programmi ning ikka on tuldud ja öeldud, et projektid ei ole täiuslikud, järelevalve oli kehv, ehitaja tegi valesti. Järelikult me peame asjaomaseid teadmisi ühtlustama. Ühtlustama ka seda, et korteriühistutel ei jää need projektid selle taha, et nad peaksid kulutama palju raha energiaauditile ja tõhusamale järelevalvele. Mulle tundub selle eelarve jaotus üldises plaanis mõistlik olevat. Selles mõttes olen ma teiega täiesti nõus, et ka mina ootan tegelikult aasta lõppu – tahan näha, kuhu me oleme aasta lõpus selle eelarve täitmisega välja jõudnud. Kui näidisprojektide taha ei tule piisavalt huvilisi, siis peame küsima, miks siis nii. Kas on olnud liiga rasked tingimused või miks ei ole huvi? Sest lõppkokkuvõttes on kõik üles ehitatud põhimõttel, et peab tekkima ka altpoolt tulev initsiatiiv.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud minister! Kas teie meelest oli selle agentuuri loomine selles mõttes väga hästi ajastatud, et me tegime seda lisaeelarvega? Eks me kõik mäleta, kui keerulised lood olid sel suvel riigieelarvega – need olid väga pingelised ajad. Üleöö tõstsime käibemaksu, aktsiise jne. Selle agentuuri loomine ilmus päevakorrale ju tegelikult üleöö. Kust ta ikkagi nii järsku tuli?

Juhan Parts

Huvitav küsimus. Ma just rääkisin, ma olen ise ka üllatunud, et Riigikogu suutis nii kiiresti energiamajanduse arengukava vastuvõtmisel reageerida. Energiamajanduse arengukava võeti vastu juuli keskel ja alles seal me saime Riigikogu mandaadi, et meil on vaja mingit säärast institutsiooni, mille staatusest ja võimalikest rollidest tulevikus me rääkisime. Ja selle eest, et Riigikogu suutis kohe agentuuri käivitamiseks raha ette näha, peab Riigikogu kiitma!

Valitsuse jaoks on see lihtsalt uus võimalus kiiremini edasi liikuda. Meie esialgne plaan oli energia- ja kliimaagentuuri võimaliku loomisega tulla välja 2011. aasta eelarves. Selles mõttes oleme ühelt poolt nagu positiivses olukorras, et me leidsime oma arengukavale toetuse, aga teiselt poolt nõuab see kiiret tegutsemist. Eks sellest tulene ka teie kriitilised märkused, et paljud asjad on ebaselged, palju on küsimusi. Aga eks neid oleks pidanud hakkama lahendama ka siis, kui käsil on 2011. aasta eelarve, ent sinna on ju veel pikk maa. Minu arvates on väga mõistlik, et Riigikogu nägi juba varem ette mingid summad agentuuri asutamiseks.

Nüüd prioriteetsusest. Me kõik otsime lahendusi, uusi võimalusi majanduse kasvuks, uusi võimalusi investeeringuteks. Samas me teame, et nii energiavaldkonna kui ka kliimapoliitika võimalikud arengud mõjutavad meie majandust tugevalt. Me peame olema märksa tootlikumad, me peame olema märksa energiatõhusamad, me peame märksa rohkem kasutama oma innovatiivset potentsiaali, et selles valdkonnas erinevaid tooteid ja teenuseid pakkuda. Me peame seda algatama. Praegu on just õige aeg püüda algatada ka selliseid asju, mis kõigile saavad ehk selgeks 50 aasta pärast.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ma tulen veel kord tagasi Energia- ja

Kliimaagentuuri moodustamise juurde. Kui Riigikogu rahanduskomisjonis oli sellest eelarve tegemisel juttu, siis tõepoolest keegi ei osanud ära seletada, milleks see 86 miljonit ära kasutatakse, milline on täpsem eelarve ja milline on selle agentuuri struktuur. Täna te tõite ise ka need puudused välja. Tõepoolest, te ei tea isegi seda, mis funktsioonid tulevikus agentuurile jäävad! See 86 miljonit oli enamvähem laest võetud arv – see oleks võinud näiteks ka 76 miljonit olla. Aga ilmselt see raha ka kuidagi ära kasutatakse. Minu küsimus on: mis saab energia- ja kliimaagentuurist edaspidi? Kui see raha tänavu ära kasutatakse, siis milline võib olla eelarve järgmisel aastal?

Juhan Parts

Praegu me koostame ju 2011. aasta eelarvet ja osaliselt sõltub see kindlasti sellest, kuhu me jõuame 2010. aasta sügiseks agentuuri staatuse ja täpsemate funktsioonide osas. Kui me selle osa suudame selgeks vaielda, siis on ka selge juba 2011. aasta jne eelarve. Kui te panete tähele, siis siin on kaks võimalust. Agentuur võib jääda n-ö mõttetegevuse kohaks, analüüsikeskuseks, kes on teatud mõttes valitsusest sõltumatu. Aga agentuurile võib anda ka teatud investeerimisprogrammid vedada. Need on kaks erinevat võimalust. Kui me valime esimese lahenduse, siis ma ei välista üldse, et agentuur võiks olla tulevikus märksa tihedamalt seotud arengufondi ja seda laadi tegevustega. Kui me leiame, et tema kompetentsi jäävad ka sellised programmid, nagu praegu on KredExi programmid ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse taastuvenergiale suunatud programmid, siis hakkab agentuuri staatus olema hoopis teine.

Kolmas asi, mis pole mitte ainult meile, vaid laiemalt ebaselge, on see, milline hakkab olema kasvuhoonegaasidega kauplemise süsteem pärast aastat 2013 ja milliseid institutsioone meil on vaja selle süsteemi käigus hoidmiseks. Sellestki on vaja omada mingisugust visiooni agentuuri staatuse määratlemisel ja sellestki sõltub nii 2011. aasta eelarve kui ka hilisemad eelarved.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud majandusminister! Ma tulen tagasi ühe kirjalikult esitatud küsimuse juurde, millest te suhteliselt pealiskaudselt üle libisesite. See oli neljas küsimus. Me soovisime teada saada, miks energiaagentuuri juhi leidmiseks ei korraldatud avalikku konkurssi. Kas te räägiksite täpsemalt, mitu kandidaati sellele kohale oli, mis olid valiku kriteeriumid ja kes selle valiku tegid. Nõukogu istungil, nii palju kui mina tean, tuldigi välja vaid ühe inimese kandidatuuriga. Ei olnud võimalik valida mitme hea spetsialisti vahel. Te ütlesite veel, et tegemist on ajutise juhiga, et tuleb korralik konkurss. Kas tuleb ja kui, siis millal?

Juhan Parts

Ma räägin kogu aeg ühte ja sama asja! Mis puutub agentuuri perspektiivi, siis me peame vaatama, millised on muutused ja milline ta staatus on. Te teate, et see on kindlasti laiem ja pikaajaline küsimus. See arutelu ootab meid veel ees. Nüüd konkreetselt selle üksuse juhist, mida me nimetame kliima- ja energiaagentuuriks. Tema staatus on tegelikult see, et ta on Sihtasutuse KredEx ühe osakonna juhataja. Esimesena me kutsusime kokku nõukoja. Nõukoda arutas ja leidis, et selleks, et mitte aega kaotada, oleks mõistlik teha suunatud pakkumisi inimestele, kellel on selles valdkonnas mingid teadmised, tahe ja potentsiaal hakata seda tööd vedama. Ja küllap sealt see kandidaat tuli. Ning kuna nõukoda toetas teda konsensusega ja minuni pole ühtegi kriitilist märkust jõudnud, siis usutavasti oli see aja kokkuhoiu mõttes väga mõistlik samm.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma haaran teil sõnasabast kinni. Kas te oskate öelda, kui paljudele võimalikele kandidaatidele nn sihtsuunitlusega pakkumine tehti?

Juhan Parts

Ma usun, et paljudele. Mina tean mitut inimest, kellele see pakkumine tehti. Ma ei hakka nimesid nimetama, kuna see oleks nende inimeste suhtes ebakorrektne. Aga ma tean vähemalt 3–4 inimest, kellele tehti samasugune

pakkumine ja kes on energiaefektiivsuse ja kliimavaldkonnas pädevad eksperdid. Ega selle ala peale ei saa päris kõrvalt tulla, korralikud teadmised peavad olema.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele nr 372 on vastatud.

3. Arupärimine välisministri tegevusetuse kohta julgeoleku tagamisel (nr 378)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Toivo Tootseni, Lembit Kaljuvee, Ain Seppiku, Kalev Kallo, Toomas Vareki, Arvo Sarapuu, Lauri Laasi ja Kalle Laaneti 11. veebruaril 2010 esitatud arupärimine välisministri tegevusetuse kohta julgeoleku tagamisel. Vastab välisminister Urmas Paet. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Toivo Tootseni, et ta arupärimist tutvustaks!

Toivo Tootsen

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! 30. septembril eelmisel aastal oli Riigikogus umbusaldushääletus välisministri ja justiitsministri vastu seoses Sergei Markovilt Schengeni viisa piirangu mahavõtmisega. Toona väitis välisminister Urmas Paet järgmist: "Viisakeeld pole karistus. Nii hoitakse riikide julgeolekut. Kusjuures Markovi ainsaks süüks on üks intervjuu, kus ta õigustas Eesti vastu suunatud küberrünnakuid. Hilisemates usutlustes on ta neist juttudest lahti öelnud." Kahjuks on aga asi läinud veelgi hullemaks. Tänaseks on Sergei Markov andnud mitmeid intervjuusid, mis kinnitavad tema varjamatult vaenulikku suhtumist meie riiki. Näiteks 15. jaanuari Eesti Päevalehes tsiteerib ajakirjanik Venemaa Riigiduuma liiget Sergei Markovit, kes ennustab Mustade Pantrite tekkimist Eesti Vabariiki põhjusel, et kui "venelaste rõhumine" Lätis ja Eestis jätkub, siis on oodata protestiaktsioone. See, mis toimus pronkssõduri ümber, olevat olnud alles esimene samm selles suunas. "Ei tasu imestada, kui leidub venelasi, kes soovivad kasutada Mustade Pantrite meetodeid ja hakkavad rakendama vägivalda ja kodanikuallumatust," ütles Markov oma intervjuus.

Välissuhtlemisseaduses on öeldud, et Välisministeerium töötab koos asjaomaste ministeeriumidega välja julgeolekupoliitika ja viisapoliitika põhisuundi ning teostab neid vastavalt oma pädevusele.

Nii kõigest eeltoodust kui ka seadusest tulenevalt ongi meil välisministrile õige mitu küsimust. Protokolli ja stenogrammi jaoks oleks võib-olla kõige parem, kui härra minister loeks ette küsimused ja siis vastaks neile. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere pärastlõunat, Riigikogu liikmed! Kuna arupärijate küsimused on kõigile kättesaadavad, siis piirdun ma küsimustele vastuste andmisega.

Vastus esimesele küsimusele. Euroopa Liidu ühtses ehk Schengeni viisaruumis Eesti ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ilmneda võivate negatiivsete arengute tõkestamiseks tugevdatava jälitustegevuse ja migratsioonikontrolli alase koostöö puhul teiste liikmesriikidega on oluline koostöö Siseministeeriumiga, kelle pädevuses on need küsimused nii riskianalüüsi kui ka meetmete osas. Samas ei näe ma, kuidas arupärimises kirjeldatu puudutab küsimuses nimetatud julgeolekupoliitika aluste sätet.

Vastus teisele küsimusele. Kõigepealt, Sergei Markovil on jätkuvalt Eestisse sissesõidu keeld. Välisministeeriumi usaldusväärsus ei ole kuidagi kahjustatud. Samas ei maksa unustada, et platvormi Sergei Markovile kõikvõimalike avalduste tegemiseks andis Keskerakonna Venemaa vennaspartei Ühtne Venemaa, kui selle liikmed nimetasid Markovi Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee liikmeks. Nimelt nimetas Markovi Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee liikmeks Venemaa Riigiduuma nõukogu, mille 11 liikmest 8 kuuluvad Keskerakonna vennasparteisse Ühtne Venemaa. Ma ei hakka spekuleerima, millal kedagi sissesõidukeelu nimekirja arvati.

Vastus kolmandale küsimusele. Mitte mingisuguseid.

Vastus neljandale küsimusele. Ma ei ole nõus küsimuses väidetuga. Aga eks selle juhtumi valguses on kindlasti veelgi tihenenud koostöö Siseministeeriumiga.

Vastus viiendale küsimusele. Veel kord: selle isiku on Keskerakonna vennaspartei Ühtne Venemaa nimetanud Venemaad esindama Euroopa Nõukogu Parlamentaarsesse Assambleesse, seega on ehk arupärijatel parteilisi hoobasid tema taltsutamiseks. Üldjuhul ei kehtestata Euroopa Liidus sanktsioone poliitiliste avalduste eest. Ja veel kord: Eestisse sissepääsu keeld Markovile kehtib.

Vastus kuuendale küsimusele. Kui mõne teise riigi tõesti kõrge ametiisik tõesti kasutab mõjukaid kanaleid Eesti maine kahjustamiseks, siis ei kavatse ma seda pealt vaadata. Kõik.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea minister! Teile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Teie vastustest jääb mulje, nagu oleks Keskerakond ja mitte teie teinud algatusi, et võtta viisakeelu nimekirjast välja mitmed poliitikud, kes on seotud Eesti-vastaste väljaütlemiste ja rünnakutega. Selle algatuse tegite siiski teie. Mis puudutab teie koostööd Siseministeeriumiga, siis on see teie mure ja meie mure ka, sest te olete välisminister. Aga minu küsimus on see: kas te ei räägiks uuesti, mis pani teid aasta või natuke vähem aega tagasi tegema seda algatust, et inimene nimekirjast välja võtta, ja mis tänaseks muutunud on, miks te pole püüdnud uuesti algatust teha, kas teie koostöö kolleegidega on seda suhtumist kuidagi ümber kujundanud?

Urmas Paet

Esiteks, seda ettepanekut ei teinud mitte mina, vaid selle ettepaneku tegi Välisministeerium. Selle põhjused on siinsamas Riigikogu saalis väga pikalt arutlusel olnud eelneva kõneleja nimetatud arutelu ajal. Stenogramm on kõigile lugemiseks avatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma juba eelmine kord küsisin seda, kas Välisministeerium on astunud samme, et kaotataks mõne Riigikogu liikme, kellel ei ole võimalik saada Venemaa viisat, selline n-ö viisakeeld. Võib-olla teie mõne oma sõsarpartei abiga saaksite asja korda ajada.

Urmas Paet

Kui on konkreetne juhtum, siis pöörduge, võib-olla saamegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Küll me pöördume, kui on tõsine põhjus, ja praegu niisugune tõsine põhjus on. Te ütlete, et sanktsioone ei rakendata poliitiliste avalduste eest, ja ütlete, et teie reageerite siis, kui asi on väga tõsine. Seesama Sergei Markov on järgmisena ennustanud Mustade Pantrite ehk sellise rühmituse, kes võitleb kehtiva riikliku korralduse vastu, tekkimist Eestis. Teisiti ei saa seda tõlgendada, kuna ta on öelnud, et kuna jätkub venelaste rõhumine Lätis ja Eestis, siis on oodata protestiaktsioone. Öelge mulle, kas te seda avaldust võtate tõsiselt või see ei ole see avaldus, mis sunniks teid kuidagi oma aktiivsust näitama.

Urmas Paet

Kõiki olulisi avaldusi võetakse tõsiselt, aga samas ei ole kindlasti väga tark igasugustele ütlejatele kuidagi hagu lõkkesse juurde visata. Teiseks, mis puudutab Euroopa Liidu sanktsioone, siis need seatakse tavaliselt ikkagi riikide ja nende juhtkondade vastu, lähtuvalt riigi kui sellise poliitikast.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Minu küsimus pole päris otse selle arupärimisega seotud, aga ta puudutab ikkagi suhteid Venemaaga ja Venemaa-teemat. Teie

hea kolleeg Soome välisminister tegi ettepaneku, et Euroopa Liidul tuleks kehtestada Venemaaga viisavabadus. Kuidas teie sellesse suhtute selles kontekstis, et meil on Venemaaga keerulised suhted? Võib-olla, kui Eesti seda toetaks, läheksid meie suhted paremaks. Markovi teemal saaksime me võib-olla tagasi selle, mille me kaotasime Nord Streamiga võideldes, ja võib-olla Eesti võiks mõelda sellele, et oleks viisavabadus Euroopa Liiduga, tähendab, et toetada Stubbi?

Urmas Paet

Aitäh! See muidugi ei ole ainult Soome välisministri väljaöeldu. Tegelikult oli ka Soome välisministri mõte mõnevõrra pikem kui see üks aspekt. Seda, mis puudutab tulevikus võimalikku viisavabadust Euroopa Liidu ja Venemaa vahel, ei maksa kindlasti välistada ega öelda sellele ei. Lõppude lõpuks on Eesti alati olnud isikute Euroopas vaba liikumise pooldaja. Samas, mis puudutab Euroopa Liidu ja Venemaa viisasüsteemi edasist lihtsustust, mis võiks viia ka viisavabaduseni, siis seal on meie hinnangul mõned tingimused, mis enne seda otsust peaksid olema täidetud, alates reisidokumentide turvalisusest ja olemasolevate lepete 100%-lisest täitmisest, sealhulgas Euroopa Liidu ja Venemaa vahel sõlmitud tagasivõtulepete täitmisest, ning on ka selline poliitiline loogika, et Euroopa Liidul on kandidaatriigid, on idapartnerluse partnerriigid, kes poliitilise loogika järgi ei peaks jääma viisasüsteemi lihtsustamise tempo poolest Venemaaga võrreldes maha. Ka nende riikidega tuleks edasi liikuda vähemalt niisama kiiresti kui Venemaaga. Kui kõik see on arvesse võetud ehk see keskkond on arvesse võetud, siis kindlasti ei ole ma see, kes ütleks, et Euroopa Liidu ja Venemaa vahel ei peaks tulevikus viisavabadus tekkima.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

4. Arupärimine kodanikuühenduste rahastamise kohta (nr 358)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda arupärimise juurde, mille esitasid Riigikogu liikmed Vladimir Velman, Ain Seppik, Nelli Privalova, Toivo Tootsen, Enn Eesmaa, Tiit Kuusmik, Kalle Laanet, Eldar Efendijev, Inara Luigas, Olga Sõtnik, Lauri Laasi ja Helle Kalda 25. jaanuaril 2010. Arupärimise teema on kodanikuühenduste rahastamine. Sellele vastab regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Vladimir Velmani, et ta arupärimist tutvustaks!

Vladimir Velman

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud regionaalminister! 25. jaanuaril s.a esitasid 12 Keskerakonna fraktsiooni liiget arupärimise, mille sisu on järgmine.

2008. aastal asutas Vabariigi Valitsus Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK), mille missiooniks on selle kodulehe järgi organisatsioonide, uuenduslike ideede ja tegevuste rahastamise kaudu kaasaaitamine Eesti vabaühenduste tegevusvõimekuse suurendamisele, kodanikuaktiivsust soodustava keskkonna ja kodanikuühiskonna kujundamisele.

Kodanikuühenduste riikliku rahastamise puhul ei ole rahastamisotsuste kriteeriumid selgelt kindlaks määratud, selle toob välja ka kodanikuühiskonna arengukava aastateks 2011–2014. Ministeeriumid valivad strateegilised partnerid, kelle rahastamisega hoolitsetakse ühenduste võimekuse ja jätkusuutlikkuse säilitamise eest.

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali on asutanud Vabariigi Valitsus regionaalministri valitsemisalas sihtotstarbelise riigieelarvelise eraldise kasutamiseks.

2009. aastal eraldas KÜSK 500 000 krooni toetusallkirjade kogumist võimaldavale projektile "Petitsioon.ee", mille on esitanud MTÜ Eesti Omanike Keskliit. Nimetatud projektiga seotud netiaadress registreeriti 7. juulil 2009 MTÜ Eesti Kinnisvaraomanike Tallinna Ühenduse nimele, kuid praeguseks ei ole see tööle hakanud.

Tulenevalt eelkirjeldatud probleemipüstitusest palume teil vastata järgmistele küsimustele. Esiteks, milliseid kriteeriume arvesse võt-

tes ja hinnates tehakse rahastamisotsuseid kodanikuühendustele eraldatavate summade osas? Teiseks, kuidas kontrollitakse kodanikuühendustele riigieelarvest eraldatud raha kasutamist? Kolmandaks, kas teie arvates on kodanikuühendustele riigieelarvest eraldatud summade kasutamine piisavalt läbipaistev ja mida plaanib Vabariigi Valitsus selles osas muuta? Neljandaks, miks ei ole eelnimetatud MTÜ projekt siiani tööle hakanud ja milleks on kasutatud projekti elluviimiseks KÜSK-i eelarvest eraldatud 500 000 krooni? Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli regionaalminister Siim Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Vastan arupärimise küsimustele järjekorras.

Esimene küsimus: "Milliseid kriteeriume arvesse võttes ja hinnates tehakse rahastamisotsuseid kodanikuühendustele eraldatavate summade osas?" Kodanikuühiskonna Sihtkapitalis tehakse rahastamisotsused sihtkapitali nõukogu poolt, lähtudes nõukogu kehtestatud taotlusvoorude ja avatud konkursside tingimustest ning KÜSK-i nõukogu kinnitatud dokumendist "SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital taotlusvooru avamise, taotluste ja heade ideede konkursi projektide menetlemise, toetuse avalikustamise ja toetuste kasutamise kontrollimise kord". Vastavalt nendele dokumentidele on välja töötatud hindamiskriteeriumid. Kõiki projekte hindavad hindamiseksperdid, tavaliselt kolm eksperti, kes teevad nõukogule ettepaneku projekti rahastamise või mitterahastamise kohta. Sihtkapitali vastavad dokumendid ja nõukogu koosolekute protokollid ning toetusesaajad on avalikustatud KÜSK-i kodulehel. Ütlen kokkuvõtvalt, et hindamine toimub kahes etapis: tehniline hindamine ja sisuline hindamine. Seal on omakorda täpsemalt välja toodud, mida hinnatakse tehnilise hindamise puhul ja mida sisulise hindamise puhul.

Teine küsimus: "Kuidas kontrollitakse kodanikuühendustele riigieelarvest eraldatud raha kasutamist?" Kodanikuühendustele riigieelarvest eraldatud raha kasutamist kontrollitakse vastavalt sõlmitud toetuslepingutele. Kodanikuühiskonna Sihtkapitali puhul on raha kasutamise kontrolli põhimõtted sätestatud eelmainitud taotlusvooru avamise, taotluste ja heade ideede konkursi projektide menetlemise, toetuse avalikustamise ja toetuste kasutamise kontrollimise korraga. Loen teile selguse mõttes mõne punkti ette. Näiteks punkt 7.6 ütleb: "KÜSK büroos kontrollivad sisulist aruannet ja selle vastavust tegevuskavale ja projekti eelarvele ning antud korra ja taotlusvooru tingimuste nõuetele programmide juht ja programmide koordinaator. KÜSK pearaamatupidaja kontrollib finantsaruannetes kajastatud finantstoimingute seaduslikkust. Vajadusel küsivad KÜSK töötajad täiendavaid selgitusi projektijuhtidelt ja/või raamatupidajatelt ja/või juhatuse liikmetelt ning kontrollivad toetust saanud organisatsioone kohapeal projekti sisulise ja finantsaruandluse algdokumentide ja aruannete täielikkuses ja õigsuses veendumiseks. Aruannete korrektsuse korral viseerivad kontrollijad koos aruandega esitatud maksetaotluse, mille seejärel allkirjastab KÜSK juhataja toetussumma ülekandmiseks." Siin on veel pikalt ja väga detailselt neid kontrollimise mehhanisme kirjeldatud. Kogu see informatsioon on kodulehel kättesaadav. Aga ma tsiteerin ka paari punkti ühest teisest peatükist. See on peatükk 8 "Toetuse ja projekti avalikustamine kui kontrolli instrument", mille punkt 8.1 ütleb: "KÜSK toetused ja toetatud projektide käik avalikustatakse, mis võimaldab avalikkusel ja huvitatud isikutel kontrollida toetuse sihipärast kasutamist." Punkt 8.2: "KÜSK toetatud projektide lühiülevaated esitatakse KÜSK kodulehel ja lingitakse projekti elluviija kodulehele." Punkt 8.3: "Toetuse saajad avaldavad oma organisatsiooni või projekti kodulehel minimaalselt projekti nime, lühikirjelduse ja eesmärgid, projekti tegevuskava ja eraldatud toetuse summa ning regulaarselt projekti üritused, väljundid ja tulemused." Ma arvan, et see tugev avalikustamise pool on ka väga oluline kontrolli instrument.

Kolmas küsimus: "Kas Teie arvates on kodanikuühendustele riigieelarvest eraldatavate summade kasutamine piisavalt läbipaistev? Mida plaanib Vabariigi Valitsus selles osas muuta?" Siseministeerium tegeleb kodanikuühenduste riigieelarvelise rahastamise teemaga aktiivselt. Oleme tuginenud Poliitikauuringute Keskuse Praxis poliitikaanalüüsile, kodani-

kuühenduste riigieelarvelise rahastamise analüüsile 2006. ja 2007. aasta kohta, BDA Consulting OÜ analüüsile "Hasartmängumaksust ühendustele toetuste eraldamise ja kasutamise põhimõtete mudeli koostamine" ning mitmele varasemale uuringule. Oleme koostanud kodanikuühenduste riigieelarvelise rahastamise korrastamise kontseptsiooni ja see kontseptsioon sai heakskiidu Vabariigi Valitsuse 26. märtsi 2009. aasta kabinetinõupidamisel. Selle kontseptsiooni peamine eesmärk on luua kodanikuühenduste riikliku rahastamise terviklik süsteem riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil. Samuti on seatud eesmärgiks, et vabaühenduste rahastamine peab olema senisest paremini seotud riigi strateegilistes arengukavades seatud eesmärkidega. Meie ministeerium on asunud koostama kodanikuühenduste riigieelarvelise rahastamise korrastamise kontseptsiooni rakenduskava, mille elluviimise tulemusel muutub riigieelarvest eraldatavate summade kasutamine korrastatumaks ja läbipaistvamaks.

Neljandaks küsitakse, miks ei ole eespool nimetatud MTÜ projekt siiani tööle hakanud ja milleks on kasutatud projekti elluviimiseks KÜSK-i eelarvest eraldatud 500 000 krooni. Esmalt juhin tähelepanu, et kõne all oleva projekti lõpptähtaeg on 30. aprill 2010. See ei ole veel kätte jõudnud. Portaali avamise tähtaeg lükkus Eesti Omanike Keskliidu selgituste kohaselt mõnevõrra edasi ID-kaardiga massilise digitaalallkirjastamise lahenduse ning kasutajasõbraliku kujunduse väljatöötamisel tekkinud probleemide tõttu. Tänaseks on selle projekti sisuks olev portaal petitsioon.ee käivitunud. Saate selle leheküljega soovi korral tutvuda. Just ise enne arupärimisele vastamist vaatasin, see täiesti töötas. Märtsi alguses avati beetaversioon. Tänaseks on aktsioone algatanud Kakumäe Selts, Eesti Roheline Liikumine ja tuntud infotehnoloogiaspetsialist Peeter Marvet. Projekti elluviimiseks eraldatud raha on ette nähtud kasutada sihtotstarbeliselt projektis kirjeldatud ja põhjendatud portaali käivitamiseks. Kodanikuühiskonna Sihtkapital on üle kandnud 350 000 krooni IT-arenduse väljatöötamiseks. Ülejäänud toetusraha ei ole seni veel omanike keskliidule üle kantud, seda teeb KÜSK alles projekti lõpus, projekti tulemuslikkuses ja kulude põhjendatuses veendunud olles. Ma veel täiendavalt ütlen, et KÜSK on käivitatud valitsuse korralduse alusel. See tuleneb ka koalitsioonileppest, kus oli kirjas, et moodustatakse Kodanikuühiskonna Sihtkapital, rahastatakse seda riigieelarvest igal aastal 20 miljoni krooniga, Kodanikuühiskonna Sihtkapitali tegevuse eesmärk on kodanikuühiskonna toetamine ning toetuste jagamisega tegelemine delegeeritakse kodanikuühenduste katusorganisatsioonidele. Päris 20 miljonit krooni me kahjuks ei ole suutnud igal aastal eelarves tagada, seoses kärbetega, aga kärped on olnud proportsioonis muude valdkondade kärbetega. Ma arvan, et kokkuvõttes on hea, et selline samm on astutud. Sellise sihtkapitali idee on ka teistes riikides tunnustust leidnud ja see on toodud positiivse näitena selle kohta, kuidas riik delegeerib kodanikuühiskonna toetamise kodanikuühiskonna enda kätte katusorganisatsioonide esindajate kaudu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Austatud minister! Teile on küsimusi. Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma loomulikult toetan seda, et kodanikuühiskonda peaks rahastama, et see oleks jätkusuutlik. Aga mulle on natuke arusaamatu see, et kui omanike keskliidule on riigieelarvest juba eraldatud kaks miljonit krooni, ja seda ilmselt haldab või kontrollib Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kuna ta kuulub selle ministeeriumi alla, siis milliste kriteeriumide järgi eraldatakse talle raha riigieelarvest, mis kriteeriumide alusel eraldati 2009. aastal KredExilt veel täiendavalt 160 000 krooni ja veel 500 000 eraldati teile alluvalt institutsioonilt. Miks on niisugune eelistus, et teatud osale eraldatakse kodanikuühiskonna raha selliselt ja eraldatakse veel täiendavalt raha? Mis kontseptsioon see teil selline on?

Siim Valmar Kiisler

Mis puudutab teistest valdkondadest, teiste ministeeriumide poolt raha eraldamist, siis, nagu ma aru saan, olete te selle kohta ka majandusministrile arupärimise esitanud ja ma usun, et ta andis teile põhjalikud vastused, selgitas seda. Mina saan siin vastata konkreetse rahaeraldise kohta, mille on teinud Kodanikuühenduse Sihtkapital. See on selgelt olnud taotlus-

põhine. Kodanikuühiskonna Sihtkapitali nõukogu on seda arutanud, seda on hinnatud ja see on otsustatud. Loen teile igaks juhuks ette KÜSK-i nõukogu liikmed, et te näeksite, et see on üsna laiapõhjaline seltskond. Sinna kuuluvad Tiit Riisalo, Peep Mardiste, Maris Jõgeva, Juhan Kivirähk, Lauri Läänemets, Paul-Eerik Rummo, Kaia Sarnet, Tiina Tamm, Jaan Tammsalu ja Toomas Trapido. Nii et siin on esindatud nii riik kui ka katusorganisatsioonid. Ma usun, et see nõukogu teeb õigeid otsuseid ja valib välja taotlusi, mis seda väärivad. See on puhtalt projektipõhine rahastamine, organisatsioon pakkus välja projekti, sai KÜSK-i toetuse. Siin ei ole küsimus mitte nii väga taotlejas, vaid selles, kas projekt on hea või halb. Ju siis nõukogu leidis, et see on hea projekt.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Me vaatasime, et üks MTÜ on lausa üle kullatud, võib öelda, et briljantidega ehitud riigi poolt. Kas see on puhas juhus, et selle MTÜ juhtorganitesse kuuluvad teie erakonnakaaslased Ken-Marti Vaher ja Urmas Reinsalu? Kui selle juhtorganites oleksid näiteks Lauri Laasi ja Lembit Kaljuvee, kas see MTÜ oleks saanud niisama palju riigi toetust?

Siim Valmar Kiisler

Ma rõhutan veel kord, et see KÜSK-i nõukogu otsus ei ole kuidagi seotud ei Riigikogu ega ka ministeeriumiga, nad on oma otsustes kindlasti vabad. See oligi KÜSK-i loomise eesmärk. Ma usun küll, et kui härra Laasi ja teised lugupeetud inimesed oleksid sellise taotluse esitanud ja see projekt oleks olnud niisama suur, nagu ta on, siis toetus oleks saadud. Ma olen kindel, et hinnati projekti. Kindlasti hinnati ka taotleja suutlikkust projekti ellu viia, kuid eelkõige hinnati projekti. Aga te võite kindlasti pöörduda selle liidu poole, nendega liituda ja taotleda ka enda valimist selle liidu juhtorganitesse.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson.

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma läksin teie vastuseid kuulates ka koduleheküljele petitsioon.ee, mis nüüd tõepoolest olemas on. Te enne ütlesite, et tehakse mitmeid küsitlusi. Te jätsite tagasihoidlikult mainimata, et teie head erakonnakaaslased Ken-Marti Vaher ja Urmas Reinsalu on üles pannud küsitluse "Monopolidele seadusega päitsed pähe" ja on korjanud sinna kokku 33 000 allkirja. Kui ma nüüd täpsemalt vaatasin seda asja, siis ma nägin, et siin on igasuguseid huvitavaid tähekombinatsioone. Näiteks on alla kirjutanud keegi, kelle nimi on Heeaxiageaf. Ma ei usu, et see on väga levinud eesti nimi, ja ID-kaardiga seda vaevalt kinnitada sai. Ka keegi Trammimemm Trammimemm on alla kirjutanud. Kas te ikka kontrollite, kas see raha on läinud korrektse programmi väljatöötamiseks? Siin tundub olevat tegemist, punkt 1, valimispropagandaga ja, punkt 2, ebakvaliteetse programmiga, mille puhul tahetakse anda legitiimsus küsitlustele, millel tegelikult pole rohkem legitiimsust kui kõigil senistel internetiküsitlustel.

Siim Valmar Kiisler

Kindlasti kontrollime, aga, nagu ma ütlesin, esmakontrolli peab tegema KÜSK ise. See ongi asja mõte. Meie kindlustame kodanikuühiskonnale sellise rahastamise, et nad saavad ise neid otsuseid langetada. Mis puudutab konkreetset küsimust, siis minu teada see aktsioon, millele te viitate, sai alguse juba varem. See on tehtud varasemal, vähem turvalisel platvormil. Kui ma olen õigesti aru saanud, siis suur hulk allkirju on sealt ümber tõstetud. Lõpptähtaeg on, nagu ma ütlesin, järgmise kuu lõpus. Ma loodan, et see hakkab edaspidi tööle väga turvalisel platvormil, nii et allkirjastajate või n-ö hüpoteetiliste toetajate sellised trikid ei ole enam võimalikud.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kui tihti minister isiklikult viskab pilgu projektidele, mis maksavad rohkem kui pool miljonit?

Siim Valmar Kiisler

Ma olen püüdnud ennast enam-vähem kursis hoida sellega, millega Kodanikuühiskonna Sihtkapital tegeleb. Toetatud projekte on tõesti väga palju. Meie ministeeriumist on ka üks esindaja selles nõukogus, ta on üks kümnest nõukogu liikmest. Isiklikku kontrolli ma ei teosta. Nagu ma olen siin juba korduvalt kinnitanud, ma arvan, et see nõukogu väärib usaldust. Ta on, esiteks, üsna laiapõhjaline, ning, teiseks, ma arvan, et avalikustamine on ka väga hea kontroll. Kui oleksid näha ikkagi tõsised kuritarvitused, kui oleks näha, et näiteks on eraldatud raha mingi projekti teostamiseks, ja me kõik näeme, et see projekt ei ole tegelikult teostatud, siis kindlasti see tuleb välja, me võtame meetmed ja on kindel, et ka see raha saab tagasi nõutud.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite just, et väga hea asi on avalikustamine, et kui on esitatud taotlus ja toimub rahastamine, aga tuleb välja, et selle taotluse alusel pole tegevusi toimunud, siis nõutakse raha tagasi. Aga kui juhtub nii, et selle taotluse alusel toimuvad tegevused, mis tegelikult ei lähe kokku eesmärgipüstitusega, eesmärgid on hoopis teised, ja selle projektiga tehakse hoopis poliitilist propagandat, kas sellisel juhul te arvate ka, et selle raha võiks tagastada?

Siim Valmar Kiisler

Teate, ma vaatasin seda koduleheküIge ja ma küll ei kujuta ette, et sellise koduleheküIje loomine oleks iseenesest poliitiline propaganda. See, milliseid aktsioone seal korraldada saab, on nende aktsioonide korraldajate küsimus, aga see raha on ju eraldatud selle portaali loomiseks. Et selline portaal on olemas (ma ühinen siin nõukogu seisukohaga), on pigem hea, on hea, et selline võimalus on.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine ravikindlustamata inimeste ebavõrdse kohtlemise kohta (nr 366)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda arupärimise juurde, mille esitasid Riigikogu liikmed Tiit Kuusmik, Kalle Laanet, Enn Eesmaa, Vladimir Velman, Toivo Tootsen, Nelli Privalova, Evelyn Sepp, Lauri Laasi, Marika Tuus, Eldar Efendijev, Kalev Kallo ja Nikolai Põdramägi 28. jaanuaril 2010. Arupärimine on ravikindlustamata inimeste ebavõrdse kohtlemise kohta. Vastab regionaalminister Siim Kiisler. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Tiit Kuusmiku, et ta arupärimist tutvustaks!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! 25. jaanuaril s.a esitasid Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmed arupärimise, mis käsitles ravikindlustamata inimeste ebavõrdset kohtlemist. Selle aluseks oli Tartu Ülikooli ja õiguskantsleri büroo koostöös valminud uuring "Ravikindlustusega hõlmamata isikute olukord Eesti Vabariigi kohalikes omavalitsustes", mis tõi välja kogu selle probleemi olemuse.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28 sätestab igaühe õiguse tervise kaitsele. Eestis on aga inimesi, kelle puhul see õigus ei ole täielikult tagatud. Tegemist on isikutega, kes ravikindlustuskaitse puudumise tõttu ei suuda tervishoiukulusid tasuda ning sellepärast puudub neil ka juurdepääs tervishoiuteenustele. 2008. aastal oli Sotsiaalministeeriumi andmete põhjal nimetatud isikute osakaal Eesti Vabariigi elanikkonnas 4,23%.

Ravikindlustusega hõlmamata isikutele on praegu riigi poolt garanteeritud vaid vältimatu abi, kiirabiteenuse ning teatud psühhiaatrilise abi kättesaadavus. See tähendab, et ravikindlustuseta isikutele on abi tagatud vaid olukorras, kus selle edasilükkamine või andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Üldarstiabi, eriarstiabi ja õendusabi eest tasub ravikindlustusega hõlmamata isik ise. Samuti ei ole kindlustamata isikule ette nähtud ravimihüvitist ega hambaraviteenuse hüvitist.

Eesti Vabariigi poolt 31. mail 2000. aastal ratifitseeritud parandatud ja täiendatud Euroo-

pa sotsiaalharta eeskujul võib riigi tegevuse isikute tervise kaitsel jagada kolmeks: riigi kohustus astuda tervise kaitsel preventiivseid samme, kohustus luua ravikindlustussüsteem ning tagada igaühe õigus meditsiinilisele terviseteenusele. Ravikindlustussüsteemi loomisel peab riik looma toimiva solidaarse süsteemi, millega oleks muu hulgas kaetud isikud, kes ei ole võimelised kindlustusmakseid maksma. Arvestades igaühe õigust tervise kaitsele, peab riik tagama isikutele, kes ei ole hõlmatud ravikindlustusega või kes ei suuda oma ravikulusid katta ka muudest allikatest, juurdepääsu sõltumatule terviseteenusele. On kaheldav, kas praeguses mahus riigi poolt võimaldatav tervise kaitse ravikindlustusega hõlmamata isikutele on vastavuses nii põhiseaduses sätestatud igaühe õigusega tervise kaitsele kui ka parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalhartas toodud riigi kohustusega tagada, et iga piisavate elatusvahenditeta isik saaks küllaldast abi ning haigestumise korral oma seisundile vastavat hooldust.

Sotsiaalministeeriumi andmetel on mõned kohalikud omavalitsused üle võtnud riigi kohustuse tagada isikute õigus tervise kaitsele piisava arstiabi kättesaamise tagamise teel ning võimaldavad oma territooriumil elavatele ravikindlustusega hõlmamata isikutele juurdepääsu kohaliku omavalitsuse rahastatavale üldarstiabile. Sellise õiguse annab neile tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 53, mille kohaselt võivad kohalikud omavalitsused tervishoiuteenuseid rahastada. Kohaliku omavalitsuse initsiatiivil üldarstiabi võimaldamine ravikindlustusega hõlmamata isikutele sõltub aga kohaliku omavalitsuse suvaõigusest otsustamisel ning ressursside olemasolust. Sellepärast ei saa riik jätta isikute põhiõiguse, õiguse tervise kaitsele, tagamist kohalike omavalitsuste otsustusküsimuseks ilma selliseks tegevuseks kohustava normi ning kulude katmise otsustamiseta.

Seoses sellega huvitab arupärijaid selle uuringu regionaalpoliitiline aspekt ning riigi ja kohalike omavalitsuste kohustuste ja vahendite vahekord. Austatud ministrile on esitatud neli küsimust. Eeldades, et ministril on lihtsam vastata, kui ta ka küsimused ette loeb, jätan küsimused ette lugemata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli regionaalminister Siim Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Vastan küsimuste kaupa.

Esimene küsimus: "Kuidas antud uuringu järeldused mõjutavad Vabariigi Valitsuse regionaalpoliitilisi meetmeid?" Tervishoiupoliitika eest vastutava Sotsiaalministeeriumi hinnangul vajab ravikindlustusega hõlmamata isikutele üldarstiabi kättesaadavaks muutmise küsimus lahendamist. Selleks töötati kontseptsioonid välja juba 2008. aastal. Kuna aga paraku ei ole tegemist mitte regionaalse, vaid tervishoiupoliitilise küsimusega, ei ole ka põhjust võtta täiendavaid regionaalpoliitilisi meetmeid. Juhul kui peetakse vajalikuks ravikindlustuseta isikutele lisateenuste loomist, tuleb seda teha eelkõige tervishoiupoliitiliste meetmetega.

Teine küsimus: "Uuring viitab selgelt, et riigil on kohustus võtta endale ravikindlustusega isikute kaitse, see tähendaks tänases olukorras rahaliste vahendite eraldamist kohalikele omavalitsustele. Kui suurt rahaeraldust see tähendaks ning millal kavatseb riik antud kohustuse täita?" Ravikindlustusega isikute kaitse on Eestis tagatud. Ilmselt on küsijad silmas pidanud siiski ravikindlustuseta isikuid. Kui me nendest räägime, siis Sotsiaalministeeriumi 2008. aastal tehtud arvestuste kohaselt kaasneks ravikindlustamata isikutele lisaks vältimatule arstiabile perearstiteenuse tagamisega ja kaasnevalt ka ravimite kompenseerimisega riigieelarvele arvestuslikult 109 miljonit krooni lisakulu. Need olid 2008. aastal tehtud arvestused, mis tuginesid 2008. aastal kindlustamata isikute arvule. Kuna kindlustamata isikute arv on suurenenud ligikaudu 12%, siis võib eeldada kaasnevate kulude suurenemist, mis teeks riigieelarve lisakuluks suurusjärgus 122 miljonit krooni. Seda algatust arutati 2008. aastal valitsuskabineti istungil, kuid selles küsimuses otsust ei langetatud.

Kolmas küsimus: "Paljud kohalikud omavalitsused on vabatahtlikult riigi tegematajätmise oma õlule võtnud, siiski on kohalikke omavalitsusi, kus vastavat sotsiaalset tagatist pole loodud. Palun andke nende kohalike omavalitsuste nimekiri, kus ravikindlustusega hõlma-

mata isikutel puudub igasugune ligipääs arstiabi esmatasandi teenusele! Kui kaua antud olukord võib veel kesta ning millised on Teie poolt võimalikud loodavad meetmed?" Tasuta on ravikindlustusega hõlmamata isikutele praegu riigi poolt garanteeritud vältimatu abi, kiirabiteenuse ning teatud psühhiaatrilise abi kättesaadavus. See tähendab, et ravikindlustuseta isikutele on tasuta abi tagatud olukorras, kus selle edasilükkamine või andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Üldarstiabi, eriarstiabi ja õendusabi eest peab ravikindlustusega hõlmamata isik ise tasuma, samuti ei ole kindlustamata isikule ette nähtud ravimihüvitist. Probleem ei seisne seega mitte absoluutses ligipääsu puudumises, vaid selles, et osal kindlustamata isikutel ei pruugi olla kõigi üldarstiabiteenuste eest tasumiseks vahendeid ja ka omavalitsused neid teenuseid ei rahasta. Parim ülevaade omavalitsuste tegevustest sel teemal on selles uuringus, mida te oma arupärimises tsiteerisite ja mida ma üle kordama ei hakka. Sotsiaalministeerium kahjuks täpsemat statistikat ei kogu ega oma ning seega ei ole mul võimalik teile seda ka esitada. Sellise informatsiooni me saime. Kas ja mis ulatuses tagada ravikindlustamata isikutele täiendavaid tasuta teenuseid, on eelkõige tervishoiupoliitiline küsimus. Inimese tervise kaitse ei peaks sõltuma tema koduomavalitsuse rahanduslikust olukorrast või prioriteetidest. Regionaalpoliitika mõõde tuleb praeguses olukorras, kus omavalitsustele on antud võimalus, kuid mitte kohustus vastavaid teenuseid rahastada, sisse eelkõige omavalitsuse võimekuse kaudu oma elanikele lisateenuseid pakkuda või nende eest tasuda. Vähem võimekad kohalikud omavalitsused ei ole suutelised pakkuma erinevaid teenuseid ja täitma erinevaid ülesandeid, olgu selleks siis ravikindlustamata inimeste esmataseme arstiabi ja ravimite hüvitamine või näiteks talvel teede lumest lahti lükkamine. Olen korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et kohalikud omavalitsused on erineva võimekusega, ning olen teinud ettepanekuid, kuidas kohalike omavalitsuste võimekust, sealhulgas finantsvõimekust võrdsustada, kuid seni on need ettepanekud tagasi lükatud ning omavalitsuslike ülesannete täitmise kvaliteet on eri kohalikes omavalitsustes senini erinev. Regionaalpoliitiliste meetmete ülesanne on anda omavalitsustele ühetaolised võimalused oma elanikele teenuseid pakkuda. Sel eesmärgil suunab riik igal aastal tasandusfondi kaudu üle miljardi krooni kohalikele omavalitsustele tulubaasi ühtlustamiseks. Lisaks on selle aasta eelarves ette nähtud täiendavalt 120 miljonit krooni nende kohalike omavalitsuste lisatoetamiseks, kelle tulud on eriti palju vähenenud. See annab ka kehvemasse olukorda sattunud omavalitsustele võimaluse omavalitsuslikke ülesandeid täita. See, kuidas ja mis alustel omavalitsus neid vahendeid kasutab, on kohaliku omavalitsuse prioriteetide küsimus.

Neljas küsimus: "Kuidas on tagatud tervishoiuteenus kui avalik teenus regionaalselt ning millised on olnud ebaühtlase arengu peamised põhjustajad?" Sotsiaalministeeriumi hinnangul võib nii perearstiabi kui ka eriarstiabi geograafilist kättesaadavust hinnata heaks. Esmatasandi tervishoiu arengukava koostamisel olukorda kaardistades tõdeti, et kõigist perearsti tegevuskohtadest 35 kilomeetri kaugusel või lähemal asub vähemalt veel üks perearsti tegevuskoht. Geograafilise kättesaadavuse säilitamiseks võetakse eri meetmeid: personali koolitamine piisavas mahus, kaugusetasu perearstidele, motiveerimaks perearstide töötamist keskustest kaugemal. Haiglavõrk on korraldatud nn kuldse tunni põhimõtte järgi, see tähendab, et statsionaarse eriarstiabi kättesaadavus on tagatud 70 kilomeetri või 60-minutilise autosõidu kaugusel. Pigem on kujunemas olukord, kus geograafilise kättesaadavuse hoidmiseks on vaja optimeerida osa haiglate teenustepakette jätkusuutlikkuse tagamiseks, kuna patsientide eelistuste ja elanikkonna vähenemise tõttu kahanevad teenusemahud ei taga väiksemates maakondades kvaliteedi säilitamist ja ratsionaalset ressursikasutust. Pean siin paraku ka mainima, et Riigikontrolli hinnangul on meie haiglavõrk pigem liiga suur. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea vastaja! Teile on vähemalt üks küsimus. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Meil on praegu 90 000 ravikindlustamata inimest. Mind ikkagi väga hämmastas see, kui te ütlesite, et see on Sotsiaalministeeriumi küsimus ja see teid justkui ei puudutaks. Te olete ju teadlik, et just

nimelt see valitsus on teinud kõik selleks, et inimesed oleksid veel vähem kindlustatud tervishoiuteenuste poolest, on ravimite käibemaksu tõstetud, hambaravi profülaktiline raha on kaotatud jne. Kui te ütlesite, et ettepanekuid paremaks rahastamiseks on tehtud ja need on kõik tagasi lükatud, siis kes seda on teinud? Te nimetasite ka perearste. Tõepoolest, vahel siiski perearst võtab, kui tal on võimalik, ka ravikindlustamata inimese ette ja abistab teda. Kuid kas te regionaalministrina teate, kui palju kohtadel praegu perearste puudu on?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ma ei oska teile praegu vastata. Minu andmetel on mõned üksikud kohad täitmata. Konkursse kuulutatakse pidevalt välja, jooksvalt on probleeme olnud. See arv on kindlasti alla kümne, aga ma ei oska teile tõesti praegu täpselt öelda. Küsimus on siiski mõnes üksikus kohas, kus on probleeme. Teie küsimuses oli hulk süüdistusi. Kindlasti ei ole see valitsus tegutsenud selle nimel, et olukorda halvendada, vaid, vastupidi, ta on andnud endast parima. Kui te küsite regionaalpoliitilisest aspektist, siis kui me vaatame kindlustamata isikute protsenti elanikkonnast, siis üllataval kombel on näitajad pigem halvad näiteks Harju maakonnas ja suhteliselt positiivsed tulemused (kui siin üldse positiivsusest saab rääkida) on näiteks Võru maakonnas, kus kindlustamata isikute protsent on väiksem, see on ka Põlva maakonnas väiksem, see on Järva maakonnas väiksem. Siin ei ole üldiselt Eestis asjad küll kindlasti hästi, kuid kui me vaatame meie klassikalisi probleemalasid regionaalpoliitika mõttes, siis see probleemistik jookseb siin geograafiliselt pigem hoopis teistmoodi.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma pean kõigepealt tänama, sest ma tegelikult tahtsin küsida just regioonide kohta, selle kohta, milline on olukord seoses kindlustamata inimestega, kus on see parem, kus on see halvem, ja osaliselt te eelmisele küsimusele vastates sellele juba vastasite. Aga 2008. aastal oli Sotsiaalministeeriumi andmetel ravikindlustamata inimeste osakaal 4,23%. Kas 2009. aasta kohta on mingeid näitajaid tulnud ja kas te olete nendega kokku puutunud?

Siim Valmar Kiisler

Mul ei ole praegu lisaandmeid Sotsiaalministeeriumilt.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Vabandust! Härra Kaljuvee! On teil küsimus või soovite läbirääkimistel sõna võtta? Vabandust, minister, ma olin liiga kiire! Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Minu arvates oli Marika Tuusil väga hea küsimus, aga vastuse kohta ma seda kahjuks küll öelda ei saa. Mulle jäi selle arutelu käigus mulje, et te tegelikult teate ravikindlustusest regionaalselt väga vähe. Mul ei olegi küsimus, mul on palve: katsuge asi endale selgemaks teha, siis on lihtsam ka haldusreformi asjadega tegelda.

Siim Valmar Kiisler

Ma vastan teile. Kui me vaatame kindlustamata isikute protsenti, siis küsimus ei ole siin mitte regioonides, vaid küsimus on omavalitsustes. Need võivad olla kõrvuti asuvad omavalitsused, kellest osa suudab anda lisatoetusi, näiteks garantiikirjade näol perearstidele. Paraku statistika selle kohta puudub. Nagu te nendest arvudest näete, ei ole küsimus mitte piirkonnas, küsimus on selles, et ühel omavalitsusel on võimekus ja teisel ei ole. Kui te viitate haldusreformile, siis järelemõtlemise koht on pigem selles, et oluline ei ole, kus see omavalitsus geograafiliselt asetseb, vaid see, millised on tema rahalised võimalused.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd on repliikide, sõnavõttude ja poliitiliste arvamuste aeg. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Ei soovita. Läbirääkimisi ei avata. Viiendale arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr 367)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kuuenda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Arvo Sarapuu, Toivo Tootsen, Georg Pelisaar, Lembit Kaljuvee, Tiit Kuusmik, Aivar Riisalu, Nikolai Põdramägi, Evelyn Sepp, Marika Tuus ja Jaak Aab 28. jaanuaril 2010. Arupärimine käsitleb teenuste kättesaadavust. Arupärimisele vastab regionaalminister Siim Kiisler. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Arvo Sarapuu tutvustama arupärimist kuni viie minuti jooksul!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Arutelu sel teemal, millest me praegu siin räägime, peaksid küll kuulama ka koalitsioonisaadikud, aga kahjuks nad seda ei tee.

Meil on lugupeetud regionaalministrile väga tõsine arupärimine väga tõsiste küsimustega, mis pole seotud mitte ainult siin märgitud apteegiteenustega. Me tahaksime, et seda teemat saaks käsitleda ka laiemalt. Tõesti, viimastel aastatel on Eestis üldse, mitte ainult Järvamaal, olukord selline, et kui küsida näiteks, kui paljud teenused on inimestel ära jäänud, kui palju asutusi on olnud sunnitud oma uksi sulgema ja kui palju inimesi on seetõttu tööta jäänud, siis on see nimekiri ikka meeletult pikk, alates postkontoritest ja lõpetades apteekidega ning sinna vahele jääb kauplusi, ettevõtteid, ühistranspordiliine jne.

Meie konkreetne mure on seotud haruapteekidega Järvamaal Roosna-Allikul ja Väätsal. Juba praegu on haruapteegi uksed kinni Türi vallas Oisu alevikus. On selge, et eakatele ja puudega inimestele ning meie transpordivõimalusi ja liikumisteid arvestades ka nooremate ja tervetele inimestele on apteegiteenuse kadumine maapiirkonnast tõsine probleem. See paneb küsima, kui võimekas meie riik ikka tervikuna on. Sellest me oleme juba varem rääkinud, et üsna nõrk regionaalpoliitika kujundamine, juhtimine on süvenenud just peaminister Andrus Ansipi ajal. Kas või seegi, et regionaalminister on päris kenasti välja pakkunud mitmesuguseid haldusreformi variante, aga peaminister ei ole sellele reageerinud. Ei ole avatud ka diskussiooni. Kui me siin teemat edasi käsitleme, siis saab selgeks, et omavalitsused on erinevad. Tuleb tunnistada, et nad on erinevad tõesti väga paljude asjade poolest, inimeste arvu, geopoliitilise asendi poolest jne, aga ülesanded on kõigil ühed. Kui nüüd mõtlema hakata, mis me siis nendega teeme? On selge, et peaminister peaks selle teema ikkagi oma juhtimise alla võtma, kuid meile on küll jäänud praegu ebaselgeks, kuidas seda tehakse ja kas seda üldse tehakse.

Kui ma tsiteerin Türi Vallavolikogu esimeest Toomas Marrandit apteekide koha pealt, siis ta ütleb väga selgelt, et "valla rahakott on nüüd nõnda tühi, et valikud on tasandil kas lasteaed või apteek". "Äriühingu, nagu seda apteek on, rahaline aitamine käib meil üle jõu. Pigistasime tänavu valla eelarvet kokku 12,9 miljonit krooni." Raha anda ei ole.

Meil on siin seitse väga tõsisest murest kantud küsimust, millele me ootame nüüd vastust. Me tegime ka ühe kirjaliku järelepärimise peaministrile ja saime sellele vastuse. Selles vastuses, mis oli hästi formaalne, tegi minule kõige rohkem nalja üks niisugune vahva asi. Seal oli selline vastus, et Eesti on valinud selle tee endale 14 aastat tagasi, ja kuna Eesti on valinud sellise tee 14 aastat tagasi, siis teil peabki praegu nii olema. Seal oli veel muid lauseid, aga mina mõtlesin hämmastusega, et huvitav, millise tee siis Eesti 14 aastat tagasi valis, et nüüd ei ole maal õieti enam apteeke, varsti ei ole kauplusi, postkontorid on kinni pandud, ettevõtlust ei ole jne. Aga me palume regionaalministrilt vastuseid ja siis saame ka läbirääkimisi pidada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama regionaalminister Siim Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed ja arupärijad!

Esimene küsimus: "Kui oluliseks teenuseks peate te ministrina ravimite kättesaamise kvaliteeti maapiirkonnas?" Pean ravimite kättesaadavust üheks väga oluliseks näitajaks paljude muude näitajate hulgas, mis iseloomustavad kohaliku elu kvaliteeti.

Teine küsimus: "Mitmes vallas on viimase aasta jooksul apteeke suletud? Kas kõikides

neis on olnud ka kohaliku omavalitsuse nõusolek?" 2009. aasta alguses oli Eestis 358 apteeki linnalistes asulates ning 138 apteeki maa-asulates. Ravimiameti andmetel suleti 2009. aastal 21 apteeki, neist linnalistes asulates 14 ja maa-asulates 7. Nendest seitsmest üks avati uuesti – Veriora alevikus. Apteegipidajatel ei ole kohustust küsida oma tegevuse lõpetamiseks kohalikult omavalitsuselt luba. Tulenevalt sotsiaalministri määrusest "Apteegiteenuse osutamise tingimused ja kord" on apteegipidajal kohustus teatada tarbijatele ja Ravimiametile.

Kolmas küsimus: "Milliseid konkreetseid samme ja meetmeid on regionaalminister ette võtnud maapiirkondades traditsiooniliste ning esmavajadusi rahuldavate teenuste säilitamiseks ja kättesaadavuse parandamiseks?" See tundub selline hea lühike küsimus, aga vastus sellele on väga pikk. Kõigepealt ravimituru osas. Ravimituru osas olen esitanud Sotsiaalministeeriumile ettepaneku lubada ravimite käsimüüki vähemalt püsiasustusega väikesaarte kauplustes. Sotsiaalminister lubas oma vastuses arutada meie ettepanekut ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetluse käigus, kuid ei ole seni Vabariigi Valitsusele sellesisulist muudatust esitanud. Lisaks on Konkurentsiamet koostanud ettepanekud konkurentsiolukorra parandamiseks ravimiturul. Selles dokumendis on Konkurentsiamet asunud seisukohale, et konkurentsi elavdamise ja ettevõtlusvabadust piiravate sätete kaotamise kaudu on võimalik parendada ravimite kättesaadavust elanikkonnale. Üks Konkurentsiameti ettepanek on leevendada käsimüügiravimite turustamise tingimusi ja korda, avamaks käsimüügiravimite turgu konkurentsile. Sisuliselt tähendaks see seda, et käsimüügiravimite puhul oleks lahendus müüa neid kauplustes, kui on järgitud ravimite hoidmise norme ja reegleid. Seega on siin üks konkreetne lahendus välja pakutud. Selle rakendamine sõltub eelkõige sotsiaalministrist ja Riigikogust.

Kui rääkida traditsioonilistest ning esmavajadusi rahuldatavatest teenustest laiemalt, siis on need eelkõige lasteaed, põhikool, teedevõrk, ühistransport ning sotsiaalteenused. Tegemist on küllaltki laia teenusteringiga, mida pakuvad peamiselt omavalitsused. Lisaks on esmavajaduste rahuldamiseks olulised mitmed erasektori või riigi äriühingute pakutavad teenused. Pean siin silmas puhast joogivett, stabiilset elektrivarustust, kiiret internetti ja mitmeid muid teenuseid. Mis me teinud oleme? Eesti riik suunab piirkondadesse ainuüksi regionaaltoetustena üle miljardi krooni aastas. See tähendab, et igale 10 kroonile maksutulule lisandub väljaspool suuri keskusi vähemalt 1 kroon regionaaltoetuste kujul. Kõik need toetused aitavad ühtlustada elukeskkonna kvaliteeti üle kogu Eesti.

Toon siin välja olulisemad toetused. 2009. aasta oli regionaaltoetuste eraldamise ja väljamaksmise poolest rekordiline, aasta jooksul maksti välja 1,1 miljardit krooni. Regionaaltoetuste abiga jõudis 2009. aastal lõpule 2203 projekti, neist 51 välisraha ja 2152 siseriikliku rahastamise toel. Piirkondade tasakaalustatud arengu toetamiseks otsustati 2009. aastal rahastada 114 projekti, mille elluviimise tulemusel tehakse korda vähemalt 32 kooli, 16 lasteaeda, 4 tööstusala, 26 külastus- ja 35 muud objekti. Mittetulundusühingute nõustamist ja koolitamist maakondlikes arenduskeskustes toetati Euroopa Sotsiaalfondi ja Eesti riigi vahenditest 6,7 miljoni krooniga.

Ma ütlen siia juurde, et kui omal ajal räägiti programmist "21. sajandi kool", siis helge unistus oli üks miljard krooni. Täna me eraldame KOIT kava raames koolidele miljard krooni ja lasteaedadele suurusjärgus pool miljardit krooni. Kui mõni aasta tagasi räägiti lasteaiaprogrammist, siis selle investeeringutoetuse mahuks planeeriti kokku 400 miljonit krooni. Täna me ületame seda ainuüksi KOIT kava väljamaksetega. Selliseid summasid ei ole Eestis mitte kunagi regionaalpoliitilistes programmides olnud. Seetõttu ei ole need väited, mida te siin Ansipi valitsuse suunas esitasite, sugugi õigustatud.

Eesti osaleb ka mitmes Euroopa territoriaalse koostöö programmis ning saab toetusi Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismist. 2009. aastal saadi territoriaalse koostöö programmidest 235 miljonit krooni ja Norra mehhanismist 47 miljonit krooni, lisaks toetati siseriiklikest vahenditest 123 miljoni krooniga. Nende hulgas on toetused maakodudesse elektri ja puhta joogivee toomiseks, kohaliku omaalgatuse toetamiseks ning näiteks Peipsiveere, Kihnu ja Setumaa piirkondlikud programmid. Samuti kavandame koos majandus- ja kommunikatsiooniministriga interneti-

ühenduse parandamise programmi. Lisaks on oluline mainida, et väga oluline küsimus regionaalse tasakaalu ja tööhõive jaoks on toimiv ühistransport. Siin on tõesti hea meel märkida, et maakondlikku ühistransporti toetatakse ka 2010. aastal 339 miljoni krooniga ehk samas mahus mis 2009. aastal. 2008. aastal oli see summa eelarves 245 miljonit krooni. Seega vaatamata kõikidele kärbetele, mis meil riigieelarves on tehtud, on kasv selles valdkonnas olnud märkimisväärne. Kordan üle: 2008. aastal 245 miljonit krooni ning eelmisel ja sellel aastal 339 miljonit krooni.

Neljas küsimus: "Kuidas regionaalminister on analüüsinud riiklikest nõuetest tulenevate investeeringuvajaduste mõju maapiirkonnas tegutsevatele väikeettevõtetele ja teenuse osutajatele?" Iga eelnõu puhul peab mõjusid ja sealhulgas ka regionaalseid mõjusid teenuse kättesaadavusele analüüsima esimeses järjekorras eelnõu koostaja. Meie ministeerium analüüsib ja teeb oma ettepanekud kõigile eelnõudele, lähtudes regionaalsest aspektist. Kui kohalikele omavalitsustele pannakse ülesandeid, peavad seal olema vahendid nende täitmiseks. Kui tehakse ettepanek vähendada kogu rahastamist, siis seisame selle eest, et vastavas proportsioonis vähendataks ka kohalike omavalitsuste kohustuslikke ülesandeid.

Viies küsimus: "Kas riik on ennast lõplikult distantseerinud teatud teenuste osutamise vastutusest ning kehtib põhimõte, kus turg reguleerib kõike." Ei saa nõustuda seisukohaga, et turg määrab Eestis kõike. Eesti riik sekkub seadustega väga paljude teenuste ja toodete pakkumisse, sealhulgas ka ravimiturul. Juhin tähelepanu, et turu toimimise laiemad reeglid kehtestab riik.

Kuues küsimus: "Hinnates eeltoodud Türi Vallavolikogu esimehe tsitaati, siis millal võib Türi vald vajada riiklikku saneerimist, et vältida võimalikku pankrotistumist?" Küsimuse esitajate toodud tsitaadi põhjal ei ole võimalik tuvastada Türi valla saneerimisvajadust. Kui kohaliku omavalitsuse volikogu teeb otsuse pöörduda abi saamiseks riigi poole, siis on kohaliku omavalitsuse üksusel finantsraskuste tekkimisel võimalik taotleda toetust tulubaasi stabiliseerimismeetmest, kuhu on 2010. aastal planeeritud kuni 110 miljonit krooni. Kas ja millal seda raha taotleda, on omavalitsuse enda otsus ja taotlemise täpsema korra on valitsus kinnitanud 18. veebruaril 2010. aastal.

Viimane küsimus: "Milline on teie pädevus ja kohustus analüüsida valitsuse otsuste mõjusid kogu teenusteahelale maapiirkondades?" Vastavalt Vabariigi Valitsuse seadusele on Siseministeeriumi valitsemisalas regionaalhalduse ning regionaalarengu kavandamise koordineerimine ning regionaalministri üks ülesanne on juhtida Siseministeeriumi vastavaid struktuuriüksusi, mis tegelevad regionaalhalduse ning regionaalarengu kavandamise koordineerimisega. Siseministeerium, andes või mitte andes oma kooskõlastust teiste ministeeriumide algatatud eelnõudele, lähtub alati regionaalpoliitilisest aspektist. Näiteks viimatine maakondlike muuseumide ühendamise kava, kus me leidsime, et eelnõu viib liiga palju otsustusõigust kohapealt ära ning vähendab piirkondliku kultuuri pärandilist identiteeti.

Olen seisukohal, et eelnõude koostajad peaksid eelnõude mõjule, sealhulgas regionaalsele mõjule, rohkem tähelepanu pöörama. Olen sellele mitme eelnõu juures tähelepanu juhtinud ning mõjude hindamise puudulikkusele on juhtinud tähelepanu ka teised ministrid. Ütleksin lõpetuseks, et see puudutab ka Riigikogus algatatud eelnõusid, kus samuti ei ole regionaalseid mõjusid tihti piisavalt hinnatud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud regionaalminister! Ma pean ütlema, et kõigepealt vajutasin ma küsimuse esitamise klahvile siis, kui te hakkasite rääkima 2009. aastast, mis oli rekordiline. See meenutas Taavi Rõivase sõnavõttu, kus Eesti on ka esimene või Euroopa meister kärpimises. Aga siis ma mõtlesin küsimuse ümber, sest te ütlesite, et te olete seda meelt, et kui omavalitsusele pannakse ülesandeid, tuleb anda ka rahastus. Ma panin tähele, et tänasel päeval oli mitmes maakonnalehes ära trükitud BNS-i uudis, et te olete saatnud omavalitsusliitudele kirja ja palunud ettepanekuid, milliseid kohustusi võiks omavalitsustelt ära võtta. Kas te, vastupidi, mõtlete, et rahastus omavalitsustele

veelgi väheneb, kui te olete ilmutanud initsiatiivi omavalitsuste kohustuste vähendamiseks, või on see kompenseerimaks möödunud aastal ära võetud rahastust?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt selle küsimuse lõpust. Nagu te teate, kaasnes rahastuse vähendamise otsusega ka kohustuste vähendamine. Siin on olnud arutusel näiteks sporditegevuse toetamine omavalitsuste poolt, et see kohustus tagasi panna. Olen kirjalikult ja ka suuliselt valitsuses väljendanud oma seisukohta, et see ei ole võimalik ilma omavalitsustele täiendava rahastuse andmise või, ütleme siis, tagastamiseta.

Palun vabandust, mis see küsimuse algus oli? Jah, ülesannete vähendamise küsimus. Ma pidasin eelkõige silmas seda, et riigi poolt on omavalitsustele pandud ka väga suur aruandluskohustus. Kui süveneda, siis näiteks Rahandusministeeriumile esitavad omavalitsused väga palju väga erinevaid arve. Eelkõige tahtsin ma juhtida tähelepanu sellele, et me võiksime kord analüüsida kogu seda aruandluse poolt, kui otstarbekas see on, kui palju seda kõike kasutatakse kokkuvõttes. Tegin ettepaneku, et see võiks olla meie ühiste läbirääkimiste osa, kui me peame eelarveläbirääkimisi omavalitsusliitude ühiskomisjoniga. See võiks olla üks küsimuste ring, kas me saaksime selle kaudu kuidagi – ja ma usun, et me saame – omavalitsuste halduskoormust vähendada sel teel, et ka riik väga tõsiselt kaalub, milline aruandlus on ikkagi otstarbekas ja vajalik ning milline võib jääda piltlikult öeldes kaustadesse tolmuma. Kutsusin omavalitsusliite üles tegema omapoolseid ettepanekuid. Mitmed asjad on võib-olla elule jalgu jäänud ja eelkõige majandussurutise tingimustes peame me siin minu arust tõsise revisjoni tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Hiljuti tegi teie kolleeg justiitsminister härra Lang ettepaneku viia Riigikontrolli ja õiguskantsleri bürood üle Ida-Virumaale. Kuidas teie kommenteerite oma kolleegi arvamust või ei ole see tõsine ettepanek?

Siim Valmar Kiisler

Eks seda peab justiitsministrilt endalt küsima, neid tõsiduse gradatsioone, aga see oli tema kirjalikult väljendatud seisukoht, mille ta edastas Siseministeeriumile. Mina arvan ka, et riigiasutusi peaks Ida-Virumaal rohkem olema, et sidustada Ida-Virumaad ülejäänud Eestiga rohkem just inimeste tasemel, et elanikkond liiguks ja suhtleks omavahel tihedamalt. Ma arvan ka, et seda on kergem teha eelkõige nende riigiasutuste või riigiasutuste allüksuste puhul, mis luuakse. Kui näiteks koondatakse mõne ameti raamatupidamine ühte kohta kokku, siis selle uue üksuse loomine Ida-Virumaale on kindlasti tunduvalt kergem, kui mingi olemasoleva, kusagil mujal paikneva riigiasutuse üleviimine teise kohta. Kindlasti ei ole selliste prominentsete, selgelt avalikkuse tähelepanu all olevate riigiasutuste üleviimine kerge demokraatlikus riigis. Me teame näiteid teistest riikidest, kus on selliseid asju tehtud, aga demokraatlikus riigis on need protsessid väga keerulised.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Päris muljetavaldav oli kuulda, milliseid summasid on regionaalseks arenguks antud. Kahjuks on need summad läinud eri ministeeriumide kaudu. Ma tahaksin teada, millised on olnud regionaalministri enda kolm initsiatiivi, mis on õnnestunud teoks teha selle valitsuse ajal?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Te saite valesti aru. Kõik need summad, millest ma siin rääkisin, olid regionaalministri haldusalas. See, mis tuleb juurde, kui me räägime näiteks sellest, mida Keskkonnaministeerium investeerib keskkonnaprojektidesse, ütleme Ida-Virumaal, tuleb kõik veel täiendavalt. Need olid puhtalt need toetused, mida korraldab regionaalminister. Ma loetlesin need. Mida neist olulisemaks, mida vähem oluliseks pidada? Kindlasti on kõige uuem nendest algatustest maakodudesse elektri viimine ja töös olev interneti lairiba toetamise meede.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea minister! Maa-apteekide kadumine on väga tõsine probleem. Selge see, et suured ketiapteegid linnades elavad hästi ja kosuvad, aga just nimelt need väikesed proviisoriapteegid maal – nendes on küsimus. Euroopa tegelikult ju toetab, doteerib väikseid maa-apteeke. Mis puutub ravimite müüki kauplustes, siis see tähendaks muidugi, et viimasedki maa-apteegid kaoksid üldse ära. Loomulikult on see väga ohtlik, sest rohud ei ole ju paar sokke. Sel juhul peaksid suured apteegid neid kontrollima, nagu see Soomes on. Aga küsimus on selles, et kas teie meelest ei peaks ikkagi riik väiksemaid maa-apteeke eraldi doteerima, nii nagu seda tehakse väga paljudes Euroopa riikides?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Mina ei pelgaks käsimüügiravimite müüki kauplustes. Meil on näiteid mitmest riigist, väga suurtest riikidest, kus see toimub väga edukalt ja ei ole kuulda, et seal midagi ohtlikku selles valdkonnas toimuks, kuni Ameerika Ühendriikideni välja, kus on kindlasti väga ranged nõuded.

Kui me ikkagi vaatame olukorda näiteks väikesaartel, siis on selge, et seal on apteegi pidamise probleemi väga keeruline lahendada. Ma arvan, et seal on reaalne lahendus käsimüügiravimite müügi lubamine teistes struktuurides ja sellisele järeldusele jõudis ka meie väikesaarte komisjon. Minu arust peaksime me kokkuvõttes ikkagi rõhu sellele teele panema.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Tõesti, miljard on päris suur raha. See on rohkem kui protsent Eesti eelarvest. Kas te olete oma büroos arvutanud, kui palju tegelikult oleks vaja seda regionaalset raha, et meil regioonid ei jookseks lihtsalt inimestest tühjaks? Võibolla peaks see olema palju kordi või kümneid kordi suurem summa? Kritiseerida ikka tegelikult võiks sellel tasemel. Muidu juhtub nii, nagu teie erakonnakaaslane Jüri Mõis kunagi soovitas, et tulgu kõik Tallinna, nii on majanduslikult kõige odavam jne. See on natuke utreeritud, aga siiski!

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! See on raske küsimus. Kõigepealt, raha on ikka juurde vaja. Mina ei ole kohanud veel sellist avaliku sektori institutsiooni, kes ütleks, et neil on raha piisavalt. Alati on juurde vaja. Ükskõik kui palju toetad, ikka on juurde vaja, ja ilmselt ongi juurde vaja. Kui me vaatame elanike liikumist, siis kindlasti on meie hea naaber Soome riik suutnud läbi aastate ja aastakümnete eraldada võrratult suuremaid summasid regionaalsetele toetustele. Sellele vaatamata on nende toetuste tulemusena ilmselt elanikkonna liikumine põhjast lõunasse küll pidurdunud, aga ei ole peatunud. Kahjuks on see nii. Meetmetega saab neid protsesse pidurdada, aga mitte täielikult peatada.

Eestis on kindlasti see suure mineku aeg mõnes mõttes läbi. Praegu on olukord selline, et väga paljudesse piirkondadesse on jäänud suhteliselt eakad inimesed, suhteliselt vähe on noori ja selle tagajärjel toimub pigem elanikkonna vähenemine loomuliku negatiivse iibe teel. Küsimus ei olegi enam nii palju väljarändamises, lihtsalt kohapeal on eakad inimesed, kelle elukaar läheneb paraku lõpule, ja kuna noori inimesi on suhteliselt vähe, siis lihtsalt sünde on vähe – paljuski mõjutab see neid kohapeal toimuvaid protsesse.

Üks asi, millest ma rääkisin ka möödunud nädala infotunnis, on see, et need noored inimesed, noored pered, kes on näiteks läinud hajaasustuspiirkondadesse elama, ei ole sugugi rõõmsad selle üle, et Eesti poliitikud armastavad väga rääkida n-ö võimatusest elada maal, elu väljasuremisest. Nad kinnitavad, et see on täiesti võimalik, hajaasustuses on oma väga suured eelised. Oleneb, mida inimesed hindavad – kes hindab ööklubis käimist, kes hindab puhast õhku. Inimesed on erinevad, aga väga palju on neid inimesi, kes on rahul sellega, et nad on selle otsuse teinud ja asunud linnast maale elama. Ma arvan, et ka meie avaliku elu tegelased peaksid rohkem mõtlema selle peale, kuidas öelda, et maal on elu võimalik, et see on praegu võimalik, mitte kogu aeg manada silme ette pilti sellest, et sealt tuleks ruttu jalga lasta, kui sa sinna oled jäänud. Mulle on need noored pered kinnitanud, nagu ma siin

infotunnis just rääkisin, et neile teeb muret see, et ka nende tuttavad küsivad neilt, et kuhu nad nüüd läksid, kuidas nad nii hullu otsuse vastu võtsid. Nad ütlevad, et see ei ole sugugi hull, nad saavad lõppude lõpuks väga hästi hakkama ja pigem ootavad nad riigilt ka seda positiivset suhtumist, seda avalikku sõnumit, et tulge maale elama. Ma arvan, et meil kõigil lasub vastutus selle eest, et mitte kogu aeg maalida negatiivset pilti, vaid rääkida positiivsest.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Selle küsimuse käsitlemine lõppeks muidu liiga lihtsalt. Mina küsiksin nii, et nüüd on hirmus palju arutatud, kas ma lähen tagasi sinna ja ütlen, et apteekidega on korras, sellega on kõik klaar. Tegelikult on ennegi nii juhtunud, et hirmus palju arutatakse ja räägitakse, aga asi iseenesest läheb ikka nii, nagu ta läheb. Mulle tundub küll, et osa apteeke jääb kinni, on neid siis rohkem või vähem. Ja on selge, et kui eelnevalt räägitule lisaks ka apteegid kinni pannakse, siis on inimestel maal väga raske elada. Muu hulgas tähendab see ka veel vähem võimalust leida tööd.

Küsimus on selles, et ühelt poolt me käsitlesime enne seda, et omavalitsused on erinevad, erineva võimekusega, aga ülesanded on ühed. Hiljaaegu lugesime siin toorikut Riigikontrolli ettepanekutest. Selgub, et riik lahkub kohapealt, ja seda üsna suure kiirusega. Olen ise ka seda näinud. Nüüd tekib küsimus, kes siis maakonna tasandil või regionaalsel tasandil vastutab lõppkokkuvõttes teenuste pakkumise ja arengu eest. On selge, et maavanemal on küll kohustus tasakaalustatud arengu eest vastutada, aga milliste ressurssidega ta seda teeb? Praktiliselt tal selleks võimalusi ei ole. Kogu see valdkond on praegu maavalitsustes üsna suures osas asendunud parteitööga. Maavalitsustes töötavad inimesed, kes juba praegu komplekteerivad maavalitsusi selle mõttega, et valmistuda järgmisteks Riigikogu valimisteks. Välja valitakse inimesed, kes aitavad kellegi kandideerimisele kaasa või ka ise kandideerivad.

Omavalitsusi ja elanikke saavadki teiselt poolt esindada omavalitsusliidud. Minu küsimus on seotud sellega, mida me oleme omavalitsusliitude jaoks sellist ära teinud, et nad oleksid võimelised tegutsema ja et neil oleks ka ressursse selleks, et otstarbekalt vaadata üle ehitised, otsustada, kuidas ja millised need teha, ja üle vaadata ka teenused.

Et see nii läheks, esitas Keskerakond 15. veebruaril Riigikogu menetlusse eelnõu, mis täiendab kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seadust kahe punktiga. Esiteks me soovitame lisada seadusesse sätte: Vabariigi Valitsuse määrused ja korraldused ning ministrite määrused ning riigi osalusega äriühingute otsused, mis puudutavad otseselt vastavate piirkondade avalikke teenuseid, kooskõlastatakse maakondliku liidu üldkoosolekuga. Kui liit ei anna kooskõlastust, siis Vabariigi Valitsus hüvitab vastavalt regionaalministri ettepanekule maakonnale tekkinud negatiivsed mõjud regionaalse arengu eelarve kaudu. See on üks osa sellest eelnõust.

Teine ettepanek puudutab regionaalse arengu eelarvet ja see on järgmine: regionaalse arengu eelarve on maakondlike liitude poolt kasutatav sihtotstarbeline eraldis, mille kasutamist on maakondlikul liidul õigus juhtida piirkonna avalikes huvides maakonna omavalitsusliidu üldkoosolekul vastu võetud arengukava alusel, mis on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt.

Selle seaduseelnõu peamine mõte on tugevdada eriti just maal olevate omavalitsuste arengut ning anda vastavate haldusstruktuuride käsutusse tugevad hoovad. Ka on eesmärk anda regionaalministrile hea võimalus koos kohalike omavalitsustega hoolitseda selle eest, et teenused jääksid regionaalsele tasandile ja et uued ehitised lähtuksid otstarbekuse põhimõttest.

Linnade liit ja maaomavalitsuste liit on oma kooskõlastuse meie eelnõule andnud. Väga paljud omavalitsusliidud – ma ei väida, et kõik, aga enamik küll – on meie eelnõu arutanud ja selle heaks kiitnud. Minu ettepanek on, et ka regionaalminister annaks pärast eelnõusse süvenemist meile tugeva toetuse, siis saame edasi liikuda nii haldusreformiga kui ka teenuste osas. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Vabariigi Valitsuse esindajad ja õiguskantsler ei soovi meie läbirääkimiste voorus sõna võtta. Lõpetan läbirääkimised. Sellele arupärimisele on vastatud. Ma tänan! Oleme kõik kuus arupärimist läbi menetlenud ja läheme oma päevakorraga edasi.

Nüüd on kõikidel Riigikogu liikmetel võimalus registreerida ennast pärast haamrilööki sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun! Kõnesoove ei ole. Tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 17.26.

Istungi kestus 2 tundi ja 26 minutit.

Juhataja J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 16. märts 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) teine lugemine

2. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (701 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kaheksanda töönädala teisipäevast istungit. Küsin kõigepealt, kas teil on soovi eelnõusid või arupärimisi üle anda? Palun Riigikogu kõnetooli Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjoni nimel annan Riigikogu menetlusse veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seda lühidalt tutvustades ütlen siin täna, et eelnõu juured ulatuvad Euroopa Liidu eelsesse aega ja on seotud valdavalt direktiivide ülevõtmisega kaasnenud vajalike muudatustega. Lühidalt öeldes on nende valdkonnadirektiivide esialgsel ülevõtmisel väga palju asju reguleeritud rakendusmääruste tasandil, mille puhul on nüüd täpsema analüüsi põhjal leitud, et neid peaksid ikkagi reguleerima seadused ja nii käsitleb see suhteliselt mahukas eelnõu mitme normi sisseviimist seaduse tasandil. Veeteemad on üldiselt vaieldamatult, võiks isegi öelda, et elu ja surma küsimus paljudes kohtades ja sellepärast on oluline nende asjade reguleerimine väga täpselt, selgelt ja siduvalt. Selliste eesmärkide täitmine, mida riigid on endale seadnud, eeldab seadusega reguleerimist. On ka mingi tähtaeg, millal me peame saavutama nendes asjades selguse. See on 2015. aasta, nii et praegu on suhteliselt õige aeg seda teha.

Ma ei saa rääkida, kui saalis on nii suur sumin!

Valdkonnad, mida see eelnõu reguleerib, on puurkaevude ja põhjaveega seonduv valdkond, elukeskkonna kvaliteet, ohtlikud keemilised ained, ja ka see oluline asi, mis on meil vaata et päevakorraline – üleujutuste direktiiv. Kevad algab järgmisel nädalal, lumi sulab ja seda seaduseelnõu on vaja. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel annan sisse seaduseelnõu sotsiaalhoolekande seaduse muutmiseks. Nimelt soovime tõsta toimetulekupiiri 1200 kroonini ning teise ja iga järgmise pereliikme puhul 960 kroonini. Lisaks soovime laiendada toimetulekutoetuste saajate ringi ja muuta ka toetuste arvestamise aluseid. Me soovime, et mitmesuguseid toetusi, nagu näiteks represseeritutele makstavad toetused ja peretoetused, aga samuti avaliku töö eest saadavat tulu ei arvestataks toimetulekutoetuse maksmisel sissetulekute hulka. Nendel toetustel on oma kindel otstarve ja need ei peaks kuluma muude esmavajaduste rahuldamiseks, nagu seda on toit, ravimid ja teised esmatarbekaubad. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kui nad vastavad meie koduja töökorra seadusele, otsustatakse nende menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul.

Head ametikaaslased! Mul on teile ka üks teade. Nimelt homme, see on kolmapäeval, s.a 17. märtsil, osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas ning kultuuriminister Laine Jänes.

Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

1. Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda tänaseid päevakorrapunkte menetlema. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud parlamendiliikmed! Sotsiaalkomisjon menetles seda eelnõu põhjalikult ja konsensuse vaimus.

Aseesimees Keit Pentus

Üks hetk, hea ettekandja! Kolleegid! Me alustasime ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Kui teil on jutuajamisi, mis seda eelnõu ei puuduta, siis on mul suur palve, et te peaksite need väljaspool Riigikogu istungite saali. Palun vabandust, ettekandja! Palun!

Urmas Reinsalu

Vaevalt et siin saalis selle eelnõu väliseid jutuajamisi küll on. Me arutasime seda eelnõu põhjalikult, leidsime konsensuse ja tegime mõned muudatusettepanekud ka eelnõu algataja palvel. See eelnõu peaks teiseks lugemiseks küps olema ja komisjon teebki ettepaneku teine lugemine täna lõpetada ja sel nädalal ka kolmas lugemine läbi viia.

Selle eelnõu võib-olla niisugune sisuline mõju, mis puudutab ka meie retseptiravimite kõrget hinda, on see, et see on üks praktilise iseloomuga ja tõsine samm, et retseptiravimite hinda alandada. Eelnõu saavutab seda sellise meetodiga, et ta kehtestab võimaluse sõlmida hinnakokkuleppeid ka 50%-lise omaosalusega ravimitele, mis haigekassa hinnangul peaks andma kokkuhoidu umbes 50 miljonit krooni aasta kohta.

Eelnõu kohta laekusid roheliste saadikurühmalt muudatusettepanekud, mis puudutasid veterinaarravimite kättesaadavust ja selle tagamist. Me arutasime seda komisjonis ja leppisime kokku kahes põhimõttelises küsimuses. Seoses sellega, et eelnõul on taga niisugune rahaline tarbijate ja ka riigi kulutusi vähendav mõõde, mis puudutab kokkuleppehindade sõlmimise võimalust 50%-lise omaosalusega, leidsime me, et ei ole otstarbekas seda teemat selles eelnõus menetleda. Nende muudatusettepanekute esitajad aktsepteerisid seda, aga me andsime Sotsiaalministeeriumile selge ülesande tulla lähinädalate jooksul välja oma käsitlusega nende roheliste muudatusettepanekute pinnalt, mis puudutavad veterinaarravimite laiemat kättesaadavust tarbijatele. Komisjonis valitses minu hinnangul konsensuslik vaim, et see küsimus tuleb viivitusteta lahendada. Seda kinnitas ka sotsiaalminister, et nad on valmis sellest teemast lähtudes tegutsema. Vastavalt kokkuleppele kas siis meie algatame komisjoni poolt sellekohase seaduseelnõu või algatavad nende muudatusettepanekute tegijad, see on edasise praktilise töö küsimus. Ühesõnaga, ma tahan kinnitada, et me pole seda teemat sugugi unarusse jätnud, vaid me tahame sellega tõsiselt edasi tegelda ja ainult praktilised ajalised kaalutlused olid need, mille tõttu peeti otstarbekohaseks seda sellisel menetluslikul meetodil lahendada.

Lisaks olid selle eelnõu menetlemisse kaasatud ka mitmed organisatsioonid – ravimitootjad, hulgimüüjad, apteekide organisatsioonid. Nad esitasid mitmeid tehnilisi küsimusi ja probleeme, millest mõningaid võeti arvesse ja mõningaid ei võetud arvesse, nagu elus vahel juhtub. Ja sellega on see eelnõu, mis on mõistlik eelnõu ja otstarbekohane eelnõu, valmis teist lugemist läbima. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Küsimusi ametikaaslastel ei ole. Tänan ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime nüüd läbi vaadata eelnõu kohta laekunud muudatusettepanekud, mida on kokku seitse. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjonilt. Kolmas muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjonilt, nagu ka neljas, viies ja kuues. Ka viimase, seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme läbi vaadanud kõik eelnõu kohta

laekunud muudatusettepanekud. Seaduseelnõu 643 teine lugemine on lõpetatud.

2. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (701 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Imre Sooääre!

Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Maaelukomisjon on otsustanud algatada Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu ja on arutanud seda kahel komisjoni istungil 8. märtsil ja 9. märtsil. Kutsutud oli Põllumajandusministeeriumi asekantsler Andres Oopkaup, kes selgitas Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses sätestatud täiendavate otsetoetuste taotlemisel tekkida võivat probleemi. Tootmisest lahti seotud täiendava otsetoetuse saamiseks tuleb tootjal lisaks määratud ajaloolisel referentsil põhinevale toetusõigusele tõendada, et taotleja on jätkuvalt põllumajandusega tegelev isik. See tähendab, et ta peab vastama seaduse §-s 13 sätestatud nõuetele: kasvatama ühe loomühiku ulatuses põllumajandusloomi või omama oma kasutuses ühe hektari põllumajandusmaad. Seejuures võib lisaks registris olevale põllumajandusmaale arvesse võtta ka sellise põllumajandusmaa, mille suhtes ei kehti registrisse kandmise kohustus. Selliseid taotlejaid, keda kirjeldatud probleem praegu puudutab, on hinnanguliselt 50 ja lahendusena ongi välja pakutud käesolev eelnõu, kus § 13 lõikega 2 jäetakse välja tingimus, mis on seatud selleks, et see maa oleks põllumassiivide registris.

Komisjon otsustas üksmeelselt saata maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 701 Riigikogu täiskogu päevakorda 16. märtsil 2010 ja teha täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Teiseks otsustati teha ettepanek määrata eelnõu 701 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 17. märts 2010 kell 18. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on väga lühike sellepärast, et kuna taotluste vastuvõtmine algab, siis selleks, et need 50 maaomanikku ei jääks võimalikust toetusest ilma, oleks vaja seda eelnõu kiiresti menetleda, et tagada ka neile võimalus taotlus esitada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis ma läbirääkimisi ei ava. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 701 esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. märtsi kell 18.

Head kolleegid! Oleme läbi arutanud kõik täna päevakorras olnud eelnõud ja meie tänane istung on lõppenud. Soovin teile edu ja töökaid komisjoniistungeid!

Istungi lõpp kell 10.13.
Istungi kestus 13 minutit.

Juhataja K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 17. märts 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund
1. Arstiabi kättesaadavus
2. Maakonnamuuseumide tulevik
3. Eesti ja UNESCO
4. Rahvusooperi Estonia tulevikust
5. Spordi rahastamisest

Istungi rakendamine

1. Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (670 SE) teine lugemine

2. Turismiseaduse muutmise seaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja lugupeetud ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 49 Riigikogu liiget, puudub 52.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas ning kultuuriminister Laine Jänes.

1. Arstiabi kättesaadavus

Esimees Ene Ergma

Alustame. Esimene küsimus on kolleeg Mai Treialilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Üsna hiljuti arutleti Sotsiaalministeeriumi, haigekassa ja WHO esinduse ühisel arupidamisel selle üle, missugune on Eesti tervishoiu jätkusuutlikkus. Maailma Terviseorganisatsioon on teinud ka ühe aruande, millest selgub, et Eesti inimestel on muretsemiseks päris palju põhjusi. Seda on olnud ka näha, väga paljudele inimestele ei ole arstiabi kättesaadav, sest ka inimeste omaosalus on väga suur. Praegu on tervishoiusektor alarahastatud. Minu küsimus teile ongi: kuna tervishoiu rahaline jätkusuutlikkus ja inimeste võimalus arstiabi saada oleneb poliitilistest otsustest, siis kuidas ja kui palju on valitsusel plaanis sellesse valdkonda raha paigutada?

Andrus Ansip

Hetkel ei ole valitsuses menetluses ühtegi eelnõu, mis kavatseks meditsiinisektorisse kusagilt lisaraha juurde tuua. See "kusagilt" on minu meelest täiesti kohatu määratlus, sest kui raha ühte sektorisse juurde tuleb, siis tuleb ta teisest sektorist ära võtta. Nagu kõik teavad, ega meil ühiskonnas praegu neid valdkondi ei ole, kus inimesed kurdaksid selle üle, et valdkond on liialt hästi rahastatud. Üks eelnõu, mis on Riigikogu menetluses, mis on tekitanud ja tekitamas suuremat ühiskondlikku resonantsi ja mis mõjutab kindlasti ka meditsiinisüsteemi rahastamist, on pensioniea tõstmise eelnõu. Teatavasti elanikkond vananeb, tulevikus ei ole võimalik maksta pensione samas ulatuses nagu praegu, kui pensionile jäädakse 63-aastaselt. Täpselt samamoodi ei ole võimalik ka tervishoiuteenuseid osutada, kui inimesed langevad tööturult välja 63-aastasena. Ma pean silmas järgmisel nädalal Riigikogu menetluses olevat pensioniea tõstmise eelnõu, mille järgi pensioniiga hakkab alates 2017. aastast igal aastal kolme kuu võrra tõusma ja 2026. aastal jõuab kätte 65. eluaasta piir. Ülimalt oluline on see ka meditsiinisüsteemi rahastamise aspektist. Loomulikult on see kõige olulisem eelkõige praegustele pensionäridele, nendele on võimalik siis pensioni maksta, kui pensioniiga tõuseb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, esimene täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Vastamisel olete te alati tuntud kõrgema pilotaaži meistrina ja nii ka täna. Te ei vastanud üldse sellele, mis puudutab arstiabi kättesaadavust. 100 000 inimest on praegu töötud ja umbes sama palju ei saa arstiabi, me räägime nendest, kes ei saa hambaravi, aga te hämate sellega, et meil on riigis liiga palju eakaid ja sellepärast peame tõstma pensioniiga. See on umbes samamoodi, et kui näiteks inimesel valutab hammas, siis tuleks opereerida sõrme. Minu küsimus on väga konkreetne. Tervishoidu raha juurdepaigutamised sõltuvad poliitilistest otsustest. Rääkige, palun, nendest poliitilistest otsustest! Selge on see, et kui tervishoidu raha juurde tuuakse, siis annab see ka majandusele palju juurde.

Andrus Ansip

Aitäh! See hambavalu puhul sõrme opereerimine jääb nüüd küll teie südametunnistusele. Ma usun, et meie meditsiinisüsteem millegi niisugusega nõustuda ei saa. Mul on kahju ka sellest, et te minu jutust aru ei saanud. Kui inimesed töötavad kaks aastat kauem, siis maksavad nad ka sotsiaalmaksu kaks aastat kauem. See tähendab, et ka haigekassale makstakse kaks aastat kauem. See tähendab, et haigekassal hakkab olema rohkem vahendeid. Kui vahendeid on rohkem, siis saab neid kasutada inimeste ravimiseks. See tähendab seda, et tervishoiuteenuste kättesaadavus paraneb märkimisväärselt. Siinkohal ma lõpetan, sest kui ma räägin liiga palju, siis võib-olla te hakkate jälle rääkima hambavalust, mille puhul tuleb teha diagnoos hoopis sõrme osas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Hambavalust ma tahangi rääkida. See on ka selge, et WHO aruandes on väga selgelt öeldud, et praegusest finantseerimisest tervishoiu rahastamiseks ei piisa, ja on ka teada, et sotsiaalmaksust ei piisa. Loota, et aastaks 2050, ilma et riik võtaks midagi ette selleks, et inimesed riigist ära ei läheks, raha juurde tuleks, on ka muidugi lihtsalt sinisilmne. Rahvaliit esitas ühe eelnõu, millega me soovime taastada hambaravihüvitise, et inimestel oleks võimalik hambaravi saada. Vabariigi Valitsus muidugi seda eelnõu ei toetanud. Nüüd ma küsingi, miks Vabariigi Valitsus seda eelnõu ei toetanud. Miks ei peeta oluliseks, et inimesed saaksid hambaarsti juurde minna ka siis, kui neil sissetulekut ei ole või kui see on väga väike?

Andrus Ansip

Aitäh! Põhimõtteliselt on Eestis kõikidel inimestel võimalik saada meditsiiniabi, sõltumata sellest, kas nad on ravikindlustatud või mitte. Väga suures osas on ka kindlustamata isikutele riik taganud elementaarsel tasemel meditsiiniteenuse kättesaamise, aga ma võin teile kinnitada, et koguni 93%-s kohalikest omavalitsustest on võetud meetmeid kindlustamata isikutele raviteenuste osutamiseks. Minu meelest ei ole kõike seda teades väga kohane rääkida sellest, et Eestis on 100 000 inimest, kellele meditsiiniteenused on kättesaamatud. Mul on hea meel, et ka teie mõtlete sellele, mis saab Eestist aastal 2050. WHO raport näeb minu hinnangul juba kümne aasta perspektiivis, et probleemid hakkavad kerkima või süvenema. Aga iseenesest on hea, et ka teie mõtlete sellele, mis saab aastal 2050. Kui te tõsiselt nendele asjadele mõtlete, siis te kindlasti järgmisel nädalal siin Riigikogus toetate pensioniea tõstmise eelnõu. Miks praegu ei ole võimalik kõigile, minule sealhulgas, tagada tasuta hambaravi? Maksumaksjatel pole nii palju raha, et kõigile tasuta hambaravi võimaldada. Tasuta asju ei ole olemas. Kõige eest peab keegi maksma ja see, mida me oleme siin harjunud nimetama tasuta teenuseks, on Eesti tööka, paraku anonüümse maksumaksja poolt kinni makstud teenus ja seda raha tema riigikassasse ei anna, et kõikidel eestlastel oleks võimalik tasuta hambaravi saada.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Praxise uuring näitab, et arstiabi kättesaadavus Eesti eri kohtades on väga erinev. See näitab, et piirkonniti on erine-

vus isegi 40%. See tähendab seda, et kui Tallinnas käivad inimesed arsti juures keskmiselt 7,1 korda aastas, siis eri maakondades 3, 4 või 5 korda. See sõltub ikkagi sellest, kuidas inimese rahakott välja näeb ja millised on tema võimalused. Kõige suurem häda on praegu selles, et n-ö maakonnahaiglates puuduvad eriarstid ja eriarsti juurde minekuks peab sõitma kas Tallinnasse või Tartusse. Ma mäletan veel seda aega, kui eriarstid käisid lausa maal kohal. Minu küsimus on seotud sellega, kas ei tasuks mõelda, et võiks näiteks luua süsteemi, et Tallinna ja Tartu haiglatest käiksid eriarstid maakonnahaiglates, maakonnahaiglad valmistaksid ette ruumid, aga palka maksaksid Tartu ja Tallinna haiglad.

Andrus Ansip

Aitäh! Teie mõtet tasub täiesti kaaluda, aga jäägu see erialaspetsialistide, haigekassa ja haiglate juhtide otsustada, kus nemad peavad otstarbekamaks patsientidele kõige kvaliteetsemat, kõige paremat teenust osutada. Kas eriarstiabi on võimalik kvaliteetselt osutada ka väljaspool spetsialiseerunud statsionaari, maakonnakeskustes, või mitte, selle üle ma otsustama hakata ei tahaks. Kuid seda, et me suudaksime Eesti riigis arendada eriarstiabi 15 maakonnas võrdselt hästi, pean ma täielikuks utoopiaks. See pole võimalik ja jälle kord on põhjuseks raha. Meie maksumaksjad ei suuda nii palju teenida, et sellist ebaefektiivset meditsiinisüsteemi ülal pidada. Ka praegune meditsiinisüsteem, mis on kuluefektiivsuse poolest Euroopa üks paremaid kui mitte kõige parem, on maksumaksjale kulukas. Tulenevalt eelkõige elanikkonna vananemisest, nendest protsessidest, on ette näha ka seda, et 10–20 aasta perspektiivis me peaksime meditsiinisüsteemi rahastamist muutma ja parandama teiste allikate abil. Kõike seda teades ei pea ma küll praegusel ajal mõistlikuks muuta seda süsteemi kulukamaks ja vähem efektiivseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Suur tänu! Austatud peaminister! On selge, et kärped tervishoius on teiste valdkondadega võrreldes kõige suuremad olnud. Te tõstsite ravimite käibemaksu, vaatamata sellele, et meil on Euroopa kõige kallimad ravimid, kaotasite 300-kroonise hambaravihüvitise, vähendasite haigushüvitisi, kehtestasite hooldusravis patsiendi omaosaluse 100 krooni päeva eest (kuus tuleb 3000 krooni), kärpisite haiglaravi. Te olete tervishoiust igalt poolt maksimaalselt kärpinud. Kas te teate, et praegu on iga kümnes Eesti inimene mõnes ravijärjekorras, 140 000 inimest kokku on praegu nendes järjekordades? Öelge, palun, kas arstiabi on praegu siis ikkagi veel inimestele kättesaadav ja miks riigi prioriteedid on nii tarbijavaenulikud, nii patsiendivaenulikud!

Andrus Ansip

Aitäh! Te olete oma hinnangutes ülimalt järjekindel. Ma ei ole kuulnud ühtegi teie sõnavõttu, kus te ei nimetaks Eestit kas kõige vaesemaks, kõige viimaseks, kõige vaenulikumaks vms. Ma ei saa nende hinnangutega nõustuda. Mina armastan Eestit, mulle Eesti meeldib, ma olen Eesti üle uhke, nagu väga paljud on Eesti üle uhked. Kindlasti ei nõustu ma ka sellega, et te peate Eesti tervishoiusüsteemi patsiendivaenulikuks, et te peate meditsiiniabi inimestele kättesaamatuks. Ei ole võimalik leida mitte ühtegi riiki maailmas, kus arstid ei suudaks pakkuda meditsiiniteenust rahvale vähemalt neli korda rohkem, kui rahvas, maksumaksjad on suutelised seda kinni maksma. Seega on järjekorrad paratamatus. Küsimus on selles, kui pikad need järjekorrad on. Mida aeg edasi, seda rohkem tuleb sisemajanduse kogutoodangust vahendeid tervishoiule kulutada. See on kogu arenenud maailma trend ja seda teed käib kindlasti ka Eesti. Minu meelest kasutab Eesti meditsiinisüsteem praegu maksumaksja vahendeid maksimaalse efektiivsusega. Selle eest me peame tänama nii haigekassa juhtkonda, haiglaid kui ka kogu meditsiinipersonali.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Vestlesin hiljuti Läänemaa Haigla juhtiva doktoriga. Teema oli see, kuidas tema pilgu läbi on kriisiaeg mõjunud kogu tervishoiusüsteemile. Ta arvas, et kõige valusam on see, et jälle

hakkavad noored arstid ja tipparstid ära minema. Vahepeal see protsess nagu pidurdus. Ta pidas seda kõige suuremaks probleemiks. Kas oskab Sotsiaalministeerium või oskate teie appi minna? See on tõesti tõsine probleem. Mida selles osas teha?

Andrus Ansip

Aitäh! Minu arust on see probleem kogu aeg olnud üle võimendatud. Juttudel sellest, kuidas Eestist massiliselt muudkui lahkutakse ja lahkutakse, mingit statistilist kinnitust ei ole. Meie noortel arstidel on nagu kõigil inimestel õigus kasutada Euroopa Liidu ühte põhivabadust, inimeste vaba liikumist, neil on õigus töötada maailma kõige paremates laboratooriumides, kõige paremates haiglates. Loomulikult ei iseloomusta ühte riiki hästi see, kui inimesed on sunnitud riigist lahkuma puhtmajanduslikel põhjustel. Kuid Eesti puhul võime kindlalt väita, et võrreldes teiste Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega on meie riigist majanduslikel põhjustel lahkujate osatähtsus elanikkonnas üks kõige väiksemaid. Ma ei pea tõenäoliseks seda, et meie arstid ja meditsiiniõed hakkavad massiliselt lahkuma. Ajad on rasked igal pool, me loeme lehtedest uudiseid, et vanades demokraatiates ollakse sunnitud praegu avaliku sektori kulutusi väga oluliselt kärpima, sealhulgas õendusteenust väga olulisel määral kokku tõmbama. Ei maksa luua illusiooni, et majanduskriis on tabanud ainult Eestit ja teised riigid on jäänud sellest puutumata. Ma julgen isegi väita, riigi rahandust silmas pidades, et teisi riike on see kriis puudutanud märksa valusamalt ja sügavamalt kui Eestit.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Maakonnamuuseumide tulevik

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Kadri Simsonilt kultuuriminister Laine Jänesele. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kultuuriminister! Minu küsimus puudutab maakonnamuuseume. See probleem oli paar kuud tagasi väga tuliselt üleval, praegu on avalik huvi selle vastu võibolla veidi leigem, aga sellele vaatamata on mitmed omavalitsusliidud endiselt mures Kultuuriministeeriumi kavandatud muuseumide ümberkorralduskava pärast. Ka meie siin Riigikogus oleme saanud mitmeid kirju, kus öeldakse, et kavaga on seotud palju küsitavusi, kuid peamine mure põhjus on siiski loomulikult raha. Öeldakse, et kavale lisatud üldarvudest selgub, et ühendmuuseumi jaoks planeeritud kulud on suuremad kui Kultuuriministeeriumi lubatud lisaraha. Ma ei küsi mitte ainult enda nimel, vaid küsin ka nende omavalitsusliitude nimel: kuidas te kommenteerite praegust olukorda ja kust võetakse puudu olevad summad ühendmuuseumi struktuuri loomiseks ning haldamiseks?

Laine Jänes

Head kolleegid! Hea küsija! Kõigepealt ma tänan selle küsimuse püstitamise eest, sest väga pikad arutelud ja diskussioonid nendel teemadel, maakonnamuuseumide tuleviku teemal ja, ütleme, ellujäämisküsimustes on just äsja jõudnud ääretult õnneliku lahenduseni, kõik osapooled on toimuvaga nõus. Enne kui rääkida sellest, kuhu me täpselt oleme jõudnud, tahan ma selgitada, miks me seda kõike oleme alustanud. Nimelt, kaks aastat tagasi, 2008. aasta 1. jaanuarist tulid maakonnamuuseumid Siseministeeriumi haldusalast Kultuuriministeeriumi haldusalasse. Peab kurvastusega märkima, et needsamad kohalikud omavalitsused ja maavalitsused, kes nüüd kirjutavad kurblikke kirju, et nende muuseume on vähe finantseeritud, õieti, mitte nende muuseume, vaid nende territooriumil asuvaid muuseume, tundsid ise nendel aastatel, kui see valdkond oli Siseministeeriumi haldusalas, väga vähe huvi muuseumide elu ja tegevuse vastu. Ma ei saa seda muidugi öelda päris kõikide maavalitsuste kohta, on üksikuid õnnelikke erandeid. Aga suures plaanis on niimoodi, et maakonnamuuseumide staatus on väheseid huvitanud, võib-olla mõnikord harva on seal tähistatud mõnda kohalikku sündmust, aga üldsegi ei ole muretsetud selle pärast, kuidas kohalikku identiteeti kuidagi paremini esitleda. Kui muuseumid tulid Kultuuriministeeriumi haldusalasse, siis me hakkasime seda olukorda analüüsima ja leidsime, et nii see enam jääda ei saa, on tarvis valdkonda jõuliselt arendada ja tuleb mõelda, kuidas saaks seda teha võr-

gustikuna. Seetõttu saidki kõik need plaanid algatatud. Ma ei jõua kahjuks vastuse aja jooksul ammendavalt vastata, ma jätkan järgmisele küsimusele vastamise ajal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Teil jäigi, lugupeetud minister, vastamata, milles siis üksmeelele jõuti. Kaks nädalat tagasi oli Eesti Raadio saates "Reporteritund" väga elav ja tuline diskussioon, kus maakonnamuuseumide juhid ei olnud veel mitte milleski üksmeelele jõudnud ja pigem panid tõsise kahtluse alla selle, kuidas see võrgustik saaks kulusid kokku hoida, kui eelarvekärbete tingimustes on näiteks majandusrahaga selline seis, et majandusraha on suures osas juba küttearvete tasumiseks ära kulutatud. Palun valgustage meid siis, milles üksmeelele jõuti!

Laine Jänes

Aitäh! Vaadake, vaidlustes sünnibki tõde ja mida tulisemad on vaidlused ja mida rutem tulevad konfliktsituatsioonid kõvahäälselt välja, seda parem on edasi minna, sest kõik osapooled on valupunktid välja toonud. Milles jõuti üksmeelele? Tõepoolest ei ole mõistlik sellises majandussituatsioonis, kui me oleme paar viimast aastat tegelnud kärpimisega, rääkida uue asutuse loomisest. See, mis esialgu tekitas konfliktsituatsiooni, oli see, et muuseumid ei soovinud ühineda üheks asutuseks, vaid nende ettepanek oli, et nendele 15 maakonnamuuseumile lisaks loodaks uus riigiasutus, mis võimaldaks neil kasutada konsultatsiooniteenust. See oleks olnud tegelikult täiesti ebaratsionaalne. Kultuuriministeeriumi haldusalasse oleks tekkinud veel üks asutus, mille kaudu oleks hakatud midagi koordineerima, bürokraatia oleks veelgi rohkem kasvanud ja selle peale oleks tõepoolest vahendeid kulutatud. Väga pikkade arutelude käigus pakuti ka, et kõik need muuseumid võiksid minna nende kohalike omavalitsuste hallata, kus nad asuvad. Pakkusime muuseumi Viljandi linnale, Kuressaare linnale, Valga linnale, Võru linnale jne. Omavahel öeldes ei olnud keegi sellest pakkumisest vaimustunud, keegi ei soovinud võtta enda peale ühe muuseumi, kohaliku küll, arendamist. Seetõttu, kuna nad on riigiasutused, vastutame meie selle eest, et leida võimalus, kuidas nad nendes tingimustes saaksid edasi areneda. Meil on olemas ju mitmeid suuri riigimuuseume. Seetõttu olid kaalumise all mitmed variandid: koostöö Eesti Vabaõhumuuseumiga, aga ka Eesti Rahva Muuseumiga. Kui ma järgmisele küsimusele vastan, siis ma räägin pikemalt sellest, kuhu me oleme jõudnud. Ühesõnaga, koostöö Eesti Rahva Muuseumiga on see, milleni on välja jõutud ja millega kõik osapooled on rahul. Aga ma jätkan järgmisele küsimusele vastates.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma saan aru, et te tahate rääkida sellest, millest teie tahate rääkida. Aga mul on üks konkreetsem küsimus ka. Mitmed omavalitsusliidud väidavad, et ei ole võimalik leida põhjalikku eelarvete võrdlusanalüüsi muuseumide olukorra kohta praegu ja teie pakutud ühendmuuseumi puhul. Samas on nad mures, et selle ühendamise eesmärk teie poolt on kokkuhoid. Minu küsimus ongi see: kas kokkuhoiu üks osa on ka mõne muuseumihoone sulgemine ning töötajate koondamine või tuleb see kokkuhoid kuskilt mujalt?

Laine Jänes

Aitäh! Kindlasti ei ole selle muuseumireformi eesmärk kokkuhoid. Muuseumireformi eesmärk on korraldada maakonnamuuseumide tööd sisuliselt, tõsta nende taset, arendada neid innovaatiliselt jne. Kindlasti ei ole plaanis sulgeda ühtegi maja, ühtegi muuseumi, ühtegi institutsiooni. Ma ei oska öelda, kuidas inimeste koondamisega on, sest sellega tegelevad muuseumide direktorid, nad otsustavad oma personaliküsimused ise. Muuseumireform on see, mis aitab neil areneda. Ma ütlen veel kord, et me oleme lõpetanud ühendmuuseumi teema, ja ütlen veel kord, et muuseumide sisulist tööd koordineeriv osakond luuakse Eesti Rahva Muuseumi juurde, mis praeguse seisuga sobib nii maakonnamuuseumidele, nende juhtidele, kohalike omavalitsuste juhtidele kui loomulikult ka Eesti Rahva Muuseumile ja selle

direktorile Krista Arule, kellel oli eile ääretult põhjalik, sisuline ja meeldiv kohtumine muuseumijuhtidega, kus pandi paika esimesi suundi ja samme, kuhupoole astutakse. Ehk veel kord: Kultuuriministeeriumi vastutus on see, et kultuuripärandit ja kohalikku kultuurilugu oleks võimalik jätkuvalt uurida, seda eksponeerida, külalistele näidata, muuta see turismimagnetiks, et muuseumid oleksid põnevad. Kindlasti on ühe lisafunktsioonina oluline koostöö Muinsuskaitseametiga ja muinsuskaitseinspektoritega kohapeal. Ühtegi muuseumi sulgeda ei soovita, ühtegi direktorit lahti lasta ei soovita. Meie eesmärk on säilitada maakonnamuuseumide võrgustik just sellisel moel, nagu ta praegu koha mõttes on, ja viia see maailmatasemele, nagu see on muudes riikides.

Esimees Ene Ergma

Palun kolm kohapeal registreeritud küsimust! Kõigepealt kolleeg Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud kultuuriminister! Oli üsna meeldiv kuulda viimast vastust Kadri Simsoni küsimusele. Aga tõepoolest, meil on Eestis kaks võrgustikku, kaks paralleelset süsteemi: maakonnamuuseumid ja Muinsuskaitseamet. On korduvalt räägitud ideest nad ühendada. Sel puhul muutuks maakonnamuuseum ise kompetentsuskeskuseks, sest kogu teave, ajalugu, kõik materjalid asuvadki ju muuseumis. Võib-olla tasuks teha siiski Rootsi eeskujul ja see samm ära astuda. Rootslased tegid küll ühe suure vea, nad viisid kompetentsuskeskuse ehk selle ühendatud muuseumi ja muinsuskaitseameti Gotlandi saarele, kuhu on väga raske pääseda. Kas ei tasuks mõelda selle peale, et kõigepealt tuleks teha maakondlikud kompetentsuskeskused ja alles siis üks selline muinsuskaitse ja museaalide kompetentsuskeskus?

Laine Jänes

Aitäh! Täpselt selles suunas liigutaksegi. Muinsuskaitseametiga tuleb tihedam koostöö ka selle kaudu, et muuseuminõukogusse määratakse Muinsuskaitseameti esindaja, kes on siis pidevalt kursis muuseumitemaatikaga. Teiselt poolt, maakonnamuuseumidel on seaduse järgi oma nõukogu, kõik ei ole suutnud seda küll veel luua, iga muuseumi juures seda ei ole, aga enamikul see on. Mõnes nendest nõukogudest, mis on maakonnamuuseumides, on juba kohapealne muinsuskaitseinspektor liikmeks, mõnes mitte. Igal juhul on lähiajal plaanis üle vaadata kõikide kohalike maakonnamuuseumide nõukogude koosseisud ja lülitada sinna esialgu kohalik muinsuskaitseinspektor. Lisaks sellele pakume me maakonnamuuseumidele, et nad võiksid olla restaureerimis- ja kunstiajalootudengite praktikabaasiks ja et nad võiksid kaitsekohustuse teatise koostamise ja mälestiste tähistamise võtta oma teenuste hulka. See tegelikult võimaldaks neil ka tulusid teenida ja tugevdaks nende materiaalset baasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud kultuuriminister! Veel jaanuari lõpus oli kultuurikomisjonis võimalik kuulda teie seisukohta, kui te ägedalt kaitsesite liitmuuseumi loomise ideed ja tõite väga mitmeid põhjendusi, miks just nimelt liitmuuseumi on vaja ja miks maakonnamuuseume on vaja ühendada. Aga samas oli väga hea meel täna kuulda, et te peate seda liitmuuseumi ebaratsionaalseks ja bürokraatlikuks asutuseks. Nüüd olete te otsustanud hoopistükkis kompetentsuskeskuse kasuks, mida maakonnamuuseumide juhid pakkusid juba eelmisel aastal. See on meeldiv. Aga liitmuuseumide kaitsekõnes nimetasite te ühe põhjusena just nimelt euroraha ärakasutamist maakonnamuuseumide heaks, nende väljaarendamiseks. Öelge, palun, kas need plaanid jäävad nüüd siis katki!

Laine Jänes

Teie küsimuses oli hulgaliselt ebatäpsusi. Esiteks, päris kaua aega ei ole räägitud mitte liitmuuseumist, ma parandasin teid ka tookord, vaid me rääkisime toona mõistest "ühendmuuseum". Teiseks, ma rääkisin praegu siin sellest, et ühe lisaasutuse loomine ehk kompetentsuskeskuse loomine eraldiseisva asutusena lisaks olemasolevatele riigimuuseumidele oleks ühe uue bürokraatliku asutuse loomine, mitte see, kui nad oleksid ühinenud, mis oleks olnud kindlasti ratsionaalne samm. Aga konsensust ei

leitud. Meil on demokraatlik riik, ma leian, et igasugused ideed vajavad mitmekülgset läbiarutamist ja läbikaalumist. Siin oli ka kogu aeg juttu, et ärge kiirustage. Me ei kiirustanudki. Me oleme jõudnud selleni, et see variant on ratsionaalne, kõikidele sobilik ja arvestab kindlasti muuseumide sisulist tööd. Te muretsete euroraha pärast. Kompetentsuskeskus on tinglik märksõna. Tegelikult me leppisime eile kokku, et Eesti Rahva Muuseum ise annab sellele oma osakonnale nime, muuseumi sees ei saa kompetentsuskeskust olla, sest tekiks küsimus, kas teised osakonnad ei olegi kompetentsed. Sellele osakonnale antakse nimi ja see hakkab koordineerima muuseumide sisulist tegevust. Tuletage meelde, Eesti Rahva Muuseumil on käsil väga võimas europrojekt, planeeritakse ja ehitatakse euroraha eest. Ma usun, et võimekust ja oskust juhtida euroraha kasutamist ka teiste muuseumide puhul on Eesti Rahva Muuseumil piisavalt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Meil on ju päris häid näiteid muuseumide ühendamise kohta. Virumaa Muuseumid on üks väga hea näide. Ma arvan, et idee muuseumid ühendada pole kõige halvem, ma arvan, et sellel on täitsa jumet. Aga need inimesed, kes seal maakonnamuuseumis praegu töötavad, peaksid targad inimesed olema. Miks nad nii hirmsasti vastu sõdivad? Kas te olete kuidagi valesti sellele asjale lähenenud, ei ole kõiki asju läbi mõelnud? Millest maakonnamuuseumide selline vastuseis sellele ideele?

Laine Jänes

Jah, vastab tõele, et maakonnamuuseumide juhid on väga mõistlikud inimesed. Nad sugugi ei sõdi selle otsuse vastu, milleni Kultuuriministeerium nendega koostöös jõudnud on. Ma küsin: kas te olete tähele pannud mõnda otsust, mis sünnib pauguga ja järgmisel hetkel on kõik kas rahul või rahutud ja paugutavad uksi? Me oleme seda pikalt arutanud ja pidasime eile koosoleku, kõik osapooled on otsusega erakordselt rahul, kõik on väga targad ja kõik on väga õnnelikud, keegi ei sõdi. Mul on väga uhke tunne seda öelda!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua kultuuriminister, et sõda ära lõppes! Lõpetan ka selle küsimuse käsitlemise.

3. Eesti ja UNESCO

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. See on kolleeg Mark Soosaare küsimus kultuuriminister Laine Jänesele.

Mark Soosaar

Lugupeetud kultuuriminister Laine Jänes! Need riigid, need rahvad võivad uhked olla, kellel UNESCO maailmapärandi ehk World Heritage'i nimekirjas on näiteks Kremli müür või Cheopsi püramiid või Jumalaema kirik Pariisis või mis tahes. Meil on selles nimekirjas kaks objekti. Meil on Tallinna vanalinn, mis püsib selles nimekirjas – vahel tekib kahtlusi, kas ikka kõiki nõudmisi täidetakse –, ja siis teatavasti Struve meridiaan, mis on kultuurilooliselt väga tähtis. Aga samal ajal on palju räägitud ka näiteks Narva ja Ivangorodi kindlusest kui kahe rahva ühismonumendist, on jutuks olnud Ruhnu puukirik, mis on Rootsi ja Eesti kultuuri ühismonument, või ka näiteks Pärnu kuurort, mis on kuulsate Peterburi ja Riia arhitektide looming suurel määral. Kuidas järgmiste objektidega nüüd on sellel rindel, kas mingit tegevust ka on või lepimegi kahe objektiga? Aitäh!

Laine Jänes

Väga põnev küsimus. Lisaks sellele, et UNESCO-s on oma n-ö *list* või selline nimekiri, algatati Prantsusmaa eesistumise ajal paar aastat tagasi veel European Heritage List ehk siis Euroopa kultuuripärandi nimekiri ja selles suhtes on küll tõepoolest olnud ideid, et siin võiks koostöös Läti ja Leeduga näiteks ära märkida Balti keti, ütleme Balti keti tee kui ühe niisuguse kõigile kolmele riigile tähtsa sümboli, ja seda ka kuidagimoodi materiaalselt või käegakatsutavalt märgistada. Aga UNESCO objektide kohta ei ole praeguse seisuga tõepoolest ettepanekuid olnud. Väga tõsiselt ja palju on viimase aasta jooksul tehtud tööd selleks, et seto leelo saaks vaimse kultuuripärandi nimekirja. Ja ega ühel riigil ei olegi väga lihtne kandideerida kõigi nende riikide

hulgas, kes pretendeerivad UNESCO erinevatesse nimekirjadesse saamisele ja tähtsustamisele. Ma pean ütlema, et seekord on meie partnerid, meie toetajad, erinevad inimesed kohapeal teinud Eesti heaks ära erakordselt suure töö, nähes ise kogu seda materjali, mis alates 2004. aastast on korjatud, ja seda, kuidas seto leelo sinna nimekirja sai. Aga eelnevalt muidugi, nagu te ise väga hästi kursis olete, nii meie laulu- ja tantsupidude traditsioon kui ka Kihnu kultuuriruum. Nii et asume siis lihtsalt järgmiste ettepanekute kallale, aga praeguseks on üks etapp läbi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Jah, siin võib teiega täiesti nõus olla. Aga nüüd, kui me jõuamegi selle vaimse kultuuripärandi nimekirja juurde, siis laulupeo saime me sinna nimekirja suurel määral tänu just Läti kultuuriministri, presidendi ja suursaadiku ühisele võitlusele Pariisis. Seto leelo on selles nimekirjas. Seto kultuuril on küllalt suur tagamaa, palju rahvast, aga võib-olla kõige suurem murelaps on Kihnu kultuur, sest kogukond on väike, meretagune elu on väga kallis ja avalik teave ütleb, et regionaalministri käivitatud programm, Kihnu regionaalprogramm, on suletud igasugustele kultuuriinvesteeringutele ja kultuuritoetustele. Kuidas teie kultuuriministrina seda siis heaks kiidate ja kas teiega on see läbi arutatud, et regionaalprogrammist ei anta käesoleval aastal Kihnu kultuurile enam sentigi?

Laine Jänes

Jah, peab ütlema, et ministeeriumid on arvatavasti oma mõningates otsustes küllaltki suveräänsed. Regionaalminister ei ole kultuuriministriga sel teemal läbirääkimisi pidanud ega ka nõu küsinud. Ma pean tõesti küll ütlema, et ma ei taha teise ministri või kolleegi haldusalasse oma nina toppida, sest otsuseid saab lõppkokkuvõttes teha minister tulenevalt sellest, missugused on eelarvelised vahendid, kui suured need on ja missugused on tema poliitilised või sisulised prioriteedid. Aga see, et teed ei ole suletud mitte ainult selle Kihnu kultuuriruumi raha puhul regionaalministri haldusalas, vaid ka mitmete teiste regionaalsete programmide puhul just kultuurivaldkonnale kas siis taotleda raha või olla selle saaja, kurvastab muidugi kultuuriministrit väga ja ma usun, et mitte ainult mind, vaid kultuurirahvast tervikuna. Ütleme nii, et eks iga minister teeb otsused vastavalt oma prioriteetidele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, teine täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud Laine Jänes! Selle puhtsüdamliku ülestunnistuse eest teile tõepoolest suur tänu! Aga aastal 2012 peab kultuuriminister, kas siis teie või keegi teie järglane, saatma UNESCO-le aruande selle kohta, kuidas on Vabariigi Valitsus kümne aasta jooksul toetanud Kihnu kultuuri edendamist ja sellele kaasa aidanud. Kui aga suur osa nendest investeeringutest, mis juba osaliselt on tehtud, kultuuri toetamise äralõikamise tõttu regionaalprogrammist ära jäävad, mida te siis UNESCO-le ette kannate?

Laine Jänes

Imelik on seda küll öelda, aga ma soovitaksin esitada selle küsimuse regionaalministrile, sest tema on siiski need otsused teinud. Kultuuriministeerium saab anda vastuse selle raha kohta, mis on meie eelarves ja mis puudutab Kihnu kultuuriruumi, saarte kultuuripärandi ja muude selliste regionaalsete kultuuriprogrammide vaimse pärandi finantseerimist. Nii et selle kohta olen ma valmis teie küsimustele vastama, aga investeeringute suhtes paluksin siiski pöörduda härra Siim Valmar Kiisleri poole.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mõni aasta tagasi oli kaks Eesti-poolset initsiatiivi, et kaks meie objekti satuksid maailmapärandi nimekirja – Kuressaare linnus-kindlus ja Narva linnus-kindlus koos Ivangorodi kindlusega. Tol ajal olid need konkureerivad ettepanekud ja kumbki ei sattunud sinna. Vahepeal

tehti suur töö ära Narvas. Mul puudub informatsioon, mida tegi Kuressaare. Milline on tulemus seoses nende kahe objektiga või ühega nendest objektidest? Kas ministeerium ja Eesti riik kavatsevad edaspidi neid projekte edasi viia, sest on arusaadav, et pärandinimekirja kuulumine tähendab, et kõik turismisuunad ka muutuvad, ja see tähendab küllaltki suurt turistide tulekut Eestisse.

Laine Jänes

Jah, ütleme riigi kultuuripoliitika poolest oleks meil loomulikult väga hea meel. Neid objekte võiks olla kokku mitte neli, vaid võib-olla kümme, ja ausalt öeldes, see kõik kindlasti tähtsustaks Eesti kultuuriruumi maailmakaardil ning annaks UNESCO kaudu teavitust, et siia tasub tulla. Kindlasti on meil piisavalt väärikaid objekte, mis võiksid seal konkureerida. See sõltub tegelikult väga palju ka UNESCO-poolsest reeglite seadmisest ja sellest, kuidas neid konkursse välja kuulutatakse. See päris nii ei ole, et me paneme ennast seal kusagil kirja ja igaks juhuks oleme ootelehel. Näiteks sedasama seto leelo n-ö aplikeerumist oodati tegelikult vahepeal mitu aastat, lihtsalt see nimekiri ei olnud üldse võistluseks avatudki. Praeguseks on jõutud niikaugele, et meie poolt on selles hindamiskomisjonis härra Mart Kalm. Ja omavahel öeldes on üks niisugune väike sisemine reegel – see komisjon ise ei ole liiga suur –, et nendel aastatel, kui riiki esindab oma konkreetne esindaja, need riigid seal ei aplikeeru. See on niisugune sisemine reegel või eetiline, taktitundeline kokkulepe. Me oleme seda arutanud, et kui tema žüriis olemise aeg saab läbi, siis teoreetiliselt needsamad objektid, mida te nimetasite, nii Narva–Ivangorodi n-ö ühisobjekt, linnus, kui ka Kuressaare linnus võiksid olla küll need järgmised objektid. Piisavalt palju tööd on tehtud, et võiks aplikeeruda, aga praegu on lihtsalt niisugune olukord.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus! Kolleeg Rein Ratas.

Rein Ratas

Aitäh, austatud esimees! Hea kultuuriminister! Riigikogu praegune koosseis taastas säästva arengu seaduse täienduse teel UNESCO programmi "Inimene ja biosfäär" programmiala Lääne-Eesti saarestikus. Selle UNESCO programmiala kandvateks väärtusteks on nii loodus- kui ajaloo- ja kultuuripärandi objektid. Kas selle nimetatud UNESCO programmiala sihtsuunitlusega tegevusse on kaasatud ka teie juhitav Kultuuriministeerium või on see ainult Keskkonnaministeeriumi ja kohalike omavalitsuste pärisosa? Olen rääkinud.

Laine Jänes

Aitäh! Meie ei ole sellesse n-ö ametlikult haaratud, küll aga, tundes vastutust Läänemere saartel toimuva eest, on Kultuuriministeerium algatanud iseseisva programmi "Saarte kultuuriruum". See algatati 2008. aastal. Alustasime piskuga, nüüd on see kasvanud ja praeguseks on selle aasta eelarves 650 000. Konkreetselt on Hiiumaa, Vormsi, Saaremaa, Muhumaa need saared, kes, moodustanud komisjoni ja tehes omavahel koostööd, otsustavad selle üle, missugused on nende kultuuriruumis olulised teemad, kas siis omakeelsete artiklite väljaandmine, raadiosaated või mingisugused uurimused, sündmused, ürituste korraldamine, rahvariiete temaatika jne. Meie toetame neid oma ministeeriumi poolt sel teel, et lisaks olemasolevatele programmidele, nagu Setumaa, Võrumaa, Mulgimaa, Kihnu ja vene vanausuliste, Peipsiveere kultuuriprogramm, oleme algatanud selle "Saarte kultuuriruumi" ja peame seda üheks oma prioriteediks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Rahvusooperi Estonia tulevikust

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Enn Eesmaalt kultuuriminister Laine Jänesele. Palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Estonia teatri praegune pingeline seis ja kehvapoolne perspektiiv teeb muret meile kõigile. Tegemist on ju rahvusooperi ja nüüd ka rahvusballetiga. Eilses Äripäevas tunnistas teatri peadirektor Aivar Mäe, et praegu elab Estonia eelarvekärbete tõttu vaid tänu laenupuhkusele. Paljudele on ka teada, et teater vajaks kiiresti lisaks

riigieelarves ettenähtud summadele veel 17 miljonit krooni palgakulude ja nendega seonduvate maksukulude katteks. Teatri arvates, ja seda peab ilmselt uskuma, pole rohkem artiste koondada enam mõeldav, säilitamaks Estonia teatri üldiselt ju rahuldavat kunstilist taset. Kas olete ministrina püüdnud Estonia taotlust veidigi kiirendatud korras menetleda ja rahuldada?

Laine Jänes

Aitäh! Esiteks üks täpsustav fakt. See kiri, mis laekus kultuurikomisjoni, rahanduskomisjoni, Kultuuriministeeriumi ja Rahandusministeeriumi, ei käsitlenud 17 miljoni krooni lisaraha küsimist mitte käesolevaks aastaks, vaid sellega paluti arvestada 2011. aasta eelarves. See kiri on mul siin, kui soovite täpsustada, siis võite selle läbi lugeda. Selles mõttes on rahvusooperi juht Aivar Mäe käitunud väga hea juhina, olemasolevate, tõepoolest vähenenud vahenditega on leidlikult suudetud teatri elu väga atraktiivseks muuta, põnevaid lavastusi välja tuua ja neid isegi koostöös rahvusringhäälinguga mitmel telekanalil kogu Eesti rahvale näidata, et rahvast teatrisse tuua. Kui rahvas tuleb teatrisse, siis tuleb rohkem omatulusid ja kindlasti on kõikidel teatritel kergem. Kõikidel kultuuriasutustel ja ma arvan, et kõikidel valdkondadel Eestis ei ole praegu nii lihtne, nagu neil oli mõned aastad tagasi, ja see ei ole kindlasti kellelegi mingi uudis. Rahvusooper ei ole pidanud ennast riigiks riigis ja seetõttu on täiesti solidaarne teiste teatritega, kuuludes n-ö sellesse ringi, kus on teised etendusasutused. Selles mõttes on kõikide teatrite eelarveid küllaltki solidaarselt käsitletud, teatrijuhid on ise selle eest seisnud. Nii et kahjuks tuleb tunnistada, et praegu on kõigil raske, aga kultuuriinimesed on väga leidlikud ja mul on heameel selle üle, et etendused toimuvad, ühtki teatrit pole kinni pandud ja me oleme pigem läinud seda teed, et võib-olla tõesti vähendatakse palku, aga inimesi lahti ei lasta, kui vähegi võimalik, sest praegu on oluline säilitada töökohti, et nad saaksid säilitada oma sotsiaalseid tagatisi jne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa, esimene täpsustav küsimus!

Enn Eesmaa

Aitäh! Lisaks praeguste probleemide lahendamisele mõeldakse teatris loomulikult ja üsna aktiivselt ka tulevastele hooaegadele, koguni uue teatrimaja ehitusele. Selle maksumuseks on esialgu arvutatud 1,5 miljardit krooni. Eeltööd juba käivad ning selle ja järgmise aasta eelarvest on nende tegevuste katteks planeeritud 1,5 miljonit krooni. Nii et ettevalmistustööd on kohustuslikud, muidu poleks üldse võimalik raha taotleda. Teatavasti on praeguseks sõelale jäänud viis uue teatrimaja võimalikku krunti. Tundub, et paljudest kaalutlustest lähtuvalt peavad paljud perspektiivikamaks Admiraliteedi ja Poordi tänava vahelist ligi kolme hektari suurust ala. Kas see on ka ministri ja ministeeriumi eelistus?

Laine Jänes

Aitäh! Esiteks ma tahaksin öelda, et rahvusooperi uue hoone ehitamine on suures osas Kultuuriministeeriumi initsiatiiv olnud ja seetõttu on erakordselt tore, et täna on rahvusooperi eesotsas juht, kes suudab seda initsiatiivi ellu viia. Ta on näidanud seda oma eelmise töökogemuse käigus. Ma olen erakordselt õnnelik kabineti- ja valitsusliikmete toetuse üle ja tegelikult ka selle üle, et olen tagasisidet saanud, et kõikides fraktsioonides siin Riigikogus on sellele väga positiivselt reageeritud. Minu informatsioon on selline, et ainuke fraktsioon, kellega rahvusooperi juht ei ole saanud kokkulepet tulla rääkima oma plaanidest, on Keskerakonna fraktsioon. Ma siiski usun, et te saate rohkem informatsiooni, kui teil õnnestub leida see aeg ja te kõik saate kuulata väga põnevaid plaane rahvusooperi juhi suust.

Mis puudutab neid erinevaid kohti, siis mitte mingisuguseid otsuseid ei ole langenud. Mina tean seda, et pakuti välja või analüüsiti 26 eri paika Tallinna linnas. Põhiliselt koosneb see komisjon Tallinna linna eri ametite, arhitektide, erinevate liitude, kes on sellega seotud, ja Riigi Kinnisvara AS-i esindajatest ja see kõik on praegu väga töine. Ühtegi otsust ei ole langetatud. Nende viie variandi puhul, mis on sõelale jäänud, minul hetkel eelistusi ei ole, sest ma ei tea, missugused on tingimused ühe või teise puhul, mitte ainult asukoha tingimus, vaid seal tuleb vaadata ka eelarvet, maksumust, millistel tingimustel kas rentida või osta jne. Nii et see on küllaltki algusjärgus. Jumal

tänatud, et me sellega kõik tegeleme ja et me oleme planeerinud oma eelarvesse ettevalmistusraha, aga rahastamist ennast saab siiski planeerida ehk eurofondide järgmisest meetmest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa, teine täpsustav küsimus!

Enn Eesmaa

Aitäh! Mis puudutab fraktsiooni ja fraktsiooni valmisolekut suhelda ja arutada probleeme, siis ilmselt on siin tegemist mingisuguse tööõnnetusega, sest minuni ei ole küll jõudnud sellist infot, et Aivar Mäe ja teatri juhtkond oleksid tahtnud tulla meiega rääkima. Ma usun, et meil ei ole inimesi, kes oleksid põhimõtteliselt selle vastu.

Aga küsimus on pillipargi kohta. On ju teada, et Estonia teatri orkestri pillide tase ei ole katastroofiline, aga ei ole ka midagi head. Teatri nõukogu endise liikmena mäletan, kui palju me arutasime võimalusi osta uusi pille ja seda jõudumööda ka tehti. Millised on praegused perspektiivid? Kas vaatamata raskele ajale on siiski ka Estonia teatril lootust saada korralikke uusi pille?

Laine Jänes

Aitäh! Pillide soetamine on investeeringute real ja tegelikult on ka see suures osas avalik-õigusliku rahvusooperi eelarve korraldamisel küllaltki suveräänne otsus. Tähendab, investeeringuraha erinevateks remontideks, milliseks iganes selleteemaliseks tegevuseks, nagu ehitus jne, on eelarves tervikuna olemas. Ma tuletan meelde, et rahvusooper on avalik-õiguslik asutus, kellel on oma seadus ja kelle nõukogus on parlamendi esindajad. Kindlasti on parlamendiliikmete kaudu võimalik edastada nõudmisi juhtkonnale, läbi rääkida, kuidas eelarve koostatakse jne. Ma arvan, et seda, et avalik-õiguslike asutuste, milleks praegu on rahvusringhääling ja rahvusraamatukogu, eelarveraha käib Kultuuriministeeriumi kaudu, ma nimetaksin seda nagu torust läbi käimiseks – see on see rakendusasutus, lihtsalt meie kaudu see asi käib. Siiski ausalt öeldes, mina tõesti kutsun parlamenti üles kõikide nende avalik-õiguslike asutustega tõsisemalt koostööd tegema, andma oma suuniseid, muretsema nende pärast ja siis, kui on eelarvearutelud, leidma ka vahendeid ja võimalusi neid avalik-õiguslikke asutusi suuremate summadega toetada. See huvi on erakordselt teretulnud ja neid inimesi võiks tihedamini kutsuda ka siia parlamenti rääkima. Pillipark on kindlasti erakordselt oluline. Ta on olnud eraldi investeeringute rea peal, suurusjärgus 1–1,2 miljonit. Milline täpselt on see sel aastal, sõltub juhist ja sellest, kuidas otsustatakse. Lisaks sellele on võimalik olnud pille ka Kultuurkapitali kaudu soetada. Ma tean, et mingil hetkel on vähemalt eelmise koosseisu ajal olnud helikunsti sihtkapitali juures pillifondid ja ka sealtkaudu on toetatud pillide ostu. Nii et neid kohti, kust meie asutusi kultuurivaldkonnas toetatakse, on mitmeid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua kultuuriminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Spordi rahastamisest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Evelyn Sepalt kultuuriminister Laine Jänesele.

Evelyn Sepp

Aitäh! Proua minister! Juba mitu infotundi järjest juhtub nii, et selle küsimuse käsitlemiseks jääb heal juhul mõni minut, ja see on juba nagu saatuse pilge, et ega teil niikuinii vist palju rohkem selle teema kohta öelda ei ole, kui paari minuti jooksul seda teha saaks. Aga mul on siiski küsimus, mis puudutab Kultuuriministeeriumi 5. märtsi avaldust, kus väga lühidalt kokku võttes on umbes selline hinnang nii noortespordi rahastamise süsteemile kui treeneritele ja sotsiaalsetele tagatistele, et kõik on suurepärases korras ja ministeerium ei ole üldse teadlik, milliseid probleeme võib noortespordi rahastamisel olla. Äkki te tahaksite seda selgitada, sest Eesti spordiüldsus ei saanud küll sellest avaldusest aru või vähemalt ei jaga seda sajaprotsendiliselt kindlasti mitte.

Laine Jänes

Aitäh küsimuse eest! Esiteks tahaksin ma kommenteerida teie südamlikku sissejuhatust. Ausalt öeldes ei ole kultuuriminister see, kes paneb järjekorda need küsimused, kuidas siin vastata saab, ja seetõttu ei ole kindlasti see teravik, mis siin minu poole on suunatud, et

mul on vähe aega, millegagi põhjendatud, nagu ka hinnang minu teadmistele või sisulisele tegevusele spordivaldkonnas. Nii et selles suhtes ei läinud see torge kindlasti mitte õigesse kohta. Mis puudutab 5. märtsi avaldust, siis ausalt öeldes ei oska arvata, millisest avaldusest seoses noortespordiga te räägite. Praeguse seisuga on noortespordi temaatika suures osas kohalike omavalitsuste korraldada. Kultuuriministeerium on olnud tõsiselt mures, kui eelmine sotsiaalminister aasta tagasi kevadel selle kohalike omavalitsuste kohustuse seadusest välja võttis, ja on püüdnud seda uuesti tagasi tuua olulise teemana. Nii et usun, et see süsteem, mis kusagil kohtadel on, olgu siis tegemist spordikoolide või -klubidega, vastavalt sellele, kuidas iga kohalik omavalitsus ise otsustas, on kindlasti korraldatud iga kohaliku omavalitsuse soovide ja võimaluste kohaselt. Kultuuriministeeriumi olulised vastutusalad on liikumisharrastus, olümpialiikumine, tippsport ja sellega seonduv – ausalt öeldes, koostööd alaliitudega on olümpiakomitee kaudu tehtud suurepäraselt –, ning samuti treenerite atesteerimise temaatika. Ei oska täpselt öelda, mille pärast te nii kurvad olete.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud proua kultuuriminister! Meie infotunni aeg on läbi. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu Riigikogu liikmetele küsimuste esitamise eest, suur tänu peaministrile ja ministrile vastamise eest! Infotund on läbi.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kaheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Alustame istungit eelnõude ja arupärimiste üleandmisega. Palun kõigepealt kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni!

Head kolleegid! Palun vaikust!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nagu te kõik mäletate, oli kuni 1. juulini 2007 Eestis soojusenergia käibemaksumäär 5%, alates 1. juulist 2007 tõsteti käibemaksumäära 18%-ni ja alates möödunud aasta 1. juulist, kui käibemaksu taas tõsteti, on soojusenergia käibemaksumäär 20%. Algatajate eesmärk on kehtestada toasoojale taas madalam, 9%-ne käibemaksumäär. See seaduseelnõu on eriti oluline just praeguses majanduskliimas, kus värskelt on selja taga pikk ja külm talv, mis mõjus kõigile inimestele päris kurnavalt, sest küttearved olid märksa suuremad kui varasematel aastatel. Ja samas on juba teada, et 1. maist tõuseb maagaasi hind veelgi ning see mõjutab küttearveid järgmisel talvel. Selle seaduseelnõuga kehtestatakse toasoojale 9%-ne käibemaksumäär. See hakkaks kehtima tuleva aasta 1. jaanuarist ja vähem laekuvat käibemaksu saaks arvestada järgmise aasta riigieelarve koostamisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda arupärimine minister Hanno Pevkurile seoses digiretseptidega. Mäletatavasti veidi enam kui aasta tagasi läks Sotsiaalministeerium – vähemalt püüdis minna – üle puuetega inimeste pensionide ja toetuste maksmisega seotud uuele süsteemile, mis põhjustas teatavasti arusaamatusi, pahameelt ja maksmata raha. Nüüd on sama olukord digiretseptidega. Mäletan, kuidas sügisel palusid apteekide esindajad ministrilt pikendusaega ja riigipoolset koolitust ning väiksemad apteegid ka finantsabi, kuna see on kallis üleminek, kuid tol korral öeldi resoluutselt ei. Ja nüüd näeme, et uue infosüsteemi käivitamisega on olnud väga palju tõrkeid, mistõttu inimestel tuleb apteekides koguni tunde oodata ja paljudel juhtumitel jääb ravim lihtsalt saamata. Süsteemi normaalse töö korraldamiseks on küll teostatud pidevalt optimeerimistöid, kuid uutest tõrgetest kuuleme tegelikult pea iga päev. Siin on rida küsimusi. Mis on põhjustanud süsteemi tõrkeid? Kas teid hoiatati selles suhtes? Kus tehti vigu? Kuidas on uuele süsteemile üleminek mõjutanud apteekide tööd? Kui palju on neid apteeke, kes on tegevuse lõpetanud, kui palju on neist maaapteeke? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun nüüd järgmisena kõnepulti kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Maaelukomisjon algatab riigivaraseaduse § 102 muutmise seaduse eelnõu.

Esimees Ene Ergma

Üks hetk! Lugupeetud kolleegid! Palun austage oma kolleegi!

Kalev Kotkas

Seaduse eesmärk on lihtsustada ja kiirendada enne riigivaraseaduse jõustumist sõlmitud lepingute tähtaja lõppemisel asjakohaste maade kasutusse andmist, et tagada looduskaitsealuste maade järjepidev sihipärane kasutamine ja hooldamine. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun natuke vaikust! Palun kõnepulti Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud rahunenud Riigikogu! Tulin siia kõnepulti selleks, et anda üle arupärimine kultuuriminister Laine Jänesele. Sellele on alla kirjutanud ka Riigikogu liikmed Jüri Tamm, Jüri Ratas, Kalle Laanet, Enn Eesmaa, Evelyn Sepp, Mark Soosaar, Kalev Kotkas ja Heljo Pikhof. Teemaks on meie mure selle pärast, kas Eesti spordiüldsuses tugeva heakskiidu saanud soov korraldada aastal 2016 Paul Kerese sünniaastapäeval Eestis maleolümpia saab teoks, kuna on selgunud, et Kultuuriministeerium ja Eesti Maleliit ei ole omavaheliste asjaolude tõttu sellele veendumusele viinud ei võistluste korraldajaid ega ka meid, rahvasaadikuid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! 21 Keskerakonna Riigikogu liiget soovivad üle anda arupärimise peaminister Andrus Ansipile ja see puudutab viimast Riigikohtu otsust, mis käsitles omavalitsuste rahastamist. Tulumaksuseaduse muudatusega, mis jõustus 1. aprillil 2009, vähendati füüsilise isiku tulumaksust omavalitsusüksustele laekuvat osa 11,93%-lt 11,4%-le. Seega vähendati 2009. aasta eelarveaasta keskel omavalitsusüksuste olulist ja suurimat tuluallikat 0,53 protsendipunkti võrra ehk seaduseelnõu seletuskirja kohaselt 300 miljoni krooni ulatuses. Riik suurendas sellega enda tulusid omavalitsuste arvel ja rikkus 2008. aasta lõpus omavalitsusüksuste ja riigi vahel sõlmitud kokkulepet omavalitsusüksustele laekuva tulumaksu osa suurendamise kohta. Riigikohtu 16. märtsi lahend 341809 tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks, et puuduvad õigustloovad aktid, mis sätestaksid, millised kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud. Samuti tuleb selgelt eristada kohalikele omavalitsusüksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näidata kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise osa riigieelarvest. Seoses sellega on arupärimise esitajad palunud vastata neljale küsimusele ja nendele ootame vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatuse nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimised vastavad meie Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan nad otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid! On järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjoni: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni üleeile algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse § 83^1 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud euro kasutusele võtmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon

on rahanduskomisjon; keskkonnakomisjoni eile algatatud veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni eile algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

1. Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (670 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde. Selle esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks on juba kõnepulti tulnud keskkonnakomisjoni liige Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 17. veebruaril s.a ja muudatusettepanekute tähtajaks määrati 4. märts. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Komisjon on teinud konventsiooni muudatustesse keelelisi ja tehnilisi täpsustusi, mis ei muuda eelnõu sisu. Lahti on kirjutatud lühendeid ja ühtlustatud pealkirju, mis on eelnõu algatajaga kooskõlastatud. Keskkonnakomisjon otsustas oma 9. märtsi istungil teha Riigikogu juhatusele ettepanek lõpetada Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu teine lugemine ja eelnõu seadusena vastu võtta.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Küsin keeleliste paranduste kohta. Ma loodan, et see parandamine hõlmas ka II osa teist reeglit, täpsemalt selle pealkirja. Kas ma olen õigesti aru saanud?

Kalle Palling

Ma loodan. Kui seal oli keelelisi vastuolusid, siis loomulikult hõlmas.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalle Palling! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma ütleksin roheliste fraktsiooni nimel mõned saatesõnad sellele seaduseelnõule, mis puudutab sedasama konventsiooni, mida me siin käsitleme. Rõhutaksin meile üldiseks teadmiseks lähituleviku seisukohalt paari tähtsat aspekti.

HELCOM-i konventsioon on omapärane rahvusvaheline lepe Läänemeremaade vahel. Omapärane just selles mõttes, et konventsiooniga on liitunud kõik Läänemere-äärsed riigid, kaasa arvatud Venemaa. Paraku on seda konventsiooni läbi aegade tõlgendatud natukene pehmelt, ja seda seetõttu, et ta väljendab oma mõtet soovituste kaudu. Tihtipeale on juhtunud niimoodi, et neid soovitusi võetaksegi soovitustena, mitte siduvate ettepanekutena.

Aga nagu näitab ka praegu arutatav seaduseelnõu siin saalis, on see suhtumine õnneks kõvasti muutunud ja tänapäeval võtab enamik Läänemere riike HELCOM-i konventsiooni väga tõsise rahvusvahelise leppena. Ma soovitan seda ka Eestis teha nii täna kui ka tulevikus. Kui me Läänemere problemaatikat, keskkonnaprobleemaatikat käsitleme, siis tuleks HELCOM-i lepet lugeda sõna-sõnalt ja proovida seda rakendada ka omaenda õigusaktides, omaenda tegudes.

Märgiksin siin ära, et kuigi lepe on alguse saanud reostuse vähendamise, reostuse tõrje või vältimise peatükkidest ja soovitustest, on see aja jooksul laienenud Läänemere elustikule üldisemalt, sealhulgas kalandusele, laevanduse regulatsioonidele ja merekeskkonna kaitsele laiemas mõttes. Nõnda võiks öelda, et leppest on saanud selge Euroopa sisemere ehk Läänemere kaitse konventsioon.

Üks asi, mis sellega tulevikuperspektiivi silmas pidades tuleks täna siduda, on valmidus

edasiseks tegevuseks Läänemere keskkonna kaitsel. See reostus, mis aja jooksul on merre liikunud, on seal alles – see pole sugugi kadunud nagu vits vette. Praegu me arutame näiteks võimalikke keskkonnatagajärgi, kui me oma merre midagi ehitame, olgu see siis torukujuline või postikujuline. Ühel või teisel viisil võib see mõjutada seda, mis merre on tänaseks juba kandunud. Meres on oma ajalugu ja me peame olema valmis selleks, et kui me seda ajalugu läheme segama, võib see kaasa tuua äärmiselt negatiivseid tagajärgi. Me võime ära rikkuda inimese toidu, mida me Läänemerest ammutame, ning toidu kaudu ka tervise. Rohkem seda rida jätkata pole vist mõistlik.

Teine probleem, mida HELCOM nii selgelt ei käsitle, on suurte naftaõnnetuste tõenäosus Läänemere ruumis. See probleem on tegelikult õhus, kuigi me oleme seda suutnud siiamaani vältida. Aga risk ei ole kadunud. Naftatransiidiks kasutatakse tanklaevu ja olenemata sellest, millise konstruktsiooniga need on, võivad mereõnnetustel olla nii tõsised tagajärjed, et merre võib sattuda suures koguses naftat, mis, kui me ei ole selleks valmis, võib põhjustada väga laialdasi ja pöördumatuid keskkonnakatastroofe. Õnnetused, mis on Eesti rannikul siiamaani toimunud, on tegelikult olnud ainult hoiatus, märk selle probleemi tõsidusest. Ja Eesti ei ole küll veel valmis tegelema naftaõnnetuste tagajärgedega oma rannikul.

Jaanuarikuus läks tuulega triivides Aegna juures karile üks tanker, mis õnneks ei olnud lastis ja mis õnneks ka ei purunenud, aga toonane esmane reaktsioon selle tankeri päästmisel seadis uppumisohtu meie ainukese aluse, mis oleks võinud selle õnnetuse puhul abi anda. See alus lihtsalt ei olnud tehniliselt korras.

Selline on meie tänane valmidus. Me peame kindlasti astuma konkreetseid samme, et riski vähendada või olla vähemalt valmis olukorraks, kui Läänemere keskkonnas võivad hakata toimuma suured katastroofiliste tagajärgedega keskkonnamuutused.

Veel tahaksin lisada, et inimestel on õigus seda kõike teada, mida ma siin praegu lühidalt ette kannan, mida kirjutavad lehed, mida kajastavad keskkonnamõjude hinnangute aruanded. Selles osas ei ole Läänemerega seotu sugugi korras. Mitme riigi kodanikel on ligipääs teatud merealadele suletud ja nad ei saa seal läbi viia uuringuid, mis annaks adekvaatset teavet merekeskkonna seisundi kohta, mere ja toidu ohutuse kohta.

Nii et peaks rakendama Århusi konventsiooniga määratud igaüheõigust teadmistele keskkonnaseisundist, peaks kaotama need piirangud ja piirid, mis takistavad neid teadmisi meieni toomast. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Jüssi! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Selle seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole ja me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Seaduseelnõu poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 1. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

2. Turismiseaduse muutmise seaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud turismiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Daamid ja härrad! Turismiseaduse muutmise eesmärk on täpsustada ja ajakohastada reisiettevõtja tegevusega seonduvat õiguslikku regulatsiooni, sealhulgas täpsustada reisiettevõtja tagatise kohustuse sisu, saavutamaks õigusselgus nimetatud reeglite rakendamisel.

Turismiseadus on kehtinud üheksa aastat ja selle aja jooksul on reisiteenuste osutamise valdkond oluliselt edasi arenenud. Märgatavalt on suurenenud ja mitmekesistunud reisiteenuste pakkumine, eelkõige interneti vahendusel ja seda nii reisiettevõtjate kui ka vahetult veo- ja majutusteenust osutavate ettevõtjate poolt. Seetõttu on vaja luua selgus, millal on tegemist pakettreisi müügiga ning millal müüakse eraldi majutusteenust, lennupileteid ja üksikuid reisiteenuseid.

Ka Euroopa Ühenduste Kohus on andnud tõlgendusi, millega on muu hulgas täpsustatud pakettreisi mõistet. Seetõttu on eelnõus täpsustatud pakettreisi mõistet. Muu hulgas on määratletud seaduse rakendamisel segadust tekitanud pakettreisi mõiste osa "eelnevalt kindlaks määratud reisiteenuste kogum". Vastavalt turismiseaduse §-le 15 peab reisiettevõtja, kes tegeleb pakettreiside müügiks pakkumise ja müügiga, omama tagatist. Selle sättega on siseriiklikku õigusse üle võetud Euroopa Liidu direktiivi reisipakettide, puhkusepakettide, ekskursioonipakettide kohta artikkel 7, mis sisaldab sätteid tagatise kohta, mis peab reisiettevõtjal olema, et juhul, kui reisiettevõtja ei suuda pakettreisi lepingust tulenevaid kohustusi täita. Tagatis on vajalik selleks, et juba reisil olevad inimesed saaksid pöörduda tagasi kodumaale ja et inimestele makstaks tagasi pakettreisi ostmisel tehtud sissemaksed, juhul kui pakettreis üldse ei toimugi.

Nimetatud direktiiv on harmoneeritud turismiseadusega, alates selle jõustumisest 1. märtsil 2001. Samas ei ole direktiiviga kehtestatud ühtseid reegleid tagatise nõude rakendamiseks, vaid on jäetud liikmesriikide otsustada, milliseid meetmeid ja millises mahus nad rakendavad.

Kehtiva turismiseadusega sätestatud tagatisega seonduvad üldised põhimõtted on valdavalt end praktikas õigustanud. Siinjuures tuleb aga arvestada asjaoluga, et aastatega on turismiturg edasi arenenud ja turismiteenused muutunud mitmekesisemaks: reisiettevõtjate pakutavate teenuste valik on kõvasti laienenud. Samas on reisiettevõtjate tegevus nii pakettreiside koosseisu kuuluvate reisiteenuste kogumi pakkumisel kui tegevusmahtude osas väga erinev. Kahjuks tuleb ka tõdeda, et üldise majanduslanguse tingimustes on juhtumeid, kui reisiettevõtja on maksejõuetuse tõttu lõpetanud oma tegevuse, jättes sealjuures täitmata pakettreisi müügil tarbija ees võetud kohustused. Seetõttu on selles teie ette toodud eelnõus täpsustatud tagatisega seonduvat regulatsiooni. Täiendatud on tagatisega kaetavate kohustuste loetelu lunastamata pakettreiside kinkekaartide eest tasu tagastamisega. Tagatistega seonduvate kohustuste muutmisel lähtuti põhimõttest, et reisiettevõtja peab ise oma tegevust planeerima ja hindama, sealhulgas ka võimalikke riske, et jääda õiguskuulekaks ka makseraskustesse sattumise korral. Samuti oli tingimuseks leida selline lahendus, et oleks tagatud turismisektori ettevõtluse jätkusuutlikkus. Tagatisega seonduvad kohustused ei tohi olla õiguspäraselt tegutsevale ettevõtjale liiga koormavad ja ebaproportsionaalsed, aga need peavad tagama reisiettevõtja kohustuste täitmise tarbija ees.

Tagatiste määrade ümbervaatamise käigus analüüsisime koostöös Eesti Turismifirmade Liidu ja Tarbijakaitseametiga reisiettevõtjate tegevuse olukorda, hindasime reisiettevõtjate erinevate tegevusaladega seotud riske, sealhulgas seda, millised on reisiettevõtjate võetud kohustused, kui pikaks perioodiks kohustused võetakse ja muud sellist. Eelnõu väljatöötamisel analüüsisime ka juhtumeid, kus reisiettevõtja müüs pakettreise kuni pankrotiavalduse esitamisele eelnenud päevani, hoiatamata inimesi selle eest, et ei suuda pakettreisi müügiga võetud kohustusi täita. Sellised asjaolud viitavad selgelt reisiettevõtja pahatahtlikule käitumisele ning soovile tarbijaid kahjustada. Sääraste olukordade vältimiseks tuleb kehtestada tagatise määr, mis kataks reisiettevõtja tegevuse igal ajahetkel. Sellega kaasneks aga vastava teenuse seaduskuulekate osutajate tegevuse lõpetamine, mis ei ole mõeldav ei tarbija ega ettevõtluse seisukohalt. Niisugust olukorda ei saa seada tingimuseks tagatise piirmäära kehtestamisel õiguskuulekalt tegutsevale ettevõtjale.

Tagatisega seonduva regulatsiooni analüüsi ja arutelu tulemusena ei muudetud regulatsiooni üldisi põhimõtteid, vaid täpsustati ja ajakohastati reisiettevõtja kohustuse määra erinevatel tegevusaladel tegutsemise korral, mis peaks õiguskuulekalt tegutseva reisiettevõtja maksejõuetuse korral katma reisiettevõtja kohustused tarbija ees. Siinjuures täpsustati ka vastava reisiettevõtja tegevusalade liigitust. Tarbijakaitse aspektist on reisiettevõtja tegevus muudetud tarbijale läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks, et tarbijal oleks võimalik pakettreisi ostu otsuse tegemisel hinnata riski, mis võib tema planeeritava reisiga kaasneda. Selleks on majandustegevuse registris reisiettevõtja registreeringus sisalduvat teavet täiendatud.

Kui te eelnõu seadusena vastu võtate, siis on seaduse rakendamiseks reisiettevõtjale ette nähtud kolmekuuline tähtaeg, et viia majandustegevuse registri registreeringus sisalduvad

andmed vastavusse selle seadusega sätestatud muudatustega. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Austatud minister! See on kindlasti väärt eelnõu, kui pakettreisi ostnud ei jää enam kuskil Egiptuses lageda taeva alla või mis iganes. Aga kas see kaitseb ka reisijaid, kes on ostnud pileti tavalisele liinilennule? Neid liinilende tegevaid lennufirmasid ei ole ka vähe, kes on pankrotti läinud, ja inimesed on jäänud lageda taeva alla. Kas see eelnõu kaitseb ainult pakettreisi ostnud inimesi või laieneb see ka liinilendudele?

Juhan Parts

See eelnõu tegeleb konkreetselt turismiseadusest tuleneva regulatsiooniga, kus on tegemist n-ö korraldatavate reisidega. Turismiseadus ei reguleeri lennuettevõtjate vahetut müüki kui transporditeenuse osutamist. Nii et ennekõike on tegu pakettreisi mõiste täpsustamisega, mida elu ise on nõudnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Ma olen teiega nõus, kahtlemata on elu seda nõudnud. Samas võiksid olla kuidagimoodi kaitstud ka nende reisijate huvid, kes kasutavad tavalisi liinilende. Lageda taeva alla jäämine on nendegi puhul sama kurb situatsioon. Selle eelnõu kohta on rida muudatusettepanekuid nii turismifirmade liidult kui ka kaubandus-tööstuskojalt. Enamikku nendest pole arvestatud ja argumendid on siin ka kirjas. Aga mis te arvate, ehk tasuks mõnda asja selle eelnõu menetlemise käigus veel arutada? Äkki on mõningaid muid aspekte, mida turismiseadust menetledes peaks lahkama? Siin on keskendutud ühe konkreetse probleemi, pakettreisidega seotu lahendamisele, aga lähtuvalt majanduse olukorrast võiks arutada muidki tahke.

Juhan Parts

Ma arvan, et kõik ettepanekud on teretulnud. Kui on muidki teemasid, mis puudutavad turismi ja on kuidagi seadusandlusega seotud, siis ootame ettepanekuid. Kui mingid regulatsioonid tõepoolest takistuseks on, siis soovime alati paindlikult reageerida.

Kommentaariks aga niipalju, et mis puutub tavalisse mingi lennufirma lennupiletisse, siis meil on ju lennundusseadus. Meil kehtivad võrdlemisi põhjalikud regulatsioonid, ja need pole mitte ainult Eesti omad, vaid tulenevad ka Euroopa ja laiematestki rahvusvahelistest kokkulepetest, mis puudutavad reisija õigusi. Muide, need teemad ongi praegu üleval, Euroopa lennunduse üle on olnud palju arutelusid. Ennekõike on jutuks reisija õiguste kaitse kõikvõimalike lennureisiga kaasneda võivate ekstsesside korral. Te tõite näiteks, et lennureis jääb ära ettevõtte pankrotistumise tõttu. Jäin selle peale mõtlema, kas ma ise oskan mõnda niisugust lennufirmat nimetada.

Jah, probleeme tekib tõenäoliselt iga pankroti korral, aga oluline on keskenduda lennureisija kaitse küsimuste puhul eri aspektidele. Just sellele ma kutsungi teid üles ja selle kallal me töötame ka ministeeriumis. Praktikat on ju lennundusturul valitseva konkurentsi tingimustes väga mitmesugust. Mitme ka meie piirkonnas tegutseva ettevõtte kohta on olnud õige palju erilaadseid kaebusi, millest on selgunud, et inimene on lennufirmade jaoks vaid mingi mutrike. Nende tegevuses on üsna palju kaootilist. Nii et see on igal juhul teema, mille puhul meil tuleb reisivate inimeste kaitse peale rohkem mõelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud minister! See seaduseelnõu on väga hea ja tore, et sellise asjaga on vaeva nähtud. Aga mis puutub tagatistesse ja vastavatesse arvudesse, siis ma olen mõne ettevõtjaga rääkinud ja nad arvavad, et need tagatised on väikesed. Minu küsimus on: võib-olla te täpsustaksite, kellega koos arutades pandi paika just need arvud, mis siin kirjas on? Ning vahest suudate täpsustada ka seda, et üks on pakettreisi müüja, aga meil on turul kujunenud olukord, kus on ka vahendajaid väga palju, kuidas see vahendajatele mõjub? Meile tundub, et pakutud

tagatised on väikesed, need võiksid olla suuremad.

Juhan Parts

Arutame seda! Ma rääkisin ka oma ettekandes, et me otsime seda tasakaalupunkti. Peame ju arvestama ka seda, et suuremad tagatised tähendavad lisakoormust ka väga vastutustundlikult majandavale reisiettevõtjale ja lõppkokkuvõttes väljendub see inimeste jaoks kallimas reisi hinnas, mis ei ole sugugi mitte positiivne. Samas me peame nõudma, et oleks olemas tagatisfond, kust saaks vajadusel raha võtta. Teisisõnu: meie pakutu on keskpunkt ja neid arve võib ekspertidega veel arutada. Seni oli arutellu väga konstruktiivselt kaasatud põhiliselt turismifirmade liit. Juhin teie tähelepanu asjaolule, et me ka nende tagatismäärade puhul suurendame praegu kehtivaid tagatismäärasid oluliselt. Nii et tagatise maht kasvab tarbija seisukohalt märgatavalt. Väga suurt lisakoormat korralikult tegutsevatele ettevõtetele panna ei saa.

Kogu see asi tuleb seega mitu korda läbi mõelda. Mul on siin olemas ka asjaomased arvud, aga ma ei hakka nendele praegu aega kulutama, kuna Riigikogu päevakord on tihe. Need arvud näitavad, kuidas Euroopas on tagatisfondide probleem lahendatud. Mul on andmed Leedu, Soome, Suurbritannia, Rootsi, Hollandi ja Itaalia kohta – nende vastavad arvud ja kuidas üks või teine tagatisfond toimib.

Te hakkasite siin millegi peale naerma, ma loodan, et mitte minu vastuse peale. Igatahes soovin teile pärast selle seaduse vastuvõtmist meeldivaid pakettreise!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Nalja tegi meile see, kui te ütlesite, et Riigikogu päevakord on väga tihe. Aga mulle meeldis teie vastus eelmisele küsimusele, kus te juhtisite tähelepanu, et vastutustundlike, ausate, ettenägelike ja peremehelikult tegutsevate firmade puhul võib tagatis tekitada ülemäärast koormust. Praegu ma näen, et ma olen viimane küsija, seepärast pärin ministrilt järgmist. Lisaks turismindusele on veel üks valdkond, kus peaksid olema palju suuremad tagatised ja palju suurem kindlus tellijal ja tarbijal. See on ehitusvaldkond, kus alalõpmata selgub, et ehitaja või allettevõtjad on maksejõuetud ja kogu asi jookseb ummikusse. Kas teil on plaanis samasuguseid tagatisi rakendada ka teistes valdkondades? Aitäh!

Juhan Parts

Eri majandusvaldkondades on tagatised eripärased – maandada tuleb erinevaid riske. Ehitusvaldkonnas on need natuke teistsugused. Neid võivad kõik rakendada, riik rakendab tellijana põhiliselt teatud pangagarantiid. Seda esiteks. Teiseks, kindlasti hästi läbimõeldud n-ö referentsipoliitika, et maksejõuetud ettevõtted ei võidaks avalike ehitushangete konkursse.

Kui ma räägime aga eraettevõtte ja eraisiku vahelistest suhetest, siis Tarbijakaitseameti prioriteetide hulgas on see kindlasti üks teema ja võib-olla me käivitame konkreetse tarbijakaitse praktika mõjul ka mingisuguseid seadusandlikke algatusi. Praegu ma pigem näen, kuidas kehtib see eesti vanasõna, et loll saab ka kirikus peksa. Inimesi tuleb kutsuda üles ükskõik millist lepingut sõlmides kasutama tervet mõistust ja ettevaatlik olema. Ka detailid tuleb alati läbi rääkida. See kehtib nii korteriremondi kui ka majaehituse puhul. Kõike võib ette tulla ja küllap see näitaks ühtepidi ka meie kõrget kultuuritaset, kui me suudame korralikke lepinguid sõlmida, isegi kui need on väikese mahuga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Riigikogu tihedast töögraafikust rääkides jäi Arvo Sarapuu küsimuse teine pool vastamata, aga selle teema on päris huvitav. Turul on tõesti tekkinud niisuguseid vahendajaid, kes suhtlevad kliendiga ja võtavad talt tellimuse vastu, aga tegelikult annavad selle edasi ühele, teisele või kolmandale turismifirmale. Klient aga suhtleb ainult vahendajaga. Kuidas selle seaduse järgi nende vahendajate üle kontroll saavutatakse?

Juhan Parts

Ma soovitan analüüsida ka juba kehtivat seadust ikkagi reisiettevõtja mõistest lähtudes.

Ei saa olla, et keegi lihtsalt vahendab mingit teenust, olemata Eesti inimeste jaoks reisiettevõtja. Tavatähenduses on ta kindlasti reisiettevõtja – paljud kaubamärgid on meile tuntud, nad ju omakorda vahendavad mingeid teistel turgudel pakutavaid teenuseid. Selles mõttes mingisugust lihtsalt vahendajat, kes deklareerib, et ma olen täiesti eraldi tegija, ma ei ole reisiettevõtja – sellist asja ei saa olla.

Kui meil on tekkinud seltskond, kes tegutseb poollegaalselt, siis me peaksime veel kord arutama sedasama Imre Sooääre ideed või midagi muud täpsustama, et vaataks korra reisiettevõtja mõiste üle. Reisiettevõtja puhul kehtib nõue, et ta peab ennast registreerima majandustegevuse registris. Nende andmeid me täiendame. Iga inimene, kui ta tellib kellegi käest midagi, saab internetist väga kergelt vaadata, kellega on tegemist, kui kaua ettevõtja on tegutsenud, kas kõik andmed on adekvaatsed. See on esmane garantii. Inimesed võiksid kasutada võimalusi, mida internet ja riigi registrid pakuvad. Kui turule tuleb näiteks aktsiaselts Kallo ja ütleb, et ma vahendan mingisugust väga tõsist reisifirmat, siis tasuks vaadata, kas üldse selline aktsiaselts on olemas. Ei maksa kohe kusagile keldrileti taha minna raha viima. See on põhireegel. Ma ei pidanud muidugi silmas lugupeetud härra küsijat, lihtsalt kasutasin näite toomiseks sellist teoreetilist ettevõtte nime.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Palun, mis on, lugupeetud Imre? Repliik? Palun!

Imre Sooäär

Kuna mu nime nimetati, siis ma kasutan võimalust öelda, et härra Kalev Kallo jutuks võetud vahendaja on siin eelnõus täiesti olemas. Tasub läbi lugeda.

Esimees Ene Ergma

Repliigid on ette nähtud läbirääkimiste juures. Palun, Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas käesolevat eelnõu 9. märtsil. Tahan paari sõnaga veel kommenteerida tagatiste teemat, mille minister juba väga hästi ette kandis. Kui te vaatate seaduseelnõus toodud tagatiste määrasid, siis sinna on kirjutatud selline sõnapaar nagu "mitte vähem". Otse loomulikult kohustab praegune seadus kõiki reisiettevõtjaid registreerima oma müügikäibed, need deklareerima ja nende suurusest lähtuvalt paika panema need tagatise normid, mida nad riskide maandamiseks vajalikuks peavad. Siin on kirjas miinimumnormid ja me arvame koos eelnõu algatajaga ning turismiettevõtete liiduga, et need vastavad reaalsusele ega pane ettevõtjatele ülemääraseid lisakohustusi ega tee sel moel kogu teenuse hinda põhjendamatult kalliks.

Majanduskomisjoni istungil esitati üks küsimus ja see puudutaski seda, kas kõik ettevõtjad suudavad neid kohustusi täita. Mille peale minister kinnitas, et asi on ettevõtjatega kokku lepitud ja normid peaksid vastama valitsevale olukorrale.

Eelnõu on vajalik ja lähtub tekkinud probleemidest. Seepärast tegi majanduskomisjon ettepaneku tuua eelnõu täna suurde saali, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks üks nädal. Seega ootame paberile pandud häid mõtteid 24. märtsil kella 12-ks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jüri Tamm! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Määran eelnõu 677 kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 24. märtsi kell 12. Eelnõu esimene lugemine on lõppenud. Ka meie istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 14.41.

Istungi kestus 1 tund ja 41 minutit.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 18. märts 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) kolmas lugemine

2. Liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (673 SE) teine lugemine

3. Erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (516 SE) teine lugemine

4. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kaheksanda töönädala neljapäevast istungit. Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma kutsun kõnepulti kolleeg Urmas Reinsalu.

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esinaine! Austatud Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjoni nimel annan üle ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu algatamise otsustas sotsiaalkomisjon konsensuslikult. See oli tingitud mitmest asjaolust. Esiteks on nii õiguskantsler kui ka mitmed ministeeriumid leidnud, et kehtiv ravimite juurdehindluse piirmäärade menetlus ja õiguslik korraldus on vastuolus põhiseadusega, ja selle pikalt väldanud põhiseadusvastasuse likvideerimiseks ongi see samm vajalik. Teiseks lähtus komisjon eelnõu algatamise otsust tehes sellest, et Sotsiaalministeeriumi ja Justiitsministeeriumi esindajate kinnitusel ei tohiks eelnõu käimasolevas kohtumenetluses riigi positsioone kuidagi halvendada. Kolmandaks lähtus komisjon konsensuslikku otsust tehes sellest, et ravimite hinnad haigekassa ja tarbijate jaoks ei tohiks tõusta. Eelnõu järgi peaksid ravimite hinnad aasta arvestuses haigekassa jaoks vähenema kokku arvestuslikult 12 miljonit krooni ja tarbijate jaoks 1 miljon krooni. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Üheksa Keskerakonna fraktsiooni liiget, keda ma siin esindan, küsivad regionaalminister Siim Valmar Kiislerilt informatsiooni uue trendi kohta Eesti ühiskonnas, mis väljendub selles, et Riigikogu liikmed suunatakse maavanema positsioonile. Sellega kaasnevalt on meil härra Kiislerile kuus küsimust. Loodame, et härra Kiisler neile kiiresti vastab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui eelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan arupärimise otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Olen edastanud 21 Riigikogu liikme arupärimise peaminister Andrus Ansipile, üheksa Riigikogu liikme arupärimise kultuuriminister Laine Jänesele ja seitsme Riigikogu liikme arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Veel üks teade. Palun tähelepanu! Täna, kümme minutit pärast täiskogu istungi lõppu kutsub majanduskomisjon kokku erakorralise koosoleku komisjoni tööruumides. Teatele on alla kirjutanud komisjoni esimees Urmas Klaas.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

1. Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 643. Palun hääletada!

Poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

2. Liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (673 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab õiguskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua esimees! Head ametikaaslased! Eelnõu 673 esimene lugemine toimus siin saalis 17. veebruaril ja pärast esimest lugemist ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Õiguskomisjon arutas eelnõu 8. ja 11. märtsil. Istungitel viibisid külalistena Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Einar Hillep, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Priit Heinsoo, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kvaliteedi infrastruktuuri talituse juhataja Ingrid Tavits, Tallinna Transpordiameti jurist Talvo Rüütelmaa ja Tehnilise Järelevalve Ameti tehnikaosakonna juhataja asetäitja Priit Poschlin. Lisaks olime palunud eelnõu kommenteerida liiklusteemadega tegeleval advokaadil Indrek Sirgil, kes oma mõningad tähelepanekud eelnõu kohta meile ka saatis. Olime palunud esitada Tallinna Transpordiametil arvamuse selle kohta, kuidas kirjalik hoiatamismenetlus praktikas toimib, kuna teatavasti on Tallinna Transpordiamet seda menetlust juba ligi aasta jooksul parkimiskorra rikkumiste puhul rakendanud. Tallinna Transpordiamet oma märkused ka esitas ning nende esindaja oli, nagu ma eelnevalt ütlesin, õiguskomisjoni istungil kohal.

Seega oli komisjonis arutatud teemadering tegelikult tunduvalt laiem kui see, mis kajastub muudatusettepanekute loetelus kolme muudatusettepanekuna. Nii näiteks arutasime lisaks hoiatamismenetluse senisele rakendus praktikale komisjonis ka seda teemat, mille olid tõstatanud koos Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Siseministeerium. Probleem seisnes selles, et Riigikohtu viimase aasta otsustega on terve hulk kiiruskaameraid tõstetud n-ö riiulile, kuna neid ei ole tehnilistel põhjustel võimalik kasutada. Õiguskomisjon tegi nendele ministeeriumidele ettepaneku seda teemat täiendavalt analüüsida ja esitada vajaduse korral ettepanekud majanduskomisjoni menetluses oleva liiklusseaduse tervikteksti kohta.

Muudatusettepanekud on kõik algatanud komisjon ja algne initsiatiiv nende algatamiseks on tulnud ministeeriumidelt, eelkõige Siseministeeriumilt ja Justiitsministeeriumilt. Muudatusettepanekuid on seletuskirjas põhjalikult kommenteeritud ja ma ei hakka neist praegu detailselt rääkima.

Menetluslikud otsused: teine lugemine tänasel istungil lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis kolmas lugemine viia läbi 7. aprillil. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erik Salumäe! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Seaduseelnõu kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut ja kõik nad on esitanud juhtivkomisjon, see tähendab, et neid on täielikult arvestatud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 673 teine lugemine on lõpetatud.

3. Erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (516 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab põhiseaduskomisjoni algatatud erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Head kolleegid! Soovin kõigile ülehomseks kena kevade algust! Põhiseaduskomisjon otsustas seda eelnõu komisjonis teiseks lugemiseks ette valmistada neljal istungil. Lõppkokkuvõttes jõudsime üksmeelselt niikaugele, et meil on ettepanek selle eelnõu menetlemine täna Riigikogus korra veel katkestada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks meie soovil 1. aprill ja see võiks olla kell 15. Nii et aega oleks kümme tööpäeva.

Muudatusettepanekuid selle eelnõu kohta esitasid meie head kolleegid Isamaa ja Res Publica Liidust, kelle ettepanek oli, et erakondade juhatused ei esitaks andmeid oma erakonna liikmete kohta mitte nii, nagu eelnõu ette nägi, iga kuu, vaid teeksid seda kaks korda aastas. Komisjon lõppkokkuvõttes otsustas konsensuslikult, et see võiks toimuda igas kvartalis, ja me arvestasime seda ettepanekut sisuliselt.

Oli ettepanek selle kohta, et edaspidi peaks peetama arvestust ka selle üle, milline kodakondsus on erakonna liikmetel. Me peame siin muidugi silmas Euroopa Liidu kodakondsust. Meie põhiseaduse järgi võivad erakondadesse kuuluda ainult Eesti kodakondsusega isikud, kuid pärast meie Euroopa Liiduga liitumist me täiendasime põhiseadust ja sellest tulenevalt on nüüd võimalus meie erakondadesse kuuluda ka teistel Euroopa Liidu kodanikel. Sellise infoliidese tegemine pidi võtma aega, et saaks kõike kontrollida, ja seetõttu on meil ettepanek, et seadus hakkaks kehtima uuest aastast.

Muudatusettepanekute kohta tahan öelda ka seda, et täiendavalt esitasid meile muudatusettepaneku head kolleegid roheliste fraktsioonist, kelle ettepanek oli, et erakonna võiks registreerida, kui on vähemalt 300 liiget. Praegu on see arv 1000, nii on see juba aastast 1994. Komisjon seda seisukohta ei toetanud ja päris mitmel põhjusel. Esiteks see, et see eelnõu ei käsitle selle teemaga seonduvat. Teiseks olime seda meelt, et see arv 1000 ei ole mitte niisama laest võetud, vaid see on niisugune arv, mis on seotud just nimelt isikute arvuga riigis ja tuleneb võrdlusest rahvaarvuga. Eelkõige Soome ja Rootsi näidetel on see välja toodud. Kolmandaks oli meil seisukoht, et erakonnad moodustatakse eelkõige poliitilise töö tegemiseks parlamendis ja erakonnad peavad olema selles mõttes jätkusuutlikud. Me ei pea otstarbekaks asuda juba väljakujunenud tugevate erakondadega riigi väikeerakondadeks killustamisele. Seda oleks võinud arutada mituteist aastat tagasi, kui see võis olla arutelu all olev küsimus.

Ütlen muudatusettepanekute kohta veel seda, et Erakonna Eestimaa Rohelised ettepanek ei kuulu siin saalis täna hääletamisele, sest ta sai vaid ühe poolthääle. See on muudatusettepanek nr 4. Muudatusettepaneku nr 5 tegi põhiseaduskomisjon. Siin on jäänud meil märkimata, et komisjon tegi selle ettepaneku ja ta ka arvestas seda täielikult. Üks sõna on siit vahelt ära jäänud.

Aga nagu ma ütlesin, töö selle eelnõuga käib edasi ja ma usun, et eelnõu saab tüki maad paremaks, kui ta praegu on. See on praegu kõik.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Seaduseelnõu kohta on kuus muudatusettepanekut. Esimese on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Teise ettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on ettepanekut sisuliselt arvestanud. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, on täielikult arvestatud. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja see ettepanek ei kuulu hääletamisele. Viienda ja kuuenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon ja ettepanekut on täielikult arvestatud.

Kuna põhiseaduskomisjon on teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada, siis

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 1. aprillil kell 15. 1. aprill on pühade-eelne päev, seetõttu on tööpäev kolm tundi lühem ja sellest ka see erinevus.

Seaduseelnõu 516 teine lugemine on katkestatud.

4. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks on juba kõnepuldis Riigikogu liige Marko Mihkelson.

Marko Mihkelson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel tutvustada algatajate nimel Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nagu esimees juba viitas, on selle seaduseelnõu algatanud kõik Riigikogus töötavad fraktsioonid.

Teatavasti jõustus eelmise aasta 1. detsembril Lissaboni leping. Pärast pikki arutelusid leppisid liikmesriigid kokku ja ratifitseerisid uue leppe, mis annab ka liikmesriikide parlamentidele võimaluse oma tööd ajakohastada, selleks et paremini osaleda Euroopa Liitu puudutavas otsustusprotsessis. Kõige täpsemini räägib sellest uue, muudetud leppe artikkel nr 12. Põhimõtteliselt sätestab see riikide parlamentide võimaluse viia läbi subsidiaarsuskontrolli Euroopa Liidus kavandatavate seadusandlike aktide eelnõude üle või ka avaldada oma vastumeelt juba vastuvõetud seadusandlike aktide suhtes.

Pärast Euroopa Liidu uue leppe jõustumist kutsus Riigikogu juhatus kokku töörühma, kuhu kuulusid esindajad igast Riigikogu fraktsioonist. Selle töörühma töö tulemusel sündis see eelnõu, mida ma siin lühidalt tutvustan. Ma tuletan meelde, et viimati analüüsis Riigikogu põhjalikumalt Euroopa Liiduga seonduvat ja just nimelt parlamendi rolli otsustusprotsessis vahetult enne meie liitumist Euroopa Liiduga, 2003. aasta lõpul tehti seda tööd ja 11. veebruaril 2004 võttis Riigikogu vastu kodukorra seaduse muutmise seaduse, mille alusel on viimased viis aastat, täpsemini öeldes varsti juba kuus aastat, meie parlament Euroopa Liidu otsustusprotsessis töötanud. Nii Euroopa Liidu asjade komisjoni kui ka teiste komisjonide töökogemus on näidanud, et toona vastuvõetud otsused olid ettenägelikud ja see protsess on olnud kõigiti hinnatav. Eelmisel aastal Euroopa Liidu asjade komisjon vaagis esimest viit aastat Euroopa Liidus, kaasa arvatud Riigikogu rolli. Peab ütlema, et need muudatused ja need otsused, mis me tegime kuue aasta eest, on tänaseni pädevad ja aitavad kindlasti Riigikogul ennekõike rahvuslikus otsustusprotsessis väga otsesel määral kaasa rääkida.

Lissaboni leping ja sellest tulenevad sätted annavad meile võimaluse kujundada oma kodu- ja töökorda selliste muudatuste kaudu, mis võimaldavad meie parlamendil otsesuhtlust Euroopa Liidu institutsioonidega.

Selle muudatusettepaneku, õigemini, seaduse muutmise seaduse eelnõu sisuks on ennekõike kolme momendi arvestamine ning sätestamine meie kodu- ja töökorras. Need kolm olulisemat momenti, mida see seaduse muutmise seaduse eelnõu sätestab, on järgmised. Esimene puudutab subsidiaarsuskontrolli seadusandliku akti eelnõu puhul. Meie pakutud sõnastus ja menetlusprotsess, mis loomulikult lähtub Lissaboni leppes kindlaksmääratud ajaraamistikust, võimaldab Riigikogul võtta vastu põhjendatud seisukohti, juhul kui Euroopa Liidu seadusandliku akti eelnõu ei ole kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega. Teine oluline moment, mida eelnõu meie kodu- ja töökorda lisab, on võimalus esitada hagi Euroopa Liidu Kohtule, kui Riigikogu leiab, et vastuvõetud Euroopa Liidu seadusandlik akt on vastuolus subsidiaarsuse põhimõttega. Kolmas oluline valdkond, mis on eelnõus sätestatud, on Riigikogu vastuseisu väljendamise võimalus nn sillaklausli suhtes ehk siis, kui Euroopa Liidu tasandil otsustatakse muuta ühe või teise seadusandliku akti vastuvõtmise korda.

Nende arutelude käigus, mida töörühm pidas seaduseelnõu ette valmistades, olid seisukohad üldiselt kattuvad. Peaasjalikult väljendus selles töös Riigikogus kohane konsensus-

lik hoiak Euroopa Liitu puudutavates küsimustes. Küll aga oli üks teema, mis tõenäoliselt tõstatub ka nüüd menetlusprotsessis. See on küsimus subsidiaarsuskontrolli või subsidiaarsuse põhimõtte järgimise menetlusest. Praeguses eelnõus on sätestatud Euroopa Liidu asjade komisjoni n-ö filtriroll. Töörühmas seaduseelnõu ette valmistades rõhutas eeskätt Keskerakonna fraktsioon, et ehk võiks olla algataja roll, erinevalt praegu eelnõusse kirjutatust, et see on Euroopa Liidu asjade komisjonil, ka kõigil teistel Riigikogu komisjonidel. Miks eelnõu algatajad või töörühma eksperdid hindasid Euroopa Liidu asjade komisjoni n-ö filtrirolli vajalikkust just nimelt siin? Eelkõige rõhutati lühikest menetlusprotsessi. Teatavasti annab Lissaboni leping meile võimaluse subsidiaarsuskontrolli teha kõigest kaheksa nädala jooksul. Tõsi, august on sellest protsessist ametlikult välja jäetud, aga ikkagi, menetlus kaheksa nädala jooksul, kusjuures sinna hulka peab kuuluma arvamuse küsimine Vabariigi Valitsuselt, eeldab teema küllaltki intensiivset käsitlemist. Nagu eelnõu viitab, on see otsustusprotsess erinev Riigikogus üldiselt tavaks olevast otsuse eelnõu menetlemisest. Menetletakse ainult ühel lugemisel ja eelnõu üleandmisel määratakse ka muudatusettepanekute esitamise tähtaeg.

Kui vaadata praegu meie kuue aasta kogemust, aga ka laiemalt Euroopa Liidus viimastel aastatel toimunut just nimelt selles valdkonnas, subsidiaarsuskontrolli koha pealt, siis võib loomulikult öelda, et nimetatud seadusmuudatused sätestavad meile võimaluse, kuid seda võimalust kasutatakse tõenäoliselt küllaltki harva. On täiesti selge, et Euroopa Liidu praeguses otsustusprotsessis nii Euroopa Komisjon kui ka teised institutsioonid, kes töötavad välja seadusandlike aktide eelnõusid, püüavad kahtlemata selle protsessi kõige esimeses faasis välistada vastuolu liikmesriikide ja ühenduse vahel. Tõsi, viimastel aastatel on siiski olnud juhtumeid, kui ühe või teise riigi parlament on esitanud oma negatiivse arvamuse ühe või teise seadusandliku akti eelnõu kohta, aga need on olnud pigem üksikud juhud. Selles suhtes meie kodu- ja töökorra seadusesse kavandatav muudatus väga põhimõtteliselt meie igapäevatööd ei muuda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marko Mihkelson! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma kutsun kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde.

Väino Linde

Auväärt istungi juhataja! Auväärt kolleegid! 8. märtsil valmistas põhiseaduskomisjon seda eelnõu ette esimeseks lugemiseks. Nii nagu tänagi, andis algatajatepoolse töögrupi juhataja, meie hea kolleeg Marko Mihkelson väga põhjaliku ülevaate selle eelnõu algatamise vajalikkusest ja nendest seisukohtadest ning see ülevaade oli sama põhjalik nagu tänagi. Põhiseaduskomisjon soostus nende seisukohtadega ja täiesti üksmeelselt, konsensuslikult otsustasid kõik kohal olnud põhiseaduskomisjoni liikmed selle eelnõu esimese lugemise lõpetamise kasuks ja selle kasuks, et seda teha just nimelt tänasel Riigikogu istungil. Palusime määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprill kell 6 õhtul. Möönsime sealjuures, et selle eelnõu edasise menetlemise käigus võivad eri fraktsioonid esitada eelnõu kohta täiendusi. Kas Euroopa Liidu asjade komisjon peaks olema subsidiaarsusprintsiibi rikkumise menetluse puhul n-ö filtriks või ei peaks? Aga see on juba edasiste arutelude koht. Praegu olid küll kõik kohalolijad seda meelt, et toetada esimesel lugemisel niisugust teksti, nagu meie laudadele jagatud on. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määran eelnõu 697 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 5. aprilli kell 18. Eelnõu 697 esimene lugemine on lõpetatud.

Me oleme ammendanud tänase päevakorra, see tähendab, et istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 10.30.
Istungi kestus 30 minutit.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 22. märts 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine
1. Arupärimine valitsuse meetmete kohta töötute raske olukorra leevendamiseks (nr 365)
2. Arupärimine olukorra kohta tööturul (nr 371)
3. Arupärimine täiendavate otsetoetuste seose kohta tööhõivega (nr 373)
4. Arupärimine OÜ Elering laenuskeemi kohta (nr 374)
5. Arupärimine programmi "Igale lapsele lasteaiakoht" kohta (nr 376)
6. Arupärimine prügimajanduse rahastamise ja korruptsiooni kohta (nr 383)
7. Arupärimine hambaravi kohta (nr 368)
8. Arupärimine Keila haigla kohta (nr 369)
9. Arupärimine ravimihindade kohta (nr 377)
10. Arupärimine sotsiaalmaksu laekumise ja kasutamise kohta (nr 388)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu üheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg eelnõusid ja arupärimisi üle anda. Ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu: omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; kaugkütteseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts; karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang; Riigikogu otsuse "Eesti julgeolekupoliitika alused" eelnõu, eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Paet. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatuse nimel olen vastu võtnud neli seaduseelnõu. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Lugupeetud kolleegid! Nüüd mõned teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud juhtivkomisjonid: Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 17. märtsil algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; maaelukomisjoni s.a 17. märtsil algatatud riigivaraseaduse § 102 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on maaelukomisjon; sotsiaalkomisjoni s.a 18. märtsil algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon.

Olen edastanud üheksa Riigikogu liikme arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Lugupeetud kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Palun veel kord tähelepanu! Kultuurikomisjon teeb juhtivkomisjonina ettepaneku jätta selle nädala teisipäevasest päevakorrast välja punkt 4, eelnõu 669 esimene lugemine. Juhatus nõustus selle ettepanekuga.

Lugupeetud kolleegid! Koos selle parandusega panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

Head kolleegid! Riigikogu juhatusele on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanek, et juhul kui eelnõu 652 teise lugemise arutelu jääb homsel istungil istungi aja lõppemise tõttu pooleli, siis kutsuks Riigikogu esimees homseks, s.a 23. märtsiks kella 18-ks kokku Riigikogu täiskogu täiendava istungi, mille päevakorras oleks eelnõu 652 teise lugemise arutelu jätkamine. Riigikogu juhatus ettepaneku suhtes konsensust ei saavutanud. Seega panen Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 16 lõike 4 kohaselt selle küsimuse täiskogus hääletusele. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Loomulikult on seoses sellega küsimusi. Esimene küsimus on see, et põhjus ei ole väga veenev. Mis alust on juhatusel kahelda, et me ei suuda teist lugemist homme lõpetada? Te panite selle eelnõu möödunud nädalal päevakorda ja järelikult pidite sellega arvestama. Mis siis vahepeal juhtunud on?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Ain Seppik! See on tingimuslik. Mis on põhjus? Riigikogu juhatust on teavitatud ja ma tean, et see on väga tõsine küsimus, mida tahavad väga põhjalikult arutada nii opositsiooni kui ka koalitsiooni kuuluvad Riigikogu liikmed. Kui me vaatame, kui palju on muudatusettepanekuid, siis näeme, et selle punkti aruteluks on ilmselt vaja küllaltki palju lisaaega. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! See teeb muidugi rõõmu, et te tahate koos koalitsiooniga siin õhtutundidel seda asja arutada, sest varem on see võimatu, kuna komisjonid peavad homme töötama ilma lõpptähtaega määramata, aega läheb nii palju, kui läheb. Kuid nüüd selle etteteatamise kohta. Te teadsite, et ma seda küsin, sest ma küsin seda alati. Kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõige 3 näeb ette, et teatatakse massiteabevahendite kaudu vähemalt kolm päeva enne täiendava istungi toimumist. Muidugi, kaalukate põhjuste olemasolu korral võite te seda tähtaega lühendada. Kas te võiksite ka seekord nende kaalukate põhjuste kohta meile selgitusi anda, sest siin peavad olema väga kaalukad põhjused?

Esimees Ene Ergma

Ma annan teile selgituse. Tõepoolest, selle seaduseelnõu arutelu nõuab väga põhjalikku arutelu ja väga pikka aega, muidu ei jõua me ... Oot-oot-oot, üks moment! Vaadake edasi! Muidu ei jõua me läbi selle nädala päevakorda. Pealekauba, ma ütlen veel üks kord: kuna juhatuses me ei jõudnud konsensusele, siis otsustab seda praegu Riigikogu. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Tegelikult seaduse järgi Riigikogu ei otsusta, kas kutsuda kokku täiendavat istungit või mitte, seda otsustate teie ametiisikuna üksinda. Riigikogu juhatus võib päevakorraküsimuses otsustada midagi, mida hakkame ka meie siin otsustama. Meie tegelikult ei saa siin midagi öelda, kas te kutsute kokku või mitte, see on teie prerogatiiv. Kuid te ütlesite, et äärmise kiirustamise kaalukas põhjus on see, et seda eelnõu peab põhjalikult arutama. Need kaks asja ju välistavad teineteist. Miks me ei võiks järgmisel kuul, minu poolest kas või terve kuu õhtuti seda küsimust põhjalikult arutada, et te jõuaksite meile kolm päeva ette teatada? Millest niisugune kiirus või on siin midagi sellist, mida te juhatuse liikmena püüate Riigikogu liikmete eest varjata tegelike põhjuste kohta, miks sedavõrd kiiresti peab selle seaduse läbi vaatama? Vaadake, põhjalik arutelu küll, aga teisipäeval, homme, on teine lugemine ja kolmapäeval kohe kolmas lugemine. Siin on mingi muu kiirus taga. Võib-olla te selgitate põhjusi, järsku on tõesti valitsusel mingeid põhjalikke kaalutlusi?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Ain Seppik! Esiteks, ma tahan teile meelde tuletada Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 "Riigikogu täiendav istung" lõiget 2: "Täiendava istungi toimumise otsustab ning selle päevakorra valmistab ette Riigikogu juhatus." Nii et mul oli

täielik õigus, kuna me ei jõudnud konsensusele, tuua see küsimus suurde saali. Täiendava istungi, pärast seda, kui juhatus on selle otsustanud, kutsub kokku muidugi Riigikogu esimees. See oli väike meeldetuletus. Nüüd on Riigikogu otsustada, kas see on kaalukas põhjus või ei ole. Me ei jõudnud juhatuses selles konsensuslikule otsusele. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Kas te olete juba ette kindel, et järgmise kuu päevakorrad on meil nii tihedad, et Riigikogu ei saa õigel ajal ja päevavalguses pensioniseadust arutada, vaid me peame seda tegema teisipäeva öötundidel ja seda valitsuse ettepanekul?

Esimees Ene Ergma

Praegu te just kinnitasite selle nädala päevakorra, mis on kaunis pingeline. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Head kolleegid! Tegelikult natuke mõelge ikka ka, mis te teete. Praegu, ma saan aru, on kahe fraktsiooni ettepanek tingitud pigem häälte vahekorrast saalis kui sellest, et oleks mingeid kaalukaid põhjusi. Aga me loome pretsedente ja neid võib keegi kunagi kurjasti ära kasutada. Seetõttu on mu esimene küsimus väga lihtne. Mina ei saa aru, kas Riigikogu juhatus kutsub kokku täiendava istungi § 49 alusel või ei kutsu. Meil ei ole istungeid "juhul kui". Juhul kui rahvas valib Riigikogu järgmise koosseisu, siis see tuleb kokku – niisuguseid pretsedente seaduses ei ole. Minu küsimus kõlab: kas homme kell kuus toimub istung? Kas te kutsute kokku täiendava istungi või ei kutsu?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Eiki Nestor! See, kas täiendav istung toimub või ei toimu, otsustatakse juba homme, aga täna küsin ma lihtsa küsimuse. Juhul kui seda arutelu ei lõpetata, siis kutsutakse täiendav istung kokku, homme kutsun ma selle istungi kokku. Aga praegu, kuna juhatus ei jõudnud konsensuslikule otsusele, mida peab ta ütlema kahele suurele erakonnale, tõime me selle küsimuse suurde saali hääletusele. See oli kahe erakonna pöördumine juhatuse poole ja see on lihtsalt selline seaduslik vorm, me anname teate edasi. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Nüüd olen ma veel rohkem segaduses. Mida me siis hääletame, kas kahe erakonna teadet meile? Mis asi see on, mida me hääletame?

Esimees Ene Ergma

Tahate, ma loen teile ette, mida me hakkame hääletama? Panen hääletusele (ma praegu veel ei pane) ettepaneku (ma loen seda lugupeetud kolleeg Eiki Nestorile, et ta saaks aru, ja loen hästi aeglaselt), et juhul kui eelnõu 652 teise lugemise arutelu jääb homsel korralisel Riigikogu täiskogu istungil pooleli, siis kutsub Riigikogu esimees kokku Riigikogu täiskogu täiendava istungi s.a 23. märtsil kella 18-ks. Selleks küsin ma nõusolekut lugupeetud Riigikogu liikmete käest. Kui te ei anna seda nõusolekut, siis ei kutsu ma istungit kokku. Kõik. Ma tahan saada suuremat mandaati selle istungi kokkukutsumisele. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Ei taha te midagi suuremat mandaati, te lihtsalt olete sunnitud selle hääletusele panema, kui juhatus konsensuslikku otsust ei saavutanud.

Esimees Ene Ergma

Loomulikult olen ma sunnitud.

Ain Seppik

Kuid minu küsimus on see. Kodu- ja töökorra seaduse § 49 ei näe ette täiendava istungi tingimuslikku kokkukutsumist. See kas kutsutakse kokku või ei kutsuta kokku. Nii et mida me täna siin tegelikult otsustama hakkame? Kas te tahate seda istungit kokku kutsuda või te ei taha mitte? Te seate selle tingimuseks, ma ei tea, mille täpselt, millegi suvalise. Seda seadus ette ei näe. Te rikute seadust.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Ain Seppik! Ma kutsun täiendava istungi kokku siis, kui arutelu jääb pooleli. Aga kuna me täna arutasime seda küsimust juhatuses ja juhatus ei jõudnud selles küsimuses konsensuslikule otsusele, siis tuleb

see küsimus viia suurde saali, nii nagu see on vastavalt kodu- ja töökorra seadusele. See on kõik. Kolleeg Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Te mainisite, et te rikute reeglit, mis ütleb, et täiendav istung kutsutakse kokku vähemalt kolmepäevase etteteatamisega, seetõttu, et tegemist on kaalukate põhjustega. Kaaluka põhjusena on teile selgunud, et valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse eelnõu vajab põhjalikumat arutelu. Kas juhatus, kui ta pakkus meile välja selle nädala päevakorras, et selle seaduseelnõu teine lugemine toimub homme ja kolmas lugemine juba ülehomme, ei teadnud seda kaalukat põhjust, et pensionikindlustuse seaduse eelnõu vajab põhjalikumat arutelu, ja kas ei olnud arutusel, et kolmas lugemine oleks võinud lükkuda näiteks järgmisesse istunginädalasse?

Esimees Ene Ergma

Me räägime praegu teisest lugemisest. Praegu on päevakorras kolmanda lugemise kohta kirjutatud, et kui teine lugemine teisipäevasel istungil lõpetatakse, siis tuleb eelnõu juba kolmapäeval kolmandale lugemisele. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, austatud juhataja! Meil oli eelmisel kevadel pretsedent. Tõele au andes pean ütlema, et me siis ei saanud juhatuse käest vastust, mis olid need kaalukad põhjused, mis segasid Riigikogu juhatust kolm päeva varem täiendavast istungist teatamast. Ma ei näe ka praegu põhjust, miks te peaksite seda teistmoodi tegema, te võite vabalt kolmepäevalise etteteatamisega täiendava istungi kokku kutsuda, ilma meile põhjendusi andmata. Me võime ju neljapäeva õhtul uuesti kokku tulla. Aga kuna te läksite juba sellele libedale teele oma seletustega, siis ma küsin: kas ülejäänud päevakorrapunktid, mis meil selle nädala päevakorras on, ei ole kaalukad?

Esimees Ene Ergma

Kõik on kaalukad. Sellepärast me seda teemegi. Me püüame need kõik ära menetleda. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Ma soovin siiski saada teie käest selges sõnastuses vastust, mis on see kaalukas põhjus, miks me peame homme tegema täiendava istungi. Meil on see eelnõu, riikliku pensionikindlustuse seaduse eelnõu, mis on homme teisel lugemisel ja ülehomme kolmandal lugemisel, valitsuse ja ka Riigikogu juhatuse poolt n-ö kiirmenetlusse pandud.

Esimees Ene Ergma

Juhatuses arutati seda küsimust ja leiti, et oleks väga hea, kui me suudaksime kõik päevakorrapunktid selle nädalaga läbi arutada, kuigi on teada, et üks päevakorrapunkt võtab väga palju aega. Teiseks, head kolleegid, ma ütlen veel üks kord: kui juhatus ei leia konsensust, siis on igal juhatuse liikmel õigus tuua see küsimus suure saali ette ja teie määrate oma otsusega ära, et kui arutelu tõesti ei lõpe, kas siis tehakse täiendav istung või mitte. See on teie otsustada. Kas see on kaalukas põhjus, see on ka muidugi teie otsustada. Kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Nüüd nende kaalukate asjade juurde. Mina saan aru, et üks kaalukas põhjus on see, et eelnõu peab põhjalikult arutama. Seadus nõuab paraku mitut kaalukat põhjust, kuna siin on öeldud mitmuses: kaalukate põhjuste olemasolu korral. Seetõttu küsin: millised võiksid olla teie teised kaalukad põhjused (vähemalt kaks peaks neid ju kokku olema, soovitavalt kolm), miks te ei teavita Riigikogu kolm päeva varem? Ma esitan kohe teise küsimuse ka ära, et mitte näida norivana: millal teile need kaalukad põhjused kuskilt erakonna kontorist teada anti? Paistab, et reedel te neid veel ei teadnud.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg! Täna saabus kiri kahest fraktsioonist. Juhatus arutas seda täna oma erakorralisel istungil ja jõudis otsusele, et me peame teie käest nõu küsima. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Teisipäeval on meil menetluses kuus eelnõu, kolma-

päeval viis eelnõu. Esimene on eelnõu 652. Kui me ei saa selle aruteluga teisipäeval hakkama, siis miks ei või see arutelu minna edasi kolmapäevasesse päeva, kus meil on piiramatult aega ja me saaksime rahulikult kolmapäeval seda teemat arutada, nii nagu meie hea tava ja praktika siiani on ka olnud? Milleks on vaja kiirustada ja punnida siia seda täiendavat istungit?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Toomas Varek! Ma veel kord kordan. Juhatus sai kahelt fraktsioonilt sellise ettepaneku. Juhatus arutas seda ettepanekut ja kuna juhatus ei jõudnud konsensusele, siis toob ta selle ettepaneku siia saali. Kui teie esitaksite samasuguse ettepaneku ja juhatus näiteks leiaks, et ei taha seda arutada, siis, andke andeks, ei oleks see ju õige asi. Kui juhatus saab fraktsioonidelt mingisuguse ettepaneku, siis peab juhatus sellega tegelema. Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Kas tulevikus muutubki tavaliseks praktikaks koalitsiooni selline käitumine, et ettekäändel, et on vaja põhjalikult mõnda seaduseelnõu arutada, korraldatakse pidevalt ja pidevalt Riigikogu täiendavaid istungeid? Kas te ei arva, et meie kodu- ja töökord on puudulik ja vajab täiendamist, selleks et anda koalitsioonierakondadele suuremat voli? Mulle tundub, et tänane kaalukas põhjus on pigem see, et kellel jõud, sellel õigus, ning lihtsalt süstemaatiliselt ja pidevalt rikutakse kodu- ja töökorda.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Karel Rüütli! Juhatus lähtubki Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Jah, kindlasti on ka selles seaduses võimalik midagi parandada, midagi võib-olla rohkem lahti kirjutada. Aga see on teie pädevuses. Palun väga, keegi ei ole keelanud Riigikogu kodu- ja töökorda parandada. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Juhatuse ülesanne peaks olema ka jälgida Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täitmist. Kui te näete, et kaalukas põhjus on see, et kindlasti tuleb pensioniea tõus sellel nädalal seadustada, siis te saate seda teha meie kodukorraseaduse § 49 lõike 3 kohaselt, teatades kolm päeva ette ja tehes täiendava istungi neljapäeva õhtul. Siis olete te käitunud kodu- ja töökorra seaduse kohaselt, olete suutnud sellel nädalal teha täiendava istungi, seadustada pensioniea tõusu märtsis ja mitte lükata seda aprilli, nii nagu on teie poliitiline eesmärk. Kas juhatus arutas ka seda, et on võimalik käituda kodu- ja töökorra seaduse kohaselt?

Esimees Ene Ergma

Juhatus käitub kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Te väidate, et käitute Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse järgi, kuid vähemasti selle seaduse mõtte järgi te küll ei käitu. Seaduse mõte reguleerib väga selgelt, et just Riigikogu juhatus otsustab täiendava istungi kokkukutsumise vajaduse, ja kui juhatus ei saavuta konsensust, siis järelikult ei ole võimalik seda istungit kokku kutsuda. Teiselt poolt, kui te panete selle küsimuse täna saali hääletusele (alles täna saite te teada, et selline taotlus on olemas), siis oleks täiesti loogiline, et te kutsutegi selle istungi kokku kolme päeva pärast, nii nagu seaduse mõtte järgi on see ette nähtud. Aga paraku ei kasuta te ära kõiki neid võimalusi, mis teile on antud, ja soovite kasutada ainult oma võimu, koalitsiooni võimu kummitemplina siin saalis.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Pelisaar! Me järgime täpselt Riigikogu kodu- ja töökorra seadust. Ma lugesin teile ette, et kuna Riigikogu juhatus ettepaneku suhtes konsensust ei saavutanud, siis kodu- ja töökorra seaduse § 16 lõike 4 kohaselt pannakse see küsimus täiskogus hääletusele. Seda me teemegi. Palun, kolleeg Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Küsin teilt kui juhatajalt ja ka kui teadlaselt: kui teilt küsitakse viis korda järjest üht ja sama küsimust, et kas maakera on ümmargune, ja te olete viis korda sellele vastanud, siis kui palju te peate kodu-

korraseaduse järgi andma inimestele võimalust uuesti sama küsimust küsida? On see sätestatud?

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Tänan, lugupeetud proua esimees! Mulle tundub teie jutus olevat üks väga oluline vastuolu. Te räägite, et kaalukas põhjus on vajadus põhjaliku arutelu järele. Samas, kui me vaatame päevakorda, siis me näeme, et nii olulises küsimuses, nagu te siin väitsite, on teine ja kolmas lugemine ette nähtud kahel järjestikusel päeval. Põhimõtteliselt on päevakord juba algselt valesti planeeritud, see juba ette välistab põhjaliku arutelu. Kui on vajadus põhjaliku arutelu järele, siis oleks ju väga mõistlik teha seda tõepoolest mõistliku aja jooksul. On ilmselge, et põhjalikku arutelu ei ole võimalik niisuguses kokkusurutud olukorras teha. Teie jutt on väga selgelt vastuoluline.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Ma veel üks kord räägin teile. Meil kõikidel on erinev arvamus, mis on kaalukas põhjus ja mis ei ole kaalukas põhjus. Ma ütlen, et see saal otsustab seda. Meie ei jõudnud konsensusele, midagi ei ole teha. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Te praegu soovite saada siin Reformierakonna, IRL-i ja Tarmo Männi häältega heakskiitu sellele, et te saate tingimuslikult kokku kutsuda Riigikogu täiendava istungi. Te sõnastasite selle otsuse nii: juhul kui. Riigikogu kodu- ja töökord ütleb, et te peate sellest otsusest, juhul kui te selle otsuse teete, teada andma ka massiteabevahendite kaudu. Mis kellaajal te homme otsustate, et see juht on käes ja te peate kokku kutsuma täiendava istungi, ja millise massiteabevahendi kaudu te kavatsete meile sellest teada anda?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Praegu soovin ma teada saada kogu Riigikogu arvamust täiendava istungi kohta. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Ma kõigepealt tänan teid, et te Sven Sesteri ettepanekut vastu ei võtnud ja opositsioonil suud päris kinni ei pannud! Me ikkagi ei saanud teada neid kaalukaid põhjusi, aga me peaksime neid siiski teadma. Kuid minule teeb muret hoopis muu asi. Tegelikult on ju täiendava istungi kokkukutsumisel üldreegel, et sellest teatatakse kolm päeva varem. Teie olete selle Riigikogu koosseisu ajal kujundamas praktikat, et kõik tehakse väga kiiresti, alati leiate te kaalukaid põhjusi, et teha seda kiiremini ja jätta Riigikogu liikmed informeerimata. Kas teile ei tee muret parlamentarismi saatus üldse? Meenutame siin soolise võrdõiguslikkuse seaduse arutelu. Siis te ka punnitasite kõigest väest täiendavate istungitega. President küll ei kuulutanud seda seadust välja. Kas ei ole sellise praktika kujundamine siiski parlamentarismist kõrvalekaldumine?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Ain Seppik! Praegu on võimalus teil kõigil kujundada arvamust, kas on kaalukad põhjused või mitte. Mina ei kujunda seda. Kui ma oleksin võimeline ise seda kujundama, siis oleks see otsus võib-olla juba ammu olemas olnud, aga kuna me Riigikogus kujundame seda kõik, siis tulingi ma teie ette seda otsust saama. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Ma palun hetkeks tähelepanu! Härra Gräzin! Kas te saaksite korraks istuda? Ma ei näe juhatajat ja mul on ebaviisakas nii rääkida. Riigikogu ei juhi Reformierakonna ja IRL-i fraktsioonid. Seda juhib juhatus. Kena on, kui juhatus võtab fraktsioonide kirju tõsiselt. Need kaks fraktsiooni kirjutasid teile kirja, et juhul kui. Vaat siis tulgegi, palun, meie juurde, juhul kui. Täna seda juhtu ju ei ole. Kodukorraseaduse § 49 ei näe ette võimalust mingi tingimusliku veksli andmiseks, et juhul kui midagi juhtub. Kui homme teist lugemist ei lõpetata, siis on teil täielik põhjus tulla Riigikogu ette kas juhatuse otsusega, teatega või mingil teisel moel. Praegu ma veel kord ütlen, et me ei saa aru, mida me arutame, mida me hääletame, sest Riigikogu juhatus ei suuda Riigikogu juhtida, vaid seda teevad kaks fraktsiooni.

Esimees Ene Ergma

Riigikogu juhtimisega tegeleb Riigikogu juhatus. Juhatus käitub vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Kui juhatuses tekkis eriarvamus ühe küsimuse arutamisel, siis on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt võimalus küsida arvamust kogu Riigikogult. Kogu Riigikogult, aga mitte eraldi fraktsioonidelt. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Ma ikkagi ei saanud aru, millal te siis meile, kogu Riigikogule, teada annate, et toimub täiendav istung. Ma saan aru, et teil on otsekontakt kahe fraktsiooniga, aga kogu Riigikogu peab selle teate massiteabevahendite kaudu teada saama. Millal me selle teadaande teada saame, meie, kes me esindame opositsiooni?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg! Te saate seda teada õigel ajal. Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud esimees! Te äsja väitsite, et kui oleks teie otsustada, siis oleks see otsus võib-olla teistsugune, kui nüüd see saal otsustab. Kas te tõesti oleksite nõus hääletama täna teisiti kui koalitsioon ja on lootust, et kahe fraktsiooni tahe peale ei jää?

Esimees Ene Ergma

Mina hääletan täpselt samamoodi nagu iga Riigikogu liige siin saalis. Mul on samasugune õigus hääletada. Palun, kolleeg Villu Reiljan!

Villu Reiljan

Aitäh, proua juhataja! Kas siis Riigikogu juhatuses on keegi, kes riigi edukat arengut segab? Kas peab opositsiooni esindaja juhatusest välja viima?

Esimees Ene Ergma

Ma ei kuulnud. Palun korrata! Mida head te rääkisite? Palun, kolleeg Villu Reiljan!

Villu Reiljan

Austatud juhataja! Kas opositsiooni esindaja segab juhatuse tööd, ei lase riigil kiiresti areneda? Kas peab opositsiooni esindaja juhatusest välja viima?

Esimees Ene Ergma

Meil on olnud Riigikogu juhatuses väga palju erinevaid otsuseid, kus opositsiooni esindajatel on olnud teine arvamus kui koalitsiooni esindajatel. See ei ole küsimus. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, proua eesistuja! Te olete püüdnud pool tundi veenda Eesti parlamenti selles, mida te kavatsete teha. Öelge mulle, palun, proua Ergma, kas teile ei tundu, et nende ebaprofessionaalsete ja väga kõikuva iseloomuga vastustega ei vii te mitte Eesti parlamendi mainet alla. Meid vaatavad internetis kindlasti väga paljud inimesed.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Mina tegutsen Riigikogu koduja töökorra seaduse kohaselt.

Nüüd, lugupeetud kolleegid, panen hääletusele ettepaneku, et juhul kui eelnõu 652 teise lugemise arutelu jääb homsel korralisel Riigikogu täiskogu istungil pooleli, siis kutsun Riigikogu täiskogu täiendava istungi kokku homme, 23. märtsil kella 18-ks. Täiendava istungi päevakorras on eelnõu 652 teise lugemise arutelu jätkamine. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 51 Riigikogu liiget, vastu oli 38, erapooletuid ei olnud. Seega toetas Riigikogu täiskogu kahe fraktsiooni ettepanekut kutsuda kokku täiendav istung 23. märtsil kell 18, juhul kui eelnõu 652 arutelu jääb pooleli.

1. Arupärimine valitsuse meetmete kohta töötute raske olukorra leevendamiseks (nr 365)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Kalev Kallo, Nikolai Põdramäe, Tiit Kuusmiku, Lauri Laasi, Inara Luigase, Vladimir Velmani, Marika Tuusi ja Valeri Korbi 28. jaanuaril 2010 esitatud arupärimine valitsuse meetmete kohta töötute raske olukorra leevendamiseks. Ma palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Härra peaminister! Jätkuvalt lõpeb iga nädal

kurva statistikaga, milles konstateeritakse, et möödunud nädalal lisandus järjekordselt tuhandeid töötuid. Kuigi see arupärimine on koostatud 28. jaanuaril, peab see sissejuhatav lause kahjuks paika ka täna. Isegi mitte iga kvartal ei kuule me ühtegi uudist selle kohta, et valitsus oleks midagi ette võtnud nende raskesse olukorda sattunud inimeste abistamiseks. Oleme siin saalis kuulnud ainult peaministri halvustavat suhtumist Tallinna tegemistesse nende inimeste abistamisel, ta nimetab neid inimesi neoonvestides ringisõitjateks. Kahjuks peaminister ei tea, et paljudele nendest inimestest ja nende peredele on see ainuke sissetulekuallikas, ja nad on selle võimaluse eest siiralt tänulikud. Peaminister seda ei tea, sest tema õuelaulikud seda ei kajasta. Peaminister ei tea, et tänu nendele inimestele on ühistranspordi veerem palju puhtam, et reisijad, kellel mingil põhjusel ei ole sõidupiletit, saavad seda nende käest osta. Kõige tähtsam on see, et nendel inimestel säilib tööharjumus, nad on valmis täieõiguslike liikmetena tööjõuturul kaasa lööma. Just see, et see nii oleks, peaks üht oma rahvast hooliva riigi valitsust eelkõige huvitama ja rõõmustama. Kahjuks me seda ei näe. Seni on meie valitsus osanud ainult inimestelt ja ka ettevõtetelt viimase raha ära võtta. 2009. aastat võib julgelt nimetada lõputu maksutõstmise aastaks. Praegune 15,5%-line töötus on suurim pärast taasiseseisvumist, registreeritud tööpuuduse kasvu määra kiiruses oleme Euroopas esikohal. Samal ajal on tööpuudus Norras ainult 3%, Hollandis 4%, Austrias 5%, Sloveenias 6%, Bulgaarias ja Rumeenias 7%, Tšehhis ja Poolas 8%. Eurostati neljanda kvartali andmed näitavad, et Ida-Euroopa riikides on tööpuudus üldjuhul alla 10%. Eesti eriline valukoht on pikaajalise töötuse kasv. Juba 33 000 inimest ehk kolmandik registreeritud töötutest on tööd otsinud enam kui aasta. Heitunute arv (need on inimesed, kes on kõigele käega löönud) on kiiresti kasvamas ja ametlikust töötute statistikast on nad kustutatud. Hinnanguliselt 130 000 inimest on lahkunud Eestist mujale tööd otsima.

Seoses sellega on meie fraktsioon esitanud peaministrile kuus küsimust, mis põhiliselt kajastavad seda, kas, millal ja mida kavatsetakse ette võtta selle olukorra parandamiseks. Kuna äsja juurutati Riigikogus uus traditsioon, siis ütlen, et juhul kui vastused meid ei rahulda, jätame endale õiguse arupärimine uuesti esitada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kallo! Palun härra peaministri vastamiseks kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud esimees ja hea Riigikogu! Head arupärijad! Minu arust täiesti ilmaasjata tõstatasite te jälle selle reisisaatjate teema. See ei ole kohane. Ma soovitan teil lugeda täna esitatud Eesti inimarengu aruannet. See inimarengu aruanne kirjeldab ka olukorda meie tööjõuturul. Üks järeldus, mille inimene, kes selle aruande läbi loeb, peab tegema, on see, et töötajaid ja ka neid, kes praegu on töötud, tuleb kindlasti koolitada, neid tuleb õpetada. Eesti probleem on selles, et töötajate enesetäiendamises osalemine on küll suurenenud, kuid juhtide hulgas on koolitustel käijate osatähtsus märksa suurem kui lihttööliste hulgas. Ülimalt suur probleem on selles, et lihttöölised, ka need, kes on ajutiselt töö kaotanud, ei osale ümberõppes, täienduskoolituses. Riik kulutab 127 miljonit krooni selleks, et kutsuda tuhat üliõpilast, kes majandusbuumi aastatel jätsid õpingud pooleli, ülikooli tagasi, ja riik kulutab selle summa ka selleks, et kutsuda 500 õpilast, kes jätsid buumiaastatel pooleli kutsekooli, kutsekooli tagasi. Nüüd küsin ma teie käest: kumb viis maksumaksja raha kasutamiseks on efektiivsem, kas see, kui maksta kellelegi lihtsalt selle eest, et nad sõidaksid sihitult neoonvestides mööda linna ringi ja teeksid reklaami "hoolivusele", või maksumaksjate poolt 127 miljoni krooni eest 1500 inimese koolitamine? Ma arvan, et need 53 miljonit krooni, mis Tallinn kulutab reisisaatjatele, võiks Tallinn kulutada nendesamade inimeste väljaõppele, et need inimesed õpiksid midagi, mida nad oma hilisemas elus saaksid kasutada. Reisisaatjate perspektiiv on ju üldiselt tröödstitu. Ühel päeval tramm peatub ja neil palutakse trammist väljuda. Kui inimene on omandanud uusi teadmisi, on parandanud oma kvalifikatsiooni, tõstnud haridustaset, siis on tal märksa parem hilisemas elus läbi lüüa. Seesama inimarengu aruanne kinnitab ühemõtteliselt seda, et mida kõrgemalt haritud on töötajad, seda paremini saavad nad elus hakkama ja seda väiksema tõenäosusega kaotavad nad töö. Mis puu-

dutab viimase raha äravõtmist, siis see küsimus tuleks suunata Tallinna Linnavalitsusele ja küsida, miks nad võtavad kõige vaesematelt inimestelt müügimaksuga nende viimase raha ära. Miks nad seda teevad? Jah, 53 miljonit krooni kulutavad nad reisisaatjatele, aga 40 miljonit krooni kulutavad Tallinnas propagandale. Miks nad seda teevad? Propaganda tegemise asemel võiks parem anda inimestele haridust, et nad elus hakkama saaksid.

Tuleme konkreetse arupärimise juurde. Ma vastan teie küsimustele. Küsimused on kõigile kirjalikult välja jagatud ja kuna nad on osalt esitatud väga kummalises eks-ju-jah-ju-vormis, siis ei tahaks ma siit kõnepuldist ise neid küsimusi ette lugema hakata. Piirdume sellega, mis teile välja jagatud on. Küllap on vastus siiski ka sel moel jälgitav.

Vastus esimesele küsimusele. Töökohti loovad investeeringud, töökohti ei loo riik. Riik loob tingimused selleks, et investeeringud riiki tuleksid. Investeeringud tulevad riiki, kui meil on usaldusväärne ettevõtluskeskkond. Kui te vaatasite tänaseid *on-line*-uudiseid, siis te nägite, et Soome Incap kolib Vuokatti tehase Eestisse. Kes on jälginud uudiseid, need teavad, et Elcoteq suurendab oluliselt tootmismahtu, Ericsson Eesti suurendab oluliselt tootmismahtu, Trelleborg loob Saaremaale 230 uut töökohta. Peaaegu iga päev on võimalik lugeda uudiseid selle kohta, et Eestisse kolib jälle üks Soome, Rootsi, Norra, Taani või Saksamaa ettevõte ja loob siin kas 3, 30 või 300 töökohta. Meie ettevõtluskeskkond on ettevõtjatele atraktiivne. Investorid tulevad Eestisse ja loovad siin uusi töökohti. Jälle kord tulen ma tagasi inimarengu aruande juurde. Kui te loete seda aruannet, siis te saate aru, et välisinvesteeringud, välisosalusega ettevõtted on Eesti majanduse jaoks ülimalt olulised. Koguni 62% Eesti ekspordist toodavad need ettevõtted, mille omanikuks on välismaalased. Seega peab riik looma investeeringutele sobiva keskkonna, investeeringud loovad töökohti.

Kas riigil on olemas sotsiaalsete meetmete plaan töötute abistamiseks? Te ju teate, et on. See plaan on olemas. Kogusummas kulutatakse töötute abistamiseks, nende olukorra leevendamiseks 3,8 miljardit krooni. Neid meetmeid võtavad Eesti Töötukassa, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, õppeasutused, kohalikud omavalitsused ning mitmed mittetulundusühingud. 2009. ja 2010. aastal on tööturuteenuste osutamiseks oluliselt suurendatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava tööhõiveprogrammi eelarvet. Kui aastail 2007–2009 oli tööhõiveprogrammi eelarve kokku 437 miljonit krooni, millest 2009. aastal kasutati 349 miljonit krooni, siis aastal 2010 on tööhõiveprogrammis tööturuteenuste osutamiseks ette nähtud 422 miljonit krooni. Lisaks on valitsus otsustanud Euroopa Liidu struktuurivahendite rakenduskavade muutmisel tööhõiveprogrammi toetuste mahtu suurendada 2010. ja 2011. aastal täiendavalt 100 miljoni krooni võrra. 2009. ja 2010. aastal on tööhõive säilitamiseks ja töötusega toimetulekuks tehtud mitmeid sisulisi uuendusi. Põhirõhk on pandud nendele meetmetele, mis otseselt aitavad töötuid tööle. Nendest rõhutan palgatoetust, ettevõtluse alustamise toetust ja tööpraktikat.

Mõned näited meetmete kohta, mida on võetud töötute tööle aitamiseks. Esiteks, uute töökohtade loomise soodustamiseks on kasutusele võetud ettevõtluse alustamise toetamise tervikpakett. Ettevõtlusega alustamise toetust antakse kuni 70 000 krooni. Tervikpakett sisaldab koolitust, nõustamist äriplaani koostamisel, toetusega loodud ettevõtte järelnõustamist ning vajaduse korral erialast täienduskoolitust kahe aasta jooksul pärast ettevõtte loomist. Tervikpaketi eesmärk on tagada loodavate ettevõtete jätkusuutlikkus. Selle aasta 1. jaanuarist kuni 17. märtsini on ettevõtluse alustamise toetust määratud 151 inimesele. Teiseks, muudetud on palgatoetuse maksmise tingimusi. Kuigi toetust makstakse tööandjale, on teenus mõeldud eeskätt nende töötute tööleaitamiseks, kes on pikema aja jooksul ilma tööta olnud. Palgatoetust makstakse tööandjale, kes võtab tööle vähemalt kuus kuud töötuna arvel olnud inimese. Noore puhul on see kriteerium kolm kuud. Teise uuendusena on palgatoetust võimalik taotleda ka vähemalt kuuekuulise tähtajalise töösuhte sõlmimise korral. Palgatoetuse suurus on 50% töötaja palgast, kuid mitte rohkem kui töötasu alammäär. Toetust makstakse üldjuhul kuue kuu jooksul, tähtajalise töösuhte puhul makstakse toetust poole lepingu kestuse eest, s.o kolm kuni kuus kuud. Sel aastal on võimalik palgatoetusega tööle rakendada ligikaudu 5000 töötut ja selleks kasutatakse 80 miljonit krooni. Selle aasta

algusest 17. märtsini on palgatoetuse lepinguid sõlmitud 1342 inimese töölerakendamiseks. Kolmandaks, töötute paremaks osasaamiseks tööturumeetmetest on suurendatud stipendiume ja lihtsustatud sõidutoetuse maksmise tingimusi. Neljandaks, töötute konkurentsivõime ja tööturule sisenemise võimaluste suurendamiseks väljastatakse töötutele alates 2009. aasta sügisest koolituskaarte, mille abil saavad töötud senisest paindlikumalt ja kiiremini valida endale sobiva täienduskoolituse. Koolituskaart on mõeldud erialase hariduse või töökogemusega inimestele, kellel on vaja töö leidmiseks oma olemasolevaid oskusi ja teadmisi täiendada. Arvestuslikult on koolituskaardi maksumus 15 000 krooni koolituse kohta. 16. veebruari seisuga oli koolituskaardi alusel koolitusele registreerunuid 1782 ning keskmine koolituse maksumus oli 7300 krooni. Viiendaks, töötutel, kellel on ainult põhiharidus, üldkeskharidus või kellel hariduse omandamine on jäänud pooleli, neil puudub kutseoskus, on võimalus omandada töö leidmiseks vajalikke oskusi töökohapõhise õppevormi raames. Sel juhul osutatakse erialast koolitust 50%-lise praktika osakaaluga või kombineeritakse tööturukoolitust ja tööpraktikat.

Lisaks eespool mainitud meetmetele osutatakse tööhõiveprogrammi raames muid teenuseid ja antakse abi tööpuuduse leevendamiseks ning töötute aktiivsuse säilitamiseks. Töötute kvalifikatsiooni tõstmiseks osutatakse karjääriteenuseid, võimaldatakse koolitust ja tööpraktikat. Samuti toetatakse riskirühmadesse kuuluvaid inimesi rehabilitatsiooniteenuste osutamise ja tööharjumuste kujundamise vormis. Olukorras, kus töökohti on vähe, hoitakse töötute töövalmidust ja tööotsingute aktiivsust sel moel, et võimaldatakse töötutel osaleda töö-klubides, töökodades ja talgutöödel ning teha vabatahtlikku tööd. Tööhõiveprobleemide lahendamiseks ei ole olemas ühest lahendust, sest uue töökoha mitteleidmisel on erinevaid põhjusi. Kui vaadata registreeritud töötute haridustaset, siis on selge, et paljude inimeste tööhõiveprobleemi lahendamiseks ei piisa tööturumeetmetest, vaid neil oleks vaja omandada uus tasemeharidus. Sellel eesmärgil on Haridus- ja Teadusministeerium algatanud kaks projekti, mis on suunatud sellele, et õpingud pooleli jätnud inimesed saaksid omandada kõrg- või kutsehariduse.

Vastus teisele küsimusele. Töötuna arvele võetud inimestele makstakse töötuskindlustushüvitist, töötutoetust ning osalemise korral sellistes meetmetes nagu tööturukoolitus, tööpraktika ja tööharjutus makstakse stipendiumi. Eelmise aasta sügisest on stipendiumi päevamäär 60 krooni. Veebruaris sai töötuskindlustushüvitist 32 854 inimest ehk 35% registreeritud töötutest. Jaanuaris oli töötuna arvel 97 391 inimest, neist 31 867 said töötuskindlustushüvitist ja 19 188 inimest ehk 20% registreeritud töötutest töötutoetust. Nii töötuskindlustushüvitise kui ka töötutoetuse maksmise aeg on seadusega sätestatud. Neid ei maksta kauem kui üheksa kuud. Pärast töötuskindlustushüvitise maksmise lõppemist on võimalik taotleda toimetulekutoetust, sealhulgas eluasemekulude hüvitamist. Toimetulekutoetuse summa kujuneb isiku või perekonna sissetuleku, eluasemekulude ning kehtiva toimetulekupiiri alusel. Kui toimetulekutoetust saava isiku sissetulek väheneb, suureneb selle võrra temale makstav toimetulekutoetus. Kui toimetulekutoetust saava isiku eluasemekulud kasvavad, suureneb ka makstav toimetulekutoetus. Üksi elavale isikule, kellel puudub sissetulek ning kelle eluasemekulud on 2000 krooni, makstakse toimetulekutoetuseks kokku 3000 krooni, sealhulgas toimetulekupiirina 1000 krooni ja eluasemekulude katteks näiteks 2000 krooni.

Vastus kolmandale küsimusele. Kuigi töökohtade arv on võrreldes varasemaga vähenenud, leiab osa töötutest töö. Isegi juhul, kui töö on lühiajaline, aitab see säilitada töövalmidust. Nende töötute arv, kes on olnud arvel üheksa kuud või kauem, oli veebruari alguses 27 000. Eelmise aasta jooksul asus tööle või hakkas ettevõtjaks 28 229 töötut. Töötuna arvelolek lõpetati töötu enda soovil 5382 korral ja 26 648 korral lõpetati töötuna arvelolek, sest töötu juba kolmandat korda ei tegelnud tööotsimiskavas kokkulepitud tegevustega või ei täitnud muid aktiivse tööotsingu tingimusi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teie aeg on läbi. Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud peaminister! Väga hea, et te nimetasite inimarengu aruannet. Muide, käi-

sin ka mina sellel esitlusel täna ja seal öeldi Eesti kohta, et meil on lausa allakäiguühiskond, meil on kihistumine kõige suurem, meil on tardumus, kapseldumine ja suletus. Te nimetasite siin koolitust, seda, et ei taheta koolitustel käia. Siin on mainitud, et poole võrra on tööandjate need kulud vähenenud. Meil on juhtide ja spetsialistide koolituse olukord koguni väga hea, Rootsi ja Soome tasemel, aga lihttööline koolitust kätte ei saa. Tegelikult rõhutati seal hoopis neid asju. Aga ennustati ka, et töötus kestab meil vähemalt 2013. aastani, mis toob uuesti ja täiendavalt kaasa rahva tervise halvenemise, eluea lühenemise ja meie elujõud kaob. Öelge, palun, mida teie kavatsete ette võtta, et seda kõike ära hoida. Seal toonitati, et uutmoodi peab tegema, nii enam ei saa, nagu riiki praegu juhitakse.

Andrus Ansip

Aitäh! Mul on hea meel, et te käisite inimarengu aruande esitlusel, kuid mu meel on suhteliselt kurb selle pärast, et te sealt midagi kinni ei püüdnud. Vaevalt et seal keegi väitis, et Eesti on asunud kuskile allakäiguteele. Seda seal kindlasti ei väidetud, sest inimarengu aruande järgi on Eesti koht maailma edetabelis väga kõrge, see on 40. koht, ja meie inimarengu koondindeks on varasemate aastatega võrreldes paranenud. Aruandes on näiteks ka kirjas, et võrreldes mõnede riikidega, kes omal ajal ehk Nõukogude Liidu lagunemise järel olid samal stardipositsioonil, on Eesti olnud väga edukas. Teile teadmiseks, et sellessamas aruandes on kirjas, et Venemaa koht on 71. Nüüd ebavõrdsusest. Jah, ma olen selle aruande läbi lugenud. Siin tõepoolest öeldakse ilma igasuguse arvulise tõestuseta, et Eesti on Euroopa Liidus üks kõige ebavõrdsema tulude jaotusega riike. See väide on vale. See väide ei vasta vähimalgi määral tõele, selle kohta pole mitte mingisugust statistilist kinnitust. Vastupidi, Euroopa Liidu uuenev Lissaboni strateegia, strateegia 2020, seab eeldatavalt üheks arvuliseks eesmärgiks ka vaesuse vähendamise Euroopa Liidus. (Neid arvulisi eesmärke hakkab olema ainult viis.) Seoses sellega, et vaesuse teema on Euroopa Liidus küllalt aktuaalne, on Euroopa Liidu tasandil korduvalt rõhutatud statistikast tulenevat vääramatut fakti, et viimase kümne aasta jooksul on Euroopa Liidus tulude jaotumise ebaühtlus kõige kiiremini vähenenud Eestis. Aastal 2000 oli ülemise tulukvintiili, kõige suuremat tulu saava 20% elanike ja kõige väiksema tulukvintiili suhe 6,3. Aastal 2008 oli see suhe 5,0. Aastal 2000 oli see 6,3-kordne kvintiilide vahe Euroopa Liidu kõige suurem ehk aastal 2000 vastas tõele väide, et Eesti oli Euroopa Liidus kõige ebavõrdsema tulude jaotusega riik. Aastal 2008 oli 5,0 kvintiilide suhtena täpselt Euroopa Liidu keskmine. Riikide arvestuses asume me selle 5,0-ga 11. kohal. Seega ei ole võimalik väita, et sel sajandil oleks varanduslik kihistumine Eestis süvenenud. Vastupidi, ka Gini koefitsient kõneleb sellest, et Eesti on kõige kiiremini võrdsustunud tuludega riik Euroopa Liidus. Ka selle kohta, muide, on inimarengu aruandes arvulised näitajad olemas. Aastal 1995 oli Gini indeks Eestis 39,7 ja aastal 2007 ühtedel andmetel (siin on kahed arvud) 30,2, teistel andmetel 30,9. Seega, kui tulude jaotumise võrdsustumise trend Eestis jätkub, siis liigume me võrdsustumise poolest ilmselt Põhjamaade tasemele, samal ajal kui Euroopa Liidu trend on liikumine tulude ebavõrdsuse suurenemise suunas, ehk Euroopa Liidus on viimase kümne aasta jooksul tulude jaotumise ebaühtlus suurenenud. Eesti liigub vastupidises suunas ja on nende vastupidises suunas liikujate ehk suurema võrdsuse suunas liikujate hulgas kõige edukam olnud. Näiteks Soomes on trend olnud vastupidine, ebavõrdsus on suurenenud. Eestis on ebavõrdsus vähenenud. Neid riike, kus viimase kümne aasta jooksul oleks ebavõrdsus vähenenud, ei ole Euroopa Liidus sugugi palju. Eesti on Euroopa Liidus viimase kümne aasta jooksul kõige enam võrdsust süvendanud riik, Malta on teisel kohal ja ülejäänud riikide puhul võib vaielda, kas muutusi on toimunud või mitte, sest meil on kordajate 6,3 ja 5,0 erinevus 1,3, Maltal on see 0,6, edasi tuleb 0,3, 0,2, 0,2, 0,1 ja siis on kolm riiki, kellel muutusi pole toimunud. Kihistumise kõige suuremat muutust on kajastanud koguni kordajate vahe 2,8. Nii et kõigega, mis siin inimarengu aruandes kirjas on, või kõigi hinnangutega nõustuda ei saa, aga arvulise materjaliga saab kindlasti nõustuda. Ma soovitan kõigil seda inimarengu aruannet lugeda. See on üks väärt lugemismaterjal. Kui inimesed oskavad mõelda, siis mõtteainet pakub see kindlasti. Nendel, kes mõelda ei oska, ei ole mõtet selle kirja-

tükiga vaeva näha. See ei kõnele Nõia-Intsust ja Ingast, mõne jaoks ei ole see huvitav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud peaminister! Minu arust oli väga märgilise tähendusega tänane Meelis Atoneni avaldus. Ta nimelt tunnistas, et ta on ka kaotanud igasuguse usu reformierakondlikusse majanduspoliitikasse ja ta ei näe, et olukord Eesti majanduses peaks hakkama paranema. Aga minu küsimus on selline: milline on teie arvamus, millal hakkab tööpuudus Eestis vähenema?

Andrus Ansip

Aitäh! Ilmselt saite te inspiratsiooni minu viitest Nõia-Intsule, kui te otsustasite hakata Meelis Atoneni mõtete lugejaks ja nende mõtete tõlgendajaks. Mina ei tea, kuidas te nende järeldusteni jõudsite, kas te kasutasite pendlit või vitsa, aga, tõtt-öelda, ega see mind väga ei huvitagi. Ma siiski hoiduksin teistele isikutele selliste seisukohtade omistamisest, mida neil kindlasti ei ole. Kriis on hakanud oma kõige sügavamast madalpunktist selgelt eemalduma. Majandus on pööramas kasvule, neljandas kvartalis oli Eesti majanduskasv kolmanda kvartaliga võrreldes 2,5% ja see oli kõige suurem majanduskasv Euroopa Liidus. Usume, et selline kasv on jätkusuutlik, ja nii nagu Euroopa Komisjon on prognoosinud, 2011. aastal peaks Euroopa Liidus olema kõige suurem majanduskasv just nimelt Eestis. Kui majandus pöörab kasvule, siis tootmismahud Eestis suurenevad, siia tuleb ka uusi investeeringuid. Tootmismahtude suurenemine tähendab seda, et need inimesed, kes on praegu tööl, kes ei ole tööd kaotanud, saavad täielikult hõivatud. Eestis on paljud inimesed küll tööl, kuid nad ei ole tööülesannetega piisavalt koormatud, sest tellimusi ei ole. Kui tootmismahud kasvavad, siis kõigepealt rakendatakse olemasolevad töötajad sajaprotsendiliselt ja alles seejärel tekib vajadus uute töökohtade loomise järele. See on üldine seaduspärasus kõikide majanduskriiside puhul, et tööpuudus jätkab mõnda aega kasvamist ka pärast seda, kui majandus tervikuna on juba tõusule pöördunud. Kui pikk on see ajaline nihe? Eri kriiside ajal on see olnud erinev, mõne kriisi puhul on see olnud pool aastat, teise puhul aasta, võib-olla ka poolteist aastat. Ma usun, et tööpuudus hakkab kahanema juba sel aastal ja õige pea needsamad uudised, mida me kogu aeg kuuleme tehaste Eestisse kolimisest, hakkavad väljenduma ka meie tööturustatistikas. Praegu on töötute arv poole aasta taguse perioodiga võrreldes põhimõtteliselt stabiliseerunud, uute töökohtade pakkumine on praegu juba hoopis teisest klassist, kui see oli pool aastat tagasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te olete olnud viis aastat Eesti peaminister, viis aastat on teil olnud aega Eesti elu juhtida, viis aastat on teil olnud aega ettevõtluskeskkonda kujundada, viis aastat on teil olnud aega tööjõuturgu korrastada, korraldada ümber koolitust, mida iganes. Miks ei ole te siis tulemust saavutanud?

Andrus Ansip

Aitäh! Tulemused on ilmselgelt olemas. Jälle kord soovitan teil lugeda inimarengu aruannet. Inimarengu aruanne kirjutab ühemõtteliselt sellest, et Eesti senised sammud on olnud edukad. Te ei leia siit viiteid sellele, nagu institutsioonid või peaminister pärineksid teiselt planeedilt või et tegemist oleks roosas udus kompavate institutsioonidega, olgu selleks Riigikogu või valitsus. Ei, te leiate siit ühemõttelist tunnustust Eestis seni langetatud otsustele. Kiidetakse ka liberaalset turumajandust, mis on vaieldamatult toonud Eestile edu. Meie palgad on viimase kümne aasta jooksul, ka ostujõu alusel kasvanud koguni kolm korda. Inimarengu aruanne ütleb ühemõtteliselt, et me oleme oma töötajate sotsiaalse kaitse poolest praegu hoopis uuel, hoopis paremal tasandil kümne aasta taguse perioodiga võrreldes, kui meil oli töötutele võimalik maksta ainult 400 krooni töötu abiraha. Eesti areng on olnud ülimalt märkimisväärne. Võrreldes kunagiste saatusekaaslastega on see areng olnud ülikiire. Vastupidi selles aruandes väidetule julgen ma väita, et meie arengust on saanud osa suhteliselt rohkem inimesi kui nendes riikides, kes omal ajal alustasid samalt stardipositsioonilt,

ehk kiire majanduse areng on jõudnud Eestis märksa suurema arvu inimesteni kui mõnes teises riigis, kus tulude jaotumise ebavõrdsus on märgatavalt suurem kui Eestis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Te olete viis aastat juhtinud meie riiki nii, et igal nädalal lisandub 2000 töötut, lisaks sellele suureneb heitunute arv ja üleüldse töötute arv Eestis. Kas te olete analüüsinud, millistest sektoritest need töötud tulevad, on nad õpetajad, arstid, kokad, keevitajad? Miks ma seda küsin? Te ütlesite, et äärmiselt oluline on mitte toppida inimesi neoonvestidesse ja lasta neid lihtsalt Tallinnas ringlema, vaid väga mõttekas on neid koolitada. Sellepärast te ka kindlasti eraldate suuri summasid ümberõppeks, täiendusõppeks ja koolitusteks. Kas Eesti riigis ei teki olukord, et me õpetame ilma analüüsideta ja kulutame raha selliste erialade õpetamiseks, kust inimesed lähevad töötute nimekirja?

Andrus Ansip

Aitäh! Analüüs, mis sektoritest mis ulatuses on kõige rohkem töötuid tulnud, on kindlasti Eestis olemas. See analüüs on kõigile kättesaadav, see on Eesti Statistikaameti koduleheküljel inimese täpsusega iga kvartali kohta olemas. Ma soovitan kõigil Riigikogu liikmetel aeg-ajalt tutvuda Eesti kohta kogutava statistikaga. Ma olen ka siit kõnepuldist korduvalt rääkinud sellest, missugused on kõige probleemaatilisemad sektorid ja missugused on nendes sektorites töö kaotanud inimeste perspektiivid. Kolmandik Eesti töötutest on endised ehitajad ehk ehitusbuum on väga selgelt oma jälje jätnud. Ehitusbuumi ajal ehitatud ruutmeetrite arv ei olegi aastakümnetetaguse ruutmeetrite arvuga võrreldes väga suur, see on täiesti võrreldav isegi 1920.–1930. aastatel ehitatuga. See ruutmeetrite hulk, mida meil ehitusbuumi ajal ehitati, ei ole mitte midagi eriskummalist, niisugune täiesti arvestatav aasta keskmine tase. Aga buumiaastatel oli ehitussektoris töö tootlikkus kesine. Ehitajad liigutasid labidat aeglaselt. Ruutmeetrihinnad tõusid kiiresti ja nendele inimestele oli võimalik ka ilma nende väga suure töise panuseta palka maksta. Ehitussektoris peab tulevikus töö tootlikkus kindlasti tõusma. Sellist ehitajate osatähtsust tööhõives, nagu oli Eestis ehitusbuumi ajal, ei tule Eestis enam mitte kunagi. Eestis oli ehitajate osatähtsus kogu tööhõives Euroopa Liidu üks kõige suuremaid. Me olime samal tasemel nende riikidega, kus ehitusbuum oli niisama suur kui Eestis, ehk Hispaania ja Iirimaaga. See oli disproportsioon majanduses.

Majandusstruktuuri muutus tähendab kindlasti seda, et ehitajate osatähtsus tööhõives tulevikus väheneb. Järeldus riigi jaoks: neid endisi ehitajaid, kes kaotasid oma töö, tuleb ümber õpetada. Nad ei leia enam tööd ehitajatena, nad peavad omandama uue elukutse. Missugune see elukutse on? Minul peaministrina on seda raske öelda, aga ettevõtjad ütlevad seda ise. Seesama Ericsson, kellele ma täna viitasin, laiendab tootmist, nad vajavad insenere, rohkem insenere, mitte lihtsalt käsitöölisi. Enics Elvas, jälle, lugege tänaseid lehti, võtaks veelgi rohkem töötajaid juurde, aga pole kvalifitseeritud tööjõudu ja nad ei suuda korraga nii palju inimesi välja õpetada. Me ei peaks kurvastama selle üle, et Eesti ettevõtted teevad allhankeid. Need allhanked on järjest suurema lisandväärtusega. Minu meelest on need ettevõtted, mis praegu on Eestisse kolimas, siia väga teretulnud, sest tegemist ei ole enam primitiivsete allhangetega, vaid see on kvalifitseeritud tööjõudu nõudev töö, mida need ettevõtted praegu Eestis pakuvad. Umbes kolmandik töötutest on endised ehitajad, teine kolmandik töötutest (see on laias laastus öeldud) on endised mitteaktiivsed. Teadupärast on Eestis töötute arv kasvanud suhteliselt märksa kiiremini, kui on kahanenud töökohtade arv. Me oleme töökohtade arvu poolest jõudnud buumieelsetesse aegadesse. Praegu, vaatamata sellele, et meil on läbi aegade kõige rohkem töötuid, on Eestis endiselt töökohti rohkem, kui oli viimase majanduskriisi ajal 1990. aastate lõpus ja 2000. aasta esimeses kvartalis. 2000. aasta esimeses kvartalis oli Eestis 564 000 töökohta, möödunud aasta lõpus oli meil 582 000 töökohta. Ehk paljud inimesed, kes enne identifitseerisid ennast mitteaktiivsena, otsustasid majanduskriisi käigus identifitseerida ennast töötuna. Minu meelest on see hea tendents. Mitte see, et meil töötuid nii palju on, aga see, et inimesed ei identifitseeri

ennast ebamäärase mitteaktiivsena siis, kui nad sisuliselt on töötud, vaid nimetavad asju õigete nimedega. See tähendab, et meil on aktiivse elanikkonna osatähtsus kasvanud, see loob potentsiaali uueks tõusuks. Ka neid inimesi on vaja ümber õpetada, aga nende ümberõpe sõltub ka sellest, missugune on olnud nende varasem haridus. Kolmas kolmandik töötuid esindab läbilõiget väga-väga paljudest elukutsetest, sealhulgas läbilõiget eri haridustasemetest. Üks raudne seaduspärasus Eestis on selline, et kõige paremini saavad endaga hakkama kõrgelt haritud inimesed, kõrgharidusega inimeste osatähtsus töötute hulgas on kõige väiksem, ja kõige kehvemini saavad töökoha leidmise ja hoidmise mõttes hakkama põhiharidusega või põhihariduseta inimesed. Ehk ühest küljest on õige see, et mida kõrgemalt haritud inimene on, seda väiksem on tal tõenäosus tööd kaotada, teisest küljest ei tohi me harida inimesi ükskõik mis alal, sest ettevõtjad vajavad konkreetsetele töökohtadele kvalifitseeritud spetsialiste. Kordan veel kord soovitust Tallinnale: see 53 miljonit krooni, mis praegu kulutatakse reisisaatjatele, tuleks kulutada nendesamade inimeste õpetamisele, nende kvalifikatsiooni tõstmisele.

Kui te nüüd küsite, mis see võiks olla, mida inimesed kõige rohkem õppida tahavad, siis ma saan meenutada 1990. aastate alguse *recession*'it Kanadas. Ma õppisin tol ajal Torontos Yorki ülikoolis, külastasin nende kutsehariduskeskust ning küsisin sama küsimuse, et mida inimesed kõige rohkem õppida tahavad. Selgus, et töötud naised soovisid kõige enam õppida kondiitriks. Põhjus ei olnud selles, et nad oleksid lootnud ilmtingimata kondiitrina tööle saada, vaid nad leidsid, et kui nad täiendavad oma teadmisi kondiitrierialal, siis, esiteks, säilitavad nad tööharjumuse, harjumuse hommikul kindlal kellaajal tõusta, täita teatud ülesandeid ja olla kuidagimoodi rakendatud. (Sedasama eesmärki täidab ka seesama trammiga ringisõitmine, eks? Aga trammis ei saa targemaks, koolis saab targemaks.) Teiseks, need inimesed leidsid, et kui nad kondiitrina ka tööd ei leia, siis pärast õppetööd oskavad nad oma lastele parema koogi ikka küpsetada. Nii et nende enesetunne, väärikus õppimise abil paranes ja ma olen kindel, et paranenud eneseteadvuse tõttu oli neil hiljem kergem tööd leida, isegi siis, kui nad ei leidnud ilmtingimata rakendust kondiitrina.

Nüüd tulen tagasi Eestisse. Mõni aasta tagasi, kui ma olin Tartu linnapea, küsisin ma Tartu Kutsehariduskeskusest, missugust eriala naised kõige enam õppida soovivad. Vastus oli täpselt seesama: nad tahavad õppida kondiitriks. Põhjendused olid ka täpselt needsamad. Võib öelda, et õppida võib ükskõik mida, sellest on kasu ikkagi. Aga parem oleks, kui inimesed saaksid ettevalmistuse konkreetsel töökohal töötamiseks. Ükski teadmine ei jookse mööda külge maha ehk, nagu vanaisa ütles, kõige suurem varandus on see, mille inimene kahe kõrva vahel suudab ära kanda. See vara, mis inimese kahe kõrva vahele mahub, on ühtviisi suur varandus nii professorile kui ka töötule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Kuulates seda vastastikust väitlust, tahan öelda, et ilu on vaataja silmades. Aga tegelikult on minu küsimus ja võib-olla ettepanek selline, et peaks tugevdama maakonnavalitsuste juures olevaid arenduskeskusi. Praegu tegelevad nad ainult uute ettevõtete ja nende ideedega, aga seal võiks nõustada ja abistada väikseid ja keskmisi ettevõtteid, sest praegu pangad ja ka maksuamet vahest liiga karmilt suhtuvad nendesse ja neil ei jätku kompetentsi, et võidelda kohapeal pankade ja ka maksuametiga. Kui nendes arenduskeskustes oleks korralik nõustamine, siis oleks võimalik säästa ja päästa paljusid väikseid ja keskmisi ettevõtteid. Mis te sellest arvate?

Andrus Ansip

Olen teiega täiesti nõus. Need tegevused on ju praegu kõik arendamisel ja juba hea hoo sisse saanud. Ehk siis jah, maksumaksja raha on mõistlik kasutada selleks, et õpetada ka töötuid inimesi ettevõtlusega tegelema, aidata neil äriplaani koostada (äriplaani hulka käib ka finantsplaani koostamine) ja anda nendele õpetust ka siis, kui nad on suutnud ettevõttega juba alustada, see on siis järelnõustamine. Need on need teemad, mida ma oma vastustes teie küsimustele juba korra käsitlesin. Ma olen

muidugi nõus ka selle tõdemusega, et ilu on vaataja silmades, aga mõni asi lihtsalt ei ole ilus ja siis ei saa ka vaataja silmades seda ilu olla. Mina näiteks ei leia ilu tuhandetes inimestes, kes pakase käes seisma pannakse ja kelle kohta Jüri Pihl hiljem ütleb, et neid hoiti pakase käes järjekorras sellepärast, et veenduda, et nende tahe tööle asuda on ikka tugev. Minu meelest on see inimeste mõnitamine ja nende alandamine ning ainult tõeline küünik võib selles järjekorras mingit ilu näha. Mina selles asjas ilu ei näe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud härra peaminister! Te olete siin hästi pikalt rääkinud kõikvõimalikest meetmetest, samas on üsna paljude ekspertide arvates selge, et Eesti majanduses on vajalikud väga põhimõttelised ümberstruktureerimised. Sellega kaasneb põhimõtteline vajadus senist majandusmudelit korrigeerida ja välja vahetada. Ka see oli kõne all inimarengu aruandes. Nüüd on mul küsimus. Te olete tõepoolest olnud viis aastat peaminister. Te räägite siin sellest, et meil on olnud liiga palju ehitajaid, kelle töö on olnud ebaefektiivne, ja see on olnud vale. Reaalmajandus on see, mis loob töökohti. Mis ikkagi on need valitsuse meetmed, mida te olete võtnud või algatanud, selleks et meie majandust ümber struktureerida? Missugused need põhimõttelised käigud oleksid?

Andrus Ansip

Aitäh! Ilmselt ei ole mitte üheski demokraatlikus riigis sellist valitsust, kes ütleb, et nüüd hakkavad kõik tootma raadiovastuvõtjaid ja see on see, millele riigi majandus keskendub. Riik saab ikkagi luua tingimusi ettevõtluse arendamiseks ja riik saab teatud valdkondades fokuseerida oma vahendeid spetsialistide ettevalmistamiseks. Missugused need valdkonnad on? Infokommunikatsioonitehnoloogia, geenitehnoloogia, energeetika – need on need valdkonnad, kus me fokuseeritult kasutame maksumaksja vahendeid teadus- ja arendustegevuses. Teadus- ja arendustegevuse kulutuste kasvu kiirus on Eestis olnud Euroopa Liidu kõige suurem juba viimasel viiel aastal, ka teie nimetasite seda viit aastat. Missugused ettevõtted hakkavad Eestisse töökohti looma? Need on sellised ettevõtted, kus tootmine selles riigis, kus tootmine praegu asub, ei ole tulenevalt kahanenud tootmismahtudest enam kasumlik. Me ei saa unistada tippude tippudest, kus kasumimarginaal on väga suur, kuid me saame luua tingimused ettevõtetele, kes asuvad praegu Soomes, Rootsis, Norras, Taanis, Saksamaal või teistes riikides, kus tööjõukulud on neli korda suuremad, kui nad on Eestis. Need ettevõtted enam hakkama ei saa. Nad peavad oma tootmiskulusid kärpima. Võimalus tootmiskulusid kärpida on siin Eestis. Siin on tootmiskulud märksa madalamad, kui nad on nendes riikides. Tänane uudis: Soome Incap kolib Vuokatti tehase Eestisse. Millega me saame seda Eestisse tehtud investeeringut riigina toetada? Tööjõu ettevalmistamisega, tööjõule kvalifikatsiooni andmisega. Ehk struktuurimuutus seisneb selles, et ehitajast peab saama tööline selles tehases. Hea oleks, kui ta omandaks inseneerihariduse, siis on tema teenistus märksa parem, kui see oli omal ajal ehitajana. Need need struktuurimuutused on. Ericsson on oma tootmise siin Eestis täiesti uuele tasemele viinud ja töökohtade arv ei ole mitte väike. Elcoteq kasvatab oma tootmismahtusid Eestis väga kiiresti. See Elcoteq, kes praegu Eestis tegutseb, ei ole võrreldav 1992. aastal Eestisse tulnud Elcoteqiga. Kui siis oli inseneritöö osatähtsus väga tagasihoidlik, siis praegu on kolmandik Elcoteqi töötajatest inseneriharidusega ja lisandväärtus, mis praegu Elcoteqis ühe töötaja poolt luuakse, on hoopis midagi muud, kui see oli ettevõtte algusaastatel siin Eestis. Sellised need struktuurimuutused majanduses peavadki olema.

Me oleme loonud head eeldused selleks, et need struktuurimuutused toimuksid, et investeeringud Eestisse tuleksid. Te teate suurepäraselt, missugused need head eeldused on. Neid on võimatu Eestis olles mitte märgata, sest neid märkavad Financial Times, CNN, Euroopa Komisjon, Maailmapank, Rahvusvaheline Valuutafond, reitinguagentuurid Moody's ning Standard & Poor's – kõik märkavad. Meie väga selged konkurentsieelised on, esiteks, kõige madalam valitsussektori võlakoormus Euroopa Liidus. See on vaieldamatult väga suur eelis. Kui mõnes teises riigis, ka meie lähinaabruses, peab riik maksma aastas näiteks laenatud 500

miljoni euro eest 9,5% intressi, siis on see küllalt kulukas. Hea küll, poolteist miljardit saadi kätte 7,8%-lise intressimääraga, 2 miljardit saadi kätte 6,8%-lise intressimääraga – ikkagi on kallis, ikkagi on väga kallis. Eesti ei pea selliseid kulutusi tegema. Eesti teenis möödunud aastal enam kui miljard krooni oma reservide paigutuselt. Me ei pidanud maksma, me teenisime. Kui me oleksime pidanud maksma, siis see oleks maksumaksjale väga suur lisakoorem olnud. Eestis sellist koormat ei ole. Veelgi olulisem on see, et tänu sellele, et meil on riigi rahandus korras, on laenuressurss ka ettevõtjatele Eestis tulnud odavamalt kätte ja see on suur konkurentsieelis nendele ettevõtjatele. Kui seda eelist poleks olnud, oleksime me ilmselt sunnitud täna rääkima 200 000 töötust, mitte 100 000 töötust. Teine Eesti eelis on väike valitsussektori defitsiit. Me oleme suutnud hoida oma majanduse sellises korras, et me ei ole lasknud defitsiidil ohjeldamatult kasvada. Me teame, et mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis on ülemäära suur defitsiit praegu tohutu suur probleem, mis tekitab ka suuri sotsiaalseid probleeme, sest see defitsiit tuleb kinni maksta ja see tähendab valitsussektori võlakoormuse kasvu. Euroopas on kaks riiki, kellel on selle kriisi ajal valitsussektori võlakoormus kasvanud (jälle viitan sellelesamale kogumikule) võrreldavas suuruses sisemajanduse kogutoodanguga. Kolmandaks, Eesti väga suur eelis on meie pangandus. Meie pangad on olnud hästi kapitaliseeritud, neil on head reservid ja Eesti kuulub nende väheste Euroopa Liidu liikmesriikide hulka, kus maksumaksja raha ei ole tulnud kasutada kommertspankade päästmiseks. See on Eesti vaieldamatu konkurentsieelis. Tulles veel tagasi valitsussektori reservide juurde, siis siin kogumikus on vale väide, et reservid on ammendunud. Eestil on valitsussektori reservides praegu veel endiselt 25 miljardit krooni, ja see on suur väärtus. Tänu sellele saame me ka praegu maksta töötutele hoopis teises suurusjärgus hüvitist kui kümme aastat tagasi. Neid Eesti vaieldamatuid eeliseid välisinvestorid märkavad ja seetõttu, et Eestis on olemas need eelised, et Eestis on olemas stabiilne majanduskeskkond, et Eestis on olemas väga selged omandisuhted, Eestisse investeeritaksegi. Kui Eestisse investeeritakse, siis struktuurimuutused majanduses kindlasti ka tulevad. Aga kui teid huvitab põllumajandus, siis see küsimus tuleb kohe järgmisena. Põllumajandusega on nii, et tööhõive põllumajanduses paraku järjest väheneb ja väheneb. See on ka üks struktuurimuutus, mis on paratamatu ja mida me kuidagimoodi väärata ei saa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Uus Eesti inimarengu aruanne räägib sellest, et 2009. aasta kolmandas kvartalis ei olnud 29,2%-l noortest inimestest tööd. Nagu ma lugesin, nendest 5000–6000 noort inimest õpib välismaal, ülejäänud püüame me kuidagi kutsehariduskeskustesse õppima saata. Niisugune tunne on ikka, et paremad lähevad välismaale. Noored hakkavad juba esimesel kursusel õppima rootsi, soome ja inglise keelt, et pärast seda, kui nad lõpetavad, minna kuskile mujale endale tööd ja leiba otsima. Paljudel noortel inimestel on diplom olemas, aga nad ikkagi otsivad töökohta. Sellepärast tahangi küsida, missugune teie sõnum on just nendele suunatud.

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei saanud täpselt aru, kas te küsite nende inimeste kohta, kes on Eestist väljapoole läinud tööd otsima, või te räägite üliõpilastest, kes õpivad maailma parimates ülikoolides, või te räägite noorte tööpuudusest. Kui te räägite noorte tööpuudusest, siis see on vaieldamatult Eesti üks suuremaid probleeme ja see on Euroopa Liidu üks suuremaid probleeme. Noorte tööpuudus on väga suur igal pool ja kõige enam ongi praeguse ülemaailmse finantskriisi ajal kannatanud noored. Kindlasti ei vasta tõele see, et 25 000 noorest töötust 6000 läksid välismaale õppima. Töötud on töötud ja õppijad on hoopis teine seltskond. Sellesama inimarengu aruande leheküljel 14 räägitakse sellest, et adekvaatsed hinnangud ütlevad Eestist lahkunud inimeste arvuks 15 000 – 20 000. Erinevad uuringud kõnelevad sellest, et Eestis on suudetud päris hästi hoida oma inimesi riigist lahkumast pelgalt majanduslikel põhjustel, ehk väga paljude saatusekaaslaste hulgas (ma mõtlen neid riike, kes plaanimajanduselt läksid üle vabaturumajandusele) paistab

Eesti oma väljarände suuruse poolest positiivses mõttes silma sellega, et väljarändajaid ei ole olnud väga palju. Jah, hiljaaegu oli kuskil üks uudis, kus öeldi, et murekoht on see, et koguni 130 000 eestlast, kes identifitseerivad ennast eestlasena, elab väljaspool Eestit. Ma ei saa sellega nõus olla, et see on murekoht. Millal oli ülevenemaaline rahvaloendus, oli see 1895 või 1897? 1897. Ma mäletan, et selle rahvaloenduse andmed ütlesid, et koguni 125 000 eestlast elab väljaspool Eestit. Kujutage ette, juba 19. sajandil elas 125 000 eestlast väljaspool Eestit. Me teame, et suurusjärgus 100 000 eestlast oli sunnitud Eestist lahkuma Teise maailmasõja käigus. Paneme nüüd sinna otsa veel 15 000 – 20 000 või isegi rohkem. Ma ütleksin, et murekoht peaks olema see, et ainult 130 000 Eestist lahkunud inimest või eestlast identifitseerib ennast veel eestlasena. Miks mitte 230 000? Mis neist vahepeal saanud on? See paneb mind muretsema. Tartu Ülikooli teadlased oma 1990. aasta uuringus leidsid ka, et väljaspool Eestit elab 130 000 ennast eestlasena identifitseerivat isikut. Nüüd on jälle Eesti teadlased leidnud, et väljaspool Eestit elab 130 000 ennast eestlasena identifitseerivat isikut. Me näeme, et aja jooksul ei ole see arv mitte kasvanud, vaid püsib niisama suurena. Kes on need ennast eestlasena identifitseerivad inimesed? Ma tean oma suguvõsast, et nendel inimestel on mitu identiteeti. Noorematel inimestel on tugev kanadalase identiteet, neil on olemas ka Eesti pass, nad on Eesti kodanikuks hakanud, sest nad on sünnijärgsed Eesti kodanikud, ehkki eesti keelt nad enam ei kõnele. Samal ajal on nad ka šotlased või iirlased. Minu meelest on see hea, kui maailmas on palju inimesi, kes ikka veel, pärast kõiki neid aastakümneid või isegi pärast aastasadat tahavad ennast identifitseerida eestlasena. Murekoht võiks olla see, miks kõik need, kes siit kunagi läinud on, ja nende järeltulijad ei identifitseeri ennast eestlasena.

Aga mis puudutab noorte tööpuudust, siis üldised meetmed rakenduvad ka noortele. Spetsiaalselt noortele orienteeritud meetmed on, nagu täna siin juba nimetatud, näiteks nende ülikoolidesse ja kutsekoolidesse tagasikutsumine. Paraku ei saa mina lubada, et kriis tööjõuturul on juba seljataga, et selles osas on olukord väga selgelt paremusele pöördunud. Me näeme, et nende inimeste arv, kes pärast töötu olemist on tööd leidnud, on praegu märgatavalt kasvanud. Absoluutarvudes, vaatamata sellele, et üle 2000 inimese nädalas registreerib ennast uue töötuna, kasvab töötute arv kas 60 või 160 võrra nädalas, kindlasti mitte enam tuhandetes. See aeg, kui tööpuudus hakkab kiiresti vähenema, tuleb kindlasti, aga kas see juhtub lähema poole aasta, aasta või poolteise aasta jooksul, see sõltub konkreetsetest arengutest, sellest, kui kiiresti investeeringud Eestisse tulevad, kui kiiresti taastub ostujõud meie põhilistel eksporditurgudel. Ma tahan kiita meie eksportijaid. Isegi kriisiaastatel on nad suutnud oma turuosa põhilistel eksporditurgudel kasvatada. Meie eksportijad on olnud edukad. Veel kord olgu öeldud nendele, kes vihkavad võõrkapitali: 62% Eesti ekspordist on toodetud välisomanike omandatud ettevõtetes. Nii olulised on Eestile otsesed välisinvesteeringud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Härra peaminister! Kuulsime nüüd ligi tunni aja jooksul, kui hästi meil Eestis kõik asjad on ja kui tore on elada. See oli üks tõeline kiidulaul. Ma ei tea, mida ütlevad selle kohta need inimesed, kes on töötud ja kes on olnud juba nii kaua töötud, et nad enam töötu abiraha ei saa, ja kes on sunnitud käituma ka niimoodi, nagu me kuulsime hiljutisel väljasõidul, et lapsed on hakanud oma vanemaid hoolekandekeskustest ära võtma, sest poeg või tütar ja nende abikaasad on jäänud tööta, väikesed lapsed on kodus ja nüüd on vanainimese pension ainuke sissetulek, mis aitab edasi elada. Kas ka nemad lähevad kaasa selle vaimustusega, et meil on kõik suurepärane?

Loomulikult oli pikalt juttu koolitusest. Kõik on väga õige. Ainult et kui ka pärast koolitust sellel erialal tööd ei ole, siis mida see töötu peab tegema? Kindlasti on koolitus õige asi ja selle peale oleks pidanud mõtlema palju varem. Siin oli mitmeid küsimusi selle kohta, et peaminister on olnud ametis kauem kui ükski varasem, viis aastat, miks koolitusega siis varem ei hakatud tegelema? Praegune koo-

litus aitab inimest võib-olla aasta-kahe pärast, aga ka see aasta ja kaks on tarvis ära elada. Loeti ette terve hulk firmasid, kes oleksid nagu Eestisse tulnud, ja öeldi, et töökohti tuleb. Asi on normaalne võib-olla alles siis, kui statistika ütleb, et nädala jooksul kaotas töö 2500 inimest, aga 2600 inimest leidis töö ehk me oleme sajaga plussis. Aga see päev tõenäoliselt ei paista niipea. Kui see päev saabubki, siis peab veel väga kaua sajaga plussis olema, et kõik need 100 000, kes tänaseks on töötuks jäänud, saaksid tööd leida.

Rõhutati ka meie tohutut eelist. Jällegi arusaamatu. Kui meil on tohutu eelis ja meil on 15,6%-line töötus, siis nendes teistes riikides, kes on meist kas tagapool või kellel ei ole mingit eelist, on töötus ainult kuni 10%. Oli ka ähvardus, et kui meil seda tohutut eelist ei oleks, siis võib-olla oleks meil 200 000 töötut. Nendel teistel ei ole ju ka seda eelist, aga neil on töötuid ainult kuni 10%. Kogu selle pika abinõude loetelu kohta, mis siin ette loeti, sobib väga hästi üks ajakirjanduses toodud võrdlus valitsuse tegevuse kohta töötute abistamisel. See oli umbes selline: meie valitsus on võrreldav arstiga, kes üliraskes seisus vältimatut abi vajavale patsiendile räägib ravimtaimede kasulikkusest nende pikaajalisel tarvitamisel. Kõige selle taustal kinnitab peaminister silmagi pilgutamata avalikult, et Eestil ei ole kunagi nii hästi läinud kui praegu. Kas saab olla veel küünilisem tohutu hulga töötuse all kannatavate inimeste suhtes?

Kõige selle taustal tekib küsimus, kas valitsus ei taha midagi teha inimeste olukorra parandamiseks või ei oska teha. Väga raske on uskuda, et ei taha, tõenäoliselt ei oska. Tahtmatult kerkib silme ette üks ebaõnnestunud sammas. Arvestades üldrahvalikku huvi, suunas valitsus selle ehitise rajamiseks kindlasti oma parimad jõud, aga seda, mis välja tuli, teame kõik. Tahan sellega öelda, et oskuste kriteerium on seesama sammas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, sõnavõtt kohalt, kaks minutit, Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Ma näen, et peaminister ei suuda inimarengu aruannet lugeda. Kui ei ole võimet sellest aru saada, pole ka mõtet seda teha, ütlen ma omakorda talle. Aga ma loen siit siiski ette ühe lõigu, mis puudutab kihistumist. "Eesti elanikkonda peetakse objektiivsete näitajate järgi väga kõrgel tasemel kihistunuks. [---] Liberaalse turumajanduse ideoloogiast lähtunud institutsionaalne areng ei ole võimaldanud välja kujundada sellist sotsiaalset keskkonda, milles oleksid väiksemad lõhed sotsiaalsete gruppide vahel. Olulist pööret ei toonud ka majanduslikult edukad aastad. Eestit iseloomustab jätkuvalt tugev sotsiaalne kihistumine (sissetulekute ebavõrdsuse näitaja – Gini koefitsient – on püsinud käesoleva aastakümne jooksul tasemel 34–37, 2007. aastal langes 30,9-ni). Majanduskasvu aastail vähenesid küll Eestis erinevused 20% kõrgeima ja 20% madalaima sissetulekuga elanike sissetulekute vahel, jäädes 2007. aastal siiski üheks kõrgemaks Euroopas – Euroopa keskmine 4,8, Eesti näitaja 5,5. Rootsis oli see 3,4. [---] Eestit iseloomustab ka suur hariduslik kihistumine, mis pärsib inimeste eneseteostusvõimalusi ja raskendab nende sotsiaalse staatuse tõusu."

Selles mõttes on sellist vassimist, ma ütlen ausalt, piinlik kuulata. Tundub, et teile on sotsiaalne keel arusaamatu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Härra peaminister, palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Hea inimarengu aruande tsiteerija! Ma ei taha panna teid piinlikku olukorda ja küsida, kas Gini koefitsiendi kõrgem väärtus tähendab suuremat kihistumist või väiksemat kihistumist. Aga ma ütlen teile, et väiksem Gini koefitsient tähendab väiksemat tulude jaotumise ebavõrdsust ja suurem tähendab suuremat ebavõrdsust. Te tsiteerisite praegu inimarengu aruande lehekülge 73, 4. peatükk "Sotsiaalne keskkond ja tööturg". Te ütlesite, et aastal 2007 langes Gini koefitsient 30,9-ni. Ma kinnitasin seda teile ka enne siit kõnetoolist ja ütlesin, et Gini koefitsient oli aastal 1995 39,7. See on ülioluline. Aastatel 1995–2007 toimus Eestis ülikiire tulude jaotumise ebavõrdsuse vähenemine. Arvud kinnitavad ühemõtteliselt seda, et ebavõrdsust oli aastal 2007 Eestis märgatavalt vähem, kui seda oli aastal 2000 või 1995.

Kui te vaatate sellestsamast peatükist mõned leheküljed edasi, siis te näete, et aastal

1989 oli Gini indeks 27,7. Mulle tundub, et autor ei ole leidnud ei 1990. aastatest ega 2000. aastatest mitte ühtegi sellist aastat, kus kas see tulukvintiilide kordaja oleks olnud väiksem, kui see oli aastal 2007 või 2008, või kus Gini indeks oleks olnud väiksem, kui see oli aastal 2007 või 2008. Seetõttu on võetud võrdluseks aasta 1989 ja on öeldud, et sellega võrreldes on see 30,2 või 30,9 kõrgem. See on absurdne. Tõsiteaduslikud uuringud kinnitavad, et Gini indeksit ei ole Nõukogude Liidu puhul võimalik 1989. aasta kohta üleüldse välja arvutada. Võtame elementaarsed asjad. Üks inimene sai siis riigi käest tasuta korteri ja teine ei saanud. Gini indeksi mõttes on nende sissetulekud võrdsed, sest inimene sai selle ju tasuta. Jne, jne. Minu meelest kirjeldab võrdlus 1989. aastaga varandusliku kihistumise mõttes pigem nõukogude nostalgiat kui mingit tõsiteaduslikku suhtumist teemasse, mida käsitletakse.

Kui te vaatate nüüd aastaid 1990. aastatest alates ja vaatate aastaid 2007–2008, siis te näete ühemõtteliselt seda, mida ma siit kõnetoolist ka varem ütlesin: kihistumine on oluliselt vähenenud. Võtke juurde statistilised materjalid, näiteks aasta 2007 kohta. Siin öeldakse (ma jätan lause esimese poole ära): "... jäädes 2007. aastal siiski üheks kõrgemaks Euroopas." Öeldakse, et Euroopa keskmine oli 4,8. Väidan vastu: see ei ole nii. Euroopa Liidu keskmine aastal 2007 oli 4,8, aastal 2008 oli 5,0, aga aastal 2007 oli Eestist enam kihistunud riike tervelt kaheksa. Palun vaadake Eurostati andmeid, palun vaadake meie Statistikaameti koduleheküIge! Kas järjekorras üheksas on tõlgendatav nii, nagu siin on öeldud, et jäädes siiski üheks kõrgemaks Euroopas? Euroopa Liidus on 27 liikmesriiki, aga 2008. aastal oli Eesti tagantpoolt 11. kohal. Kas on võimalik öelda, et see on üks kõrgemaid Euroopa Liidus? Jama, sõbrad! See ei ole õige.

Härra Kallo! Ärge omistage mulle oma väiteid, et kui hästi läheb meil Eestis ja kui hea on siin elada ja kõik on suurepärane. Teie ütlesite seda. Mina pole seda väitnud. Ma räägin sellest, et kriis tööturul võib veel süveneda. Koolituses osalejaid on praegu kaks korda enam kui mõni aasta tagasi. Tohutu eelis teistel puudub, aga näe, tööpuudus on madalam. Jah, me võime lõpuks panna kõik võlgu makstava palgaga trammidesse sõitma ja öelda, et me oleme tohutu arengu teinud. Ärge raisake Tallinna raha selleks, et inimesi alandada. Andke neile tööd! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine olukorra kohta tööturul (nr 371)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Mai Treiali, Karel Rüütli ja Tarmo Männi 9. veebruaril s.a esitatud arupärimine olukorra kohta tööturul. Palun kõnepulti kolleeg Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud proua juhataja! Austatud peaminister! 2010. aasta on kuulutatud vaesuse vastu võitlemise aastaks. Sellest ajast, kui me arupärimise esitasime – see oli 9. veebruaril –, on mööda läinud juba kaks kuud. Kindlasti on mitmedki protsendid, mis on arupärimises toodud, iseloomustamaks, millisesse olukorda inimesed on sattunud, millised raskused on neil arvete maksmise ja toidu ostmisega, praegu palju suuremad. Tänastes mitmetes meediaväljaannetes on juttu ka sellest, kuidas inimesed järjest kaotavad või on kaotamas oma kodu ja milline tragöödia siiski Eestimaal toimub.

Siseministeerium uuris möödunud aastal, millised on Eesti regioonide majandusstruktuuri muutused. Sellest uuringust selgub, et kõikides maakondades rahvaarv väheneb, ja nad prognoosivad aastaks 2018 15–24-aastaste inimeste arvu vähenemist *ca* 40%.

Kõigile meile on teada, et riigile on kulukaim, kui noorem osa elanikkonnast on lahkumas. Nad on ka kõige haavatavamad. Kui ei looda uusi töökohti, siis on loomulik areng väljaränne. Nii selgubki, et huvi välismaale töölemineku vastu on järjest suurenenud. 2009. aastal otsis välismaal töö saamise võimalust üle 17 000 inimese, mida on kaks ja pool korda rohkem kui eelnevatel aastatel. Samas selgub sellest Siseministeeriumi uuringust, et nii mitmed ettevõtjad kui ka omavalitsusjuhid prognoosivad, et töötus võib jõuda isegi 30%-ni.

Õiguskantsleri büroos on valminud uuring, kus kirjeldatakse ravikindlustamata isikutele tervishoiuteenuste osutamise olukorda. Sellest selgub, et möödunud aastal oli Eesti maakondades kokku *ca* 90 000 ravikindlustamata inimest. Kõige rohkem inimesi, kellel ei ole ravikindlustust, on Harju ja Ida-Viru maakonnas.

Me mäletame, et kui me arutasime Riigikogus hädaolukorra seadust, siis oli juttu ka sellest, kas peaks riigis välja kuulutama hädaolukorra, kui töötute arv peaks minema väga suureks. Toona Riigikogu ees esinedes väitis minister Rein Lang, et makromajanduslikult hakkab häda kätte tulema siis, kui töötus ületab 20%. Ida-Virumaal ongi praegu töötuid üle 20%.

Kõike eelnevat kokku võttes on meil teile kuus küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mai Treial! Palun härra peaministri kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Kõigepealt sellest 30%-st, mida keegi ennustab Eestis tööpuuduse suuruseks. Ma julgen öelda, et see ennustaja on pärit teiselt planeedilt või vaatab ta maailma läbi mustade prillide. Kui see inimene on kooliharidust saanud, siis on ta lihtsalt maksumaksja raha raisanud, sest kasu pole talle sellest haridusest olnud. Mis puudutab hädaolukorra väljakuulutamist, siis ma küsin vastu: kas siis tuleb raha ja tulevad töökohad? Kumbagi ei tule. Ja siis ma küsin: mis sellest kasu on? Ei ole mõtet mängida terminitega, mille tegelikku sisu ei mõisteta.

Vastan teie küsimustele. Esimene küsimus: "Mida võetakse ette Ida-Virumaal – kas olukord vajab ekstreemseid/hädaolukorra lahendusi?" Hädaolukorra kohta ma juba andsin hinnangu. Ida-Virumaad aitavad needsamad meetmed, mis aitavad kõiki Eesti töötuid, kuid lisaks võiks esile tõsta tööstusparkide rajamist Ida-Virumaale, mis toimub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning kohalike omavalitsuste koostöös. Tööstuspargid on loodud eesmärgiga lahendada mitmeid spetsiifilisi regionaalseid probleeme, nagu suur töötus, suhteliselt madalad palgad, tootmisettevõtete vähene omavaheline koostöö, puudulik töötussektori planeerimine, rakendamata vabad ressursid, regiooni halb maine, välisotseinvesteeringute nappus ja tööstussektorit puudutava infovahetuse madal tase. Selleks et tööstusparkide potentsiaali paremini ära kasutada, loodi Sihtasutus Ida-Virumaa Tööstusalade Arendus. Tööstusparke on toetatud muu hulgas Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest meetme "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007–2013" kaudu. Vastavad projektid on olnud suunatud uute töökohtade loomisele ja kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamisele. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus toetab Ida-Virumaa ettevõtteid investeeringute toomisel piirkonda, ettevõtlikkuse kasvatamisel ja säilitamisel, ettevõtete ekspordivõimekuse suurendamisel, turismisektori arendamisel ja ettevõtete töötajate kvalifikatsiooni tõstmisel. Alates 2004. aastast on EAS toetanud kokku 71 projekti Ida-Virumaal. 2009. aasta sügisel valmis Siseministeeriumi tellimusel Tartu Ülikooli tehtud uuring "Eesti regioonide majandusstruktuuri muutuste prognoos", milles on analüüsitud Eesti eri regioonide tööturu olukorda, sealhulgas kahanevaid tööstusharusid ja eri regioonide potentsiaali. Uuringus on viidatud konkreetsetele tegevusvaldkondadele, mis võimaldaksid tagada Ida-Virumaale investeeringud, arendada ettevõtlust ning luua seeläbi uusi töökohti. Tõdetakse taas, et Ida-Virumaa üks valulikum probleem on n-ö kahanevate tööstusharude, nagu tekstiili- ja õmblustööstus, suur osakaal, inimeste vähene ettevõtlikkus ning kvalifitseeritud tööjõu puudus.

Teine küsimus: "Millised võimalused on suurendada töötute tööturule tagasitoomise kiirust ning paindlikkust?" Töötute tööturule tagasitoomise kiirus ja paindlikkus sõltub esmalt muidugi vabade töökohtade olemasolust. Selle aasta jaanuaris vahendas töötukassa 3005 tööpakkumist, mida on 2009. aasta detsembriga võrreldes 845 võrra rohkem. Jaanuaris rakendus tööle vähemalt 3332 inimest, mida on 71% rohkem kui 2009. aasta detsembris ja kolm korda rohkem kui samal ajal aasta tagasi. Selleks et toetada tööandjaid töötute töölevõtmisel, lihtsustati palgatoetuse saamise tingimusi. Töötut saab palgatoetusega tööle võtta, kui ta on töötuna arvel olnud vähemalt 6 kuud, senise 12 kuu asemel. Noorte puhul vanuses 16–24 aastat on see kriteerium 3 kuud varasema 6 kuu asemel. Selleks et töötut saaks

rakendada ka lühemaajaliselt, on võimalik tööandjale palgatoetust maksta ka tähtajalise töösuhte korral. Seni oli see võimalik ainult tähtajatu töösuhte korral. Palgatoetust makstakse kuni kuus kuud. Tähtajalise töösuhte korral peab töö- või teenistussuhe olema seejuures sõlmitud vähemalt kuueks kuuks. Sellisel juhul makstakse palgatoetust proportsionaalselt poole töötamise aja eest. Selle aasta algusest 17. märtsini on palgatoetuse lepinguid sõlmitud 1342 inimese töölerakendamiseks. Ühe paindliku meetmena võiks esile tõsta tööpraktikat, mis võimaldab tööandjal lühikese aja, s.o umbes nelja kuu jooksul endale sobiv töötaja välja õpetada. Selle aasta kahel esimesel kuul on tööpraktikale suunatud ligi 730 töötut. 2009. aastal suunati tööpraktikale kokku 1572 töötut. Sotsiaalministeerium loodab, muide, sel aastal suunata tööpraktikale ligi 5000 töötut. Kõige paremini aitab, nagu räägib ka maailma kogemus, töötuse vähendamisele kaasa ettevõtluse elavnemisega kaasnev uute töökohtade loomine. Seda toetavad mitmed meie võetavad meetmed, millest oli lähemalt juttu minu vastuses Keskerakonna fraktsiooni liikmete arupärimisele tööpuudusega toimetuleku teemal. Ma võin seda teemat jätkata.

Kolmas küsimus: "Kas on koostatud analüüse erialadest, mis majandussituatsiooni paranedes vajaksid rohkem kvalifitseeritud tööjõudu, millele inimeste väljakoolitamisega oleks võimalik juba hetkel alustada?" Eelseisvate aastate kvalifitseeritud tööjõu vajadusest annab ülevaate Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis valminud tööjõu vajaduse prognoos aastani 2016 ja samuti Tartu Ülikooli mullune regionaaluuring "Eesti regioonide majandusstruktuuri muutuste prognoos". Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi prognoosi kohaselt suureneb hõive eelkõige kõrgema tootlikkusega harudes. Kõrgema lisandväärtusega harud kuuluvad üldiselt ka kõrg- või kesk-kõrgtehnoloogilise tööstuse või kõrgtehnoloogiliste teadusmahukate teenindussektorite hulka. Majanduses tervikuna suureneb spetsialistide arv, lihttöölisi jääb paratamatult vähemaks. Üha olulisemaks muutub töötajate suutlikkus ja tahe muutustega kaasas käia ning valmidus ennast pidevalt täiendada. Kuna suur hulk spetsialiste kasvab välja oskustöölistest, on oluline, et ka oskustööliste ettevalmistamisel antav haridus soodustaks neil hiljem keerulisemate oskuste ja teadmiste omandamist. Seega peab tasemeõpe andma senisega võrreldes laiapõhjalisema ettevalmistuse, mis võimaldab muutustega tööturul kiiremini kohaneda. Ametialade struktuuris toimuvatest muutustest tulenevalt on oodata kõrgemat haridustaset omavate töötajate osatähtsuse kasvu. Tõsi, need muutused ei toimu üleöö. Tartu Ülikooli uuring toob seevastu regiooniti välja praegused ettevõtluse ja üldise arenguga seotud kitsaskohad ning nimetab need harud, mis võimaldavad konkreetsel regioonil teistest eristuda ning omada konkurentsieelist teiste piirkondade ees. Ühtlasi viidatakse uuringus regionaalsele tööjõu ettevalmistamise vajadusele.

Neljas küsimus: "Milline seis on ettevõtlustoetusega sarnastel alustel antava stardiabiga töötule, kes soovib luua mittetulundusühingut kui alternatiivset töötamise vormi?" Koostöös maakondlike arenduskeskustega nõustab töötukassa töötut, kes soovib luua ettevõtte asemel mittetulundusühingut, selle mittetulundusühingu loomisel. Lisaks toetatakse MTÜ-de tegevust programmidest, mille rakendamise eest vastutab EAS. Programmide raames aidatakse luua ja arendada MTÜ-sid, pakutakse mittetulundusliku tegevuse alast infot, toetatakse MTÜ-de elluviidavaid projekte, koostöös maakondlike arenduskeskustega jagatakse teavet, kuidas MTÜ-d alustada, ning korraldatakse koolitusi.

Viies küsimus: "Kas ja millal kavatseb valitsus välja tulla seaduseelnõuga ravikindlustamata isikutele arstiabi võimaldamiseks?" Ravikindlustamata isikutele on tagatud tasuta vältimatu arstiabi nii ambulatoorse teenusena, eelkõige perearstide ja haiglate erakorralise meditsiini osakondade poolt, kui ka haiglas. Vältimatu abi on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses tervishoiuteenus, mida tervishoiutöötaja osutab olukorras, kus abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Abivajadust ja määratlemist vältimatu abina hindab tervishoiutöötaja. Selle abi eest, mis ei käi vältimatu abi määratluse alla, võib tahte ja võimaluse korral maksta kohalik omavalitsus. Eri omavalitsustes on esmatasandi arstiabi ja nn plaaniline arstiabi tagatud kindlustamata inimestele erineval moel ja määral. Valitud lahendused sõltuvad omavalit-

suste suurusest ja võimalustest. Esmatasandi arstiabi ja statsionaarse ravi tagamiseks on näiteks Tallinnas Ida-Tallinna Keskhaiglas eraldi osakond. Seal toimub ravikindlustamata isikute ambulatoorne vastuvõtt, seal on ka vastav statsionaarne osakond. Mujal pakuvad esmatasandi teenust perearstid ja statsionaarset ravi kõik haiglad. Omavalitsused kompenseerivad perearstile ravikindlustamata isikute mittevältimatule abile tehtud kulutused erinevalt. See toimub arvepõhiselt, rendi kaudu või mõnes muus vormis. Ravikindlustamata inimeste vältimatu abi eest makstakse riigieelarvest. Kulutused ravikindlustamata isikute ravile on aasta-aastalt tõusnud: 97 miljonilt kroonilt 2005. aastal 123 miljonile kroonile selle aasta riigieelarves. Sotsiaalministeerium on kavandanud regionaalselt ühtlustada ravikindlustamata isikutele arstiabi osutamist, mis jääb paratamatult ootama rahaliste võimaluste paranemist. Kuid ma kinnitan teile veel kord, nii nagu ma olen ka varem siit kõnepuldist öelnud: valdavas osas Eesti kohalikes omavalitsustes hoolitsetakse selle eest, et arstiabi saaksid ka ravikindlustamata isikud. Valdavas osas Eesti kohalikes omavalitsustes on vastavad toetusmeetmed olemas. Kuid kindlasti ei saa kunagi võrdsustada ravikindlustuse eest maksvate isikute ja kindlustamata isikute arstiabi ulatust ja kvaliteeti. Sel juhul kaoks inimestel igasugune stiimul ravikindlustuses osalemiseks. Seda ei juhtu ei meie riigis ega üheski teises riigis mitte kunagi.

Kuues küsimus: "Milliseid abinõusid rakendatakse perede paremaks toimetulekuks ja vaesuse leevendamiseks?" Leibkondade sissetulekud on tõepoolest kahanenud, nominaalpalk langes 2009. aastal teatavasti 4,5%. Mõningast leevendust on siin pakkunud üldise hinnataseme langus. 2009. aasta jooksul sai toimetulekutoetust 20 149 peret, mida on 8758 pere võrra enam kui 2008. aastal. 2009. aastal maksti toimetulekutoetust 38 122 inimesele, seda on 18 297 võrra rohkem kui aasta varem. Samas pole toimetulekutoetust saanud perede arvestuses toetuse saamise sagedus oluliselt muutunud. Täpsemat teavet toimetulekutoetuse saamise kohta on võimalik leida Sotsiaalministeeriumi kodulehelt. Mis puudutab lastega peresid, siis Eurostati andmetele tuginedes vähenes kuni 17-aastaste laste suhteline vaesus Eestis ajavahemikus 2004–2008 23%-st 17%-ni. Ühtlasi oli meil 2008. aasta andmeil allpool suhtelise vaesuse piiri elavate alla 17-aastaste laste suhtarv madalam kui Euroopa Liidus keskmiselt. Vastav keskmine oli nimelt 20%. Vaesuse leevendamisel ehk juba vaesuses elavate inimeste abistamisel on määravad tööturu ja sotsiaalteenuste kättesaadavus ning vajaduse korral rahaliste toetuste maksmine. Eri meetmed peavad soodustama uuesti tööturule sisenemist, mitte tööturult kõrvalejäämist. Seetõttu on esmatähtsad tööturuteenused, mis aitavad inimestel aktiivsena püsida ning tööturule võimalikult kiiresti tagasi pöörduda. Inimesed saavad abivajaduse korral pöörduda esmajoones kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja poole. Koos sotsiaaltöötajaga otsustatakse, millist abi ja teenust inimene vajab. Euroopa Sotsiaalfondi programmi "Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed" raames käivitati näiteks erivajadustega inimestele ja nende peredele nõustamiskeskused, mis pakuvad nimetatud isikutele sotsiaalnõustamist, psühholoogilist nõustamist, perenõustamist, võlanõustamist. Nii Eesti kui ka teiste riikide kogemused möödunud kriiside ajal näitavad, et kriisi sotsiaalsete mõjude leevendamisega tuleb tegelda ka pärast kriisist väljumist. Sotsiaalministeeriumil on ettevalmistamisel arengukava aastateks 2011–2014 ning uus töölesaamist toetavate hoolekandemeetmete programm aastateks 2004–2020, kus kavandatakse muu hulgas meetmed pikaajaliste töötute ja tööturult tõrjutute aktiveerimiseks ning tööoskuste ja -harjumuste loomiseks ja säilitamiseks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Külastasime Rahvaliidu fraktsiooniga alles hiljuti Ida-Virumaad ja tutvusime töötukassas tööturu olukorraga selles maakonnas. Meile sai seal selgeks, et üle 4000 on neid inimesi, kellel ei ole enam üldse mingisuguseid toetusi võimalik saada. Samas oli väga kurb uudis ka selle kohta, et just äsja lõpetasid kutsekooli umbes 60 noort ja paari päeva pärast olid nad juba töötukassas, et võtta ennast töötuna arvele. Küsimus ongi: kuidas vältida

selliseid olukordi, et inimesed, kes tööturule tulevad, kes on välja õppinud, saaksid tööd, mitte ei jääks kohe töötuks?

Andrus Ansip

Aitäh! Kindlasti ei vasta tõele väide, et 4000 inimesel ei ole võimalik enam mitte mingisugust toetust saada. Eestis on võimalik toimetulekutoetust saada kõigil nendel inimestel, kes ise toime ei tule. Kui tõepoolest on möödunud see üheksa kuud, mille jooksul inimesele makstakse keskmiselt 5500 krooni töötuskindlustushüvitist, ja ta pole ikkagi veel tööd leidnud, siis võib ta kindlasti arvestada riigi abiga toimetulekutoetuse näol. Nagu juba varasemale küsimusele vastates nimetatud, toimetulekutoetuse sisse arvestatakse ka teatud eluasemekulud. Pere esimesele liikmele peab nende kulude tasumise järel jääma kätte veel vähemalt 1000 krooni, selleks et osta toitu. Selle toetusega saab iga inimene kindlasti arvestada, kaasa arvatud need 4000, kelle kohta teie väitsite, et neil pole mitte mingeid võimalusi enam riigi käest toetuse saamiseks. Mitte kedagi ei jäeta täiesti ilma toetuseta. Hariduse statistika kõneleb ühemõtteliselt sellest, et mida paremini on inimene haritud, seda suurema tõenäosusega leiab ta tööd ja seda väiksema tõenäosusega kaotab ta töö. Meie kutseharidussüsteem on muutunud aasta-aastalt järjest paremaks ja efektiivsemaks. Paraku on praegu ka kutseharidusega isikute osatähtsus töötute hulgas küllalt suur, kuid tegemist on struktuursete probleemidega. Nagu juba eespool korduvalt kõneldud, ehitajatel, ka siis, kui nad on kutseharidusega, on praegu suhteliselt raske tööd leida, sest ehitajate arv oli meil buumiajal 82 000, enne buumi oli see arv alla 40 000, kolm aastat tagasi oli ehitajaid vaid 42 000 ja praegu on meil ehitajaid veel üle 50 000, mis tähendab seda, et meil pole põhjust arvata, et need 30 000 ja natuke rohkem endist ehitajat, kes on kaotanud töö, ka siis, kui nad on omandanud hariduse, erialase ettevalmistuse, ehitajana tööd leiavad. Statistika ei kirjelda üksikisikut. Statistika on üldistus ja statistilisele keskmisele vastavat isikut ei pruugi üleüldse olemas olla. Ma ei taha öelda, et kõik need endised ehitajad, kes on töö kaotanud, ei saa enam mitte mingil juhul ehitustööle tagasi. Keegi nende hulgast kindlasti saab, keegi nende hulgast on parem kui mõni nendest, kes praegu ehitajana töötab. Kuid statistiliselt, jah, paraku see ebameeldiv teadmine, et vähemalt 30 000 ehitajat Eestis enam ehitajana tööd ei leia, võrreldes buumiaegadega, vastab tõele. Sõltub palju sellest, mis eriala omandatakse kutsehariduskeskuses, kas eriala võimaldab tööd saada või mitte. Teatud erialadel on ka praegu arvestatav kvalifitseeritud tööjõu puudus.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud peaminister! Mõni aeg tagasi soovitas majandusminister Juhan Parts inimestel otsida tööd välismaalt. Küsin teie hinnangut selle seisukohavõtu kohta. Kas te peate sellist soovitust olukorra parandamiseks meie tööjõuturul pädevaks?

Andrus Ansip

Ma arvan, et pole mingit põhjust minna näiteks Hispaaniasse või Lätti tööd otsima. Tööpuudus nendes riikides on märgatavalt suurem kui Eestis. Lootust seal tööd leida, ilma et oskaks kohalikku keelt või ilma et inimene oleks väga hea kvalifikatsiooniga, on suhteliselt vähe. Ma olen päris kindel, et Eestis on inimestel kergem tööd leida kui väljaspool Eestit. Ma tean, et pooled Iirimaale tööd otsima läinud inimestest on seal praegu ennast töötuna registreerinud. See pole päris aus ja õiglane, kui meie inimesed lähevad kuhugi väljapoole Eestit ja panevad ennast seal töötuna kirja või – hoidku selle eest! – hakkavad kuskil sõlmima fiktiivseid abielusid, selleks et võimaldada kolmandatest riikidest pärit isikutel Euroopa Liidu elamisluba saada. Pelgalt majanduslikel põhjustel riigist lahkumine ei kaunista riiki, ei iseloomusta seda riiki heast küljest. Kindlasti peab riik pingutama selle nimel, et inimesed ei lahkuks majanduslikel põhjustel. Kui inimesed tahavad töötada maailma tipplaborites, tipphaiglates, tipporkestrites, siis riiki iseloomustab hästi see, kui selliseid inimesi on võimalikult palju. Riigi kohus on anda oma elanikele, eriti noortele elanikele võimalikult hea haridus, hea kvalifikatsioon, mis võimaldaks neil tõusta maailma absoluutsesse tippu. Nende inimeste üle, kes sinna tippu pürgivad või seal juba on, tunneb uhkust iga riik, nii ka Eesti.

Seega ei saa anda ühest hinnangut mõne ministri soovitusele minna laia maailma. Kui Neeme Järvi läks laia maailma, siis me olime selle üle uhked. Ta dirigeeris maailma tipporkestreid, teda kindlasti ka tasustati paremini kui kodus ja me ei leidnud, et see on riigi jaoks halb, kui meie tippe hinnatakse ka mujal maailmas kõrgelt. Loomulikult oleme me üliõnnelikud selle üle, et ta tuleb Eestisse tagasi. Ma olen päris veendunud selles, et kõik need inimesed, kes on läinud maailma tipplaboritesse, tipphaiglatesse või tipporkestrite ette, on tänulikud ka sellele riigile, tänulikud nendele maksumaksjatele, tänu kellele said nad sellise hariduse, mis võimaldas neil läbi lüüa terves maailmas. Valdavalt väljendavad sellised inimesed kuidagimoodi oma tänu ka sellele riigile. Ehk siis: Neeme Järvi tuleb Eestisse dirigeerima.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Mai Treiali! Vabandust! Ma ei palu teda kõnetooli, küll aga annan talle sõna kohalt kaheminutiliseks sõnavõtuks.

Mai Treial

Proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Aitäh vastuste eest! Aga tahan peatuda mõnel momendil, millega ei saa teie vastustes nõus olla. Üks nendest on arstiabi kättesaadavus ravikindlustuseta inimestele. Te rõhutasite, et alati tuleb arvestada sellega, missugune on meie rahakoti paksus, ja et ka nende inimeste arstiabi paraneb, kui rahalised olud paranevad. Ma väidan, nii nagu ka eksperdid on öelnud, et me hoiame raha kokku hoopiski siis, kui inimesed saavad arstiabi kiiresti kätte, ei oleks vaja lasta olukorral nii kaugele minna, et on vaja anda vältimatut abi või abi kiirabi korras.

Teiseks tahan rõhutada laste ja perede olukorra kohta seda, et eriti oluline on, kui lastega peredele on tagatud kindlustunne. Ei lähe siis keegi väljapoole Eestit tööle ega planeeri lapsi juurde mitte sünnitada.

Tahan veel ühel momendil peatuda. Teadaolevalt katkestas aastatel 2007–2008 kutseõpingud 5000 õpilast, kuid samas on väga suur puudus just oskustöölistest. Ka tööandjad on andnud oma hinnangu: nad ei ole nõus sellega, kuidas kutseharidussüsteem tööjõudu ette valmistab. Nii et loodame siin paremaid tulemusi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne läbirääkimiste lõpetamist annan sõna peaministrile, kes teeb kokkuvõtliku sõnavõtu. Palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Hea arupärija! Ma nõustun tõesti teie hinnanguga kutseharidussüsteemist väljalangemise kohta. See arv on väga suur – 5000. See on ka inimarengu aruandes kirjas ja see on kindlasti teema, millega meie riik peab tegelema.

Teie mure lastega perede pärast on mulle täiesti arusaadav ja mõistetav. Me oleme selle temaatikaga tegelnud. Ma juba viitasin statistikale: aastate jooksul on vaesusriskis elavate laste arv Eestis vähenenud.

Palju on räägitud pensionidest, kuid iseäranis sel nädalal on kohane meelde tuletada, et vanusegruppide järgi elavad Eestis kõige suuremas vaesusriskis 65-aastased ja vanemad inimesed. Koguni 39% vanematest kui 65-aastased elavad Eestis vaesusriskis. Sellega oleme me Euroopa Liidus Läti ja Küprose järel kolmandal kohal (Lätis elab vaesusriskis 51% 65-aastastest ja vanematest, Küprosel 49%). Nii et meie kõige suurem probleem praegu on see, et vaesusrisk pensionäride hulgas on väga suur. Kindlasti ei ole kellelgi võimalik öelda, et pensionide tõstmine 5% oli populism, et selleks polnud mitte mingisugust vajadust. Statistika kinnitab just vastupidist: pensionide tõstmiseks 5% oli väga selge vajadus. Kui vaadata leibkonna tüübi järgi vaesusriskis elavate inimeste osatähtsust, siis kõige ohustatumad on üksi elavad pensionärid. Lastega pered, ka siis, kui lapsed elavad üksikvanemaga peres, saavad eluga märksa paremini hakkama kui üksi elavad pensionärid. Ma usun, et Eesti inimesed ei ole endale teadvustanud, et koguni 80% üksi elavatest pensionäridest Eestis elab vaesusriskis. Hoopis teistsugune on olukord siis, kui pensionärid elavad kahekesi koos, siis on vaesusriskis elavate arv (ma täpselt ei mäleta) kümmekond protsenti. Riski sügavus on ka suhteliselt tagasihoidlik üksi elavate pensionäridega võrreldes. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Lõpetan läbirääkimised. Lõpetan ka teise päevakorrapunkti käsitlemise.

3. Arupärimine täiendavate otsetoetuste seose kohta tööhõivega (nr 373)

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra kolmas punkt on 16 Riigikogu liikme 9. veebruaril s.a esitatud arupärimine täiendavate otsetoetuste seose kohta tööhõivega. Arupärimine on esitatud peaminister Andrus Ansipile. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli arupärijate nimel kõnelema Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud peaminister! Pikki aastaid on Eestis räägitud, et Eesti majandus on allhankemajandus ning meie enda majandusvõimekusest tekkiv lisandväärtus on liiga väike. Pole kahtlust, et väitluste tulemusena on leitud, et maaelu võiks olla meie riigi strateegiline ekspordiallikas. Kahjuks küll aga näitavad mitmed tendentsid, et valitsuses puudub meie maaelu kaitsev strateegiline plaan. Maaelu konkurentsivõimet tuleb hinnata meie naaberriikide kontekstis. Seetõttu on meie küsimuse teravik suunatud otsetoetustele, mida iga riik võib ise määrata ja otsustada, ning sealt tulenevatele töökohtadele. Maaelu toetamine tähendabki töökohtade säilimist ning tuhandete uute töötute lisandumise ärahoidmist. Kui otsetoetusi vähendada, siis on selge, et põllumajandusettevõtjatel on üsna keeruline hakkama saada. See on väga tõsine instrument Euroopa Liidus. Väga paljud riigid kasutavad seda võimalust, et oma põllumajandusettevõtjaid eri olukordades toetada ja tagada nende jätkusuutlikkus.

Meie riigis on see eriti vajalik, sest me oleme vanemate Euroopa riikidega võrreldes halvemas olukorras. Kui me vaatame eelmise aasta teravilja või piima hinda, siis on selge, et ilma otsetoetusteta on põllumeestel kaunis raske vastu pidada. Raske on hoida elus karja ja samamoodi on raske hoida alles töökohti.

Kui me vaatame arve selle kohta, millised on eri aastatel olnud otsetoetused, siis 2009. aastal anti täiendavaid otsetoetusi 445 miljoni krooni eest. 2008 oli hea aasta, otsetoetusteks leiti vahendeid 779,827 miljonit krooni. Kui me vaatame, mis edasi sai, siis 2010. aastal oli õigus maksta otsetoetusi 779 miljoni krooni eest, kuid riigieelarves leiti selleks lõpuks 540 miljonit krooni.

Üsna palju on vaieldud nende otsetoetuste summade üle. Põllumehed on korraldanud erinevaid aktsioone. Niipalju kui meie oleme aru saanud, siis mingitel etappidel põllumeestele ka lubati, et otsetoetused vaadatakse üle ja leitakse lisaraha.

Miks on see küsimus aktuaalne just täna ja miks me oleme selliseid küsimusi peaministrile esitanud? Põhiline küsimus on see, kas peaminister on kursis ja kuidas talle on ette kantud, kuidas on mõjutanud täiendavate otsetoetuste vähendamine tööpuudust maal. Mitmete teistegi küsimustega tahame lõpuks teada saada, milliseks kujuneb otsetoetuste olukord järgmisel aastal või, õigemini, sellel aastal, järgmise aasta eelarve planeerimisel. Loodetavasti tullakse põllumajandusettevõtetele vastu. Me eeldame, et see eelarve kaudu antavate otsetoetuste summa, mis, nagu ma enne ütlesin, näiteks 2008. aastal oli 779 miljonit krooni, planeeritakse järgmiseks aastaks suurem. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Arupärimisele vastamiseks on sõna peaminister Andrus Ansipil. Palun!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Kindlasti ei oota te, et ma ütleksin, missugune on järgmise aasta eelarves otsetoetuste summa. Me ei ole praegu veel koostanud eelarvestrateegiat järgnevateks aastateks, aeg on liialt varajane. Me asume praegu majandustsükli sellises faasis, kus tuleviku prognoosimine ei ole väga lihtne, see ei ole lihtsalt mingite punktide läbi sirge pikendamine ja tuleviku ekstrapoleerimine. Me oleme praegu selgelt pöördefaasis ja pööre paremusele on toimumas ning missuguseks kujunevad järgmise aasta eelarvetulud, on praegu vara öelda. Selle aasta kahe esimese kuu laekumised eelarvesse on olnud head, võrreldes eelarvega on laekumised olnud liigagi head, aga selle põhjus on kõigile teada, selleks on aktsiisitõusudest tulenev kaupade etteostmine. Seetõttu on meil kahe kuuga laekunud aastaks

kavandatust 17,5%. Varasema viie aasta jooksul laekus kahe esimese kuuga maksimaalselt 15% aasta kogulaekumistest, teistel aastatel laekus vähem. Selle kogulaekumise väga hea taseme järgi ei maksa teha mingisuguseid optimistlikke ennustusi, mis võiksid lubada kas või *top-up*'ide hüppelist suurendamist. Pigem oleksin ma tuleviku prognoosimisel konservatiivne.

Vastamist alustades tuleb alustada sellest, et 2010. aasta riigieelarves on põllumajanduse, maaelu ja kalanduse toetamiseks planeeritud 4,3 miljardit krooni, mida on 5% rohkem kui möödunud aastal. Neid eluvaldkondi, kus kulud selle aasta eelarves kasvavad, väga palju rohkem peale põllumajanduse võimalik leida ei ole, vähemalt sellises mahus, nagu me räägime põllumajanduse toetamisest ehk 4,3 miljardist kroonist. Teistes valdkondades ei ole kuskilt sellist kasvu võtta. Kui härra Kallo esimese arupärimise arutelul omistas mulle täiesti vale väite, nagu oleksin ma öelnud, et Eestis pole kunagi nii hästi elatud, et Eestil pole kunagi nii hästi läinud, siis seda ma muidugi ei väitnud, aga seda saan ma küll väita, et Eestis pole kunagi põllumajandustoetused olnud nii suured, nagu nad on 2010. aastal.

Esimene küsimus: "Palun tooge Teie juhitud valitsuse poolt kinnitatud meetmed, mis annavad Eesti põllumajandustootjale konkurentsieeliseid võrreldes põhjanaabritega. Palun tooge võrdlevaid näiteid." Mul on hea meel, et on loobutud lõunanaabritega võrdlemisest ja valeväidete esitamisest, justkui seal oleksid toetusemäärad suuremad kui Eestis. Esitatud küsimust tuleb käsitleda kahest aspektist. Esiteks, kellega me ennast võrrelda saame, ja, teiseks, millised meie toetusmeetmete tingimused on varem kokku lepitud. Võrdlus Soomega ei oleks asjakohane, sest liitumisel Euroopa Liiduga on osaliselt polaarjoone taha jäävale Soomele sätestatud täiesti erilised tingimused, sealhulgas riigiabi maksmiseks oma riigieelarvest. Liitumistingimuste poolest eristub Soome mitte ainult 2004. aastal liitunud uutest liikmesriikidest, vaid ka varem liitunud EL-15 riikidest. Kindlasti oli eritingimuste saamisel oma osa liitumiseelsest kodusest riigieelarvest makstud toetuste varasemal tasemel, kuid oluline oli ka läbirääkimiste strateegia ja taktika. Kuigi öeldakse, et kes vana asja meelde tuletab, sel silm peast välja, võiks siiski meenutada, et praeguste toetuste tingimused Eesti põllumajandussektori jaoks lepiti kokku ja allkirjastati siis, kui põllumajandusministri koht kuulus Keskerakonnale. Sel ajal kokkulepitud toetuste tingimuste ja madaldatud tasemega tuleb meil leppida vähemalt sel finantsperioodil ehk kuni 2013. aasta lõpuni. Praegu töötab Põllumajandusministeerium koos Rahandusministeeriumiga selles suunas, et võrdsustada Euroopa Liidu ühtse põllumajanduspoliitika toetuste tasemed 2014. aastal algavaks finantsperioodiks, mis kestab teatavasti 2020. aastani. Sisuliselt saame väita, et suurem osa Eesti maaelu arengukava 2007–2013 meetmetest on suunatud just põllumajandustootjate konkurentsivõime tõstmisele. Kokku on neid meetmeid ligikaudu 30. Nimetada võiks põllumajanduse ajakohastamise investeeringutoetust, noortaluniku toetust, põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri investeeringutoetust, põllu- ja metsamajandustoodangule lisandväärtuse andmise toetust jms. Kõik loetletud ja mitmed teised toetused on suunatud tootja konkurentsivõime tõstmisele. Nende kõikide meetmete lahkamine siinkohal ei mahuks arupärimisele vastamiseks eraldatud aja raamidesse, pealegi on kogu informatsioon kõigile kättesaadav Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti kodulehel. Niisamuti on kättesaadavad kokkuvõtted kõigi teiste liikmesriikide maaelu arengukavade kohta Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu peadirektoraadi kodulehel. Kuna arengukavade näol on tegemist väga üksikasjalike ja mahukate dokumentidega (muide, Soome maaelu arengukava on näiteks 385 lehekülge paks), siis võib igaüks ise leida peadirektoraadi kodulehelt enda jaoks sobilikku ja huvitavat materjali. Mis puudutab Soomet, siis neil puuduvad kas või sellised meie võetavad põllumajandustootjate konkurentsivõime parandamise meetmed nagu põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri investeeringutoetus ning tootjarühmade loomise ja arendamise toetus.

Teine küsimus: "Kuidas on mõjutanud täiendavate otsetoetuste vähendamine tööpuudust maal?" Täiendavate otsetoetuste suuruse mõju tööhõive vähenemisele on väga raske, et mitte öelda võimatu objektiivselt mõõta. Olgu veel kord meelde tuletatud, et sel aastal on otsetoetuste summa suurem kui möödunud aastal. Arvestades kõiki majanduslikke, poliitilisi,

klimaatilisi ja muid tingimusi, mis mõjutavad põllumajandustootjate majanduslikku seisundit, ettevõtete arengut ja töökohtade säilimist, nende arvu suurendamist või vähendamist, on võimatu tuua nende hulgast välja ühe teguri ainumõju. Muidugi on olemas ka kaudseid andmeid, kui mõelda Eesti Statistikaameti andmetele tööhõive muutuste kohta 2009. aastal, sealhulgas põllumajanduses. Konkreetne statistiline näitaja, hõivatute arv taime- ja loomakasvatuses, jahinduses ja neid teenindavatel tegevusaladel, 2009. aastal 2008. aastaga võrreldes kasvas 200 inimese võrra ehk 1,2%. Mõneti on olukord muutunud isegi põllumajanduse kasuks, sest arvestades üldist majandusolukorda, ollakse nüüd valmis ka lihtsama ja mustema tööga leiba teenima. Kindlasti ei saa siinkohal eitada pikemaajalist, 10–15 aastat järgivat trendi, mille taga on tehnika ja tehnoloogia areng, näiteks lüpsirobotite ja muu sellise kasutuselevõtt. Selline areng on kindlasti mõjutanud põllumajanduslikku tööhõivet vähenemise suunas. Seda arengut mõne ajaloost tuntud masinapurustajate liikumise toetamisega pidurdama hakata oleks loomulikult vale. Pigem on Põllumajandusministeerium maaelu arengukava meetmetega aidanud kaasa tegevuste mitmekesistamisele nii põllumajanduses kui ka väljaspool põllumajandust, aidates seeläbi maapiirkonnas kompenseerida põllumajanduses loomulike arengute tagajärjel kadunud töökohti.

Kolmas küsimus: "Palun andke ülevaade mitmed ettevõtted on sattunud täiendavate otsetoetuste vähendamise tõttu finantsraskustesse?" Vist ikka peaks küsimuste ettelugemisest loobuma, sest kui küsimus ei ole eesti keeles, siis on raske sellele vastata. Ma ei tahaks vigaseid küsimusi ise ette lugeda. Teine pool sellest küsimusest: "Kui palju võib seetõttu kaduda maapiirkondades töökohti?" Möödunud aasta lõpuks valminud põllumajandustootjate 2008. aasta majandusnäitajate ülevaate alusel moodustas keskmisele ettevõttele makstud kõikide toetuste summa kokku veidi üle veerandi ehk 27,2% keskmise ettevõtte kogutoodangu maksumusest, 2007. aastal oli see näitaja 22,9%. Kes asja vastu lähemalt huvi tunneb, võiks tutvuda Põllumajandusministeeriumi ja Maamajanduse Infokeskuse väljaandega "Põllumajandustootjate majandusnäitajad 2008", mis ilmus eelmise aasta lõpus. 2009. aastal makstud põllumajandus- ja maaelutoetuste kogusumma 3,3 miljardit krooni jäi aga peaaegu eelmise aasta tasemele, seejuures maaelu arengukava vahendite üldine maht suurenes. Peamine põllumajandusettevõtete raskuste tekkimise allikas on siiski kokkuostuhindade langus, välisturgude ärakukkumine ja ilmastik (pean siin silmas 2008. aasta saagikoristusaega). 2009. aastal kaotasid põllumajandustootjad piima ja teravilja kokkuostuhindade languse tõttu 1 miljard krooni. See on võrreldes otsetoetuste mahuga tervikuna ikkagi märksa suurem summa. Vähenemisel või suurenemisel on märksa väiksem mõju kui eespool nimetatud tingimustel, mis on põllumajandusele halvasti mõjunud. Nende rahaline mõõde on 1 miljard krooni.

Neljas küsimus: "Kui palju on suutnud Teie valitsuse majanduspoliitika tekitada maapiirkondades töökohti juurde? Palun tooge näiteid maakondade lõikes." Nagu eespool mainitud, on põllumajanduse tööhõive praeguses majandusolukorras mõneti erinev mitmegi teise majandusharu olukorrast. Töötlev tööstus või ehitus, kus töökohti on olulisel määral vähemaks jäänud, on hoopis kehvemas olukorras. Põllumajandussektoris on töökohad, nagu öeldud, säilinud ja nende arv on isegi 200 võrra suurenenud. Aastail 2004–2008 kasvas hõivatute arv Eestis kümnendiku võrra, sealhulgas linnas 8,6% ja maapiirkonnas 14,7%. Maapiirkonnas vähenes töötute arv 14 700-st 2004. aastal 10 000-ni 2007. aastal, töötuse määr vähenes vastavalt 8,3%-st 5,1%-ni. Seoses majanduslangusega 2008. aasta teisel poolel algas taas töötute arvu kasv. Töötute arv kasvas 2009. aastaks aasta keskmisena maal 24 700-ni, seega 2,5-kordseks. Taustaks võib öelda, et linnalistes asulates oli töötuse absoluutkasv 3,2-kordne ehk kiirem ja olulisem kui maal. Maapiirkonnas vähenes hõive 2009. aastal eelneva aastaga võrreldes peamiselt töötleva tööstuse (vähenes 6700 hõivatut), ehituse (4000 hõivatut) ning hulgi- ja jaekaubanduse (2800 hõivatut) tõttu. Nagu ma juba ütlesin, suurenes tööjõu-uuringu andmetel 2009. aastal hõivatute arv põllumajanduses 200 hõivatu võrra. Kui palju uusi töökohti on maapiirkondades täiendavalt loodud, seda on praktiliselt võimatu hinnata, kuid päris kindlasti on riigi tööturumeetmed aidanud pidurdada töökohtade arvu absoluutset vähenemist. Kõrvalepõikena tahan

märkida, et põllumajandustoetustel on tööhõivele ka kaudne mõju. Lisaks projektitoetuste tulemusel otseselt loodavatele uutele töökohtadele avaldavad toetuste abil tehtavad investeeringud positiivset mõju ka muudes valdkondades, olgu selleks ehitus, masinate müük või mitmed muud teenused. Seda kaudset mõju otseselt mõõta ei ole kahjuks võimalik, kuid praeguses majandusolukorras ei maksa seda ka alahinnata.

Viies küsimus: "Eesti põllumajandustootjale on toetusskeemid nõrgemad võrreldes meie naabritega. Sellises ebavõrdses olukorras saab konkurentsis püsida ainult veelgi suurema panustatava tööenergiaga – seda kõike aga oma pere ja lähedaste arvel. Milliseid regionaalpoliitilisi samme on Teie juhitud valitsus teinud, et tasandada Eesti regionaalset ebavõrdsust ning parandada maaelanike elukvaliteeti?" Esitatud küsimus eeldab meie halvemat seisu naabritega võrreldes. Võrdlusele Soomega viitasin ma juba esimesele küsimusele vastates. Võrdluses teiste lähiriikidega, nagu Läti, Leedu ja Venemaa, on see väide selgelt väär. See on väär. Põllumajandusministeerium on jätkuvalt toetanud maaettevõtluse mitmekesistamist. Vastav toetus on suunatud nii põllumajandustootjatele kui ka muudele mikroettevõtjatele. Eesmärk on suurendada maapiirkonna ettevõtluse mitmekesistamise abil seal tegutsevate ettevõtjate elujõulisust ja jätkusuutlikku arengut ning soodustada seeläbi uute ja paremate töökohtade loomist maapiirkonnas. Eesti riikliku arengukava 2004–2006 raames toetati meetmega 3.3 "Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas" 191 ettevõtjat 108 miljoni krooni ulatuses ning tänu elluviidud projektidele loodi maapiirkonda täiendavalt 263 töökohta.

Kahjuks saab arupärimisele vastamise aeg läbi. Kõike ettevalmistatut ma teile esitada ei jõua, aga ma loodan, et täpsustavaid küsimusi esitades annate te mulle piisavalt aega ammendavateks vastusteks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud peaminister! See ettevalmistatud materjal oli tõsiselt hea ja põhjalik. Siin ei ole väga paljudes asjades võimalik vaielda. Küll aga on üks asi, mis torkab silma ja mille üle tasuks mõelda. See ei puuduta mitte ainult seda vastust. Põllumajandusministeerium ja mitmed ametnikud toovad *top-up*'i puhul võrdluseks aasta 2009. Nad teevad sellepärast selle võrdluse, et siis on võimalik näidata, et selle aasta number on parem. Aga kui me võtame võrdluseks aasta 2008, siis on olukord tunduvalt teine. Ma lihtsalt ütlen, et kunagi oli aeg, kui võrreldi aastaga 1913 ja kõik näitajad olid päris head. Tasuks mõelda sellele, et ärme toome neid näiteid ainult võrreldes aastaga 2009, vaid *top-up*'i puhul võiks tõsiselt arutada aastat 2008.

Andrus Ansip

Muidugi võiks. Kui ma meenutan oma palka aastail 2007–2008, siis, jah, tahaks küll, et praegu oleks see samal tasemel. Ilmselt ei ole see väga adekvaatne lähenemine, tahta, et majanduskriisi põhjas meie sissetulekud, meie toetamise võimalused oleksid täpselt samasugused, nagu nad olid majandusbuumi aastatel. Täna lugesin ma *online*-meediast, et Eesti õpetajate palk on üheksa korda väiksem kui õpetajate palk Luksemburgis. Mitte ükski direktiiv, mitte ükski seadus ei keela meil õpetajatele maksmast kas või 19 korda suuremat palka kui praegu. Probleem on selles, et riigi maksumaksjad ei maksa riigikassasse nii palju raha, et me võiksime seda endale lubada. Täpselt sama olukord on ka põllumajanduse otsetoetustega. Muidugi võiks maksta neid 2008. aasta tasemel, mis oli buumiaasta. 2007. aasta oli teatavasti Eesti majanduse kõige parem aasta läbi aegade. Sellega võrreldakse ennast praegu ja ka tulevikus veel. Aga paraku on buum läbi. 2007. aastal räägiti küll sellest, kuidas me oleme sügavas kriisis. Kas mäletate, mida siis räägiti? Peaminister ei tunnista kriisi, meil on kriis, peaminister on tulnukas, roosade prillidega ja kõik muu selline. Kui me oleks siis juhindunud nendest ekspertidest, kes soovitasid majanduse elavdamiseks reservid kasutusele võtta, oleksime me niisama hullus olukorras kui mõned teised Euroopa Liidu liikmesriigid, kus valitsussektori kulude kärpimine on ülimalt raske ja kus selleks, et kulutasemeid hoida, tuleb tohutult kallilt ja suurtes summades raha laenata. Kõigil on

praegu raskem, kui oli läbi aegade kõige paremate aastatel, 2006., 2007. ja osalt ka 2008. aastal, sest tööpuudus oli Eestis minimaalne 2008. aasta märtsis ja juunis, Eurostati järgi vaid 3,8%. 2009. aasta oli juba hoopis kurvem. 2010. aastal on mõningates valdkondades läinud olukord pisut paremaks, aga majanduse elavnemine ei anna ilmselt võimalusi otsetoetuste mahtude suurendamiseks sel aastal, ka järgmise aasta jaoks ei julge ma arvestatavat tõusu mitte kuidagi prognoosida, aga sealt edasi juba küll.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud peaminister! Teie ilusas sõnavõtus oli päris olulisi möödalaskmisi, see oli n-ö tõde, aga mitte kogu tõde. Te räägite sellest, kuidas toetused suurenevad ja et nii suured ei ole nad kunagi olnud. Nad suurenevad sellepärast, et selline oli liitumisleping Euroopa Liiduga ja oli kokkulepe, et Euroopa Liidu toetused suurenevadki aastani 2013. Aga see arupärimine oli ennekõike suunatud (mina küll ei ole arupärija, aga ma saan nii aru) Eesti riigi ehk Eesti valitsuse suhtumise näitamisele. Te siin rääkisite, et ainult piimanduses on kahjum üks miljard krooni, teistest valdkondadest võib siia juurde tuua teise miljardi. Kui me räägime ümberstruktureerimisest ja vajadusest reaalmajandust toetada, siis miks te ikkagi arvate, et kogu seda suurt vähenemist arvestades on mõistlik ka see, et täiendavad otsetoetused toovad kaasa täiendava reaalmajanduse kokkutõmbamise?

Andrus Ansip

Saan korrata seda, mida ma olen korra siit puldist juba öelnud. Sel aastal on põllumajandusse, maaelu arenguks suunatud toetuste maht läbi aegade kõige suurem – 4,3 miljardit krooni. See on juba maitseasi, kuidas neid kroone reastama hakata, kas ülevalt alla või vasakult paremale. Fakt jääb faktiks: see summa on läbi aegade kõige suurem, 5% suurem kui möödunud aastal. Seda fakti ei õnnestu teil mitte kuidagimoodi väärata. Vähe on neid valdkondi, kus käesoleval aastal kulutuste maht suureneb. Põllumajandus on selline valdkond. Ma arvan, et põllumajandusjuhid ja need inimesed, kes selles valdkonnas tegutsevad, võiksid hinnata maksumaksjate panust põllumajanduse arengusse, olgu nendeks siis Eesti maksumaksjad või kogu Euroopa Liidu maksumaksjad.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Ma ei taha teid sugugi süüdistada sinisilmsuses. Ma olen kindel, et te tajute olukorda Eestis suhteliselt hästi, aga mind paneb siiski imestama, et selles kriisiolustikus pöörate te valitsuses maapiirkonnale suhteliselt vähem tähelepanu. Maal on hõivatus vähenenud väga oluliselt ja maainimesed on juba aastaid käinud suuresti linnas tööl. Tööhõive väheneb eelkõige seetõttu, et põllumajandustootmine ei tasu ennast ära. Needsamad otsetoetused, mille kohta arupärimine käib, annaksid võimaluse luua töökohti või töökohti alles hoida. Miks siiski ei oleks võimalik praegu täiendavalt otsetoetustega maaelu ja põllumajandust toetada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma juba tõin näite õpetajate kohta. Maksumaksja ei maksa riigikassasse nii palju raha, et saaks õpetajate palka tõsta kas üheksa korda, Luksemburgi tasemele, või tõsta veelgi enam. Selsamal põhjusel ei saa ka otsetoetusi suurendada. Tasuks hinnata seda, mida maksumaksjad põllumeeste heaks on juba suutnud teha. Toetused põllumajandusse, maaelu arengusse on sel aastal 5% suuremad kui möödunud aastal, kogusumma on 4,3 miljardit krooni, see on suurem kui kunagi varem Eesti Vabariigi ajaloos. Ei ole võimalik ühes kitsas sektoris täielikult eirata maailma tabanud viimase 70 või 80 aasta kõige sügavamat majanduskriisi.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Tänan, austatud peaminister!

Andrus Ansip

Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Head kolleegid! Mul on hea meel, et niisugune teema on Riigikogu saalis arutelu all, sest neid kohti, kus toimuksid tõsised arutelud põllumajandusteemadel, poliitikaringkondades väga ei ole. See väljendub tegelikult poliitilistes hoiakutes, sest väga sageli on need valdkonnad seotud musta valgeks rääkimisega.

Loomulikult on Euroopa Liidu maksumaksjate abi Eesti põllumajandusele tänuväärne ja selle hulgas ka see pisku, mille Eesti elanikud Euroopa Liidu maksumaksjatena annavad. Aga selle juures on võimalus näidata ka Eesti riigi poliitilist tahet. Selles suhtes on võimalused igal juhul kasutamata jäetud. Kindlasti ei ole võimalik otsetoetuste abil korvata kogu majanduskriisi mõju. See ei ole ka mõeldav. Kui me vaatame kogu majanduskriisi mõju Eesti põllumajandusele ja maaelule, siis tegelikult on tegemist olukorraga, kus piimanduses jäi turuolukorrast sõltuvalt põllumeestel saamata üks miljard krooni, ligilähedased numbrid olid ka teraviljatootmises. Kui me liidame siia juurde saamata jäänud otsetoetused, mis jäid lõppkokkuvõttes 2009. aastal 300 miljoni krooni juurde, siis see 300 miljonit krooni on just täpselt see summa, mille abil võiks Eesti riik näidata põhimõtet kui sellist selle valdkonna arengu suhtes. Olgem ausad, tegemist on eelmiste arupärimiste puhul arutatud võimalusega, see on üks valdkond, kus Eesti on n-ö mingis mõttes olnud ka edukas, see on reaalmajandus. Võtame kas või näiteks piimatootmise. Rohkem kui kolmandik kogu piimatoodangust eksporditakse. Kui me räägime uuest majanduskasvust, majanduse ümberstruktureerimisest ja sellest, et uus majanduskasv peaks põhinema tootmisel ja ekspordil, siis kui me olemasoleva reaalmajanduse jätame tähelepanu alt välja ja tekib olukord, kus see eksportiv majandus, reaalmajandus kokku tõmbub, siis me kindlasti ei mõtle perspektiivikalt. Me võime küll rääkida, nii nagu ka härra peaminister siin, suuresõnaliselt biotehnoloogiast ja IT-maailmast, kuhu me väidetavalt oleme kõvasti panustanud. Aga kui me vaatame inimeste hõivatust ja võimalusi tegelikke väärtusi luua, siis ma kujutan ette, et kui põllumajandusvaldkond ja maaeluvaldkond veelgi kokku tõmbub, ei suudeta seda kindlasti korvata ei IT-valdkonna ega biotehnoloogiaga. Alles hiljutise küsitluse põhjal teatas näiteks 25% Eesti piimatootjatest, et nad soovivad lähima aja jooksul tegevuse lõpetada. Seetõttu ei oleks Eesti riigilt sugugi mitte palju tahetud, kui vähemalt maksimaalselt lubatud määrades leitaks võimalusi kompenseerida kõigepealt neid miljardeid, mis on jäänud majanduskriisi tõttu saamata, ja teiselt poolt tuleks ka Eesti põllumajanduse konkurentsivõimet järele aidata, sest sellise olukorra jätkudes kahtlemata hävitatakse ka Eesti majanduse, Eesti põllumajanduse konkurentsivõime. Lõpptulemusena on töötute hulka tõepoolest lisandumas neid inimesi, kes selles valdkonnas enam tööd ei leia. Selliseid seoseid võib väga selgelt välja tuua. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

4. Arupärimine OÜ Elering laenuskeemi kohta (nr 374)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on kümne Riigikogu liikme tänavu 9. veebruaril esitatud arupärimine OÜ Elering laenuskeemi kohta. Arupärimine on esitatud peaminister Andrus Ansipile. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindajana Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Härra peaminister! Algatuseks tahan õiendada ühe pisidetaili. Peaminister soovitas esimesele arupärimisele vastates, et tehke Tallinna linnas seda ja seda. Peab ütlema, et ma ei saa Tallinna linnas midagi teha, sest ma olen Riigikogus ja teatavasti kohalik omavalitsus ja Riigikogu on lahutatud. Riigikogu liikmed ei tohi ju teatavasti olla isegi volikogus. Oleks sobinud kasutada formuleeringut "juhul, kui te lähete tööle Tallinna linna, siis tehke seda või teist".

Aga nüüd käesoleva arupärimise juurde. Möödunud aasta lõpus sõlmis OÜ Elering

pankadega Swedbank, Nordea ja Sampo Pank kolmeaastase tähtajaga sündikaatlaenu lepingud summas üle 3,2 miljardi krooni. Võetud laenudega on väidetavalt plaanis Eesti Energiale refinantseerida Eleringi omandisse jäävasse varasse tehtud investeeringud. Laenu võtmine oli üks osa plaanist OÜ Elering Eesti Energiast eraldamisel ja selle üleminekul riigi omandisse.

Laenu võtmise ajal räägiti aktiivselt sellest, et võetav laen ei mõjuta Eesti riigi eelarvedefitsiidi suurust, sest OÜ Elering ei ole valitussektorisse kuuluv äriühing. Eelarvedefitsiidi suurenemine võiks aga välistada euro käibelevõtu lähiajal, mille on praegune valitsus endale sisuliselt ainukeseks majandusprioriteediks seadnud.

Väidetavalt aitab võetud 3,2 miljardi kroonine laen Eesti Energiale põhivõrgu investeeringuteks võetud laenude tagasimaksmine ja ettevõtte efektiivseks tegevuseks vajalike varade jäämine OÜ Elering kasutusse kaasa osaühingule hea lähtepositsiooni andmiseks elektrisüsteemi edasiseks arendamiseks.

25. novembril 2009. aastal otsustas valitsus eraldada põhivõrguettevõtja OÜ Elering Eesti Energiast ning detsembris 2009 sõlmisid Eesti Energia ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Eleringi osa ostu-müügilepingu. 27. jaanuaril 2010 viidi müügitehing lõpule. Sellest hetkest ei kuulu Elering enam Eesti Energia kontserni. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium omandas Eleringi 2,7 miljardi krooni eest.

Eesti Energia ja OÜ Elering lahutamise ja jagunemise asemel otsustati OÜ Elering Eesti Energialt osta sel põhjusel, et nii oleks võimalik riigieelarvet kunstlikult ilustada ja eurokõlblikumaks teha. Sisuliselt otsustati läbi viia eelarvepettus. Küsimus on nimelt selles, et kui maksta Eesti Energiale raha Eleringi omandamise eest, siis loetakse see finantseerimistehinguks ja see ei kasvata riigieelarve kulusid. Kui aga Eesti Energiasse sel viisil pumbatud raha maksta riigile välja dividendina, siis suurendab see riigi tulusid ja parandab eelarvet. Kui Eesti Energiasse ülalkirjeldatud skeemi tulemusena tekitatud osa raha eest ostab energiafirma riigilt maad või muud vara, siis on samuti tegemist eelarve tuluga. Kui arvata kokku riigi poolt makstav OÜ Elering ostu summa, Eleringi makstavate laenude refinantseerimise summad ja ka Eleringi jaotamata kasum, siis teenib Eesti Energia skeemi pealt üle kuue miljardi krooni. Eesti Energia maksis samal ajal 2008/2009. majandusaasta eest riigieelarvesse dividende puhaskasumi ulatuses ehk 1,36 miljardit krooni. Selline käitumisskeem viitab igal viisil sellele, et riik võtab Eesti Energiast välja kõik, mis vähegi võimalik on.

Tulenevalt eeltoodust on arupärimises esitatud viis küsimust, mida ma ajapuudusel ette lugeda ei jõua. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimustele vastamiseks on sõna peaminister Andrus Ansipil. Palun!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Enne arupärimisele vastamist tahaksin vastata repliigile. Keskerakonnal ilmselt ei ole otstarbekas üritada distantseeruda Tallinnas toimuvast. Keskerakond vastutab kõige eest niikuinii, kaasa arvatud nende tohutute propagandakulutuste eest, mis Tallinnas tehakse. Kordan veel kord: seda raha oleks mõistlikum kasutada inimeste olukorra parandamiseks.

Aga vastused teie küsimustele. Vastus esimesele küsimusele. Eesti riik on Eesti Energiast dividende ikka võtnud. Kuna ettevõte on olnud edukas, ja seda suuresti tänu tegevusele välisturgudel, on dividendide summa aastaaastalt suurenenud. Viimati võttis riik omanikuna Eesti Energiast 1,36 miljardit krooni ning ilmselt jätkab omanikutulu väljavõtmist ka eelseisvatel aastatel. Eesti Energia maksis riigieelarvesse dividende puhaskasumi ulatuses ning asjaolu, et riik omandas Eleringi 2,7 miljardi krooni eest, dividendide suurust ei mõjuta. Kohe mitte kuidagi ei mõjuta!

Vastus teisele küsimusele. Lähtuvalt Euroopa Liidu elektri siseturu direktiivist peab liikmesriik tagama põhivõrguettevõtja sõltumatuse elektrienergia tootmise ja müügi tegevusest. Eri võimaluste kaalumisel leidis valitsus, et nii riigile kui Eesti Energiale on kõige mõistlikum, et riik ostab põhivõrgud ega võta neid n-ö jõuga ära. Selle tehingu üks osa oli, et eraldumise tõttu maksab OÜ Elering Eesti Energiale tagasi varem saadud laenud summas 2,8 miljardit krooni. OÜ Elering osa ostmine turutingimustel tekitas kõige vähem probleeme

Eesti Energia AS-i laenulepingute ja võlakirjade tingimuste seisukohalt. See oli normaalne kahe ettevõtte vaheline finantstehing, mitte kasumi teenimine ega "raha pumpamine", kui kasutada siinkohal küsijate kõnepruuki.

Vastus kolmandale, neljandale ja viiendale küsimusele. Valitsus ei ole teinud otsust viia Eesti Energia börsile. See oleks üks võimalustest ettevõtte eelseisvate investeeringute rahastamiseks. Eesti Energia AS on elujõuline ja hästi juhitud ettevõte. Eesti Energia omakapitali suurendamine on aga vajalik, see tagaks ka ettevõtte krediidireitingu (A-) säilimise. Hulgas küsimustes esitatud skeem eelarve- ja börsipettustest on absurdne, vastuoluline ja ebaloogiline, mistõttu seda pole võimalik mõistuspäraselt kommenteerida, rääkimata juba sellele vastamisest. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks on sõna Kalev Kallol. Palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Täna on ju teada – majanduskomisjon kuulis seda ka majandusministeeriumis –, et Eesti Energial on suured investeerimisplaanid. Kui see on teada, milleks me siis viimase võimaluseni dividendid välja võtame? See raha oleks ju ettevõttel mõistlik suunata hoopis finantseeringuteks?

Andrus Ansip

Küllap omanik juba teab, mida ta dividendidega teeb – kas ta reinvesteerib need või võtab muude ühiskonna probleemide lahendamiseks kasutusele. Omanikul on alati õigus talle kuuluvast äriühingust dividende võtta ja kui äriühingul on vajadus investeerida, siis ei saa pidada ainumõeldavaks rahuldada investeerimisvajadused dividendide reinvesteerimisena. Selleks on ka teisi võimalusi. Esiteks, ettevõttel on olemas teatud laenuvõimekus. Teiseks, riik ise võib mingitel parematel aegadel raha laenata ja laiendada aktsiakapitali. Kolmandaks on võimalik kaasata võõrkapitali või laiendada omakapitali ka börsi kaudu. Võimalusi on mitu. Praegu on Eesti riigi reiting nii hea, et riik on võimeline väga märkimisväärses ulatuses raha laenama ja paigutama seda näiteks ka Eesti Energia aktsiakapitali laiendamisse. Samal ajal ma ei välista ka Eesti Energia vähemusaktsiate noteerimist börsil, kuid need analüüsid on alles koostamisel. Kui need on koostatud, saab ennustada või otsustada, missugune investeeringute finantseerimise tee on Eesti riigi maksumaksjate ja elektritarbijate jaoks optimaalne.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud peaminister! Kui kõnesoove ei ole, siis selles küsimuses läbirääkimisi ei avata. Neljanda arupärimise käsitlemine on lõppenud.

5. Arupärimine programmi "Igale lapsele lasteaiakoht" kohta (nr 376)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena on päevakorras 14 Riigikogu liikme 10. veebruaril esitatud arupärimine programmi "Igale lapsele lasteaiakoht" kohta. Arupärijate esindajana palun Riigikogu kõnetooli Olga Sõtniku! Arupärimine on esitatud peaminister Andrus Ansipile. Palun, kolleeg Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Head siin saalis viibijad ja loodetavasti istungi interneti teel jälgijad! 10. veebruaril esitasin koos 13 kolleegiga Eesti Keskerakonna fraktsioonist arupärimise, mis on seotud riikliku investeeringuprogrammiga "Igale lapsele lasteaiakoht". Teatavasti oli see programm üks Reformierakonna valimislubadusi, mis võeti ka valitsusliidu tegevusprogrammi. Kahjuks ei kajastu programm ei eelmise aasta ega ka tänavuses riigieelarves. Seetõttu tahamegi teada saada, mis on juhtunud. Kas valitsus on loobunud programmist "Igale lapsele lasteaiakoht" või äkki on see juba täidetud? Sellest lähtudes on meil kuus või seitse küsimust, millele me loodame vastused saada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Vastusteks on sõna peaminister Andrus Ansipil. Palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu ja head arupärijad! Vastan teie küsimustele. Esi-

mene küsimus: "Kas valitsus on loobunud programmist "Igale lapsele lasteaiakoht"? Või millal on plaanis antud programmiga jätkata?" 2009. aasta algul tuli lisaeelarve menetlemise käigus teha hulk raskeid otsuseid. Rahaliste võimaluste puudumise tõttu tuli kahjuks peatada ka programm "Igale lapsele lasteaiakoht". Arvestades tänast reaalsust, ei võimalda riigieelarve seis seda programmi jätkata käesoleval ja tõenäoliselt ka järgmisel aastal. Kui riigieelarve taas võimaldab sellesama või analoogse programmiga edasi minna, teeb valitsus seda kindlasti. Kui riik jõudis konkreetselt selle programmi raames toetada vaid viie omavalitsuse lasteaedade ehitamist, ei tähenda see seda, et uute lasteaiakohtade loomine ja olemasolevate renoveerimine oleks peatunud. Kõnealuse programmi raames loodi kokku umbes 500 uut lasteaiakohta Elvas, Paides ja Tallinnas ning Rae ja Saku vallas Harjumaal.

Teine küsimus: "Millised tegevused jäid lubatud programmis täitmata? Millised lasteaiad jäid selle programmi tõttu loomata/renoveerimata?" Meenutan, et kõnealune programm oli mõeldud eelkõige kohalike omavalitsuste täiendavaks toetamiseks uute lasteaiakohtade loomisel, selleks, et neid riigi toega rohkem innustada ise investeerima koolieelsetesse lasteasutustesse. Seetõttu pole päris õige püstitada küsimus selliselt, et mis tegevused jäid programmi peatumise tõttu tegemata. Tuleks vaadata, mis ikkagi tänu sellele programmile ja teistele riiklikele meetmetele tehtud on. Programm eeldas ju eelkõige kohalike omavalitsuste valmisolekut uute lasteaiakohtade loomiseks. Riik on uute lasteaiakohtade ehitamisse või renoveerimisse panustanud ka muul moel, ja seda olulisel määral. Paralleelselt küsimuse teemaks oleva programmiga on kohalikel omavalitsustel juba alates 2007. aastast olnud võimalik taotleda toetust Euroopa Liidu struktuurifondidest, täpsemalt KOIT kavast nii lasteasutuste ehitamiseks ja renoveerimiseks kui ka muu lastehoiu parandamisega seotud avaliku infrastruktuuri arendamiseks.

Siseministeeriumilt saadud informatsiooni kohaselt on tänaseks KOIT kavast toetatud või toetamisel 46 kohaliku omavalitsuse koolieelse lasteasutuse ehitamise või renoveerimise projekti kogumahuga 549 miljonit krooni. Lisaks KOIT kavale on struktuuritoetuste meetmest "Linnaliste piirkondade arendamine" toetatud näiteks Tartu uue 120-kohalise Kummeli tänava lasteaia rajamist, toetussumma oli 31 miljonit krooni. Ning kavas on toetada Narvas Mõisa 1a asuva lasteaia rekonstrueerimist, see toetussumma on 27 miljonit krooni. Seega on mitu omavalitsust, kelle projekt jäigi lasteaiakohtade programmist riigieelarve võimaluste vähenemise tõttu toetamata, saanud toetust struktuuritoetuste meetmete kaudu.

Ja see tegevus on olnud vägagi sihikindel. Ma pean silmas seda, et me oleme toonud majanduskriisi tõttu Euroopa Liidu vahendite kasutamise ajas ettepoole. Me oleme oluliselt panustanud Euroopa Liidu vahendite paremasse kasutamisse ja oleme suutnud nende vahendite kasutamist viimase aasta jooksul juba kahekordistada. Tänavu peaks olema eelarves Euroopa Liidu vahendite kogusumma juba 14 miljardit krooni. See on meie viis majandust elavdada ja säilitada ka töökohti avalikus sektoris, kasutades Euroopa Liidu raha. Lisaks on kohalikel omavalitsustel juba aastaid olnud võimalus küsida lasteaedade uuendamiseks, sealhulgas ka uute rühmade avamiseks väiksemaid summasid regionaalsete investeeringutoetuste programmi raames.

Kolmas küsimus: "Euroopa riikide kogemused kinnitavad, et sündide arvu suurendamiseks tuleb tagada mitte ainult vanemahüvitis, vaid ka edaspidine toimetulek. Kas valitsus tunneb vastutust, kuna lasteaiakohtade puudumisel ei ole pärast vanemahüvitise maksmise lõppu lastevanematel võimalik tööle naasta?" Euroopa Liidu tasandil rõhutatakse lisaks lasteaiakohtade loomisele kvaliteetse alushariduse võimaldamist koolieelses eas lastele. Koolieelse hariduse arendamine on Euroopa Liidus üks haridusvaldkonna prioriteete. Lissaboni strateegias on võetud eesmärgiks, et 2020. aastaks osaleb alushariduses 95% kõigist 4-aastastest kuni kooliminekueani lastest, Eestis seega 4–6-aastastest lastest. Võrdluses Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega saab öelda, et 2009. aasta alguse seisuga oli see näitaja Eestis 90,8%, mis on karvavõrra üle Euroopa Liidu keskmisest, mis on 90,7%. Eesti on leidnud äramärkimist nii uuenenud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kui lasteaiaõpetajate professionaalsuse valdkonnas. Eelkõige on kohalikel omavalitsustel aga raskusi lasteaiakohtade võimaldamisel 1,5–3-aastastele lastele, kellele on loodud lisaks lasteaiale alternatiiv-

seid lastehoiu võimalusi, nagu näiteks lastehoiuasutused, perepäevahoid, hoidjad.

Neljas küsimus: "Millised valitsusliidu tegevusprogrammis mainitud seadusmuudatused on valitsus algatanud lasteaiakohtade nappuse vähendamiseks?" Haridus- ja Teadusministeerium on algatanud koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise eelnõu, mille alusel soovitakse muuta lasteaiarühmade komplekteerimine paindlikumaks. Eelnõu koostamisse on olnud kaasatud üle riigi omavalitsused ja Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus. Lähtutud on vajadusest anda lasteasutuste juhatajatele võimalus arvestada paremini lastevanemate vajadusi rühmade moodustamisel, kaotades koolieelse lasteasutuse seadusest jäigad rühmaliikide määratlused. Samuti täpsustatakse eelnõus osaajaliste kohtade võimaldamist lastevanematele nendes piirkondades, kus lasteaiakohtadega probleeme on.

Viies küsimus: "Kas valitsuse arvates on lasteaiakohtade probleem lahendatud?" Nii nagu Tallinn ei saa kunagi valmis, nii on Eestis ka tulevastel kõige parematel aegadel paratamatult mõni paik, kus lasteaiakohtade vähesus probleem on. See probleem ei ole lahendatud, ja seda eelkõige poolteise- kuni kolmeaastaste laste puhul. Esmane lahendus sellele probleemile on eespool mainitud lasteasutuste paindlikum töökorraldus, sealhulgas paindlikum rühmade moodustamine ning väikelastele alternatiivse lastehoiu võimaluste loomine ja selle toetamine kohaliku omavalitsuse tasandil. Samuti jätkatakse kohalike omavalitsuste toetamist KOIT kavast uute lasteaiakohtade loomisel. Olgu veel kord öeldud, et KOIT kava maht on rahalises mõõtmes suurem, kui oli lasteaedade programmil.

Kuues küsimus: "Kui suurel hulgal omavalitsustel on täna probleeme laste päevahoiu kohtade kohese tagamisega? Kas riigil on ülevaade selle kohta, kui palju lapsi on praegu järjekorras?" 39%-s omavalitsustes olid 2009. aasta jaanuaris lasteaedades järjekorrad. Kokku oli jaanuaris 2009 lasteaiakoha järjekorras 4830 last ja hinnanguliselt on vajadus umbes 4000 täiendava lasteaiakoha järele. Järjekorrad on eelkõige Harjumaa ja Tartumaa probleem. Suurenenud sündimuse ja sisserände ning uuselamurajoonide tekkimise tulemusel on teadaolevalt lasteaiakohtade võimaldamine probleem eelkõige suuremate linnade ümbruses asuvates valdades. Kuna koolieelse lasteasutuse seadusest tulenevalt on lapsevanema jaoks lasteaia valik vaba, kui seal on vabu kohti, esineb järjekordades topeltregistreerimisi ja varakult on järjekordadesse arvatud alla 1,5-aastaseid lapsi. Seega see nimetatud järjekordades olevate laste arv 4830 ei kajasta päris adekvaatselt tegelikku vajadust lasteaiakohtade järele. Ootejärjekorras on ka need lapsed, kellele on pakutud lasteaiakohta või kes käivad eralasteaias või kellel on hoidja. Võiks öelda, et 2009. aastal pakuti Tartus lasteaiakohta kõikidele järjekorras olevatele lastele. Need, kellele pakutud koht mingil põhjusel ei sobinud, jäid ootejärjekorda edasi.

Seitsmes küsimus: "Kas riik tahab loobuda munitsipaallasteaedade süsteemist ja tulevikus jääda lootma vaid eralasteaedadele?" Selle küsimuse püstitus on mulle arusaamatu. Teatavasti lasub koolieelse lasteasutuse seaduse kohaselt kohustus tagada piisava arvu lasteaiakohtade olemasolu kohalikel omavalitsustel. Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel tegutses meil 2008/2009. õppeaastal kokku 637 lasteasutust, neist 592 munitsipaallasteaeda ja 45 eralasteaeda. Aga veel kord: see on kohaliku omavalitsuse otsustada, missuguste lasteaedade teenuseid tema kasutab, kus pakutav teenus on kvaliteetsem, kus on kulud optimaalsed jne. Lapsi käib lasteaedades kokku 62 260. Eralasteaedade loomine ja nende toetamine on üks lisavõimalus, leevendamaks lasteaiakohtade nappust eelkõige linnades. Reeglina toetavad kohalikud omavalitsused eralasteasutusi oma eelarvest, kui munitsipaallasteaedades ei ole võimalik pakkuda piisaval arvul kohti. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Küsimuseks on sõna Olga Sõtnikul. Palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Tänan teid vastuste eest! See on suurepärane, et me saame Euroopa Liidu raha suunata nii toredate eesmärkide saavutamiseks nagu lasteaedade ehitamine ja üldse uute lasteaiakohtade loomine. Aga küsimusi tekitab ka lasteaedade tegevuskulude katmine. Viimase kahe aasta jooksul on riik kohalikelt omavalitsustelt ära võtnud 225 miljonit krooni raha, mis pidi minema lasteaedadele. Mida te kavat-

sete selles plaanis teha? Kahjuks on lasteaiad, eriti Tallinnas, saanud valimisvõitluse objektiks ja teie erakond on teinud lasteaedade probleemidest loosungi, mida iga nädal meediaväljaannetes kajastatakse. Nii et küsimus on: kuidas te plaanite tegevuskulude probleemi lahendada?

Andrus Ansip

Palun teid, jääge oma väidetes korrektseks! Riik ei ole võtnud lasteaedade tegevuskuludest mitte sentigi. Kui Tallinna linn otsustab kasutada maksumaksja raha propagandaks – 40 miljonit krooni läheb propagandaks ja nüüd me kuulsime, et veel täiendavalt 960 000 krooni kulutatakse selleks, et propageerida suurt Tallinna abi, propageeritud on nii küttepuid kui ka mädanenud kartuleid –, siis see on Keskerakonna valik Tallinnas, ja sotsiaaldemokraadid sekundeerivad. Öelge oma maksumaksjatele, öelge lasteaednikele, et te eelistate maksumaksja raha kulutada teisal, mitte lastehoiuks. Ja ärge öelge, et riik on need vahendid propagandasse või trammidesse suunanud.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Tänan, proua juhataja! Austatud härra peaminister! Tänan teid väga asjalike vastuste eest, mis te andsite arupärimise küsimustele! Mul on südamest kahju, et te oma viimases vastuses ei saanud jälle ümber ega üle Tallinnast, aga olgu peale. Öelge palun, härra peaminister, kas teie käsutuses on andmeid, mil määral on lasteaedade ehitamist finantseeritud regionaalsete investeeringute programmi raames. Ja kui on, siis palun mõni näide ka tuua. Olen rääkinud.

Andrus Ansip

Ma oma vastuses juba nimetasin sellesama KOIT kava vahendeid, mis on väga selgelt mõeldud arengutaseme ühtlustamiseks eri regioonides. KOIT kava vahendite arvel sai Tartu omale 120-kohalise Kummeli tänava lasteaia 31 miljoni krooni eest, Narva saab Mõisa 1a asuva lasteaia 27 miljoni krooni eest. Kokku saab KOIT kava raames raha 46 lasteaeda kas renoveerimiseks või uue lasteaia ehitamiseks. Kogusumma on 549 miljonit krooni, mis on praegustes oludes märkimisväärne summa lastehoiu parandamiseks.

Sellist näidet, et kohalikud omavalitsused oleksid koopereerunud ja regionaalset arengut silmas pidades raha kokku pannud ja ehitanud omavahendite abil ühise lasteaia, mul võimalik tuua ei ole. Küll aga tean seda, et Eestis on olemas kohalikke omavalitsusi, kus ei ole lasteaeda, kuid kus lapsed on olemas ja kohalik omavalitsus maksab selle eest, et nende lapsed naaberomavalitsuse lasteaias hoitud oleks. Niisugune praktika on tervitatav ja normaalne. Väga paljudes Euroopa riikides jaotavad kohalikud omavalitsused sel moel oma ülesandeid, toimub spetsialiseerumine ja kulud optimeeritakse. Selline omavalitsuste koostöö võiks olla Eestis märksa ulatuslikum kui praegu. Muidugi on Eestis ka selliseid kohalikke omavalitsusi, kus lasteaeda polegi vaja, sest lapsi ei ole. Aga ega mul peale Piirissaare muid näiteid selle kohta ei meenu.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud peaminister! Kui kõnesoove ei ole, siis ma Riigikogu pulti kedagi ei kutsu. Küll aga annan kohapeal sõnavõtuks sõna Olga Sõtnikule. Palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra peaminister! Mind ajendas praegu sõna võtma teie vastus minu küsimusele, kus te väga halvustavalt ja mustavalt rääkisite Tallinna linnast. Ma meenutan teile, et Tallinn on alati hoolinud ja hoolib ka praegu lastest ning linnal on prioriteedid paika pandud. Meenutan teile, et aastatel 2002–2005 on Tallinn lasteaedade investeeringuteks andnud 142 miljonit krooni, aastatel 2006–2009 aga 405 miljonit krooni. Te ütlesite, et KOIT kava raha on üle 500 miljoni, aga see on terve riigi peale ja Tallinn sinna ei kuulu. Tallinna linn on selleks otstarbeks kulutanud 405 miljonit krooni. Samuti on viimaste aastate jooksul loodud 3500 uut lasteaiakohta, ainuüksi eelmisel aastal 1400. Nii et Tallinna linnal on erinevad kuluartiklid, aga lapsed on üks prioriteetidest. Tallinn ei ole oma pisikesi lapsi hätta jätnud ega jätagi. Ei ole ta ka lasteaiakasvatajaid ära unustanud. Riik lubas 4% kasvu personalikuludeks ja Tallinna linn tegi seda omavahenditest, riik seda ei teinud.

Jah, kärpida tuleb. Kärpida tuleb paljudes valdkondades, kuid laste pealt, ma arvan, kokku hoida ei tohi, ükskõik kui raske ka ei oleks.

Veel repliigina teie väite kohta, et te ei ole kohalikelt omavalitsustelt ära võtnud ühtki senti lasteaedadele mõeldud raha. Siiski ei maksa unustada, et selle kohustuse on kohalikele omavalitsustele pannud riik. Riik peab järgima oma tegevuses põhiseadust ning tagama omavalitsustele kohustuste panemisel ka piisava rahastamise. Selle kohta oli siin hiljuti üks väga põhjalik Riigikohtu otsus. Ma loodan, et see kohtuotsus paneb valitsuse teistmoodi mõtlema ja teistmoodi arutama. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Rohkem sõnavõtu- ega kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Viienda päevakorrapunkti arutelu on lõppenud.

6. Arupärimine prügimajanduse rahastamise ja korruptsiooni kohta (nr 383)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt päevakorras on 12 Riigikogu liikme esitatud arupärimine peaminister Andrus Ansipile. Nendest Riigikogu liikmetest viibib küll saalis hetkel ainult üks. Arupärimise teema on prügimajanduse rahastamine ja korruptsioon. Palun arupärijate esindajana kõnetooli Valeri Korbi!

Valeri Korb

Proua juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Oleme ajakirjandusest saanud informatsiooni, et Reformierakonna juhitav SA Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu otsustas kirjutada korstnasse juba tehtud kulutused Võru linna Umbsaare jäätmejaama rajamiseks (3,8 miljonit krooni) ning asus toetama enam kui kaks korda kulukama, 8,8 miljoni kroonise analoogse objekti rajamist selle lähinaabruses. Seejuures oli vajalike seadmete maksumusse hulgaliselt õhku sisse pumbatud, mida näitab ka tõik, et sarnase objekti rajamiseks Põlvamaal kulus kõigest 2,5 miljonit krooni. Projekti rahastamine otsustati kõikide taotlusvoorude väliselt ning see ei leidnud kajastamist avalikes dokumentides. Pealegi kasutatakse selle projekti puhul linna krundi asemel hoopis mittetulundusühingule Pakendiringlus kuuluvat krunti, mille eest peab loomulikult kopsakat tasu maksma. Samuti on kahtlane tunduvalt mastaapsem Polli prügila projekt, mille puhul Keskkonnaministeerium üritab suunata 70 miljonit krooni eraettevõttele prügi ladustamiseks, s.o üpris keskkonnavaenuliku algatuse toetuseks. Kusjuures vastav algatus konkureerib riigile kuuluva Eesti Energia tunduvalt keskkonnasõbralikuma prügi põletamise kavaga. Tulenevalt eeltoodust ning lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest on arupärijatel teile 13 küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Sõna vastamiseks on peaminister Andrus Ansipil. Palun!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Hea arupärija! Vastan teie küsimustele. Ja muidugi ma küsimusi ette ei loe – nendes on nii palju hinnanguid ja solvanguid ja ka rumalust, et ma ei taha neid siin ette lugeda.

Vastus esimesele küsimusele. Võru linnas ja Võru vallas on oma olemuselt erinevad rajatised: üks on jäätmejaam ja teine on jäätmekeskus. Ja jäätmejaam ei ole jäätmekeskus ning jäätmekeskus ei ole seesama, mis on jäätmejaam. Võru jäätmejaam on rajatud eelkõige elanikelt nende liigiti kogutud jäätmete vastuvõtmiseks, mida ei ole mõistlik koguda tekkekohal. Sellised on mitmesugused tootja vastutuse põhimõttel käideldavad jäätmed: rehvid, elektroonika, romud, autoakumulaatorid ja olmest tekkivad ohtlikud jäätmed. Jäätmejaam ei ole kavandatud läbi laskma üldist segaolmejäätmete voolu.

Jäätmekeskus täidab eelkõige just segaolmejäätmete ümberlaadimise, vajaduse korral ka teatud jäätmete vaheladustamise ja muid selliseid funktsioone. Keskkonnaalaseid toetusi jagab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus keskkonnatasude seaduse alusel kehtestatud korra kohaselt. Võrus oleks saanud jäätmejaama ja jäätmekäitluskeskuse ümberlaadimisjaama rajada ühe objektina, nagu seda on tehtud mõnes teises maakonnas, näiteks Raplamaal või Saaremaal. Kuid Võrumaa omavalitsused, täpsemalt MTÜ Võru Jäätmehoolduskeskus, mille liikmed on Võru linn ja Võru vald, on soovinud olemasolevat infrastruktuuri

ja muud arvestades arendada neid projekte eraldi.

Jäätmejaama ja jäätmekeskuse eraldi arendamine tulenes ka jäätmejaama projekti käivitamise ajal, s.o 2005. aastal, valitsenud segadusest, mis juhtub segaolmejäätmetega pärast nõuetele mittevastavate prügilate sulgemist 2009. aasta juulis. Aastatel 2003–2007 tegutses Kagu-Eesti kohalike omavalitsuste jäätmekäitluse ühise arendajana AS Kagu-Eesti Jäätmekeskus, mille tegevus kahjuks ei olnud tulemuslik. See tingis vajaduse lisada Võru jäätmejaamale just segaolmejäätmete käitlemise lahendused.

Teine küsimus. Maakonna jäätmekeskuste rajamise kulud on üsna erinevad kavandatava tegevuse, olemasoleva infrastruktuuri ja muude erinevuste tõttu. Saaremaale ehitati suurem jäätmekäitluskeskus 2009. aastal 44 miljoni krooniga. Lääne-Virumaa kohalikud omavalitsused kavandavad üle 50 miljoni krooni maksvat jäätmekeskust. Põlva maakonna kohalikud omavalitsused tahavad investeerida jäätmekeskuse arendamisse veel üle 10 miljoni krooni Euroopa Ühtlustusfondi raha. Seega ei ole Võru jäätmekeskuse maksumus teistest kuidagi eristuv.

Vastus kolmandale küsimusele. Keskkonnainvesteeringute Keskuse andmetel on Võru jäätmejaama, mitte Võru Umbsaare jäätmekeskuse rajamiseks eraldatud tehtud kulutuste alusel 5 343 866 krooni. Omaosalus oli 660 415 krooni, kogumaksumus seega 6 004 281 krooni. Maksumuse poolest on tegemist üsna keskmise jäätmejaama projektiga. Sageli on selliste projektide kulud olnud ka 7–10 miljonit krooni, nagu näiteks Maasi jäätmejaamal Orissaares või Põltsamaa, Jõgeva ja Paide jäätmejaamal. Samas on jäätmejaamu ehitatud investeeringutega isegi alla 1 miljoni krooni, näiteks Räpinas, kus selleks leiti sobiv olemasolev ala, mis nõudis vähem lisakulutusi.

Vastus neljandale küsimusele. Keskkonnatasudest laekuva raha, Euroopa Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Sotsiaalfondi toetusmeetmete taotlemiseks on tingimused kirjas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus kodulehel.

Vastus viiendale küsimusele. Eeldan, et olete oma küsimuses silmas pidanud MTÜ-d Eesti Pakendiringlus, kes on teadaolevalt Umbsaare jäätmekeskuse kinnistu omanik, ja mitte MTÜ-d Võru Pakendiringlus. Umbsaare jäätmekeskuse arendaja on MTÜ Võru Jäätmekeskus, mis on Võru linna ja valla asutatud mittetulundusühing. Kohalikud omavalitsused ja nende asutatud mittetulundusühingud on teatavasti seaduse raames toimides oma otsustes ja lepingutes riigist sõltumatud ja vabad. SA Keskkonnainvesteeringute Keskus andmetel on MTÜ Võru Jäätmekeskus projektiarendajana ja MTÜ Eesti Pakendiringlus kinnistu omanikuna sõlminud hoonestusõiguse lepingu, mille kohaselt hoonestaja maksab hoonestusõiguse tasu 12 000 krooni kuus ehk 144 000 krooni aastas kümne aasta jooksul. Hoonestusõiguse tasu ei ole SA Keskkonnainvesteeringute Keskus keskkonnaprogrammi tingimuste kohaselt abikõlblik ja seda ei rahasta SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Kuues vastus: Polli prügila kohta ei ole pärast 1998. aastat tehtud ühtegi rahastamisotsust.

Seitsmes vastus kõlab, et eksperdid on pidanud jaama rajamist vajalikuks. Iru jäätmepõletustehase rajamise otsuse järel on ilmne, et segajäätmete käitlus ei vaja riigi rahalist tuge alates 2013. aastast, mil põletustehas peaks tööle hakkama. See ei puuduta logistikalahendusi, kuna eriti Tallinnast kaugemate piirkondade jaoks võivad logistikakulud endast probleemi kujutada. Edaspidi tuleb toetuda Euroopa Liidu üldtunnustatud jäätmehierarhiale, mis eeldab jäätmete vältimist, vähendamist, korduskasutust ja materjalide ringlusse võttu, võimaldades sellest allapoole jäävatel hierarhiatasanditel ehk jäätmepõletusel ja seni veel valdaval ladestamisel toimida "saastaja maksab" põhimõttel. Aegunud või pigem olematu infrastruktuuriga jäätmekäitlussüsteemist, mis kehtis veel kümmekond aastat tagasi, on Eesti hakanud oma põhiliste infrastruktuurilahenduste poolest järele jõudma Euroopa Liidu eesrindlikematele maadele.

Kaheksanda küsimuse esimesele poolele olen ma juba ammendavalt vastanud. Mis puutub hinnaküsimusse, siis nii üllatav, kui see ka ei tundu, on siiski põhjust eeldada, et jäätmepõletustehase vastuvõtuhind tuleb odavam kui senine prügilatesse ladestamise hind. Isegi sedavõrd, et ladestuskoha ja põletustehase hinna vahe võib olla piisav, et katta oluline osa logistikakulude suurenemisest. Näiteks Rootsis on

jäätmepõletusel veokaugus kuni 250 km üsna tavaline, Eestis kataks see ligikaudu kogu maa.

Vastus üheksandale küsimusele. Nii keskkonnatasude seaduse alusel Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu toimivate riigisiseste toetusprogrammide kui ka Euroopa Ühtlustusfondi raha kasutamise üle teostab tavapärasel alusel järelevalvet Keskkonnainvesteeringute Keskus. Eespool käsitletud Võru jäätmejaama, Võru jäätmekeskuse ja kavandatud Polli prügila osas on väljamakseid tehtud ainult Võru jäätmejaama arendamise tõendatud kulude ulatuses. Need väljamaksed on tehtud õiguspäraselt. Teiste projektide osas väljamakseid tehtud ei ole.

Vastus kümnendale küsimusele. Keskkonnainvesteeringute Keskus eraldas Võru jäätmejaama rajamiseks raha kaheetapilise projekti alusel. Esimene etapp: ala planeerimine, kommunikatsioonid, asfalteerimine, juurdepääsutee ja muu selline teostati 2005. aastal. Teine etapp: jäätmejaama hooned, valveseadmed, konteinerite varjualused, haljastus ja muu selline teostati 2006. aastal ja rahastati kokku summas 5 343 866 krooni. Projekt on lõpetatud, jäätmejaam töötab, pooleli ei ole midagi jäetud.

Vastus 11. küsimusele. Eespool käsitletud projektidega seoses ei ole mul teada ühtegi õigusrikkumist.

Ja vastus 12. küsimusele. Paradigma vahetus jäätmekäitluses kahtlemata toimub, seda käsitleb ka Vabariigi Valitsuses 2008. aasta mais kinnitatud riigi jäätmekava aastateks 2008–2013. Selle perioodi lõpuks on Eesti jäätmekäitlus märgatavalt lähemal Euroopa Liidu riikide paremikule ja oleme kaugenemas nn äraviskamisühiskonnast.

Vastus 13. küsimusele. Samahästi võiks küsida karsklaselt, kas ta hommikuse konjakijoomise on juba lõpetanud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud peaminister! Küsimusi teile ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole ja seega ma Riigikogu kõnetooli kedagi ei palu. Küll aga on soov sõnavõtuks kohalt, annan selleks sõna Valeri Korbile. Palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma tahtsin teid tänada vastuse eest. Aga vaatamata sellele, et mõned teie vastused mulle ei meeldi, ma kunagi ei nimetaks neid rumalaks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan läbirääkimised. Meie päevakorra kuuenda punkti käsitlemine on lõppenud. Suur aitäh, austatud peaminister, täna arupärimistele vastamast!

7. Arupärimine hambaravi kohta (nr 368)

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame päevakorra seitsmenda punktiga, see on 12 Riigikogu liikme s.a 8. veebruaril esitatud arupärimine hambaravi kohta. Arupärimine on esitatud sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärijate esindajana palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuusi!

Marika Tuus

Austatud minister! Head kolleegid! Meile, Keskerakonna fraktsioonile, teeb muret olukord hambaravis. Nagu me teame, kaotas koalitsioon 2009. aastal täiskasvanute hambaravi hüvitise suurele osale elanikkonnast. See otsus on kaasa toonud hambaravi kättesaadavuse olulise halvenemise. Eelmise valitsuse poolt 300 kroonini tõstetud hambaravihüvitis oli küll väike, kuid see võimaldas tasuda vähemalt ühekordse läbivaatamise eest ja võib-olla ka väiksema ravi eest. Ning on teada, et läbivaatuse käigus avastavad hambaarstid lisaks suu- ja hambahaigustele ka üldhaigustega seotud muutusi.

Ajakirjandus on samuti toonitanud, et Eestis on hambaravi eest maksmisel riiklik kindlustatus väiksem kui teistes Euroopa riikides. Pea kõik Euroopa riigid panustavad väiksemal või suuremal määral hambaravisse, meie aga täiskasvanute puhul üldsegi mitte. Mujal on hambaraviteenus peamiselt riikliku või siis kohustusliku sotsiaalkindlustuse kaudu reguleeritud, meil tuleb kõik oma taskust kinni maksta. Lisaks on haigekassa taganenud osast ravikindlustuse seadusega ettenähtud alla 19-aastaste hambaravi kindlustusest, sest suur osa ortodontilisest ravist ja ennetustööst tuleb lapse-

vanematel endal tasuda. Meil on siin seitse küsimust, millele palume vastata. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun vastamiseks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Aitäh arupärimise eest! Asun vastuste juurde. Esimene küsimus, miks langetati selline otsus. Täiskasvanute hambaraviteenuste hüvitiste määramise ja maksmise muudatuste sätestamine oli eelkõige tingitud sellest, et riigieelarve 2009. aasta prognoosid sotsiaalmaksu laekumise kohta näitasid, et haigekassa tulud vähenevad 612,4 miljoni krooni võrra. Otseselt oli muudatuse tegemise alus 1. jaanuaril 2009 jõustunud ravikindlustuse seaduse § 63 muudatus. Ravikindlustuse seaduse muudatuse tegemisel arvestati asjaolu, et tööealiste, vähemalt 19-aastaste isikute hambaravihüvitise vajadus ei ole märkimisväärne. Lähiaastate majandussurutis on samuti kaasa toonud vajaduse uuesti hinnata erinevate toetusskeemide otstarvet, et parandada avalike vahendite kasutamise efektiivsust ja vajaduspõhisust. Täiskasvanud kindlustatud isiku hambaravihüvitise kui ebaefektiivse ja nõrga eesmärgipärasusega hüvitise maksmisest loobuti, kuna see ei mõjutanud eriti üksikisiku valikuid, ravikindlustuse eelarvet aga küll. Kui vaadata natukene statistikat, siis 19-aastaste kindlustatud isikute huvi hambaravihüvitise kasutamise vastu ei ole olnud väga suur. 2007. aastal oli selliste haigekassale esitatud hüvitise taotluste osakaal 26% ja 2008. aastal 28%.

Teine küsimus. Siin tahan ma küsijate arupärimist täpsustada: sotsiaalminister ei ole haigekassa esimees. Kui te mõtlesite nõukogu esimeest, siis küll, kui te mõtlete juhatuse esimeest, siis kindlasti mitte. Aga vastus on järgmine. Ravikindlustuse vahenditest hüvitiste maksmine saab lähtuda ravikindlustuse eelarvesse laekuvast sotsiaalmaksu osast. Lähtudes laekunud vahenditest saab teha valikuid ka makstavate hüvitiste osas. Suutervis on kindlasti väga oluline inimese tervist mõjutav tegur, kuid sama tähtis on tagada ka teiste ravikindlustushüvitiste kättesaadavus. Hambaraviteenuste vajadust saab inimene kindlasti mõjutada ka oma valikutega: korralik suuhügieen ja korrapärased profülaktilised läbivaatused loovad tugeva vundamendi, et täiskasvanuna oleks vaja vähem hambaarsti juures käia. Koos hambaarstiga on kindlasti võimalik planeerida vajalikke hambaravikulusid ning võrreldes eriarstiabikuludega on hambaravikulud taskukohasemad kanda. Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus olevate teenuste osas on alla 19-aastastele ravikindlustatud isikutele tagatud tasuta hambaravi. Hambaid ravitakse tasuta ka ühe aasta jooksul pärast 19-aastaseks saamist, kui ravivajadus ilmnes viimase visiidi ajal enne 19-aastaseks saamist. Muudel juhtudel on täiskasvanutel õigus saada tasuta hambaravi vältimatu abi korras, kui abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada surma või püsiva tervisekahjustuse. Vältimatu abi vajaduse otsustab arst. Kui inimesel on ravikindlustus, siis tasub selle vältimatu abi eest haigekassa, kindlustamata isikute vältimatu abi tasutakse riigieelarvest.

Lisaks makstakse ravikindlustuse seaduse alusel kalendriaasta jooksul hambaraviteenuste eest tasutud summast hüvitisi järgmiselt. Esiteks isikutele, kellele on määratud riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel töövõimetus- või vanaduspension, ning üle 63-aastastele isikutele 300 krooni, rasedatele ja alla üheaastase lapse emadele ning isikutele, kellel on osutatud tervishoiuteenuse tagajärjel tekkinud suurenenud vajadus saada hambaraviteenust, 450 krooni. Samuti makstakse isikutele, kellele on määratud riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel töövõimetus- või vanaduspension, ja üle 63-aastastele kindlustatud isikutele üks kord kolme aasta jooksul hambaproteeside eest tasutavast summast 4000 krooni. Haigekassa on 2009. aastal tasunud kindlustatud isikute hambaravi eest kokku 287,2 miljonit krooni, millest täiskasvanute vältimatu hambaravi kulud moodustasid 11,2 miljonit krooni. 2008. aastal olid need summad vastavalt 299,3 ja 13,9 miljonit krooni. Peale selle on makstud proteesihüvitisi 2009. aastal 121,9 miljonit krooni ja hambaravihüvitisi 32 miljonit krooni. 2008. aastal olid vastavad näitajad 110,2 miljonit krooni ja hambaravihüvitisi 83,7 miljonit krooni. Lisaks sellele on kindlustamata isikute vältimatu hambaravi eest 2009. aastal riigieelarvest tasutud 0,2 miljonit krooni. Samas suurusjärgus tasuti vältimatu abi eest ka 2008. aastal.

Vastus kolmandale küsimusele. Tervishoiuteenuste eest tasumisel peame kindlasti arvestama edaspidigi laekuvate summade suurust ja tegema selle alusel valikuid hüvitiste kehtestamisel. Tulevikus, kui eelarve seis paraneb, on kindlasti võimalik ravikindlustushüvitiste paketti analüüsida ja teha otsuseid, kuidas hambaravi kindlustuskaitsega edasi minna. Teise küsimuse vastuses toodud hüvitiste ulatus ja määrad vastavad Eesti praegustele majanduslikele võimalustele ja sotsiaalmaksu laekumistele.

Neljanda küsimuse vastus on selline, et veebruarikuu lõpu seisuga oli registreeritud töötuid 93 802 ja kindlasti ei saa mööda vaadata sellest, et töötute olukord on väga raske. Samas tuleb märkida, et töötute majanduslik seisund on kindlasti väga erinev – nendel töötutel, kes saavad veel töötuskindlustushüvitist, pole nii raske kui ülejäänutel. Ja töötuskindlustushüvitise saajaid oli veebruarikuu lõpu seisuga 32 854. Töötutoetust või töötuskindlustushüvitist saavatel ning tööturumeetmetes osalevatel töötutel on olemas ravikindlustus, mistõttu neile laienevad teise küsimuse vastuses toodud hüvitised. Samuti on alla 19-aastastele töötutele tagatud tasuta hambaravi ning täiskasvanutele on hambaravi vältimatu abi tasuta, nagu ma juba mainisin. Mis puutub hambaravitasu kompenseerimisse vähekindlustatud elanikkonnagruppidele, siis praegu sellist kava Sotsiaalministeeriumis välja ei töötata.

Viies küsimus puudutab laste ortodontilist ravi. Laste ortodontilise ravi ja hambahaiguste ennetuse kindlustusest ei ole taganetud ning seda teenust osutatakse vastavalt ravikindlustuse seadusele. Haigekassa tasub kuni 19-aastaste patsientide hambaravi, ortodontia- ja hambahaiguste ennetuse teenuste eest vastavalt Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus määratule. Loetelu ei ole nimetatud teenuste osas sisuliselt muudetud. 2009. aastal tasus haigekassa 299 081 lapse hambaravi juhu eest 226,5 miljonit krooni, 36 409 ortodontilise ravi juhu eest 43,1 miljonit krooni ja 28 109 hambahaiguse ennetusravi juhu eest 6,4 miljonit krooni. 2008. aastal olid vastavad näitajad 300 889 juhtu ja 231,1 miljonit krooni, 37 719 ortodontilise ravi juhtu ja 43,6 miljonit krooni ning 45 738 ennetusjuhtu ja 10,5 miljonit krooni. Ennetustöö ravijuhtude arv on eri aastatel muutuv, kuna igal aastal osutatakse seda teenust eri aastatel sündinud lastele. Näiteks osutatakse 2010. aastal ennetustegevuse teenust 1998., 2001., 2003. ja 2004. aastal sündinud lastele.

Kuues küsimus puudutab uuringut "Patsientide hinnangud tervisele ja arstiabile". Turuuuringute AS korraldas tõesti 14. oktoobrist kuni 4. novembrini elanikkonna küsitluse, küsides elanike hinnangut tervisele ja arstiabile. Selle uuringu tellisid haigekassa ja Sotsiaalministeerium. Uuringu tulemustest selgus, et olulisi muudatusi eelnevate aastatega võrreldes ei ole. 29% vastanutest pidas hambaraviteenust väga kalliks ja seetõttu käivad nad hambaarsti juures vähem kui kord aastas. 58% vastanutest käib hambaarsti juures vähemalt kord kahe aasta jooksul.

Seitsmes küsimus puudutab hambaarstide liidu pöördumist. Sellele saaks vastata nii, et juba 8. mail 2009 arutas haigekassa nõukogu erinevate ravikindlustushüvitiste kulude vähendamise mõjusid ravikindlustuse eelarvele tingimustes, kus maksu alalaekumine on väga suur. Kokku oli vaja kulusid vähendada 689 miljoni krooni võrra. Kõikide nende arutluste tulemusel jõuti arusaamale, et pöördumises nimetatud hüvitiste kaotamist ei peetud vajalikuks ning seda ei planeerita ka edaspidi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud minister! Siin on peaminister lausa eitanud fakti, et selline küsimus, kas võtta ära ka see 4000-kroonine proteesiraha, üldse kunagi arutuse all on olnud. Ja nagu ta täna korduvalt ütles: me oleme rumalad, et me niisuguseid asju üldse küsime. Aga ikkagi on päris piinlik, et Eesti ainukese riigina täiskasvanute hambaravisse üldse ei panusta. Teised riigid on praegu kriisiolukorras hoopis seda panust suurendanud, et inimesi aidata. Miks me ikkagi oleme nii patsiendivaenulikud? Ja kui palju sõltub siin teist? Või öeldakse teile tõesti ette, et ei, ja kõik? Kas te olete vähemalt püüdnud patsiente kaitsta?

Hanno Pevkur

Nagu ma sissejuhatavalt oma vastustes ütlesin ja seda on siin korduvalt ka varem öeldud,

et haigekassa teenuste rahastamine sõltub väga palju sellest, milline on meie ravikindlustuse eelarve. Sellest tulenevalt me peame saama oma otsuseid teha. Haigekassa eelarve on olnud nii 2010. aastal kui ka 2009. aastal miinuses. See miinus on olnud väga suur ja selle katmiseks on võetud maksimaalselt ka reserve kasutusele. Maailma Terviseorganisatsiooni poolt koos haigekassaga läbi viidud n-ö jätkusuutlikkuse uuringust selgus samuti, et nii haigekassa kui ka ravikindlustuse tuludepool on veel pikki aastaid miinuses. Seda näitavad ka Rahandusministeeriumi prognoosid. Seega me peame võtma väga palju reserve kasutusele. Loomulikult, kui raha oleks rohkem, saaks teha soodsamaid otsuseid kõikide elanikkonnarühmade suhtes, aga mis puutub tööealisse elanikkonda, siis on täiskasvanutele – ma siiski tahaksin teid täpsustada, et täiskasvanud inimene on ka pensionile jäänud isik ja et pensionäridele on kõikidele hambaravi ja proteesikulu hüvitis mingil määral tagatud – vältimatu abi tagatud. Nii et kindlasti ei ole see päris nii, et täiskasvanutel mingit hambaravihüvitist ei ole võimalik saada. Kahtlemata, kui vähegi eelarve võimalused suurenevad, siis tuleb arutleda selle üle, millises järjekorras ja milliseid teenuseid hüvitamise nimekirja juurde võtta: kas võtta rohkem aktiivravi poole pealt või minna eeskätt näiteks kiirabiteenuse suurendamisele või muudatustele hambaravi osas. Seda saab aga arutama hakata siis, kui ravikindlustuses on raha rohkem kui praegu.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised ja palun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Me oleme ikka rääkinud, et eurole ülemineku sotsiaalne hind on meil väga kõrge. Ja me oleme eelarves vähendanud kroonide kaupa just nimelt seda sotsiaalpoolt. 300-krooniste hambaravihüvitiste äravõtmisega eelmisest aastast saime ühe asja võrra jälle pikendada kurikuulsat nimekirja, mille poolest Eesti on Euroopas viimane.

Ega seda ei tehtudki vahest sellepärast, et me oleme kole vaesed – tundub, et me lihtsalt ei hooli. Alles me lugesime ajalehest ühe parempoolse tipp-poliitiku mõtet, et kõik sotsiaaltoetused tuleks üldse "ümber vaadata". Me teame hästi, mida see sõnapaar tähendab.

Ma kordan veel: kõik Euroopa riigid kompenseerivad täiskasvanud tööealistele hambaravi vähemal või suuremal määral. Seda tehakse kas riikliku või kohustusliku sotsiaalkindlustuse kaudu. Meie seda ei tee. Kusjuures vastav piir ei jookse vaesemate ja rikkamate riikide vahel. Näiteks Sloveenia, kellega me saaksime end võrrelda, paneb hambaravisse riiklikult Euroopa suurimaid panuseid. Soomes ja Saksamaal on väga helde süsteem, Taani hüvitab kuni 60%, Suurbritannia 80% ulatuses kuni laeni, mis on 561 eurot, Luksemburg koguni 80%. Itaalias ja Norras on hambaravi praktiliselt tasuta ja Põhjamaades kehtib loomulikult heaoluriigi kontseptsioon.

Võib küsida, mis selle 300 krooni eest ikka saab. Ega tõesti muud ei saagi kui üks kord hambad üle vaadata või väiksem ravi teha. Aga küsimus on selles, et selle läbivaatuse käigus võib avastada lisaks suu- ja hambahaigustele muidki haigusi. Kui hambaraviteenus jääb inimesele kättesaamatuks, võib see kaasa tuua raskeid kroonilisi haigusi, isegi eluohtlikke situatsioone. Muidugi kulub see 300 krooni ära ka selleks, et maalt näiteks Tartusse või Tallinna hambatohtri juurde sõita. Hiljutine Eurobaromeetri uuring näitas, et 41% Euroopa inimestel on pärishambad, Eestis on see näitaja 27%.

WHO konverentsil oli päris huvitav kuulata haigekassa juhatuse esimehe soovitust, et peske hambaid, ärge jooge, ärge suitsetage, ja te ei peagi üldse hambaarsti juurde minema. Haigekassa tellitud uuringust 2007. aasta kohta selgus, et pea kolmandik Eesti inimestest ei käi hambaarsti juures just seetõttu, et ravi on neile liiga kallis. Täna kuulsime, et praegu on see näitaja 29%.

Tegelikult on päris piinlik, et Eesti riik mõtleb ainult euro peale, samal ajal kui teised riigid katavad sotsiaalkulutusi ulatuslikult, sealhulgas ka hambaravikulusid väga suures mahus. Ja mitte ainult et katavad, vaid aasta-aastalt seda summat ka suurendavad. Aga sellised me paraku oleme! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

8. Arupärimine Keila haigla kohta (nr 369)

Esimees Ene Ergma

Järgmise arupärimise on esitanud kümme Riigikogu liiget 8. veebruaril s.a ja see puudutab Keila haiglat. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Sihtasutuse Põhja-Eesti Regionaalhaigla, edaspidi lühendatult nimetatud Sihtasutus PERH, koosseisus on ka Keila haigla, kus tegeldakse hooldusravi, järelravi, pulmonoloogiliste haigete ja psühhogeriaatriliste patsientide raviga. Kokku on Keilas ligi 200 voodikohta eespool nimetatud raviliikide tarbeks.

Alates 2007. aastast on Sihtasutuse PERH nõukogus olnud arutusel haigla juhatuse ettepanek Keila haigla kui mittekasumlik maha müüa. Vaatamata müügiplaanidele taotles Sihtasutus PERH vahendeid Euroopa Liidu toetusprogrammist investeeringuks Keila haiglasse. 3. detsembril 2009 otsustas Vabariigi Valitsus eraldada Euroopa Liidu meetmest "Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine" 60 miljonit krooni toetust Keila haigla rekonstrueerimiseks. Projekti raames plaanitakse rajada haigla ruumidesse 200 hooldusravikohta ja 150 hooldekodukohta.

Alates 1995. aastast tegutseb Keila haiglas rentnikuna AS Keila Taastusravikeskus, kes vastavalt lepingule osutab teenust ka haigla omanikule Sihtasutusele PERH. Käesoleva aasta jaanuaris pöördus nimetatud aktsiaselts Harjumaa omavalitsuste poole, et sõlmida nendega ühise tegutsemise kokkulepe hooldekoduteenuse osutamiseks Keila haigla baasil. Selles pöördumises on öeldud, et AS-i Keila Taastusravikeskus ja SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla vahel on lõpusirgel läbirääkimised, mille kohaselt hakkab projekti arendama AS Keila Taastusravikeskus, saades ühtlasi haigla omanikuks. Samas on jutuajamistes Sihtasutuse PERH nõukogu liikmetega väidetud, et ühtegi otsust tehtud ei ole. Millest on siis tingitud AS-i Keila Taastusravikeskus selline enesekindlus?

Viimasel ajal on Sihtasutuse PERH nõukogus olnud arutusel ka Keila haigla müük koos 60 miljoni krooni eurotoetusega investeeringuks. Arvestades kõike ülaltoodut, jääbki millegipärast mulje, et haigla soovitakse müüa just ühele aktsiaseltsile, AS-ile Keila Taastusravikeskus, kelle nõukogus on ka üks arenduskonsultant ja üks kinnisvaraarendaja, kes mõlemad kuuluvad Reformierakonda.

Nii kogu Eestis kui ka Tallinna ja Harjumaa piirkonnas on puudus hooldus- ja taastusravi võimsusest. Nende teenuste järele on üha suurem nõudlus, arvestades demograafilisi protsesse ja elanikkonna vananemist. Riik saab tervishoiuteenuseid arendada eelkõige riigile ja omavalitsustele kuuluvate haiglate baasil.

Arvestades eeltoodut, esitame järgmised küsimused.

Esimene küsimus: "Kas sotsiaalminister kiidab heaks regionaalhaigla tegevuse Keila haigla müügi küsimuses?" Teine küsimus: "Kes on pidanud läbirääkimisi Keila haigla müügi osas AS-ile Keila Taastusravikeskus, millele viitab see aktsiaselts oma pöördumises Harjumaa omavalitsuste poole?" Kolmas küsimus: "60 miljonit krooni eurotoetust on Vabariigi Valitsuse poolt eraldatud Sihtasutusele Põhja-Eesti Regionaalhaigla. Kas Keila haigla müük koos riigipoolse investeerimistoetusega on kooskõlas eurotoetuste kasutamist reguleerivate õigusaktidega?" Neljas küsimus: "Kas haiglad peaksid oma tegevuses lähtuma ainult kasumlikkuse printsiibist?" On ju tihti rõhutatud, et kuna Keila haigla ei ole kasumlik, siis SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla peaks selle maha müüma. Viies küsimus: "Millised on Sotsiaalministeeriumi otsused või plaanid Keila haigla edaspidise tegevuse või müügi osas?" Kuues küsimus: "Kuidas kavatseb Sotsiaalministeerium lahendada Tallinna ja Harjumaa hooldus- ja taastusravi voodikohtade nappuse?" Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaak Aab! Palun, lugupeetud sotsiaalminister, kõnepulti!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Aitäh arupärimise eest! Vastan hea meelega.

Esimene küsimus: "Kas sotsiaalminister kiidab heaks regionaalhaigla tegevuse Keila haigla müügi küsimuses?" Kindlasti tuleb sissejuhatuseks öelda, et Sotsiaalministeerium tunnustab Sihtasutuse Põhja-Eesti Regionaalhaigla juhatuse ja nõukogu püüdlusi selles

tegevuses, et Keila haigla oleks jätkusuutlik, ja Sotsiaalministeerium on korduvalt väljendanud toetust Keila haigla taastus- ja hooldusraviteenuste jätkumisele. Minule teada olevalt ei ole küll praeguseks ühtegi otsust Keila haigla võõrandamiseks või mitte võõrandamiseks langetatud. Kui küsisime andmeid Keila haigla majandustegevuse näitajate kohta, siis analüüsi põhjal võib küll selgelt öelda, et Keila haigla praegune tegevus on majanduslikus kahjumis ja selle peamiseks põhjuseks on hoone madal koormatus. 40 000 m^2 suuruse hoonekompleksi arendamine taastus-, hooldus- ja hoolekandeteenuste osutamiseks nõuaks regionaalhaiglalt tervikmahus nende hinnangul investeeringuid *ca* 300 miljoni krooni ulatuses. Ja sellest tulenevalt ongi siis regionaalhaigla juhatus ja nõukogu näinud ainuvõimaliku lahendusena nende nägemuses Keila haigla kui tervikettevõtte võõrandamist isikule, kes suudaks leida rakenduse kasutamata pinnale ja ka vahendid investeeringuteks.

Regionaalhaigla on aastaid püüdnud leida lahendust Keila haigla alakoormatuse probleemile ja otsinud ka investorit, sest ilma mahukate investeeringuteta ei ole tegevuse arendamine Keila haiglas väga jätkusuutlik. Kui vaadata nüüd PERH-i enda võimekust Mustamäe haiglalinnaku või kogu selle *campus*'e kõrvalt Keila haiglasse investeerida, siis on selge, et PERH-il endal on see teoreetiliselt võimalik, aga väga raske.

Kui nüüd vaadata regionaalhaigla poole pealt selle pilguga, et kes on siis PERH-iga suhtlemisel üles näidanud huvi arendamise vastu, siis selleks on üks praegune rentnik ehk AS Keila Taastusravikeskus. Kuna praegu on regionaalhaigla, PERH, siiski Keila korpusehoone omanik ja osutab seal ka hooldusraviteenust, siis andis see neile ka võimaluse taotleda vahendeid Euroopa Regionaalarengu Fondist ja PERH-i esitatud taotluse kiitis koos teiste taotlustega heaks Vabariigi Valitsus 3. detsembril 2009. Lõplikku otsust haigla võõrandamiseks veel tehtud ei ole.

Teine küsimus: "Kes on pidanud läbirääkimisi Keila haigla müügi osas AS-ile Taastusravikeskus?" Meile teadaolevalt regionaalhaigla ja Keila Taastusravikeskuse vahel konkreetseid müügiläbirääkimisi ei toimu. Ministeeriumile teadaolevalt on Keila haigla planeeritud müüa enampakkumise teel. Ja need enampakkumise põhimõtted tuleb kooskõlastada Sotsiaalministeeriumiga. Kindlasti ei ole toimunud ka mingeid läbirääkimisi Sotsiaalministeeriumi ja Keila Taastusravikeskuse vahel. Küll on Keila Taastusravikeskuse ja regionaalhaigla vahel sõlmitud koostöökokkulepe, mille alusel Keila Taastusravikeskus aitab regionaalhaiglal koostada taotlust selle struktuuritoetuse saamiseks ja samuti ostab taastusravikeskus regionaalhaiglale taastusraviteenust.

5. juunil 2009 pöördus AS Keila Taastusravikeskus Sotsiaalministeeriumi poole kirjaga, milles avaldas valmisolekut rajada Keila haigla baasil tervishoiu- ja hoolekandeteenuste keskus, mis koondaks endasse nii taastusravi, hooldusravi kui hoolekandeteenused, samuti ülderiarstiabi ning Keila Sotsiaalkeskuse. Samalaadse pöördumise tegi ka regionaalhaigla 11. augustil 2009. aastal Sotsiaalministeeriumile, milles märkis, et Keila Taastusravikeskus on avaldanud soovi Keila haigla omandamiseks ning hooldusravi ja hooldusteenuste keskuse kujundamiseks. Seejuures on Keila Taastusravikeskus avaldanud ka seisukohta, et haigla ost võiks nende poolt olla võimalik, kui Keila haiglaga tuleb kaasa ka Eesti Haigekassaga sõlmitud hooldusravileping, mida on kindlasti võimatu niimoodi ette lubada.

Kolmas küsimus: "Kas Keila haigla müük koos riigipoolse investeerimistoetusega on kooskõlas eurotoetuste kasutamist reguleerivate õigusaktidega?" Sellesama 11. augusti kirjaga on regionaalhaigla küsinud selle kohta ka hinnangut, kas see võiks olla teostatav. Sotsiaalministeerium on seda põhjalikult analüüsinud ja ma olen palunud oma juristidel seda hinnata. Juristid on vaadanud seda ka Rahandusministeeriumi inimestega ja on jõutud arusaamisele, et teoreetiliselt on toetuse saaja vahetumine võimalik nii Euroopa Liidu Nõukogu määruse nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus 1260/1999, põhimõtete kohaselt kui ka perioodi 2007–2013 struktuuritoetuste seaduse sätete alusel. Teoreetiliselt on võimalik rääkida sellest, et kui Keila haigla müüakse enampakkumisel maha ja sinna tuleb uus omanik, siis on toetuse üleandmine eurotoetuste kasutamist reguleerivate õigusaktidega kooskõlas.

Neljas küsimus: "Kas haiglad peaksid oma tegevuses lähtuma ainult kasumlikkuse printsiibist?" Kindlasti on haiglate tegevuse peamine eesmärk osutada kvaliteetset ja kõigile võrdselt kättesaadavat tervishoiuteenust. Ja arvestades siiski asjaolu, et Eesti haiglad on kas sihtasutused või äriühingud, on nende ülesanne tegutseda eraõiguslikel alustel ja eraõiguslikel alustel toimimise eelduseks on omakorda see, et neid peaks saama ja suutma juhtida ning majandada efektiivselt. Kuid kindlasti, kui rääkida kasumi teenimisest, siis see ei ole eesmärk omaette.

Viies küsimus: "Millised on Sotsiaalministeeriumi otsused või plaanid Keila haigla edaspidise tegevuse või müügi osas?" Sellele saab vastata nii, et tervishoiupoliitilisest seisukohast on oluline rakendada asjakohaseid meetmeid Keila haigla jätkusuutlikkuse tagamiseks ja nagu ma vastamist alustades ütlesin, me oleme seda ka korduvalt rõhutanud ning Sotsiaalministeerium peab kindlasti oma eesmärgiks, et Keila haiglas hooldus- ja taastusraviteenuste osutamine jätkuks. Nagu ma mainisin, ei ole samas Keila haigla võõrandamise otsust tehtud. Need otsused, juhul kui need tehakse, võtab vastu regionaalhaigla juhatuse nõukogu.

Kuues küsimus: "Kuidas kavatseb Sotsiaalministeerium lahendada Tallinna ja Harjumaa hooldus- ja taastusravi voodikohtade nappuse?" Siin on vastus selline, et Terviseameti andmetel on Tallinnas ja Harjumaal veebruarikuu seisuga tegevusluba antud kokku 112 taastusravi voodikohale ja kui taastusravi arengukava vaadata, siis taastusravi voodikohtade vajadus Harjumaal 2015. aastaks on planeeritud 120 ehk nendega ollakse enam-vähem sealmaal, kus arengukavaga ette nähti. Need taastusravi voodikohad on Ida-Tallinna Keskhaiglas ja Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Keila Taastusravikeskuses ja Viimsi haiglas. Taastusravi arengukava kohta saab veel öelda niipalju, et see on hetkel asjaomaste erialaühenduste poolt täpsustamisel ja kui selgub vajadus voodikohti võrreldes kehtiva arengukavaga suurendada, siis tuleb see arengukavasse kirja panna.

Kui vaadata hooldusravivõrgu arengukava, siis seal on püstitatud eesmärgiks, et 2015. aastaks oleks 10 ravivoodit tuhande 65-aastase ja vanema elaniku kohta. Ja kui vaadata praeguseid 65-aastaste ja vanemate elanike arve Harjumaal ja Tallinnas, siis selleks prognoositavaks voodite arvuks aastal 2015 võiks olla 867. Terviseameti andmetel on veebruarikuu seisuga tegevusluba antud 577-le hooldusravikohale, need voodid asuvad PERH-is, Keila haiglas, Ida-Tallinna Keskhaiglas ja Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Loksa tervisekeskuses, Kallavere haiglas, Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tallinna Diakooniahaiglas, Keila Taastusravikeskuses ja Villa Benitas.

Hooldusravi voodikohtade arvu suurendamise arengukava järgi oleks, nagu ma ütlesin, Harjumaal vaja umbes 850 voodikohta ning selleks ongi seesama õendus- ja hooldusteenuse infrastruktuuri arendamise meede, millest on otsustatud Harjumaal praeguseks 218 voodikoha lisandumine. Need on PERH-i täiendavad voodid ja Lääne-Tallinna Keskhaigla täiendavad voodid. Kui nüüd lisanimekirjast võiks lisanduda täiendavaid projekte, siis lisanimekirja esimesed kaks taotlust on mälu järgi Hiiul asuv võimalik taastusravikeskus ja Ida-Tallinna Keskhaigla. Nii et sealt on veel voodeid juurde tulemas ja võib eeldada, et mõned projektid siiski lähevad odavamaks ja võib loota ka täiendavale rahastusele ning siis ka need 850 voodikohta saavutatakse. Samas on selge, et iga haigla hooldus- ja taastusravialane tegevus sõltub peale voodikohtade olemasolu ka haigekassaga sõlmitud lepingu mahust. Kui vaadata lepingumahtusid ja haigekassa arengukava, siis hooldus- ja taastusravi mahtusid on plaanis järk-järgult suurendada ja loodame, et maksubaas ka niipalju seda toetab, et oleks võimalik neid tõesti suurendada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Hea minister! Jah, põhimõtteliselt tean ka mina, et ega ühtegi otsust pole langetatud. Ainult et tõesti on väga kummaline see AS-i Keila Taastusravikeskus juhatuse esimehe Dag Nurme allkirjaga saadetud kiri Harjumaa omavalitsustele, kus väga rõõmustatakse, et Vabariigi Valitsus eraldas Keila haigla rekonstrueerimiseks raha, et sinna rajatakse 200 hooldusravikohta ja 150 hooldekodukohta, ning kirjas on ka öeldud: "Keila Taastusravikeskuse ja Põhja-Eesti Regionaalhaigla vahel on lõpu-

sirgel läbirääkimised, mille kohaselt hakkab projekti arendama AS Keila Taastusravikeskus, saades ühtlasi haigla omanikuks." Selle kirjaga pöörduti omavalitsuste poole, et sõlmida juba leping nendesamade kohtade peale, mida siis alles hakatakse arendama. Seda juba nagu omanikutundega. Aga mitte seda ei tahtnud ma küsida. Küsimus on selles, et mida te ise arvate? Andrus Ansip, vastates siin samalaadsele küsimusele poolteist aastat tagasi, arvas, et see võiks olla ka PERH-i tütar, kes seal hakkab arendama?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ausalt öelda minu peamine soov või eesmärk oleks see, et Keilas hooldus- ja taastusravi jätkuks. See, kes seda osutama hakkab, ei olegi niivõrd oluline. See oli väga pikk arutelu juristide poolt, kui me räägime üldse sellest, et kui PERH-il on mingisugune võimekus praegu laenurahaga Mustamäe korpuse arendamiseks täis saamas, kas siis PERH suudab ise Keila valmis ehitada ja ise seal teenust osutada. PERH on jõudnud väga selgelt arusaamisele, et suure tõenäosusega nendel endil küll teoreetiliselt oleks see võimekus, aga nad näeksid parema meelega, et seda teeb keegi uus arendaja.

Mis puudutab Keila Taastusravikeskust, siis, nagu ma ka ütlesin, on nad meile teada-olevalt sõlminud sellise koostööleppe, et Keila Taastusravikeskus aitab neil seda europrojekti kirjutada ja läbi viia. Olles seal Keilas paar korda käinud ja näinud kohapealseid olusid, tundub mulle – see on minu subjektiivne hinnang –, et kui enampakkumise võitjaks osutuks Keila Taastusravikeskus, siis võib eeldada, et kuna nemad on oma poolele või, ütleme, praegu juba toimivale pinnale päris märkimisväärselt investeerinud ja selle seal üles ehitanud, siis võib eeldada, et see hooldusravi pool läheks päris kenasti nende vedamisel tööle. Aga ma olen kindel, et ka PERH saaks väga hästi ja sama edukalt ise sellega hakkama. Kompetents on ju olemas. Elame-näeme, kuhu see protsess jõuab. Aga esmatähtis on kindlasti see, et seal need investeeringud ära tehtaks ja see maja elama hakkaks. Praegu on see väga halvas seisus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Teie jutust tuli enam-vähem selgelt välja, kellele see haigla läheb, ja tulevik on kindel, ma saan aru, oma seltskonnas juba kokku lepitud. Küsimus on mul aga järgmine. Te räägite kogu aeg taastusravist, aga kas sinna jääb alles ka ambulatoorne ravi Keila ja Harjumaa rahvale või ei jää? Ma olen ka seal majas palju kordi käinud ja see oli väga võimas haigla.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma pean täpsustama, et ma kindlasti ei ole öelnud, et midagi on otsustatud või et midagi on omade vahel kokku lepitud, ärge selliseid väljendeid kasutage. Kui te tahate ise neid kasutada, siis palun väga. Ma olen täna kõikidele küsimustele vastates korduvalt öelnud, et PERH-i poolt on plaan panna see enampakkumisele. Kui on huvilisi, siis jumala pärast, tulgu ükskõik kes ja arendagu seal seda hooldusravi. Sotsiaalministril ei ole küll ühtegi eelistust, kas see on Põhja-Eesti Regionaalhaigla ise, kas see on seal praegu juba tegutsev Keila Taastusravikeskus või keegi kolmas. Minu jaoks on oluline, et Keilas taastus- ja hooldusravi jätkuks, ja kui vähegi võimalik, siis ka ambulatoorne tegevus seal jätkuks. Ambulatoorse tegevuse jaoks on loomulikult vaja ka eeldusi, et vähemalt oleks seal esmatasand kohal, ja siis saame rääkida ka sellest, kas ambulatoorne tegevus seal jätkub. Väga palju sõltub sellest, mida perearstid teevad, kas nad jätkavad seal majas või mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Te mainisite siin, et see haigla on halvas seisus. Loomulikult on, sest sinna pole ju aastaid teadlikult raha sisse pandud. See on teadlik protsess, et seda sellisel kujul välja suretada. Seal pole siis midagi imestada. Ja kui me räägime taastusravist, siis taastusravi läks nii kalliks juba väga headel aegadel, paar aastat tagasi, ta oli ju kõigile kättesaamatu. Nüüd on siis hooldusravi, kui seal uhkelt midagi üles ehitatakse, nii või teisiti inimestele kättesaamatu. Aga ikkagi sellest polikliinikuravist ja ambulatoorsest ravist. Te räägite, et te midagi ei tea, kas sinna tuleb või ei tule, aga mis on

see kontseptsioon? Meile näiteks Keilas öeldi, et minister ei ole ka mitte mingit seisukohta võtnud. Ma võin öelda, et Keila linnas ei ole ühtegi tähtsamat probleemi kui Keila haigla. Me oleme seal mitmel päeval käinud valijatega kohtumas, ainus küsimus, mis tuleb, on haigla kohta.

Hanno Pevkur

Absoluutselt, kindlasti on see Keila inimestele väga tähtis probleem. Kui vaadata tõesti selle maja praegust suurust ja funktsionaalsust, siis on selge, vähemalt minu hinnangul, et isegi kui hooldusravi investeering sinna teha, siis ei ole võimalik kogu majale rakendust leida. See hoone on omal ajal projekteeritud ja ehitatud hoopis teisel otstarbel. See hoone ei leia sellisel kujul väga suurt rakendust, kui omavalitsus ei tule sinna täiendavalt taha ega tee sinna näiteks veel täiendavaid investeeringuid, ei pane sinna hooldekoduteenust sisse või veel mingeid teenuseid. See, mis saab ambulatoorse poole peal või mis saab eriarsti vastuvõttudest, sõltub paljuski sellest, mis saab haiglavõrgu arengukavast tervikuna. Meie ministeeriumi senistes nägemustes on olnud üks punkt, mis on välja pakutud ka haiglatele, see, et vähemalt keskhaigla tasemel haiglad peavad vastutama ka oma regioonis ambulatoorse vastuvõtu toimimise eest. Kui mingil ajahetkel on see valmis otsustamiseks, et Vabariigi Valitsus ja vajaduse korral ka parlament võtab selle uuesti ette, siis saab selle ära kinnitada. Ma kindlasti näeks, et seal Keila haiglas on esmatasandi vastuvõtt, mis sõltub otseselt ju perearstidest, kas nad tahavad olla seal või mitte. Mis puudutab eriarstide vastuvõttu, siis selle koha pealt oleks mõistlik, et seal oleks samamoodi eriarsti vastuvõtt.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

9. Arupärimine ravimihindade kohta (nr 377)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on nelja Riigikogu liikme s.a 11. veebruaril esitatud arupärimine ravimihindade kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Arupärimine on meie lugupeetud sotsiaalministrile ravimihindade kohta. Selle arupärimise sisu on lühidalt see, et miks Eestis ravimid nii kallid on. Kuigi Keskerakonna fraktsioon on seda küsimust korduvalt siin saalis tõstatanud ja ministrite poole pöördunud, pole me kunagi õiget vastust saanud, miks patsiendi omaosalus ravimihindade kujunemisel on nõnda kõrge, oluliselt kõrgem kui teistes Euroopa Liidu liikmesmaades. Ma ei hakka siin praegu aega raiskama nende numbrite peale, minister teab, kui suured need omaosalused on, mõnes riigis pole üldse, meil on see kuni 40%. Ootaks nüüd pisut konkreetsemaid vastuseid, millest tuleb see kõrge omaosalusmäär ja kas minister peab loomulikuks, et meil Eestis, kus elatustase on suhteliselt madal, on ravimihinnad ühed kõige kõrgemad Euroopas. Mul oleks soov, et te vastaksite konkreetselt ja asjalikult, mitte nii üldsõnaliselt nagu eelmise küsimuse peale Keila haigla kohta, millest mina küll mitte midagi aru ei saanud, mis seal tuleb ja mida te teate ning mida te ei tea. Olge, palun, siin natuke konkreetsem! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Lugupeetud härra minister, palun kõnetooli!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Teeme siis konkreetselt ja lühidalt. Ma eelmisele küsimusele andsin küll piisavalt lühikesed ja konkreetsed vastused, aga kui ei olnud piisav, siis oleks saanud alati üle küsida.

Esimene küsimus: kui suur on patsientide omaosalus? Konkreetne vastus: haigekassa soodustusega retseptiravimite ostmisel on see omaosalus *ca* 37% ja kui pidada silmas kõiki retseptiravimeid, siis 43%.

Teine küsimus: millest tuleneb omaosaluse kõrgem määr, võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega? Siin on mitmeid põhjuseid. Kindlasti on üks põhjus see, et haigekassa ei soodusta kõiki soodusravimeid 100% ulatuses, vaid astmeliselt, kas siis 50, 75, 90 või 100% ulatuses. See sõltub peamiselt haiguse rasku-

sest ja vajalike ravimite hinnaklassist. Osa retseptiravimite, näiteks reisimeditsiin ja n-ö elustiiliravimid, aga ka need ravimid, mis tulenevalt uudsusest või vajaliku ravikindlustusressursi puudumisest ei ole soodusravimite loetellu kantud, ning käsimüügiravimite ostmist riigi poolt ei hüvitata, samuti on omaosaluse kujunemisel oluline roll asjaolul, et 50%-lise soodustusega ravimite puhul tuleb arvestada seda, et soodustatud on kuni 200 krooni ühe retsepti kohta. Kindlasti kujuneb omaosalus kõrgeks ka seetõttu, et ei osteta geneerilisi ravimeid, vaid kalleid ravimeid, mis tähendab, et kui ravim on kallis, siis on ka patsientide omaosalus kallim, sest seal on see piirhind peal ja piirhinda ületav hinnaosa tuleb maksta oma taskust.

Kolmas küsimus: kas pean loomulikuks, et ravimite eest peab maksma kõrgemat hinda kui mujal riikides? Kindlasti oleks hea, kui ravimid oleksid odavamad, aga, nagu ma ütlesin, omaosaluse määrad sõltuvad nendest asjaoludest, mida ma eelnevale küsimusele vastates mainisin. Samamoodi on ravimite hinna puhul kindlasti küsimus selles, milliseid ravimeid me Eestisse saame, millised ravimifirmad on siin esindatud ja millise ravimihulgaga need ravimifirmad siia Eestisse tulevad, sest Eestis on oma reeglid – pakendil peab olema eestikeelne selgitus ja ravimifirmal on võimalus otsustada ühe või teise läbimüüginumbri pealt, mis Eestis on võimalik maha müüa, kas selle ravimi toomisel Eestisse on mõtet või mitte.

Neljandas küsimuses olete te maininud ravimite aktsiisi. Ma küll ei tea, mida te mõtlete ravimite aktsiisi all. Ma eeldan või vähemalt võin eeldada, et te mõtlete käibemaksu, aktsiise ravimite puhul ei rakendata. Kui te mõtlete käibemaksu, siis ühelt poolt on kindlasti mõistlik, et kõikvõimalikke maksuerisusi – see on küll rohkem rahandusministri teema – oleks riigis võimalikult vähem, et oleks ühtne ja ühetaoline süsteem. Teiselt poolt on kahtlemata vaja teatud valdkondi mingil moel stimuleerida ja toetada ning kui majandus üldiselt paremini elama hakkab, siis tuleb kindlasti rääkida ka kõikvõimalike maksude alanemisest, et Eesti üldist konkurentsivõimet suurendada.

Viiendale ja kuuendale küsimusele vastaksin ma hea meelega koos, kuna need puudutavad ühesugust teemat ehk kuidas inimesi aidata ja mida teha raske olukorra leevendamiseks. Meenutan teile, et Riigikogu võttis hiljuti vastu seaduse (seaduseelnõu number oli vist 643, kui ma õigesti mäletan), mis puudutab 50%-seid soodusravimeid ehk ravimite hindade alandamiseks on nüüd hinnakokkulepped 50%-listel ravimitel. Kui vaadata seda, miks jäävad ravimid välja ostmata, siis siin on erinevaid põhjusi. Meile teada olevalt on mainitud näiteks ka retseptide kaotsiminekut või mingil põhjusel soovimatust arsti väljakirjutatud ravimit kasutada. Aga teie mainitud põhjusel, et ravimid jäävad rahapuudusel välja ostmata, on kindlasti ka tõepõhi all, sest kui me vaatame ravimite väljaostu statistikat, siis kuupäevadel, kus makstakse inimestele välja pensioni ja sellele järgnevatel kuupäevadel või ka väga paljude ettevõtete palgapäevale järgnevatel päevadel ehk kuu alguses on ravimimüügis suurem käive, mis näitab seda, et inimesed ostavad ravimeid siis, kui selleks vahendid tekivad. Kui vaadata patsiendi poole pealt veel, siis me oleme juba ministri määrusega pannud apteekritele kohustuse patsiendile soodsamat ravimit pakkuda ehk siis läinud seda teed, et kui apteekrid mingil põhjusel ise siiamaani ei olnud väga altid geneerilisi ravimeid pakkuma, siis nüüd tuleb seda ikkagi teha. Eks vaatame, kuidas see praktikas ellu rakendub ja kas ta rakendub, aga vähemalt meie poolt on selline kohustus apteekritele pandud. Inimeste teadlikkuse üldine tõus selle poole pealt, millised on toimeained ja kuidas üks või teine toimeaine mõjub ning et nad oskaksid küsida nii arsti kui ka apteekri käest näiteks geneerilisi ravimeid, oleks kindlasti positiivne. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Teie vastus oli selline, et mitte midagi selgeks sellest ei saa. Te tunnistasite, et ravimid on kallid, ja nad on kallid asjaolude sunnil, nagu te ütlesite. Minu küsimus teile on kaheosaline. Esiteks, mida teie kui minister, kes te vastutate Eesti rahva tervise ja võime eest ennast ravida ja rohtusid osta, olete vähemalt proovinud teha, et ravimid oleksid odavamad? Kas te olete astunud võib-olla läbirääkimistesse ravimifir-

madega või rääkinud valitsuses, et käibemaksu tuleks tõepoolest vähendada jne? Küsimuse teine pool tuleb otse Lõuna-Eestist rahva käest, kus on korduvalt küsitud, miks ei ole valitsus astunud samme, et võiks ka Venemaa odavaid ravimeid siin saada. Praegu tuuakse neid lihtsalt üle piiri ja müüakse Lõuna-Eesti linnade – ma ei taha nimesid nimetada – turul, kus ma ise ka neid vahetevahel ostan. Ma kasutan neid tihti ja olen nendega väga rahul. Aitäh!

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Esimesele poolele vastates: ma olen väga kurb, et te ei kuula, mis ma siin ees räägin, sest ma mainisin väga selgelt mitmeid konkreetseid meetmeid. Esiteks see, et 50-protsendistele ravimitele tulid hinnakokkulepped. Teiseks see, et apteekritele on pandud kohustus pakkuda geneerilisi ravimeid või täpsemalt öeldes kõige odavamaid ravimeid. Kolmandaks see, et ma ei ole kordagi öelnud, et see on mingi asjaolude kokkusattumus. Kui te kuulaksite tähelepanelikumalt, siis kindlasti saaksime mõlema aega kokku hoida.

Mis puudutab seda, et Venemaalt toodud ravimeid müüakse, siis Venemaalt toodud ravimeid on konfiskeeritud ka Tallinnas. Venemaalt toodud ravimeid ei tohi müüa. Kui teie neid tarvitate, siis te tarvitate illegaalset kaupa, sellest tuleks anda teada politseile ja ma paluksin teil seda teha ning öelda ka, kus neid ravimeid müüakse.

Miks Eestis ei müüda Venemaal toodetud ravimeid? Selleks on väga lihtne põhjus. Venemaa tootjad või nende esindajad Eestis ei ole selleks soovi avaldanud. Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik ja peab vastama ravimite käitlemisel täpselt samadele nõuetele nagu iga teine Euroopa Liidu liikmesriik. Meie turul olevad ravimid peavad läbima Ravimiameti kontrolli, olles eelnevalt läbinud selleks vastava sertifitseerimise ja, palun väga, iga Venemaa ravimifirma, mis saab Ravimiametilt loa, võib Eestis oma ravimeid turustada. Ei ole probleemi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Tänan, austatud juhataja! Hea minister! Sellesama eelnõu puhul, kus oli juttu 50%-liste soodusravimite hinnakokkulepetest ja piirkondadest ning mis sai Riigikogus vastu võetud ja annab tõenäoliselt mingisuguse efekti ka hindade juures, kerkisid üles ka juurdehindluse määrad, mis on praegu määruses, ja mehhanism, kuidas ravimi hulgimüüjad ja jaemüüjad saavad taotleda ja öelda, et see ei ole õiglane nende suhtes, on väga segane. See on kaevatud ka kohtusse. Ma ei tea, kas mulle jäi õige mulje, aga arvestades seda, et ravimihinnad on niigi kõrged, olite teie valmis minema kompromissile nendesamade ravimite hulgimüüjatega, et selles kohtuasjas kokkulepe saavutada, aga selle arvel panna kompromissiga veel juurdehindluse määrasid juurde. Ja ka teie erakonnakaaslased on komisjonis väljendanud niisugust seisukohta.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Tegemist on väga komplitseeritud kohtuvaidlusega. Ma arvan, et auväärt küsija teab seda väga hästi, olles olnud ka ise selle tooli peal, kus mina praegu olen, puutusite te sellega väga tihedalt kokku. Kohtuvaidlus on kestnud päris pikka aega ja kohtuvaidlus on väga komplitseeritud. Meie tehtud analüüs jätab otsad lahti ja me ei teagi, mis sealt kohtust tuleb. Halvemal juhul tähendab see seda, et 2007. aasta määruse tagajärjeks võib olla riigile väga suur kahjunõue, kui see kohtusse läinud apteekide nõue rahuldatakse ja kui selle nõudega ühinevad ka kõik teised apteegid ja hulgimüüjad.

Sotsiaalkomisjonis oli see teema arutlusel. Sotsiaalkomisjonis paluti minul läbi rääkida nii hulgimüüjate esindajatega kui apteekide esindajatega. Ma rääkisin nendega läbi ja tulin selle läbirääkimiste tulemusega komisjoni. Läbirääkimiste tulemuseks seal, ma saan aru, on see, et komisjon on otsustanud algatada eraldiseisva eelnõu, mis on antud Riigikogu menetlusse. Millised need juurdehindluse numbrid seal olema saavad, on äärmiselt keeruline öelda. Kui lähtuda tõesti praegusest kohtuvaidlusest või sellest murest, siis on ju piltlikult öeldes olukord väga lihtne. Need, kes kohtusse läksid, ehk siis apteegid ütlevad, et seaduses on kirjas teatud määr, mis peab olema neile tagatud. Määrus, mis justkui peaks täpsustama seda seadust, ja määruse alusel tehtud hinnangud ütlevad, et need numbrid või need määrad ei tule vähemalt sinna miinimumtasemesse.

Sellest tulenevalt esinebki kaebajate hinnangul vastuolu seaduse ja määruse vahel, mistõttu määrus tuleb tühistada ja saamata jäänud tulu apteekidele kompenseerida.

Kohtunik pidi otsuse välja kuulutama veebruaris, aga ta võttis endale otsuse tegemiseks täiendavalt aega: otsus tuleb 30. aprillil, kui mu mälu mind ei peta. Eks siis ole näha, kas riigilt nõutakse kahju välja või mitte. Igal juhul on tegemist väga komplitseeritud vaidlusega ja see võimalik kahjunõue ulatub väga suurtesse numbritesse ehk sadadesse miljonitesse kroonidesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Tulles tagasi kolleeg Heimar Lengi küsimuse juurde. Kas tõesti ükski euroliidu riik ei luba kasutada ravimit, mis on toodetud Venemaa Föderatsioonis?

Hanno Pevkur

Aitäh! Täpsed andmed puuduvad. Küll aga võin kinnitada seda, et kõik Euroopa Liidu riigid, või vahet pole, milline riik, lähtuvad ravimi lubamisel oma ravimiturule nendest reeglitest, mis tal on kehtestatud. Eesti on kehtestanud endale Ravimiameti e-kontrolli ja kui ravimi tootja, olgu selleks siis Venemaa ravimifirma, Läti ravimitootja või ükskõik millise riigi ravimitootja, läbib Ravimiameti kontrolli ja saab vastavad kinnitused Ravimiametilt, siis on sellel ravimil õigus ka Eesti turule tulla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kas ka teistes Euroopa Liidu riikides on selliseid hinnavaidlusi, nagu meil praegu on kohtus? See on küsimuse üks pool. Teine pool on see, et kui Eestis on ravimite hinnad inimestele ühed kõrgemad Euroopa Liidu riikides, siis mis on andnud teistes riikides võimaluse neid hindu ohjeldada, et patsientidel oleks vaja vähem kulutusi teha?

Hanno Pevkur

Aitäh! Riikide regulatsioonid ravimipoliitikas on erinevad. Mis puudutab vaidluste arvu, siis ma ei oska seda täpselt öelda. Küll aga tean, et Lätis on kas jõustunud või jõustumas seadus, mis puudutab apteeke. Ma ei tea, millised need viimased arengud on, aga ka seal on probleeme sellega, et võib tulla kohtuvaidlus. Kuidas riigid panustavad, see on väga erinev. Näiteks meist kõrgem omaosalus on kindlasti Taanis, mul on meeles 2004. ja 2005. aasta andmed, Läti ja Poola olid kindlasti eespool, nende hulgas, kus ravimite omaosalus oli veel kõrgem. Need regulatsioonid on erinevad. Kui Taanis näiteks on inimeste omaosalus kõrgem kui Eestis, siis nendel on see kompenseeritud mingisuguse teise poolega ehk mitte ei kompenseerita ravimit, vaid ravikindlustus on tagatud suuremas mahus. Eks need mudelid on erinevad ja sellepärast on kindlasti omaosaluse võrdlust suhteliselt raske teha. Ma rääkisin veel täna enne sellele arupärimisele vastamist WHO Eesti-poolse esindajaga, ta kinnitas mulle sama, et skeemid on erinevad ja kompenseerimismehhanismid on ka erinevad. Aga selge on see, et esiteks, mida suurem riik, seda lihtsam on hinnakokkulepet teha, ja teiseks on kindlasti ka riigi kompensatsioonivõimalused ravimite hüvitamisel suuremad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! See, et me Vene ravimeid ei taha kasutada, on ikkagi pigem meie riigi hoiak. Nõuded on tehtud tootjale niivõrd rangeks, tal tuleb täita meetrite viisi dokumente ja tõepoolest tal ei tasugi seda teha selleks, et siia tulla, see on nii raskendatud. Ja muide, see hoiak oli tegelikult ju algusest peale. Kui Läti ja Leedu veel täiesti vabalt Vene ravimeid müüsid, siis meie jätsime ju vabatahtlikult üleminekuaja vahele ja nii ei olnud meil neid Vene ravimeid, me ei kasutanud neid juba siis, kui oleksime võinud veel kasutada pikka aega edasi. Nii et see on meie hoiak. Aga mida teie omalt poolt olete teinud, et võib-olla kuidagi siiski lihtsustada seda, sest paljud meist on nendega harjunud?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ei, see ei ole nii. Mis mõttes meie hoiak? See on olnud Riigikogu tahe. Riigikogu on vastu võtnud ravimiseaduse ja sellest tulenevalt on ka kogu muu regulatsioon kujundatud. Kui Eesti riik on tervikuna valinud selle tee, et me oleme euroopalik riik ja ka ravimite tunnustamisel lähtume mingitest põhimõtetest, ning osa ravimifirmasid, kes maailmas tegutsevad, on päris kenasti Eestisse tulnud ja müüvad siin oma ravimeid – sealhulgas Eesti ravimitootjad, kelle toodangu maht on küll kahjuks väga väikeseks jäänud, on suutelised sellest kontrollimehhanismist kenasti läbi tulema –, siis ma küll siin mingisugust probleemi ei näe. Kui Vene tootjad soovivad, siis nad on alati võimelised Eesti turule tulema.

Kui te küsite, kas peaks seda lihtsustama, või mida mina olen teinud, siis mina ei ole pidanud õigeks neid nõudeid muuta. Ravimite kontroll on väga oluline ja kvaliteetne ravim on inimese tervise seisukohalt väga oluline. Nii et kui need ravimid vastavad kõikidele nõuetele, siis pole probleemi. Minupärast võivad siin oma tooteid müüa kõik, kes nendele nõuetele vastavad.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud sotsiaalminister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun kõnepulti kolleeg Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Aitäh! Kui kaua ma võin rääkida?

Esimees Ene Ergma

Kui soovite, siis kaheksa minutit.

Heimar Lenk

Ma ei kavatsenudki sel hilisel õhtutunnil siia kõnepulti tulla ja nendel kõnedel polegi alati mõtet, aga kuulates noort ministrit, lihtsalt ei saa kohapeal edasi istuda, kui ta ütleb meile siitsamast puldist, et tema pole milleski süüdi – riik on sellise tee valinud. Me teame väga hästi, et Riigikogu on seda teinud, me teame väga hästi, härra minister, kuidas Riigikogu otsused vastu võetakse. Meie president on nimetanud seda Riigikogu kummitempliks ja täna me nägime päeval täpselt, kuidas Riigikogu esimees juhatas meil istungit ja kuidasmoodi kummitempel pandi asjadele peale. Ei saa me pärast rääkida, et riik otsustas nii. Otsustas üks seltskond siin Riigikogus. Ja nii on otsustatud ka nende Vene ravimite müük, terve ravimipoliitika 20 aasta jooksul, mida ma väga hästi mäletan, olles kogu aeg poliitikas olnud ja asju jälginud. Seda sissejuhatuseks.

Teiseks, kui te järgmine kord välismaale lähete, siis olge kena, leidke endale aega ja astuge sisse mõnesse apteeki. Te ütlesite, et te pole kusagil apteegis käinud. Ma kuulen esimesest sotsiaalministrist maailmas, kes ei käi apteegis. Minge kindlasti!

Kolmandaks, palun õppige siin puldis esinemiseks ära ilus kõnekeel. Teil on selline kantseliit, et ei taha seda kuulata. Te ei ole siin ühtegi inimlikku lauset väljendanud, te räägite ainult ametnike keeles – see on nii ja nii, meie midagi teha ei saa. Kes siis veel saab ravimite hindade langetamiseks midagi teha kui mitte Sotsiaalministeerium? Kas Põllumajandusministeerium peab seda tegema või peab seda tegema pensionäride ühendus? Kes seda tegema peab? Selleks teid siia kutsutakse, et küsida ja saada teada, miks asjad nii on? Ja kui te ütlesite, et te ei teagi täpselt, kuidas need osalused seal on, siis ma tsiteerin. Et mind ei süüdistataks, et ma olen siin opositsiooniparteist ja kritiseerin, siis ma tsiteerin Eesti ajakirjandust ja see käib täpselt teie juhitud ministeeriumi poliitika kohta. Ja nüüd suvatsege kuulata, mõned laused. "Seega muudab Eesti Sotsiaalministeeriumi poliitika ravimid elatustaseme suhtes erakordselt kalliks, aga paljudele ka kättesaamatuks. Eesti elanikud maksavad ravimite eest kordades rohkem kui Euroopa Liidu elanikud keskmiselt. Ravimite valik on seejuures Eestis kasin." Pange see kõrva taha! See on kasin! See on ka teie mure asjade seis paremaks teha ja valikut laiendada. "Omaosalus läheneb ravimite ostmisel meil ligi poolele konkreetse ravimi hinnast! Samal ajal on näiteks Saksamaal patsiendid 2006. aastal tasunud ise keskmiselt 7,1% neile määratud ravimite maksumusest. Euroopa ühe parima meditsiinisüsteemiga riigis Prantsusmaal pidid haiged hüvitama neile määratud preparaatide maksumusest vaid 3,6%, Hollandis said haiged ravimid kätte sisuliselt tasuta, makstes vaid 0,5% nende ravimite hinnast."

Teie nimetasite siin Eesti patsientide omaosalust kuni 43%. Härra minister! Kui te täna

koju lähete, mõelge see asi läbi ja püüdke midagi teha, et Eesti patsiendid saaksid Eestis odavamaid ravimeid osta. Selle eest te palka saate! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud minister! Ma alustaksin ka ikkagi sellestsamast, et Eestis on ravimid palju kordi kallimad kui teistes riikides. Järjest rohkem juhtub, et inimene läheb apteeki ja ta seda rohtu sealt apteegist ei leia, ta peab selle tellima, minema järgmisel päeval tagasi, ja loomulikult on ka ravimite valik kehv. Maailma Terviseorganisatsiooni WHO eksperdid toonitasid mulluses uuringus, et inimeste omaosalus ravimite ostmisel on kõrge, nemad ütlesid veel 40%, teie 43, veel rohkem, kuid samas on mitmed ravimifirmad kinnitanud, et keskmiselt maksab patsient Eestis ravimihinnast ise kinni 55%. Ja ka meie Praxise hiljutine uuring on rõhutanud väga suurt omaosalust ravimite ostmisel ehk siis maksmist oma tasku arvel. Neid näiteid on veelgi, Heimar Lenk juba luges siin mõned ette. Näiteks Saksamaal tasusid patsiendid 2007. aastal 7,1%, Prantsusmaal 3,6, Itaalias 3, Iirimaal 9,7 ja siis on tõesti riike, kus see on väga madal – Hollandit siin juba nimetati. Uute ravimite kompenseerimise osas oleme samuti Euroopas eelviimased, meist tagapool on ainult Poola. Nii et kõigis uuringusse kaasatud Euroopa riikides tuli keskmiseks omaosaluseks 15%, meie sealhulgas loomulikult tõstame seda protsenti.

WHO eksperdid toonitasid mulluses uuringus ja rõhutasid seda ka konverentsil, kus need asjad välja käidi, et ebatavaliselt kõrge on ravimite hind just eakatele. Kui ekspert Sarah Thomsoni käest küsiti, mis teda Eesti tervishoiusüsteemis kõige rohkem üllatas, vastas ta: "Negatiivselt üllatas see, kui palju peavad pensionärid maksma ravimite eest ja kui palju peavad isegi soodusravimitele kulutama. See summa on tohutu, võrreldes sissetulekutega." Ja seda kummalisem oli käibemaksu suurendamine. Veel seitse aastat tagasi oli käibemaks ravimitele null, siis tõsteti ta 5% peale ja nüüd siis 9%-le. Teised riigid kasutavad ikkagi neid soodusvõimalusi, mis on lubatud. Apteekrite Liidu peaproviisori Kaidi Sarve hinnangul jääb kasutamata isegi 40–50% retseptidest ja praegu ilmselt veelgi rohkem, sest need on aastatagused arvud. Nii et kui arvesse võtta, et 90 000 inimest on ravikindlustamata ja suur osa on neid, kes on üle aasta töötud olnud ega saa töötuskindlustushüvitist, siis ma ei kujuta ette, mis raha eest nemad ravimeid ostavad. Loomulikult ei ostagi.

Miks on Eestis ravimid kallid? Esiteks, kompenseerimise protsent on sedavõrd väike, teiseks, käibemaks on kõrge ja kindlasti puudutab see ka hinnaläbirääkimisi – nagu te ise olete toonitanud, on ministeeriumis kaks ametnikku, kes seda tööd teevad, aga samas on palju riike, kus terved vastavad ametid, terved agentuurid teevad seda tööd. Siis pole ime, et meil need ravimid kallid on. Nii et on selge, et Eesti seda teemat absoluutselt ei väärtusta ja on piinlik olla jälle see kõige nigelamate näitajate ja arvudega riik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

10. Arupärimine sotsiaalmaksu laekumise ja kasutamise kohta (nr 388)

Esimees Ene Ergma

Järgmise arupärimise on esitanud viis Riigikogu liiget 18. veebruaril s.a sotsiaalmaksu laekumise ja kasutamise kohta. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Proua juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Sotsiaalmaksu laekumistest sõltuvad iga inimese ja pere jaoks väga olulised sotsiaalsfääri kulutused, mida sellest rahast on võimalik finantseerida. Kui vaadata sotsiaalmaksu laekumise andmeid, siis kahel viimasel aastal on sotsiaalmaksu laekumine olnud väiksem ja möödunud aastal seda isegi üle viie miljardi krooni. Ka käesoleval aastal langeb sotsiaalmaksu laekumine prognooside kohaselt veelgi.

Me teame, et möödunud aastal tuli haigekassal selle tõttu teha oma eelarves mitmeid muudatusi sadades miljonites kroonides, loobuti esimese lapse tulumaksusoodustusest, kaotati ära hambaravihüvitis ja matusetoetus ning vähendatud on haiguspäevade hüvitisi ja

pandud suurem koormus nii ettevõtjatele kui ka inimestele endile seoses haiguspäevade hüvitamisega.

Lisaks tööpuuduse süvenemisest tingitud sotsiaalmaksu laekumiste kokkukuivamisele on avaldatud andmeid, et ka paljud ettevõtjad kasutavad seda võimalust, et makstakse endale tasu mitte palgana, vaid dividendidena. Nagu me teame, dividende sotsiaalmaksuga ei maksustata. Kõrvuti sotsiaalmaksu vähenemisega on tõstatatud küsimusi selle kohta, et tuleks seada sisse lagi sotsiaalmaksule, vähendada ettevõtjate ja FIE-de sotsiaalmaksukoormust, sealhulgas vabastada sotsiaalmaksust ettevõtjate poolt töötajate tervise parandamiseks ja hariduse omandamiseks tehtavad kulutused. Kõik sellised meetmed koos tööpuuduse jätkuvalt kõrge tasemega võivad tuua kaasa sotsiaalmaksu laekumiste vähenemise uue laine, aga see omakorda võib tekitada täiendavaid probleeme sotsiaalsfääri rahastamisel, sealhulgas ka puudujäägi süvenemise pensionikassas. Eeltoodust lähtudes on arupärijatel sotsiaalministrile viis küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mai Treial! Palun, härra sotsiaalminister, kõnepulti!

Hanno Pevkur

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Aitäh arupärimise eest! Püüan kiiresti vastata.

Esimene küsimus: kas peate mõistlikuks olukorda, et töötasu asemel makstakse dividende? Kindlasti ei pea ma seda mõistlikuks ja pigem isegi taunin seda, kui kellelgi on soovi mis tahes vormis maksudest kõrvale hiilida. Samas on tõsiasi, et meie tervishoiuteenuse osutajad on kas FIE-d, äriühingud või sihtasutused ja sellest tulenevalt tegutsevad ka perearstid meil peamiselt FIE-dena või on asutanud äriühingu. Vastavalt äriseadustikule ei ole dividendide maksmine probleem. Küll aga, nagu ma ütlesin, on minu jaoks probleem, kui tahetakse maksudest kõrvale hiilida ja ma olen seda siin infotunnis ka varem öelnud, et minu jaoks on selline mõistlik piir, kust allapoole ei tohiks minna, see arsti brutopalga piir, mis on Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste piirhinnas ehk see on 112 krooni tunnis. Kui see kuutasuks ümber arvutada, siis see on see, mida arst peaks saama. Ja kui ta nüüd saab alla selle ja võtab selle asemel dividende, siis see ei ole kindlasti mõistlik ja viisakas käitumine.

Teine küsimus: kas ja kunas olete koos Rahandusministeeriumi või maksuametiga analüüsinud sotsiaalmaksu tasumise ja laekumise olukorda ja kui palju on makstud välja töötasu nendele perearstidele, kes on aasta kestel suures ulatuses dividende välja võtnud? Selle kohta saab öelda, et ministeerium viib regulaarselt läbi uuringuid tervishoiutöötajate tunnipalga kohta ja uuringu analüüsis kasutatakse ka Maksu- ja Tolliameti andmeid dividendide ja sotsiaalmaksu maksmise kohta. Arstid, kes on ise ka tervishoiuteenuseid osutavate ettevõtete omanikud, on õigustatud tulu välja võtma dividendidena. Tervishoiuteenuseid osutavate ettevõtete omanikele makstud dividendide uuringus on vaadeldud ka Maksu- ja Tolliameti andmete näitajaid. Andmed sisaldavad 2008. aasta jooksul välja makstud dividende. Dividendidena võtsid siis tulu välja 989 tervishoiuteenust osutavat ettevõtteomanikku, kes ise töötasid samas asutuses. See moodustas 17% kõikidest arstidest. Dividende välja võtnud tervishoiutöötajate arv on 2008. aastal suurenenud, võrreldes 2007. aastaga, kui tegi väljamakseid 877 inimest. Ka dividendide suurus 2008. aastal suurenes 2007. aasta kohta, kuid kindlasti on siin mängus ka majanduse üldine seis. 2007. aasta oli majanduses väga hea aasta ja sellest tulenevalt võeti 2008. aastal dividende rohkem välja.

FIE-st arstidest oluliselt suuremat tulu said FIE-dest perearstid, kes teenisid selle uuringu kohaselt 26 455 krooni ühe kuu kohta. Kui vaadata aastate 2006–2008 läbilõiget, siis perearstide tulu on olnud pidevalt teiste erialade FIE-dest tunduvalt suurem – s.o erialadena FIE-de kohta. Perearstidele on FIE-na töötamine enamasti põhitöö, samas kui eriarstid või hambaarstid teevad FIE-dena paljuski lisatööd. Sellest tulenevalt on ka mõistetav, et nende tulu on suurem.

Täistööajaga töötavate arstide keskmine brutopalk perearstiabis oli eelmise aasta märtsi seisuga 22 799 krooni. Kui me vaatame 2008. aasta dividende perearstidel, siis ühe kuu kohta on makstud keskmiselt 12 224 krooni dividende 2008. aastal. Ja kui võtame sotsiaalmaksu kokku, siis perearstikeskused on 2008. aastal – ei saanud kahjuks täpsemaid

andmeid – kokku maksnud 124,4 miljonit krooni. Seal hulgas on ka teisi töötajaid, seal ei ole ainult arstid.

Kolmas küsimus: kas teil on kavas piirata dividendide maksmist töötasu asemel? Vastus on, et tervishoiuteenuste osutajatele, kes on lepingulises suhtes haigekassaga, makstakse osutatud tervishoiuteenuste eest vastavalt Vabariigi Valitsuse kehtestatud teenuste hindadele. Seda ei saa nimetada sihtotstarbeliseks eraldamiseks ja kindlasti, kui vaadata praegust õigusruumi, siis see ei võimalda äriühingute tegevusse sellisel määral sekkuda, et hakata dividendide väljavõtmist piirama ja meil ei ole käesoleval aastal plaanis neid põhimõtteid üle vaadata.

Neljas küsimus: milliseid meetmeid olete rakendanud perearstide kulumudeli ja perearstide standardite ülevaatamiseks? Peab vastama, et perearstide standardeid ehk nõudeid perearstide tegevuse sisule täpsustati viimati eelmise aasta lõpus ja muudatused hakkasid kehtima 1. jaanuarist 2010. Tööjuhendi muudatustega täpsustati pereõe ja perearsti tegevuse sisu, vastuvõtuaja pikkust, kohustusi laste ennetavate vastuvõttude korraldamisel ja muid detaile lähtuvalt esmatasandi tervishoiu arengukavast. See on pikk arengukava ja seda püüame täita. Ka käesoleval aastal on kavas rida muudatusi eesmärgiga tugevdada perearsti väravavahirolli, n-ö *gatekeeper*'i rolli, ja motiveerida ka teenuse kvaliteedi tõstmist praksistes. Perearstid on endale ka sisemiselt sellise kvaliteedi hindamise mudeli kehtestanud ja me oleme nendega sõlminud sellise heade kavatsuste protokolli või edasiste tegevuste kava, mille järgi ministeerium saab kaks korda kuus perearstidega kokku ja vaatab süsteemselt üle kogu tegevuskava, mis on kuupäevaliselt paika pandud.

Viies küsimus: kuidas mõjutavad teie hinnangul sotsiaalmaksu laekumisi uute töökohtade loomiseks ja töötute töölerakendamiseks seonduvalt sotsiaalmaksu soodustusega seotud ettepanekud, milliseid ettepanekuid te toetate ja milliseid mitte? Peab kahjuks tõdema, et küsimusest on raske aru saada. Ei ole kahjuks täpsustatud, milliseid sotsiaalmaksu maksmise ettepanekuid silmas peetakse. Selge on see, et kui laiemalt vaadata, siis iga sellise muudatuse või ettepaneku tegemise puhul oleks mõistlik teha mõjude analüüs nii maksulaekumise kui muude faktorite kohta. Peab märkima, et majanduskriisist väljumiseks kavandatud tööturu kriisimeetmete puhul on mittetöötasuliste kulude ehk *non-wage labour costs* vähendamine üks levinud ja tunnustatud meede. Töökohtade loomise ja säilitamise ning pikaajaliste töötute töölevõtmise meetmete kohta vastas peaminister täna siin juba väga pikalt ja ma olen ise ka väga mitmeid kordi siin rääkinud nii palgatoetusest, tööpraktikast kui muudest meetmetest. Kui vaadata sotsiaalmaksu laekumise koha pealt, siis kindlasti kõik need riigipoolsed meetmed mõjuvad pigem positiivselt, sest nende mõju on selline, et inimene saab tööle näiteks tänu tööpraktikale või palgatoetuse puhul samamoodi suureneb sotsiaalmaksu laekumine. See on kindlasti positiivne.

Me oleme ka toetanud Rahandusministeeriumi ettepanekut, mis puudutab töötute töölerakendamisel sotsiaalmaksu maksmist ehk siis pikaaegse töötu töölevõtmisel kuni üheks aastaks on võimalik maksta sotsiaalmaksu tegelikult makstava töötasu pealt. See puudutab peamiselt osalist tööaega ja võiks kindlasti motiveerida tööandjaid töökohti looma, et ei pea sotsiaalmaksu maksma mitte 4350 pealt, vaid tegeliku tööaja pealt.

Eks kõigi nende uute meetmetega on seotud ka see, et meie viimase kolme nädala töötuse protsent on püsinud samal tasemel ehk 14,6% ja reaalne töötuse juurdekasv registreeritud töötuses oli, kui ma nüüd õigesti mäletan, eelmisel nädalal 161, üle-eelmisel nädalal 67 ja kolm nädalat tagasi 236. Juurdekasv on olnud väga väike, võrreldes jaanuari algusega, kui see arv oli üle tuhande, 1100–1200. Kindlasti mõjuvad kõik need riigipoolsed meetmed ka sotsiaalmaksu laekumisele hästi ehk sotsiaalmaksu laekub sellevõrra ka rohkem, kui inimesed on tööl. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on küsimus. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Dividendide maksustamisest on tõesti mitu korda juttu olnud. Ma tuletan meelde, et ühel korral on maksuamet öelnud, et ka praegu on võimalik dividende sotsiaalmaksuga maksustada, aga millegipärast ei ole see asi ikkagi edasi

liikunud. Küsimuse teine pool puudutab sotsiaalmaksule lae seadmist, millest on ka juttu olnud. Ma saan aru, et ka Reformierakond on seda toetanud. Aga samas me teame, et sellest jääb ju riigi rahakotti auk, tühimik. Kuidas kavatsetakse seda auku täita?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui vaadata sotsiaalmaksu lage ja dividendide maksustamist, siis need mõlemad on Rahandusministeeriumi teemad. Aga mis puudutab dividendide maksustamist, siis see on ju seotud maksuseaduse muutmisega ja ilma parlamendita ei saa siin küll ühtegi sammu teha. Mis puudutab sotsiaalmaksu lage, siis see debatt on vaja lõpuni pidada. Minu teada teeb Rahandusministeerium praegu võimalikke prognoose või sedasama mõjude analüüsi, mida, nagu ma ütlesin, tuleks ühe eelnõu puhul teha, et teada saada, mida see võiks tähendada. Ei saa välistada, et sellel on siiski pigem positiivne mõju ja luuakse töökohti juurde. Samamoodi ei ole praegu selge, mida sotsiaalmaksu lae panemine tähendab. Kas see tähendab ainult pensionikindlustuse poolele lae panemist, kas ta tähendab ainult ravikindlustuse poolele lae panemist või mõlemale või mitte? Ma arvan, et ei ole mõistlik enne spekuleerida, kui mingisugune nägemus ja eelnõu on kusagil olemas. Siis saab arvutada, kas ja kuidas see mõjub riigieelarvele. Selge on see, et Sotsiaalministeerium peab iga eelnõu puhul, kui see tekib, andma oma hinnangu, kuidas see mõjutab ravi- või pensionikindlustust. Ja selle hinnangu me kindlasti ka anname.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas saali jäänud kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi.

Lugupeetud kolleegid! Palun veel tähelepanu! Kui keegi soovib registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis, siis saab seda teha pärast minu võimsat haamrilööki. Kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 20.19.

Istungi kestus 5 tundi ja 19 minutit.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 23. märts 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine
1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teine lugemine

18.00 Istungi rakendamine
1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teise lugemise jätkamine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu üheksanda töönädala teisipäevast istungit. Kas teil on soovi anda üle arupärimisi või eelnõusid? Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuusi!

Marika Tuus

Tere hommikust! Mul on Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda arupärimine keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ja see puudutab Elva prügivedu. Jäätmeseadusesse sissekirjutatud range kohustus liituda korraldatud jäätmeveoga on tekitanud elanike seas teravat vastuseisu ja ka hulgaliselt küsimusi. Eriti suureks on kodanike rahulolematus kasvanud Elva linnas, kus on palju individuaalelamuid, mille elanikkonna suurelt jaolt moodustavad üksi elavad pensionärid. Nimelt on neil suuremate leibkondadega võrreldes küll kordades vähem prügi, kuid jäätmeveo eest peavad nad nendega võrdselt tasuma. Prügiveoteemaline avalik koosolek, mis Elva linnas hiljuti toimus, tõi kohale tohutud rahvahulgad, kes olid häälestatud äärmiselt tigedalt ja rahulolematult. Koosolekul toonitati, et seadusesse on probleemid juba algselt sisse kirjutatud ning et seadus teenib pigem prügifirmade kui elanike huve. Inimesed peavad ebaõiglaseks, et vabaturu tingimustes pole nendele antud valikuvõimalust ja õigust prügifirmat ise valida, kuna nende eest otsustavad omavalitsused ja inimesed on sunnitud maksma teenuse eest, mida nad suures osas ei ole tarbinud. Hinnasüsteem on üles ehitatud tarbija nöörimiseks. Valeks on osutunud ka seisukoht, et jõuga pealesunnitud prügiveosüsteem muudab keskkonna puhtamaks ja paneb meid säästlikumalt käituma. Seoses sellega on meil mitu küsimust, millele ootame ministrilt vastust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mul on väga meeldiv võimalus anda 15 Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimine peaminister Andrus Ansipile. Arupärimine on ajendatud järgmisest põhjusest. Keskerakond on alati olnud kodanikuühiskonna toetaja ning me arvame kindlasti, et nende toetamine peab olema jätkusuutlik ja süsteem ühtne, ühiskonnale arusaadav ning läbipaistev. Kahjuks jäi nii Riigikogu eelarvearutelul kui ka ministritele esitatud arupärimistest ja minister Kiisleri möödunud nädalal antud vastustest arupärimisele palju selgusetuks nii süsteemi ülesehituse kui läbipaistvuse osas. Minister Siim Valmar Kiisler kahjuks ei osanud küsimustele vastata ja palus pöörduda teiste ministrite poole, et saada selgust. Ka temale jäi selgusetuks, miks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis eraldatakse raha Eesti Omanike Keskliidule. Kuna selgust on vaja saada, siis esitavadki Eesti Keskerakonna fraktsiooni 15 liiget arupärimise peaministrile, kes annaks meile nimetatud küsimuses selgust. Meil on nimetatud teemal seitse küsimust. Tahame saada selgust 2008. aasta riigieelarvest Eesti Omanike Keskliidule eraldatud 2,4 miljoni krooni kohta, tahame saada selgust 2009. aastal riigieelarvest eraldatud 2 miljoni –

võib-olla eraldati ka rohkem –, samuti 2010. aastal eraldatud 2 miljoni kohta. Milleks see raha eraldati ja mida see partner on teinud Eestile ja ühiskonnale kasulikku? Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Vastavalt riigikaitsekomisjoni 22. märtsi istungi otsusele algatame relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu eesmärk on lubada enne 1946. aastat toodetud tääknoad külmrelvadena piiramata tsiviilkäibesse. Eestis on tääknoad tsiviilkäibes keelatud külmrelvade nimekirjas eelmise aasta algusest, mis muudab tääknugade omanikud seadusrikkujateks. Eestis on Teise maailmasõja eelsed tääknoad kasutusel mitmetes talumajapidamistes, samuti on sellised tääknoad kollektsioneerimisobjekt. Tääknoad on tsiviilkäibes lubatud nii Euroopa Liidu riikides kui ka enamikus teistes maailma riikides. Tääknuga eristab jahi- või pussnoast võimalus kinnitada teda tulirelva külge. Riigikaitsekomisjonile teadaolevalt ei ole selliseid relvi, mille külge saaks kinnitada enne 1946. aastat toodetud tääknugasid, enam ühegi Euroopa riigi sõjaväe relvastuses, mistõttu neid võiks vabalt omada ja kollektsioneerida. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas.

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Anname üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärimine on väärtpaberikeskuse kõrgete teenustasude kohta. Mitmed fondihaldurid on kurtnud, et monopoli staatust nautiva AS-i Eesti Väärtpaberikeskus teenustasud on ebanormaalselt kõrged. AS-i Eesti Väärtpaberikeskus üle korraldab aga järelevalvet Rahandusministeerium. Eesti Väärtpaberikeskuse 2008. aasta puhaskasum oli 14,7 miljonit krooni, seda kõigest 42,9 miljoni kroonise käibe juures. Omanikele maksti 2008. aastal dividende 17 000 krooni aktsia kohta. Väidetavalt küsib väärtpaberikeskus fondihalduritelt teenustasu 25–40 krooni. Kui inimene valib sama fondihalduriga samas grupis oleva pensionifondi, siis kontohaldur maksab selle tasu kliendi eest väärtpaberikeskusele kinni. See on aga üks osa pensioni teise samba kuludest. Tulenevalt sellest on meil rahandusministrile neli küsimust. Kuidas hindab rahandusminister väärtpaberikeskuse hinnapoliitikat? Milline seos on pensionifondide ning Eesti Väärtpaberikeskuse teenustasude vahel? Kas väärtpaberikeskuse kõrgete teenustasude tõttu on ka pensionifondide haldustasud kõrged? Maailmapanga uuringute järgi peaksid keskregistrid üldjoontes odavamad olema, võrreldes teiste sama eesmärki täitvate süsteemidega. Ja siit küsimus: miks ei ole Rahandusministeerium suutnud hoida väärtpaberikeskuse kasumlikkust kontrolli all? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu.

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Kütuse hind koosneb teatavasti kahest olulisest tegurist – toornafta hinnast maailmaturul ja kehtestatud aktsiisidest. Eesti on oma aktsiisipoliitikaga jõudnud tänaseks niikaugele, et on olnud hetki, kus diislikütuse hind on Soomes odavam kui Eestis. Seetõttu jälgime sügava ärevusega järjest süvenevat illegaalset kütuseäri, eelkõige Eesti Vabariigi idapiiril. Kahjuks ei ole Eesti Vabariigi valitsuse aktsiisipoliitikas jälgitud lähiturgudel toimuvat ja ligi kahekordne hinnavahe eelkõige Vene turuga võimaldab tervel real kodanikel tegelda illegaalse kütuseäriga, mis näeb välja nagu seaduslik sel lihtsal põhjusel, et oma autoga kolm korda päevas üle piiri sõites ei ole ju sisuliselt seadust rikutud.

Sellega seoses on meil Eesti Vabariigi peaministrile mõningad küsimused, mis puudutavad valitsuse seisukohta nendes asjades. Loodame, et Urmas Klaas ei hakka ka üle piiri käima, kui ta enam Riigikogus pole.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Nagu me teame, geograafiline tähis on see, mis näitab kauba või teenuse kindlat geograafilist päritolu ja sellega on seotud kauba või teenuse konkreetne omadus, maine või muu tunnus,

mis on oluliselt seostatav geograafilise alaga, kus seda kaupa toodetakse, töödeldakse või müügiks ette valmistatakse. Geograafilist tähist kaitstakse meil Eestis geograafilise tähise kaitse seadusega, Euroopa ulatuses on vastu võetud vastav Euroopa Liidu Nõukogu määrus. Paraku on nõnda, et geograafilise tähise kaitse seadus ei kaitse piisavalt geograafilise tähise kaitse seaduse alusel registreeritud kaubamärki. Nii näiteks ei toodeta Värska vett, mis on registreeritud geograafilise tähise kaitse seaduse alusel, mitte üksnes Värskas, vaid ka Tartus. Seejuures ei ole Tartu vesi pärit Värskast, vaid on pärit Tartu kaevust ja veele lisatakse üksnes vajalikke mineraale. Vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu määrusele peaks tegelikult keelustama Värska vee tootmise Tartus, seda aga siiani tehtud ei ole ja seega eksitatakse tarbijat olulisel määral.

Kümnel Riigikogu liikmel on majandus- ja kommunikatsiooniministrile arupärimine, milles me soovime teada, millal viiakse geograafilise tähise kaitse seadus kooskõlla Euroopa Liidu Nõukogu vastava määrusega ja lõpetatakse tarbija eksitamine. Usume, et see ei puuduta mitte ainult Värska vett, vaid ka teisi geograafilise tähise kaitse seaduse alusel registreeritud kaubamärke. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita. Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja viis arupärimist. Kui nii eelnõu kui arupärimised vastavad meie koduja töökorras sätestatule, siis edastatakse arupärimised viivitamatult adressaadile ja eelnõu menetlusse võtmine otsustatakse kolme tööpäeva jooksul.

Head ametikaaslased! Mul on teile üks teade, mis puudutab homme, 24. märtsil toimuvat infotundi. Nimelt osalevad homses infotunnis valitsusliikmetest haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes Tõnis Lukas, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 91 Riigikogu liiget, puudub 10 rahvasaadikut.

Pärast päevakorra täpsustamist võime asuda tänaste päevakorrapunktide juurde.

Täpsustame siis päevakorda. Nimelt teeb tänase päevakorra neljandas punktis, s.o seaduseelnõu 675 ehk Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni algatatud Maakogu seaduse eelnõu esimesel lugemisel algatajate ettekande Riigikogu liige Jaanus Marrandi.

1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Head kolleegid! Võime asuda tänase päevakorra juurde. Esimene punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Ma palun teise lugemise ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon on arutanud kahel korral, 8. veebruari ja 16. märtsi istungil Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652. Tuletan meelde, et eelnõu esmakordsel arutelul Riigikogu sotsiaalkomisjonis tutvustas eelnõu, millega valitsus soovib tõsta pensioniiga aastaks 2026 nii meestel kui naistel 65. eluaastani, sotsiaalminister Hanno Pevkur. Komisjoni istungil osalesid tol korral ka Tallinna Ülikooli professor Lauri Leppik eksperdina ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna pensionipoliitika juht Vilja Kuzmin.

16. märtsi komisjoni istungil, kus me arutasime eelnõu 652 muudatusettepanekuid ning võtsime veel kord läbi pensioniea tõstmise poolt- ja vastuargumendid, osalesid Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna pensionipoliitika juht Vilja Kuzmin, Riigikantselei strateegiadirektor Keit Kasemets, sotsiaalministri nõunik Timo Vaarmann ja Sotsiaalministeeriumi hoolekandeosakonna analüütik Marek Atonen. Enne Vilja Kuzmini ja Keit Kasemetsa ettekannet tõstatasid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Eestimaa Rahvaliidu ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni saadikud küsimuse, miks on eri erakondade tehtud muudatusettepanekud vägivaldselt ja ilma asjaosalistega läbi rääkimata kantud muudatusette-

panekute loetellu ühe muudatusena. Tükk tööaega kulus Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 102 lahtimõtestamisele. Nimetatud seaduse § 102 lõike 1 kohaselt koostab juhtivkomisjon eelnõu teiseks lugemiseks esitatud muudatusettepanekute loetelu, mis sisaldab eelnõu sätete järjekorras muudatusettepanekute sõnastust, esitaja nime ning juhtivkomisjoni otsust. Sama paragrahvi lõige 2 ütleb, et muudatusettepanekud, mille esitaja on sama (kordan: mille esitaja on sama) ning mis on omavahel sisuliselt seotud, kantakse muudatusettepanekute loetellu ühe ettepanekuna.

Opositsioonisaadikud olid väga pahased komisjoni esimehe meelevaldse käitumise ja demokraatlike reeglite rikkumise pärast ning nõudsid seadusest kinnipidamist. Komisjoni esimees toetus jälle omakorda muudatusettepanekute ühtepanemisel 2005. aasta riigieelarve seaduse menetlemise stenogrammile 10. novembrist aastast 2004. Ta viitas Andres Lipstoki öeldule, et muudatusettepanekute loetelu vormistamisel tekkis komisjonis küsimus seoses identsete muudatusettepanekutega. Lühidalt, jutt käis 2004. aastal Keskerakonna fraktsiooni tehtud muudatusettepanekutest 2005. aasta riigieelarvele. Opositsioonisaadikud leidsid, et ühe erakonna ja tema liikmete tehtud muudatusettepanekute ühte kimpu sidumist ei saa võrrelda eri erakondade eraldi esitatud muudatusettepanekute meelevaldse ühendamisega. Pärast pikka arutelu otsustasid komisjoni liikmed üksmeelselt käsitleda iga erakonna esitatud muudatusettepanekuid iseseisvatena ja enne muudatusettepanekute läbivaatamist muudeti vastavalt ka muudatusettepanekute tabelit. See tähendab siis juba selliselt, et iga muudatuse esitanud fraktsioon jäi oma ettepaneku ainuesitajaks.

Kell 11 saabusid komisjoni istungile raudteelaste ametiühingu esimees Oleg Tšubarov ja transpordi- ja teetöötajate ametiühingu esimees Peep Peterson, kes andsid komisjoni esimehele üle 8000 allkirja pensioniea tõstmise vastu. Seejärel kuulati Keit Kasemetsa ettekannet ja vaadati slaidiprogrammi. Keit Kasemets rääkis, miks valitsus plaanib tõsta pensioniiga. Ta viitas rahvastiku vananemisele ja tööealise elanikkonna vähenemisele, survele sotsiaalsüsteemile, sealhulgas pensionikulude jätkusuutlikkusele ja vanemaealiste aktiivsusele tööturul. Topelt ei kärise. Seejärel kommenteeris Vilja Kuzmin meile veel kord Sotsiaalministeeriumi slaide. Ministeeriumi ja valitsuse esindajad rõhutasid, et Eurostati andmetel on praegu Eestis iga üle 65-aastase inimese kohta laias laastus neli tööeas inimest, 50 aasta pärast on ühe vanaduspensionäri kohta aga ainult 1,8 potentsiaalset töötegijat. Räägiti ka pensioniea tõstmise majanduslikust aspektist ja Euroopa näidetest.

Peale kehakinnitamist (meie kirglik koosolek kestis koos vaheaegadega ligi kuus tundi) asusime muudatusettepanekuid hääletama. Vaatamata mõneti erinevatele lähtekohtadele ja põhjendustele, olid kõik opositsioonisaadikud mehaanilise pensioniea tõstmise vastu. Leiti, et enne pensioniea tõstmist on vaja teha põhjalik sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs, et mitte tõsta pensioniiga uisapäisa. Meenutan siinkohal, et eelmise pensionitõusu põhjalik mõjude analüüs on tegemata. Tunti muret rahva tervise pärast ja avaldati arvamust, et suure hulga masust vintsutatud inimeste, eriti pikaajaliste töötute tervis ja eluolu ning sellest tulenev oodatav eluiga ja tervelt elatud aastate arv nii tööeas kui pensionieas ei pruugi kinnitada valitsuse esindajate väljakäidud optimistlikke prognoose. Arutati ka seda, et kui me pensioniiga tõstame, kas meie inimesed siis ikka jaksavad pensionieani tööd teha. Kas elanikkonna tervis paraneb sedavõrd, et kergitatud pensionieani tööturul vastu pidada? Kas ühiskond vajab ja väärtustab piisavalt vanemaealiste tööd? Kas meil jagub piisavalt sobivaid töökohti vanemaealistele? On ju teada fakt, et sealtpeale, kui meil aastast 1994 pensioniiga tõsteti, on just naiste seas kahekordistunud töövõimetuspensionäride arv. See tähendab, et juba tööeas kaotavad paljud inimesed töövõime.

Töövõimetuspensionäride puhul tunti tõsist muret ka selle pärast, et järjest enam tuleb juurde pensionäre, kelle töövõimekaotuse protsent on suurem. Ligi viiendik on töövõimetuspensionäride hulgas inimesi, kes on oma töövõimest kaotanud 70% ja enam. Sellise tendentsi peamine põhjus on halvad töötingimused, mille parandamiseks riigil puudub poliitika, mis tööandjaid töötingimusi parandama motiveeriks. Teiselt poolt makstakse need halvad töötingimused kinni üldisest pensionikassast. Tänane situatsioon näitab, et mida kõrgemale me pensioniiga mehaaniliselt, ilma sisulisi küsimusi lahendamata tõstame, seda

rängemad on tagajärjed. Juba praegu on meil suur hulk pensionäre, kes jäävad pensionile varem, enne oma õiget pensioniiga. Avaldati arvamust, et pensioniea tõus on ennatlik, kuna tänagi jääb enne pensioniea saabumist ühel või teisel põhjusel pensionile 40% inimestest.

Nüüd töötuse mõjust inimese tervisele, eluealе. Töötuse mõjud inimese tervisele on seotud psühholoogiliste tagajärgedega ja rahaliste probleemidega. Uuringud näitavad, et töötuks jäänud inimeste suremuse määr erineb töötavate inimeste omast samaväärsetes sotsiaalmajanduslikes gruppides 20–25%. On täheldatud, et töötuse ja halvenenud tervise omavaheline seos võib olla ka vastupidine – halb tervis põhjustab töötust, sest halva tervisega inimesel on suurem tõenäosus jääda töötuks. Rahvusvahelised uuringud töötuse mõjust tervisele viitavad suurenenud haigestumuse ja suremuse esinemisele tööst ilmajäänud elanike hulgas, võrreldes ülejäänud elanikkonnaga. Töötus on eeskätt seotud suurema riskiga surra enesetapu tagajärjel, südame-veresoonkonna haiguste ning välispõhjuste, st liiklusvigastuste ja vägivalla tagajärjel, samuti alkoholi liigtarbimise tõttu. Et suremus on suurem kõigis vanustes meeste seas, on töötuse mõju suremusele eelkõige prognoositav just meeste kohta. Eriti muret tekitav on tööpuuduse võimalik mõju noorte ja keskealiste meeste tervisele, kes olid Eestis varajase suremuse poolest suurimaks riskigrupiks juba enne majanduslangust.

Komisjonis rõhutati korduvalt, et enne kui hakata pensioniea uut piiri maha märkima, tuleb lahendada hulk probleeme, mis juba praegu õõnestavad riikliku pensioniseaduse mõtet. Välja tuleb töötada tööpensionide süsteem, millest hüvitatakse soodustingimustel pensionile jäänute pension, kehtestada tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, läbi mõelda, kuidas pensionipõlves kompenseerida laste kasvatamisele läinud aega. Tunti muret ka nende töötegijate pärast, kes Eestist lahkunud on – neid on hinnanguliselt kuni 130 000. Seda kõike tehti prognooside võtmes. Tõstatus küsimus, miks valitsus pole rohkem vaeva näinud ega jätnud pensioniea saabumise piire avaramaks. Opositsioonisaadikud ei pidanud õigeks raiuda seadusega kivisse ühte jäika tärminit, et pensioniiga algab täpselt 63- või 65-aastaselt.

Kui jõudsime muudatusettepanekuni nr 34, tõstatus komisjonis juriidiline küsimus, kas Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekud on tehtud korrektselt. Uuriti Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõiget 3, mis ütleb, et muudatusettepanek peab sisaldama viidet eelnõu muudetavale osale. Komisjon otsustas komisjoni esimehe ettepanekul ja konsensusliku otsuse alusel kõik muudatusettepanekud läbi vaadata.

Kui ajas tagasi minna, siis 1994. aastast peale on vanaduspensioniiga meil järk-järgult tõusnud, meestel kolme ja naistel kuue aasta võrra. Viimane tõuseb veel kaks aastat nõnda, et aastaks 2016 tekib vanaduspensioni õigus nii meestel kui naistel ühtviisi 63-aastaselt. Inimesed, kes on praegu 50 ja 56 aasta vahel ja kelle pensioniiga saabub aastatel 2017–2026, satuvad üleminekuperioodi. Nimelt hakkab aastast 2017 pensioniiga taas tõusma, 63 eluaastalt 65-ni ja seda nii meestel kui naistel kolme kuu kaupa iga järgmise sünniaasta kohta. Teisisõnu, üleminekuaeg on kehtestatud aastail 1954–1960 sündinud isikutele. Üle 56-aastased inimesed lähevad pensionile praegu kehtiva korra kohaselt.

Komisjon otsustas saata eelnõu 652 Riigikogu täiskogu saali teisele lugemisele 23. märtsil ja teeb ettepaneku eelnõu 652 teine lugemine lõpetada. Ettepanekut toetas kuus komisjoni liiget, vastu oli viis. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Ma katkestan hetkeks arutelu enne, kui me lähme küsimuste juurde, sest Riigikogu juhatusele on laekunud Reformierakonna fraktsiooni ettepanek, mis tuleb läbi hääletada. Ettepanek puudutab tänase Riigikogu täiskogu istungi pikendamist. Nimelt on Reformierakonna fraktsioon teinud ettepaneku pikendada Riigikogu täiskogu istungit teisipäeval, 23. märtsil 2010. aastal päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni.

Kadri Simson, protseduuriline küsimus.

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun enne hääletamist Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne hääletamist kümme minutit vaheaega. Tuleme hääletamise juurde 10.40.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni võetud 10-minutiline vaheaeg on lõppenud ja me võime asuda hääletama Reformierakonna fraktsiooni ettepanekut, mis puudutab tänase istungi pikendamist.

Panen hääletusele Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku pikendada Riigikogu täiskogu istungit teisipäeval, 23. märtsil 2010. aastal päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 54, vastu 36, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Jätkame selle päevakorrapunkti arutamist. Ma palun Riigikogu kõnetooli tagasi küsimustele vastama Heljo Pikhofi. Eelnõu arutelu katkes, kui ettekandjale hakati esitama küsimusi. Jätkame nüüd sama koha pealt kohe, kui ettekandja on valmis Riigikogu kõnetooli naasma. Esimesena saab küsimuseks sõna Taavi Rõivas.

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma näen, et saalis on väga palju küsimusi.

Aseesimees Keit Pentus

Üks hetk, ma palun küsijalt vabandust! Kolleegid, me jätkasime arutelu! Ma palun saalis vaikust! Annan uuesti sõna küsimuseks Taavi Rõivasele. Palun!

Taavi Rõivas

Suur tänu! Hea ettekandja! Teil jäi ütlemata paar väga olulist asja. Esiteks see, et arutatava eelnõuga kavandatavad muudatused toovad pensionikassa tasakaalu 20 aasta ehk terve inimpõlve võrra lähemale, mis tähendab, et tulevikus on võimalik maksta oluliselt suuremaid pensione, kui seda muidu teha saaks. Samuti jäi ütlemata see, et viimased arengud Eesti pensionide puhul – ühelt poolt on keskmine pension viimase viie aasta jooksul kahekordistunud ja samas on ka asendusmäär viimasel ajal oluliselt kasvanud. Aga enne, kui me läheme nende teie sõsarpartei poolt teiega kokku lepitud küsimuste esitamise juurde, mis kindlasti saab olema väga põnev jälgida, küsiksin ma ühe sisulise küsimuse. Nimelt ...

Aseesimees Keit Pentus

Aeg, kolleeg Taavi Rõivas, palun küsimust!

Taavi Rõivas

Ma palun vabandust, aga istungi juhataja katkestas enne mu küsimuse, nii et ma palun lisaaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istungi juhataja katkestas küsimust 10 sekundit, see aeg on kahjuks läbi.

Taavi Rõivas

Austatud ettekandja, ma palun teil selgitada esimese ja kolmanda muudatusettepaneku sisulist vahet.

Aseesimees Keit Pentus

Aeg, kolleeg Rõivas!

Heljo Pikhof

Öeldi, et aeg on läbi.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja, aga küsimus esitati. Kas te soovite sellele vastata või oligi see vastus?

Heljo Pikhof

Aeg oli läbi.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmiseks küsimuseks sõna Ain Seppikule. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kolleeg Rõivas on asunud siin millegipärast istungit venitama, aga ma küsin lühidalt. Lugupeetud ettekandja! Te rääkisite natuke sellest, mis puudutab eelnõu punkti 8 ehk pensionikindlustuse seaduse § 61^5 täiendamist. Ja siin on öeldud, et Vabariigi Valitsusel on analüüsikohustus, ja millegipärast on siin niisugune termin nagu "paindliku vanaduspensioniea kehtestamine". Kas te võiksite meile avada, mida algataja selle all mõtles, kuidas kulges selle küsimuse arutelu

komisjonis ehk mis siis juhtub 2019. aastal? Ma saan aru, et pensioniiga kavatsetakse veel pikendada.

Heljo Pikhof

Komisjonis me arutasime pikalt-laialt nii paindlikku pensioniiga kui ka pensioniea tõstmist ja isegi selle võimalikku alandamist. Komisjoni liikmetele, ma mõtlen siin Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Eestimaa Rahvaliidu ja ka Eesti Keskerakonna liikmeid, tegi muret see, et mõjude analüüs tehakse alles aastal 2019 või et valitsuse kohustus on teha see vähemalt aastaks 2019. Opositsioonierakonnad leidsid, et see tuleks teha täna ja praegu, et väga oluline on teha pensioniea tõusu sotsiaalmajanduslike mõjude analüüs ikka enne ja siis asuda pensioniiga tõstma. Samuti tuleb vaadata, milliseid seadusi ja kuidas on vaja muuta, kuidas meie inimesed, kes hakkavad vanaduspensionieale lähenema, tööturul püsivad ja kas nad üldse tööturul oodatud on, kas meil on piisavalt osaajaga tööd, kas meil on piisavalt tööd vanemaealistele. Jutuks oli ka see n-ö libisev pensioniiga. Nagu me teame, on Soome sellest aastast üle läinud sellisele pensionisüsteemile, ei ole kindlat aastat, kunas inimene peab pensionile minema, vaid see sõltub paljudest teguritest.

Aseesimees Keit Pentus

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Tänan, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Seaduseelnõuga tõstetakse pensioniiga ka nendel, kes praegu saavad soodustingimustel minna vanaduspensionile. Need on inimesed, kes on töötanud eriti rasketes tingimustes või tervist kahjustavatel töödel. Et sellistel töödel üldse vastu pidada, on nende jaoks väga oluline saada õigeaegselt pensionile. Raske või tervist kahjustava töö tegijatel ei ole kindlasti ka tervis pensionile mineku ajal enam see, mis peaks olema. Kuidas komisjon suhtub soodustingimustel vanaduspensioni saajate pensioniea tõstmisse ja kas on võimalik, et nendel jääb pensioniiga tõstmata?

Heljo Pikhof

Aitäh! Tegelikult komisjonis oligi nii, et kui me arutasime, kas pensioniiga on vaja tõsta, siis läksid arvamused kahte lehte. Üks komisjonipool ütles, et kindlasti on vaja pensioniiga tõsta, teine pool tahtis teada, kuidas lahendatakse probleemid, mis on seotud soodustingimustel vanaduspensioni saajate, töövõimetute inimeste, kutsehaigetega jne. Praeguses olukorras võibki paljudele jääda mulje, nagu ostetaks põrsast kotis, et kaotatakse soodustingimustel vanaduspension ära ja samas me ei tea, kuidas need inimesed peavad vastu vanaduspensionieani, kuidas on garanteeritud boonused, mis neile on lubatud tervist kahjustavates tingimustes töötamise eest – kõik need asjad on praegu lahendamata. Muidugi teeb muret see, et meil makstakse sellestsamast pensionikassast kinni ka tööandja loodud halvad töötingimused. Kui tööandja ei paranda töötingimusi, siis selle võrra saavad kõik tänased vanaduspensionärid vähem pensioni. Siit on ka ühelt poolt vastus Taavi küsimusele.

Kui nüüd edasi minna, siis tegi meile muret see, et töövõimetuspensionäride hulk on järsult kasvanud ja seda just naiste hulgas. Aastast 1994 on see naiste hulgas isegi kahekordistunud. Ja ka töövõimetuspensionärid saavad meil pensioni riiklikust pensionikassast. Nii et kõik need asjad on omavahel seotud. Kui tõsta pensioniiga, siis me ei saa teha seda mehaaniliselt. Me peame lahendama ära terve hulga probleeme, et meie inimesed oleksid töövõimelisemad, nende tervis oleks hea nii tööeas kui ka võimalikult pikalt pensionieas, et inimesed saaksid ka väljateenitud pensionipõlve nautida.

Aseesimees Keit Pentus

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud kõneleja! Kõigil on selge, et me ei ela mustvalges maailmas. Mõlema osapoole argumendid on üsna tõsised, kui me räägime pensioniea tõstmisest, selle võimalikkusest ja vajalikkusest. Kuid tänase Eesti ühiskonna üks probleeme ongi selles, et meil on mõtestatud dialoogi ja mõttevahetust häbemata vähe. Kui samasugune probleem ja olukord tekkis Soomes, siis moodustati kiiresti kohe kaks suurt komisjoni, kes seda probleemistikku uurivad, ja mitmed organisatsioonid, nii ametiühingud kui ka teadusorganisatsioonid tegelevad küsimusega väga tugevasti. Kas sotsiaalkomisjon on olnud tunnistajaks, et meil

on samuti püütud minna seda teed, et võimalikult paljude argumenteeritud arvamus ära kuulata?

Heljo Pikhof

Aitäh! Tõepoolest, sotsiaalkomisjon on saanud ametiühingutelt kirja, kus nad kirjutavad, et ei toeta pensioniea mehaanilist tõstmist. Samamoodi on nad toonud välja, et väga tarvilik on enne seada sisse tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus. Tuleb mõelda, kuidas saab lahendatud see probleem, et need inimesed, kel täna oleks õigus saada soodustingimustel vanaduspensioni, hiljem sellest ilma ei jääks, ja on veel terve hulk muid küsimusi. Loomulikult kirjutas sotsiaalkomisjonile kirja ka Eesti Tööandjate Keskliit. Nemad on mures erisoodustuste maksustamise pärast, samuti on nad mures töötajate tervise pärast. Kolmandaks saime 8000 allkirja – need andsid meile 16. märtsi istungil üle ametiühingud –, mis on kogutud pensioniea tõstmise vastu. Meie komisjoni istungil, kui ma õigesti mäletan, ma arvan, et ma mäletan õigesti, ei olnud pensionäride esindajaid. Pensionäride organisatsioonide esindajad oleks kindlasti pidanud olema komisjoni istungile kutsutud. Samuti oleks tahtnud kuulda eksperte, kes oleksid rääkinud töötajate tervisest täna ja ka pensionieas. Kõik need arvud, millele me suuresti tugineme – see puudutab ka tervist, tervisenäitajaid –, on sellest ajast, kui olukord riigis oli hoopis teistsugune, kui meil ei olnud sellist töötust ja töötusega kaasnevaid terviseprobleeme, masendust jne.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Tänan, austatud juhataja! Auväärt ettekandja! Pensioniea tõstmise küsimus on tõsisest tõsisem. Kas uhke Eesti tahab olla edumeelsem ja tublim kui üksjagu stagneerunud viis rikkaimat Euroopa riiki? Käsitletava seaduseelnõu seletuskirjas on väidetud, et suuremas osas Euroopa riikides on pensioniea tõstmine kas juba kokku lepitud või esialgu veel kavandamisel. Mida sotsiaalkomisjonis selle kohta arutati ja arvati? Millised on siis need suuremasse ossa kuuluvad riigid ja kui kõrge on seal pensioniiga, samuti keskmine eluiga, et saab võrdlust teha? Olen rääkinud.

Heljo Pikhof

Aitäh! Komisjonis me rääkisime tõepoolest sellest, millal teistes riikides pensioniiga saabub, ja rääkisime ka oodatavast elueast ning pensionieas tervena elatud aastatest. Euroopa Liidu riikide võrdluses on andmed oodatava eluea kohta 65 aasta vanuses ja peaaegu kõikides Euroopa Liidu riikides, välja arvatud Leedu, on see 2007. aastal tõusnud, võrreldes 2001. aastaga. Seda nii meeste kui ka naiste osas. Kõiki riike iseloomustab naiste kahe kuni viie aasta võrra pikem oodatav eluiga, võrreldes meestega. Eestis oli oodatav eluiga 65-aastastel meestel 13,1 aastat ja samas vanuses naistel 18,5 aastat. Kui me vaatame tabeleid, mida Sotsiaalministeeriumi esindajad meile lahkelt komisjonis jagasid, siis 65-aastaste oodatava eluea võrdluses paikneb Eesti Euroopa Liidu riikide seas tagantpoolt kolmandal kohal. Euroopa Liidu riikides keskmiselt elavad naised pärast pensioniea saabumist veel 22,7 aastat ja mehed 17,2 aastat. Praegu kehtiva pensioniea puhul elavad Eesti mehed pärast pensioniea saabumist 15,1 aastat ja naised 23 aastat – nii ütlevad tabelid.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Hea ettekandja! Nii selle kui ka väga paljude teiste eelnõude puhul häirib mind ja ilmselt paljusid teisigi kasutatud statistiline materjal – see on umbes kaheaastase nihkega, seega vananenud. Kui mõnel puhul see ehk ei olegi kuigi oluline, siis käesoleva eelnõu puhul on küll. Suurem osa statistilist materjali pärineb 2007. aastast, mil Eesti oli, ütleme, majandusmulli harjal ja kui tööpuudus oli 5%, kui ma ei eksi. Kas komisjon on saanud ka värskemaid andmeid, kaasa arvatud pensioniealiste inimeste tööhõive kohta ja selle kohta, kui suured võimalused on praegu 60-aastastel inimestel tööd saada?

Heljo Pikhof

Komisjon värskemaid andmeid saanud ei ole. Mis puutub sellesse, kui head on pensionieelikute väljavaated tööd saada, siis loomulikult inimesed, kes töötavad ühe kindla koha peal ega plaani töökohta vahetada, võivad ilusasti pensionieani välja vedada ja pärast seda

ka veel pikalt tööl käia. Aga kui ametiühingu esindajad käisid sotsiaalkomisjonile üle andmas allkirju pensioniea tõstmise vastu, siis konkreetselt transporditöötajate ametiühingu esindaja tundis muret selle pärast, et kui näiteks ühes firmas bussijuhil töö lõpeb ja ta on kas või 50-aastane ja tahab minna teise kohta tööle, siis praktiliselt on ta tööturult juba välja langenud. Kui 63-aastane bussijuht peab hakkama töökohta vahetama, siis võib ette kujutada, et tema ei ole samuti tööturule oodatud. Nagu te hästi mäletate, oli ju isegi headel aegadel nii, et üle 50-aastased inimesed sättisid ennast juba pensionile minema, kui neil tuli töökohavahetus ette – kas nad koondati või olid mingid muud põhjused, miks pidi oma töökoha maha jätma. Olukord tööturul on ikkagi väga kriitiline. Loomulikult ähvardab kõige suurem risk noori, kellel puudub töökogemus ja kes on veel põhiharidusega, aga samuti kuuluvad riskigruppi vanemaealised, kellel on pensionini jäänud kas mõni aasta või isegi kümme aastat ja enam.

Aseesimees Keit Pentus

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Tänan, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui komisjonis oli arutelul selle eelnõu teisele lugemisele saatmine ja muudatusettepanekute hääletamine, olid veel kord eelnõu kaitsma ja selle vajalikkust tõestama tulnud ka algatajate esindajad, Vilja Kuzmin ja Keit Kasemets. Võib-olla te ütleksite, millised olid põhiargumendid, millega nad üritasid jätkuvalt tõestada, et pensioniiga on vaja tõsta, eriti sellise kiirusega. Ja millised olid komisjoni liikmete arvamused nende põhiargumentide kohta?

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma otsin kohe üles paberid, kus need argumendid peal on. Viimasel komisjoni istungil esinesid meile tõepoolest nii slaidide kui ka ettekandega Keit Kasemets ja Vilja Kuzmin. Mis siis nendest ettekannetest selgub? Ma vaatan, kes mida rääkis, et segamini ei lähe ja ma sõnu vale inimese suhu ei pane. Keit Kasemets ütleb selle kohta, miks on vaja tõsta pensioniiga, järgmist. Üks põhjusi on rahvastiku vananemine ja tööjõu vähenemine. Teine on surve sotsiaalkindlustussüsteemile, millest ta rääkis pikemalt. Samuti rõhutas ta, et on vaja pöörata tähelepanu pensionikulude jätkusuutlikkusele. Pikemalt peatuti jällegi pensioniealiste, st vanemaealiste aktiivsusel tööturul. Keit Kasemets ja ka Sotsiaalministeeriumi esindajad tõid põhjenduseks, et Eesti vanemaealised, pensionärid on praegu töölkäimisega Euroopa Liidus eririnnas. Seda loomulikult keegi ei kaalunud, miks nad tööl käivad. Paljud käivad tööl sellepärast, et pension on väga väike, mitte omast vabast tahtest iga hinna eest tööd teha. Ja me ei analüüsinud komisjonis ka seda, kas nad teevad seda tööd, mida nad armastavad teha ja mida nad tahaksid teha. Sageli töötavad meil pensionieas inimesed kas siis uksehoidja või koristajana jne. Seda teevad tihti kõrgharidusega inimesed ja vaevalt et see nende kutsumus on.

Räägiti veel oodatava eluea pikenemisest ja ka alternatiividest, et üks alternatiive on maksukoormuse tõstmine, teine pensionide vähendamine ja kolmas immigratsioon. Pensionäride esindajaid küll komisjoni kutsutud ei olnud, aga Sotsiaalministeeriumi esindaja väitel oli pensionäride ühendustega räägitud ja nemad olevat olnud pensioniea tõstmise poolt. Kui me küsisime ja tükk aega nuputasime, kuidas nad sellisele järeldusele tulid, siis selgus, et alternatiividena oli käidud välja, et kui te ei ole pensioniea tõstmise poolt, siis te saate varsti vähem pensioni või tõuseb sotsiaalmaks, st teie lastel läheb halvemini. Need ei ole sugugi need kohad, kuidas pensionäre mingil moel mõjutada. Nii et pensionäridele ei räägitud ära, kui palju meil on töövõimetuid, kuidas meil pensioniea tõusule üle minnes on lahendamata soodustingimustel vanaduspensioni süsteem, et tegelikult ei lahene olukord pensionikassas enne, kui on lahendatud need probleemid, mis seonduvad otseselt kahjulike töötingimustega. Et meil oleks rohkem terveid tööealisi inimesi ja ka vanaduspensionieas tervelt elatud aastate arv kasvaks, et meie inimestel oleks vähem tööõnnetusi, kutsehaigusi – see sõltub jällegi otseselt sellest, kas töötingimused on korralikud, samuti sellest, et ei oleks erisoodustusmaksu, ütleme, spordiüritustele ja terviseedendusele, et tööandja saaks tagada töötajatele parema tervise, nende tervise eest hoolitseda.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea esineja! Koalitsioon tahab pensioniiga mis tahes hinnaga tõsta, pööramata üldse tähelepanu meie viletsale tervisele ja sellele, et keskmine oodatav eluiga on meil üks Euroopa madalamaid. Vastupidi, öeldakse, et küll see eluiga tõuseb, ja tuuakse näiteks, et 2008 me võtsime vastu rahvatervise arengukava, mis seadis eesmärgiks oluliselt eluiga pikendada. Mida sina arvad sellest loodetavast, oletatavast soovunelmast, et eluiga pikeneb, kui me samas näeme, et meie koos Rumeeniaga panustame tervishoidu üldse kõige vähem? Riik ei ole tegelikult selleks midagi teinud, et eluiga ka tõepoolest pikeneks. Mida sa sellisest unelmast arvad?

Heljo Pikhof

Tegelikult peab tunnistama, et viimase kümne aasta jooksul on Eestis keskmine eluiga siiski kaks aastat pikenenud, aga see on pikenenud headel aegadel ja headel aegadel on ellu viidud ka terve rida tervise edendamise programme. Aga tänases olukorras, kus inimestel pole raha näiteks isegi hambaarsti juurde minna, hambaarstid kaebavad, et neil ei ole enam patsiente – kokku võttes tähendab see seda, et ühel päeval löövad välja kõik need tagajärjed, mis töötuse puhul on. Ja need tagajärjed ei saa mitte head olema, sest me tugineme ikkagi jälle heade aegade andmetele.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne küsimuste ja vastustega edasiminekut juhin ma nii küsijate kui vastaja tähelepanu sellele, et meil on praegu käsil seadus-eelnõu teine lugemine. Riigikogu kõnetoolis on komisjoni esindaja, kes ootab küsimusi komisjoni arutelu kohta ja kes saab Riigikogu kõnetoolist ka vastata, andes aru sellest, mis komisjonis arutelu all oli, millised argumendid komisjonis kõlasid ja mis oli komisjoni debati sisu. Aga lähme nüüd küsimustega edasi. Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Vaatame korraks, mida ühiskond pensioniea tõstmisest arvab. Rahvusringhäälingu korraldatud küsitluses toetas pensioniea tõstmist vaid iga üheksas küsitletu, eestlased, tõsi küll, natuke rohkem, kuid põhiosa oli siiski vastu. Ja kui me vaatame ametiühingute keskliidu hinnangut, siis võib pensioniea tõstmine kokkuhoiu asemel hoopis ühiskonna kulutusi kasvatada, rääkimata siis üldise elukvaliteedi langusest. Ametiühingud on teinud päris tõsise pöördumise, kus nad näitavad, et pensioniea tõstmine suurendab ühiskonna kulutusi, sest tööta jäänud eakatele tuleb maksta töötuskindlustushüvitist, suureneb töövõimetuspensioni saajate hulk, kasvavad tervishoiukulud. Ja kui te nüüd kõiki neid kahtlusi vaatasite, siis mina tahaksin küsida, milline mõju analüüs oli teie arvates selline, mis neid ametiühingute argumente ja ühiskonna arvamusi ümber lükkab.

Heljo Pikhof

Mõju analüüsi ei ole ju tellitud, selles see asi ongi. Meil puudub pensioniea tõusu sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs. See on väga kurb, et me asume tõstma pensioniiga, ja eelnõus on nähtud ette, et alles aastaks 2019 peab Vabariigi Valitsus analüüsima, kas see pensioniea tõus oli õigustatud või mitte. Ka komisjonis tekkis küsimus, kas see ei ole liiga hilja, kas seda ei peaks tegema praegu. Koalitsioonisaadikud põhjendasid, et aastal 2019 on seda otstarbekas teha, kuna see jääb umbes poolele teele pensioniea tõstmisel 2026. aastaks 65. eluaastani. Need olid arvamused sotsiaal-majanduslike mõjude analüüsi tegemise kohta, kas seda teha täna ja kohe, st kas see peaks olema tehtud enne järjekordset pensioniea tõusu, või alles 2019. aastal. Me oleksime väga tahtnud, et oleks tehtud põhjalik analüüs, nii nagu tehti perekonnaseaduse eelnõu puhul, et selguksid just pensioniea tõusu konkreetsed mõjud inimestele, st kas tervis veab välja jne.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Me teame, et selle eelnõu puhul on tegemist ääretult tähtsa ja tõsise seadusega. Sa rääkisid, kuidas menetleti komisjonis teise lugemise eelnõu. Rääkisid väga põhjalikult, et uurisite ühte ja teist paragrahvi, mis puudutab seaduse menet-

lemist ja tegutsemist just muudatusettepanekute osas, et püüdsite neid grupeerida igatpidi. Mis oli eesmärk, kas mõnda nendest pea poolteisest sajast muudatusettepanekust üldse sisuliselt loeti või lihtsalt öeldi see number ega süvenetud mitte ühtegi? Ma ei usu, et nendest peaaegu 150 ettepanekust polnud ühtegi sellist, mida võiks tõsiselt arutada. Kas te arutasite mõnda ettepanekut ka sisuliselt?

Heljo Pikhof

Eks me mõnda ettepanekut arutasime ka sisuliselt. Neid muudatusettepanekuid oli tõesti palju ja, nagu ma enne ütlesin, oli seekordne komisjoni koosolek selle koosseisu pikim. Põhiline, mida arutati sisuliselt, nagu ma juba ütlesin, oli see, kas pensioniea tõstmise sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs on vaja teha enne pensioniea tõstmist või alles aastal 2019. Samuti oli kõne all, kas inimeste tervis peab vastu nii kõrgele pensionieale, kas pensionieelikuid tegelikult oodatakse tööturule, millised on kõrgemas eas inimeste ümber- ja täiendusõppe võimalused. Veel arutasime järjekordselt tööõnnetuste ja kutsehaigustega seonduvat ning tööpensionidega seonduvat. Oli sisulist arutelu ja mõnede küsimuste puhul mindi ka kiirelt edasi, aga üldiselt saime enamjagu probleeme, mis ühe või teise muudatusettepaneku puhul tõusetusid, siiski läbi kaaluda ja arutada.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg, komisjoni esindaja! Eelnõu koostanud ametnikud on prognoosinud, et aastal 2030 on Eestis 109 700 tööealist inimest vähem kui praegu. Kuidas arvate, kas on näha, et valitsus kavatseb seda süvenevat trendi pealt vaadata ning ei kavatse mitte midagi ette võtta, et täita demograafilist lünka, või on ikkagi tehtud positiivseid liigutusi, et arvud, millest ma rääkisin, läheksid kõvasti alla?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Komisjonis räägiti päris põhjalikult sellest, et tööealiste inimeste arv väheneb aastaks 2030 selle arvu võrra, mis te ütlesite. Eestil on tõesti suur mure, et tööealisi inimesi napib. Kui me vaatame tänast olukorda, siis meil on keskmiselt neli inimest iga pensionäri kohta, aga nagu te ütlesite, aastaks 2030 või ma ei mäleta täpselt, mis see aastaarv oli, on neid keskmiselt kõigest 1,8. Need arvud loomulikult ei rõõmusta. Ühest küljest ei rõõmusta, teisest küljest rõõmustab see, et inimesed elavad kauem, ja me loodame, et meie inimeste tervelt elatud aastate arv pensionieas ka kasvab. Kuid kui arve vaadata, siis on käidud välja erinevaid arve, kui palju inimesi on Eestist lahkunud. Mõningatel andmetel on neid isegi kuni 130 000, aga päris täpseid andmeid ei ole ma kuskilt lugenud. Oleme neid arve ka komisjonis arutanud. Loomulikult, ühest küljest tuleb teha kõik selleks, et need inimesed, kes on tööealised, kes on kõrge kvalifikatsiooniga, jääksid Eestisse ega lahkuks siit parematele jahimaadele. Teisest küljest tuleb vaadata, et need inimesed, kes meil tööturul on, oleksid võimalikult terved, võimalikult töövõimelised, saaksid piisavalt koolitust ja tunneksid ennast tööturul kindlalt just siin Eestis. Ma loodan, et paremate aegade saabudes hakkab ka palk tõusma taas ja töökohti tekib juurde, et enamik inimesi, kes tööd teha tahavad, saavad jälle tööle, et see parandab olukorda. Aga samas on meil ikkagi läbi uurimata, mitte läbi uurimata, vaid me ei ole pööranud piisavalt tähelepanu sellele, kuidas mõjub masu tööeas inimestele. Olgu siin väikese kõrvalepõikena öeldud – seda me komisjonis ei arutanud –, et inimarengu aruandes on toodud viimased andmed ja need andmed inimeste tervisenäitajate kohta on hoopis teised. Aga ma pole volitatud sellest pikemalt rääkima, kuna ma olen komisjoni esindaja.

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh! Austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tänane raske olukord tööturul on kaasa toonud suure töötute arvu, sealhulgas ka pikaajaliste töötute arvu pideva kasvu. Praegune seadus näeb ette, et pensionistaaži hulka arvatakse töötu töötukassas arvel oleku aeg vaid juhul, kui töötukassast makstakse töötu abiraha või ta osaleb koolitusel. Sellel on pikaajaline mõju inimese elule ja tema pensionile, pikaajalise töötuse tõttu on tema pension kaotatud

staaži tõttu väiksem. Keskerakond oma ettepanekutega näeb ette, et staaži hulka kuuluks kogu töötukassas arveloleku aeg. Kas komisjonis arutati seda küsimust ja kuidas on võimalik toetada neid töötuid, kellel praegu töötuna pensionistaaži ei teki?

Heljo Pikhof

Aitäh! Me oleme arutanud oma komisjonis mitmel istungil töötusega seotud probleemi. Praegu me arutame küll pensioniiga, aga ma võin julgelt öelda, et kui aasta tagasi oli töötuid 40 000, siis nüüd on see arv 93 000 ja üle selle. See arv on aastaga isegi rohkem kui kahekordistunud. Eriti muret teeb pikaajaliste töötute hulk, neid on enam kui 40 000, ja need inimesed on olnud tööta enam kui 12 kuud. Vaadates siit edasi, kui perekonnas on nii naine kui mees töötud, seal on ka lapsed ja nad on toimetulekutoetuse saajad, siis see pere tõeliselt vireleb. Kui sama olukord 2013.–2015. aastani suuresti kestab, nagu on prognoositud, ja paljud töötud, eriti just pikaajalised töötud, ei leia tööd, siis see jätab nende inimeste pensionistaažile jälje. Jätab jälje nende inimeste, kuidas ma ütlen, töövalmidusse, nad on sageli heitunud ja loobunud töö otsimisest, nende enesehinnang on langenud, ka nende laste enesehinnang on langenud jne. See on terve suur nõiaring. Aga see ei ole praeguse arutelu teema.

Aseesimees Keit Pentus

Protseduuriline küsimus, Tatjana Muravjova! Palun vajutada klahvile "Sõna" ja seejärel mikrofon Tatjana Muravjovale. Palun nüüd mikrofon Tatjana Muravjovale! Ilma mikrofonita ei saa rääkida, sest siis ei ole võimalik stenogrammi kirjutada. Palun tehnilisel personalil abistada, et me saaksime anda mikrofoni Tatjana Muravjovale! Palun vajutada uuesti klahvile "Sõna"!

Tatjana Muravjova

Tänan, proua juhataja! Mul on protseduuriline küsimus. Tegelikult on väga huvitav kuulata töötute temaatikat, eluea temaatikat jne, aga ma tahan rõhutada seda, et tegelikult enamikku asju, millest me praegu räägime ja mille kohta küsimustele vastame, ei ole me komisjonis arutanud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Tulenevalt eelmisest protseduurilisest küsimusest ja märkusest olen ma sunnitud teist korda tähelepanu juhtima ja märkuse tegema, et eelnõu teise lugemise ajal on komisjonipoolne ettekandja Riigikogu ees aru andmas seda eelnõu puudutanud komisjoni arutelust. Isiklike seisukohtade selgitamise ja tõlgendamise võimalus on läbirääkimiste raames igal Riigikogu liikmel. Küsimuseks on sõna Ester Tuiksool. Palun!

Ester Tuiksoo

Tänan, proua juhataja! Austatud ettekandja! Tõepoolest, teie väga põhjalikest ja headest vastustest on aru saada, et nii teile kui komisjonile ei olnud paljud eelnõu algataja seisukohad arusaadavad ning analüüsid ja põhjendused puuduvad. Kas komisjonis esinejad rääkisid või kas te küsisite neilt, milliseid töötervishoiu meetmeid võiks veel rakendada, et 65-aastane inimene oleks tõesti valmis olema tööturul veel konkurentsivõimeline?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Tulles eelmise, protseduurilise küsimuse juurde, ma ütlen, et me arutasime sotsiaalkomisjonis tõesti väga põhjalikult elueaga seonduvaid küsimusi just pensioniea tõstmise kontekstis. Kas me arutasime töötervishoiuga seonduvaid küsimusi ja just lähtuvalt sellest, et inimesed saaksid kauem, 65-selt tööturul olla? Ma olen siin saalis juba öelnud ja kordan veel kord üle: arutasime küll. Arutasime põhjalikult ja just selles kontekstis, kas need inimesed, kes praegu on pensionieelikud, kas need inimesed, kes on ületanud juba 50 eluaasta läve, on piisavalt konkurentsivõimelised, seda nii selle poolest, kas nad on saanud piisavalt koolitust, kui ka selle poolest, kas nende tervis on korras ja kas neid üldse oodatakse tööturule. Me arutasime seda piisavalt palju.

Ja kui nüüd siit edasi minna, siis näiteks Sotsiaalministeeriumi esindaja, kes on väga tore inimene, ütles, et tema tahab küll pensionieas töötada. Loomulikult, kui sa oled eluaeg töötanud ühe töökoha peal, sa oled oma eriala spetsialist, siis on sul töökoht tagatud. Ega siis keegi sind vägisi sealt ära aja, eriti kui sa oled seal veel üksinda tööl. Aga kui tegu on eraettevõtlusega või on tegu teiste töökohtadega, kus

inimesel ei ole nii kindel staatus, siis on olukord hoopis teine. Ma juba rääkisin sellest ja tõin teile ka näite. Komisjoni 16. märtsi koosolekul ütles transporditöötajate ametiühingu esindaja, kui ta andis üle 8000 allkirja pensioniea tõstmise vastu, et kui autojuht kaotab töö, ütleme, SEBE bussifirma ütleb talle töökoha üles, ta on 50-aastane või veel hullem, ta on 60-, 62-, 64-aastane, siis enamasti ta näiteks ka GoBus'is nii kergesti töökohta ei leia. Praktiliselt on tal tee ees kinni.

Kui nüüd vaadata, kas inimestele, kes on pensionieelikud, on firma poolt tagatud koolitus, siis tegelikult on ju nii, et kes koolitust saavad, need saavad seda rohkem kui vaja. Ja sageli on nii, et mida kõrgem palk, seda rohkem saadakse koolitust, mida madalam ametikoht, seda vähem on koolitusvõimalusi või praktiliselt ei olegi või on koolitus inimese oma raha eest. Need olukorrad ei ole nii roosilised ja Eestis ei ole sugugi täielikult välja töötatud täiskasvanueas hariduse saamise või uue elukutse õppimise võimalused. Olgem ausad, kui me vaatame olukorda töötukassas, siis töötuid tuleb aina juurde ja nende inimeste arv, kes saavad seal koolitust, järjest väheneb. See on näpuotsatäis inimesi, kes seda koolitust praegu saavad.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas on palju räägitud mitmete Euroopa riikide pensionieast. Teil ja ka minul on andmeid selle kohta, kui kaua nendes riikides saab inimene keskmiselt pensionipõlve pidada. Aga kas te oskate neid võrrelda vastava statistikaga Eestis? Kui kaua Eestis keskmiselt pensionär pensionipõlve peab? Kas sellest ka komisjonis juttu oli? Ma tean, et komisjonis olid materjalid olemas ja kõigil oli nendega võimalik tutvuda, aga kas sellest ka juttu oli?

Heljo Pikhof

Sellest oli juttu küll. Ma vaatan, kas ma leian üles selle tabeli, et olla oma vastuses korrektne. Küsimus oli see, et kui paljudes riikides on täna 65-aastane ... Palun korda küsimust!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimust ei ole võimalik korrata, lugupeetud ettekandja. Ma palun küsimuse esitamise ajal küsimust tähele panna ja seejärel ettevalmistatult ka vastata. Kas me läheme järgmise küsimuse juurde või on võimalik sellele küsimusele vastata? Palun, küsimuseks on sõna Heimar Lengil!

Heimar Lenk

Aitäh! Puudutan teemat, millest komisjonis muidugi räägiti, lugupeetud eesistuja, ja tahan täiendada, et siinviibijad, kes seda probleemi arutavad, teaksid. Te ütlesite, et teie komisjonis ei olnud pensionäride ühenduste esindajaid ja ei tea, kui palju on nendega üldse räägitud. Ma võin öelda, et mina olen rääkinud Aare Kitsinguga, tema on Eesti Pensionäride Ühenduste Liidu esimees. Nendel oli see teema üleval ühel koosolekul, kus seda lihtsalt korraks puudutati. Rohkem pole pensionäride arvamust küsitud. Siit edasi minu küsimus. Me oleme täna siin saalis kuulnud ja oleme eelmiste istungite kaudu sellega ise hästi kursis, et ekspertiis selle seaduse vastuvõtmiseks on tegemata, et eestlastel on vilets tervis, et meil on lühike eluiga, et meil on puudulik arstiabi, et meil on kutsehaigete kaitse seadus uuesti vastu võtmata jne. Miks seda seadust praegu nii kiirustades vastu võetakse, sellest kindlasti jäi mulje komisjonis ...

Aseesimees Keit Pentus

Teie aeg, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Ärge helistage, ma näen aega. Aitäh!

Heljo Pikhof

Valitsuse esindajate põhiline argument on olnud, et pensioniiga on vaja igal juhul tõsta ja seda juba täna. Põhjuseks on toodud see, et vastasel korral mõnekümne aasta pärast kas vähenevad pensionid, on vaja tõsta sotsiaalmaksu või me peame siia tööle võtma inimesi teistest riikidest. Kuid opositsioonierakondade esindajad ei tahtnud komisjonis sellega leppida ja nende põhjendused olid sellised, et kui me ei lahenda ära probleeme, mis on seotud töö-

õnnetus- ja kutsehaiguskindlustusega, kui me ei lahenda ära probleeme, mis on seotud soodustingimustel vanaduspensioniga, kui me ei kehtesta – see oli sotsiaaldemokraatide ettepanek – tööpensionide süsteemi, kui me ei mõtle läbi seda, kuidas tagada nendele vanematele, kes lapsi kasvatavad, ka õiglane pension, siis ei ole me õigel teel. See tähendab seda, et pensionikassasse ei pruugi selline pensioniea mehaaniline tõus üldse raha juurde tuua. Kui väga suur hulk inimesi läheb Eestist ära, st tööealisi inimesi, kui need inimesed, kes peaksid saama raha kindlustusest (ma mõtlen siin tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust), saavad seda raha üldisest pensionikassast, kui nende inimeste töövõimetuspensioni, kes peaksid võib-olla saama oma pensioni hoopis tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusest, maksab kinni jällegi riiklik pensionikassa – kui kõik need probleemid on lahendamata, siis võib aastate jooksul rahasumma pensionikassas hoopis väheneda ja pensionid ei pruugi sugugi jääda samale tasemele. Väga oluline on pöörata tähelepanu inimeste tervisele tööeas. Kui tööandja pole taganud töötajale tervislikke töötingimusi, vastutab selle eest tema, mitte kõik pensionärid kollektiivselt.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Osaliselt te oma kõnes ja vastustes juba puudutasite minu küsimust, aga ma ikkagi kordan: kas eelnõu algataja on püüdnud prognoosida, et juhul kui pensioniiga tõstetakse 65 eluaastani, kui suur osa elanikkonnast protsentuaalselt siis elab selle ajani? Millised olid selles osas komisjoni liikmete seisukohad?

Heljo Pikhof

Aitäh, hea küsija! Konkreetselt selliseid arve me ei käsitlenud. Aga valitsuspoolne eelnõu tutvustaja väitis, et nii pensionieas kui ka inimese tööeas tervelt elatud aastate hulk kasvab, et sellised on prognoosid. Opositsiooniparteid leidsid, et need prognoosid ei pruugi olla tõesed, kuna nad tuginevad suuresti aasta 2007 ja mitte viimase kahe aasta andmetele, mis võivad olla hoopis teistsugused.

Aseesimees Keit Pentus

Nelli Privalova, palun!

Nelli Privalova

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Millised riigid on selle eelnõu puhul võetud eeskujuks ning millised on need argumendid, miks selline pensioniea tõstmine peaks sobima just Eesti ühiskonna mudelile?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Siin päris otse vastata ei saagi. Üldiselt on selline süsteem, et enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides või vähemalt kümnes on 65-aastane pensioniiga juba praegu. Aga seal on ka tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, mis Eestil puudub.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun! Kui küsijat saalis ei ole, siis lähme küsimustega edasi. Palun, Mai Treialile sõna küsimuseks!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Peaminister Ansip ütles eile ühele arupärimisele vastates, et Eesti inimarengu aruandega 100% nõustuda ei saa, kuid tegu on siiski väärt lugemismaterjaliga, mis sobib mõtlemisvõimega inimestele. Ei tea, kas sellest tuleb nii aru saada, et kes Ansipiga ei nõustu, ei ole mõtlemisvõimeline? Aga 2009. aasta inimarengu aruande järgi on Eesti meeste eeldatav eluiga arenenud riikide omaga võrreldes 1970. aastate tasemel ja minu arvates keskmist pensioniiga ei tohi tõsta nii kõrgele, et suur osa mehi selleni kunagi ei ela. Milliseid analüüse võiks siin veel teha ja kas pensioniea tõstmisega seoses võib küsida ka niimoodi, et kas selle seaduse vastuvõtmisega püüab valitsus parandada eelarve seisu eakate arvel?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ma alustaksin viimasest küsimusest. Ma ei oska öelda, kas Vabariigi Valitsus tahab pensioniea tõstmisega eelarve seisu just täna parandada. Aga nagu ma enne olen öelnud, on tal kindlasti soov või vähemalt sõnades soov pensionikassasse raha juurde tuua, aga seda siis tulevikus, et pensionid ei väheneks. Ja nagu ma olen ka korduvalt öelnud, tõstatus komisjonis küsimus, kuidas see

raha sinna juurde tuleb, kui meie inimesed ei pruugi olla pensioniea saabumiseni terved. Paljud inimesed lähevad meil varem pensionile, st eelpensionile sageli just sellepärast, et kas pole tööd või pole tervist. Kui pensionikassast makstakse kinni tööandja loodud kehvad töötingimused, kui pensionikassast makstakse töövõimetuspensionide näol kinni tööõnnetustega seonduv – ja kui päris aus olla, siis haigekassa kannatab siin täpselt samamoodi –, niikaua kui pole tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust, pole ära lahendatud soodustingimustel vanaduspensionide süsteem, on raske rääkida võidust pensionikassas. See oli opositsiooni seisukoht. Koalitsiooni seisukoht oli, et pensioniiga on igal juhul vaja tõsta, mõeldes tulevikule, et pensionikassas oleks raha rohkem.

Need on need kaks erinevat seisukohta. Opositsioonisaadikud lähtusid sellest, et enne tuleb terve hulk küsimusi ära lahendada, muidu ei pruugi pensionikassasse üldse raha juurde tulla, seda võib seal hoopis vähemaks jäädа. Vabariigi Valitsuse seisukoht oli, et pensioniiga tuleb igal juhul tõsta, ja nad lubavad lahendada ka soodustingimustel vanaduspensioni süsteemi, aga me ei tea, mismoodi, eelnõu meie ees pole. Nagu me kuulnud oleme, see kaob lihtsalt ära, aga võib-olla on need kuulujutud.

Aseesimees Keit Pentus

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud eeskõneleja! Siin on väga palju räägitud tervisest, aga kas inimesed ei peaks ikkagi oma tervise eest ka hoolt kandma? Keegi ei käsi kogu aeg viina juua ja suitsu tõmmata, et oma tervist rikkuda. Mis see võluvits opositsiooni arvates ikkagi on? Kui pensioniealiste arv järjest suureneb, tööealisi inimesi jääb vähemaks, mis see võluvits võiks Eestis kümne aasta pärast olla? Te räägite, et peaks tegema seda, teist ja kolmandat, aga see on nagu klišee vormis, mis te täna siin puldis olete rääkinud. Mida peaks reaalselt tegema kümne aasta perspektiivis, et Eesti riik oleks jätkusuutlik ja tööealisi oleks rohkem kui pensionäre?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne vastuseks sõna andmist juhin taas kord tähelepanu, et ettekandja annab praegu aru komisjoni arutelust ja komisjoni seisukohtadest. Poliitiliste fraktsioonide seisukohtade avaldamise ja debateerimise aeg jõuab kätte siis, kui me jõuame läbirääkimisteni. Palun nüüd komisjonipoolse arutelu osas sõna vastajale!

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Tegelikult, austatud küsija, ma olengi sellest kogu aeg rääkinud, aga ma kordan selle veel üle. Loomulikult oleks parem, kui meie seas oleks vähem alkoholi küüsi sattunuid, aga siin ei saa meie sinuga kahekesi praegu seoses pensioniga konkreetselt midagi otsustada, see tuleb eelnõuga otsustada.

Aga ma räägin veel kord üle, millised olid opositsiooni ja koalitsiooni erinevad arusaamad. Vabariigi Valitsuse ettepanek on tõsta pensioniiga 65 eluaastani ja seda alates aastast 2017 kolme kuu kaupa, nii et nii mehed kui naised hakkaksid aastal 2026 minema vanaduspensionile 65-aastaselt. See puudutab kõiki, kes on nooremad kui 56-aastased. Kui siit edasi minna, siis opositsioonisaadikud ei olnud nõus sellega, et tahetakse tõsta pensioniiga, aga terve hulk probleeme on lahendamata. Ma kordan need veel kord üle. Eesti on üks väheseid Euroopa Liidu liikmesriike, minu meelest ainuke, kellel on kehtestamata töövõimetus- ja kutsehaiguskindlustus. See tähendab, et kõik need töötajad, kelle töövõime on tööandja süül vähenenud, saavad pensioni üldisest riiklikust pensionikassast. See tähendab, et kõik pensionärid koos maksavad kinni selle, et töötaja on mingi tööandja juures saanud kas siis kutsehaiguse või lausa töövõimetuks jäänud. Ma kordan veel üle: töövõimetus- ja kutsehaiguskindlustus peaks kindlasti olema.

Opositsiooniparteid tõid komisjonis välja veel selle, et meil peaks olema tööpensionide süsteem, kui me tahame üle minna pensioniea tõstmisele. Kolmas probleem oli, et soodustingimustel vanaduspensionide süsteem on täna lahendamata. Me küll räägime pensioniea tõusust, aga mismoodi jääb nende inimestega, kes on töötanud tervist kahjustavatel töödel või eriiseloomuga töödel ja kellel on õigus saada varem pensionile, kellel on õigus soodustin-

gimustel pensionile saada, kuidas see süsteem tulevikus toimima hakkab? Need probleemid tuleks enne ära lahendada.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Te ilmselt teate, et Eesti Ametiühingute Keskliit saatis eelmisel nädalal Riigikogule pöördumise, milles rõhutas vajadust analüüsida kavandatavat pensioniea tõstmise eelnõu põhjalikumalt. Pöördumises tuntakse muret ka selle pärast, et pensioniea tõstmine võib ilmselt hoopis suurendada ühiskonna kulutusi, sest tööta jäänud eakatele tuleb maksta töötuskindlustushüvitist, suureneb töövõimetuspensioni saajate hulk, suurenevad tervishoiukulud jne. Öelge, palun, kas seda arutati komisjonis ja kas komisjon nägi ka niisugust ohtu, nagu ametiühingud väljendavad.

Heljo Pikhof

Aitäh teile küsimuse eest! Tõepoolest, nagu ma juba olen öelnud, me oleme saanud tervelt kolm kirja. Ühe oleme saanud Eesti Ametiühingute Keskliidult, ühe Eesti Tööandjate Keskliidult ning ühe Eesti Raudteelaste Ametiühingult ja Eesti Transpordi- ja Teetöötajate Ametiühingult. Kõik need küsimused, millele te tähelepanu pöörasite, olid ühel või teisel moel komisjonis arutusel. Kas nad olid arutusel konkreetselt seoses ametiühingute pöördumisega, seda ma ei julge väita, aga üldiselt me arutasime seda teemat – inimeste tervist, kas nad jõuavad nii kaua tööturul püsida ja ka muid selliseid küsimusi.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite õigesti, et meie inimesed ei pruugi olla pensioniea saabumiseni terved. Ma lugesin ka komisjoni materjale ja nendest on väga selgelt näha, et Eesti mehi asuvad haigused kimbutama juba 53-aastaselt. Nad tõepoolest ei pruugi pensionini jõuda. Kuid minu küsimus on ikka selle punkti 8 ehk § 61^5 kohta, kus tehakse valitsusele ülesandeks koostada millegipärast 2019. aastaks analüüs selle seaduse kohta. Mind huvitab, kas see oli komisjonis arutusel, kust algataja just selle aastaarvu on võtnud. Seadus ei ole ju veel täielikult rakendunud ja miks just 2019, kas valitsus näeb ette, et siis meil juhtub midagi? Kas sellest oli üldse juttu?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! See küsimus, millele te tähelepanu pöörasite, tõusetus komisjonis korduvalt, seda nii muudatusettepanekute läbivaatamisel kui ka siis, kui komisjonis käis sotsiaalminister Hanno Pevkur. Opositsioonisaadikud küsisid korduvalt, miks see aastaarv on just 2019. Ma mäletan selgelt, et alguses oli osal komisjoni liikmetel arusaam, et see tehaksegi aastal 2019, aga siis ütles sotsiaalminister Hanno Pevkur, et analüüs peab olema tehtud aastaks 2019. Opositsioonisaadikud küsisid, miks seda ei saa teha varem, miks see peab nii kaua aega võtma. Oleks ju palju kergem pensioniea tõstmise juurde asuda, kui meil oleks täpselt teada pensioniea tõstmise sotsiaal-majanduslik analüüs. Valitsuse esindaja põhjendas oma ettepanekut eelnõus sellega, et see aasta on nagu vaheetapp liikumisel aastani 2026, et selleks ajaks peaks olema selgunud, kas pensioniea tõstmine on olnud otstarbekas ja kas on vaja, nagu te olete ise siin väljendanud, libisevat pensioniiga.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab ennetähtaegsele vanaduspensionile jääjaid. Praegu on nende arv 17 000 ja aastate jooksul on eelpensionile jäänud isikute arv näidanud tõusutrendi. Aastast 2009 kuni 1. jaanuarini 2010 suurenes nende arv 2254 isiku võrra ehk 15,4% ja harilike pensionäride arv ainult 0,5% ehk 1376 isiku võrra. Te nimetasite küll, et pensioniea tõusu sotsiaal-majanduslik analüüs puudub, aga kas eelpensionile jäävate isikute arv oli arutusel? Milliseks kujuneb see siis, kui käsitletav eelnõu saab vastu võetud ja lisanduvad need, kes pensionile lähevad? Kas see väheneb või suureneb?

Heljo Pikhof

Aitäh! Komisjonile konkreetseid arve ega prognoose selle kohta, kas nende isikute arv, kes lähevad enne pensionile, suureneb või väheneb, ei toodud. Aga tõepoolest, nende inimeste arv, kes lähevad praegu eelpensionile ja saavad siis iga kuu eest, mis nad varem pensionile lähevad, ka 0,3% vähem pensioni – ja nagu teada, saab pensionile minna kuni kolm aastat varem –, on kasvanud väga suuresti.

Kui me vaatame aga teiselt poolt, siis nende inimeste arv, kes oma pensionileminekut edasi lükkavad ja kellel on siis õigus saada 0,9% enam pensioni iga kuu eest, mis nad hiljem pensionile lähevad, on pelgalt veidi üle 500. Tegelikult me mõtleme, et nende inimeste arv, kes pensionileminekut edasi lükkavad, saades selle edasilükkamise eest tulevikus rohkem raha, võiks ju olla hoopis suurem, aga kahjuks see nii ei ole. See on ka üks tõik, mis näitab, et inimesed ei ole oma tuleviku suhtes kindlad.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Täna hommikul oli mul au osaleda ühe konverentsi avamisel, mida viisid läbi Ameerika Ühendriikide korrakaitsjad ehk FBI. Seal tuli jutuks meie parlamendi töö ja rääkisime põgusalt ka tänase päeva sündmustest parlamendis ehk pensioniea tõstmise eelnõust. Ka nemad ei saanud aru, miks peaks täna, kui on hästi palju pingeid üleval, sellise negatiivse eelnõu arutamine olema nii päevakajaline. Täpselt samamoodi ei saa mina sellest aru. Aga see selleks. Minu küsimus on: kas te arutasite komisjonis võimalust meeste pensioniea vähendamiseks, kuna mehed on nõrgemad ja miks mitte ei võiks nad varem pensionile minna?

Heljo Pikhof

Aitäh! See on hea küsimus. Konkreetselt meeste pensioniea vähendamist me ei arutanud, kuigi seda võib võtta nii- ja naapidi. Aga me oleme arutanud komisjoni koosolekutel seda, mismoodi tagada õiglane pension nendele naistele, kes on sünnitanud hulga lapsi, oleme arutanud, mida teha, et need naised saaksid pensionieas väärilist pensioni. Sest praegu on nii, et kui sa oled olnud pikki aastaid lastega kodus ja lähed pensionile, siis need aastad on sinu pensionikujunduses väga väikese väärtusega. Seda olukorda tuleb muuta. Me oleme arutanud komisjoni istungitel ka seda, kuidas nende naiste, kes on lastega pikalt kodus olnud ja võtnud vaevaks neid kasvatada, aastahinne saaks olla tulevikus õiglane.

Aseesimees Keit Pentus

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu seletuskiri väidab, et Sotsiaalkindlustusameti andmetel töötas möödunud aasta aprillis ligi 46 000 vanaduspensioniealist pensionäri, mis moodustab samaealiste pensionäride üldarvust 17%. Sellest tulenevalt on väidetud, et pensionärid on suutelised tööturul konkureerima. Millisel uuringul see väide põhineb ja millised on selle uuringu tulemused täpsemalt? 17% puhul ei ole ju tegemist enamusega, vaid ikkagi vähemusega.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, Euroopas tehakse selliseid uuringuid ja Eesti, nagu ma enne ütlesin, on pensioniealiste inimeste tööhõive poolest nendes uuringutes esirinnas. Aga me pole analüüsinud konkreetseid motiive, miks pensionärid töötavad. Nagu ma enne ütlesin, võib arvata, et üks põhjusi on kindlasti madal pension. Seda esiteks. Teiseks, tegelikult pensionärid sageli ei tööta oma armastatud erialal, lihtsalt tehakse tööd, et saada lisaraha. Komisjonis me arutasime ka seda, kas riik on ikka mõelnud selle peale, mismoodi tagada ümber- ja täiendusõpet nendele inimestele, kes hakkavad saama näiteks 62, samuti juba isegi üle 50-aastastele. Kui me tõstame pensioniea 65. eluaastani, mismoodi siis tagada neile koolitust, osaajaga tööd, vanemaealistele sobivat tööd? Need asjad on meil kõik läbi mõtlemata.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Tänan, austatud juhataja! Auväärt ettekandja! Milliste sotsiaalpartneritega ja teiste kodanikuühendustega peale teie poolt ettekandes mainitud kahe ametiühingu ja tööandjate kesk-

liidu arutas sotsiaalkomisjon käsitletavat eelnõu ja millised olid nende võimalike ärakuulamiste ja läbirääkimiste järeldused ning kas need ühtisid Vabariigi Valitsuse seisukohtadega? Teatavasti on Eesti demokraatlik riik, aga elanikkonna kaasamisel tähtsate otsuste tegemisse oleme üpris kidameelsed ja kartlikud, tõrjuvad, nagu kardaksime rahva tarkust ja rahva tõsist häält. Olen rääkinud.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ma kordan veel kord üle: sotsiaalkomisjon arutas nimetatud eelnõu oma kahel istungil, 8. veebruaril ja 16. märtsil. Arutati Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652. Tuletan teile meelde, et eelnõu esmakordsel arutelul Riigikogu sotsiaalkomisjonis tutvustas eelnõu sotsiaalminister Hanno Pevkur ja komisjoni istungil osalesid tol korral ka Tallinna Ülikooli professor Lauri Leppik, kes on tunnustatud ekspert, ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna pensionipoliitika juht Vilja Kuzmin. Sama eelnõu arutelu jätkus komisjoni 16. märtsi koosolekul, seda juba siis, kui komisjonile olid saabunud muudatusettepanekud. Siis võtsime veel kord läbi pensioni tõstmise poolt- ja vastuargumendid. Sellel komisjoni koosolekul osalesid Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna pensionipoliitika juht Vilja Kuzmin, Riigikantselei strateegiadirektor Keit Kasemets, sotsiaalministri nõunik Timo Vaarmann ja Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna analüütik Marek Atonen. Tõsi küll, viimasele komisjoni koosolekule jäid ka nende kahe ametiühingu esindajad, kes käisid meile üle andmas kogutud 8000 allkirja pensioniea tõusu vastu, aga seda mitte komisjoni kutsel, vaid komisjoni esimehe palvel allkirjade üleandmise järel. Mis puutub konkreetselt sotsiaalpartnerite kaasamisse, mis puutub pensionäride kaasamisse, kolmanda sektori kaasamisse, siis pean tunnistama, et seda on sotsiaalkomisjonis sageli tehtud, aga seekord ei näinud me komisjoni koosolekul ei pensionäride ühenduste esindajaid, ei ametiühingu esindajaid ega tööandjate esindajaid.

Aseesimees Keit Pentus

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Tänan, austatud juhataja! Hea ettekandja! Sellel komisjoni koosolekul, kus oli arutelul eelnõu teisele lugemisele saatmine, nägime me ametiühingu esindajaid, kes andsid komisjoni juuresolekul komisjoni esimehele üle rohkem kui 7000 allkirja, mis olid inimeste käest kogutud väga lühikese ajaga. See näitabki seda, et inimestega ei ole väga tõsiselt aru peetud, ei ole ka sotsiaalpartneritega aru peetud. Protest näitab alati seda, et inimestele pole asi arusaadav. Samas olid pöördumised ka ametiühingute keskliidult ja tööandjate keskliidult. Millised argumendid olid tööandjate keskliidu pöördumises? Kas see suhtumine oli ainult positiivne ja väga kiitev või oli seal pöördumises toodud välja ka probleeme?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, tööandjate keskliit ja ametiühingute keskliit saatsid meile, sotsiaalkomisjonile, kirja. Ma pean tõdema, et tööandjate pöördumine ei olnud üdini positiivne. Neil oli ka teatud nõudeid selle kohta, mis peaks olema veel tehtud, kui pensioniiga tõsta. Kuna seda tööandjate keskliidu kirja, erinevalt ametiühingute saadetud kirjast, pole saadetud kõikidele erakondadele, siis loen ma selle siin ette: "Vanaduspensioniea tõstmisest. Riigikogu menetluses on riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652, mille kohaselt soovitakse tõsta vanaduspensioniiga järk-järgult 65. eluaastani. Eesti Tööandjate Keskliit põhimõtteliselt toetab sellise seaduse vastuvõtmist. Tööandjate keskliit leidis tööandjate manifestis aastateks 2007–2011, et on vaja tõsta üldist vanaduspensioniiga järk-järgult 67. eluaastani. Tööandjate manifestis on rõhutatud, et üle 60 aasta vanuste suhe tööealisse elanikkonda võib suureneda 65%-ni aastaks 2050. Selle tagajärjel tuleb Eestis praeguse sotsiaalkindlustussüsteemi pankroti vältimiseks kas töötada kauem või tuua sisse välistööjõudu või kasutada mõlemat võimalust. Eakate hulgas peitub suur ressurss töötajate leidmiseks tööjõuturule. Oluline on aga säilitada töötajate hea tervis, et nad oleksid töövõimelised ka kõrgemas eas. Seega on lisaks töötervishoiu ja tööohutuse arengule vaja soodustada ka tööandjate suuremat panustamist töötajate tervisespordi ja muude terviseeden-

damise kulude hüvitamisel. Hetkel kehtiv erisoodustusmaks nendelt kulutustelt takistab tööandjaid rohkem panustamast töötajate tervise edendamisse. Tööandjate keskliit pöördus eelmise aasta oktoobrikuus Rahandusministeeriumi poole vastavasisulise maksumuudatuse ettepanekuga, aga see ei leidnud toetust. Rahandusminister vastas, et selline ettepanek avab ukse kõikvõimalikele väärkasutustele ja samuti vähendab maksusoodustus oluliselt sotsiaalmaksubaasi. Minister jättis tähelepanuta asjaolu, et ettepaneku kohaselt maksusoodustusele seatav piirmäär vähendaks oluliselt eelnimetatud probleemide mõju. Tööandjate keskliidu hinnangul on pensioniea probleemi puhul vaja leida terviklik lahendus. Ei ole otstarbekas muuta reegleid, jättes samal ajal tegemata vajalikud muudatused, mis toetaksid uute reeglite soovitud kujul elluviimist. Aidates kaasa töötajate tervise säilitamisele, on võimalik kasutada vanemas eas töötajate suuremat tööpanust, tõstes nende vanaduspensioniea kõrgema vanuseni." See oli tööandjate keskliidu pöördumine sotsiaalkomisjoni poole. Ka nemad rääkisid oma kirjas tervise osatähtsusest ja sellest, et tuleb igati soodustada tervislikke eluviise.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea kolleeg! Meie eluiga on tõepoolest pisut pikenenud, mille üle tuleb ainult rõõmustada, kuid tõusnud on see ju ka teistes riikides. Praxise ekspert Ain Aaviksoo on öelnud, et me oleme praegu jõudnud sinna, kus teised olid 30 aastat tagasi. Aga inimarengu aruanne tõi ju välja ka selle, et pikaajaline töötus mõjub tervisele äärmiselt laastavalt. Sellest millegipärast komisjonis ei tahetud rääkida. Seal räägiti meile kaks korda ühte ja sama juttu. Lauri Leppik, kes on tuntud ekspert, ütleb ka, et pensioniiga tuleb siduda oodatava eluea pikenemisega, mitte tõsta seda niimoodi ülepeakaela. Mis sa arvad, miks seekord üldse Leppikut arvesse ei võetud, kuigi varem on ju tema teinud mitmesuguseid pensionireforme ja väga arvestatav ekspert olnud?

Heljo Pikhof

Aitäh! Sa juhtisid tähelepanu Lauri Leppikule. Tõesti, professor Lauri Leppik eksperdina kiitis heaks mitmedki ettepanekud, mis opositsioon komisjonis tegi. Ta on nendest ka kirjutanud ja need, kes komisjoni ei kuulu, võivad seda samuti lugeda. Ka tema leidis, et võib-olla oleks Eestis otstarbekas minna seda teed, nagu läks sel aastal Soome. See tähendab, et pensionilemineku iga ei oleks nagu kinninaelutatud, et see oleks libisev, näiteks 60. eluaastast 65. eluaastani. Samuti rõhutas ta seda, et on tähtis, et oleks lahendatud soodustingimustel pensioni saavate vanaduspensionäride olukord pensioniea tõustes, ja tõi välja veel hulga muid probleeme. Samas rõhutas ta, et ega me pensioniea tõusust nii või naa ei pääse, aga terve hulk asju tuleks enne ära teha. Pensioniea tõusu pidas ta vajalikuks.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Tiit Kuusmik.

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Praegune seadus näeb ette, et pensioni taotlemiseks peaks pensionär pöörduma just elukohajärgsesse pensioniametisse. Kui põhjendatud see on, kui inimene teatud tingimustel on sattunud elama teise piirkonda? Kas komisjon arutas seda, kui jäigalt peaks kinni hoidma sellest põhimõttest, et tingimata tuleb oma pensioniküsimusi lahendada elukohajärgses pensioniametis?

Heljo Pikhof

Aitäh! See küsimus komisjonis tõstatus. Kui ma ei eksi, siis oli selle kohta Keskerakonna muudatusettepanek. Valitsuse esindaja, kui mu mälu mind ei peta, ütles, et juba praegu saab seda mõningatel juhtudel teha. Kui sa küsid, kas see muudatusettepanek oleks vajalik, siis loomulikult oli poolthääletajaid, just selles osas, et inimesel võiks olla ikkagi vaba valik, millisesse pensioniametisse ta läheb pensioni vormistama.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Täna on väga pikalt räägitud, kui tähtis see seadus on ja miks seda vaja on. Me teame, et Euroopa Liit nõuab pensioniea tõstmist kõikidelt oma liikmesriikidelt. Aga minule on jäänud selle kohta, miks koalitsioon tahab ummisjalu seda seadust vastu võtta, niisugune mulje, et järsku on meie peaminister või mõni minister või mingisugune suur riigitegelane kokku leppinud ja lubanud mingisuguse tähtaja. Sellepärast me lähemegi ummisjalu selle seadusega edasi ja sisuga kahjuks ei taheta tegelda. Kas teile ei jäänud sellist muljet?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Nagu ma enne ütlesin, mitmetes Euroopa Liidu liikmesriikides juba on pensioniiga 65 eluaastat, on ka terve hulk riike, kus see nii ei ole ja kus naistel on võimalik pensionile minna väiksema arvu tööaastate eest kui meestel, aga üldine suund on siiski pensioniea tõusule. Loomulikult ei saa me võrrelda Eestit ja neid riike, kus pensioniiga juba on 65 eluaastat. Seda sellepärast, et need on vanad Euroopa Liidu liikmesriigid ja seal on töötingimused olnud hoopis teised, seal on pensionisüsteem hoopis teine. Ma kordan veel kord üle, et kõikides nendes riikides on näiteks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, mis tähendab, et mõeldakse väga tõsiselt inimeste töötingimustele, et need oleksid tervislikud, et need ei teeks töötajale paha. See tähendab, et mitte ükski tööandja pole huvitatud sellest, et ta peaks rohkem maksma kindlustusmakset lihtsalt sellepärast, et ta ei viitsi töötingimusi parandada. Kindlasti on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus see, mis paneb tööandjad, kes võib-olla praegu ei mõtle oma töötajate töötingimustele nii, nagu peaks, rohkem tegutsema ja tagab meie töötajate parema tervise. Aga enne jäi mul vastamata Marika Tuusi küsimuse ühele osale. Marika tundis huvi selle vastu, mis aastast meil on need andmed, mis puudutavad inimeste tervist, mis puudutavad seda, kui palju keskmine oodatav eluiga võiks nii meestel kui ka naistel pikeneda. Tõepoolest on eile avalikustatud andmed objektiivsemad kui need, mis meil komisjonis olid, sest need andmed inimeste tervisenäitajate kohta, mis eile inimarengu aruande esitlusel esitati, on viimased andmed ja põhinevad nendel oludel, mis meil kaks aastat olnud on.

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus natuke haakub eelkõneleja küsimusega. Nimelt, Euroopas võib olla pensioniiga ükskõik kui kõrgel, Euroopas on keskmine tööturult väljumise aeg 61,4 eluaastat, Eestis on keskmine tööturult väljumise aeg 62,1 eluaastat ehk tegelikult töötab eestlane juba praegu kauem kui keskmine eurooplane. Ei ole ju tähtis, milline see pensioniiga selle kõige juures selles konkreetses riigis on. Minu küsimus on: kas komisjonis oli üleüldse arutlusel, mis põhjustab pensioniea saabumisest oluliselt varasemat tööturult väljumist? Kas see väljumise põhjus mitte ei põhjusta ka kogu selle seaduse, mida täna üritatakse vastu võtta, mõttetust?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Seda arutati komisjonis isegi mitmes kontekstis. Üks asi on see, et meie pensionärid töötavad ka veel kõrges eas. Ei ole võimatu, et mõni pensionär töötab 70-aastaselt, töötatakse ka 72–75-aastaselt. Aga nagu ma enne ütlesin, ei ole see enamasti nende vaba tahe, vaid olukord sunnib neid selleks. Pensionid ei ole meil ikka veel piisavad selleks, et pensionär tunneks ennast pensionieas turvaliselt, et ta tunneks, et ta tuleb endaga igati toime, et ta saab ka linnas ära elatud, saab suured küttearved makstud ja tasutud muud kulud, mis muudkui suurenevad. See on kindlasti üks põhjus, miks pensionärid töötavad. Kui rääkida sellest, miks paljud tööeas inimesed lähevad pensionile enne, kui pensioniiga kätte jõuab, siis konkreetseid uuringutulemusi meile selle kohta komisjonis ei esitatud. Aga me arutasime tendentsi, et praegu läheb eelpensionile üle 14 000 inimese. See tähendab sageli seda, et inimestel pole pensioni-eelsel ajal enam tööd või ei pea nende tervis vastu. Tegelikult on see jällegi sundkäik, see ei tulene mitte inimeste laiskusest, sellest, et nad ei viitsi enam tööd teha. Kui inimene läheb kolm aastat varem pensionile, siis ta teab, et iga kuu eest, mis ta on läinud varem pensionile, hakkab ta hiljem pensioni saama 0,4% vähem. Inimesed ei ole huvitatud sellest, et varem pensionile minna, aga see on sageli sundkäik. Nagu ma enne ütlesin, neid pensionäre,

kes oma pensionile minekut edasi lükkavad, on tänaseks umbes 500, nende võit on 0,9% iga edasilükatud kuu eest. Kuid neid pensionäre on siiski väga vähe.

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Kõigepealt tahan stenogrammi ja ajaloolise tõe huvides fikseerida: kell on 12.17, lugupeetud eesistuja, ja üksainus valitsuskoalitsiooni poliitik on jäänud saali kuulama erakordselt tähtsat arutelu, kaks seisavad püsti saali tagaosas, üksainus istub oma töökohal. Ja me arutame erakordselt tähtsat küsimust! Siit küsimus esinejale: kas ei tundu, et juba on Euroopale ära lubatud see pensioniea kiire tõstmine ja kõik see töö, mis me siin saalis teeme, on täiesti ilmaaegu? Minule on selline mulje jäänud. Kas mitte ka komisjoni töös ei ole ilmnenud, kas mõnest sõnavõtust pole järeldunud, et see asi on juba otsustatud ja me lööme siin praegu lihtsalt aega surnuks?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Oleks ma seda komisjonis ise taibanud ministrilt küsida! Seda, kas me oleme Euroopale midagi lubanud, me komisjonis ei arutanud. Aga kuna paljud teised Euroopa Liidu liikmesriigid on lubanud oma pensioniiga tõsta 65. eluaastani, siis on mul tunne, et ka meie poolt on see lubadus antud. Samas ei pruugi see nii olla. See on minu isiklik tunne, vaadates ka valitsuse põhjendusi, miks on vaja pensioniiga tõsta ja miks peab seda tegema just hästi kiiresti.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ausalt öeldes oleksin tahtnud nii tõsistele küsimustele vastamas näha sotsiaalkomisjoni esimeest, kes on ühtlasi valitsuskoalitsiooni esindaja, aga paraku ei ole teda isegi mitte saalis. Kahju! Koalitsiooni ridadest on kohal vaid viis inimest. Minu esimene küsimus, hea ettekandja, oli, kui kaua saab pensionär Eestis keskmiselt pensionipõlve pidada. Sellele ma vastust ei saanud. Teine küsimus on mul selline. Eelnõu seletuskirjas väidetakse, et pensioniea tõstmine kahe aasta võrra võimaldab pärast 2026. aastat 5–10% suurema keskmise vanaduspensioni maksmist. Kas see ongi üks Vabariigi Valitsuse eesmärkidest, tõsta vanaduspensioni järgmise 17 aasta jooksul vaid 5–10%?

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma eelmise küsimuse vastust täpsustan. Pensioniea tõstmist alustatakse kiiresti, mitte pensioniiga ei tõsteta kiiresti, tõstetakse ikkagi teatud perioodi jooksul. Võib-olla jäi minu vastus natuke ebatäpseks. Mis puudutab vastust sinu küsimusele, hea küsija, siis pean tunnistama, et ma ei mäleta, et me oleksime komisjonis neid probleeme lähemalt arutanud. Aga loomulikult, see, kui palju aastaid on inimesel pensionieas elada, sõltub sellest, kas tegu on naise või mehega. Naistel on pensionieas elatud aastate arv suurem ja meestel on see tunduvalt väiksem, nagu sa ise arstina väga hästi tead.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kui tõuseb vanaduspension, siis kuidas muutub töövõimetuspensionäride arv? Kas seda on keegi eelnõu väljatöötamise käigus uurinud? Kas teil on neid andmeid?

Heljo Pikhof

Aitäh! Sumina tõttu saalis ma küll päris täpselt küsimust ei kuulnud, aga jutt oli töövõimetuspensionäridest, nende arvu kasvust ja sellest, kas keegi on uurinud, kas pensioniea tõusuga see arv kasvab. See ongi see koht, kus oleks väga vajalik, et sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs oleks eelnevalt tehtud, see tähendab enne seda, kui pensioniiga asutakse tõstma. Nagu ma juba enne ütlesin, oli komisjonis kõne all see, et töövõimetuspensionäride hulk on nende aastate jooksul, mil pensioniiga on järk-järgult tõstetud, s.o aastast 1994, naiste seas tõusnud kahekordseks. Töövõimetuspensionäre on meil 77 000 ringis. Ma tuletan meelde, et ka need töövõimetuspensionärid saavad oma pensioni pensionikassast. Sellepärast tekkis komisjonis teravalt küsimus, kuidas on mõeldud inimeste töötingimustele, kas

inimestele on tagatud tervislikud ja ohutud töötingimused, et inimeste tervist säilitada, et ei tõuseks töövõimetuspensionäride arv jne. Kas aastani 2026 töövõimetuspensionäride arv kasvab või mitte, selliseid prognoose, selliseid arve sotsiaalkomisjonile esitatud ei ole. Me teame andmeid ainult möödunud perioodi kohta, aga oleksime tahtnud teada prognoose tuleviku kohta.

Aseesimees Keit Pentus

Nelli Privalova, palun!

Nelli Privalova

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Juba praegu on ligi 17 000 ennetähtaegset vanaduspensionäri. Palun selgitage, miks on neid juba nii palju, milliseks kujuneb see arv aastaks 2016 ning kuidas see mõjutab meie tööjõuturgu.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Neid prognoose, mis juhtub aastal 2016, kas töövõimetuspensionäride arv kasvab ja kas see arv kasvab nii naiste kui ka meeste seas, sotsiaalkomisjonis välja ei toodud, neid arve meile ei esitatud. Aga me oleme komisjonis arutanud korduvalt selle üle, milline on praegune tööturu olukord. Praegu on just mehed need, kes on jäänud tööta. Pikaajaline töötus põhjustab suuresti tervisenäitajate halvenemist, stressi, alkoholismi jne. Muu maailma uuringud on näidanud, et selline olukord, nagu meie riigis praegu on, et on nii palju töötuid ja just pikaajalisi töötuid, mõjub kindlasti inimeste tervisele halvasti, aga küsimus on, kui halvasti see mõjub ja kui palju töövõimetuspensionäre võib juurde tulla. Võib-olla läheb nii, et töövõimetuspensionäride arv kasvab hoopis meeste seas, nagu ta varem on kasvanud naiste seas.

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! 19. märtsil esines Vikerraadios peaminister Andrus Ansip ja põhjendas, miks on vaja pensioniiga tõsta: sellepärast, et 2016. aastal, kui see muudatus hakkab kehtima, laekub riigieelarvesse 2–3 miljardit krooni vähem. Samuti väitis ta, et siis, kui me pensioniiga tõstame, hakkavad tulevased pensionärid saama 40% keskmisest palgast. Kuna me oleme siis juba viie rikkaima riigi hulgas, tähendab see, et pensionid tõusevad praeguses vääringus vähemalt 30 000 kroonini. Kas valitsus andis komisjonis selgitust, kuidas nende arvudeni jõutakse ja mille alusel väidetakse, et pensionid hakkavad olema nii suured? Valitsus on esitanud selle eelnõu, järelikult pidi neil selleks ka põhjendus olema.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ma katsun ruttu otsida välja ühe tabeli, mis on tulnud valitsusest. Ma vist ei leia seda. Siin on minu meelest väikesed erinevused peaministri ja sotsiaalministri ütluste vahel. Ka sotsiaalminister on valitsuse esindaja, ta käis meil komisjonis ja tõi välja kolm võimalust, mis võib juhtuda. Esiteks, maksukoormuse tõstmine. Praegune sotsiaalmaksumäär on 20%. Ta tõi näiteks, et aastal 2025 oleks see 24%. See on üks võimalus – kuni 24%. Teine võimalus on pensionide vähendamine. Siin ei ole mitte tõstmisest juttu. Sotsiaalminister valitsuse esindajana ütles, et teine võimalus on, et kui praegu on keskmine vanaduspension 40–42% keskmisest netopalgast, siis aastal 2025 on see 32–34% keskmisest palgast, kui me pensioniiga ei tõsta. Kolmas võimalus on immigratsioon. Nii et kui peaminister räägib pensioni suurest tõusust pensioniea tõstmise korral, siis teine valitsuse liige, kes on samast erakonnast ja käis meil komisjonis, ütles, et kui me aastaks 2026 pensioniiga ei tõsta, siis pension hoopis väheneb. Ma tuletan siin veel kord meelde opositsiooni seisukohti. Opositsioon oli hoopistükkis teisel arvamusel ja üsna üksmeelselt. Nende arvamus on, et seni, kuni pole lahendatud terve hulk probleeme, siis ainuüksi pensioniea mehaaniline tõstmine olukorda ei paranda ega taga ei pensioni säilimist ega suurenemist aastaks 2026. Ma kordan veel üle: kindlasti peaks meil seadusena olema sätestatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, peaks olema tööpensionide süsteem ja peaks olema lahendatud terve hulk probleeme, näiteks see, kuidas pensionieelikud on üldse tööturule oodatud, kas neile on tagatud ümberõpe, täiendusõpe, kas on tagatud osaajaga töö võimalus, et inimesed saaksid töötada, kui neil veel tervist on.

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõik me teame, et Eesti liigub eurotsooni suunas ja 1. jaanuarist aastal 2011 võtame me rahana kasutusele ilmselt euro. Kuid selleks, et eurot kasutusele võtta, peame me täitma teatud kriteeriumid: hinnastabiilsuse kriteerium, me peame inflatsioonimäära jälgima, eelarve tasakaalu vaatama, vahetuskurssi ja intressimäära vaatama, mis võib tegelikult meile ka väikseks komistuskiviks saada. Nagu ma tean, need kriteeriumid me ilmselt täidame. Kuid kui vaadata seda üleminekut pensioniea tõstmise suunas, siis me pole saanud lugeda mingisugust analüüsi, valitsus ei ole toonud seda ilmselt ei sotsiaalkomisjoni ega ka meile lugemiseks. Kas Eesti riik ei peaks täitma nn sotsiaalseid kriteeriume, enne kui minna pensioniea tõstmisele, kas te nimetaksite neid ja kas komisjonis oli sellest ka juttu?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Loomulikult on meile kõigile, nii koalitsioonierakondadele kui ka opositsioonierakondadele tähtis eurole üleminek, aga seda mitte iga hinna eest ja mitte inimeste arvel. Kui me vaatame vaesuse näitajaid, siis näeme, millises olukorras inimesed tegelikult elavad, kuidas maksud tõusevad, kuidas järjest enam on neid inimesi, kes ei tule kuidagi toime. Oleme arutanud komisjonis ka seda, et väga paljudel inimestel lõpeb sellel kevadel töötuskindlustushüvitis. See tähendab, et hakkab olema suur hulk inimesi, kes lisanduvad praegusele ümmarguselt 40 000-le pikaajalisele töötule. Pikaajalised töötud on need, kes on olnud ilma tööta rohkem kui 12 kuud. Kui me mõtleme, et me läheme eurole üle, aga jätame hooletusse lapsed, lastega pered, jätame hooletusse need inimesed, keda praegu annaks veel tööturule tagasi tuua, ei tee nende, ütleme, vaesuse leevendamiseks ühtegi sammu, siis euro võib olla meile küll vahend edasiliikumiseks, aga neid, kellega edasi minna, ei pruugi enam olla.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Minu küsimus on seotud majanduskasvu ja -languse kontekstiga. Me mäletame, kuidas nii Rahandusministeerium kui ka Eesti Pank prognoosisid, ütleme, küll aeglustuvat, aga korralikku majandustõusu läbi aastate. Nüüd tundub, et on mindud teise äärmusse. Enam ei räägita sellest, kuidas viie rikkaima riigi hulka saada, nüüd räägitakse sellest, kuidas majandus hakkab langema. Eelnõus on ka näha, et kaks-kolm miljardit krooni tahetakse kokku hoida. Ei ole suudetud täpselt majanduskasvu ega -langust prognoosida ja mis siis saab, kui meid tabab majanduskasv? Kas siis otsustatakse pensioniea tõstmine ümber? Kas seda varianti on ka komisjonis arutatud?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Komisjonis konkreetselt me pensioniea tõusu või langust majanduskasvuga seonduvalt ei arutanud. Aga me oleme arutanud, mis siis juhtub, kui praegune olukord säilib. Tulen jälle selle maagilise aastaarvu 2019 juurde. Vabariigi Valitsus on öelnud, et selleks ajaks tuleks teha ära pensioniea tõstmise mõjude analüüs. Kordan veel kord üle, et opositsiooniparteid peavad vajalikuks, et see mõjude analüüs (ma pean silmas sotsiaal-majanduslike mõjude analüüsi) oleks tehtud ära praegu, enne pensioniea tõstmisele asumist. Toon ka ühe näite. Nagu ma juba ütlesin, me tegime selle Riigikogu koosseisu alguses perekonnaseaduse eelnõu kohta sotsiaalsete mõjude analüüsi. Pärast seda muutus kõigi Riigikogu liikmete arvamus perekonnaseadusest ja tänu sellele mõjude analüüsile sai perekonnaseadus vägagi heaks seaduseks, mida ta alguses sugugi ei olnud. Nii et minu arvates tuleks praegusele valitsusele kasuks, kui oleks sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs tehtud, et ka nemad saaksid atra seada. Aga mis on veel probleem? Me väga tahtsime, et see mõjude analüüs oleks tehtud, et me saaksime täpse ülevaate kas või möödunud perioodigi kohta, ja mitte üksnes mingi statistika ja ametnike ütluste näol, vaid konkreetse mõjude analüüsi näol, ülevaate sellest, kuidas pensionitõus, mis algas aastast 1994, on mõjunud Eesti elanikele, nendele, kes on tänaseks pensionile läinud või kes on jõudnud pensionieelsesse ikka. Ma kordan üle, et selle aja jooksul on töövõime-

tuspensionäride hulk naiste hulgas kahekordistunud ja töövõimetuspensionäride hulk on üldse suurenenud. Praegu on neid ümmarguselt 77 000. Kõik need töövõimetuspensionärid saavad ju ka oma pensioni üldisest riiklikust pensionikassast. Siin on väga erinevaid lähenemisi.

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teatavasti on Eesti alkoholi tarbimise poolest Euroopas Tšehhi Vabariigi järel auväärsel teisel kohal. 2008. aastal tarbiti Eestis 11,9 liitrit absoluutalkoholi elaniku kohta. Samuti juhib Eesti Eurostati andmetel konkurentsitult Euroopa viinasurmade edetabelit. 2008. aastal suri iga 100 000 elaniku kohta viinasurma 11 inimest. Eesti paistab Euroopas silma ka lühikese eluea, noorte meeste õnnetussurmade, suure hulga alkoholijoobest saadud traumade, laste vigastuste, suure hulga roolijoodikute ja alaealiste alkoholitarbimise poolest. Kas komisjonis arutati, miks valitsus tegeleb pensioniea tõstmisega, aga mitte hoopis elanikkonna tervise küsimustega, ega soodusta tervisliku eluviisi kujunemist, kärpides ennetustegevuseks mõeldud summasid?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Konkreetselt pensioniea tõusuga seoses me alkoholismi ja muid teie küsimuses toodud probleeme ei arutanud. Aga kindlasti arutasime me tervisega seonduvaid probleeme. Seda lähtuvalt sellest, kas inimesed peavad pensionieani vastu, kui me pensioniiga tõstame, milline on meie inimeste tegelik tervislik seisund, kas inimesed, kes on praegu tööeas, on ka terved, ja kui suur on prognoositavalt nende aastate hulk, mille jooksul on inimesed pensionieas terved. Selles mõttes oli seoses pensioniea tõusuga komisjonis sel teemal tõesti juttu. Loomulikult arutasime ka seda, kas praegu on tööandjatel motiivi tagada kõikidele töötajatele tervislikud töötingimused. Ma arvan, et ma ei tee tööandjatele liiga. On väga palju tublisid tööandjaid, kes tagavad töötajatele tervislikud töötingimused, aga seda ei tee kahjuks mitte kõik. Kas nendel tööandjatel, kes seda ei tee, on motiivi oma töötajate töötingimusi parandada, seista selle eest, et töötajad oma tervise eest hoolitseksid? Nagu ma tööandjate keskliidu kirjast lugesin, on nemad mures selle pärast, et peavad erisoodustusmaksu maksma, kui nad teevad kulutusi töötajate tervisele. Kõik sellised teemad olid komisjoni koosolekul arutlusel. Arutlusel oli ka see, et kui me tõstame pensioniiga, siis tuleb vaadata, mismoodi need inimesed, kes on juba pensionieelses eas, on toime tulnud. Ma toon siin välja konkreetse probleemi, mille tõstatasid ametiühingud. Ma pean siin silmas transpordi- ja teetöötajate ning raudteelaste ametiühingut, kes andsid meile sotsiaalkomisjonis üle 8000 allkirja pensioniea tõstmise vastu. Nende konkreetne näide puudutas loomulikult oma valdkonna töötajaid. Nad tõid näite, et kui bussifirmas lõpeb tööandjaga tööleping ja kui töötaja on näiteks 52- või 53-aastane, et juba siis on sellel inimesel väga raske leida uut tööd bussijuhina, sest eelistatakse nooremaid. Aga mismoodi nendele inimestele, kes hakkavad pensionieale lähenema, kes on juba 50-aastased, ikkagi tööturul koht säilitada? Kas nad ikkagi on tööturul oodatud? Praegu nad paljuski ei ole oodatud. Kui otsitakse tööd, siis paljud põrkavad selle vastu (ma ei mõtle ainult praegust kriisisituatsiooni, see oli nii ka headel aegadel), et üle 50-aastased ei ole tööjõuturule üliväga oodatud. See ei käi kõikide kohta, aga nii see sageli on. Nagu ma enne ütlesin, ei ole verinoored ja vähese haridusega inimesed tööjõuturule oodatud, sest neil puudub töökogemus, aga samas ei ole ka pensionieelses eas inimesed suuresti tööjõuturule oodatud.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Pensioniiga on tõesti üks neid asju, mis kindlasti ajas muutub, töötingimused muutuvad ja tänu tervishoiule ka inimeste eluiga pikeneb. Nii et paratamatult tõstatub ühes või teises riigis ikkagi küsimus, et tuleks pensioniiga tõsta. Eesti on üks neid harukordseid riike, kus pensioniiga permanentselt tõuseb, eriti naiste pensioniiga. Üks reform ei lõpe veel ära, kui teine keevitatakse sinna otsa. Kas komisjonis arutati, kuidas teised riigid talitavad, milline

on see nende samm, kui nad võtavad ette järjekordse pensioniea tõstmise, ja kuidas neil on need asjad elanike poolt vastu võetud?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ega loomulikult keegi ei rõõmusta, kui pensioniiga tõstetakse. Aga nagu siin enne juttu oli, on paljudes riikides ikkagi kaasatud selliste küsimuste lahendamisse suur hulk rahvast. Selliseid otsuseid ei tehta pelgalt kas komisjoni või Vabariigi Valitsuse uste taga, see vajab laiemat arutelu. Samamoodi, nagu ma juba enne ütlesin, on teistes riikides, kus pensioniiga tõstetakse, olnud eelnevalt hoopis teistsugune situatsioon. Kui me räägime vanadest Euroopa Liidu liikmesriikidest, siis nendes riikides on töötingimused olnud teised, seal on võimalik osaajaga töötada, seal on mõeldud sellele, kuidas pensioni-eelses eas inimesed tööd leiavad. See ei puutu küll selle teema konteksti, aga seal on mõeldud ka sellele, kuidas töö ja pereelu ühitada. Eestis on neid töökohti, kus saab osaajaga töötada, ikkagi väga vähe, isegi neile, kes seda sooviksid. Kui veel pensioniea tõusust rääkida, siis nagu ma juba enne ütlesin, on kõigis nendes riikides olemas tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, mis tagab selle, et üldisest pensionikassast ei lähe raha nendele inimestele, kes on saanud kutsehaiguse tööandja süül või kellel on juhtunud tööõnnetus tööandja süül, see makstakse ikkagi välja kindlustusest. See on nagu kahe teraga mõõk: kui on olemas tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, siis see tagab ka selle, et tööandja vaatab rohkem, mismoodi on töötajale tagatud tervislikud töötingimused, tööohutus jne. Me ei saa kitsalt ja mehaaniliselt läheneda, et tõstame ainult pensioniiga ja jätame kõik muu tagaplaanile. Samuti on lahendatud seal see probleem, kuidas ja kust makstakse pensioni nendele inimestele, kellel on õigus saada varem pensionile. Ma toon siin konkreetselt välja, sellest on viimasel ajal palju räägitud, tööpensioni.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Te just enne tõite välja need pensioniea tõstmise alternatiivid, millest on komisjonis rääkinud valitsus. Nendeks olid sotsiaalmaksu tõstmine või pensionide vähendamine. Aga kas teil konkreetselt on olnud komisjonis valitsuse poolt jutuks, kui suure summa me võiksime pensioniea tõusuga tegelikult võita, arvestades, et ilmselt tuleb teha lisakulutusi pensionieelikute ümberõppeks ja nende töökohtade tagamiseks, mis ei ole samuti odav? Kas konkreetsed arvutused on teil komisjonis otsustamise juures olnud või pole neid teps mitte olnud? Kui on olnud, siis kui suurt summat loodetakse kokku hoida või juurde saada?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Nagu ma olen siin juba korduvalt öelnud, me arutasime komisjonis Vabariigi Valitsuse eelnõu põhjal konkreetselt seda, et pensioniiga on vaja tõsta. Opositsiooni liikmed olid pensioniea mehaanilise tõstmise vastu. Loomulikult tõstatus meil korduvalt küsimus, kas need inimesed on tööjõuturule oodatud, kas nad saavad ümber- ja täiendusõpet, kas meil on välja kujundatud süsteem, mis tagab selle, et need inimesed oleksid tööjõuturule oodatud. Terve hulk selliseid küsimusi.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Eesti on liitunud sotsiaalvaldkonnas Euroopa sotsiaalhartaga. Kas komisjonis ka sotsiaalharta poolt arutati, kui selle pensioniseaduse eelnõuga tegeldi? Praegu jõuab ju 65. eluaastani ligi 64% meestest ja 86% naistest. Eelnõus on prognoositud, et aastal 2026 on need protsendid meestel kasvanud 75%-ni ja naistel 91%-ni. Kui tõepäraselt tuleb neid arve võtta? Kas arvutuse alus oli arusaadav ja põhjendatud?

Heljo Pikhof

Aitäh! Mul jäi eelmisele küsimusele vastates osa küsimusest vastamata, aga ma olen ka ligi kolm tundi juba siin kõnepuldis olnud. Ma loodan, et te annate mulle andeks. Mis puutub sellesse, kas pensionikassa pensioniea tõusust aastal 2026 või juba varasemal ajal lõppkokkuvõttes võidab, siis kõiki neid arvutusi kulude kohta, mis läheksid pensionieelses eas olevate

inimeste koolitamiseks, võib-olla uue elukutse omandamiseks ja nii edasi, komisjoni ei toodud. Nagu me teame, on täiskasvanuharidus ja ümberõpe suuresti lapsekingades. Samuti on töötukassalt selles osas vähe loota, nendest inimestest, kes on tööta jäänud, saab töötuks oleku ajal koolitust ainult näpuotsatäis, mõni protsent. Need rahasummad, mis riik peab panema tulevikus kas või töötute täiendus- ja ümberõppesse, hakkavad olema väga suured, kui me tahame olla tõeliselt euroopalik riik, sest mujal riikides panustatakse väga palju töötajate ümber- ja täiendusõppesse. Meil, nagu ma juba enne ütlesin, tähendab see, mida vaesem sa oled, sageli seda, et seda rohkem pead ennast ise koolitama ja selleks raha leidma. Aga need, kes on juhtivatel kohtadel, on n-ö ülekoolitatud.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Vastustes on sellest küll räägitud, aga küsin siiski selle kohta, et kui seletuskirja uurida, siis seal on küll hulk statistilisi andmeid, aga erilist infot ettevaatavate analüüside kohta ei ole. Ka need siin toodud arvutused on tehtud silmas pidades praegust olukorda, aga aastal 2026 oleme juba ju viis aastat olnud Euroopa viie rikkaima riigi hulgas, siis on rikkust ikka juba viis aastat nauditud. Kas selles olukorras pensioniea tõstmist üldse vaja on? Kas komisjonis oli juttu, milline situatsioon on siis, kui me oleme rikkamaid riike Euroopas, kas meil on siis pensioniea tõstmine vajalik? Praegu saab Prantsusmaa 60 aastaga hakkama ja tõenäoliselt on ta seal kusagil viie hulgas või seal lähedal.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Konkreetselt seda, kas me aastal 2026 oleme juba pikka aega olnud viie rikkaima riigi seas, komisjonis ei arutatud. Aga see, et tööealiste elanike arv selleks ajaks väheneb ja tunduvalt väheneb, oli meil küll teemaks. See oli ka üks põhjendusi, miks valitsus tõi meie ette eelnõu, millega soovitakse pensioniiga tõsta. Aga kui lähtuda ainult sellest, et tööealiste elanike arv väheneb ja siis tuleb panna tööle pensionäre, siis tuleb arvestada isegi nendes heades oludes, kui me olemegi olnud viis aastat viie rikkaima riigi hulgas, et pensionieelikute tervis ei pruugi olla sugugi selline, mis kindlustaks neile töökoha. Need asjad ei saa kuidagi olla selles osas omavahel seotud. Seda, milline on meie inimeste tervis aastal 2026 või üleminekuperioodil, kui hakatakse pensioniiga tõstma (ma pean silmas aastat 2017), milline hakkab olema meie tööealiste inimeste tervis, ei oska täna keegi täpselt ega isegi mitte umbkaudu prognoosida. Need andmed, mis meile komisjonis esitati (ma pean silmas just prognoose), lähtuvad suuresti heade aegade oludest. Selleks et teha järeldusi, on tähtsad algandmed.

Aseesimees Keit Pentus

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Ma tunnistan, et kui ma nägin, et ühiskonnale sedavõrd olulist seaduseelnõu ei tule kaitsma mitte komisjoni esimees või aseesimees, olin ma pisut pettunud. Nüüd tahan teid kindlasti kiita, sest te kuulute nende vastajate hulka, kes ei anna mitte üksnes põhjalikke, vaid ka detailirohkeid vastuseid. Te olete inimene, kes ei vaata mitte kella, et saaks kiiresti sealt puldist ära, vaid annate meile korralikke ja selliseid seletusi, mis annavad adekvaatse pildi sellest, mis toimus komisjoni koosolekutel. Minu küsimus lähtub sellest väga raskesti defineeritavast mõistest "jätkusuutlikkus", mis on tulnud esile seoses meie europüüdlustega. Kas komisjonis oli ka pensioniea tõstmise kontekstis juttu sellest, mida tähendab jätkusuutlikkus sel juhul?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Jätkusuutlikkusest on meie komisjonis olnud juttu väga mitme seaduseelnõuga seoses ja väga mitmete probleemide lahendamisel. Kui me oleme arutanud Eesti inimeste tervist, olukorda tööturul, seda, et euro on imerohi, siis alati on tulnud teemaks jätkusuutlikkus või on olnud sõna "jätkusuutlikkus" arutelus mingil kohal. Üks asi on see, kas pensionikassa rahalised vahendid on piisavad ja kas aastal 2026 pensionäride pension väheneb või, nagu peaminister ütleb, tõuseb. Ma veel kordan üle, et teine valitsuse esindaja, sotsiaalminister, ütles, et pension väheneb, kui

me pensioniiga ei tõsta. See oleneb paljudest faktoritest. Nagu juba eespool nimetatud sai, üks faktor on kindlasti tervis, kas meie inimestel on tervist, et tööd rügada enda valitud erialal, et teha seda tööd, mis meeldib, ja kas jagub töökohti, kas inimesed on oodatud tööturule (ma mõtlen siin just eakamaid inimesi), kas on täidetud kõik need tingimused, mis tagaksid inimestele ohutud töötingimused, mis tagaksid inimestele tööl käies tervise, et ei oleks nii, et tööohutusnõuded on töökohal täitmata ja tööandjal puudub igasugune motivatsioon neid täita ning tegemata on terve hulk asju, mis võimaldaksid anda tööandjale sõnumi, et tööohutus- ja tervishoiunõuded peavad olema täidetud. Ma veel kordan üle, ma olen seda korduvalt ja korduvalt öelnud, et selleks peab kindlasti olema seadustatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus. Muidu maksavad pensionärid kollektiivselt kinni kõik halvad töötingimused ja nendest tingitud töövigastused, tööõnnetused ja nii edasi.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Kuna istungi lõpuni on jäänud minut, siis jääb siinkohal seaduseelnõu 652 teine lugemine pooleli. Aitäh ettekande eest!

Head ametikaaslased! Mul on teile edastada üks teade. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõike 3 kohaselt kutsus Riigikogu esimees Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekul kokku Riigikogu täiendava istungi Toompea lossi istungisaalis s.a 23. märtsil algusega kell 18 Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652 teise lugemise arutelu jätkamiseks.

Istung on lõppenud. Kohtume täiendaval istungil, mis algab istungisaalis kell 18.

Istungi lõpp kell 13.00.
Istungi kestus 3 tundi

Kell 18.00
Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere õhtust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu üheksanda töönädala teisipäevast täiendavat istungit, mis kestab päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui 24. märtsil kella 9-ni. Täiendava istungi päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652 teise lugemise arutelu jätkamine. Palun, kas kolleegid soovivad üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Kallid kolleegid Riigikogust! Kõigepealt on mul üle anda arupärimine lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Küsimus on Väo–Maardu tee rekonstrueerimisega kaasnevates probleemides. 2010. aasta riigieelarve seletuskirjast võib lugeda, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi olulisimaid investeeringuid tänavu on E20 ehk Tallinna–Narva maantee Väo–Maardu teelõigu ehitus. Maanteeameti andmetel on tegu autoliikluse sageduselt Eesti maanteede kõige intensiivsemalt kasutatud lõiguga. Ja kui võrrelda Tallinna piiril ja pärast Maardut loendatud autode arvu, siis järeldub, et 45% Tallinna piiril loendatud autodest on lisandunud Maardu linnast, Loo alevikust või Iru külast ja vastassuunal vastupidi: nii suur hulk autosid on suundunud nimetatud asulatesse. Selle tõttu on eriti tähtis, et koos maanteelõigu põhitee rekonstrueerimisega nähtaks projektis ette senisest mitte halvemad juurdepääsu tagavad rekonstrueeritava maanteelõigu kogujateed. Maardu Linnavalitsuse ja Maanteeameti lahkarvamused selles küsimuses said alguse juba aastal 2003 ning sellega seoses on majandus- ja kommunikatsiooniministrile järgmised küsimused. Kas on toimunud kokkusaamisi Maardu Linnavalitsusega ja kui on, siis milliste tulemusteni on jõutud? Kas Tallinna–Narva maantee Väo–Maardu teelõik on plaanitud ehitada eritasandiliste liiklussõlmedega esimese klassi maanteeks? Miks on Maanteeamet vastu vajalike kogujateede ehitusele? Miks ei ole lahen-

datud kogujateed Kallaverest prügila ristmikuni? Kuidas on plaanitud lahendada Fosforiidi raudteeviadukti ehitus, vajalike hoonete ja maa võõrandamine ning kuidas tahetakse katta vajalikud kulud riigi tasandil? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile seoses alkoholi liigtarbimisega Eestis. Me teame, et liigne napsitamine on Eestis kolme suurimat tervisekadu põhjustava teguri hulgas, olles seotud nii vaimse kui füüsilise tervisega. Eesti on alkoholi tarbimise poolest Euroopas Tšehhi järel teisel kohal. 2008. aastal tarbiti meil 11,9 liitrit puhast alkoholi ühe elaniku kohta. Samuti juhib Eesti Eurostati andmetel konkurentsitult Euroopa viinasurmade edetabelit. 2008. aastal suri keskmiselt 100 000 elaniku kohta viinasurma 11 inimest. Eesti paistab Euroopas silma ka lühikese eluea, noorte meeste õnnetussurmade, suure hulga alkoholijoobes saadud traumade, suure hulga roolijoodikute ja alaealiste alkoholi tarbimise poolest, samuti laste vigastuste poolest. Seoses kriitilise olukorraga ja praeguste sotsiaal-majanduslike raskustega on meil ministrile mitu küsimust. Kõigepealt: mida plaanib Vabariigi Valitsus ette võtta, kaitsmaks Eesti rahva vaimset ja füüsilist tervist praegusel raskel ajal seoses alkoholi liigtarbimisega? Kas alkoholi kui ühe suurima terviseohustaja kättesaadavust tuleks täiendavalt piirata? Mis samme on astutud, et vähendada Eestis täiskasvanud elanikkonna napsitamist? Kas ministri hinnangul peaks neid probleeme tõsisemalt käsitlema?

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Seitsmel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on seoses õppelaenude hüvitamisega arupärimine justiitsminister Rein Langile. Nimelt ilmus 13. märtsil ajalehes Eesti Päevaleht artikkel pealkirjaga "Õppelaen viib riigi taas kohtupinki". Nagu me teame, on riik kohtus seoses õppelaenudega juba kaotanud õpetajale, kellele lõpetati õppelaenu hüvitamine. Seekord oli tegemist küll suhteliselt erandliku juhtumiga, kuid oodata on uusi kohtulahinguid näiteks inimestelt, kellele õppelaenu kustutamine lõpetati lapseootuse ajal. Kaebuse sisseandmise põhjused on aga samad: inimeste õigustatud ootusi on rikutud ja riik on õppelaenude kustutamise lõpetanud põhiseadusvastaselt. Eesti Üliõpilaskondade Liidu juriidiline nõustaja Rene Lauk ütles, et eesmärk on minna õppelaenude kustutamist puudutavate kohtuasjadega samm-sammult järjest kaugemale.

Üks õppelaenu võtnud inimeste rühm on kohtus õiguse saanud, järgmised ja juba suuremat hulka inimesi puudutavad vaidlused ootavad aga ees. Seoses sellega on meil justiitsministrile neli küsimust, mis puudutavad kõik seda, kuidas riik kavatseb edasi käituda ja miks on inimeste õigustatud ootusi rikutud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Roheliste fraktsioonil on hea meel üle anda Riigikogu otsuse eelnõu "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele pensionireformiga seonduvate rahvatervist parandavate tegevuste käivitamiseks". Kõnealune eelnõu teeb valitsusele ettepaneku töötada 2010. aasta oktoobrikuuks välja ja esitada Riigikogule kinnitamiseks rahvastiku tervise arengukavast lähtuv tegevuskava ja vajalikud eelnõud, millega tagada, et kui pensionireformi tulemusena pensionile mineku iga tõuseb, oleks inimestel tervelt elatud eluaastaid tulevikus rohkem, eeldatav eluiga kasvaks ning tervisekindlustus ja meditsiinisüsteem oleks muudetud kuluefektiivseks ja tulemuslikuks, et eksisteeriksid terviseedenduse ja meditsiiniteenuste lisakindlustusmehhanismid. Muu hulgas tuleks paralleelselt pensionile mineku ea tõusuga seadustada nädalase täistööaja vähenemine, kompenseerimaks sedasama pensioniea tõusu, ja võimalusel kaaluda rahvahääletuse korraldamist hiljemalt 2011. aasta alguseks seoses sellise tervishoiukorralduse muutusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Austatud esimees! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine põllumajandusministrile mesinduse teemal. Juba aastaid on Eestis hukkunud sadu, kui mitte tuhandeid mesilasperesid herbitsiidide vale kasutamise tagajärjel põllumajanduses, mis seisneb selles, et õitsvaid taimi pritsitakse mesilaste aktiivse lendluse ajal. 20. aprillil 2006. aastal välja antud põllumajandusministri määruse nr 50 § 5 punkt 8 sätestab, et taimekaitsevahenditega on keelatud pritsida ala, millel on õitsvaid taimi, v.a juhul, kui taimekaitsevahendi pakendil on märge, et taimekaitsevahendit võib kasutada õitsemise ja mesilaste lendluse ajal. Ja ka selle märke korral tohib pritsida vaid vara hommikul või hilja õhtul, kui tolmeldajate aktiivne lend on lõppenud. Seadusandlikult ei ole paika pandud mesilastele ja mesinikele tekkinud kahju hindamise ja hüvitamise kord.

Küsimused on järgmised. Millal hakatakse täitma põllumajandusministri määrust nr 50 ja rakendama mõjukaid meetmeid selle määruse rikkujate vastu? Teine küsimus: mis ajaks lubate mesinikele, et on kehtestatud seadusandlik kord kahjude hindamiseks ja hüvitamiseks? Kolmandaks: miks ei kohelda mesinikke kui põllumajandustootjaid toetuste määramisel sarnaselt teiste põllumajandustootjatega? Jään ootama vastuseid nimetatud küsimustele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Üheksa rahvasaadiku nimel, kes kuuluvad Keskerakonda ja Rahvaliitu, annan üle arupärimise sotsiaalministrile. Nimelt ilmnes eelmisel nädalal meedia vahendusel järjekordne uue töölepingu seadusega seotud kurb tõsiasi. Mullu jõustunud uue töölepingu seaduse ja töötuskindlustuse seaduse tõttu võivad lapsepuhkuselt naasmise järel koondatud lapsevanemad puhkuse-eelse palga alusel arvestatud hüvitisest ilma jääda. Töötukassa praeguse tõlgenduse kohaselt läheb arvesse ka vanemahüvitise saamise perioodil töövõtulepingu ja suulise võlaõiguslepingu alusel tehtud töö, olgu töötasuks kas või paarsada krooni. Kummastav on ka see, et puhkuse ajal tööd mitte teinud vanem saab koondamisel töötukassast suuremat hüvitist. Langenud majandusnäitajate juures ei ole kahjuks aga tavatu, et lapsehoolduspuhkuselt tööle tagasi tulnud ema või isa tööleping lõpetatakse, sest uus seadus alla kolmeaastaste laste vanemaid endisel kujul enam ei kaitse. Appi peaks sellisel puhul tulema töötuskindlustushüvitis. Sellest tulenevalt on meil ministrile kolm küsimust.

Esiteks: kas selline situatsioon vastab töölepingu seaduse vastuvõtmisel palju kiidetud turvalise paindlikkuse ideele? Miks astub Reformierakond nii tugevalt lastega perede olukorda raskendavaid samme? Kas plaanite töötuskindlustuse seadust muuta, et niisugune olukord lahendada? Kuidas plaanitakse noortele peredele ebaõiglaselt tekitatud kahju hüvitada?

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kaheksa kolleegi nimel on mul üle anda arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile. Me oleme siin täna rääkinud sellest, et tulevikus on Eestis sotsiaalmaksu maksjaid vähem ja et sotsiaalmaksust makstavaid pensione on rohkem. Lahendus on kärpida tehtavaid kulutusi. Oleme praeguseks jõudnud seisu, kus sotsiaalmaksu laekub plaanitust märgatavalt vähem. Sotsiaalmaksu laekus tänavu märtsi esimese kahe nädalaga 1,95 miljardit krooni, eelmise aasta märtsis 2,45 miljardit krooni. Seega on praeguse seisuga laekunud sotsiaalmaksu viiendik vähem kui aasta tagasi. Me võime küll ennast lohutada sellega, et märtsikuu veel kestab, kuid ettevõtjad on kohustatud deklareerima sotsiaalmaksu iga kuu 10. kuupäevaks, mistõttu sotsiaalmaksu on loota veel võlglastelt. Kui me vaatame veebruarikuud, siis veebruaris laekus sotsiaalmaksu eelarvesse 12,2% vähem kui aasta tagasi ja jaanuaris 8,7% vähem kui aasta tagasi. Seoses sellega on meil rahandusministrile kolm küsimust.

Esiteks, seoses käesoleva aasta eelarve planeerimisega: 2010. aasta riigieelarves on sotsiaalmaksu laekumiseks prognoositud opti-

mistlikult 26,97 miljardit krooni, mida on vaid 4% vähem, kui oli eelmisel aastal. Millise hinnangu annab rahandusminister sellele puudujäägile? Küsime samuti, kui suurt töötuse määra on ministeerium arvestanud prognoosi ja eelarvet koostades, ja millal saab valitsus aru, et töötavatest inimestest on riigile märksa suurem kasu kui töötutest. Ning millal asub valitsus tegutsema selle nimel, et kogu Eestis hakatakse looma sotsiaalseid töökohti? Alla on kirjutanud kaheksa Riigikogu liiget. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Tere jälle, head kolleegid! Järgnevalt annan üle arupärimise haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Nimelt mind ja mu kolleege ning usutavasti ka teid kõiki huvitab, mis ikkagi saab meie koolireformi kavast edasi. Täpsemalt on avalikkuse ette jõudnud üsna kindel teade, et uue kava järgi on kokku lepitud vähemalt ühe riigigümnaasiumi asutamine. Samas on teada, et veel käivad läbirääkimised üsna mitme omavalitsusega. Seetõttu meid huvitabki Viljandi näitel, millised täpsemad kavad on kokku lepitud. Kas riigikooli loomise korral on plaanis kehtestada kooli lisa- või eelisrahastamine? Kas selle rahastamine hakkab olema teiste koolide arvel või on olemas plaan lisaraha eraldamiseks? Kui on, siis tahaksime teada, kus see riigieelarves on. Veel tahaksime teada, kas on plaan tagada ühiselamukohad. Ning kas õppetoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu on tulemas? Kas on tulemas reformiga kaasnev õpilaste kaasrahastamine? Jne, jne.

Täpsemalt huvitab meid Viljandi näitel, kuidas selline riigikoolide loomine-ülesehitamine, õpilaste transport ja majutamine saab olema. Ning milline on kutsekoolide tulevik sellise reformi korral? Usun, et kui Tõnis Lukas nendele küsimustele siin vastab, siis saame täpsemalt teada, kuidas põhikooli- ja gümnaasiumiseadus tegelikult toimima hakkab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe otsuse eelnõu ja seitse arupärimist. Kui eelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud kaugkütteseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse eile esitatud Riigikogu otsuse "Eesti julgeolekupoliitika alused" eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; viiendaks, riigikaitsekomisjoni täna algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon.

Olen edastanud ühe Riigikogu liikmete arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, kaks arupärimist peaminister Andrus Ansipile, ühe arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile ja ühe arupärimise keskkonnaminister Jaanus Tamkivile.

Lugupeetud kolleegid! Kuna meil on probleeme arvutisüsteemi ümberlülitusega, võtan ma viieminutilise juhataja vaheaja. Jätkame oma tööd 18.25.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 92 rahvasaadikut, puudub 9. Riigikogu on täiendaval istungil otsustusvõimeline. Alustame. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Kooskõlas kodu- ja töökorra seaduse § 74 lõikega 2 on mul mitu küsimust, selgitamaks istungi läbiviimise korda. Tuleb ju tunnistada, et selline täiendav istung teisipäeva õhtul on võrdlemisi era-

kordne ja see loob tulevikuks palju õiguslikke pretsedente, mis on väga huvitavad. Aja kokkuhoiu mõttes – kõigil on ju kiire – esitaksin oma küsimused kahes plokis. Üks puudutab kodu- ja töökorra seaduse § 49, millest oli juttu ka eile. Vastavalt selle seadussätte lõikele 3 peab Riigikogu esimees teavitama Riigikogu liikmeid täiendavast istungist massiteabevahendite kaudu. Esimene küsimus ongi, millal ja milliste massiteabevahendite kaudu te teatasite sellest täiendavast istungist, nagu seadus nõuab.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Ain Seppik! Kasutasime teatamiseks BNS-i ja ERR-i uudiseid, Delfi portaali, ajalehtede *online*-väljaandeid – Postimees, Eesti Päevaleht, Äripäev, Õhtuleht –, ka ETV-d ja raadiot, näiteks Kukut. Ametlik teadaanne on üleval olnud juba Riigikogu veebilehel ja Lossiveebis. Palun, kolleeg Ain Seppik, te ütlesite, et teil on veel ka teine küsimus!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Mul on tervelt neli küsimust selles plokis. Nii et see on alles teine. Puudutab jällegi § 49, mida ma aja kokkuhoiu mõttes tsiteerima ei hakka. Teine küsimus on see: kas tänaseks on selgunud, millised on nood seaduses ettenähtud kaalukad põhjused – neid peaks olema seaduse järgi mitu –, mis sundisid otsustama lühema etteteatamise aja kasuks? Te eile ütlesite ainult seda, et oli soov seaduseelnõu põhjalikumalt käsitleda – midagi sellist.

Esimees Ene Ergma

Me eile selgitasime mitu korda neid kaalukaid põhjuseid ja oma otsuse tegi Riigikogu üldkogu siin saalis. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Mulle tundub, et te rikute praegu seadust. Ma vaatasin meie kodulehelt – ei ole seal niisugust Riigikogu juhatuse otsust, mille alusel saaks kokku kutsuda tänase täiendava istungi. See on üks pool küsimusest. Teine pool on see, et täiendava istungi saate kokku kutsuda ainult teie Riigikogu juhatuse kaudu, mitte ükski fraktsioon ega Riigikogu liikmed erinevas koosluses.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Mai Treial! Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõikele 2 otsustab täiendava istungi toimumise ja valmistab selle päevakorra ette Riigikogu juhatus. § 49 lõikes 3 on öeldud, et täiendava istungi kutsub kokku Riigikogu esimees, ja seda ma tegin. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Mul on nüüd kolmas küsimus. Palun öelge, kas juhatusel on üldse teada, miks selle eelnõu menetlemisega nii arutult kiirustatakse. Ei saa ju tõsiselt võtta teie eilset väidet, et soovitakse eelnõu põhjalikult arutada ja seetõttu kiirustatakse võimalikult palju. Kas on nende fraktsioonide ettepaneku osas selgunud, miks nad soovisid nii kiiresti selle eelnõuga tegelda?

Esimees Ene Ergma

Juhatus võtab alati arvesse, kui fraktsioonid juhatuse poole pöörduvad. Fraktsioonid palusid teha täiendava istungi, juhatus arutas seda ja nagu te väga hästi teate, konsensusele ei jõudnud. Seepärast otsustas selle küsimuse eile ära suur saal. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Ma ei saanud vastust, kas teil on juhatuse otsus selle kohta olemas. Kui on, siis kas seda saab ka näha? Ja ma veel kord väidan, et täiendava istungi kokkukutsumise õigus on vastavalt kodu- ja töökorra seadusele Riigikogu juhatusel, mitte ühelgi fraktsioonil.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Mai Treial! Sellise kirja ma tegin ja selline kiri läks ka kõikidesse fraktsioonidesse – kutsusin selle kirjaga tänaseks kokku täiendava istungi. See kiri on olemas. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Mul on nüüd seoses §-ga 49 viimane küsimus. Kas juhatuse teada on üldse püütud selle eelnõu menetlemise osas saavutada kokkulepet opositsiooniga või ongi sellise menetlemise eesmärk n-ö teerullitaktika näitamine? Ma viitan kodu- ja töökorra seaduse §-le 13, mis annab juhatusele

tohutud volitused, kaasa arvatud koguni protseduurireeglite kehtestamine. Seetõttu peab juhatus olema väga ettevaatlik mingi kitsa grupi huvide esindamisel siin Riigikogus.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg! Ma ei saa küll seda öelda. Selle otsuse poolt ei hääletanud mitte kitsas grupp, vaid päris hulk Riigikogu liikmeid, kellel on samasugune mandaat nagu teil. Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Austatud juhataja! Te äsja mainisite, et kõikidele Riigikogu fraktsioonidele saadeti kiri selle kohta, et erakorraline istung tuleb kokku. Ma palun vabandust, aga mina ei ole küll ühtegi kirja saanud! Äkki te täpsustate, kuskohas see kiri on?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Karel Rüütli! Kui te soovite, me toome teile selle kirja lisaks siia ka, aga kõikidele läks kiri välja. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Nüüd tuleb minu jaoks isiklikult ja ka õiguspraktika seisukohalt huvitav küsimus. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse näol on meil tegemist nn menetlusseadustikuga, kus üldiselt lubatud on kõik see, mis on kirjas. Aja jooksul on kujunenud muidugi ka praktika ja tavad, millest on reeglina samuti kinni peetud. Tõsi, § 13 annab juhatusele võrdlemisi laia võimaluse ka protseduurireegleid kehtestada – seda tuleb tunnistada, et me oleme selle võimaluse sisse jätnud. Antud juhul on juhatus otsustanud, et täiendaval istungil jätkatakse eelnõu 652 teist lugemist, mis algas tänasel korralisel istungil. See, lugupeetud esimees, on kahtlemata pretsedent, kuna varem ei ole midagi sellist toimunud. Riigikogu kodu- ja töökorra seadus siin mingeid otseseid juhiseid tõepoolest ei anna, kuna ilmselt ei ole selle autorid suutnud sellist olukorda ette näha. Ainult § 53 lõikes 3 on ette nähtud, et töönädala jooksul arutamata jäänud küsimused võetakse uue tööpäeva päevakorda esimeseks. Siin tekib niisugune küsimus: kas juhatus juba muudab seadust või jääb selle § 13 raamesse? Küsimus on, kas täiendaval istungil on seaduse järgi üldse võimalik jätkata korralisel istungil alustatud eelnõu lugemist, ning kui on, siis millise kodu- ja töökorra seaduse sätte alusel?

Esimees Ene Ergma

Riigikogu juhatus lähtub täielikult Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Te ei vastanud küsimusele, et meil tõepoolest on olnud täiendavaid istungeid, kus me oleme võtnud päevakorda mõne seaduse kolmanda lugemise selleks, et valitsuskoalitsioon saaks kiiresti seaduseelnõu seadustada. Sellist juhtumit, kus teine lugemine on pooleli jäänud ja peaks tavaolukorras jätkuma järgmisel istungipäeval, nii nagu kodukord seda ette näeb, aga selle asemel kutsutakse kokku täiendav istung, meie koduja töökorras kirjas ei ole. Millisele punktile te tuginete?

Esimees Ene Ergma

Kodu- ja töökorra seadus ei keela seda tegemast. Ja milline on päevakord, selle määrab juhatus. Ning seda ongi tehtud. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud esimees! Teil võib olla ka õigus, kui te ka seadusele viitaksite. Kuid minu teine küsimus on: kas me peaksime alustama seaduseelnõu 652 arutamist hoopis otsast peale? Tegemist on ju eraldi istungiga ning seejuures täiendava istungiga, mis on kokku kutsutud mingitel meile ikka veel teadmata põhjustel. Milline on teie arvamus? Kas poole pealt või otsast pihta?

Esimees Ene Ergma

Minu seisukoht on, et me ei pea seda tegema. Me jätkame arutelu sellest momendist, kui ta pooleli jäi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Kuna me oleme selles olukorras esmakordselt, kas te kirjeldaksite meile, mis selle eelnõuga edasi saab, kui see arutelu, mida te nüüd jätkate, ei

jõua lõpuni ka ajaks, kui homme algab Riigikogu korraline töö?

Esimees Ene Ergma

Siis saab selle eelnõuga edasi järgmist: kui me ei lõpeta arutelu ära, siis me jätkame seda korralisel istungjärgul. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Siit kerkib minu jaoks praegu viimane põhimõtteline küsimus tulevikuks: kas eksisteerib praeguse juhatuse arvates üldse mingeid piiranguid täiendava istungi päevakorra sisustamisel või võib sellesse panna ükskõik milliseid küsimusi ning see sõltub vaid juhatuse tahtest? Ehk teisisõnu: kuidas teie Riigikogu esimehena sisustate Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 13 lõike 2 punkti 5?

Esimees Ene Ergma

See, mis tuleb päevakorda, sõltub muidugi sellest, kas juhatuses saadakse konsensus. Kui konsensust ei saavutata, siis otsustab Riigikogu täiskogu, nii nagu eile toimuski. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Riigikogu üldkogu küll otsustas seda, et kui ei lõpe teine lugemine, siis teie peate tegema otsuse, nii nagu kodu- ja töökorras on kirjas. Palun vastake kolleeg Ain Seppiku küsimusele, kas me peame seda teist lugemist nüüd täiendaval istungil algusest pihta hakkama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Ma juba üks kord vastasin, et ei pea. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun selgitage ka Riigikogu liikmetele, et kui täna istung ei lõpe, millal jätkub teise lugemise menetlus? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Kui tänase istungi vältel ei menetleta seda eelnõu lõpuni, jääb see pooleli ja me jätkame edasist menetlust homme kell 14 korralisel istungil. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Ma palun teie tõlgendust veel kahele kodu- ja töökorra seaduse paragrahvile! Nimelt § 49 lõige 1 ütleb, et Riigikogu täiendav istung võib toimuda väljaspool käesoleva seaduse §-s 47 sätestatud tööajagraafikut. Ja § 47 ütleb teisipäevase tööajagraafiku kohta, et kell 14.00 algab alatiste komisjonide, välja arvatud Euroopa Liidu asjade komisjoni töö, mis kestab kuni päevakorra ammendumiseni. Kas selles tähenduses teisipäev kell 18 on väljaspool §-s 47 sätestatud tööajagraafikut? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

On küll, sest kõikide komisjonide töö on selleks ajaks lõppenud.

1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Alustame tänase päevakorraga ehk jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Heljo Pikhofi! Küsimus teile kolleeg Mailis Repsilt.

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma proovin siin selles segaduses teile küsimuse esitada. Meil jäi mõni tund tagasi arutelu pooleli küsimuse juures ...

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Palun tasemini! Palun vabandust, ma palun korda!

Mailis Reps

Lugupeetud ettekandja! Meil jäid mõni tund tagasi küsimused pooleli aasta 2026 üle arutledes. Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et tõenäoliselt aastaks 2026 peaks juhul, kui seadus vastu võetakse, pension tõusma. Samal ajal on, nagu te ka viitasite, kõlanud arvamusi, et tõenäoliselt ikkagi praeguses olukorras pension väheneb. Ma sooviksingi selgitust, kas komis-

jonis selgus kuidagi, kas me peaksime lähtuma ühe ministri jutust või hoopis seletuskirjast?

Heljo Pikhof

Kui me vaatame seletuskirja, siis seal, ma kontrollisin üle, tõesti on näha, et pension peaks aastaks 2026 tõusma. Samas need slaidid, mida meile komisjonis näidati, räägivad vastupidist: et kui me pensioniiga ei tõsta, siis pension langeb kõvasti. Võta siis täpselt kinni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Hea kolleeg! Pensioniea tõstmisel on oluline analüüsida, kui suur ikkagi on selle põlvkonna töö tootlikkus. Kas komisjonis arutati, mida näitavad analüüsid: kas halva tervisega inimeste sunniviisiline tööl hoidmine ikka toob kaasa oodatava kasu?

Heljo Pikhof

Võib-olla ma kordan üle veel mõned punktid, millest siin on eelnevalt juba räägitud. Kui neid kõiki koos võtta, siis ehk saab selgema ülevaate. Komisjonis leidsid opositsioonierakondade esindajad, et valitsus kiirustab liialt pensioniea tõstmisega. Kuigi valitsus väidab, et on tegu ettenägelikkusega, võib öelda, et nii see pole. Pigem on tegu lühinägelikkusega.

Tõusetus terve hulk probleeme, mis peaks enne pensioniea tõstmist ära lahendama, sest need õõnestavad juba praegu riikliku pensionikindlustuse seaduse mõtet. Ma kordan veel kord üle, et on välja töötamata tööpensionide süsteem, millest hüvitataks soodustingimustel pensionile jäävate inimeste pension. Kehtestamata on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, läbi mõtlemata, kuidas kompenseerida pensionipõlves laste kasvatamisele läinud aega.

Aastast 1994 on meil pensioniiga juba järkjärgult tõusnud. Samas võime öelda, et rööbiti pensioniea tõusuga on suurenenud ka tööõnnetuspensioni saajate arv ja seda eriti pensioonieelses vanuses. Töövõimetute naiste osakaal vanuses 55–59 on suisa kasvanud kahekordseks. Samuti on sellel ajavahemikul laienenud erandite loetelu: need on eelpensionid, soodustingimustel pensionid ja eripensionid ning kasvanud on ka nende saajate hulk.

Kui me nüüd kõike seda koos vaatame, siis näeme, et pensionile siirdumine enne pensioniiga on meil pigem reegel kui erand. Võib öelda, et pensioniea tõusuga on suurenenud küll vanaduspensionäride arv, kuid kasvanud on just teiste, nn noorpensionäride arv, kes on sunnitud minema enne tegelikku vanaduspensioniiga kas siis eelpensionile, soodustingimustel vanaduspensionile või töövõimetuspensionile.

Me arutasime komisjonis laialt ka seda, et me peaksime tõsiselt mõtlema, kas mitte jätta pensioniea piirid avaramaks. Ma juba enne ütlesin, et tegelikult pole ju praegugi kohustus 63-aastaselt pensionile jääda, vanaduspensioni saamist saab edasi lükata, võites pisut pensioni suuruses, või siis valida ennetähtaegse pensioni, mis tähendab seda, et vanaduspõlve sissetulek jääb kasinamaks.

Paindlikkusest selles vallas oligi komisjonis juttu. Sellele rõhus ka ekspert professor Lauri Leppik. Nii mõnigi lähiriik – Soome, Rootsi, ka Läti ja Poola – on suundumas veelgi suurema paindlikkuse poole. Seal saab inimene ise otsustada, millal ta ühes kindlas ajavahemikus, ütleme 60. kuni 65. eluaastani, pensionile tahab minna. See võimaldab arvesse võtta nii tervist kui ka tehtavat tööd ja sissetulekut. Kui me aga mõtleme, et on suurem valikuvabadus, siis alati kaasneb sellega mõistagi suurem omavastutus. Varasem pensionile minek tähendab väiksemat, hilisem aga suuremat pensioni – sellega peab inimene arvestama.

Selline süsteem arvestab ka pensioniea tõstmisel olulisimat näitajat – pensionieas elatud aastate arvu, mis tähendab, et eluaja pikenedes tuleb ka kauem töötada. See on eriti oluline meie vananevates ühiskondades ja just rahvastiku arvu vähenedes. Samas annab see süsteem praegu tööeas olevale põlvkonnale teadmise, et nende vanaduspuhkus ei jää praeguste pensionäride omast lühemaks.

Mis tööpensionidesse puutub, siis siin on kõige rohkem toodud näiteid baleriinide ja kaevurite pensionide kohta. Neid ei tohiks maksta riiklikust pensionikindlustusest. Oma töötaja varasema pensioniõiguse on tööandja kohustatud kindlustama täiendava rahaga. See on sotsiaaldemokraatide seisukoht ja seda on toetanud ka teised opositsioonierakonnad.

Ka paljud töövõimetuspensionärid, kelle arv, nagu ma olen juba öelnud, ületab 70 000

piiri, ei peaks hüvitist saama mitte riiklikust pensionikindlustusest, vaid tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusest. Kui see kindlustusliik saaks seadustatud ja hakkaks toimima, tähendaks see seda, et meil oleks ometi üks kindlustus, mis motiveeriks otseselt tööandjaid parandama oma töötajate töötingimusi ja säästma töötajate tervist, et nad ka vanemas eas püsiksid elujõulised, töövõimelised ja terved.

Nii et komisjonis leidsid opositsiooni esindajad, et pensioniea tõstmine vajab palju tõsisemat ja sisulisemat ettevalmistust ning ühiskonnas suuremate gruppide kaasamist, kui seda seni aruteludel tehtud on. Ning arvata on, et praegusel juhul jääb pensioniea tõusust loodetav kasu saamata ja sisuline külg lahendamata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Ma lähen veel edasi. Lihtsalt öeldes: valitsuse lubadused, et probleemid, mis praegu surve stavad pensionikindlustust, saavad kohe-kohe lahendatud, pole pädevad. Eelnõusid, mida komisjonile on lubatud, me pole näinud, ja me ei tea, kas nad üldse tulevad ja millised need on, näiteks kas need arvestavad praegusi sooduspensioni ja eripensioni saajaid või mitte. Nagu me teame, tööpensionid ei tule ilma rahata, tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus ei tule ilma rahata. Selle kõige eest on vaja maksta. Me oleme siin saalis ja eelnõude menetlemisel komisjonides kuulnud, et raha ei ole, aga on väga sügav kahtlus, kas need muud probleemid, millest me oleme korduvalt rääkinud, saavad ikka enne pensioniea tõstmist või ka pärast seda lahendatud, kas nendele üldse mõeldud on – tervikuna, ma pean silmas. Ja ega ainult Eestis ei ole pensioniea tõstmise probleem terav, sellega maadleb ju terve Euroopa – pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse küsimus on keeruline.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud komisjoni esindaja! Palun jääge arutatava eelnõu piiridesse ja selle juurde, mida räägiti komisjonis. On kindlasti väga palju teisi probleeme, mis on väga tähtsad, aga neid saab puudutada läbirääkimistel. Palun järgmine küsimus! Teine küsimus, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon on teinud muudatusettepaneku, millega me soovime üksi elavale rahvapensioni saajale maksta lisapensioni 30% ulatuses rahvapensioni määrast. See oleks nagu lesepensioni rakendamise võimalus. See on meie arust väga oluline, sest inimesed ei tule enam üksi toime. Kahjuks aga valitsus ei toetanud seda ettepanekut. Mida valitsus komisjonile välja pakkus? Millised oleksid lahendid üksi elavate pensionäride jaoks? Kuidas nad hakkama saaksid ja mis võimalusi nende olukorra lahendamiseks ette nähakse? Mingi põhjendus pidi äraütlemisele olema.

Heljo Pikhof

Tegelikult on see probleem väga tõsine. Komisjonis me hääletasime seda muudatusettepanekut. Valitsuse põhjendust ma paraku täpselt ei mäleta ja ma ei oska seda öelda. Aga me oleme arutanud probleeme, kuidas elavad ära väikese pensioniga inimesed, näiteks töövõimetuspensionärid, kes saavad üliväikest pensioni ja kellest paljud on alles noores eas, ja samuti rahvapensionärid. Rahvapensionäride pension on teatavasti 2000 krooni ringis. Kui nendel inimestel pole kaaslast ja nad elavad üksi, siis on nad määratud näljapajukile – raha ei jätku isegi eluasemekulude tasumiseks. Kui vaadata, kuidas hinnad tõusevad – küttehinnad, elektrihinnad jne –, siis need inimesed pigem ei näegi oma rahvapensioni ja elavad ära tänu toimetulekutoetusele. Sellest võib-olla aga piisab vaid eluasemekulude maksmiseks, aga ravimiteks ja muuks mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Pensioniea tõstmine on kindlasti teema, mille üle tuleks Eesti ühiskonnas veel arutleda. Kindlasti pole päris paljudel midagi selle vastu, et natuke hiljem pensionile jääda, kuid selleks peavad olema täidetud teised tingimused. Tingimata peaks paranema elanike tervis – seda esiteks. Ja teiseks peab paranema meie tööhõive seis ehk

siis tööturul peab tekkima olukord, kus vajatakse ka vanemaid inimesi. Öelge, palun, kas teil komisjonis oli ka sellest juttu. Ja kui oli, siis mida te nendel teemadel arutasite?

Heljo Pikhof

Jah, me arutasime pensionieas olevate inimeste tervist ja nende olukorda tööturul. Siin oli koalitsiooni- ja opositsioonierakondadel erinev arusaam. Kell 10 alanud istungil me rääkisime pikalt ja laialt soodustingimustel vanaduspensioni saajatest ja väljateenitud aastate pensioni õigust omavatest inimestest. Samas võin öelda, et ei ole lahendatud süsteem, kuidas hakkab nende pension kujunema tulevikus. Kas nad kaotavad selle pensioni? Kuidas on näiteks baleriinide pensioniga? Paljud balletitantsijad on pöördunud ühe või teise Riigikogu liikme poole oma murega, sest 65. eluaastani balletti tõesti tantsida ei jaksa.

Vahest ma ütlen teile, et meil on olemas soodustingimustel vanaduspensionide seadus, on väljateenitud aastate pensionide seadus ja on väljateenitud aastate pensionile õigust andvate kutsealade ja ametikohtade loetelu ning sellise pensioni määramiseks vajaliku staaži arvutamise kord. Paljud inimesed töötavad tervist kahjustavatel töödel ja eriti rasketes tingimustes. Nendel inimestel on teatavasti õigus, kui on tegu tervist eriti kahjustava ja eriti raske tööga, minna pensionile 10 aastat varem, ja kui tegu on raskete või tervist kahjustavate tingimustega, siis viis aastat varem. On olemas soodustingimustel vanaduspensionile õigust andvate tootmisalade, tööde, kutsealade ja ametikohtade äärmiselt täpne loetelu. Paljud nendest ametitest on tänaseks võib-olla küll minevikku jäänud – on tulnud uued erialad, tehnika on arenenud –, kuid samas paljudel inimestel, kes on nendes tingimustes töötanud, ei ole veel pensioniõigust. Ma toon teile mõned näited – me räägime kogu aeg ainult kaevuritest ja baleriinidest, kuid selliste ametikohtade hulk on palju suurem.

Vabariigi Valitsuse määruses, mis kehtib 1992. aasta 16. juulist, on kirjas loetelu nr 1 ja loetelu nr 2. Loetelus nr 1 on tervist eriti kahjustavad tootmisalad, tööd, kutsealad ja ametikohad – nendel töödel on eriti rasked töötingimused. Loetelus nr 2 on toodud tootmisalad, tööd, kutsealad ja ametikohad, mis tähendavad tööd tervist kahjustavates ja rasketes tingimustes ning annavad õiguse soodustingimustel vanaduspensioni saamiseks. Toon mõned näited. Loetelus nr 1 on kirjas mäetööstuse erialad. Kõik töölised, kes töötavad täistööpäeva allmaatöödel, saavad varem pensionile, samuti allmaajaoskondade juhid ja spetsialistid. Edasi näiteks metallurgiavaldkonna inimesed, kes töötavad metallipulbri valmistajana ja kuumutajana, elektronsulatajana, meistrina, vanemmeistrina. Keemiatööstuse valdkonnas on toodud terve rida keemilisi ühendeid, millega töötamisel on inimesel õigus saada varem pensionile. Ma ei hakka neid üles lugema, neid on terve A4 lehekülg. Metallitöötlemisel on loetletud veel selliseid töölisi nagu kopatööline, metallivalaja, survevalaja, malmiseguri tööline, terasevalaja jne.

Kui minna ehitusmaterjalitööstuse juurde, siis võib tuua näiteks tsemendipuistaja, tsemendipakkija, tolmuklambrite puhastaja, samuti terve rida ameteid klaasitööstuses: klaasivalaja, klaasiandja, klaasitõmbemasina juht, puhutud toodete viimistleja, klaasipressija. Trükitööstusest toon näiteks kirjavalaja, klišeesöövitaja, trükimetalli ja -sulami sulataja, transpordist – nii raudtee-, mere- kui jõetranspordist – terve rea elukutseid, näiteks laeva katlakütja ja katlapuhastaja. Kui edasi minna, siis on õigus saada tunduvalt varem pensionile ka tuukritel ja teistel töötajatel, kes töötavad vee all ...

Esimees Ene Ergma

Kosmonautidel!

Heljo Pikhof

... ja nendel inimestel, kes töötavad kõrgema õhurõhu tingimustes vähemalt 275 tundi aastas või kelle vee all viibimise aeg tuukripraktika algusest on 275 ja enam tundi. Siis samuti pliitaja, pliisepp jne. Võib-olla mõned elukutsed ka loetelust number 2, et oleks selgem ülevaade. Näiteks lõikeaukude puurija, lõhkaja, mäetööde erialadest purustaja, kivisaagija, kiviraidur, kraavikaevaja, lambitööline jne. Edasi: geoloogid, geofüüsikud ..

Esimees Ene Ergma

Geoloogid?

Heljo Pikhof

Ja kui me jõuame maavarade rikastamise juurde, siis põlevkivi ja fosforiidi rikastuse vabrikud ja seadmed, sorteerimine kaevandustes ja karjäärides – seal töötavad töölised, samuti kõikvõimalike nimetustega aparaaditöölised, siis veel näiteks punkritööline, mäetööline, sõeluja, purustaja, rikastustoodangu kontrolör, kraanajuht, segurijuht, veskimasinist jne, jne. Neid elukutseid on tõesti palju ja kui seda silmas ei pea, siis võib jääda mulje, et on tegu ühe või kahe elukutsega, mille ümber kogu aur käib.

Kui veel rääkida elektrijaamadest, siis selles vallas on õigus soodustingimustel vanaduspensionile katlapuhastajatel, katlamasinistidel, toitepumpade masinistidel, katlaseadmete ülevaatemasinistidel, pottseppadel jne.

Esimees Ene Ergma

Mis veel on? Kosmonaudid on ka!

Heljo Pikhof

Paljud elukutsed, mida ma olen siin juba nimetanud, eri sfäärides korduvad. Näiteks metsavarumine, tselluloosi-, paberi- ja puidutööstus. Metsavarumise puhul on õigus saada varem pensionile langetajal, lõikajal, raietöölisel, laasijal, silmustajal, kraanajuhil jne. Nende erialade loetelu on hästi pikk. Muidugi ei saa ära unustada tööd radioaktiivsete ainete ja ioniseeriva kiirguse allikatega. Siin on täpselt ära toodud, mis ulatuses soodustused milliste elukutsete puhul kehtivad ja millised on ühiskutsed, mille puhul on õigus saada varem pensionile. Aga selleks, et varem pensionile saada, on vaja nendel erialadel töötada teatud hulk aastaid. Õigus soodustingimustel vanaduspensionile ei teki sugugi nii, et teed ühe või kaks aastat rasket tööd, ja ongi õigus varem pensionile saada. Päris pikalt tuleb nendel erialadel töötada.

On veel olemas teine nimekiri, mis puudutab väljateenitud aastate pensione. Õigus saada väljateenitud aastate pensioni – ma arvan, et enamik teist on sellega kursis, aga ma igaks juhuks kordan üle – on näiteks (kõike ma ei hakka ette lugema) politseiametnikel, päästeteenistujatel ning vanglaametnikel, mõne kategooria tsiviillennundustöötajatel ja katselenduritel, allmaa- ja pealmäetöödel, samuti mõne kutseala töötajatel. Need on täpselt üles loetud: mere- ja jõelaevastiku ning kalalaevastiku ujuvkoosseisude mõnede kutsealade ja ametikohtade töötajatel, tekstiilitööstuse töötajatel, asenduskodude ning erivajadusega inimeste õppeasutuste ja haigete laste asutuste pedagoogidel. Samuti riigi-, munitsipaal- ja eraetendusasutuste, sihtasutusena tegutsevate etendusasutuste ja rahvusooperi teatud kategooria artistidel on õigus minna varem pensionile ja ka meditsiinitöötajatel, kes on nakatunud HI-viirusega, ja linnasiseste regulaarliinide ühissõidukijuhtidel. Inimesel tekib õigus saada väljateenitud aastate pension siis, kui ta on teatud hulga aastaid säärast tööd teinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik, teine küsimus!

Olga Sõtnik

Lugupeetud ettekandja! Ma palun vabandust, kui vastus küsimusele, mille ma praegu esitan, on juba siin saalis kõlanud. Ma kahjuks ei saanud hommikupoole kogu aeg saalis olla. Seetõttu andke andeks, kui nii teie kui ka head kolleegid peavad teist korda seda juttu kuulama. Aga minu küsimus on, kas te komisjonis olete analüüsinud teiste riikide kogemusi. Siin on kuulda olnud, et ka teistes riikides on samasugused reformid plaanis olnud ja enamasti on neist siiski kas päris loobutud või asjaomased kõnelused katkestatud. Mis riikide praktikat te olete komisjonis analüüsinud ja kuidas edenevad reformid mujal?

Heljo Pikhof

Ma otsin selle paberi välja ... Mul ei olegi seda kaasas, eks ma proovin siis mälu järgi rääkida. Oleme seda teemat komisjonis arutanud. Kui teistes riikides on valitsus pensioniea tõstmise mõtte välja käinud, siis enamasti on kaasatud arutellu hoopis suuremaid huvigruppe. Inimestele selgitatakse, miks on vaja pensioniiga tõsta – ühesõnaga, leitakse laiemal pinnal konsensus.

Mis puutub Euroopa Liidu liikmesriikidesse, siis ma olen korduvalt öelnud, et nendes maades, kus on pensioniiga tõstetud, kehtib kas tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus või siis mingi muu süsteem, mis tagab nendele inimestele pensioni mitte üldisest pensionikassast, vaid teistmoodi makstult. Samuti on neil

reguleeritud muud küsimused. Miks nn vanad Euroopa riigid on pensioniiga juba varem tõstnud ja mõtlevad nüüd edasise pensioniea tõstmise peale? Selle taga on suuresti ka tõsiasi, et nendes riikides on probleemid hoopis teised. Seal on inimesed tööturul oodatud ka pensionieelikuna. Nendes riikides on korralik ümberõppe- ja täiendusõppesüsteem, seal on võimalik töötada osaajaga, seal on töökohti ka vanemaealistele.

Aga väga palju on kinni ka suhtumises. Kui meil on valida, kas võtame tööle nooremapoolse inimese või üle 50-aastase, siis küllap enamik teist on kursis, et üle 50-aastased tööjõuturule väga oodatud ei ole, kuigi alati rõhutatakse, et tähtis on ka töökogemus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Ma tunnustan seda, et te olete endale väga selgeks teinud kogu selle taustsüsteemi, mis kaasneb pensioniea tõstmisega. Paraku on mulle jäänud mulje, et siin on ka palju teie iseseisvat tööd ja läbi töötatud taustamaterjale, mis mitte kõigi komisjoniliikmete tähelepanu ei pälvinud. Kui ma vaatan sotsiaalkomisjoni istungite päevakorda, siis ma näen, et näiteks digiretsepti teemal toimus kaks sisulist kohtumist, kus oli kümneid esinejaid ja eksperte, aga pensioniea tõstmise küsimuses tuli komisjon kokku ainult kahel korral. 8. veebruaril osales istungil kolm ministeeriumi esindajat ja 16. märtsil vaid kaks eksperti. Seega eksperte kaasati märksa vähem kui mõnegi teise küsimuse puhul. Ja digiretseptiga teadupärast läks asi nii, nagu ta alati on läinud. Palun öelge, kas komisjonis on käinud väljaspool selle päevakorrapunkti arutelu eksperte, kes on öelnud oma seisukoha pensioniea tõstmise kohta.

Heljo Pikhof

Ei, komisjonis ei ole väljaspool selle eelnõu arutelu selliseid eksperte käinud. Aga kui vaadata meie komisjoni istungite päevakordasid, siis tõesti on paljude küsimuste arutamisele kaasatud olnud näiteks ka kolmas sektor – mittetulundusühingud või huvigrupid. Kui me räägisime tervishoiu rahastamisest ja üldarstiabi kättesaadavusest, siis olid lisaks ametnikele kohal ka arstide liidu ja maaomavalitsuste liidu esindajad, samuti inimesed perearstide seltsist, isegi mitu igast ühendusest. Nende küsimuste arutelule pidas komisjon vajalikuks kaasata peale ekspertide ka asjast huvitatud pooli väljastpoolt Riigikogu, et saada neilt adekvaatset infot ja soovitusi ning teha õige otsus. Ega mittetulundusühingute esindajad ja asjast huvitatud ühendused ei käi meil sotsiaalkomisjonis selleks, et me neid niisama ära kuulaksime või nemad meid üksnes kuulaksid. Nende näpunäited on meile sageli väga heaks juhiseks, kui me ainult neid kuulata oskame.

Kui siit edasi minna, siis näiteks lastekaitse teema arutelul osalesid komisjoni istungil lastekaitse liidu juhataja ja lastekaitse infojuht, samuti palju teisi asjast huvitatud organisatsioonide esindajaid. Näiteks Eesti Kasuperede Liidust oli mitu inimest kohal. Neid punkte me arutasime väga tihedas koostöös eri ühendustega, kes on nende probleemidega vahetult seotud. Me saime nende käest väga vajalikku infot ja teadmisi, mida me saame oma töös kasutada ja mida me kindlasti ka kasutame. Tõstatatud küsimused on aidanud meil neid probleeme lahendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet, teine küsimus!

Kalle Laanet

Hea ettekandja! Möödunud reedel toimus Solarise keskuses noorte teadlaste ümarlaud, kuhu olid kutsutud ka Riigikogu liikmed. Neid osales seal väga vähe, mõned meie hulgast. Aga sellest diskussioonist tuli etteheitena meile välja, et väga vähe uuritakse seaduseelnõude võimalikke sotsiaalseid mõjusid. Uuritakse küll finantsilist mõju riigieelarvele ja muid majanduslikke mõjusid, aga sotsiaalseid mõjusid väga põhjalikult ei analüüsita. Minu küsimus on: kui palju te komisjonis selle eelnõu kontekstis rääkisite sotsiaalsetest mõjudest?

Heljo Pikhof

Kui eelnõu teksti lugeda – ma otsin selle üles, et leida täpne tekst –, siis siia on kirjutatud nii: seadust täiendatakse paragrahviga, mis kohustab Vabariigi Valitsust analüüsima aastaks 2019 käesolevas seaduses sätestatud vanaduspensioniea mõju pensionikindlustus-

süsteemi finantsilisele ja sotsiaalsele jätkusuutlikkusele ning esitama Riigikogule vajaduse korral ettepaneku vanaduspensioniea muutmiseks või paindliku vanaduspensioniea kehtestamiseks. Komisjoni esimesel istungil 8. veebruaril me käsitlesime seda küsimust põhjalikult – ma mõtlen just nii sotsiaalsete kui ka majanduslike mõjude analüüsi. Eelnõu algataja esindaja sotsiaalminister jäi endale kindlaks, et mõjude analüüs tehakse aastaks 2019, mitte varem, kuigi opositsioonisaadikutel tekkis küsimus, miks seda ei võiks teha enne seda, kui pensioniea tõus ette võetakse. Ei ole ju vaja pensioniiga enne tõsta ja alles pärast seda arutama hakata, kas on vaja vanaduspensioniiga muuta või on vaja kehtestada paindlik vanaduspensioniiga. Nagu ma juba ütlesin, Soome on läinud seda teed, et on kehtestanud paindliku vanaduspensioniea, eks me seda tagasisidet ja nende kogemusi peagi näeme.

Tegelikult oligi see, et ei ole tehtud sotsiaalmajanduslike mõjude analüüsi, üks meie suuremaid muresid lisaks muudele, millest ma olen juba eelnõu kiirmenetlemise käigus rääkinud. Teatavasti aastast 1994, mil vanaduspensioniiga hakkas tõusma, on meil suurenenud töövõimetuspensionäride ja nende inimeste hulk, kes lähevad eelpensionile. Me oleme saanud palju signaale selle kohta, et inimesed ei vea pensionieani välja – ühelt poolt halva tervise tõttu, teiselt poolt selle tõttu, et nad pole tööturul enam oodatud. Me oleksime väga tahtnud midagi kuulda sotsiaalsete mõjude analüüsist. Ei saa ju kuidagi nimetada mõjude analüüsiks seda, kui on kogutud mingit statistikat ja tehtud sellest omapoolseid järeldusi.

Jah, see teema oli meil tõsiselt päevakorral. Ühist kokkulepet me aga ei saavutanud. Loomulikult võib analüüsi teha ka vahetult enne 2019. aastat, aga äärmiselt vajalik olnuks see teha praegu kohe, enne pensioniea tõstmist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla, teine küsimus!

Jaan Kundla

Lugupeetud ettekandja! Siin saalis on väga palju küsimusi esitatud ja sama palju ka vastatud. Ometi on mulle selgusetuks jäänud, miks selle eelnõu menetlemisega äkki nii kiire on. Minu arvates tuleb eelnõu põhimõtteliselt seadusena vastu võtta, küll võib-olla mõningate muudatustega. Kuid sellega oleks pidanud välja tulema paar aastat varem või siis hoopis hiljem. Miks käivitati see just praegu masuajal, kui pinge ühiskonnas on niigi kõrge? Kas see küsimus komisjonis üldse arutusel oli ja kui oli, siis milline oli põhjendus?

Heljo Pikhof

Küsimus on igati asjakohane. Konkreetselt seda, miks pensioniiga tahetakse just praegu tõsta, me komisjonis ei arutanud. Aga tekkis küll küsimus, miks selle eelnõuga nii kiire on, miks selle peab nii kiiresti seadusena jõustama. Alles aastast 2026 läheksid nii mehed kui naised selle seaduse kohaselt pensionile 65-aastaselt. Miks sellega siis nii kiire on? Sellele me päris täpselt vastust ei saanud. Nagu ma olen korduvalt öelnud, valitsuse esindaja on toonud välja kolm argumenti, asja sisulist poolt õieti põhjendamata. Need kolm argumenti on olnud, et kui me praegu ei asu vanaduspensioniiga tõstma, siis peame lähiajal tooma Eestisse suurel hulgal võõrtööjõudu või peame tõstma sotsiaalmaksu või pensionäride pensioni vähendama. Nii on nad öelnud, aga nad ei ole kaalunud teisi võimalusi.

Seega meieni ei jõudnud nende probleemide lahendused, mis me tõstatasime: kuidas lahendada olukord, et inimesed, kes on aastal 2024 või 2025 näiteks 63- või 64-aastased, ei leia tööd. Kas neile üldse tööd on? Milline on nende tervis? Jne. Me küll räägime palju sellest, et on vaja ümberõpet, on vaja täiendusõpet, on vaja tegelda elukestva koolitusega, on vaja õppida uus elukutse kas või 50- või 60-aastaselt, aga kui selleks ei ole loodud soodsat pinnast, kui riik ei paiguta sinna raha, siis meie inimestel ei ole neid võimalusi.

Samuti peab loomulikult muutma ka inimeste suhtumist. Võtame kas või kaevuri elukutse – loomulikult on kaevurid pensioniõiguse saabudes suures osas oma tervise kaotanud. Aga need kaevurid, kes on siis veel täiesti elujõulised ja terved ja võiksid tööd edasi teha, arvavad – selline on nende mõttelaad enamasti –, et nad on kaevurid, ja mitte keegi muu. Ühesõnaga inimeste mõttelaad on selline, et sa oled ühe elukutse omandanud ja seda sa elu lõpuni ka pead. Tänapäeval pole see aga enam sageli võimalik, sest et elu läheb kiiresti eest ära.

Kui sinu küsimuse juurde tagasi tulla, siis kordan, et kui täna juba nimetatud meetmed, näiteks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, pole seadustatud, siis ei pruugi raha pensionikassasse juurde tulla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine küsimus!

Mai Treial

Lugupeetud ettekandja! Ma ei tea ühtegi teist riiki, kus pensioniseadus oleks eriti naiste suhtes väga range. Näiteks nendel naistel, kes praegu on 50-aastased, tõuseb pensioniiga nende töötamise ajal pisut üle kümne aasta. Samas valmistavad meie põhjanaabrid soomlased pensionisüsteemi muutusi väga põhjalikult ette, ka seal on kõneks pensioniea tõstmine. Nad on analüüsi käigus välja toonud tõsiasja, et pensioniea tõstmine suurendab kohe kulutusi sotsiaalsüsteemis. Missugune on sinu arvamus, kuidas Soomes asjad sujuvad ja kas meil tasuks sealt õppust võtta?

Heljo Pikhof

Kindlasti tasub meil sealt õppust võtta. Mul on ka üks paber, kus valitsusel olid ära toodud konkreetsed plussid ja miinused, mis puudutavad seal pensioniea tõstmist, inimeste tervist ja eeldatavat eluiga. Nagu me kõik teame, on praegu meestel vanaduspensioniiga 63 aastat ning naistel 60 aastat ja kuus kuud. Aastaks 2016 naiste ja meeste pensioniiga ühtlustub ning see verstapost saab siis olema 63 aastat. Valitsuse eelnõu alusel hakkaks pensioniiga aastast 2017 tõusma järk-järgult nii meestel kui ka naistel, ja seda kolme kuu võrra, nii et aastaks 2026 on see kõigil 65 eluaastat.

Valitsuse sõnul on riiklikul pensionisüsteemil kolm peamist eesmärki. Tagada üldisemalt pensionide piisav tase, et säilitada eakate inimeste elustandard ja vältida nende sotsiaalset tõrjutust, teiseks, kindlustada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus, et riigi pensionieelarve oleks tasakaalus ja pensionisüsteemi sissemakseid tegevatel inimestel oleks kindlus, et nemadki kunagi pensioni saavad. Vajaliku tasakaalu saavutamisel mängivad olulist rolli nii üldine tööhõive tase kui ka inimeste tööelu pikkus ehk see, kui kaua inimesed on tööjõuturul aktiivsed. Ja kolmandaks võimaldab pensionisüsteemi tänapäevastamine paremini kohanduda muutuvate oludega – pensionisüsteem peab olema suuteline vastama ajas muutuvatele väljakutsetele. Plaan, mille ministeerium on välja pakkunud, puudutab tänaseid kuni 50-aastaseid inimesi ning 50–56-aastaseid töötajaid, kelle pensioniiga saabub aastatel 2017–2026 ja kes satuvad üleminekuperioodi. Kõik üle 56-aastased inimesed lähevad pensionile praegu kehtiva korra alusel.

Sa tundsid huvi teiste riikide vastu. Mitmes riigis, sealhulgas Soomes ja Rootsis on pensioni suurus seotud riigi keskmise eeldatava elueaga pensionile siirdumise vanuses. Ma rõhutan veel kord: riigi keskmise eeldatava elueaga pensionile siirdumise vanuses. Üldiselt pensionile siirdumise iga Euroopa Liidu riikides eeldatava eluea näitajatega otseselt seotud ei ole. Kuna meie rahvastik väheneb (tööealisteks inimesteks loetakse inimesi vanuses 15–64), siis muutub ka rahvastiku vanuseline koosseis lähemate aastakümnete jooksul oluliselt. Prognoositakse, et lähema 50 aasta jooksul väheneb Eestis tööealiste inimeste arv 284 200 võrra.

Kui rääkida tervisest ja eeldatavast elueast, siis need näitajad on Eestis üsna kehvad. Nagu me ka komisjonis arutasime, on just väga paljud naised jäänud töövõimetuspensionile vanuses 54–59. Naiste osakaal töövõimetuspensioni saajate hulgas on ajavahemikul, kui pensioniiga hakati 1994. aastast tõstma, kahekordistunud. Me oleme arutanud ka seda, et tingimused, milles meie inimesed pidid Nõukogude ajal ja ka varakapitalismi ajal töötama, on sageli olnud kaugel ohututest. Väga paljud on pidanud tegema tervist kahjustavat tööd. Kui me tänapäeval kõiki eurodirektiive täidaksime, siis tervist kahjustavat tööd ei tohikski olla, aga paraku see nii ei ole. Paljude inimeste tervis on olnud vägagi vilets, aga nad on pidanud vastu pidama veel kaua, sest neid pole lastud pensionile, millele nad lootsid ja millele oleks ehk alust andnud ka nende tervislik seisund. Nii ongi paljud pensioniea saabumiseni töövõimetuspensionil.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Lugupeetud ettekandja! 2007. aasta inimarengu aruande järgi on Eesti naiste ja meeste keskmine eeldatav eluiga Euroopa riikide

näitajast 10,9 aastat lühem. Selle poolest oleme eelviimasel kohal Läti järel ja Leedu ees. 2008. aasta inimarengu aruanne ütleb väga selgelt, et Eestis on Euroopas kõige suurem tõenäosus surra enne 60. eluaastat. Kui me nüüd hakkame pensioniiga tõstma, siis suur osa mehi pensionini mitte kunagi kahjuks ei jõua. Kas Vabariigi Valitsus esitas ka komisjonile mingisuguseid analüüse ja uuringuandmeid selle kohta, miks seda ikkagi peab tegema ja kuidas see mõjutab meie rahvast? Me peame ju arvestama ka seda, et rahva tervis on äärmiselt kehv ja paljud inimesed selles eas ei ole enam võimelised tööd tegema.

Heljo Pikhof

Me arutasime seda küll. Nimetan paar arvu, mis on ka Sotsiaalministeeriumi meile esitatud dokumentides kirjas. Praegu jõuab 65. eluaastani ligi 64% meestest ja 86% naistest. 2026. aastaks kasvavad need osakaalud prognooside kohaselt vastavalt 75% ja 91%-ni. Aga hea, et sa toetusid oma küsimuses inimarengu aruandele. Viimasest inimarengu aruandest võib välja lugeda, et need arvud võivad olla ka hoopis teistsugused, sest komisjoni jõudnud prognoosid on ikkagi tehtud heade aegade näitajate alusel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Hea ettekandja! Ma lähen selle teemaga edasi. Kui me vaatame eelnõu seletuskirjas toodud prognoose järgmiseks 50 aastaks, siis siin nenditakse: tõepoolest, meie rahvaarv väheneb, ja kahjuks üsna jõudsalt. Samal ajal kaetakse see väidetavalt oodatava eluea kiire pikenemisega. Mind huvitabki, kes sellise analüüsi on kokku pannud. Kes julges nii jõulise sõnastuse kokku panna? Viimaste aastate statistilised näitajad ja ka needsamad inimarengu aruanded, mis on lähtunud Eesti tegelikust olukorrast, kahjuks sellist positiivset tendentsi meile 50 aastaks ei ennusta.

Heljo Pikhof

Me komisjonis arutasime, kui palju sellel ajal võiks umbkaudu olla – ega täpselt ju keegi ei tea – tööealisi inimesi Eestis, milline võiks olla nende ja vanaduspensionäride arvu suhe, kui palju võiks olla ühe vanaduspensionäri kohta tööl käivaid inimesi. Neid tööl käijaid võib olla nii rohkem kui ka vähem, päris täpseid prognoose ei julge keegi teha. Praeguse seisuga on iga pensionäri kohta neli tööl käivat inimest, selleks aastaks, mida sa nimetasid, saab neid prognoosi kohaselt olema 1,8. Aga loomulikult on väga palju mõjureid, mis võivad välja pakutud töölkäijate arvu siia- või sinnapoole muuta. Kui väga palju tööeas inimesi läheb välismaale tööle, siis ei pruugi see suhtarv olla 1,8, võib palju väiksem olla. Ühesõnaga, selle näitaja suurus pole kuigi ennustatav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud ettekandja! Ka minu poolt suur tänu teile väga põhjalike ja sisukate vastuste eest! Ma ei usu, et me oleksime komisjoni esimehelt nii põhjalikke vastuseid saanud. Aga nüüd minu küsimus. Nimelt, paraku on Eesti rahva saatus selline, et väga paljud Eesti naised peavad oma elus viimased kümme aastat üksi elama. Meeste varajane suremine on üldteada fakt. Kas komisjonis on olnud juttu ja kas valitsuse esindajad on komisjonis välja tulnud mingite omapoolsete lahendustega, mis aitaks vähendada meeste varast suremist nii alkoholi kui ka liiklusõnnetuste tõttu?

Heljo Pikhof

Konkreetselt seda küsimust me selle eelnõu raames põhjalikult ei puudutanud. Aga nagu juba enne öeldud: see, milline on meie praegune olukord tööjõuturul, see, et meil on nii palju töötuid inimesi, mõjutab meie tervist ja eluiga samuti. Paljud uuringud näitavad, et inimese eluiga ja tervis on otseselt seotud tema üldise heaoluga. Sa küsisid just meeste kohta. Mehed elavad sageli seda rohkem üle, kui tööd ei ole. Kui mees on pikka aega töötu ja tööd ei leia, kui tal puuduvad piisavad elatusvahendid, kui tal ei ole võimalik isegi arsti juures korralikult käia, hambaravi saada jne, siis ühel päeval ta tervis ütleb üles või tekivad muud probleemid. Inimene võib isegi tahta siit elust lahkuda. Samuti näitavad uuringud, et töötus on otseselt seotud vägivallaga, samuti liiklusõnnetused jne. Pole alust mõelda, et siin ei ole

mingeid seoseid. Samuti on alkoholiprobleemidega: kui inimene jääb töötuks, on küllalt neid, kes alkoholiga püüavad oma kurbust leevendada. Hiljem võib see osutuda tõsiseks probleemiks ja inimene ehk ei leia sellepärast tööd, et ta liialt napsitada armastab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Tänan, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Siiras tunnustus teile põhjalike vastuste eest! Aitäh! Me oleme siin Riigikogu täiskogus viimase kahe-kolme nädala jooksul arutanud vähemalt kolm korda riiklikult tähtsa küsimusena tööpuudust. Esimene kord majanduskomisjoni eestvedamisel, teine kord sotsiaalkomisjoni eestvedamisel ja kolmas kord Rahvaliidu eestvedamisel. Kui nüüd selle viimase riiklikult tähtsa küsimuse arutelu ja arengufondi esindaja ettekande juurde tulla, siis mulle meenub, et ta näitas ühte tabelit, kus ta võrdles Eestit viie kõige edukama, jõukama Euroopa riigiga eri artiklite lõikes. Ja me olime nende viie Euroopa riigiga võrdsed ainult töötundide arvult. Ülejäänud näitajate osas olime kaugel, kaugel maas. Minu küsimus on selles, kas selle eelnõu raames on teie komisjonis arutatud ka neid kolme riiklikult tähtsa küsimuse arutelu? Ja mis on komisjoni seisukoht, kuidas edasi minna?

Heljo Pikhof

Konkreetselt selle teema käsitluseni me pole jõudnud, aga me oleme komisjonis arutanud võimalust, et me läheme edasi nende probleemidega, mis puudutavad konkreetselt tööturgu, töötust, inimeste toimetulekut tööta oleku ajal jne, jne. Samas võin tõdeda, et komisjonile on opositsioonierakondade fraktsioonidelt laekunud terve rida seadusmuudatusi, mis kindlasti aitaksid praegust olukorda leevendada. Paljude selliste eelnõude seaduseks saamine ei nõuagi suurt raha, vaid lihtsalt head tahtmist ja seda, et valitsuserakonnad ka teist osapoolt ehk siis opositsiooni kuulda võtaksid. Meil on võimalusi kiireteks lahendusteks, aga seni pole paraku selleks samme astutud.

Küllap me komisjonis kindlasti arutame tööturuga seonduvat edasi. See on põletav probleem ja ilmselt jääb põletavaks probleemiks veel mitmeks aastaks. Teadagi on töötusega seotud väga erinevad probleemid, kas või vaesus, sealhulgas laste vaesus, laste õigused, nende inimeste õigused, kellel tööd pole ja kes peavad viletsuses virelema, sest nad saavad nii väikest toimetulekutoetust, et ma ei kujuta ette, kuidas nad toime tulevad, eriti kui peres kasvavad lapsed. Toimetulekupiir on ülimalt madal: pere esimesele liikmele peab pärast eluasemekulude tasumist kätte jääma 1000 krooni ja igale järgmisele pereliikmele 800 krooni. Nii väikese rahasummaga elada on võimatu või vähemalt väga raske.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Hea ettekandja! Suurim tänu ka minu poolt põhjalike vastuste ja sisuka keskustelu eest! Mulle tundub, et täna on siin saalis kõige rohkem rahul Riigikogu esimees – kutsus ta ju nimelt põhjaliku arutelu soovist lähtudes kokku täiendava istungi ...

Esimees Ene Ergma

Suur tänu!

Kalev Kallo

... ja see arutelu on tõesti nauditav. Mulle aga teeb muret meeste eluiga. Statistikast tuleb välja, et uue pensioniea kehtestamisel ainult 3,7 aastat mehed saavadki pensionil olla. Jääb mulje, et valitsusliidu eesmärk on ehk pensionärid likvideerida, sest peale pensionile jäämist väga paljud mehed surevad ära. Meespensionäre sellest vaatevinklist pärast tolle tähtaja kättejõudmist peaaegu ei saagi enam olema või mis te arvate?

Heljo Pikhof

Jaa, seda me arutasime. Sa ütlesid, et paljud mehed ei elagi vanaduspensioni eani, ja see on tõsi. Aga väga tähtis on ka see, milline on pensionieas elatud elu – kas see on täisväärtuslik, kas inimene on enam-vähem terve, kas ta saab nautida ka vanadust? Me siin räägime väga palju sellest, kuidas inimesed peaksid vastu vanaduspensioni eani, kuidas nad oleksid oma tööeas terved. Ega see ka suurem asi ole, kui pead pensionieas suure hulga rahast kulutama rohtudele ja salvidele ja võib-olla kodust välja

ei saagi. Üks asi on elada vanaduspensioni eani või ka paar aastat pärast seda, teine asi on see, milline on sinu elu kvaliteet eakana. See kõik on inimestele väga oluline.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli, teine küsimus!

Karel Rüütli

Lugupeetud ettekandja! Minagi tahan teid tunnustada selle eest, et te olete siin Riigikogu liikmetega vapralt diskussiooni pidanud. Kahju ainult, et koalitsioonierakonnad sellest osa ei võta, nagu nad algselt soovisid. Aga minu küsimus puudutab seda, et ametiühingute liit andis komisjonile üle 8000 allkirja, millega inimesed protestisid pensioniea tõstmise vastu. Nad koostasid ka ühe kirja sotsiaalkomisjonile. Mida komisjon sellest kirjast arvas ja äkki te lühidalt selgitate seda ametiühingute kirja sisu?

Heljo Pikhof

Ma kohe leian selle kirja. Nagu ma juba ütlesin, kui me arutasime komisjoni istungil käsitletava eelnõu muudatusettepanekuid ja kuulasime veel kord ametnikke üle, siis nad rääkisid meile uuesti, miks on vaja pensioniiga tõsta. Komisjonis kõlasid siis erinevad arvamused selle kohta, kas pensioniiga on õige tõsta mehaaniliselt või tuleks enne lahendada ära terve rida probleeme. Sellelesamale komisjoni istungile tulid pensioniea tõstmise vastu allkirju üle andma Eesti Raudteelaste Ametiühingu esimees Oleg Tšubarov ning Eesti Transpordi- ja Teetöötajate Ametiühingu esimees Peep Peterson. Nagu ma olen juba öelnud, neid allkirju pensioniea tõstmise vastu oli 8000. Võib-olla ma loen siin selle kirja ette, see on tulnud sotsiaalkomisjonile ja enamik teisi Riigikogu liikmeid pole sellega kursis.

"Lugupeetud härra Urmas Reinsalu! Käesolevaga annavad raudteelaste ametiühing ja transporditöötajate ametiühing üle allkirjad, mis koguti ajavahemikul 26. veebruarist kuni 12. märtsini 2010. aastal, et peatada pensioniea tõusu kavandava Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652 SE menetlemine." Ja nad nendivad: "Leiame, et meie tööturg ei ole selliseks muudatuseks veel valmis. Esiteks ei ole selge, millist tööd hakkavad tegema tulevased pensionieelikud. Täna moodustavad üle 55 aasta vanused töötajad tööturul ühe suurima riskirühma, kus heitunute hulk on eriti suur. Ilma töötajate turvatunnet suurendamata viib pensioniea tõstmine Eesti teadmistepõhisest majandusest eemale. Tõuseb madala motivatsiooni ja tootlikkusega tööjõu osakaal. Teiseks on Eestis vähe ette võetud selleks, et tööinimeste tervis pensionieani vastu peaks. Suur osa töötajaist ei ela pensionieani või ei võimalda kehv tervis neil täisväärtuslikult töötada. Lisaks ei taha me, et valitsus jätaks Eesti noortele kui tulevastele pensionisaajatele mulje, nagu oleks eelarve tasakaal ja ettevõtlus tähtsamad inimesest ja tema heaolust. Sellisele ebaturvalisele pinnasele ei taha noored oma elu rajada. Nende lahkudes kaotab Eesti väärtuslikud maksumaksjad ja tulevased majanduse elavdajad. Seepärast nõuavad algatusele toetusallkirja andnud esiteks, pensioniea tõstmise edasilükkamist ja avaliku diskussiooni algatamist alternatiivsete lahenduste leidmiseks; teiseks, töötajate õpivõimaluste suurendamist solidaarse täiendus- ja ümberõppefondi loomise abil; kolmandaks, toimiva tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi loomist. Leiame, et tõeliselt jätkusuutliku pensionikindlustussüsteemi ja toimiva tööhõive tagamiseks langetatavate otsusteni on võimalik jõuda vaid avaliku ja kõiki osapooli hõlmava sotsiaalse dialoogi abil.

Loodame, et tulevikus kaasab Riigikogu pensionikindlustust puudutavate eelnõude menetlemisse asjaomaseid institutsioone, sealhulgas ametiühinguid kui töötajaid esindavaid organisatsioone. Samuti ootame seadusandjatelt eelnõude väljatöötamisel ja põhjendamisel tulevikus põhjalikke analüüse ja pädevaid hinnanguid selle kohta, milline saab olema seadusmuudatuste mõju Eesti majandus- ja inimarengule nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis.

Raudteelaste ametiühingu ja transporditöötajate ametiühingu algatusele peatada pensioniea tõstmist kavandava seaduseelnõu menetlemine andis oma toetusallkirja üle 7500 ametiühingu liikme ja toetaja. Loodame, et võtate arvesse selle algatuse kaudu oma tahet väljendanud inimeste soove ning täidate seeläbi väärilselt oma kohustust rahvaesindajana."

Nagu ma juba ütlesin, on kirjale alla kirjutanud Oleg Tšubarov, Eesti Raudteelaste Ametiühingu esimees, ja Peep Peterson, Eesti Transpordi- ja Teetöötajate Ametiühingu esimees.

Seda, mida me nende ligi 8000 allkirjaga komisjonis edasi teeme – kas me üleüldse ametiühingu soove arutame ja nende allkirjade tähtsust tunnistame –, me komisjonis arutanud ei ole. Aga muidugi olnuks otstarbekas selle peaaegu 8000 allkirjaga märgukirja peale kutsuda ametiühingud ja tööandjad, kellest ju meie tööturg suurel määral sõltub, ühise laua taha ja nad arutellu kaasata. Ma arvan, et me oleme pensioniea tõusu poole suundudes ühe olulise etapi vahele jätnud. Me pole just neid kõige tähtsamaid osapooli komisjoni kutsunud, pole nendega nõu pidanud ja ühist lahendust leidnud. Mina igal juhul seda taunin.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Hea ettekandja! Mina tänan ka siiralt sellise põhjaliku briifimise eest. Tundub, et üks küsimus selles maises elus hakkab mulle lõpuks selgeks saama. Vanasõna ütleb, et igal kaikal on kaks otsa. Seetõttu on minu küsimus seotud sellega, et teatavasti on olemas selline instrument, et inimene saab oma pensionilemineku ka edasi lükata. Ja mida rohkem ta seda edasi lükkab ehk edasi töötab, seda suurem tuleb tema pension: väidetavalt kasvab see umbes 0,4% kuus. Selline instrument on legaalselt olemas ja ilmselt inimesed seda mõnevõrra ka kasutavad. Kas teil komisjonis oli nüüd, kui püüti pensioniea tõstmise seisukohta kaitsta, arutuse all ka see, kui palju neid inimesi on, kes praegu pensioni edasilükkamist kasutavad? Ja kas see võiks kuidagi valitsuskoalitsiooni olukorda antud küsimuses ehk pensioniea tõstmisel parandada?

Heljo Pikhof

Me oleme komisjonis eri aegadel arutanud, kui palju on inimesi, kes oma pensioni saamise edasi lükkavad. Minu meelest me arutasime seda selle eelnõuga seoses 8. veebruari istungil. Neid inimesi on olnud aegade jooksul ainult üle 500. Kui inimene oma pensioni saamist edasi lükkab, saab ta 0,9% iga kuu eest, mis ta edasi lükkab, tulevikus rohkem pensioni. Kui inimene läheb eelpensionile, saab ta iga kuu eest, mis ta varem läheb, tulevikus 0,4% vähem pensioni. Nii et on olemas stiimul minna hiljem pensionile ja saada tänu sellele suuremat pensioni. Aga teadagi läheb inimene hiljem pensionile ainult sel juhul, kui ta eeldab, et ta kaua elab, ta on terve ja elujõuline ja tunneb, et peab veel kaua aastaid vastu. Sellist tendentsi meie riigis praegu näha pole.

Tulen veel korra tagasi ühe asja juurde, mis mul jäi enne ütlemata. Komisjonis tõstatus meil küsimus, et Eestis töötavad praegu väga paljud vanaduspensionärid – me oleme selle näitajaga Euroopa Liidus tipus. Aga selleni, et need inimesed töötavad sageli just selle pärast, et nende pension on väike, komisjon ei jõudnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, teine küsimus!

Lauri Laasi

Austatud ettekandja! Ma palun juba ette vabandust, kui see vastus on kas või ligilähedaseltki siin saalis juba kõlanud. Mul kahjuks ei olnud võimalik kogu aeg saalis viibida. Aga küsimus on järgmine. Millistel põhjendustel rajaneb meeste ja naiste pensioniea võrdsustamine? Kas samasugune eesmärk on püstitatud ka näiteks heaoluriikides, kes meil siin lähedal on – Soomes, Rootsis, Taanis?

Heljo Pikhof

Siin on tegemist soolise võrdõiguslikkuse printsiipide rakendamisega, mida tehakse kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. See on üldine norm, selleni liigutakse nii- või naapidi kogu Euroopa Liidus. Selle üle võib vaielda, asjale võib läheneda üht- või teistpidi, aga paljuski aitaks probleemi lahendada see, nagu ma täna olen juba korduvalt öelnud, et enne pensioniea tõstmist peab põhjalikult kaaluma ka seda, kuidas tagada tulevikus vääriline pension nendele inimestele, kes praegu väikesi lapsi kasvatavad ja kelle pension selle võrra kannatab. Kui sul on mitu väikest last ja sa oled pikka aega nendega kodus, siis saad küll vanemahüvitist, aga lastega kodus oldud aja eest saad tulevikus väga nappi pensioni – nende aastate panus on väga väike. Need küsimused loomulikult tuleb lahendada. Aga see

suund, et pensioniiga hakkab meestel ja naistel võrdne olema, on Euroopa Liidu liikmesriikides võetud, see on ühine suund.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Hea ettekandja! Minu teine küsimus käib selle kohta, et mind huvitavad rohkem need, ütleme, pensioniea tõusule alternatiivsed lahendused. Eri andmetel töötab väljaspool Eestit 30 000 kuni 130 000 eestlast, täpset arvu keegi ei tea. Ma usun või vähemalt väga loodan, et komisjon arutas eelnõu 652 kontekstis laiemalt ka seda teemat. Ka täna kõlas uudis arstide kohta, et neid läheb järjest rohkem välismaale tööle. Kuidas tagada, et inimesed, kes praegu töötavad Eestis, ei läheks välismaale tööle? Ja kuidas me need inimesed, kes töötavad välismaal, saaksime tagasi Eestisse tuua? See on küsimuse üks pool. Teine puudutab pensioniiga. Me teame, et väga paljud inimesed lähevad eelpensionile sel põhjusel, et neil lihtsalt ei ole tööd. Kas te olete selles kontekstis komisjonis käsitlenud ka Eesti hariduse suundasid?

Heljo Pikhof

Loomulikult on selleks, et inimesed ei lahkuks Eestist, vaja, et inimestel oleks tööd. Inimesed vajavad tööd. Keegi ei taha olla edukas töötu, kõik tahavad ikka edukad töölkäijad olla, nagu ütleb üks mu fraktsioonikaaslane alati, kui töötusest juttu tuleb. Ja kui on töö olemas, siis on tähtis ka vääriline palk. Need kaks asja on väga olulised, et inimesed ei läheks mujale tööle ja jääksid Eestisse või vähemalt tuleksid siia pärast välismaal töötamist tagasi. Ma pean siin silmas just kõrge kvalifikatsiooniga töötajaid, näiteks arste, kelle koolitamisega on riik kurja vaeva näinud selles mõttes, et on suuri summasid kulutanud. See raha läheb kaduma, kui need inimesed teises riigis tööle hakkavad.

Mis puutub hariduse temaatikasse, siis loomulikult oli meil vanaduspensioniea tõstmisega seoses juttu ka elukestvast õppest ja sellest, kuidas vanemas eas inimestel oleks võimalik koolitustel osaleda, võimalik saada ümber- ja täiendusõpet ning tööjõuturul ennast oodatuna tunda, et nad tunneksid, et nende oskused on tasemel ja nad ei ole välja tõugatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! Ma tahan teid siiralt tunnustada selle pika maratoni eest, mis siin täna toimunud on. Kahjuks on see peaaegu kulgenud monoloogi vormis, sest arutelupartnerite eriarvamusi saalis peaaegu kostnud ei ole. Nagu võib näha koalitsiooni tühjadest ridadest, teema vastu huvi ei tunta. Aga minu küsimus puudutab seda, et kui me oleme siin rääkinud meeste ja naiste võrdsest pensionieast, siis märksa vähem on räägitud põhjustest, miks pensionieas lõpuks pension on väga erinev. Kas komisjon on kaalunud, mida tuleks teha või mida valitsus kavatseb teha selleks, et naiste pension ei oleks tulevikus väiksem? Mehed ju ei tööta enamasti nendes sektorites, mis on praegu traditsiooniliselt alamakstud. Mida teha, et töö nendes sektorites oleks konkurentsivõimeliselt tasustatud? Tulevikus tooks see kaasa ka selle, et kauem elavate naiste pensionid on tegelikult konkurentsivõimelised.

Heljo Pikhof

Väga hea küsimus! Konkreetselt sellest, kuidas naised rohkem palka saaksid ja rohkem töötaksid nendes sektorites, mis on rohkem väärtustatud, meil juttu pole olnud. Aga kõnealuse eelnõu kontekstis me loomulikult räägisime ka sellest, mismoodi mõjub naistele pensioniea tõus. Kui vaadata andmeid eelnenud perioodide kohta, siis on näha, et paljud naised on pidanud jääma töövõimetuspensionile, sest ei pidanud pensionieani vastu. Loomulikult on oma mõju palgal, aga väga halb mõju on ka töötusel. Pikaajaline töötus mõjutab tulevikus inimese pensioni. Meil on palju inimesi, kes on pikka aega töötud, ja kui neil pensioniiga kätte jõuab, siis hakkavad nad saama oodatust palju väiksemat pensioni.

Naiste ja meeste palgavahed – see on muidugi Eesti ühiskonnas äärmiselt terav probleem. Kes saab vähem palka, see saab tulevikus ka vähem pensioni, ka see on teada. Väga kurb tõsiasi! Selle küsimuse võiks loomulikult ka seoses pensioniea tõusuga meil komisjonis tõstatada. Aga nagu ma juba ütlesin, igal juhul

tuleks enne, kui pensioniiga tõstma hakatakse, lahendada ka see probleem, et laste eest hoolitsevatel vanematel oleks tagatud selle vaeva võrra suurem pension.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud ettekandja! Tuntud Vene satiirikul Mihhail Zoštšenkol on väga huvitav jutustus "Maga kiiremini", mis meenus mulle, kui me arutasime siin seda, miks me peame kogu seda pensioniea tõstmist nii kiiresti arutama. On see ju ühiskonnas äärmiselt oluline ja laia kandepinnaga teema. Kas te ka komisjonis arutasite, miks juba algselt oli plaanitud nii põhimõttelise küsimuse arutamine nõnda, et teisipäeval on teine lugemine ja kolmapäeval kolmas lugemine? Nii tehakse enamasti vaid eelnõudega, mis on mingis mõttes erakorralised ja vajavad kiiret vastuvõtmist. Mis põhjendus komisjonis kõlas? Kirjeldage palun seda arutelu käiku, mispärast te langetasite otsuse ühe nädalaga hakkama saada!

Heljo Pikhof

Ju siis sel hetkel, kui otsustati see eelnõu päevakorda panna just täna, st teisipäeval, valitses arusaam, et pensioniea tõstmine ja üleüldse pensioniga seonduvad probleemid pole nii olulised ja küll saab eelnõu Riigikogus kiiresti menetletud ning kolmanda lugemise juba kolmapäeval ära teha. Aga nagu te kõik eile siin saalis kuulsite, on valitsuserakonnad oma arusaama asjast muutnud ja väga hea, et nad seda teinud on.

Aseesimees Keit Pentus

Rain Rosimannus, palun!

Rain Rosimannus

Hea ettekandja! Mul on küsimus konkreetse eelnõu konkreetsete muudatusettepanekute kohta. Kas te olete päri, et muudatusettepanek nr 1, mis kõlab niiviisi: "Jätta eelnõust välja § 1 punkt 1", muudatusettepanek nr 2, mis kõlab: "Jätta eelnõust välja § 1 punkt 1", ja muudatusettepanek nr 3, mis kõlab: "Jätta välja eelnõust § 1 punkt 1", on oma sisus sajaprotsendiliselt kokkulangevad ehk identsed?

Heljo Pikhof

Ma vastan sinu küsimusele. Need muudatusettepanekud on esitanud eri fraktsioonid. Ja kui on esitanud erinevad fraktsioonid, siis neil on õigus ka sellele, et need ettepanekud on muudatusettepanekute tabelis eraldi välja toodud, eraldi numbrite all. Ma võin sulle öelda ka seda, et nende ettepanekute põhjendused võivad eri erakondadel erinevad olla. Üks põhjendab oma ettepanekut ühtmoodi, teine teistmoodi. Kui me võtame kodu- ja töökorra seaduse, siis § 102 lõikes 1 on selge sõnaga öeldud, et juhtivkomisjon koostab eelnõu teiseks lugemiseks muudatusettepanekute loetelu, mis sisaldab eelnõu sätete järjekorras muudatusettepaneku sõnastust, esitaja nime ning juhtivkomisjoni otsust. Lõige 2 ütleb, et muudatusettepanekud, mille esitaja on sama – ma kordan: mille esitaja on sama – ning mis omavahel on sisuliselt seotud, kantakse muudatusettepanekute loetellu ühe ettepanekuna. Nende ettepanekute esitajad olid erinevad ja me ei leppinud kokku, et me esitame need koos.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Ma jätkan oma eelmisest küsimusest. Loomulikult on igati tervitatav, kui naised saavutavad suurema osakaalu sektorites, mis on traditsiooniliselt rohkem makstud. Aga mina pidasin siiski silmas seda, et nendes traditsiooniliselt vähem makstud sektorites, kus on reeglina naiste osakaal suurem – on nad siis meditsiiniõed, õpetajad, kasvatajad – tõuseks palgatase konkurentsivõimeliseks. See oleks igati põhjendatud. Aga minu see küsimus puudutab tõsiasja, et pensioniindeksi ja keskmisest madalama palga seos teatavasti toob kaasa olukorra, kus üks tööaasta ei anna hilisemal pensioni arvestamisel koefitsienti 1. Mida on kavas teha selleks, et täistööajaga töötaval inimesel oleks pensioniindeks aasta eest vähemalt 1?

Aseesimees Keit Pentus

Palun vabandust, hea vastaja! Ma juhin küsija tähelepanu sellele, et seaduseelnõu teise lugemise raames toimub eelnõu sätete arutelu. See konkreetne küsimus ei puudutanud menetluses oleva eelnõu ühtegi sätet, seetõttu ei ole

võimalik sellele küsimusele vastata. Palun, protseduuriline küsimus, Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh, Riigikogu aseesimees! Suhtun lugupidamisega teie kommentaari, kuid praegu on see asjakohatu, kuna arutluses on eelnõu, mis puudutab pensioniea tõstmist. Ning on päris selge, et selle eenõu raames tuleb arutada ka küsimusi, mis ma püstitasin. Usun, et eelnõu ettekandja arvates see küsimus väärib vastamist. Nii et las otsustab tema selle üle, mitte teie.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh selle kommentaari eest! Eelnõu teise lugemise ajal toimuvat arutelu käsitleb meie kodu- ja töökorra seaduse § 105, mis ütleb, et eelnõu teisel lugemisel toimub eelnõu sätete arutelu. Ja ma jään seisukohale, et teie küsimus ei puudutanud eelnõu sätteid, küll aga võib vastaja sellele vastata, kui komisjoni arutelul seda puudutati. Kas teil on täiendav protseduuriline küsimus? Palun mikrofon Evelyn Sepale!

Evelyn Sepp

Loomulikult ei ole teil võimalik hinnata seda ja ka mina ei tea seda, mida komisjonis arutati. Seetõttu ei saa ma esitada küsimusi teemade kohta, mida komisjonis kindlasti arutati, ja ma peangi esitama küsimuse, et saada teada, kas üht või teist asja on komisjonis arutatud nüüd või kunagi palju rohkem aega tagasi. Ma väga loodan, et komisjoni ettekandja on kõige informeeritum isik selles küsimuses.

Aseesimees Keit Pentus

Tänan selle täpsustuse eest, hea ametikaaslane! Sellisel juhul palun oma küsimused tulevikus täpsemalt formuleerida. Palun nüüd vastuseks sõna ettekandjale ja palun jääda vastuses komisjonis arutatu piiresse.

Heljo Pikhof

Loomulikult teeb meile muret, et väga paljud inimesed, kes töötavad täistööajaga, saavad tulevikus väga väikest pensioni. Tuleb astuda samme, et nende pension tõuseks, ja ma arvan, et me võtame komisjonis selle teema kunagi kindlasti põhjalikuma arutelu alla. Praegu ei saa ma seda teemat rohkem kommenteerida.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud ettekandja! Pensioniea tõstmine on igas riigis väga oluline teema ja ka meil on inimesi, keda see puudutab, sadu tuhandeid. Võtame kas või sellise pikaajalise demokraatiatraditsiooniga riigi nagu Soome, kus on sel teemal tõstatatud väga elavaid ja pikaajalisi debatte. Meil aga ei ole laialdast debatti olnud ja ka menetlemine Riigikogus toimub hästi kiiresti. Seega valitsuskoalitsioon ei soodusta debatti, mis kodanikuühiskonnas ometi igati normaalne ja vajalik on. See on nüüd ilmselgeks saanud. Minu küsimus on: kas te ka komisjoni aruteludes kaalusite pensioniea tõstmise kõrval teisigi variante, mis ju olemas on? Näiteks kas avada Eesti immigratsioonile, et tuleks rohkem maksumaksjaid juurde – see on täiesti kaalutav variant? Või teine variant: ehk tõsta makse? Kas te arutasite neid?

Heljo Pikhof

Valitsuse esindajad tõid need alternatiivid välja. Kui me pensioniiga ei tõsta, siis võib üks või teine variant neist juhtuda. Aga nagu ma olen juba korduvalt öelnud, ega pensioniea mehaaniline tõstmine iseenesest ei pruugi meid õnnelikuks teha. See ei pruugi automaatselt suurendada vanaduspensione ega ka hoida praegusi pensione. Selles ongi probleem. Need küsimused olid loomulikult väga teravalt päevakorral. Tuletan veel kord meelde, et me rääkisime tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusest, mis tuleks kindlasti kehtestada enne, kui pensioniiga tõuseb, samuti tööpensionidest. Arutluse all oli ka see, kuidas lahendada kodus lapsi kasvatavate lastevanemate pension – et nad ei kaotaks tulevikus pensioni, kui nad on kodus järjest mitut last hoidnud. Kõik need probleemid olid komisjonis arutusel, osa komisjoni liikmete tõstatatuna ja mõned ka valitsuse esile tooduna.

Aseesimees Keit Pentus

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Austatud ettekandja! Kas eelnõu algatajal oli teile esitada ka andmeid selle kohta, kui palju tööjõudu on tööturul sel ajal, kui pensioniiga tõuseb? Kas oli ka andmeid selle kohta, palju siis töötuid võiks olla? Kas teile esitati selliseid prognoose ja milliseid andmeid üldse esitati?

Heljo Pikhof

Esitati prognoos selle kohta, kui palju on tööealisi inimesi vähem aastaks 2030. Neid on prognooside kohaselt üle 100 000 vähem. Mis puudutab küsimuse teist poolt, siis see on mul paraku juba meelest läinud. Palun vabandust!

Aseesimees Keit Pentus

Rain Rosimannus, palun!

Rain Rosimannus

Hea ettekandja! Kahetsusväärselt te luiskasite Riigikogule, kui vastasite minu eelmisele küsimusele. Te olete kõnepuldis komisjoni esindajana ja komisjon on meie laudadele ette valmistanud muudatusettepanekute tabeli, kus on selge sõnaga öeldud, et need esimesed kolm muudatusettepanekut on identsed. Ja mida teie ütlesite komisjoni arutelu kohta, oli täpselt vastupidine. Luiskamine ei ole ilus. Aga minu küsimus on hoopis selline: kas te aruka inimesena olete nõus sellega, et kui Riigikogu lükkab tagasi ühe muudatusettepaneku, siis kõik sellega identsed ehk 100%-selt samasisulised ettepanekud on samuti Riigikogu poolt üheselt tagasi lükatud? Et selline on Riigikogu saali selge tahe?

Heljo Pikhof

Ma ei luisanud! Me otsustasime komisjonis ühiselt, et need muudatusettepanekud paneme kõik eraldi hääletusele vastavalt sellele, kes need esitanud on. Esitaja on ikkagi oma muudatusettepaneku ainuesitaja, mitte et tema selja taha tuleb kaks erakonda juurde. Loen veel kord ette kodu- ja töökorra seaduse § 102 "Muudatusettepanekute loetelu". Lõige 1: "Juhtivkomisjon koostab eelnõu teiseks lugemiseks eelnõule esitatud muudatusettepanekute loetelu, mis sisaldab eelnõu sätete järjekorras muudatusettepaneku sõnastust, esitaja nime ning juhtivkomisjoni otsust. Muudatusettepanekud, mille esitaja on sama ning mis on omavahel sisuliselt seotud, kantakse muudatusettepanekute loetellu ühe ettepanekuna." Aga esitaja ei ole sama!

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma ühinen hea meelega Rain Rosimannuse debatiga. Riigikogu kodukord ei räägi kuskil identsetest muudatusettepanekutest – mitte ühtegi sõna. Sellist sõnaühendit ei kasutata ja seetõttu oleks võinud sinna kirjutada selle asemel, et "ME 1–3 olid identsed", näiteks lause "kägu kukkus kuus korda". Õiguslik tähendus on täpselt sama. Riigikogu peab seadusi arutama seaduse alusel. Kas komisjon kavatseb arutada, kuidas selline mittevajalik, eksitav, erinevaid tõlgendamisvõimalusi andev märkus üldse tabelisse sattus? Ausalt öeldes võiks ka protestida, et see tabel ei vasta koduja töökorra seadusele.

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandja soovib sellele vastata?

Heljo Pikhof

Eiki vastas ära.

Aseesimees Keit Pentus

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud ettekandja! Ka mina tulen sellesama teema juurde, mida Rain Rosimannus oma küsimuses puudutas. Kindlasti need muudatusettepanekud ei ole identsed, kuna need vähemalt esitaja nime osas on erinevad. Aga tulles asja sisu juurde, siis ka mina olen mõnikord siin saalis kummastusega jälginud, kuidas sama sisuga seaduseelnõud, millest ühe on esitanud valitsuskoalitsiooni esindavad fraktsioonid või valitsus ja teise opositsioonierakondade fraktsioonid, leiavad saali poolt totaalselt erinevat vastuvõttu. Teinekord on nii, et eelnõu, mille on esitanud opositsioonifraktsioon, lükatakse tagasi, samal ajal kui samasuguse sisuga valitsuse esitatud eelnõu võetakse vastu. Nii et ei ole sugugi välistatud olukord, kus sarnase sisuga muudatusettepanekud leiavad siin saalis olenevalt esitajast üks tagasilükkamist, teine vastuvõtmist. Kas te olete

minu tõlgendusega või minu tähelepanekuga nõus?

Heljo Pikhof

Jah olen. Komisjonis tõusetus veel selline probleem. Ma mäletan väga hästi, et Rahvaliidu esindaja Mai Treial ütles ühe paragrahvi kohta lause: "Minu põhjendus on see, et sotsiaaldemokraatidel ei ole selline põhjendus". Nii et lähenemised on väga erinevad. Ega keegi ei tea, võib-olla valitsuskoalitsiooni erakonnad hääletavad mõne opositsioonierakonna muudatuse sisse. Näiteks meeldivad neile sotsiaaldemokraadid ja nad on nende muudatusettepanekuga nõus. Samas jääb meie muudatusettepanek läbi minemata tänu sellele, et mõni erakond äkki ei meeldi. Või vastupidi, Keskerakond meeldib ja te hääletate nende muudatusettepaneku poolt.

Aseesimees Keit Pentus

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Hea ettekandja! Ma tänan põhjalike vastuste eest, mis siit puldist on täna kõlanud. Mul on tunne, et me oleme seda eelnõu nüüd igakülgselt arutanud, aga usun, et järgmistes sõnavõttudes leitakse veel uusi rakursse. Ent mul on kahju tunnistada, et Rain Rosimannuse küsimusele jäi otse vastamata. Me kuulsime kaks korda seaduse refereeringut – õigemini isegi mitte refereeringut, vaid täpset seaduse ettelugemist. Sellepärast ma küsin: kas Rain Rosimannuse ülesloetud muudatusettepanekud olid komisjoni arvates identsed või ei olnud?

Heljo Pikhof

Juristina loen ma sulle järjekordselt seadust ette. (Aplaus.) Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 102 lõige 1 ütleb: "Juhtivkomisjon koostab eelnõu teiseks lugemiseks eelnõule esitatud muudatusettepanekute loetelu, mis sisaldab eelnõu sätete järjekorras muudatusettepaneku sõnastust, esitaja nime ning juhtivkomisjoni otsust." Lõige 2 samas paragrahvis ütleb: "Muudatusettepanekud, mille esitaja on sama ja mis on omavahel sisuliselt seotud, kantakse muudatusettepanekute loetellu ühe ettepanekuna." Ma kordan: mille esitaja on sama.

Aseesimees Keit Pentus

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud ettekandja! Teie ettekandes ja vastustes kõlas korduvalt mure selle pärast, mis samme tuleks teha enne, kui asuda pensioniiga tõstma. Mu küsimus on: kas komisjon jõudis ühesele seisukohale, et nende sammud, mis oleks vaja teha näiteks keskmise eluea pikenemise soodustamiseks ja muud taolist, on välistatud, kui praegu arutusel olev seadus võetakse vastu aastal 2010 ja selle olulised punktid jõustuvad aastal 2017? Kas selle seaduse vastuvõtmine takistab nende sammude tegemist?

Heljo Pikhof

Loomulikult ei takista seaduse vastuvõtmine mingite sammude astumist. Aga me ei tea, mis suunas need sammud lähevad. Nagu ma olen juba korduvalt rääkinud, kõigepealt tulnuks läbi viia sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs. Me oleks saanud teada, milline on olnud pensioniea tõusu mõju meie inimestele aastast 1994 kuni tänavuse aastani ja see oleks palju öelnud ka tuleviku kohta. Samuti pidasime väga oluliseks, et enne oleks välja töötatud tööpensionide süsteem, millest hüvitataks soodustingimustel pensionile jäävate inimeste pension. Tulnuks kehtestada tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus ja samuti läbi mõelda, kuidas kompenseerida pensionipõlves laste kasvatamisele läinud aega. Me oleme küll kuulnud, mida kavatsetakse teha eripensionidega, sellest aga, mida kavatsetakse teha soodustingimustel vanaduspensionidega, ei tea me mitte midagi.

Me ostame praegu põrsast kotis. Me tõstame küll pensioniiga, kui see eelnõu seaduseks saab, aga kõik muud probleemid jäävad ikkagi lahendamata. Seega ei pruugi me pensionikassasse raha juurde saada. Kui meil on nii palju inimesi, kes on sunnitud enne pensioniiga tööturult lahkuma kas halva tervise tõttu või siis selle tõttu, et nad enam oma ea tõttu tööd ei saa – suhtumine pensionieelses eas olevatesse inimestesse pole tööturul isegi headel aegadel just kõige parem –, siis on need sammud takistatud küll.

Aseesimees Keit Pentus

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Hea ettekandja! Viimast vastust kuulates tekkis mul sügav hämmeldus. Teie esitate siin komisjoni seisukohti, mis olid sellised, et pidanuks olema sotsiaalmõjude analüüs, pluss igasugu muud kahtlused ja värgid. Huvitav, kuidas siis komisjon, kes niimoodi tervikuna arvas, otsustas eelnõu teisele lugemisele saata? Ma kahtlen, kas see ikka on komisjoni ühine arvamus, mille te siin esitanud olete. Aga see ei olnud küsimus. Küsimus tuleb ikkagi identsete muudatusettepanekute kohta. Ma tänan väga, et kolm korda on siin puldis seadust ette loetud! Mitu korda te seda seadust komisjonis ette lugesite?

Heljo Pikhof

Komisjonis jõuti vähemate ettelugemiste arvuga õige lahenduseni. Kui on soovi, ma võin selle seaduse teksti uuesti ette lugeda, aga sellel ilmselt pole mõtet. Ent jah, me peame alati lähtuma seadustest, kui me üht või teist probleemi lahendame.

Aseesimees Keit Pentus

Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea ettekandja! Kuidas sa hindad olukorda, kui suurem hulk muudatusettepanekuid, mis on esitatud, ei puuduta n-ö eelnõu, vaid soovivad muuta pensionikindlustuse süsteemi tervikuna? Kuidas hinnata muudatusettepanekuid, mis konkreetselt halvendavad pensionäride olukorda praegusel hetkel? Pean siin silmas mitmeid Keskerakonna muudatusettepanekuid, kus tahetakse lühendada volikirja kehtimise aega ja eakaid inimesi jooksutada. Kas see on nüüd päris see, mida peaks arutama, juhul kui äkki Riigikogu otsustab kõiki neid muudatusettepanekuid toetada?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Teatavasti on meie ees eelnõu 652, mille muudatusettepanekute loetelu pealkiri on "Muudatusettepanekute loetelu riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule". Nii et muudatusettepanekuid on Keskerakond teinud nii pensionikindlustuse seaduse kui ka kaasuvate seaduste kohta. Me komisjonis arutasime, kas on asjakohane teiste seaduste kohta muudatusettepanekuid teha, kas see on korrektne. Komisjon otsustas ühehäälselt, et hääletame need läbi. Täna on nad teie ees saalis, järelikult on kõik nii, nagu peab.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru küll, et aeg on juba hiline, aga minu tähelepanekud on näidanud, et juristiametiga käib kaasas mitte ainult sorav seaduselugemise oskus, vaid ka tõrtsuke analüüsivõimet. Ma tulen ikkagi nende identsete muudatusettepanekute juurde. Kuidas sinu loogikast lähtudes oleks lahendatav selline olukord, kui näiteks kõik 101 Riigikogu liiget oleksid eraldi teinud ühe muudatusettepaneku § 1 punkti 3 kohta, et asendada sõna "ja" sõnaga "ning"? Kas me oleksime selle loogika kohaselt, mida sa esindad, pidanud siin siis 101 korda seda ühte ja sama küsimust hääletama ja lõpuks, kui 101 korda on ettepanek vastu võetud ja jah öeldud, kas siis oleks pidanud ka seaduses hiljem 101 korda olema kirjutatud sõna "ning" sinna juurde? Kas see oleks nii olnud?

Heljo Pikhof

Ma arvan, et see õigus on igal Riigikogu liikmel. Ma arvan, et nii mõnigi Riigikogu liige võib-olla ei taha olla minuga ühes pundis ühe või teise muudatusettepaneku esitamisel ja tahab, et tema ettepanek oleks eraldi. Loomulikult on igal Riigikogu liikmel õigus esitada oma nimel muudatusettepanekuid.

Aseesimees Keit Pentus

Taavi Rõivas, teine küsimus, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Oleks päris kena, kui kõikide nende muudatusettepanekutega kaasneks ka tõrtsuke vastutustunnet, aga seda on siin ilmselt palju oodata. Ma vaatasin, et umbes 90% tänastest küsimustest ja vastustest on kahe sõsarpartei ehk Keskerakonna ja sotsiaaldemokraatide vastastikune suhtlus üsna

vabal teemal. Vägisi jääb mulje, et teid sugugi ei huvita selle eelnõu tegelik sisu. Kas te möönate, et kui me selle seaduse vastu võtame ja nihutame pensionikassa tasakaalu jõudmise tervenisti 20 aastat varasemaks, siis sellega me oluliselt parandame tulevaste pensionäride toimetulekut, me oluliselt suurendame pensionikassa jätkusuutlikkust ja sedakaudu suurendame pensione?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Mul oleks hea meel olnud, kui sa oleksid kogu aeg saalis viibinud. Ma saan aru, et sa oled vahepeal stenogrammi lugenud. Me olemegi täna siin arutanud sisulisi küsimusi.

Aseesimees Keit Pentus

Protseduuriline küsimus Taavi Rõivaselt.

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Kuidas käituda sellises olukorras, kui vastaja teist korda tänase päeva jooksul täiesti eirab Riigikogu liikme küsimust ja jätab sellele vastamata? Kas see on kodukorraga kooskõlas või on austatud ettekandja täna korduvalt kodukorda rikkunud?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Juhtivkomisjon, milleks selle eelnõu puhul on sotsiaalkomisjon, on volitanud tänasel teisel lugemisel komisjoni ettekandjaks Heljo Pikhofi, kes annab vastuseid küsimustele, mis saalist esitatakse. Sisulise poole pealt ei ole mul võimalik vastuseid kommenteerida. Teiseks küsimuseks on sõna Paul-Eerik Rummol.

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen tagasi nende muudatusettepanekute juurde, mida puudutas kolleeg Maret Maripuu. Nimelt ettepanekute juurde, mis ei seostuks nagu üldse või seostuvad väga kaudselt konkreetse, arutluse all oleva eelnõuga. Ma näen tabelist, et need ettepanekud on komisjon jätnud arvestamata, mis vastab ka minu arusaamale nendest ettepanekutest. Aga selgitage, palun, kas komisjon jättis nad arvestamata sellepärast, et need ei olnud komisjoni liikmetele sisuliselt vastuvõetavad, või just nimelt sellepärast, et need ei kuulu selle eelnõu juurde.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Teatavasti on nii, et kui üks või teine muudatusettepanek saab poolthääli vähem kui vastuhääli, kui üks või teine muudatusettepanek ei saa piisavalt poolthääli, siis saab komisjoni poolt öeldud, et komisjon ei toetanud seda ettepanekut. Siin oli tegu konkreetselt sellega, et komisjon ei toetanud ettepanekut.

Aseesimees Keit Pentus

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Hea ettekandja! Ma tahaksin saada sisulist vastust, et osata hääletada. Kuidas on riikliku pensionikindlustuse seaduse § 28 lõike 2 punkt 4 seotud vanaduspensioniea järkjärgulise tõstmise punktidega? Mis kaalutlustel komisjon jättis selle ettepaneku arvestamata? Teie aitamiseks ütlen, et tegemist on muudatusettepanekuga nr 67.

Heljo Pikhof

Mul oleks pensioniseaduse teksti vaja, mul ei ole seadust praegu käepärast.

Aseesimees Keit Pentus

Kui ettekandja ei ole praegu valmis sellele küsimusele vastama, siis me läheme küsimustega edasi. Küsimuseks on sõna Rein Aidmal.

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma kahjuks ei kuulnud teie vastust Väino Linde esitatud küsimusele. Ma küsin natuke lihtsamini, ma küsin nagu füüsik, loogiliselt. Kui me hääletame kolme samasugust muudatusettepanekut, kas siis see tuleb täpselt samamoodi kolm korda ka seadusesse kirjutada? Kui vastus on ei, siis miks me peame neid eraldi hääletama?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Aga sa ei küsinud Väino Linde küsimust. Väino Linde küsimusele ma vastasin.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson! Kas teil on protseduuriline küsimus? Juhin tähelepanu, et me jätkame aru-

telu, mis toimus ka hommikul. Teiseks küsimuseks on sõna Kadri Simsonil.

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mul on teile küsimus selle kohta, mis toimus komisjonis, kui teise lugemisega asuti sellisele kiirustamise teele. Ma saan aru, et meie vennaspartei Reformierakond võttis eesmärgiks, et see seadus tuleb vastu võtta selle nädala jooksul. Kas komisjonile räägiti ka tausta, et Euroopa Komisjon hindab just käesoleval kuul ja väga lähedases tulevikus Maastrichti kriteeriumide täitmise jätkusuutlikkust ja kui see seadus sellel nädalal vastu võetakse, siis saab valitsus paremini veenda hindajaid, et me näitame ennast n-ö pikaaegselt jätkusuutlikuna? Kas sellel kiirustamisel on mingi taust, mida on sotsiaalkomisjonile selgitatud?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Neid taustu, mida on meile selgitatud, on olnud erinevaid. Ma konkreetselt seda ei mäleta ega oska kommenteerida.

Aseesimees Keit Pentus

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Demograafilised trendid on väga pikaajalised. 2007. aastal, kui toimus viimane Riigikogu valimiste kampaania, olid sündinud nii need inimesed, kes lähevad aastal 2025 pensionile, kui ka need inimesed, kes aastal 2025 tööl käivad ja makse maksavad. Toona andsid mitmed praegu riigitüüri juures olevad poliitilised jõud lubadusi tõsta pensionid kahekordseks või viia pensionid Põhjamaade tasemele. Mulle ei meenu toonasest debatist, et keegi oleks öelnud, et sellised lubadused, kui nende täitmine on üldse võimalik, on jätkusuutlikud ainult juhul, kui pensioniiga tõstetakse. Kas te arutasite komisjonis, miks toona sellised olulised tingimused jäid välja ütlemata ehk miks seda tingimuslikkust valijatele toona teada ei antud?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Loomulikult me sellist varianti ei arutanud, nagu sa isegi võid arvata. Aga võib-olla, Taavi, jäi enne sulle üks asi arusaamatuks. Sa oma esimese küsimuse küsimise aja rääkisid ise täis ja küsimust hakkasid esitama pärast seda, kui ajalimiit oli läbi. Sellepärast ei saanud ma sulle vastata, sa ei mahtunud ajaraamidesse.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuusi! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid siin saalis! Minule on küll täiesti arusaamatu, miks valitsusepool räägib pensioniea tõstmisest üksnes eelarve tasakaalu ja raha kontekstis, lootes, et inimesed töötavad kauem ja makse laekub siis rohkem. Eesti inimeste halb tervis ja oodatav eluiga, mis on üks lühemaid Euroopas, neile üldsegi korda ei lähe. Üks Reformierakonda kuuluv koalitsiooni liige ütles otse teleekraanilt välja, et terviseteema olevat hoopis teine teema pensioniea tõstmise kõrval. Ent just see ongi tegelikult põhiteema, miks me pensionile mineku aja pikendamisega peaksime veel ootama. Kui rääkida isegi headest aegadest, kui ei olnud veel tööpuudust, siis 2007. aastal polnud 40% inimestest, kes pensionile läksid, veel tegelikult pensioniikka jõudnudki. Pooled meestest ja kolmandik naistest jäid pensionile enne õiget aega, mis siis veel praegusest olukorrast rääkida, kui tööd ei jätku isegi noortele. Meestest elab meil pensionieani vaid 70%. Eelmisel aastal oli eelpensionäre ehk neid, kelle tervis vastu ei pea ja kes peavad varem pensionile minema, 17 000, 2008. aastal oli eelpensionäre 14 700, mis näitab, et nende arv on väga kiiresti kasvamas. Aga kui juurde arvata ka pensionieelses vanuses töövõimetuspensionile jääjad (muide, viimase seitsme aastaga on töövõimetuspensionäride arv kasvanud 40 000-st 90 000-ni), võib öelda, et pensionile siirdumise tegelik aeg on meil juba praegu seadusega ettenähtust peaaegu kolm aastat madalam. Mis pensioniea tõstmisest me siis praegu üldse räägime? 63- ja 64-aastastest inimestest töötab praegu vaid kolmandik, sest lisaks halvale tervisele on vanemaealiste madala tööhõive põhjuseks just nimelt suur tööpuudus.

Pensionile mineku aja edasilükkamine ei tähendaks ju mitte midagi muud, kui et hoitakse väga suurt osa vanadest inimestest, kes on oma elutöö juba teinud, kaks aastat kodus ilma rahata. Heal juhul saavad nad mõne kuu töötuskindlustushüvitist või töötu abiraha ja jäävad edasi elama toimetulekutoetusest. Välja tuleb nii, et riik hoopis kaotab rahas. Selge on ka see, et kasvab töövõimetuspensionäride arv. Tõesti, küsime siis, mis on saanud sellest kunagi Res Publica väljahüütud lausest, et väärikas vanaduspuhkus sooja mere ääres ja palmide all. Olgugi et meie eluiga on praegu pikem kui kunagi varem, oleme oma näitajatega seal, kus arenenud riigid olid 1970. aastail. 30 aastat oleme maha jäänud, öeldakse värskes inimarengu aruandes. Eesti meestel on Euroopa riikides kõige vähem tervena elatud aastaid. Näiteks elab Eesti mees haigusteta keskmiselt 53 aastat (kaks aastat tagasi oli see näitaja 49,4) ja naised 57 aastat (kahe aasta eest 53,7 aastat). Öeldakse küll, et Eesti meeste keskmise oodatava eluea viib alla noorte meeste riskikäitumisega seotud suur suremus, kuid ka kõige optimistlikumad prognoosid, mis tabelites ära tuuakse, selle kohta, et need mehed, kes on juba 65. eluaastani elanud, elavad edasi veel koguni 13 aastat, näitavad, et Euroopa riikide seas oleme ikkagi koos Läti, Leedu ja Bulgaariaga kõige viimaste seas.

Eelmise aasta inimarengu aruandes on öeldud, et kõige rohkem mõjutab inimese tervist just pikaajaline töötus. Töötute seas on suurem suremisrisk, rohkem enesetappe, käegalöömist, stressi. Uuringus on öeldud, et meestel, kes on olnud töötud juba rohkem kui 90 päeva, oli märkimisväärselt suurem risk surra südame-veresoonkonna haiguste tagajärjel. Huvitav on selles uuringus veel see, et vastupidi meie olukorrale jõukates riikides majanduslanguse ajal suremus hoopis väheneb. Seda saab selgitada tugeva sotsiaalkaitsesüsteemiga, inimestele jagatakse heldelt mitmesuguseid toetusi. Meie paremliberaalne riik teeb aga just vastupidi: rasketel aegadel aina kärbib. Nii et pikaajaline töötus ja meie riigi praegune käitumine toovad edaspidi kaasa veelgi negatiivsemaid mõjusid rahva tervisele ja elueale.

Ei ole nii, nagu valitsus väidab, et kõikides riikides on pensioniea tõstmine juba otsustatud. Teemat arutatakse Hispaanias, Kreekas, Prantsusmaal. Juba aastaid on käinud sel teemal ägedad lahingud, otsustatud pole veel midagi. Soome ühiskond reageeris väga aktiivselt, kui valitsus tuli aasta tagasi välja sama ettepanekuga tõsta pensionile mineku iga 65. eluaastale. Igasugune kiirkorras otsustamine lõpetati, arutellu kaasati rahvas ja teadusinstituudid, mitte ei rullitud kellestki üle, nagu täna Riigikogu enamus seda Riigikogu esimehe juhtimisel teeb.

Olen kindel, et selline välkkorras äritegemine, ärapanemine ja otsustamine, rahvast kaasamata, jääb meie inimestele kauaks meelde. Olen siin puldis ka juba esimese lugemise ajal toonitanud, et peame ootama, kuni inimesed saaksid reaalselt kauem töötada ja sellesse panustada. Meie arvates tuleks pensioniea tõus siduda oodatava eluea kasvuga, nagu seda teeb enamik Euroopa riike, ja asuda rohkem panustama inimese tervisesse, rahaliselt panustama, et mitte olla koos Rumeeniaga Euroopas viimased. Ennekõike peaks meil paigas olema soodustingimustel makstavate pensionide ja eripensionide süsteem, samuti tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus, kaaluda võiks lesepensioni sisseseadmist, sest pärast üksijäämist toimub naiste elustandardis väga järsk langus, kaaluda võiks samuti tööpensioni sisseseadmist.

On selge, et pensioniea tõstmiseks ei saa olla enam kehvemat aega, kui on täna. Kiidelda sellega, et ka pensionäride liit on otsust toetanud, on lihtsalt piinlik. Piinlik on teada, mis meetoditega seda tehti. Pensionäre lihtsalt hirmutati, et kui nad sellega nõus ei ole ja pensioniiga ei tõsteta, siis väheneb pension tulevikus 30%-ni keskmisest palgast. Nii et ääretult-ääretult alatud võtted.

Ühendame jõud ja peatame selle masinliku pensioniea tõusu. See oleks praegu kõige õigem. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks hoopis anda tööealistele tööd juurde, tuleks sellega tegelda, millega riik praegu minimaalselt tegeleb. Valitsusel on siin paljupalju ära teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on kohe kindlalt pensioniea tõstmise vastu. Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Jaak Aab, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Jaak Aab

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nii selle eelnõu juba varasema menetlemise kui ka tänase menetlemise ja arutelude ajal on kindlasti väga palju räägitud igasugustest faktidest, pensioniea võrdlustest teistes riikides kehtiva pensionieaga, finantsilistest numbritest. Mina oma sõnavõtus tahan vähem rääkida numbritest ning rohkem sisust ja põhjustest, miks me selleni oleme jõudnud, miks ühtäkki on hakanud pensioniea tõstmisega väga kiire, samas, mida tuleks kindlasti teha enne või vähemalt koos sellega, kui me hakkame siin kaaluma pensioniea tõstmise vajadust.

Pensioniea tõstmise seaduse eelnõu algatamisega ja Riigikogus menetlemisega on valitsusliidul olnud väga-väga kiire. Me näeme, milliste meetoditega seda siin tehakse. Pensioniea võimalik tõstmine puudutab kogu ühiskonda, mitte ainult neid, kelle pensioniiga tõuseb. Selline otsus puudutab kõikide Eesti inimeste toimetulekut, tervist ja heaolu nii olevikus kui ka tulevikus. Põhjalikult analüüsimata pensioniea tõstmise sotsiaalseid mõjusid, püütakse arutelu suruda kitsalt rahanduslike mõjude raamidesse, tuues ainukeseks argumendiks, et kehtivast sotsiaalmaksust ei piisa riiklike pensionide maksmiseks. Sealjuures vaikitakse maha, et just sotsiaalsed tagajärjed, mis on põhjalikult käsitlemata, uurimata, analüüsimata, mõjutavad pikemas perspektiivis ka rahanduslikku jätkusuutlikkust. Põhiliselt on ju pensioniea tõstmist arutatud vaid valitsuskabinetis ja moepärast muidugi ka mõningate partneritega, seda on tehtud ühekordselt ja suhteliselt vähe. Laiem debatt teadlaste, sotsiaalpartnerite ja avalikkuse osavõtul puudub.

On üsna selge, et pensioniea tõstmist on valitsusliidul vaja vaid ühe eesmärgi saavutamiseks, ühe jumala kummardamiseks. See eesmärk, mis valitsuse arvates pühitseb ka kõige hullemad abinõud, on muidugi euro. On näha, et Reformierakonna ja IRL-i järgmiste Riigikogu valimiste vankri ette on põhilise vedajahobusena rakendatud eurole üleminek. Millist kahju aga tehakse Eesti inimestele nende otsustega, iga hinna eest ja kiirustades euro saavutamiseks, ei vaevuta isegi tõsiselt analüüsima.

Pensioniea tõstmisega tahetakse aritmeetiliselt ja mehaaniliselt tõestada, et Eesti riik on finantsiliselt jätkusuutlik. Riigi ja ühiskonna nii rahanduslik kui ka sotsiaalne jätkusuutlikkus sõltub aga suuremal määral just inimeste füüsilisest ja moraalsest võimest töötada, nende haridusest, ettevalmistusest ja tervislikust olukorrast. Kas Eesti rahvas selliste otsuste tagajärjel on jätkusuutlik? Kas meie ühiskond on jätkusuutlik? Me täna vastust ei saa, ei saa vastust ka ei seaduseelnõu seletuskirjast ega nendest argumentidest, mida valitsuskoalitsioon on esitanud. Niimoodi kiirustades meie tuleviku jaoks oluliste otsustega, tahtes aritmeetikaga tõestada Euroopa ees meie tublidust, võime oma ühiskonna jätkusuutlikkust hoopis kahjustada. Arvan ka seda, et eurotsooni otsustajad pole nii lühinägelikud ja rumalad, et usuvad vaid aritmeetikat ega näe numbrite taha, ei esita küsimusi sotsiaalse jätkusuutlikkuse kohta.

Alles eile avalikustati Eesti inimarengu aruanne, mille põhilised küsimused puudutavad just meie ühiskonnas süvenevaid negatiivseid sotsiaalseid arenguid. Miks ei võiks me kas või seda aruannet ja selle järeldusi Riigikogus põhjalikumalt arutada, enne kui me kiirustame pensioniea tõstmisega? Need analüüsid, uuringud ja need järeldused, mis on seal tehtud, mõjutavad tulevikus otseselt ka seda küsimust. Miks ei taha me kuulata meie teadlaste hoiatusi ja soovitusi Eesti arengu planeerimisel ja selle üle otsustamisel?

Nüüd aga mõningatest teemadest ja otsustest, millega minu arvates tuleks tõsiselt tegelda enne pensioniea tõstmise vajaduse kaalumist. Minu hinnangul on neli põhiteemat, mis vajaksid laialdast arutelu, lahendusi ja otsuseid seadusandlikul tasandil.

Esimene probleemiring on rahvastiku halvad tervisenäitajad. Eelnõu seletuskirjas on valitsus teinud mitmeid võrdlusi teiste Euroopa riikidega, mis puudutavad pensioniiga, püüdes nende võrdlustega tõestada pensioniea tõstmise vajadust ja seda, et meil on see madal. Samas ei ole seletuskirjas meie inimeste tervisenäitajate võrdlust samade Euroopa riikidega. Miks seda pole tehtud, on arusaadav: tervisenäitajate osas oleme kõige kehvemate hulgas. Tervis aga mõjutab kõige enam inimeste töövõimet. Kehva tervise tõttu ei suuda juba praegu suur osa Eesti inimestest töötada praeguse pensionieani, vaid on sunnitud minema töövõimetuspensionile või eelpensionile. Masu kärpekäärid on vähendanud rahvastiku tervise

arengukava tegevuste ja meetmete rahastamist. Tagajärjeks võib olla see, et kehvad tervisenäitajad iseloomustavad meid veel aastaid ja aastakümneid. Kui tõstame pensioniiga, kasvab inimeste hulk, kes pole võimelised pensionieani töötama. Nii lihtne see ongi. Erinevad uuringud tõestavad, et inimeste kehva tervise põhjuseks on eelkõige halvad töötingimused ja puudulik töötervishoid. Inimeste tervislik seisund sõltub kõige enam töötingimustest.

Just viimasest järeldusest tuleneb teine otsustamist vajav teema – tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse ehk TÕKS-i loomine. TÕKS motiveeriks tööandjaid senisest tunduvalt enam parandama töötingimusi ja töötervishoidu, parandades seega töötajate tervislikku olukorda ja võimet ka vanemas eas töötada. Halvemate töötingimuste eest tuleb kindlustusele rohkem maksta, kindlustus aga korvaks tööõnnetustest ja kutsehaigustest tuleneva kahju ja aitaks inimestel taastada töövõimet.

Kolmas teema on eripensionide, soodustingimustel pensionide ja väljatöötatud aastate pensionide süsteemi muutmine selliselt, et see teeks inimestel võimalikuks kauem ja täie töövõimega töötada. Ka seda teemat on valitsus käsitlenud lihtsustatult, tahtes nimetatud pensionid lihtsalt kaotada. Kui on sellised valdkonnad, kus töö iseloomust või kahjulikkusest tulenevalt ei ole võimalik töötada üldise pensionieani, tuleb seda kompenseerida tööandjapensioniga.

Neljas inimeste töövõimekust ja järelikult pensioniiga mõjutav teema on täiskasvanuharidus, täiendus- ja ümberõpe. Just selles valdkonnas on riigil veel palju ära teha. Inimestele tuleb pakkuda võimalusi täiendada oma teadmisi ja oskusi, et leida tööturult tööd ka pensionieelses eas. Just nendel inimestel on töötuks jäädes raske tööturul konkureerida.

Lõpetuseks. Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel veel väga-väga palju ära teha. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun! Kaheksa minutit.

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Peab ütlema, et ega tänane uudis pensioniea tõstmise kohta ei ole praegustele ja tulevastele pensionäridele mitte esimene halb uudis viimasel ajal. Tuletame meelde mõningaid lubadusi. Loodi küll tore pensionisammaste süsteem, kuhu inimesed saavad oma panuse panna vastavalt sellele, milline on nende sissetulek. Nii püüti vältida ka ümbrikupalku. Kuid teil tuleb ju meelde, et pärast nende toredate lubaduste andmist ei läinud just mitte eriti pikk aeg mööda, kui külmutati valitsuspoolsed maksed teise pensionisambasse. Siis asi mingil moel lahenes, rahvast rahustati. Selle rahustamisega kaasnesid lubadused pensionitõusu kohta.

Tuletame veel meelde. Pidime lähitulevikus saama viie Euroopa rikkaima riigi hulka, millega oleks võinud kaasneda (ja väga tore, kui oleks nii läinud) pensionitõus Euroopa rikkaimate riikide tasemele. Kuid läks otse vastupidi, seadusega ettenähtud pensionitõusu vähendati 14%-st 5%-ni. Kas peaks veel näiteid tooma? Arvan, et võib-olla sellest hetkel piisab.

Nüüd oleme jõudnud pensioniea tõstmiseni. Kõik inimesed, kes on sündinud 1960. aastal ja hiljem, praegused 50-aastased, saavad juba kaks aastat hiljem pensionile. Need on inimesed, kes on elanud sügaval Vene ajal rasket elu ja kindlasti ei ole nende tervis see, mis tänapäeva noortel, kellel on olnud võimalik teadlikult oma tervist hoida ja kvaliteetsemat arstiabi saada. Hämmeldusega on inimesed minu käest küsinud, miks puudub laiem arutelu ja mis on siis praegu juhtunud. Tõsi on tegelikult see, et rahvusringhäälingu korraldatud küsitlusel toetas pensioniea tõstmist vaid iga üheksas küsitletu, eestlased rohkem kui mitte-eestlased, põhiosa oli vastu. Põhilise vastuargumendina jäi tavaliselt kõlama lause: paljud eestlased, eriti mehed, ei elagi nii vanaks, et pensionipõlve pidada. Jutt on õige, kuid meie meeste lühike keskmine eluiga ei ole pensionisüsteemi küsimus ja vajab lahendusi enne, kui mehed pensioniikka jõuavad.

Õigustatud ootuse printsiipi silmas pidades ei tohiks pensioniiga tõsta üleöö. Euroopa Liidu riikides on tavaks selline otsus langetada

mitmekümne aasta peale ette. Jah, tõsi, vajame laiemapõhjalist otsustamist. Eelkõige just raskete otsuste puhul on tarvilik üksmeel rahvaga. Kellega siis veel? Sedasama ärgitas ju tegema siinsamas saalis ka riigikontrolör Mihkel Oviir.

Varane pensioniiga ei saa olla eesmärk omaette. Eriti siis, kui sellega kaasneb reaalne oht sattuda vaesusesse. Meie praeguse pensionisüsteemi probleem on madal asendusmäär. See tähendab, et pensionisüsteem ei suuda tagada Euroopa Liidu pensionieesmärki: tagada võimalus säilitada pärast pensionile jäämist varasem elatustase. Eesti pensionäride enamikul see nii ei ole. Kui paljud mehed ei jõua pensionieani, siis naistel on vanemaks saades aina suurem risk sattuda vaesusesse. Põhjus on, teadagi, naiste madalam palk meestega võrreldes. Vahe on meil Euroopa Liidu suurim – 25%. Madalam palk tähendab aga ka väiksemat pensioni ja seega kehvemat elu pensionieas, mis eriti teravalt lööb üksikuid inimesi.

Praegu veel kestab üleminekuaeg eelmisest pensioniea tõstmisest. 2010. aastal saavad pensionile need naised, kes sel aastal saavad 61-aastaseks. Statistikaameti andmetel oli sellises vanuses eelpensionäre 2009. aastal ligi 17 000. Väga selge põhjus pensionile minekuks on kehv tervis ja nüüd aina rohkem ka tööpuudus. Praegused üle 50-aastased, jäädes tööturult kõrvale, ei püüagi enam tööd leida, nad on loobunud töö otsimisest ja ootavad võimalust jääda eelpensionile. Sotsiaalminister on lubanud, et pensioniea tõstmine kahe aasta võrra tähendab pärast 2026. aastat 15 000 – 20 000 täiendava töökoha olemasolu, mis aitab oluliselt leevendada tööealise elanikkonna vananemisest tekkivat tööjõupuudust. Praegune valitsus aga ei tegele töökohtade loomisega. Kui me suudaksime praegustele töötutele ja eelpensionäridele tagada töö, siis ei oleks vaja pensioniiga tõsta ega sundida inimesi jääma eelpensionile, mis on vanaduspensionist kuni 15% väiksem.

Kindlasti tuleks juhtida tähelepanu sellele, et pensioniea tõstmisega seoses tõuseb ka nende inimeste pensioniiga, kes peaksid saama pensionile soodustingimustel. Nende hulka kuuluvad inimesed, kes on töötanud eriti rasketes töötingimustes või tervist kahjustavatel töödel. Selleks et üldse vastu pidada, on nende jaoks väga oluline saada pensionile õigel ajal. Kindlasti ei ole inimestel, kes on rasketes tingimustes või tervist kahjustavatel töödel töötanud, tervis pensionile mineku ajal enam see, mis ta peaks olema. Sõltuvalt töö iseloomust on neil võimalik minna pensionile kümme või viis aastat enne üldist pensioniiga.

Lisaks vajadusele eri pensioniskeemide järele, kus kohustusliku ja vabatahtliku kogumispensioni kõrval omandaksid tähtsuse näiteks tööandjapensionid, on just naiste suurem vaesusrisk see, mis sotsiaalkindlustussüsteemi tuleviku arutelul aina rohkem päevakorda peab tõusma. Sellest Eestis kahjuks veel üldse ei räägita. Meil räägitakse palju paindlike töösuhete vajalikkusest justkui asjast iseeneses, samas kui Euroopas nähakse selgeid seoseid paindlike pensioniskeemide ja paindliku tööturu vahel. Eri pensioniskeemid võivad motiveerida inimesi kauem tööturul osalema. Hea eeskuju oleks võtta näiteks Hollandist. Ühe mütsiga löömine ei ole kohane tänapäeva Euroopa mobiilsele tööturule, sellepärast on vaja tööturu reguleerimisel arvestada pensioniskeemide paindlikkusega ja vastupidi.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel hästi palju ära teha.

Seega, Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Valitsuse plaan tõsta pensioniiga 65. eluaastale ei arvesta sellega, milline on Eesti inimeste tegelik töövõime ja tervislik seis. Andrus Ansipi valitsuse plaan pensioniiga tõsta mõjutab kõiki, kes on praegu 56-aastased ja nooremad, ja kui Riigikogus ei õnnestu seda ennatlikku sammu pidurdada, siis ei saa juba seitsme aasta pärast 63-aastaselt pensionile jääda. Keskerakond soovib, et inimeste tervist ja toimetulekut otseselt mõjutavaid otsuseid ei

võetaks vastu kiirkorras kahe Riigikogu istungipäeva jooksul, vaid et neile eelneks piisav analüüs ning laiapõhjaline arutelu. Arutelu on vajalik, sest ka meie nõustume sellega, et küsimus, kuidas maksta pensione, kerkib nii Eestis kui ka mujal Euroopas üha teravamalt päevakorda. Töötegijate ja pensionäride suhe tõesti aina halveneb. Kuid väita, nagu oleks pensioniea tõstmise ainus alternatiiv Eestis võõrtööjõu massiline sissevool, tähendab tõe mahavaikimist. Mainitud raskustega silmitsi seisval riigil on mitu valikut ja neist esimene peaks olema toimiv tööpoliitika ning senisest suurem tööviljakus.

Pensionide maksmine olukorras, kus tööta on üle 100 000 inimese, on sootuks midagi muud, kui tööta oleks näiteks 30 000 inimest. Toimiva tööpoliitika korral suudaks riik suurendada maksumaksjate hulka, kes pensionideks vajalikku raha teeniksid. Just sellega tulekski praegu tegelda, sest Eesti tööpuudus on kahjuks Euroopa Liidu kehvemate näitajate hulgas. Kuid Eesti riik lähetab sisuliselt ise oma töökäsi välismaale, sest võõrsile tööleminekut soovitavad soojalt nii Isamaa ja Res Publica Liidu kui ka Reformierakonna ministrid, samuti töötukassa. Kui varem olid peamised väljarändajad parimas tööeas mehed, siis nüüd ülikooli lõpetanud ja parimas tööeas naised vanuses 25–35 aastat. Tartu Ülikooli demograafide andmetel on meil juba 130 000 võõrsile läinud inimest. Pole vaja seletada, kuidas see mõjutab Eesti riigi pensionimaksmise võimet, kui need inimesed jäävadki välismaale.

Teiseks, Eesti praegune tööviljakus ei ole lääne tasemel, sest kõrgema hinnaga kaupu ja teenuseid toodavad meie ettevõtted vähe. Sedagi arengusuunda saavad riik ja omavalitsused senisest ulatuslikumate ettevõtlustoetuste ja muude sammudega toetada. Reaalsus on aga see, et Eesti tööpoliitika on Euroopas üks halvemini rahastatuid. Kui me midagi ei investeeri, ei saa ju ka midagi tagasi tulla. Samuti peab valitsus teistsuguse, kõrgema tööviljakusega majanduse loomist üldjuhul üksnes ettevõtja asjaks, kuid arenenud tööstusriikides see nii ei ole. Riik sekkub viljaka majanduse arendamisse väga jõuliselt, seda Soomest Singapurini.

Võib-olla jõuab Eesti kunagi loomulikumal teel pensioniea tõstmiseni, kuid seda ei saa teha vajalike eeldusteta: tarvis on praegusest märksa tervemaid inimesi ja oluliselt pikemat keskmist eluiga. Neid meil veel ei ole ja need näitajad ei kasva üleöö. ÜRO inimarengu aruanne hoiatab, et kõigist Euroopa Liidu riikidest on just Eestis inimestel kõige suurem tõenäosus surra enne 60. eluaastat.

Loomulikult tahame me kõik mõelda, et ükskord pensioniikka jõudes oleme terved ja tragid, seda näitab ka nooremaealiste ükskõiksus alles seitsme aasta pärast tõeks saava pensioniea tõusu vastu. Kuid paraku on tõsiasi see, et praegu läheb juba 40% inimestest Eestis eelpensionile, ja need 17 000 eelpensionäri aastas on inimesed, kellel alternatiiviks on töötus või kelle tervis ei ole vastu pidanud. Nii on nad nõus iga varem pensionile mindud kuu eest loovutama 0,3% oma pensionist ja seda kogu ülejäänud elu jooksul. Praegu jääb Eestis vaid kolmandik inimesi pärast pensioniea saabumist mõneks aastaks edasi töötama, st vaid kolmandik inimestest vanuses 63 ja 64 eluaastat töötab edasi, kuigi töötamine oleks väga loomulik, sest pension on neil välja teenitud ja pensionist nad ilma ei jää, kui nad edasi töötavad. Võib väita, et vähese edasitöötamise põhjus on jällegi kehv tervis, inimeste jõudlus väheneb.

Euroopa Liit kogub oma liikmesriikide kohta mitmesugust statistikat. Üks kujundlikumaid võrdlusi on 27 riigi elanike võrdlus selle alusel, kui kaua inimesed elavad ilma krooniliste tervisemuredeta. Selle uuringu kohaselt on Eesti meestel tervelt elatud aastaid Euroopa Liidus kõige vähem, kõigest 49,5 aastat. Seega tähendab tõusev pensioniiga neile vähemalt kümmet aastat haigena töölkäimist. Praegustel 50-aastastel ei ole just kuigi palju põhjust arvata, et nende tervis on keskmiselt oluliselt parem kui neist kümmekond aastat vanematel.

Pensioniea edasilükkamine kahe aasta võrra tähendab seda, et 24 kuu jooksul hoitakse inimese pealt riigieelarvele kokku praeguste keskmiste pensionide arvestuse järgi umbes 100 000 krooni. Seda on niisama palju, kui kolme kuu jooksul makstakse riigikassast emapalka kõige rikkamatele. On öeldud, et see otsus on vajalik selle jaoks, et vanemate inimeste heaolu kasvaks. Aga kui inimestelt võetakse ära kahe aasta pension, siis ei saa kuidagi väita, et nende heaolu pärast 63. eluaastat suureneb. Vastupidi, tegemist on jälle kärpega, mille

eesmärk on seaduse seletuskirjas väga selgelt ära toodud: "Eelarvele tähendaks pensioniea tõstmine tasakaalu paranemist maksimaalselt *ca* 0,6% SKP-st."

Me peame tunnustama neid inimesi, kes on nõus kauem töötama. Kindlasti on see soovitatav, sest need inimesed, kes pensioniealisena töötavad, aitavad ise riigile makse makstes oma pensioniväljamakseid teha. Seda, et pensionid pole praegu kuigi suured, teab ju igaüks, kuid kauem töötamine, arvestades inimeste tegelikku seisundit, ei saa olla sundus. See peab olema vabatahtlik valik.

Pensioniea mehaaniline tõstmine on ainult üks riskantne valik paljudest, osutasid eksperdid novembris ETV saates "Foorum". Täna on tänu Riigikogus toimuvale tulisele debatile pensioniea tõstmine taas päevakorral ja sellele pühendas Vikerraadio oma erisaate, kus esines Praxise analüütik Andres Võrk. Andres Võrk hoiatas, et pensioniea tõusu plaaniga kiirustatakse, ilma et selleks oleks ühiskonnas piisav konsensus, samas on konsensus vajalik, sest see plaan mõjutab kõiki, kes on alla 56 aasta vanad.

Andrus Ansipi valitsuse rutakad ja vajalike eeldusteta sammud pensioniea tõstmisel viitavad ainult sellele, et valitsusel pole korralikku plaani, kuidas Eesti tööjõud majanduse teenistusse rakendada ja tagada nii senisest parem pensionäride ja maksumaksjate suhe. Just olemasoleva noore tööjõu rakendamisest tuleks otsida lahendust. Aktiivsele tööjõupoliitikale peaks pühendama sama tuliseid ja tähtsaid vaidlusi, kui on siin saalis pühendatud pensioniea tõusule.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu ja teeb seetõttu ettepaneku seaduseelnõu 652 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Mai Treial

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Pensioniea tõstmine eeldab sisukat ja põhjalikku analüüsi, mida tänaseni kahjuks tehtud ei ole. Pole teada, milline on edasiste reformide oodatav mõju pensionide asendusmäärale ning pensionieelikute tööhõivele. Eakate kesised sissetulekud ning nende toimetulekuraskused on saatnud meid kogu taasiseseisvumisele järgnenud aja. Kahjuks ei vasta Eesti pensionisüsteem Euroopa sotsiaalharta standarditele, sest rahvapension ja kõige madalamad vanaduspensionid ning nende põhjal arvestatud teised pensioniliigid ei taga kaitset vaesuse vastu. Sellele on juhitud tähelepanu ka 2008. aastal Eesti esitatud aruande põhjal 2009. aastal tehtud järeldustes. Siin peitub vastus ka sellele, miks meie pensioniealiste hulgas on kõrge tööhõive. Kas ja kuidas selline olukord mõjutab tööealiste inimeste võimalusi tööjõuturul, on muidugi omaette teema.

Sotsiaalminister väidab, et pensioniea tõus tagab tulevikus inimeste normaalse äraelamise ning sellepärast ongi sellist otsust vaja teha. Ühelt poolt ei saakski sellele vastu vaielda, sest osa tulevasest pensionist tuleb inimestelt endilt ja osa riigilt, sealhulgas sotsiaalmaksust kogutust. Ei ava siinjuures ka seda laegast, et osa sinu enda kogutust võivad pensionifondid börsil nulli viia. Küll on oluline pidada silmas tulevaste maksumaksjate osa. Kui neid on vähe, siis kipuvad ka lahendused raskemad olema, aga ikkagi tundub mulle, et pensioniea tõstmisega soovitakse ravida töö- ja perepoliitika vigu.

Miks nii? Aga väga lihtsalt: kui pole tööd, siis liigutakse riigist välja uute võimaluste otsingule. Kas ka siis, kui Eestis majandusolud paranevad, tagasi tullakse, on iseküsimus. Me peaksime rohkem õppima oma minevikust. Me ju mäletame külade tühjenemise aegu. Vanem põlvkond rügas rasket maatööd, noored läksid linna kooli ja hiljem muutusidki linnainimesteks. Nüüd liigutakse veelgi kaugemale, aga selle asemel, et teha kiireid ja õigeaegseid otsuseid majanduskriisist väljatulekuks, soovitab mõni minister leida inimestel lahendusi raja tagant.

Äsja avaldatud 2009. aasta inimarengu aruandes märgivad eksperdid, et tase, kuhu Eesti on jõudnud, ei võimalda arenguhüpet enne, kui on investeeritud inimkapitali. Inimeste arvu vähenemine, olenemata sellest, et viimastel aastatel on rahvastiku kidumise tempo muutunud pisut aeglasemaks, peab olema tähelepanu all. Et meil sünniks rohkem lapsi, peab perel olema rohkem kindlust ja tuge ning teadmine, et Eesti seisab tema lapse eest ka siis, kui see juba suurem on. Nii nagu Eesti riigil on vaja leida lahendus liiga madala iibe probleemile, nii on vaja leida rohtu ka selleks, et inimesed Eesti riigis tööd leiaksid ja saadud sissetulekuga suudaksid oma peret toita ja katta.

Elanikkonna elujõulisust ja jätkusuutlikkust ei saa hinnata mitte üksnes keskmise eluea, vaid ka toimetulekuraskusteta elatud elu põhjal. Võrreldes Eesti inimeste praegust eluiga teiste Euroopa Liidu riikidega, jääb mõistetamatuks valitsuse soov kavandada kiiret pensioniea tõusu meie naabrite, Põhjamaade tasemele. 2009. aasta inimarengu aruande järgi on Eesti meeste eeldatav eluiga arenenud riikidega võrreldes 1970. aastate tasemel. Kujukas oli ühe 8. märtsil avaldatud uudise pealkiri "Naised elavad meestest 11 aastat kauem". Head kolleegid valitsuskoalitsioonist! Keskmist pensioniiga ei tohi tõsta nii kõrgele, et suur osa mehi selleni kunagi ei jõua. Ühelt poolt on rõõmustav teada, et 2008. aastal oli Eestis oodatav eluiga aegade pikim, kuid vaatamata sellele on meie inimeste eluiga ikka lühem kui Euroopa Liidu teistes riikides ning naiste ja meeste oodatava eluea erinevus on teiste Euroopa riikidega võrreldes üks suurimaid.

Sotsiaalkindlustusameti 2009. aasta aruandest "Pensionärid" nähtub, et pensioniliigi järgi vaadates suurenes 2009. aastal kõige rohkem töövõimetuspensionäride arv. Töövõimetuspensionäride arv näitab pidevat kasvutendentsi. Näiteks võrreldes 2001. aasta algusega on see arv kasvanud 43 000 isikust 76 600 isikuni ehk üle 75%, samal ajal on pensionäride üldarv suurenenud vaid 5,4%. Kui aga vaadelda töövõimetuspensionäre soolise jaotuse järgi, siis näeme, et nende seas on 51% mehi ja 48% naisi, mis viitab samuti sellele, et meeste seas esineb rohkem õnnetusjuhtumeid.

Kui Sotsiaalministeeriumi esindajad sotsiaalkomisjonis analüüse tutvustasid, siis sai selgeks, et analüüside aluseks on andmed 2007. aastast, nendes majandus- ja sotsiaalkriisi ning suure tööpuuduse näitajad veel ei peegeldu.

Kui vaadelda terviseuuringute tulemusi, siis on need kahjuks muret tekitavad. Meie rahva tervis on kehv. Valitsus teeb ennatlikke järeldusi ega võta arvesse ka ekspertide hoiatusi majanduskriisi mõju kohta inimeste elueale. Töötuks jäänud inimeste suremus erineb töötavate inimeste suremusest samaväärsetes sotsiaal-majanduslikes rühmades 20–25%.

Ekspertide ja teadlaste arvamusega on vaja rohkem arvestada, et edaspidi ei käivituks veelgi mustemad stsenaariumid, millele juhtisid tähelepanu juba "Säästev Eesti 21" koostajad. Aga peaminister nimetab inimarengu aruannet pelgalt heaks lugemismaterjaliks.

Või ongi valitsuse soov, et pensionipõlve pidamiseks jääks vähe aega?

Põhjendades pensioniea tõstmise vajadust, tuuakse üheks põhjenduseks võimalus maksta suuremat pensioni. Selline peaministri hirmuvõte on pannud ka praegused pensionäride juhid pensioniea tõusu toetama. Aga peaminister ei räägi sellest, et teistes Euroopa riikides järgitakse Euroopa sotsiaalharta kokkulepitud sätteid, Eestis aga mitte. Ta ei räägi sellest, et teistes riikides kaetakse osa pensioniliike, näiteks invaliidsuspension, teistest vahenditest. Kahju, et peaminister ajab sellist poliitikat, mis vastandab eri põlvkonnad ega tööta ühtse ja jätkusuutliku ühiskonna arengu nimel. Peaminister ei tohi inimestele valetada.

Aru tuleb anda ka sellest, et juba käivitunud pensionisüsteemi muudatused, nn teine pensionisammas, mis samuti pidi tooma helge tuleviku, seda ei taga, sest erakordselt suur madalapalgaliste töötajate osatähtsus viitab asjaolule, et pensionireform, mille põhimõtteks on seostada pensioni suurus sissetulekuga, ei too kaasa pensionäride toimetuleku loodetud paranemist, mis Eestis muutub suhteliselt suurte palgaerinevuste riigi pensionisüsteemi kandudes veelgi süvenevaks probleemiks.

Rahvaliidu arvates saab pensioniea tõstmise kohta teha otsuse alles pärast eelnimetatud uuringute põhjalikku analüüsi.

Riigikogu Rahvaliidu fraktsioon ei toeta esitatud riikliku pensionikindlustuse seaduse

eelnõu, sest meile on mõistetamatu valitsuse soov tõsta veelgi pensioniiga ajal, mil Eesti inimeste eluiga on Euroopa lühemaid ja tervelt elatud eluaastaid on meil vähem kui enamikus teistes riikides. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Palun kolm minutit lisaaega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Toivo Tootsen

Pensioniiga on üks neid asju, mis kindlasti ajas muutub, sest muutuvad ju töötingimused ja muutub ka meie tervislik olukord, sest tänu tervishoiule muutub inimeste eluiga loodetavasti pikemaks. Nii et paratamatult tõstatub ühes või teises riigis ikkagi küsimus, et pensioniiga tuleks tõsta. Eesti on üks neid harukordseid riike, kus pensioniiga tõuseb permanentselt, eriti naistel. Üks reform ei lõpe veel ära, kui teine keevitatakse sinna kohe otsa. Viimase 20 aasta jooksul on tahetud Eesti naiste pensioniiga nihutada tervelt kümme aastat kaugemale.

Arutatava eelnõu seletuskirjas on öeldud, et selle seaduse kehtestamisega on väga kiire, kuna meid ähvardab kohe-kohe tööjõupuudus. Selle põhjuseks olevat, nagu seletuskirjas seisab, see, et Eesti rahvaarv kahaneb ja oodatav eluiga järjest pikeneb ning seetõttu muutub rahvastiku vanuseline koosseis lähemate aastakümnete jooksul oluliselt. Tsiteerin: "Lähema 50 aasta perspektiivis jääb Eestis vähemaks 284 000 tööealist inimest, mis on 31% vähem töökäsi, kui meil on täna." Muljet avaldav rehkendus. Aga millised on selle põhjused, et meil tööealiste inimeste arv järjest väheneb? Kas ainult see, et iive on madal ja vanad inimesed ei taha piisavalt ruttu eest ära surra?

Sõnagagi pole eelnõus juttu sellest, et viimastel aastatel on Eestist lahkunud mõnedel andmetel ligi 100 000 inimest ja lahkunud pole mitte vanurid, vaid täies tööjõus inimesed. Selle asemel et riik astuks samme tööjõus inimeste Eestis hoidmiseks, minnakse hoopis teist teed, tahetakse pensionile jäämine iga hinna eest lükata võimalikult kaugele ja vanurid sunniviisil tööl käima panna, sest sund see ju on, pensionile jääda nad ei saa. Seega, kas töötad või oled näljas. Aga kus töötad? Kas nende jaoks töökohti on? Me räägime, et tarvis on luua rohkem teadmistepõhiseid, innovaatilisi töökohti. Kas sellised töökohad sobivad 64-aastasele või hoopis 24-aastasele? Olen nõus, et selliseid töökohti tuleks meil tõesti luua ja just see hoiaks Eestis kohal haritud noori. Just see tagaks meie riigile jätkusuutlikkuse, mitte aga pensionile jäämise ea tõstmine ja eakate inimeste töölesundimine, selle asemel et neile võimaldada auga väljateenitud vanaduspuhkust.

Pange tähele! Seda tehakse just nagu vastu tulles eakate inimeste endi tahtmisele, sest seletuskirjas on öeldud: "Eesti elanike valmisolekut püsida tööturul ka peale suhteliselt varast vanaduspensioniiga kinnitab asjaolu, et suur osa vanaduspensionäridest töötab. Töötavate pensionäride arv Sotsiaalkindlustusameti pensionikindlustusregistri andmetel (sotsiaalmaksu laekumise järgi) on püsinud paaril viimasel aastal suhteliselt stabiilsena. Kui 2007. aastal töötas 77,4 tuhat vanaduspensionäri, siis 2008. aastal oli neid mõnevõrra vähem – 76,1 tuhat. [---] Kokku töötas 2008. aasta jooksul 128,1 tuhat pensionäri (2007. aastal 128,6 tuhat)."

Aga miks meie pensionärid siis nii usinalt töötada uhavad? Head kolleegid! Meie pensionärid ei tööta pärast pensionile jäämist mitte suurest lustist tööd teha, vaid sellepärast, et meie pensionid on nii madalad, et need ei võimalda pensionäridele inimväärset elu. Iga vähegi töövõimeline pensionär püüab tõesti ka tööd teha, et pisutki lisa teenida.

Tõesti, meie töötavate pensionäride hulk on aukartustäratavalt suur, palju suurem kui arenenud riikides. Kas siis meie pensionär tõesti ei tahagi vanaduspõlves puhata? Kas tema ei tahagi sügisel või talvel soojale maale reisida, nagu lõviosa tema eakaaslastest näiteks naabermaal Soomes teeb? Tahaks küll, aga tal pole selleks võimalust. Väike pension lihtsalt ei võimalda seda. Seetõttu võtabki ta vastu kas või miinimumpalgaga täistöökoha, et enamvähem normaalselt toime tulla.

Aga seletuskirja järgi tuleb välja, et kui meie vanuritele kord juba meeldib töötada, siis töötagu täie rauaga ja ärgu unistagu pensionist!

Vanaduspension on pension, mis on välja teenitud eelneva tööga. See on garantii: kui sa oled nii ja nii palju aastaid töötanud, siis on sul võimalik näiteks 63-aastaselt enam mitte töötada, minimaalne sissetulek on sulle garanteeritud. See ei ole mitte riigi poolt kingitud, vaid eelneva aastatepikkuse tööga välja teenitud. Siis on sul tõesti võimalik valida, kas kasvatada lapselapsi, lugeda raamatuid, kaunistada koduaeda või teenida lisaraha, jätkates veel töötamist. Seda võimalust tahetakse nüüd oluliselt kärpida ja vanaduspensioniiga tunduvalt tõsta. Seda ei saa me lubada.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel tõesti palju ära teha.

Kordan: Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Lembit Kaljuvee

Proua eesistuja! Head kolleegid! Eelmisel nädalal kohtusin siin Riigikogus tutvumiskäigul olnud Rakvere Gümnaasiumi õpilastega. Nad soovisid, et me võtaksime vastu õiglasi seadusi. Rõhutan: õiglasi seadusi. Täna siin saalis arutlusel olev seaduseelnõu seda kindlasti ei ole, ta ei ole õiglane.

Mind paneb sügavalt nördima valitsuskoalitsiooni süvenev ülbus, riigi ja rahva tulevikku nii suurel määral mõjutavate seaduste kirvemeetodil menetlemine. Tegelikult on see ju kirvemeetod, mis siin toimub. See on ääretult tähtis eelnõu, aga tegelikult toimub selle diskussioon alles täna. See, mis Heljo Pikhof meile komisjonis toimunust rääkis, avas muidugi paljude saalis olijate ja saalis mitteolijate silmad, aga tegelikult me teame sellest asjast ikka ääretult vähe ja oleks ääretult vastutustundetu sellist seadust hakata vastu võtma. Me peaksime läbi töötama väga palju materjale ja mitte ainult üksi siin ja mitte ainult omavahel, me peaksime kaasama siia teadlased, peaksime kaasama inimesed, kes tegelikult teenivad seda raha, mida meie püüame teisiti jagada.

Miks ikkagi meie valitsus seda eelnõu nii hirmsasti läbi pressib? See küsimus on piinanud mind pikka aega. Kui ma pärast esimest lugemist käisin Ida-Virumaal ja kohtusin ametiühingutegelastega, oma vanade alluvatega kaevuritega, siis ei osanud ma neile vastata ja ega ma ei tea vastust tänagi. Ka tänasest arutelust ei saanud me teada, miks ikkagi selline surve on. Võib-olla ei ole ilus kahtlustada, aga kui sellist meetodit kasutatakse, siis tekivad igasugused kahtlused. Minul tekkis selline kahtlus, et mulle tuli meelde see Paeti ja Markovi juhtum, kus oletatavasti kuskil Euroopas saadi koridoris kokku Euroopa suure ülemusega ja see nagu muuseas mainis, et, poisid, teil on seal üks Markov ja tal on viisakeeld, et võtke see talt ära. Meie poisid tulid kohe joostes ja tegidki ära. Tegelikult ei saa niisugust elulist seadust niimoodi menetleda, nagu me seda siin teeme.

Kirjutasin sellel teemal ka Põhjarannikus ja püüdsin puudutada neid küsimusi, mis täna siin saalis arutlusel on. Miks Põhjarannikus? Üks põhjus on see, et see on minu piirkond, aga tegelikult on seal ka väga palju n-ö eripensioniinimesi, inimesi, kes on teinud eluaeg rasket tööd. Me oleme siin ju võtnud vastu põlevkivi arengukava ja energeetika arengukava, kus on ette nähtud, et see raske töö nendel inimestel ka jätkub, jätkub veel vähemalt 20–30 aastat. Neil on õigus saada pensioni. Me räägime, et on võimalik üks või teine või kolmas variant baleriinidele, kaevuritele ja paljudele-paljudele erialadele. Tõesti, need asjad on vaja läbi töötada ja meil on selleks aega.

Teine asi, mida sai kaevuritega koos arutatud ja mis neile meeldis, oli see, et ma püüdsin avada meie põhjanaabrite süsteemi, kus inimesed võivad pensionile mineku aega valida. See süsteem on neil kehtinud pikka aega. Inimene vaatab, milline on tema majanduslik olukord, milline on tema tervislik olukord, ja teeb siis otsuse, kas ta läheb varem pensionile ja hakkab veidi vähem pensioni saama. Võib-olla on ta selleks raha kogunud või on ta nõus sellega, et hakkab lihtsalt kitsamalt elama. Meie, kes me oleme noor riik, kes me tegelikult veel ise-

ennast hästi ei tunne, me oleme suhteliselt haiged ja meil on vaja veel ühte, teist ja kolmandat selles vallas läbi mõelda, seadustada ja sätestada, aga me paneme siin kirvega paika 65 aastat ja kõik. Ma küsisin siin koridoris ühelt Reformierakonna inimeselt, kas see minu kahtlus on tõsi, ta ütles, et *maybe*, võib-olla. Võib-olla on see nii, ja kui see on nii, siis on ääretult kurb, et me neid asju nõndamoodi teeme, et me oleme siin oma Eesti riigis, siin Toompeal sellisteks n-ö sirgunud ja kasvatanud üles sellise poliitikute põlvkonna, kes niimoodi arvab ja niimoodi nendesse asjadesse suhtub. Mul oli au ka 20 aastat tagasi selles saalis olla. Siis olid siin palju ägedamad diskussioonid, mindi peaaegu käsitsi üksteisele kallale. Aga siis oli kaks rinnet, oli Interrinne ja Rahvarinne. Ma ei saa aru, miks meil täna on nii, et on üks rinne ja teine rinne. Täna tegelikult Heljo Pikhof rääkis väga mõistlikku juttu, väga hästi selgitas ühte ja teist probleemi sügavuti ja laiuti.

Aga ma jäin nüüd lobisema. Andke mulle andeks! Tegelikult tahan ma kokku võtta selle, mis ma ütlesin: selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju teha. Jõudu ja edu! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud aseesimees! Head Riigikogu liikmed saalis ja telerite ees! Täna oleme me juba mitu tundi arutanud pensioniea tõstmise küsimust ja nii, nagu ka eelkõneleja ütles, tõepoolest saanud nii hommikuse kui ka pärastlõunase ja õhtuse debati ajal üsna palju oma küsimustele kas siis vastuseid või samasuguseid mureküsimusi vastu.

Koalitsiooni hinnangul aga tuleb pensioniea tõstmine kiiresti läbi suruda, kuna tulevikus ei jätkuvat meil enam piisavalt töökäsi. Pensioniea tõstmine ei puuduta ju üksnes ühte konkreetset valdkonda, teatud inimestegruppe, vaid see puudutab tegelikult meid kõiki ja kõike riigis toimuvat tervikuna. Palju on seostatud pensioniea tõstmist elanikkonna tervisega. Täna on palju räägitud tööpuudusest, üldistest sotsiaalsetest küsimustest.

Pensioniea tõstmise juures on oluline ka analüüsida, kas ikkagi väga kahetsusväärselt halva tervisega inimeste praegune sunniviisiline töölhoidmine toob meile ja meie riigile piisavat oodatavat kasu ka 50 aasta perspektiivis.

Kahjuks ei näe neid seoseid täna võib-olla just koalitsiooni liikmed. On kummaline, et pensioniea tõstmisega samal ajal ei tegelda näiteks haridusküsimustega. Töö tootlikkus on tihedalt seotud ju haridusega. On selge, et selleks, et inimene kauem tööelus püsiks ega läheks eelpensionile või ei jääks tööelust lihtsalt kõrvale, on tal tarvis eelkõige väga head haridust. Praegu eriti just selleks, et vastata tööturu muutuvatele vajadustele. Siinkohal pean silmas inimeste suutlikkust, valmisolekut, aga ka võimekust õppida pidevalt ja elukestvalt. Neil, kes on omandanud elukutse kolmekümnendates eluaastates, on tarvis tööjõuturul konkurentsis püsimiseks end enne pensioniea saabumist kindlasti veel mitmeid kordi täiendada ning tõenäoliselt omandada ka teine kvalifikatsioon või läbi teha lausa ümberõpe.

Meie ettevõtjad ei ole valdavalt motiveeritud oma töötajaid koolitama. Eriti nukker on olukord väiksemates ettevõtetes, kus koolitust praktiliselt ei toimugi. 2009. aasta inimarengu aruande järgi oli aastatel 2007–2008 mitteformaalse õppega, mis teadupärast on peamiselt tööalase koolitusega seonduv, haaratute osakaal Eestis ligi kolmandik elanikkonnast. Siinkohal on meile kindlasti eeskujuks Põhjamaad, Soome, Norra, eriti Rootsi, kus mitteformaalses õppes osalejaid on lausa 50–70% täiskasvanud elanikkonnast. Ka pensionile minnakse nendes riikides 65-aastaselt või vähemalt on arutelu selle ümber, kas võiks minna pensionile 65-aastaselt. Kuid nende tasemele jõudmiseks peame me veel palju arenema ja seda eri valdkondades ning, nagu ma just välja tõin, ka täiskasvanuhariduses. Väärib märkimist, et selles osas Euroopast, kus nagu Eestis saab koolitust vaid 30% tööealisest elanikkonnast ning rahvastiku tervisenäitajad on sama madalad, on pensionile jäämise iga 60. eluaasta, mitte 65. eluaasta juures, mida me täna siin tõsiselt arutame.

Ka meil ei tasuks üle oma varju hüpata. Suuri samme tuleks astuda alles siis, kui väga paljud teised tegurid, sealjuures just ühiskonna arengutase, on arvesse võetud. Täiskasvanuea

õppimisele pannakse alus põhikoolis ja gümnaasiumis, aga kindlasti ka kutseõppeasutustes. Tuleb tunnistada, et isegi majandustõusu aegadel oli väljalangevus Eesti üldhariduskoolidest lubamatult suur ja see on olnud üks meie peamine valuteema läbi aastate. 2009. aasta inimarengu aruandest selgub, et põhikooli päevaõppes katkestas oma õpingud näiteks 2007. aastal enam kui 750 õpilast, 2008. aastal oli katkestajaid enam kui 500. Koos õhtu- ja kaugõppega oli nendel aastatel katkestajaid aga juba 850 ning 600. Kui me arvestame siia juurde ka gümnaasiumi poolelijätjad, siis kokku langes nendel kahel aastal välja enam kui 2000 õpilast. Kutseharidusõpingud katkestas 2007. ja 2008. aastal enam kui 5000 õpilast.

Kahjuks ei ole praegu ühtegi head lahendust, kuidas hoida neid inimesi tööelus konkurentsivõimelisena kuni pensioniea saabumiseni. Näib, et koalitsioon tegeleb just muuga, mitte praeguste kõige suuremate valukohtadega. Ei ole olnud kuulda, kuidas plaanitakse lahendada olukord, kus Euroopa Liidus on õpetaja palk Eesti kolleegide palgast keskmiselt peaaegu kümme korda kõrgem. Olen rääkinud koolijuhtide, õpetajate ning teiste koolija hariduseluga seotud inimestega. Nad kõik on viimase poole aasta jooksul rõhutanud, et tööpuuduse mõjud on jõudnud valusalt koolidesse. Vanemate töötuksjäämine ja sellest tulenevad pinged kodudes kajastuvad selgelt õpilaste, aga ka juba lasteaialaste igapäevakäitumises, hinnetes, aga kahjuks ka nendepoolses vägivallas. Õpetajatel puudub aeg, aga kahjuks vahel ka pädevus hättasattunud lastega tegelemiseks, mistõttu tuntakse suurt vajadust sotsiaalpedagoogide järele, seda ka väiksemates maakoolides. Suurenenud on vajadus tasuta koolitoidu järele, mis on paljudele lastele ainus soe toit päevas. Pikenenud on ka gümnaasiumilaste järjekord koolisööklate uste taga, nad ootavad, kuni põhikoolilapsed on oma sooja toidu kätte saanud, ja vaatavad siis, mis järele on jäänud.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja riigieelarve paremat toimetulekut.

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sellel kuul näitas Kanal 2 kodumaist hittkomöödiat "Jan Uuspõld läheb Tartusse". Seal pakutakse Uuspõllule pärast koduteatrist vallandamist rolli Tartu Vanemuises. Filmis osutub teekond Tartusse aga pööraselt seiklusrohkeks. See kõik toimub päikselises, ilusas Eestimaa looduses. Näeb ju Jan oma mõtetes ja arusaamades, et kõik on nagu korras ja ilus ning elul pole vigagi. Nii tõetruu ka tänase ühiskonna kohta! Filmi vaadates meenus mulle, et üks teine mees tuli Tartust Tallinnasse ja hakkas riiki juhtima. Ka tema arvab ja räägib rahvale, et me oleme kohe jõudmas viie rikkaima riigi hulka. Tundub, et ka tema usub seda. Ka tema teekond on osutunud seiklusrohkeks. Oma teekonnal on ta tõstnud mitu korda ühe aasta jooksul käibemaksu ja aktsiise ega pole unustanud ka midagi langetada, matusetoetuse võttis ta täielikult ära. Segadust on ta ka parlamendis mitu korda külvanud. Saab üks tema esitatud "väga hea" riigieelarve vastu võetud, kui juba ta hakkab seda vähendama, ja jälle saab "hea", siis aga mõtleb ta välja uue ja tema arvates on see jällegi hea ning seegi on peagi Riigikogus vastu võetud! Majanduslanguses olevat aga süüdi naabrid ja tööpuudust meie riigis nagu polegi. Mis viga seda kõike teha, kui Riigikogu on muutunud kummitempliks, oma poisse on kohal 49 või oli neid 45 või hoopis 52, ega sellest enam aru saagi. Nõnda on nende ränduritega.

Kuid täna me arutame Riigikogus meie väga tubli valitsuse järjekordset kummitempli eelnõu. Me tõstame pensioniiga. Miks tõstame ja miks on selle eelnõuga nii kiire, sellest pole keegi aru saanud. Eile ja täna oli lausa piinlik, kui üks meie väärikas kolleeg pidi põhjendama eelnõu kiireloomulist menetlust. Tundus, et talle oli unustatud tagamaid selgitada.

Pensioniea tõusuga on praegune parempoolne valitsuskoalitsioon jälle minemas kõige nõrgemate kallale. Ei Reformierakond ega IRL ei näi kuidagi üle saavat arusaamast, et nii majanduse madalseisu kui ka omavalitsuspoliitika tegematajätmised ning katastroofiline tööpuudus tuleb meie riigis lahendada refor-

midega, mitte sellega, et tänased ja tulevased pensionärid need kinni maksavad.

Kui valitsuskoalitsioonil ei õnnestunud pensionide alandamine möödunud aastal, siis nüüd kavatsetakse sama kokkuhoidu saavutada pensioniea tõstmisega. Inimesi lihtsalt ei lasta väljateenitud puhkusele ja keeldutakse neile elutöö eest kompensatsiooni maksmisest. Valitsuskoalitsioonil puudub igasugune rahva mandaat sellise ebainimliku nahaalsuse korraldamiseks. Kuid loomulikult see neid ei huvita.

Praeguse parempoolse valitsuse ühiskonnaignorantsus on jõudnud hoomamatusse kõrgusesse. Inimestest sõidetakse üle teerulliga, neid paisatakse kümnete tuhandete kui mitte sadade tuhandete kaupa vaesusesse. Võetakse ära arenguperspektiiv ja võimalus ennast ühiskonnas inimväärsena tunda.

Eile esitleti "Eesti inimarengu aruannet 2009". Loen eelneva tõestuseks sellest ühe lõigu: "Suhteline vaesuse määr samal ajavahemikul (Aastatel 2000 kuni 2007. – H. K.) suurenes 18,3-lt 19,5-ni ja seda eelkõige 50–64-aastaste seas .., aga eriti pensioniealiste elanike hulgas (16,0 *vs*. 39,0). [---] Eesti ühiskonna sisene ebavõrdsus, olgu mõõdetuna tervisenäitajates või sotsiaal-majanduslikus staatuses, püsib ühena suurimatest Euroopa Liidus."

Eluiga Eesti ühiskonnas on ääretult lühikene. Suur osa meie inimestest ei elagi nii kaua, et pensionile minna, veel vähem saavad nad selles vanuses rahulikult väljateenitud pensioni nautida. Pensioniea tõstmine vähendab pensionini jõudvate inimeste arvu veelgi katastroofilisemal määral. Eelkõige kehtib see meeste kohta, kelle eluiga on naiste omast märksa lühem. Seda teame meie kõik siin saalis ja seda teab tegelikult ka valitsus.

2009. aasta lõpu seisuga oli töötukassas arvel 87 282 inimest, nendest vanemaid kui 55 oli 11 812, kellest omakorda mehi oli 6528 (55%) ja naisi 5284. Pensioniameti andmetel suureneb pidevalt eelpensionile jäävate inimeste arv. Ennetähtaegsete vanaduspensionäride arv on aastaga suurenenud 2254 inimese võrra ehk 15,6%. Oluline on pöörata tähelepanu ka töövõimetuspensionile minevatele inimestele. Selles osas on aastane kasv olnud 9,5%. Meie inimesed on haiged ja lähevad töövõimetuspensionile. Suur osa töötuid läheb enne õiget aega vanaduspensionile. Pensioniea tõstmine on suur löök kõigile enne õiget aega pensionile minejatele.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve tunduvalt paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd, miks ka mitte pensionäridele. Siin on valitsusel palju teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna siit kõnepuldist kinnitas Riigikogu sotsiaalkomisjoni liige Heljo Pikhof oma ettekandes korduvalt, et sotsiaalkomisjonis toimunud arutelul olid sotsiaalkomisjoni liikmed pensioniea mehaanilise tõstmise vastu. Leiti, et enne, kui hakata pensioniiga tõstma, on vaja teha põhjalik sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs, mis on tegemata ning mis on kahjuks ka eelmiste otsuste osas tegemata jäänud. Seega ei oska praegu riigis keegi kindlalt kinnitada, kas praegune eelnõu on prioriteet sotsiaal-majandusliku olukorra parandamiseks.

Riigikantselei on käivitanud uuringute ja analüüside sarja nimetusega "Teadmistepõhise majanduse suunas liikumiseks vajalik tööjõud ja koolitusvaldkonnad". Selle põhjenduseks tuuakse, et läbikaalutud ja põhjalikult läbiarutatud otsused on hea poliitika kujundamise eeldus, seda eriti pikaajaliste poliitikate väljatöötamise ja elluviimise puhul. "Sisuliseks aruteluks on vaja koostada analüüse ja kaaluda erinevate võimalike otsuste mõjusid," seisab projekti sissejuhatavas tekstis. Just kvaliteetsemate ja analüüsidele tuginevate otsuste tegemise soodustamiseks lõi Riigikantselei 2008. aastal tarkade otsuste fondi, millest rahastatakse analüüse, uuringuid ja poliitikate elluviimise tulemuslikkust. Tänaseks on uuringuid ja arendustegevusi tarkade otsuste fondi toel käivitatud 50 miljoni krooni ulatuses.

Sarja esimeses trükises analüüsitakse, millist tööjõudu vajab Eesti teadmistepõhise majanduse suunas liikumiseks ning missugused on nendest vajadustest tulenevad peamised koolitusvaldkonnad. Proovisin otsida ja leida tarkade otsuste fondi rahastatud analüüside ja uuringute raportit, mis kajastaks arutelu ja põhjendusi selle kohta, miks Eesti riigis on põletavalt kiiresti vaja tõsta pensioniiga. Kahjuks Sotsiaalministeeriumi valdkonnast ma sellist analüüsi ei leidnud ei pooleliolevate ega ka lõpetatud projektide hulgast. Üritasin leida mingit kajastust valitsuse poolt ellu kutsutud ja regionaalministri haldusalas oleva Kodanikuühiskonna Sihtkapitali poolt poole miljoni krooni ulatuses rahastatud projekti "Petitsioon" kodulehelt, kus võiks ju Eesti riigi kodanikelt küsida, kas meie riik on valmis tõstma pensionile mineku iga, kuid ka 500 000 krooni maksev lehekülg on selles osas armetult vait. Seega on sellel teemal kodanikuühendused samuti vaikima sunnitud.

Arvan, et pensioniea tõstmine pole Eesti praeguses sotsiaalses ja majanduslikus olukorras kaugeltki prioriteetne tegevus, kuigi loen selle teemaga tegelemist ja kodanikuühendustega diskuteerimist ajakohaseks. Paljud majandusega ja sotsiaalsete probleemidega tegelevad arvamusliidrid on välja öelnud, et tegelda tuleks rahva tervise parandamisega, eelkõige aga sellega, mis on seotud eluea pikendamisega ja just tervelt elatud eluaastate hulga suurendamisega, mis omakorda annab võimaluse vanemas eas aktiivselt tööturul osaleda.

Kui vaadata oodatavat keskmist eluiga ja tervena elatud eluaastaid, siis peame teadma, et Eestis on naiste oodatav eluiga 79,2 ja meestel 68,6 aastat. Euroopa Liidus on naiste keskmine oodatav eluiga 82,2 ja meestel 76,1 aastat. Naised elavad Eestis tervena 57 ja mehed 53 aastat, võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on see näitaja üks madalamaid. Sellest tulenevalt tuleks tegelda eelkõige tervisevaldkonna edendamisega. Kui vaatame korraks aga lähiminevikku, siis näeme, et valitsus on teinud hoopis vastupidiseid samme. Tuletame meelde, et 2009. aasta lisaeelarvega muudeti spordiseadust ja noorsootöö seadust. Spordiseaduse muudatusega hoiti rahva tervise arvel kokku 171 miljonit krooni ja noorsootöö seaduse muudatusega 21 miljonit krooni. Nende muudatustega võeti ära kohalike omavalitsuste võimalus toetada valdades ja linnades toimivaid-tegutsevaid noorteühinguid ja spordiorganisatsioone. See aga viitab sellele, et juba noortel ja spordilembelistel kodanikel piiratakse tervislike eluviiside harrastamise võimalust, mis omakorda toob kaasa tervise halvenemise. Vabariigi Valitsuse käitumist jälgides, seda just eelarvepoliitika teostamisel, on näha, et tervisevaldkonna olukorda halvendatakse veelgi.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et võtta eakatelt pension ära, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel veel palju teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on seega pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Enn Eesmaa, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Enn Eesmaa

Teinekord on ikka kasulik oma probleemidele lahenduste otsimisel analüüsida ka teiste maade ja rahvaste kogemusi. Seda rohkem siis soomlaste omi, sest nendelt on meil veel üsna palju õppida. Kindlasti on nii mõnigi kursis, et pensioniea tõstmise mõttevahetus on Soomes möödunud tulistes, kuid selle-eest kirglikes toonides. Soomlaste eluiga on küll eestlastega võrreldes pikem, kuid selle elu kvaliteet jätab isegi neil puhuti paremat soovida. Seetõttu oldi vähemalt palgasaajate seas ning nende esindusorganisatsioonides kindlalt pensioniea kavandatava tõstmise vastu. Asi kiskus tormiliseks peaaegu aastapäevad tagasi. Soome valitsus avalikustas oma plaani tõsta soomlaste vanaduspensioniiga 63 aastalt 65 aastale. Ametiühingud süüdistasid, et valitsust ei huvitanud tööinimeste arvamus. Ühiselt avati rahva meelsust väljendavad internetilehekülje ning üsna kiiresti kogunes protestiallkirju üle 100 000. Protestiliikumise etteotsa pürgis mitu erakonda ning valitsus otsustas oma plaane veel kord kaaluda ja olukorda koos asjakohaste uurimisasutustega sisuliselt analüüsida. Soomes on neid aga mitu: Soome majandusinstituut, Pel-

lervo majandusuuringute instituut, Soome tervishoiu-uuringute instituut, riiklik tervishoiu ja rahvatervise instituut. Oma kaaluka arvamuse said välja öelda ka Soome pensionikeskuse asjatundjad.

Siinkohal hakkabki silma kahe naabermaa valitsuse suuresti erinev suhtumine dialoogi sotsiaalpartneritega. Meil seda võimalust ei pakutud ja küllaldaselt ei kasutatud. Eile avaldatud Eesti inimarengu aruande koostajad heidavad seda õigustatult otsustajatele ette. Isegi kui Eesti ei saa ka keskpikas tulevikus skandinaavialikuks heaoluriigiks, tuleks meilgi omaenda heaoluriigi vajalikkus ja toimimispõhimõtted ühiselt läbi mõelda ja nendes kokku leppida.

Kuid tagasi soomlaste pensioniea tõstmise, tänaseni lahendamata olukorra juurde. Valitsuse moodustatud töögruppi asus juhtima pensioniteema tunnustatud asjatundja Jukka Rantala Soome pensionikeskusest. Probleemi tõsidust arvestades moodustati veel teinegi töörühm, mida juhib Jukka Ahtela. Selle ülesanne on analüüsida vanemate inimeste reaalset töövõimekust praeguses Soomes. Loomulikult erineb tööandjate seisukoht üsna oluliselt töötajate arvamusest. Välja on nad pakkunud mitu varianti, neist üks soovitab maksta pensioni mitte vähem kui 40 aastat töötanud inimestele. Teise idee kohaselt tuleks Soomes kaotada võimalus osaliseks pensioniks ja ettenähtust varem pensionile jäämiseks. Ametiühingute mõtted aga liiguvad selle poole, et inimesed võiksid töötada kuni 70. eluaastani. Mõnevõrra ootamatult toetab seda seisukohta sotsiaalministeeriumi kõrge ametnik Outi Antila. Samas aga jätaks temagi pensioniea miinimumi praegusele tasemele. Teisisõnu: kui inimesel on tööd ja ta suudab seda teha, võiks ta tööturul tegutseda kuni suhteliselt kõrge vanaduseni. Mõtet toetab soomlaste optimistlik statistika. Põhjanaabrite eluiga pikeneb, vaatamata paljureklaamitud viinalembusele, pikkamööda, kuid selle-eest pidevalt. Analüüsist siiski selgub, et reaalselt jäid soomlased mullu pensionile pisut nooremana kui 60 aastat, täpsemalt öeldes oli see näitaja 59,8. Olukorra põhjustas osaliselt töövõimekaotuse muutunud protsent. Samas jäi pensionile erakordselt palju soomlasi, sest 1946. aastal sündinuid loetakse seal tavatult rohkearvulisse vanuserühma kuuluvaks, suure sündimuse põhjuseks oli loomulikult sõja lõpp ja rahuaja algus. Probleem on süvenev, sest pensionile mineku mõttes ootab ees veel mitu aastakäiku, kui sündimus oli suur. Praeguses Soomes on häda pigem selles, et tööd on tunduvalt vähem kui selle tahtjaid, mis siis veel Eesti olukorrast rääkida. Euroopa Komisjoni avaldatud uue Euroopa majanduskasvu ja tööhõive strateegia "Euroopa 2020" kohaselt tuleb riikidel kümne aasta jooksul tööhõivemäära osas jõuda 75%-ni ehk kõrgemale tasemele, kui olime enne majanduslangust. Vaesusriskis elavate inimeste arvu tuleb aga samaks ajaks miljonite inimeste võrra vähendada. Äsja avaldatud Eesti inimarengu aruande kohaselt on meil sellesuunalist tegemata tööd äraarvamata koguses, sellepärast tasub senisest rohkem analüüsida Soome kogemusi, jõudmaks kiiremini ja vähemate tagasilöökidega esialgu kas või Euroopa keskmisele tasemele.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Valeri Korbi! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Valeri Korb

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna siin riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ja pensioniea tõstmist arutades tuleks lugupeetud kolleegidel mõelda asjaoludele, milliseid tagajärgi pensioniea tõstmine endaga kaasa võib tuua. Sotsiaalministeeriumi andmetel on alates 1990. aastast Eesti elanike arv pidevalt vähenenud. 2008. aasta 1. jaanuari seisuga elas Eestis 1 340 000 inimest. Rahvaarv väheneb väga suure tõenäosusega ka tulevikus. Eri prognooside järgi elab Eestis 2020. aastal 1 320 000 inimest. Kordan, et Euroopa Liidu 27 liikmesriigis on meeste keskmine eluiga 75,2 ja naiste keskmine eluiga 81,5 aastat, Eestis on aga meeste keskmine eluiga 66,3 ja naiste keskmine eluiga 77,8 aastat. Mõelgem selle üle, et pensionile mineku iga tahetakse tõsta kõrgemale, kui on meeste keskmine eluiga.

Käesolev majanduskriis võib tulevikus olla probleemiks rahvastiku arengus. Majanduslikult keerulisel ajal on vajalikud perepoliitika, tervishoiu- ja tööhõivepoliitika meetmed, mis tugevdaksid rahvastiku demograafilist jätku-

suutlikkust. Sotsiaalkindlustusameti andmetel elas 1. jaanuaril 2009 Eestis riiklikku pensioni saavaid isikuid 382 316, neist 63% olid naised. Juba see asjaolu peaks meid mõtlema panema. Pensionisaajate osakaal rahvastikus moodustas 2009. aasta alguses 28,5% ning see on pensionireformijärgsete aastate jooksul pidevalt kasvanud, kasv on võrreldes 2000. aastaga 0,9%. Pensionisaajate koguarv on aastate 2000–2009 jooksul kasvanud 0,8%. Üle kolmveerandi pensionisaajatest moodustavad vanaduspensionisaajad, 2009. aasta alguses oli nende koguarv 290 000. Töövõimetuspensionäre oli samal ajal 70 000, veidi üle 18% pensionisaajatest. Muude pensioniliikide, s.o toitjakaotus-, rahva- jne pensioni saajaid oli 5,5%.

Tähtis tegur Ida-Virumaal on rahvastiku vanuseline jaotus. Kuna elanikkond väheneb, on karta, et lähemas tulevikus muutub töötavate elanike ja pensionäride suhe veelgi halvemaks. Suur probleem selles piirkonnas on ka meile kõikidele teada asjaolu – noorte lahkumine Ida-Virumaalt, mis mõjutab tugevalt piirkonna ealist struktuuri. Minu armsa Kohtla-Järve linna umbes 42 000 elanikust olid 1. märtsi 2010. aasta seisuga 14 867 pensionisaajad, neist vanaduspensionäre oli 10 066, väljateenitud aastate pensionil oli 193 inimest ja töövõimetuspensioni saajaid oli 1148. See on mõtlemapanev arv kogu Ida-Virumaa jaoks, kuna Kohtla-Järve on üks suuremaid linnu selles piirkonnas. Eesti meeste eluiga on lühim just Ida-Virumaal. Kindlasti on selle üks põhjus tervist kahjustav töö põlevkivikaevandustes ja keemiatööstuses. Samuti on oluline faktor õhu saastatus. Ida-Virumaa on praegu kõige suurema tööpuudusega piirkond, soikunud on ehitustegevus, tunduvalt on vähenenud põlevkivitootmine, mille tagajärjel vähenes tunduvalt ka kaevandustöötajate arv. Teiste ettevõtete turustusraskused on sundinud ettevõtjaid kas tööd lõpetama või läbi ajama minimaalse tööjõuga. Pensioniea tõstmisega väheneb pensionäride arv, kuid suureneb tööealiste arv. Selline käik annab piirkonnale veel suurema hoobi, tööpuudus suureneb veelgi. Seoses tekkivate terviseprobleemidega on paljud kaevurid sunnitud lahkuma oma põhitöölt, kus nad on töötanud palju aastaid mitte just kõige paremates tingimustes. Mis saab nendest inimestest edasi? Pensioniiga pole kätte jõudnud, tööd leida pole sellises vanuses sugugi lihtne, tagajärjeks on veelgi suurem töötute hulk. Sellisel moel suretame me Ida-Viru maakonna lihtsalt välja.

Kas on meil siis õigus tõsta pensionile mineku iga? Kas nendel meestel ei ole õigust inimväärsele vananemisele, väljateenitud puhkusele? Olen arvamusel, et Eesti riigi elanikele tuleb kindlustada nende eale vastav, eneseväärikust säilitav elustandard ja võrdne kohtlemine ühiskonnas. Esitatud seaduseelnõu toetada ei saa. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Rein Ratase! Kaheksa minutit.

Rein Ratas

Hea juhataja! Auväärt Riigikogu, kes sa teed oma rahva elu ja võimaluste valikuid suunavaid seadusi! Meie riigi valitsus raiub kui rauda, et pensioniea tõstmisele alternatiivi pole, tuleb teha ja kõik, sest vaid nii saame tulevasi pensionikulusid kokku hoida kuni kolme miljardi krooni võrra aastas. Mõtle vaid, see on ju tervelt 3% praegusest riigieelarvest, 15 aasta pärast on see aga tublisti vähem. On kurb, et end demokraatia ning rahvuslikkuse kantsiks pidav Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon selles küsimuses vilistab ametiühingutele ja rahva häälele üldse. See on kui mõnevõrra tülikas sääsepirin selle koosluse kõrvadele. Täielikult eiratakse seejuures Lissaboni strateegia üht tala – sotsiaalset partnerlust kui ühiskonna arengu võimsat tegurit.

Kaks liitlast, IRL ja Reformierakond, on üksmeelsed nende jaoks kõigutamatus aksioomis: Eesti rahvale piisab esindusdemokraatiast, osalusdemokraatia unustage ära. Eesti demokraatial on omad kindlad piirid, nii nagu on armsal hoovikoeralgi tema kett, mida tubli peremees võib oma tahte kohaselt pikendada või lühendada.

Meie põhiseadus ütleb üheselt, et kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas. Sellel kõrgeimal riigivõimul pole aga seaduste algatamise õigust ja Keskerakonna fraktsiooni algatatud vastavad põhiseaduse muutmise ettepanekud ongi seni tagasi lükatud. Hiljuti jõustunud Lissaboni lepe annab Euroopa Liidu õigusloome algatusõiguse ka ühenduse kodanikele. Minu küsimusele, kas meil ei tuleks järgida ühenduse eeskuju seadusloomes, vastas austatud pea-

minister, et selleks pole vajadust. Samasugust ülbet suhtumist rahva kaasamisse tähtsate otsuste tegemisel on näidatud ka käsitletava seaduseelnõu menetlemisel.

Valitsuskoalitsiooni armsad emandad ja isandad! Miks te kardate rahvast? Miks te väldite väga oluliste küsimuste arutelu rahvaga? Kas teie arvates rahva hääl polegi kui jumala hääl, vaid on pigem tülikas ja mittevajalik tegutsemishäiring?

Pensioniea tõstmise seaduse eelnõu ei ole kiirkorras lahendust vajav, täiendavaid ööistungeid nõudev, laiapõhjalist rahvaosalust eirav küsimus, sest seadustunud eelnõu hakkab ju tööle 2017. aastast. Milleks siis selline ummisjalu tormamine? On see oma ülitubliduse demonstreerimise soov Brüsseli ees või lööb siin välja patoloogiline ühiskondlik ignorantsus? Just sellepärast ongi Keskerakonna Riigikogu fraktsioon pensioniea tõstmise seaduse eelnõu kiirkorras menetlemise ja selle vastuvõtmise vastu.

Kommuniste on kritiseeritud nii meil kui ka mujal paljudel põhjustel, sealhulgas sellepärast, et nad tahavad ühtedelt võtta ja teistele anda, ümber jagada seda, mis vääramatult kuulub sellele, kes sellisest ümberjagamisest midagi kuulda ei taha. Meie riigi võimukooslus on usinalt tegelnud eksproprieerimisega. Olgu selleks siis ranitsa- ja matusetoetuse äravõtmine, kohalikelt omavalitsustelt kahe naha nülgimine või lastetoetuste kärpimine. Pensioniea tõstmise seaduse eelnõuga üritatakse eksproprieerimise uut tasandit pensionide arvel. Samas valitsus ei kõssagi sellest, et aastaks 2026, mil loodetav seadus töötab juba täie jõuga, oleme oma tublide juhtide hellal hoolel jõudnud ammugi Euroopa viie rikkaima riigi hulka ja vastavalt sellele on ka meie riigi rahalised võimalused hoopis suuremad kui praegu.

Meie kõneleme ja maailm kõneleb jätkusuutlikust arengust. See on ülimalt tõsine asi, sest sellel arengul ei ole meie planeedi piiratusest tingituna tõepoolest alternatiivi. Just sellepärast, mitte ainult majanduse, vaid kogu inimpopulatsiooni elu jätkusuutliku, säästva arengu nimel tegutsetakse ja tegutseme ka meie. 10–15 aasta pärast on meie töö tulemuslikkus hoopis midagi muud kui praegu, mõningate asjatundjatest autoriteetide hinnangul vähemalt kaks korda suurem kui praegune töö efektiivsus. See tähendab aga ka seda, et me suudame siis katta 63-aastaselt pensionile minevate inimeste väärika pensioni. Iga seadusmuudatus, mis tehakse, peab lähtuma inimväärikusest, sealhulgas põlvkondadevahelise õigluse tagamisest. Selle asemel et kriitilisse ikka jõudnud eakatelt pension ära võtta, peaks valitsus andma tööd tööjõulistele. Seda ta aga ei tee. Ta tegeleb riigi järjest õhemaks hööveldamisega ja sotsiaaldarvinismi evitamisega. Loodus teeb oma töö, oma valiku, ellu jäävad tugevad.

Siin saalis ei käi praegu võitlus mitte keisri habeme pärast, vaid lühinägeliku pragmatismi ja ökosotsiaalsele turumajandusele suunatud visiooni vahel.

Sellepärast on Keskerakonna Riigikogu fraktsioon pensioniea tõstmise seaduseelnõu vastu. Olen rääkinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Tiit Kuusmiku! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Tiit Kuusmik

Ma palun esmalt vabandust võimaliku kõha pärast, see võib segada!

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Tänase küsimuse arutelu võiks alustada mitte vaidlusest selle üle, kas uue, kindlaksmääratava pensioniea piir peaks jooksma läbi 65. eluaasta mõlemale sugupoolele, nii naistele kui ka meestele, vaid sellest, millele oleks oluline olnud tähelepanu pöörata. Vahest tulnuks enne seda, kui asi hooga välja käidi ning kellelegi või kuhugi veksleid anti, läbi mõelda ja arutada seda, mida laiem üldsus õieti ei teagi, võibolla ei tajugi veel. Millegipärast on juba pikemat aega soovitud luua kuvandit sellest, et turumajanduses loksub või sujub kõik iseenesest paika, milleks siis pingutada, liigseid kulutusi teha ja energiat raisata. Tegelikult ei ole kõik aga kaugeltki nii. Minult kui Ida-Virumaalt valitud rahvasaadikult on viimasel ajal tihti küsitud (küsijad, muide, ei ole mitte sealtkandi inimesed), miks Ida-Viru töötajad senimaani olukorraga nii rahulikult leppinud on, miks nad senimaani lärmi pole tõstnud ega enda eest seisma hakanud. Töötuid on maakonnas ju praeguse seisuga 20,8% tööealisest elanikkonnast. Eks see tundu kõrvaltvaatajatele kummaline muidugi. Selgitada võin olukorda aga

sedaviisi. Käiku läheb jällegi kuvand turumajanduse kõikvõimalikkusest ja -võimsusest ehk iseregulatsioonist, kui soovite. Sest töökohtade leidmise, arendamise ja loomise probleem on pahatihti kujunenud põhimõtte järgi, et uppuja päästmine on tema enda asi. Seetõttu ongi paljud leidlikud inimesed Ida-Virumaal hakanud arendama majandustegevuse eriharusid (see on küll sarkasmiga pooleks öeldud), mis, muide, riigi rahakotile ja tervisele mitte kuigi hästi ei mõju. Loomulikult ei ole see kellelegi ka uudis. Puudutab see aga eelkõige erikaubandust, millega teatavasti seondub nii autokütuse-, tubaka- kui ka alkoholiäri, seda eelkõige Ida-Virumaa piiriäärses piirkonnas. Ilmselt on aga veel teisigi tegevusliike või -harusid ja võimalikke tulu saamise erisusi, mida paraku laialt afišeerida ei ole võimalik, kuid mis teenivad ühte eesmärki – ellujäämine.

Kuulasin hiljuti peaministri intervjuud Vikerraadios. Seal kõlas kuidagi hirmutavalt üks kolmest tema välja käidud põhiavaldusest, mis puudutas arutatavat seaduseelnõu. Nimelt, kui pensioniiga ei õnnestu tõsta, siis üks kolmest arengust oleks see, et tuuakse sisse massiliselt võõrtööjõudu. Võõrtööjõu sissetoomise idee pole iseenesest ju mingi uudis. Eelmise sajandi kolmekümnendate aastate lõpus täitus põlevkivibassein Poolast sisse toodud tööjõuga, nii et kohalikes alevikes rohkem poola kui eesti keelt kuulda võis. Enamik kirikuid ja koolegi olid poolakeelsed. Eks võõrtööjõud oli ka see, mis 1970. ja 1980. aastate paiku Eestimaale sisse voolas. Mis puutub aga väljaöeldud avaldusse või ähvardusse, kuidas soovite, siis las see jääb väljaütleja südametunnistusele.

Nii nagu äsja üldsusele tutvustatud inimarengu aruandes tõdeti, on terve hulk tööpuuduse leviku ohjeldamise meetmeid, mis on kasutamata, millest oleks pidanud alustama ja millele peaks esmajoones tähelepanu pöörama. See puudutab vahetult neid inimesi, kes on tööturul ootel. Lühidalt öeldes on terve hulk meetmeid, mida oleks tulnud võtta, et seesugune massiline tööpuudus ei oleks Eestis teoks saanud. Kahjuks jäi see tegemata.

Mida toob endaga kaasa seesugune lühem või pikemaajaline jõudeolek, millised arengud toimuvad meie riigi ühes tugisambas perekonnas, kellele, jääb mulje, pole viimastel aegadel mitte eriti palju tähelepanu pööratud? Selleks et asjadest aimu saada, ei pea olema ekspert ega uuringute tegija. Kui lihtsalt lahtiste silmadega ringi liikuda, toob elu pildi ise kätte. Pidevatest peresisestest vestlustest, millega käivad kaasas töömured, pidevast perepingest sõltuvad lapsed. Juba lasteaiaealised kannavad endas üllatavalt palju otsustamatust, sõnakuulmatust, närvilisust ja agressiivsust. Tähendab, džungliseaduste sissekasvamine või sissekasvatamine maast madalast pärsib juba eos meile endile hirmsasti meeldivat väidet haritud Eesti rahvast. Söögivahetunnid koolisööklates on kujunemas paljudele lastele kui mitte ainsaks korraks, siis üheks vähestest kordadest, mil neil on võimalik enam-vähem kõht täis saada, sest perede pikaajaline toetusrahast elamine seda juba ammu enam ei võimalda. Depressioonis vanemad, alkohol, lõhutud pered, tänavalapsed – see on saanud meie igapäevaeluks. Hooldekodudest peredesse tagasivõetavad pensionärid, kelle pension senimaani hooldekodu kulude katteks võeti, mis aga nüüd peresid ülal pidada aitab, ei ole ka enam uudis.

Seda loetelu võiks jätkata. Võib ju küsida, kuidas puutub see täna arutatavasse eelnõusse. Puutub ikka küll. Iseenesest ei teki ju mitte midagi. Võimalused, mis eeldaksid ootel oleva tööjõu ettevalmistamist ja kasutamist, on jäänud paljuski rakendamata. Kvalifitseeritud tööjõud, kes on siin hariduse omandanud, on läinud teistesse riikidesse, paremate jahimaadele, on meie oma riigile kaotatud ja võimalik, et paljuski jäädavalt. Tõsi, nii nagu väitis peaminister, tööjõu vaba liikumine Euroopa Liidu piires on loomulik, on selle kodanike privileeg. Kuid kas sellega priiskamine ka seda on? Seega, endast lugupidav riik ei loo oma kodanikele olukorda, mida ei taheta.

Selle üle tasuks tõsiselt järele mõelda ja üks mõtlemise koht kaasneb kahtlemata selle seaduseelnõuga, sellega kaasneva arutelu, analüüsi ja seaduse rakendamisega.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, see on selge, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et ära võtta pension, tuleb anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju ära teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Eelnõu arutelu püstitas veel kord küsimusi, mis puudutavad meie ühiskonda tervikuna. Tekkis vajadus inventeerida, mis on tehtud õigesti ja mis valesti, milline on tänapäevane seis ja millele saab loota tulevikus. Väga kahju, aga peab konstateerima, et tähtsates küsimustes domineerib siiani poliitilise retoorika primaarsus ja vähem tähelepanu on jäetud tõsistele debattidele. Domineerib käitumine, et meil on ainuõigus, kõige õigem õigus, aga mitte käitumine, et on probleem ja vaatame, kuidas paremini hakkama saada. Selles rakursis toimub ka eelnõu arutelu ning temaga seotud probleemide püstitamine ja arutamine.

Seoses sellega on toodud välja ka argumendid. Eelnõu pooldajad argumenteerivad pensionivanuse etapilise tõstmise vajadust sellega, et tulevikus kaotab riik 2–3 miljardit krooni aastas, kui ta seda vanust ei tõsta, ja seoses sellega tekib vajadus tõsta makse, vähendada pensionimäära või tuua Eestisse väljastpoolt tööjõudu. Aga kui neid argumente tõsiselt vaadata ja võrrelda tänapäeva olukorraga, siis tekivad küsimused, millele eelnõu pooldajad ei suuda vastata. Näiteks, kas tulevikus on garanteeritud nii palju töökohti, et tööpuuduse saab likvideerida ja on garanteeritud töökohad inimestele vanuses 63+? Praegu on meil töötuid ligi 100 000. Kas Eesti on võimeline looma 100 000 töökohta? Mina kahtlen ja ka valitsusel ei ole sellist kava. Maksimum, mida Vabariigi Valitsus pakub, on ligi 10 000 töökohta. Kust siis kavatseb riik makse saada? Kas töötutelt? Praegune tööpuuduse ja töökohtade pakkumise proportsioon on umbes 100 : 2 või 100 : 3. Rääkida tööpuudusest ja välistööjõust on kuidagi ebakorrektne, sest töötud inimesed ei kao kuhugi, välja arvatud juhul, kui nad järsku ja korraga Eestist lahkuvad.

Kui rääkida töökohtadest, siis on veel üks väide. Buumi ajal rändas Eestist välja 35 000 – 130 000 tööealist inimest. Selline vahe näitab ainult seda, kui korrektne on meie statistika. Aga see tähendab, et ka kõige paremal ajal oli Eestis töökohtade puudus. Veel üks konkreetne näide. Riik näeb ette, et Ida-Virumaale luuakse tööstuspargi loomisega pikas perspektiivis 4500 töökohta. Aga praegu on teada, et Ida-Virumaal on iga viies inimene tööta ja see tööstuspark ei kata Narva ega Kohtla-Järve vajadusi.

Veel üks valdkond – inimeste tervis. Inimeste tervis on Eestis pehmelt öeldes vilets. Sellisest olukorrast on räägitud ÜRO ja euroraportites. Inimarengu aruandes on toodud hinnang, et töötute hulgas on suremus 20–25% suurem võrreldes nende inimeste suremusega, kellel on tööd. See hinnang räägib tendentsist. Eluiga, naistel 73 aastat ja meestel 67 aastat, näitab ka, et elu- ja töötingimused ei ole head. Meditsiiniteenuste kättesaadavus inimestele halvenes ja arstiabi on küllaltki kallis, eriti väikese sissetulekuga isikutele. Ka toit ei ole väikese sissetulekuga inimestel kvaliteetne, mis mõjutab negatiivselt nende tervist. Siis on raske loota, et olukord tervishoius paremaks muutuks. Lisaks valitsus ainult kärbib meditsiini- ja üldse sotsiaalvaldkonna summasid.

Kas ma palusin kaheksa minutit?

Aseesimees Jüri Ratas

Kas te soovite lisaaega? Kui palju te soovite lisaaega? Kolm minutit lisaaega.

Eldar Efendijev

Aitäh! Ka psühholoogiliselt on inimeste seis halb, seda näitab enesetappude statistika. 13 aasta jooksul kaotas meie ühiskond suitsiidi tõttu 3500 inimest. Eelmine aasta oli rekordiline, kui kasutada massimeedia pealkirju – 268 inimest. Kui palju kaotas Eesti? Saab tuua näite, et ainuüksi aidsivaldkonda läks 2007. aastani ligi 90 miljonit krooni, riik kaotas üle 13 000 tööaasta ja üle 3 miljardi krooni mittelaekunud tulu. Kui võtta statistikaandmeid teistest valdkondadest, siis on üldkaotus veelgi suurem.

Veel üks valdkond – vaesus. Kogumikus "Vaesus Eestis" on välja toodud, et 19,5% Eesti elanikest elab vaesuse piiril ja ka allpool piiri ning enamik neist on töövõimelises eas, aga töötud inimesed. See tähendab, et nende inimeste väljapääs on välisriikides töö otsimine. Selline tendents seisab meil ees. Demograafilisest probleemist on juba räägitud.

Lõpuks, eelnõu pooldajate argumentatsiooni võib hinnata poliitilise retoorika instrumendiks, aga mitte argumentideks. Ainus argu-

ment, mis võib kõne alla tulla, on rahapuudus ja seoses sellega on pensioniea tõstmine puhas matemaatiline arvestus. Eelnõu algatajad leidsid, et parem on mitte maksta inimestele pensioni, sest teist allikat kulude katmiseks ei ole. Tees, et pensioniea tõstmine on hea traditsiooni jätkamine ja see on heategevus pensionäridele ja terve riigile, on vähemalt nõrk, et mitte rohkem öelda. Selle eelnõuga hindas koalitsioon oma tegevust töökohtade loomise valdkonnas ja majandusolukorra parandamisel. Kurb hinnang. Kärpimine on nüüd riigieelarve, fondide ja riigiettevõtete valdkondadest üle viidud konkreetsetele inimestele. Primaarne ei ole mitte suund, kuidas leida paremat lahendust Eesti arenguks ja inimeste toetamiseks, vaid see, kust võtta raha, et lappida auku ja täita tingimusi eurole üleminekul.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtadega loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja riigieelarve paremat toimetulekut.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Nelli Privalova! Kaheksa minutit.

Nelli Privalova

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Pensioniea tõstmisega paneb koalitsioon pea liiva alla ja näitab väga selgelt, et ei taheta tegelda reaalsete, tegelikkuses olemasolevate probleemide lahendamisega. Praegused probleemid on majanduskriis, tööpuudus ja elanike kehv tervis. Pensioniea tõstmisega vähendatakse inimeste pensioni ilma midagi vastutasuks andmata. Kui riik tervishoidu lisaraha ei anna, siis ei ole Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul Eestis hiljemalt kümne aasta pärast põhimõtteliselt üldse mingit tervishoiukorraldust, kuna raha selleks ei jätku. Kahetsusväärne on see, et pensioniea muudatused peaksid samuti umbes samal ajal teoks saama. See tähendab katastroofi elanikkonna tervise jaoks. Juba praegu on Eesti elanike tervena elatud eluiga Euroopas kõige lühem, 50. eluaasta juures. Euroopa Komisjoni 2007. aastal Euroopa Liidu riikides korraldatud küsitlusuuring näitas, et ainult pool Eesti elanikest hindas oma üldist tervislikku seisundit heaks, Iirimaal näiteks oli selliseid inimesi ligi 90% elanikest. Üksnes Läti ja Leedu elanikud hindasid oma tervist veel halvemaks kui Eesti elanikud.

Spetsialistide hinnangul on tervislike eluviiside edendamise abil võimalik Eesti rahvastiku terviseseisundit oluliselt parandada. Oleme korduvalt teinud Riigikogule ettepaneku võtta vastu seadusmuudatus, mille järgi ei peaks tööandja maksma erisoodustusmaksu terviseedenduskuludelt. Töötaja tervisele, spordile ja koolitamisele tehtud kulutuste osakaal tööjõukuludes on teistes Euroopa Liidu riikides kõnekalt suurem kui meil. Näiteks Soomes 14%, Belgias 6%, aga Eestis vaid 0,7%. Uuringute järgi vähendab kehv tervis tööturul osalemise tõenäosust meestel 40% ja naistel 30%, vähendades seega Eesti sisemajanduse kogutoodangut hinnanguliselt 6–15% (praegune toodangu vähenemine pluss tulevikus tegemata töö).

Ei ole tõesti väga keeruline kirjutada eelnõu, kuidas pensioniiga tõsta, kuid mõnevõrra komplitseeritum ülesanne oleks olnud lisada sellele sotsiaalsete mõjude lahendamise kava, mida eelnõuga kaasas ei ole. Rõhutan, et see koalitsioon ei ole isegi teinud juttu kutsehaiguskindlustuse süsteemi loomisest. Ka töölepingu seaduse eelnõu puudutas kõike muud, kuid mitte seda, mille järele ühiskonnas terav vajadus on.

Ma ei pea võimalikuks praeguses olukorras tõsta pensioniiga, kuna see hakkab toimuma elanike tervise arvel. Selliseid liigutusi saaks teha siis, kui meil oleks ette näidata imehästi toimiv tervishoiusüsteem ning tervishoiuteenused oleksid elanikele piisavalt kättesaadavad. Need valdkonnad näitavad aga järjepidevat langustendentsi.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju teha. Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Nikolai Põdramäe! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Meie valitsus jätkab kindlal kursil, mis peaks meid viima 2026. aastaks viie rikkaima riigi hulka, mis sest, et praegu oleme viie viimase hulka langenud. Kui me 2026. aastaks oleme nii rikkad ja probleemid on seljatatud, kas siis ongi enam mõtet ja vajadust pensioniiga tõsta, et pensionär inimväärselt elada saaks? Siis on ju tegemist heaoluriigiga. Kahjuks ei ole valitsusel mitte mingisugust tarka plaani, kuidas nende viie rikkaima hulka jõuda, ka ei ole rahvale suudetud adekvaatselt vastata, miks ikkagi on langetud viie viimase hulka. Kas tõesti on jälle süüdi rahvusvaheline imperialism ja neli aastaaega või on siiski ka meie valitsus vigu teinud? Ei saa ju võtta tõsiselt jutte rahvusvahelisest masust ja sellest, et vaatamata masule läheb Eestil veel hästi. Kohe kindlasti ei arva nii töötud ja ravikindlustamata inimesed.

See, et 1,3-miljonilise rahvaarvuga väikeses Eestis on üle 100 000 töötu, üle 90 000 ravikindlustamata kaasmaalase ning umbes 130 000 võõrsil tööd ja leiba otsivat eestimaalast, on suhtarvu arvestades kindlasti vähemalt Euroopa rekord ja näitab "meistriklassi". Kui meil on töötus 15,5%, siis näiteks Norras on see ainult 3%. Üldjuhul on tööpuudus enamikus riikides alla 10%.

Valitsusliikmed on siinsamas Riigikogu saalis korduvalt rõhutanud, et meil on tööhõive suurem kui kunagi varem. Aga miks on siis töötuid rohkem kui kunagi varem? Siin on tegemist suure loogikaveaga või lihtsalt rahvale ülbelt sogaajamisega.

On tõsi, et majandusbuumi ajal eestlaste eluiga pisut pikenes, meestel 68,6 eluaastani ja naistel 79,8 eluaastani. Aga ei vasta tõele, et see on eestlaste kõigi aegade kõige pikem eluiga. Töötus ja stress viivad kindlasti uuesti keskmise eluea lühenemisele. Praegu elavad Eesti mehed tervena keskmiselt vaid 53 ja naised 57 aastat. See aga on Euroopa Liidu üks madalamaid näitajaid. Praegu jõuab 65. eluaastani ainult 64% meestest ja 86% naistest. Pooled meestest ja üks kolmandik naistest lähevad pensionile enne tegelikku pensioniiga.

Selleks et tõsta pensioniiga, on vaja teha põhjalikud analüüsid, aga neid ju praegu ei ole. Juba praegu on enne tähtaega vanaduspensionile jäänud ligi 17 000 inimest ja pensioniea tõstmisega tuleb neid kindlasti juurde. Kui niigi on väga suur tööpuudus, siis pensioniea tõstmine toob töötuid veelgi juurde.

Pikaajaline töötus mõjub tervisele laastavalt. Sellest aga ei taha valitsus üldse rääkida. No kuidas sa räägidki, kui alles 2009. aasta märtsis pikendas haigekassa nõukogu ambulatoorse arstiabi järjekordade maksimumpikkust seniselt neljalt nädalalt kuuele nädalale. Statsionaarse arstiabi järjekord võib olla kuni kaheksa kuud pikk. See aga tähendab ju konkreetsele inimesele veelgi suuremat riski ja ohtu tema tervisele. Haiged otsivad abi eravastuvõttudest, mis aga on tasulised. Kallitest ravimitest ei maksa rääkidagi. Kust võtab töötu või ravikindlustamata inimene selle raha? Töö kaotamise ohu tõttu jätkavad inimesed haigena tööl käimist. Töötuks jäänud inimeste suremus on töötavate inimeste omast 20–25% suurem. Juba ammu on selge, et valitsus ei ole suuteline olukorda parandama ega oskagi seda teha. Tahtmine võib ju olla, aga tahtmisest üksi jääb väheks. Valitsus tõstab pimesi pensioniiga, aga tervisega seonduvaid probleeme ei suuda lahendada.

Pensioniea tõusuga püüab valitsus vanemaealiste pealt raha kokku hoida. Selle asemel et tõsta meie viletsa tervisega inimeste pensioniiga, tuleks anda tööealistele tööd.

Lugupeetud kolleegid! Mina ja kogu Riigikogu Keskerakonna fraktsioon oleme pensioniea kiirkorras tõstmise vastu. Eelkõige tuleks lahendada soodustingimustel makstavate ja eripensionide ning tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusega seonduvad küsimused. Seaduseelnõu teine lugemine tuleks katkestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kallo! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ikka ja jälle kutsub praeguse koalitsiooni iga järgmine käik esile siira üllatuse ja hämmingu.

Käiakse välja eelnõusid, millel ei ole mingit seost meid ümbritseva tegelikkusega. Teiseks on üllatus see, et selline põhimõtteliselt tähtis otsus oleks võinud olla koalitsioonileppes, aga seal seda ei ole, ju vist ei julgetud seda sinna panna.

On olemas väljend, et poodu majas nöörist ei räägita, aga meie armastatud koalitsioon eesotsas oma juhtparteiga räägib ainult nöörist. Nüüd, kui meil on üle 100 000 töötu, kelle hulgas on enamuses noored ja tööjõulised inimesed, tahab valitsus praegusi pensioniealisi veel lisaks tööjõuturule suunata. Tõe huvides peab nentima, et protsessiga plaanitakse alustada küll seitsme aasta pärast, aga asi pole selles. Praegu, kui üle 100 000 inimese on tööta, nad on ilma jäänud elatusallikatest ja vajaksid kohe abi, on valitsus suunanud oma tuima pilgu kuhugi sinise silmapiiri poole, kuulmata ja nägemata, mis ümberringi toimub. Praegu, kui pooled meestest ja kolmandik naistest lahkuvad tööjõuturult enne pensioniea saabumist, heietab valitsus mõtteid pensioniea tõstmisest. Ta ei anna endale aru, et inimesed ei lähe eelpensionile ja invaliidsuspensionile mitte seetõttu, et töölkäimise isu äkki otsa sai, vaid seetõttu, et tervis läks käest ära.

Püüdsin eelnõu seletuskirjast leida mingisugustki analüüsi selle kohta, et rahva tervis on järsus paranemistendentsis, aga mida ei ole, seda ei ole. Selle asemel leiame sobivasse vormi pandud statistilisi andmeid ja kõveraid, võidurõõmu tuntakse arvandmete üle seletuskirja peatükis "Töötamine pensionieelses ja pensionieas". Ära on toodud, et Statistikaameti andmetel oli Eestis 55–64-aastaste hõivemäär 2007. aastal 59,5% ja 2008. aastal 62,2%. Vahetult enne pensioniiga (naised 60–60,5- ja mehed 60–62-aastased) olevate inimeste hõivemäär oli 2008. aastal 61,5%. Kui tavaliselt on meeste hõive kõrgem kui naistel, siis vanusegrupis 55–64 oli Eesti 2007. aastal ainus riik Euroopa Liidus, kus naiste hõivemäär ületas (1,7 protsendipunkti) meeste oma. Tuuakse näitena, et Eestis väljutakse tööjõuturult vanemas eas kui Euroopa Liidus keskmiselt. 2008. aastal oli Eestis tööjõuturult väljumise keskmine iga 62,1 aastat, mis ületas nii pärast 2004. aastat Euroopa Liiduga ühinenud riikide (60,4 aastat) kui ka Euroopa Liidu keskmise (61,4 aastat) taseme. Samas puudub igasugune analüüs selle kohta, miks see nii on. Põhjust võime me kuulda igaüks iga päev oma lähituttavatelt ja sugulastelt. Selgitus on üks: "Ma pean edasi töötama, selle pensioniga ei ole võimalik ära elada." Lisaks peavad paljud pensionärid ka oma lapsi ja lapselapsi aitama. Maksude ja aktsiiside kuritahtliku tõstmisega on praegused riigijuhid viinud asja niikaugele, et inimesed on valmis surema töökohtadel, et mitte surra külma kätte või nälga. Sellisel statistikal ei ole mingit pistmist inimese sooviga muudkui töötada ja töötada ning mitte minna teenitud vanaduspuhkusele.

Seletuskirjas nenditakse, et levinuim üldine pensioniiga Euroopa Liidus on 65 aastat. See on levinuim, aga miks on Prantsusmaal 60 aastat, kas prantslased on meist viletsama tervisega, kas Prantsusmaa elatustase on madalam, kas Prantsusmaa kliima on meie omast kehvem? Vastus igale küsimusele on: ei ole. Seletuskirjas on toodud veel hulk arve, millega püütakse näidata, et teistel on samamoodi, kui meie kavatseme teha, aga seletuskiri targu vaikib meie elatustasemest ja meie rahva tervislikust seisukorrast. Neid arve tuleb otsida näiteks Eesti inimarengu aruannetest. Sealt leiame, et meeste keskmine oodatav eluiga on Eestis 68,7 aastat ehk selle eelnõu järgi saaksid nad pensionil olla ainult 3,7 aastat ja siis oleks aeg siit ilmast ära minna. Nendelsamadel prantslastel, kes lähevad pensionile 60-aastaselt, on meeste keskmise eluea näitaja 76 aastat, see tähendab ligi 16 aastat pensionipõlve Eesti mehe 3,7 aasta vastu. Elanikkonna tervislik seisund väljendub keskmises elueas ja selle näitajaga oleme meeste osas Euroopas raudselt eelviimased. Naised oma 79 aastaga on tagant kolmandad, millega ei ole ka põhjust eriti hõisata. Arvud on võetud kogumikust "Eesti inimarengu aruanne", need ei ole mitte eriti vanad andmed.

Miks me siis oma Euroopa ühe kehvema tervisliku seisundiga peame trügima esimeste hulka pensionile mineku ea poolest? Siin ei ole mingit pistmist kaine mõistuse ja rahvast hoolimisega. Kindlasti on kuskil midagi rebenemas viimase aja mantra – euro – küsimuses, seekord on tarvis rahva tervise hinnaga see auk kinni toppida. Kindlasti on Euroopas meie jätkusuutlikkuses kahtlejaid. Neil on õigus, sest oleme ju kriteeriume täitnud veri-ninast-väljahinnaga, ühekordsete meetmetega, mis ei ole kindlasti jätkusuutlikud. Nüüd on tarvis näida-

ta, et jätkusuutlikkuse tagamiseks oleme valmis likvideerima pensionärid või vähemalt viima nende arvu miinimumini.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel veel väga palju ära teha, sellega pole õieti alustatudki. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Toomas Vareki! Kaheksa minutit.

Toomas Varek

Head kolleegid! Ma alustan sõnavõttu pensioniea tõstmise kohta isegi optimistlikult. Usun, et mitte kellelgi ei oleks midagi selle vastu, kui meie siin saalis ja kõik inimesed Eestimaal püsiksid igavesti noored. Kes meist siis ei tahaks noor olla? Näib, et meie valitsusliit töötabki sellel optimistlikul kursil, ega muidu ei tahetaks eestimaalaste noorust pikendada 65. eluaastani. Ju siis on meie tublid ideoloogid leiutanud midagi elueliksiiri taolist, mida te ise nimetate pensioniea tõstmiseks. Ütlen veel kord: ega pensioniea tõstmisest hoolimata polekski midagi hullu lahti siis, kui meie rahvas oleks terve ja õnnelik, kui meie rahvas oleks samuti töötanud aastakümneid heaoluühiskonnas, oleks kogunud endale tööaastatega paraja kapitali ja pühendaks oma vanaduspõlve, isegi kui see langeb seitsmekümnendatesse-kaheksakümnendatesse eluaastatesse, reisimisele ja pensionärielu nautimisele, nagu me näeme seda eakate maailmarändurite-turistide pealt Eestis ja mujal maailmas. Kindlasti oleks meie kui põhjamaalaste vanaduspõlv rõõmsam ja me suudaksime ka rohkem ja kauem tervena töötada, kui meie kliimagi oleks soojem ja sõbralikum, mis mõjuks inimeste tervisele soodsamalt kui praegu, ja kui oleks lootust, et meie palkade ja väljateenitud pensionide suurus vastaks juba lähiaastail meiega kliima poolest lähedaste Põhjamaade elanike palkade ja pensionide suurusele.

Kuid siin hakkabki minu optimism otsa saama. Meie inimeste tervena töötatud aastate hulk jääb naistel 53 aasta kanti ja meestel koguni alla 50 aasta. Euroopa Liidus on see näitaja 60, mõnes riigis isegi 70 aastat. Ka meie pensionide suurus ei ole lähiajalgi võrreldav heaoluühiskondade pensionidega. Samuti ei ole meie inimesed jõudnud endale koguda kapitali ega seoses riigikorra vahetuse ning suure ja sügava kriisiga, mida Eesti praegu esimest korda oma ajaloo vältel üle elab, ei ole enamikul inimestel olnud võimalik koguda midagi stabiilset vanaduspäevade jaoks. See kõik tekitab pessimismi ja hirmu. Ütleme otse välja: meie inimesed kardavad vanaks jääda, sest riigilt pole suurt abi ega tuge loota. Kui neilt nõutakse veel vanast peast haige ja vaesena töölkäimist, suureneb see hirm veelgi.

Ma ei ütleks ühtegi halba sõna, kui me looksime inimestele erinevad pensionile mineku võimalused. See tähendab, et pensioniiga Eestis võiks olla diferentseeritud. Kes suudab, käigu kauem tööl, aga kes ei saa, sel peaks olema viisakas võimalus taanduda.

Kui ma loen eelnõu seletuskirja, siis näen, et eelnõu väljatöötajad seovad vajaduse pensioniiga tõsta sellega, et meil on vähe noori ja nende ning vanema põlvkonna suhe halveneb eeloleval kümnendil veelgi. Aastatel 1995–2008, 14 aasta jooksul, kahanes meie elanikkond 108 000 inimese võrra ja see kahanemine jätkub.

Niisiis, mina siiski ei ole väga reibas, lugedes seda vanas eas töötamise propagandat, mida valitsus pakub. Me teame analüüsidest, et juba praegu siirduvad paljud mehed ja hulk naisi pensionile tegelikust pensionieast varem. Eelpensionäre, neid, kes ei pea pensionieani vastu, oli 2008. aastal 14 700. Siin on juba kõlanud muudki näitajad, millega Eesti hiilata ei saa, lühikesest elueast ei hakka ma rääkimagi. Ma arvan, et selle asemel, et lükata pensioniiga 63 aastalt 65 aastale, peaksime vaatama, kuidas teha nii, et meie, eestlased, ei sureks 20 aastat heaoluriikide kodanikest varem, ja kuidas teha nii, et sünniks rohkem lapsi. Emapalk, nagu näha, asja ei lahenda. Peaksime läbimõeldud sotsiaalpoliitika abil pikendama tasapisi meie rahva eluiga, samuti peame looma noortele peredele soodsama elukeskkonna, näiteks sellise, et me ei paneks noori lapse saamise asemel mõtlema ainult pangalaenule ja kodust ilmajäämise hirmule. Aga neid valikuid on kahtlemata märksa raskem teha kui pikendada

kahe aasta võrra meie inimeste noorust. Selle seaduse poolt hääletajad lähevad kergema vastupanu teed, mis tegelikult töötab eestluse elujõu vastu. Mina panustaksin ikkagi sellele, et parem täna hoolida rohkem noorest põlvkonnast, nii et meil jätkuks ka tulevikus maksumaksjaid, selle asemel et homme raukadena edasi töötades oodata arvuti kaudu oma laste ja lastelaste kirju arenenud riikidest.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju ära teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan teid! Palun Riigikogu kõnetooli Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Hea juhataja! Head kolleegid! Pensioniea tõstmine on tihedalt seotud tööturu probleemidega. On öeldud, et pensioniiga tuleb tõsta, kuna tulevikus ei jätku enam töökäsi. Kummaline on tulla välja sellise loosungiga ajal, mil meil on üle 100 000 töötu. Kuid koalitsioonil pole pakkuda ühtegi tõsiselt võetavat meedet olukorra lahendamiseks. Tekib küsimus, miks ei tegelda olemasolevate probleemidega. Kuidas saada tagasi tööturule need inimesed, kes on sealt pikka aega eemal olnud, ja tagada riigile sellega piisav maksubaas? Kuidagi ei saa mainimata jätta, et koalitsioon on peamise meetmena, kuidas tööpuudust leevendada, suutnud laiendada üksnes palgatoetuse saajate ringi. Samas, olulist leevendust tööturul pole see endaga kaasa toonud. Abi on saanud mõnisada inimest aastas, samal ajal on aga Tallinna Linnavalitsus näiteks loonud sotsiaalsete töökohtade loomise toetuse ning uute töökohtade loomise toetuse, mille abil on tööle saanud tunduvalt rohkem inimesi kui riigi pakutavate meetmete abil. On kummaline, et üks linn suudab enam kui terve riik.

Riigi uuenduslik meede näib olevat aga pensioniea tõstmine. Probleemi lahendab see, kui me kõik oleme sunnitud kauem tööd tegema. Siinjuures ei arvestata seda, et inimesed lahkuvad juba praegu tööturult aastaid enne pensioniea saabumist. Eelpensionäre on meil 17 000, lisaks on meil 76 000 töövõimetuspensionäri ning hulgaliselt kutsehaigeid. On äärmiselt kummaline, et me tõstame pensioniiga, kuid ei tegele liialt varase tööelust lahkumise põhjustega. Praegu on pensionäridel õigus saada töist tulu ja pensioni samal ajal. Keskmine pension on ligikaudu 4500 krooni, millest suurem osa kulub koalitsiooni aktsiisi- ja maksutõusude tõttu eluasemekuludele. Juba ainuüksi kahetoalise korteri küttele kulus jaanuaris keskmiselt 1500 krooni. Kui sinna lisada veel tasu elektri eest ja muud kommunaalmaksed, siis pool pensionist ongi kulunud, ülejäänud osa läheb aga ravimitele, mille hinnad on samuti järjepidevalt tõusnud. Seega peab pensionär juba praegu saama töist lisasissetulekut, muidu ei ole tal võimalik inimväärset elu elada. Koalitsioon on juba praegu loonud äärmiselt kõrge motivatsiooni jääda võimalikult kauaks tööturule. Siiski kasutab seda võimalust üksnes 17% pensionäridest. Tekib küsimus, miks ei uurita selle põhjusi. On siin kaalukeeleks tööandja eelarvamused, pensionäride tervislikud probleemid või hoopis midagi muud?

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid ja teised saalis viibijad, loodetavasti ka interneti teel jälgijad! Eesti ei ole kindlasti ei esimene ega viimane riik, kus pensioniea tõstmise temaatika on üles kerkinud ja väga tuliseid vaidlusi tekitanud. Natukene vähem kui

kuu aega tagasi tuli Hispaania peaminister José Luis Rodríguez Zapatero samamoodi välja ideega, et pensioniiga tuleb tõsta 65. eluaastalt 67. eluaastale. Sellele reageerisid kümned tuhanded töötajad suurte meeleavaldustega nii Madridis, Barcelonas, Valencias kui ka teistes Hispaania linnades. Ametiühingute liidrid hoiatasid valitsust, et kui see reformiplaan peaks siiski teoks saama, võib see viia üldstreigini ja sotsiaalse ebastabiilsuseni.

Mul on äärmiselt hea meel, et ka meie ametiühingud on siiski otsustanud tänavatele tulla. Viimaste minutite jooksul tulnud uudis on see, et homme kell pool kaks toimub siin Riigikogu ees välkpikett. See on väga julge samm meie ametiühingute poolt. Ma arvan, et kõik, keda see seaduseelnõu puudutab, võiksid nendega ühineda. Vähemalt mina kavatsen nende toetuseks platsile minna.

Eelmisel aastal hakkas sama küsimusega tegelema Hollandi valitsus. Nende plaan nägi ette, et aastaks 2020 tõstetakse pensioniiga 65. eluaastalt 66. eluaastale ja aastaks 2027 67. eluaastale. Hollandi parlamendi opositsiooni üks vastuargumentidest sellele plaanile oli see, et praegu on ainult 13% 64-aastastest inimestest hõivatud ja valitsuse esmane ülesanne peaks olema eelkõige kuni 65-aastaste inimeste töölerakendamine. Samuti leidsid Madalmaade opositsioonipoliitikud, et on olemas muud lahendused, kuidas vähendada avaliku sektori kulutusi, näiteks muutes maksupoliitikat ja reformides kodulaenude subsideerimise põhimõtteid.

Ka Bulgaaria on mõelnud pensioniea tõstmisele 65. eluaastale (praegu on see piir naistel 60 ja meestel 63 eluaastat), kuid veebruari alguses otsustati see teema vähemalt mingiks ajaks päevakorrast maha võtta ning keskenduda tõsisele olukorrale tööturul ja majanduses. Sealne töö- ja sotsiaalminister ütles, et valitsuse prioriteet peab olema eelkõige tervishoiureform ja tööturu stabiliseerimine.

Samasuguste ettepanekutega on välja tulnud Kreeka, kes kavatseb 2015. aastaks tõsta pensioniiga kuni 63. eluaastani, ning Prantsusmaa. President Sarkozy avas veebruaris selleteemalise debati, kuid ametiühingud vastasid sellele kohe väga tugeva protestiga.

Nii et nagu näha, igal pool, kus viimasel ajal on välja tuldud pensioniea reformidega, on see tekitanud väga suuri diskussioone ja enamasti vastupanu nii poliitikute ja ametiühingute poolt kui ka ühiskonnas laiemalt.

Väärib mainimist, et päris paljudes riikides on otsustatud siiski selliste kardinaalsete reformidega mitte kiirustada ja on püütud leida kompromisslahendusi, mis sobiksid võimalikult paljudele huvirühmadele. Hea näide on siin meie naaberriik Soome, kes samuti võttis selles küsimuses aja maha ja püüab leida konsensust, mis sobiks paljudele. Aga meie valitsus ei soovi laiaulatuslikku kompromisslahendust otsida ja tahab kasutada teerullitaktikat, mida kahjuks on viimasel ajal kuidagi liiga palju kasutatud.

Tulles nüüd tagasi Eesti olukorra juurde, toon ma mõned argumendid, miks Eesti Keskerakond on pensioniea tõstmise vastu. Esiteks, pensioniea tõstmise üks vastuargument on see, et oodatav eluiga Eestis, eriti meestel, on väga lühike ning kui pensioniiga tõstetakse, siis Eesti mehed pensioni ei saagi. Eestis on oodatav eluiga naistel 79,2 aastat ja meestel 68,6 aastat, Euroopa Liidus on keskmine oodatav eluiga naistel 82,2 aastat ja meestel 76,1 aastat. Kui võrrelda Eestit teiste Euroopa riikidega, siis on sünnihetkel oodatava eluea ja pensioniea erinevus Eestis üks väiksemaid, 2006. aastal oli see vaid 4,4 aastat. Üksnes Lätis ja Leedus on see veel väiksem, vastavalt 3,4 ja 2,8 aastat. Enamikus arenenud riikides on oodatav eluiga meestel vähemalt 10 aastat kõrgem kui pensioniiga.

Härra juhataja! Ma palun kolm lisaminutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun!

Olga Sõtnik

Eesti teine probleem on nende inimeste väga suur hulk, kes jäävad pensionile aastaid enne tegeliku pensioniea saabumist. Nii oli näiteks 2007. aastal 40% neid inimesi, kes ei olnud veel pensionieas, kuid siirdusid pensionile.

Veel üks suur probleem Eestis on meie rahva väga vilets tervis. Naised elavad Eestis tervena 57 ja mehed ainult 53 aastat. Üks oluline tervisega seotud teema on alkoholi liigtarbimisega seotud probleemid. Eesti on alkoholitarbimise poolest Euroopas Tšehhi Vabariigi järel teisel kohal. 2008. aastal tarbiti Eestis 11,9 liitrit absoluutalkoholi ühe elaniku kohta. Sa-

muti juhib Eesti Eurostati andmetel konkurentsitult Euroopa viinasurmade edetabelit. 2008. aastal suri iga 100 000 elaniku kohta viinasurma 11 inimest. Eesti paistab Euroopas silma ka suure hulga alkoholijoobes saadud traumade, suure hulga roolijoodikute ja alaealiste rohke alkoholitarbimise poolest. Nii et enne pensioniea tõstmist peaks valitsus lahendama selle probleemi, soodustama tervislike eluviiside kujunemist ja mitte kärpima ennetustegevuseks mõeldud summasid.

Kolmandaks, Eesti ei ole seni kinni pidanud Euroopa Liiduga liitumise eel antud lubadustest, et valmistatakse ette tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadus, mis peaks olema üks eeldus enne pensioniea tõstmise debati alustamist. Eestis registreeritakse aastas umbes 3600 tööõnnetust ning umbes 130 esmast kutsehaigusjuhtu. Võrreldes Euroopa Liidu liikmesriikide keskmisega on Eestis tööõnnetusi ja kutsehaigusi registreeritud mitu korda vähem. Selle põhjus ei ole mitte tööõnnetuste ja kutsehaiguste vähesus, vaid eelkõige kergete tööõnnetuste alaregistreerimine ja kutsehaiguste registreerimine üldhaigustena. Põhjuseks, miks paljud kutsehaigusest tingitud tervisekahjud hüvitatakse nagu üldhaigestumisest tekkinud kahjud, on asjaolu, et töötervishoiuteenused pole haigekassa kompenseeritavate teenuste nimekirjas.

Veel üks probleem, mis on seotud haigekassaga, on selle institutsiooni jätkusuutlikkuse küsimus. Praegune Eesti tervishoiu rahastamise süsteem ei ole kauges perspektiivis elujõuline ja vajab elus püsimiseks laiemaid muudatusi maksusüsteemis, leitakse haigekassa, WHO ja Sotsiaalministeeriumi koostöös valminud aruandes.

Lõpetuseks. Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel väga palju teha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Aivar Riisalu

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma olen väga kurb, sest ma armastan seda maad ja seda rahvast. See, mis praegu selliste üsna jõuliste ja jõhkrate meetoditega Eestis toime pannakse, on peaaegu et genotsiid selle väikese, haige ja väljasuremisohus rahva vastu. Ma rõhutan veel kord, et mina ju armastan seda rahvast. Tuleb meelde üks fraas maailma ajaloost: üks riik, üks rahvas, üks juht! Mina saan kahjuks aktsepteerida ainult esimest poolt, et on üks riik ja on üks rahvas. Täna, kus sellele ühele rahvale olulisi otsuseid võetakse vastu ühe juhi jõulisel ja julmal eestvedamisel, ei saa sellega kuidagiviisi nõus olla.

Siin on täna tunde ja tunde räägitud kõikidest nendest põhjustest, miks pensioniea tõstmine praeguses olukorras ei ole mõistlik. Ma julgen väita, et kui suur osa Keskerakonnast on seisukohal, et pensioniiga ei tohi tõsta mitte kunagi, siis kindlasti on Keskerakonnas olemas väike osa, kes mõtleb, et selle üle võiks isegi arutleda. Aga selleks peaks meie riik jõudma viie rikkaima riigi hulka, kuhu ma tegelikult õhtul enne magamajäämist alati püüan ennast salaja ette kujutada. Sest kes meist ei tahaks elada ühes viiest rikkaimast riigist? Ma lihtsalt tunnen, et mind on mõnevõrra petetud, sest ma olen sellel teel käinud juba peaaegu kolm aastat, aga ma ei tunne, et minu rahvas koos minuga hakkaks sinna kuidagi kohale jõudma.

Me võime arutada selle üle, kas pensioniiga 63, 65, võib-olla 75 aastat on õige või ebaõige. Kui me vaatame reaalsele elule otsa, siis mitte kaasates sellistesse otsustesse laia avalikkust, on see minu meelest väga jõhker ja julm käitumine just nende inimeste suhtes, keda see tegelikult puudutab. Lõppude lõpuks me ju unistame sellest, et meie ülim olemine oleks demokraatlikus riigis. Demokraatlikus riigis on kõrgeima võimu kandja seesama rahvas, keda meie täna valitsuskoalitsiooni targal juhtimisel nagu piitsaga tapale proovime ajada. See ei sobi 21. sajandisse. Eespool kõnelejad on kirjeldanud erinevaid reaktsioone maailma eri riikides, kus inimesed on pensioniea tõstmise

vastu tulnud tänavatele, ametiühingud on teinud väga jõulisi aktsioone ja mida iganes. Isegi karmil Põhjamaal Soomes, kus rahvas ka väga palju ei mässa, taganeti sellest soovist üsna kiiresti.

Mulle meeldis ja oli väga sümpaatne ühe kolleegi tänahommikune raadiointervjuu, kus ta ütles, et me saame väga palju ära teha pensionisüsteemi renoveerimisel või ümberorganiseerimisel või paremaks muutmisel. Ta tõi näitena selle, et meil on täielikult kasutamata tööõnnetuskindlustus, mis annaks inimestele võimaluse saada kaitset. See annaks järjekordselt võimaluse saada normaalset ja inimväärikat vanaduspensioni võib-olla ka 63-aastaselt.

Selge on see, et on raske. Seda arusaamatum on see, miks peab nii fundamentaalsete otsuste kallale minema sellisel raskel ajal. Kas ei ole meie ümber praegu liiga palju negatiivseid uudiseid? Kas me ei ole euro nimel liiga palju püksirihma pingutanud? Kas näiteks isegi minu lugupeetud erakond ja kõik opositsioonierakonnad, kes me oleme tegelikult toetanud ja mõistnud eurole ülemineku vajadust Eestimaal ja oleme püksirihma koos rahvaga kokku tõmmanud, peame nüüd rahval püksirihma kokkutõmbamise asemel, sest enam ühtegi auku ei ole, ka õhu kinni tõmbama?

Pensioniea tõstmine puudutab mind ka. Ma olen vana ja haige mees, sellepärast et ma olen viimased 20 aastat väga intensiivselt töötanud. Tõepoolest, lisaks sellele, et ma olen kurb, on mul ka hirm, sest ma armastan seda rahvast, ma armastan seda maad ja minna ei ole mul kuhugi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Heimar Lengi! Kaheksa minutit.

Heimar Lenk

Raske on esineda pärast sellist dramaatilist armuavaldust oma riigile ja rahvale.

Head kolleegid! Valitsus põhjendab pensioniea tõstmise vajalikkust vanaduspensionäride arvu kiire kasvuga. Täna on siin palju arve toodud, aga ma toon veel paar tükki, mida pole nimetatud. Värske statistika räägib hoopis teist juttu. Näiteks eelmisel aastal kasvas vanaduspensionile jääjate arv vaid 0,5%, samal ajal aga suurenes tohutu kiirusega töövõimetuspensionäride arv – 9,5% ja vabatahtlikult enne tähtaega pensionile jääjate arv – 15,4%. Seega võime eksimatult väita, et nii nõrga tervisega ja varakult töövõime kaotav rahvas ei ole valmis pensioniea järsku tõstmist vastu võtma.

Lugupeetud kolleegid Riigikogus! Kallid kaasmaalased, kes te ehk meid internetis praegu jälgite, kõik, kes me oleme või ei ole veel 56-aastased! Nüüd tuuakse siis ka tulevased pensionärid ohvriks valitsuskoalitsiooni viimase päästerõnga, euroraha saavutamise altarile. Euro eest on kõrget hinda maksnud juba üle 100 000 töötu ja nende õnnetud perekonnad. Euro eest on kõrget hinda maksnud kõik, kelle palka viimastel aastatel on vähendatud ja mitte vähe. Ka kõik need, kes praeguse valitsuse häbematu maksupoliitika tagajärjel ülikallist bensiini oma autodesse tankima on sunnitud, ja kõik need, kes pikkades ravijärjekordades ootavad, sest meditsiinile raha enam ei jätku. Ees on elektri hinna järsk tõus. Eesti elanikkonna elatustase langeb kuudega, vaeseid tuleb üha juurde, elanikkonna majanduslik kihistumine jätkub kiires tempos.

Miks nii? Aga sellepärast, et meie valitsuse viletsa valitsemise tagajärjel sassi läinud riigieelarvet on tarvis tasakaalustada, eurole ülemineku kriteeriume on tarvis täita. Viimasel ajal on mitmed välismaised autoriteedid (mulle tuleb praegu meelde Soome rahandusminister, kes siin käis) lausa imestanud, kui vagur on Eesti rahvas ajal, kui riik temalt viimast võtab. Aga mis teha, eestlased on kord juba sellised kannatlikud, kes vaid kodus omavahel valitsejat kiruda julgevad. Eks see oli ka pika, 700-aastase orjapõlve üks põhjusi. Kreeklased ja Islandi rahvas on oma hambaid näidanud ja neid pole nii kerge panna valitsuse vigu ja korruptsioonivigu kinni maksma. Meil käivad aga kahjuks asjad teistmoodi ja rahvas muudkui maksab. Maksis kinni suhkrutrahvi ja maksab kinni ka eurotsooni mineku. Reformierakonna ja IRL-i valitsus on sellega arvestanud. Aga et asi euroga ikka päris kindel oleks, tuleb vist veel suurte otsustajate kintsu kraapida. Muidugi on Brüsselil tarvis üht head näidet, et vaadake, isegi väike Eesti laseb pensionieal tõusta, mis siis teie, suured, näiteks Prantsusmaa, kus te, ülbed, praegu kuuekümneselt pensionile lähete, enam venitate, ka teie peaksite seda iga tõstma. Ja väike vaene Eesti saabki

oma eurokriteeriumid täidetud ja uus raha tuleb.

Lugupeetud kolleegid! Ma arvan, et te varsti kuulete, et täpselt nii need asjad käisid, sellest ka suur kiirustamine. Ega muidu siis nahast välja ei poeta. Nägime ju eile, kui primitiivselt ja suvaliselt Eesti parlamendi juhtimine käib. Spiikrit, kes, hambad risti, erakorralist istungit läbi surus ja ühelegi küsimusele ilma nõuniku kõrvasosistamiseta vastata ei osanud, oli ju piinlik vaadata. Seda tunnistas ka meedia. Kuid kui häda on käes, siis tuleb midagi ette võtta, häda ajab härja kaevu ja kaevu kaas on juba lahti. Oravapoisid ja kampsunis rahvuslased mõistavad hästi, et ega pensioniea tõstmine neile aasta pärast valimistel hääli juurde ei too, kuid saada kiidusõnu Euroopast on veelgi tähtsam. Kui kiidetakse, siis ka aidatakse, ja kui aidatakse, siis tuleb ka uus raha, ja kui uus raha on käes, eks siis valija hetkeks unusta, et paljudel neist tuleb selle raha nimel oma tervis ja paar aastat oma elueast ohverdada. Mis see varem pensionile minek siis muud on kui oma tervise ja eluea ohverdamine, eriti kui see rahvas on peaaegu kõige haigem, peaaegu kõige vaesem ja üks kõige viletsamat pensioni saav rahvas kogu Euroopas. Aga sellist rahvast on sellisel valitsusel mugav ja lihtne juhtida. Sellele rahvale on lihtne öelda: "Näe, meie siin Toompeal ei suuda raha teenida, eelarvet teha, kuule, ole sina, lihtne inimene, täitsa vunts, tule aita hädast välja, pane paar aastat veel oma töötamise ajale otsa." Ja ega rahval muud valikut pole kui valitsusele vastu tulla. Ja ega meilgi siin saalis, kallid opositsiooni kuuluvad rahvasaadikud, valikuid pole.

Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Kalle Laaneti! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Täna on siin väga mitmeid kordi juba kõlanud, et pensioniea võimalikku tõstmist ja langetamist peaks kindlasti sisuliselt ja põhjalikult arutama. Me saame aru, et see arutelu peaks toimuma pikaajaliselt. Sellise kiirvastuvõtmise puhul ei saa me küll jah-sõna öelda. Isegi meie suure liitlase Ameerika Ühendriikide saatkonna töötajad ei saanud täna hommikul, kui ma nendega vestlesin, aru, miks on vaja pensioniiga täna ja kiirkorras tõsta. Me ju teame kõik, et õhk on paks inimeste depressioonist ja muredest.

Pensioniea tõstmine tähendab ju seda, et inimene peab suutma olla tööelus kauem konkurentsivõimeline, ta peab olema hea tervise juures, suutma ümber kvalifitseeruda, suutma konkureerida tööturul ning tagada piisavalt head töötulemused ja tootlikkuse. Olen seisukohal, et Eestis ei tohiks kiirkorras pensioniiga tõsta, kuna see langeb kokku mitme olulise riigisisese probleemiga, millega meil lähiaastatel tegelda tuleb.

Toon välja viis põhjust, miks ei peaks seda kiirkorras tegema. Esiteks, Siseministeeriumi koostatud kokkuvõttes "Turvalisuspoliitika 2010. Kokkuvõte "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" täitmisest" selgub, et nn kuritegelike surmade arv on vähenemas. Kuid nende kõrval on suurenemas uppumiste, enesetappude ja tööõnnetuste osakaal. Enesetapud moodustavad ebaloomulike surmade arvust tervelt 47%. 2009. aastal suri enesetapu tagajärjel 280 inimest. Alates 1994. aastast oli enesetappude arv languses, kuid viimase kolme aastaga on toimunud enesetappude arvu pidev kasv, ning märkimisväärne kasv toimus just aastal 2009. Enesetappude trendi joon näitab sotsiaalse turvatunde puudumist ja sellega kaasnev on viinud meid kurbade tagajärgedeni.

Teiseks, tööpuuduse kasv. 2009. aasta oli aeg, mil üle 100 000 inimese kaotas töö, koos sellega püsiva sissetuleku ning kindlustunde tuleviku ees. Kahjuks ei ole valitsuskoalitsioon suutnud pakkuda ühtegi adekvaatset meedet tööpuuduse leevendamiseks, mistõttu võib eeldada, et probleem süveneb lähiaastatel veelgi. Lisaks suureneb nende inimeste arv, kes on tööturult eemal olnud enam kui aasta, mis põhjustab neis depressiooni ning ebakindlust ja kahtlust, kas nad on üldse tulevikus võimelised tööga hakkama saama. Ei ole analüüsitud, miks inimesed jäävad enne pensioniea saabumist eelpensionile. Ennetähtaegsete vanaduspensionäride arv on aastaga suurenenud 2254 isiku võrra ehk 15,4%, küündides 17 000 piirimaile. Lisaks näitab statistika, et töötus on

nende inimeste hulgas, kelle vanus on üle 55 eluaasta, võrreldes 2007. aastaga kasvanud 5,2 korda. Samal ajal on töötus 25–54-aastaste isikute hulgas kasvanud 4,3 korda. Need kaks näitajat peaksid pensioniea samale tasemele jätmiseks olema piisavalt kõnekad.

Kolmandaks, töötervishoiu madal tase. Ligi kaks kolmandikku Eesti elanikkonnast ehk üle 600 000 inimese veedab suure osa oma päevast töökeskkonnas, puutudes seal kokku erinevate füüsiliste ja psühhosotsiaalsete ohuteguritega, mis suuremal või vähemal määral mõjutavad nende tervist. Eestis on töötervishoiu tase halb. Surmaga lõppenud tööõnnetuste suhtarv 100 000 töötaja kohta on Euroopa Liidus kaks korda väiksem kui Eestis: Euroopa Liidus on 2,7, Eestis aga 5,19 surmajuhtumit 100 000 töötaja kohta. Lisaks on tööõnnetused Eestis suuresti varjatud. Võrreldes Euroopa Liidu riikidega registreeritakse meil kuus korda vähem tööõnnetusi 100 000 töötaja kohta. Seetõttu ei kannata olukord kutsehaiguste diagnoosimisel kriitikat ning kajastab parimal juhul jäämäe veepealset osa. Piltlikult öeldes on töötamine Eestis ohtlik ning mida kauem inimene töökeskkonnas olema peab, seda halvem on tema tervis.

Neljandaks, Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul peab Eesti tervishoiusüsteem vastu veel vaid kümme aastat. Kui me juba praegu seisame silmitsi pikkade ravijärjekordadega ja tervishoiuteenuste halva kättesaadavusega, mis mõjutab oluliselt elanikkonna tervisenäitajaid, siis milline hakkab olema selles osas tulevik?

Viiendaks, positiivset tulevikku lubav eurole üleminek ei toimu ilma ohvriteta ning valitsuse lubadusi silmas pidades tabavad üleminekuga seotud raskused Eestit lähimate aastate jooksul. Kuigi me seda ei soovi, tuleb arvestada sarnase asjade käiguga, nagu oli Kreekas. Pensioniea muudatused jõustuvad just sel ajal, mil depressioon tõenäoliselt veelgi süveneb, tööpuudus on tekitanud elanikkonnas rahulolematust ja muret tuleviku pärast. Eesti elanike, sealhulgas tööealiste elanike tervis on Euroopas kõige halvem.

On kummaline, miks pensioniea tõstmisega just praegu välja tulla soovitakse. Ei ole ju tegemist populaarsuse kogumisega. Valitsus võiks vastutust laiemalt jagada ja püüda leevendada riske, mis pensioniea tõstmise tagajärjel elanikkonnas tekivad.

Sellest tulenevalt on Keskerakonna fraktsioon seisukohal, et pensioniea kiirkorras tõstmine ei ole tark. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Vladimir Velmani! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Vladimir Velman

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud erakonnakaaslased ja meie kolleegid opositsioonist! Tahan kõigepealt tänada sotsiaalkomisjoni liiget Heljo Pikhofi, kes väga hästi seletas meile seda olukorda, mis sotsiaalkomisjonis valitses.

Nüüd mõned elust toodud faktid. Ma ütlen kohe ette, et kui kedagi huvitab, siis ma võin selle nime ka välja öelda. Täna varahommikul pidin ma helistama kõrvaarstile, kes on minu väga hea tuttav ja kes omal ajal mind aitas. Minu abikaasal on praegu kõrvapõletik ja ta tahtis just selle arsti juurde pääseda. Me helistasime lühinumbrile ja meile vastati, et tema juurde aega ei saa. Siis helistasime tema haiglaõele, kes ütles, et see arst on läinud Eestist minema. Kaks nädalat tagasi, kui ma tema juures käisin, oli meil jutuks ka täna arutatav teema ja ta ütles: "Kui te, poisid, võtate selle seaduse vastu, siis mina löön ukse kinni ja panen siit minema." Ja ta läkski minema, ta läkski Soome. Ta on väga hea arst. Ühest arstist oleme me jälle ilma. Edasi istusin ma taksosse ja sõitsin siia tööle. Taksojuht on minu vana tuttav, ma olen mitu korda tema taksoga sõitnud. Taksojuht ütles mulle, et tema abikaasa, kes on Eesti kodanik, tahab võtta Vene kodakondsuse. Ma küsisin, milles on asi. Ta ütles, et tema abikaasa enam ei usu Eesti riiki, tahab võtta Vene kodakondsuse ja hakata pärast saama Vene pensioni, väike see on, aga see natuke kasvab ja see on ikkagi kätte saadud. Kuna naisel tööd ei ole ja ta ei usu, et ta saab Eesti riigis tööd, siis ta lihtsalt otsustas võtta Vene kodakondsuse ja nii saab ta selle pisikese raha, võrreldes praegu meie pensioniga suhteliselt pisikese, et saada natuke elamisraha.

Siin saalis on päris raske rääkida, sest nendel, kes peaksid seda juttu kuulama, on tropid kõrvades ja need arstid on ära läinud, kes võiksid need kõrvad ära puhastada. Lootust pole, et

nad kunagi kuulavad, mis tõelises elus praegu juhtub.

Saali kõrval on meil praegu näitus "Karm kevad". Kui ma sealt läbi tulin, siis mõtlesin, et see kevad on ka karm. Ka see kevad on karm, sest see kevad hävitab Eesti rahvast. Need, kes valitsevad praegu riiki, Vabariigi Valitsus ja tema käepikendus valitsuskoalitsioon (kuigi parlamentaarses riigis peaks olema vastupidi), teevad kõik selleks, et sajad tuhanded Eesti inimesed lihtsalt sureksid enne seda aega, mille nendele on määranud jumal.

Rääkida sellest, et see pensioniseadus on vale või et seda ei tohiks vastu võtta, see on nagu kurtidele rääkimine, see on mõttetu, sest nad istuvad praegu kuskil oma ruumides ja nad tulevad välja õigel ajal, et vajutada nupule, selleks et see eelnõu seadusena välja kuulutada. Ega meil pole võimu nendele vastu töötada, sest nemad tõesti ei taha kuulda võtta ühtki argumenti, mis on neile vastuvõtmatud.

Omal ajal ütlesin ma ühe lause, mille eest mind väga süüdistati. Ma ütlesin, et esimene vabariik kestis natuke üle 20 aasta ja hävis välisjõudude survel. Ma ütlesin, et praegune Eesti Vabariik võib kesta kaua, aga ta võib ka hävida, kuid seekord juba sisejõudude survel. Seda, mida teeb praegu Vabariigi Valitsus, ei nimeta ma teistmoodi kui hävituspataljoni tööks, ta hävitab oma rahvast.

Keskerakond on pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju teha. Aga see jääb appihüüdeks kõrbes, sest see pool saali, mis praegu siit puudub, see ongi see kõrb, mis lõppude lõpuks hävitab meie riiki. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Ain Seppiku! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! See kõnede maraton ehk see, mida Riigikogu esimees Ene Ergma nimetab eelnõu põhjalikuks arutamiseks, hakkab mingis osas lõpule jõudma. Kuid meie lugupeetud esimees vist eksis, kuna need, keda ta siin Riigikogus esindab (kahjuks üha rohkem ainult neid ta esindabki), ei taha seda põhjalikku arutelu kuulata.

Täna siin saalis arutatava seaduseelnõu põhipunkt on kahtlemata pensioniea tõstmine ning vaidlused selle üle. Kuid selles eelnõus on huvitavat veelgi. Näiteks põhimõte, et aastal 2019 peab valitsus pensioniea uuesti üle vaatama ning vastavad korrektiivid tegema. Kui süveneda eelnõu seletuskirja, siis saab ehmatavalt selgeks, et korrektiive plaanitakse teha ikka selle numbri elik pensioni saamiseks vajaliku ea suurendamise suunas. Seda planeeritakse juba täna ning selle ausalt öeldes kahtlasel mandaadil püsiva valitsusliidu poolt.

Nii et, kallid kaasmaalased, see tänane 65 aastat ei ole praeguste noorte ja uljaste jaoks mingi piir, ei juriidilises ega ka eetilises mõttes. Me saame sellest eelnõust veel ühe selge sõnumi: pensioniiga tõuseb ka tulevikus ning nähtavasti juba kaugelt enne kui 2026. aastal, mil see peaks selle eelnõu järgi 65. eluaastani jõudma. Seda esiteks.

Teiseks, see eelnõu puudutab või vähemalt peaks puudutama meid kõiki. Kuid tuleb tunnistada, et nähtavasti puudutab ta meid erinevalt, sõltuvalt meie empaatiavõimest, kodusest kasvatusest ja nn eurokõlblikkuse ihaluse astmest. Selle viimase nimel oleme me paljustki juba loobunud ja loobume veelgi, seda eriti sotsiaalvaldkonnas. Minul isiklikult ei ole mingit kahtlust, et ka selle eelnõu kibekiire vastuvõtmine on seotud nn jätkusuutlikkusega ning meie tegevusega euro nimel. Meil ei ole midagi euro tuleku vastu, kuid siis peaks nii valitsus kui ka meie kolleegid valitsevast koalitsioonist sellest avameelselt rääkima, mitte aga keerutama, salgama ja varjama.

Selle valitsuse ajal on niigi erakordselt palju, pange tähele, salastatud Eesti riigis. Suud üritatakse kinni toppida kõikidel, opositsioonist alates ja nüüd juba ajakirjandusega lõpetades. Nii on ka selle eelnõu kummaliselt kiire läbisurumine seotud mingi salastatuse ja keerutamisega. Mul oli ausalt öeldes natuke kahju kuulata eile ja ka täna Riigikogu esimehe õnnetuid ja abituid vastuseid selle kohta, miks ta peab sisuliselt rikkuma meie kodu- ja töökorra seadust ehk seadust, mille järgimise

järele peab ta ise valvama ning mille täpse ja põhimõttelise järgimise eest hea seisma.

See on, kallid kolleegid, tegelikult meie kõigi häbi ning siin ei aita mingid presidendi üleskutsed mitte olla valitsuse kummitempliks. Kui koalitsioon ikka tahab olla see kummitempel, siis ei suuda mingi jõud takistada tal seda olemast.

Selle eelnõu menetlemine, pean märkima, ei olnud eriti läbi mõeldud ning seda protseduuri, ka praegust arutelu, ei saa lugeda just väga demokraatlikuks, kuna *demos* ehk rahvas jäetakse täiesti arvestamata.

Pean tegema väikese õienduse: erinevalt ajalehest Postimees ei ole Keskerakonna fraktsioon ametlikult veel välja kuulutanud obstruktsiooni selle eelnõu arutamisel, kuid mulle tundub, et koalitsiooni teerullitaktika tõttu oleme me sunnitud selle tee valima. Kas või seetõttu, et näidata: mitte kõik siin saalis ei ole veel astunud Reformierakonda.

Lõpetuseks. Ma märkisin oma esinemise algul, et see eelnõu peaks puudutama meid kõiki, meie kõikide elu, kuid puudutab ta meid siiski erinevalt. Jah, oma sünniaasta tõttu jõuan ma pensionile praeguse pensioniea järgi ning mind ei peaks see küsimus isiklikult üldse puudutama. Nii võivad mõelda kõik praegused pensionärid ning sellele valitsus paljuski loodab. Kuid mind küll häirib selline pensioniea kiirustades ning salatsedes tõstmine, kusjuures ei selgitata sellise kiirustamise põhjusi ega kavatsetagi seda küsimust põhjalikult arutada, nagu naiivselt loodab Riigikogu esimees.

Mina tean, et Eesti mehe tervis on vilets, et haigused tabavad teda pidevalt juba 53-aastaselt (ma nimelt olen üle selle ea) ning et keskmiselt elab ta napilt kolm aastat üle planeeritava pensioniea. Ma tean, et üle 50-aastastel on praeguses Eestis väga raske tööd leida, et paljud on sunnitud jääma nn eelpensionile. See arv toodi siin ära, neid inimesi oli peaaegu 20 000, vist 17 000, ning hooldekodudes on juba nüüd palju alla 63-aastasi inimesi. Käisime Viljandimaal, ise nägime.

Sotsiaalkomisjoni esimees Urmas Reinsalu loomulikult ei saa seda oma nooruse tõttu teada, temal kolmekümnendates aastates noore mehena on hoopis teised probleemid ning, ausalt öeldes, kolleegid, peavadki olema teised probleemid. See kõik oleks arusaadav, kui Urmas Reinsalu ei oleks Riigikogu liige. See muudab asja.

Kuid mingi ettepaneku peab ka lõpuks tegema. Ettepanek valitsusele ongi see, mida me oleme juba palju kordi öelnud. Selle asemel et võtta eakatelt pension, andke tööealistele tööd. Siis kiidetakse teid siin saalis ja väljaspool seda saali. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Georg Pelisaare! Kaheksa minutit.

Georg Pelisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna siin saalis meenub tegelikult aeg kolm aastat tagasi. Miks? Aga seetõttu, et ka kolm aastat tagasi susserdati midagi pimeduse varjus. Justkui uus omamoodi pronkssõduri saaga oleks Toompeal, sest on ülimalt üllatav, kuidas me täna siin valitsuskoalitsiooni tahtel pimeduse varjus arutame Eesti riigile ja rahvale nii olulist küsimust nagu pensioniea tõus. Ausalt öeldes oli ka kolm aastat tagasi teada, et pronkssõdurit kavatsetakse ära viia, et see on justkui Eesti rahval jalus, aga ei teatud, millal täpselt ja kuidas täpselt. Ka siis toimiti kiirustades.

Aga miks me arutame täna siin pensioniea tõusu nõnda kiirustades? Kas valitsuskoalitsioon kardab oma rahvast, tema tegelikku hinnangut kavandatavale? Teame, et lühikese ajaga, paari nädalaga, on saadud 8000 allkirja pensioniea tõusu vastu. Teame ka seda, et eri küsitluste andmetel ligi 80% Eesti elanikest ei toeta pensioniea tõusu. Äkki kardetakse, et kui me praegu veel natuke selle aruteluga viivitame, kui anname inimestele võimaluse tõeliselt sõna sekka öelda, kui ajakirjandus tuleb ka sellega kaasa, et siis toimubki niisugune asi, et esimest korda taasiseseisvunud Eesti ajaloo jooksul tuleksid inimesed massiliselt meelt avaldama.

Ega me seda ei soovi, aga eks koalitsiooni ole mõned lähiaasta kogemused ettevaatlikuks teinud küll. Meenutagem kas või põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse arutelu, kus algselt ju tuldi tule ja tormiga peale, loodeti, et tõepoolest läheb käiku niisugune reform, et põhikoolid ja gümnaasiumid eraldatakse sunniviisil. Aga ennäe imet! Pärast paari kuud vaikset arutelu Riigikogus hakati asja olemusest kirjuta-

ma ka pressis. Äkitselt liitusid mitmesugused ühiskondlikud organisatsioonid, kolmas sektor ütles oma sõna sekka ja seda tegid isegi õpetajad ning lastevanemad. Nüüd me teame, et kõigepealt üks koalitsioonipartner ehk juhtiv koalitsioonijõud Reformierakond loobus põhikoolide ja gümnaasiumide lahutamisest ning seejärel teatas ka minister, et see nagu ei olevatki oluline.

Ka teine näide on meil olemas. Kui taheti maakonnamuuseumid liita ja tekitada üks ühendmuuseum, siis oli kõik justkui juba ammu kokku lepitud, aga niipea kui asi hakkas natukene venima, läks aruteluks, siis jõuti sinnamaale, et ka mõned maavanemad (isegi koalitsiooni poolelt) polnud selle kavaga enam nõus ning ministergi astus tagasi, mitte küll oma ametipostilt, aga ta taandus oma seisukohtadelt.

Kas nüüd kardetakse sedasama? Ma arvan, et täpselt nii see on, sest miks muidu oli vaja nii kiirustades tõepoolest kaalukat otsust arutama hakata. Otsust, millega ei ole nii kiire, sest see, kas see jõustada lähinädalatel või lähikuudel, ei muuda mitte midagi. Mina ise olen küll arvamusel, et nii olulist küsimust ei peaks me üldse täna siin saalis otsustama. Ka homme ja ülehomme mitte. Mina olen arvamusel, et peaks küsima rahva enda käest ja see võiks olla taasiseseisvunud Eesti ajaloo teine referendum pärast põhiseaduse referendumit.

See oleks täpselt see koht, kus me peaksime inimeste käest küsima, mida nemad arvavad. Kui inimesed arvavad, et pensioniea tõus ei ole lahendus, siis tulebki riigil otsida teisi lahendusi. Teisi lahendusi on ju tegelikult olemas. Alternatiividest on rääkinud ka valitsus, tõsi küll, valitsus on toonud alternatiivina rahva hirmutamiseks sotsiaalmaksu tõusu 24%-le või pensionide vähendamise. Aga alternatiive on kõlanud ka teisi. Ma arvan, et üks alternatiiv võiks olla näiteks kas või tööandjate pensionikindlustuse sisseviimine. Me teame, et seda rakendatakse mitmetes riikides. Eestis, kus ei ole praegu näiteks ettevõtte tulumaksu, võiks olla üks alternatiiv tõepoolest ka tööandjate sotsiaalmaksu ehk pensionikindlustuse sisseviimine. See ei teeks ühtegi ettevõtjat oluliselt vaesemaks ja jätaks ikka veel alles eelise teiste riikide ees, kui me näiteks võtaksime ettevõtetelt pensionikindlustuse osa 5% ulatuses. See oleks natuke suurem lisa kui valitsuse pakutud 24%-line sotsiaalmaks, aga ettevõtjale oleks see tunduvalt väiksem koormus kui näiteks 15%-line või 21%-line tulumaks.

Seega, alternatiivid on olemas, aga me peaksime neid asju arutama meie oma Eesti elanikega. Kellega siis veel? Aga kui me ei aruta ja isegi ei ilmuta soovi aruteluks, vaid tahame kiirkorras niisuguseid asju kehtestada, siis ma küsin: kellele on see kasulik? Praegu küll tundub, et väga väiksele klikile ja see klikk istub siin saalis, minu poolt vaadates paremal pool ehk valitsuskoalitsioonis. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Karel Rüütli! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Karel Rüütli

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Pean kohe alustuseks ütlema, et Rahvaliidu fraktsioon ei toeta pensioniea tõstmist. Olen tutvunud pensioniea tõstmise poolt esitatud argumentidega seaduseelnõu seletuskirjas ega saa nendega praegustes oludes nõustuda.

Praegu iseloomustavad meie ühiskonda järgmised tunnused: heaolu kasvu pidurdumine, töötuse kasv, noorte lahkumine Eestist, rahva tervise halvenemine, ääremaastumise süvenemine, kohalike omavalitsuste haldussuutlikkuse vähenemine. Väliskeskkonna šokid löövad meid tugevamini kui kõiki teisi riike. Kriisi tingimustes ei tohi viia ellu selliseid kiirustades tehtud reforme. Meil puuduvad põhjalikud analüüsid ning uuringud selle kohta, mis tulevikus toimuma hakkab. Kuigi väidetakse, et majandus on elavnemas, pole kriisi põhi meil veel kaugeltki käes. Vaid euro abil lühiajalist usku süstides, et kohe-kohe läheb paremaks, võime ehk mõningase elavnemise tekitada, kuid tegelikkuses olukord halveneb, sest puuduvad pikaajaliselt ja isegi lühiajaliselt töötavad lahendused. Kriisi süvenemist kinnitas eile ka valitsuse juhtiverakonda kuuluv endine majandusminister Meelis Atonen.

Võib öelda, et pensioniea tõstmine toob kaasa selle, et inimesed surevad oma ametipostil. Kuigi eeldatav eluiga on viimaste aastakümnete jooksul pikenenud, on inimarengu aruande järgi Eesti meeste eeldatav eluiga are-

nenud riikidega võrreldes 1970. aastate tasemel. Aruande järgi on ainukesed riigid, kellega võrreldes on eestimaalaste eluiga pikenenud kiiremini, Gruusia, Leedu, Jamaica, Rumeenia ja Valgevene. Samas pole aga vahe arenenud riikidega vähenenud ning on riike, kes on koos sama majandusarengu tempoga suutnud saavutada elanike eluea pikenemise.

Sealhulgas mõjutab inimeste tervist ning lõppkokkuvõttes ka keskmist eluiga töötuse osakaal. Inimarengu aruandes väidetakse, et töötuse mõjud tervisele on seotud psühholoogiliste tagajärgedega. Aruande järgi on töötuks jäänud inimeste suremusmäär 20–25% erinev töötavate inimeste omast. Lisaks sagenevad majandussurutise tingimustes suitsiidid, samuti alkoholismi- ning narkomaaniajuhud. Need on teemad, mida me endale teadvustanud pole. Arutuse all oleva reformi juures me ignoreerime seda, millist mõju pikaajalise töötuse suur osakaal rahvale kaasa toob. Lisaks sellele, et rahva tervis muutub kehvemaks, on kaugemas perspektiivis küsimuse all kogu Eesti tervishoiusüsteem. Märtsi alguses tutvustatud haigekassa, Sotsiaalministeeriumi ja Maailma Terviseorganisatsiooni koostöös valminud aruandes leitakse, et haigekassa ei pea praeguse maksusüsteemi najal kaugemas perspektiivis vastu. Juba praegu on probleeme eriarstiabi kättesaadavusega, isegi esmatasandi arstiabi kättesaadavusega on probleeme. Lisaks on meil üle 90 000 ravikindlustamata inimese. Eesti tervishoid ei toeta seda, et inimesed pääseksid õigel ajal arsti juurde, saaksid õigel ajal abi ning lõppkokkuvõttes elaksid kauem.

Kui lisaks tervisele rääkida veel tööhõivest ning töötusest, siis lisanduvad faktid, mis omakorda olukorra keerulisust süvendavad. Igal nädalal kuuleme uudiseid sellest, kui mitu töötut on jälle lisandunud. Igasugune kriitiline piir on ületatud, kuid me pole leidnud võimalusi ja lahendusi probleemi leevendamiseks. Samal ajal kui teised riigid rakendasid miljarditesse eurodesse ulatuvaid abipakette ettevõtluse toetamiseks, töökohtade säilitamiseks ning majanduskeskkonna stabiliseerimiseks, tegelesime meie euro saavutamise nimel innukalt riigieelarve kärpimisega, mille tõttu oleme pannud oma inimesed ja ettevõtted teiste riikidega võrreldes teenimatult täbarasse olukorda.

Valitsusjuhid on väitnud, et lähiajal võib hakata majandus kasvama, kuid suur töötus kestab ikkagi aastaid. Millised on selle mõjud? Vaadates töötuse statistikat, on selge, et pikaajaline töötus kasvab kuudega ning lühiajaline töötus kahaneb. Samuti on kasvanud tööpuudus 50–74-aastaste inimeste seas.

Seega suureneb ühest küljest töötus, teisalt vaatab meile vastu rahva tervise halb olukord ning koalitsioon teeb kõik selleks, et pensioniiga tõsta. Selle asemel et tegelda uue tõusu ettevalmistamisega, pigistame oma rahvalt viimast välja. Kas pensioniea tõstmise arutelu eesmärk on vaikida maha veel suuremaid probleeme Eesti ühiskonnas, seda me täna ei oska ütelda.

Eile toimunud inimarengu aruande esitlusel tõdeti, et praegune majanduspoliitika on viinud meid suuremasse kriisi kui teisi riike ning et maksusüsteem pole kaugemas perspektiivis jätkusuutlik. Need on teemad, mille üle peaks arutelu täna siin saalis olema väga tuline, nii päeval kui ka öösel, ning selleteemalisi reforme peaks juba lähiajal hakkama ellu viima, et saaksime luua võimalused raskete kriiside leevendamiseks. On selge, et praegune riigivalitsemine on lähtunud kitsastest klikihuvidest ning on jätnud inimesed ja nende mured tagaplaanile. Teerullipoliitikat kasutades tehtav pensioniea tõstmine kriisitingimustes ainult kinnitab seda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Karel Rüütli! Palun kõnetooli kolleeg Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Austatud kolleegid! Põhjus, miks valitsus on teinud ettepaneku tõsta pensioniiga, on väga lihtne. See on nii lihtne, et sellest ei ole siin täna minu kuulmist mööda eriti räägitudki, ma arvan, et sihilikult. See põhjus seisneb selles, et tööealiste ja pensioniealiste Eesti elanike suhtarv muutub aeglaselt, kuid järjekindlalt tööealiste inimeste kahjuks. Järjest väiksemal hulgal tööinimestel tuleb üleval pidada järjest suuremat hulka pensionäre. Siin ei sisaldu mingisugust hinnangut, see on kuiv statistika.

See on öeldud selleks, et rõhutada, et valitsus ei ole tulnud selle ettepanekuga välja mitte sellepärast, et valitsuse arvates on keskmine eluiga ülekohtuselt pikk sellise pensioniea jaoks, nagu praegu meil on. Kindlasti ei arva valitsus seda. Kindlasti ei ole põhjuseks ka

mingisugused müstilised euronõuded, millele siin on korduvalt (minu arvates lausa nõmedalt) viidatud ja vihjatud. Päris kindlasti ei ole valitsus selle eelnõuga välja tulnud ka mingisugusest õelusest, tahtmisest inimesi kiusata, vaid just ja nimelt sellepärast, et meie elanikkond vananeb ja et lapsi on juba aastakümneid liiga vähe sündinud.

Ma ei ole terve tänase päeva suutnud üle saada masendustundest, kui ma näen, et selle asjaolu vastu üritatakse astuda selliste ettepanekutega nagu tööandjate sotsiaalmaksu sisseviimine. Kuidas see saab muuta sündimata jäänud laste arvu, ütelge mulle. Kuidas saab töökohtade loomine teha olevaks neid lapsi, kes ei sündinud 1990. aastatel? Kuidas saab neid olematuid lapsi teha olevaks kõnede pidamine, küsimuste esitamine, vaheaegade võtmine, juhataja kiusamine mõttetute avaldustega? Päevadepikkune arutelu ja ettepanekud, otsuse edasilükkamine – mida me ootame? Et need lapsed kuidagi tekivad? Nagu see koolitüdruk, kes jäi titeootele ja siis ikka ootas ja lükkas otsust edasi, et äkki läheb üle. Ei, see ei lähe üle, need lapsed, kes sündimata jäid, on sündimata jäänud.

Nüüd saab seda protsenti, seda osakaalu parandada ainult kahel viisil: kas tõstes pensioniiga või vedades minule seni teadmata meetodi abil sisse tööealisi immigrante. Nagu üks Euroopa liidreid Barroso on (kuulsin seda oma kõrvaga) otse välja öelnud: "Me ei saa oma immigratsioonipoliitikat muuta, sellepärast et pensione tuleb maksta." Kas me soovime sellele teele minna? Ma arvan, et me ei soovi, sellepärast et see on hukatuslik, loll tee. Jääb üle tõsta pensioniiga. Ausõna, vaheaegade võtmine ei tekita sündimata jäänud lapsi enam mitte kuidagi juurde. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Lauri Vahtre! Palun kõnepulti kolleeg Jüri Ratase! Kaheksa minutit.

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head ametikaaslased! Täna arutluse all olev eelnõu "Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu" näeb ette pensioni alguse aja järkjärgulist tõstmist 65. eluaastale alates 2017. aastast. Eelnõu seletuskirjast nähtub, et Euroopa Liidu Nõukogu on Barcelona tippkohtumisel 2002. aastal seadnud eesmärgiks tõsta tööjõust väljumise keskmist vanust viie aasta võrra, 2001. aasta tasemelt (59,9 aastat) kuni 65 aastani. Seega on menetletav eelnõu suunatud nimetatud Euroopa Liidu Nõukogu eesmärgi täitmisele meie riigis.

Praegu kuni 50-aastaste inimeste pensioniiga on eelnõu kohaselt 65 aastat, üle 56-aastased inimesed lähevad pensionile kehtiva korra kohaselt ja 50–56-aastased satuvad sõltuvalt sünniaastast üleminekuperioodi. Eelnõu menetlemisel tekib paratamatult küsimus: kas oleme valmis tulevasteks muutusteks nii moraalsest, sotsiaalsest kui ka fiskaalpoliitilisest aspektist ja kas selleks on olemas vastavad eeldused?

Olen seisukohal, et pensioniea tõstmise üheks peamiseks eelduseks peab olema elanikkonna hea tervis ja nende näitajate järjepidev kasv pikema aja jooksul. Kahjuks on Eesti elanike tervise seisukorra ja keskmise eluea näitajad Euroopa Liidus kõige tagumisel positsioonil ning paljud inimesed ei elagi pensioniea saabumiseni. Meil on oodatav eluiga naistel 79,2 ja meestel 68,6 aastat. Seega elab uue pensioniea jõustumise korral keskmine Eesti mees pensionäriseisuses vaid 3,6 aastat. Eesti mehe tervelt elatud eluiga on viimase inimarengu aruande kohaselt 53 ja naistel 57 aastat, kuid Euroopa Liidu keskmine on 60 aastat.

Lisaks jääb suur hulk inimesi pensionile enne pensioniea saabumist, sest nad on kahjuks liiga haiged ja kahjuks liiga viletsad edasiseks töötamiseks. Eelmisel aastal oli meil juba 17 000 eelpensionäri. Kui juurde arvata ka pensionieelses vanuses töövõimetuspensionile jääjad, on pensionile siirdumise aeg seadusega ettenähtust peaaegu kolm aastat madalam, sest inimeste tervis on märksa viletsam. Vanade heaoluriikidega võrreldes on see vahe 10–20 aastat.

Seda kinnitavad ka ÜRO inimarengu aruanded, mille järgi me oleme üks kehvema tervisega riike. Samal ajal oleme meditsiiniteenuste rahastamise poolest Euroopa viimaste hulgas. Arstiabi kättesaadavus on paljudel raskendatud, sest patsientide omaosalus ravikuludes on meil Euroopa suuremaid, arstirohud aga ühed kallimad meie maailmajaos. Seega peame tõdema, et üks peamistest eeldustest pen-

sioniea tõstmiseks, elanikkonna hea tervis, ei ole kahjuks täidetud.

Sotsiaalminister Hanno Pevkuri seletuse kohaselt tähendab pensioniea tõstmine 65. eluaastale riigieelarve tasakaalu parandamist hinnanguliselt 2–3 miljardit krooni aastas.

Teiseks pensioniea tõstmise eelduseks pean seda, et oleks käes aeg, kui majandus on väljunud depressioonist ja asunud tõusufaasi. Praegune majandussituatsioon kahjuks ei näita veel märke sellest, et majanduslangus oleks lõppemas ja tõus algamas. See omakorda ei anna lootust töötuse vähenemiseks lähiaastatel. Eksperdid kinnitavad, et tööpuuduse vähenemine järgneb majanduse elavnemisele teatud ajanihkega, ta ei järgi selle tempot, vaid jääb märksa tagasihoidlikumaks. Kui eelmise aasta lõpus oli töötukassa ametlikel andmetel Eestis kokku üle 87 000 töötu, siis kahe kuu möödudes, veebruari lõpuks, oli neid juba peaaegu 99 000. Tegelikult on töötuid rohkem, sest mitte kõik töötud ei ole registreerinud end töötukassas tööotsijana. Nende tõenäoline arv tehakse kindlaks rahvusvahelise metoodika järgi läbiviidavate küsitluste teel. Sel viisil on kindlaks tehtud, et registreerimata töötute arv moodustab 20% nende koguarvust. Seega saame Eestis töötute arvuks juba 120 000 inimest. Kui lisame sellele arvule ka töötute perekonnaliikmed, siis saame majandusraskustesse sattunud kannatajate koguarvuks hirmuäratava peaaegu 300 000 inimest. Kui veel 2007. aasta alguses võisime uhked olla selle üle, et Eesti on Euroopa riikide seas tööpuuduse poolest 4,5%-ga tagantpoolt neljas, siis nüüd oleme 15,5%-ga juba esikolmikus pärast Lätit ja Hispaaniat.

Miks ma peatusin töötuse probleemil? Aga sellepärast, et pensioniea tõstmine töötuse kõrge taseme korral ei aita seda taset alandada, vaid pingestab olukorda veelgi, sest noorte jaoks vabanevad pensionile siirdujate töökohad sel juhul hiljem. Kooli lõpetanud noorte töötus on praegu hinnangute kohaselt kõrge, ligi 30%. See on väga kõrge näitaja. Tänane Eesti Päevaleht märgib näiteks, et kahe aastaga langes noorte spetsialistide hulgas tööga hõivatute osakaal 72%-lt 49%-le ehk iga teine neist ei leidnud tööd. Eks ole see üks suure väljarände põhjusi. Hinnangute kohaselt on välismaale tööotsingutele ja õpingutele siirdunuid 30 000 – 130 000. Kas nad tagasi tulevad, kui paljud neist seda teevad ja millal, on teadmata. Kui aga tööturu olukord meil ei parane ja kõrgema pensioniea kehtestamine loob negatiivse fooni, siis on üpris vähe lootust lahkunud tööjõu tagasi koju tulekuks. Mis võikski olla selle stiimul?

Suurt puudust tuntakse kõrgharidusega tehnoloogiaspetsialistidest, sellele juhtis eilses infotunnis tähelepanu ka peaminister. Matemaatika, füüsika ja keemia riigieksami valivad aga vähesed abituriendid. Haridusreform venib endiselt. Seega oleme olukorras, kus ühelt poolt rõhub meid ülisuur tööpuudus ja teiselt poolt on kõrghariduses tehnikaerialade õppurite defitsiit.

Miks ma räägin tööpuudusest ja tööhõiveprobleemist? Aga sellepärast, et tööhõive ja pensionile siirdumise ea küsimused on tihedas omavahelises seoses ning neid tulebki koos käsitleda. Seega ei puuduta pensioniea tõstmine mitte ainult neid inimesi, kes hiljem pensionile siirduvad, vaid selle mõju on palju laiem.

Sellepärast vajanuks seaduseelnõu laialdast üldrahvalikku selgitust ja arutelu, seda kahjuks ei ole aga tehtud. Otse vastupidi, valitsuskoalitsioon teeb kõik, et eelnõu menetlust võimalikult kiiresti läbi viia. Põhjalikke sotsiaal-majanduslikke ja tervisekaitseanalüüse ega ekspertiise selle eelnõu mõjude kohta kahjuks tehtud ei ole. Meedias leiame hulgaliselt seisukohti, mis on vastu pensioniea tõstmisele, ka mitmesugused küsitlused on näidanud vastuseisu sellele.

Eeltoodut arvestades on Keskerakond pensioniea kiirkorras tõstmise vastu, sest sellega tuuakse inimesed ohvriks eelarve tasakaalu nimel. Kui valitsus tegeleks pensioniea tõstmise läbisurumise asemel töökohtade loomisega, siis tähendaks see pensionikassa, haigekassa ja ka riigieelarve paremat toimetulekut. Selle asemel et eakatelt pension ära võtta, tuleks anda tööealistele tööd. Siin on valitsusel palju teha.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on pensioniea tõstmise vastu. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Marek Strandberg! Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Palju siin täna õhtutundide jooksul räägitust on olnud osaliselt põhjuseks, miks meie fraktsioon esitas ühe otsuse eelnõu, millega tahetakse kohustada valitsust eeloleval sügisel välja tulema nii terviseedenduse kui ka meditsiinisüsteemi korraldamise muutmise kavaga. Arusaadavalt nõuab pensioniea tõstmine, mille eesmärk on soov parandada pensionikassa seisu ja kõike muud, paratamatult inimeste terviseedenduse, tervelt elatud aastate sisse panustamist ja oodatava eluea võimalikku pikendamist. Selleks on küllaltki lihtsad ja selged meetodid, nii nagu neid igal pool kasutatakse. Kõnealuse pensioniea tõstmise eelnõu võib-olla kõige tõsisemaks kriitikaks on see, et terviseedenduse kava ja meditsiinisüsteemi korraldamise kava ei ole selle eelnõuga kaasa pandud. Loodetavalt, kui Riigikogu selle otsuse eelnõu oma otsusena vastu võtab, on ka valitsusel teatav ajaline stiimul oma kavadega kiiremini välja tulla.

Millised oleksid mõistlikud võimalused toimida juba lähitulevikus, pidades silmas pensioniea tõusu? Loomulikult on lihtsaim viis töökohtade tekitamiseks, lihtsaim viis selleks, et pensioniea kasv ei tooks kaasa survet noorte tööpuudusele, ei tekitaks olukorda, kus noored inimesed ei saagi tööturule siseneda, see, et lühendada seadusega ettepandud normtööaja pikkust nädalas näiteks 40 tunnist 35 tunnini või isegi 30 tunnini. See tekitaks väga paljusid muutusi. Esiteks tekitaks see täiesti lihtsal moel juurde töökohti, aga teiseks tekitaks see möödapääsmatu vajaduse investeerida lahendustesse, nimetame neid siis tehnoloogiateks, mille abil tööviljakust kasvatada.

Just tööviljakuse madal seis ja soovimatus sellesse investeerida on olnud paljuski põhjus, miks me näeme Eestis sedavõrd suurt hulka töötuid. Ma usun, et kõigile ühtlaselt loodud tingimused tekitavad olukorra, kus investeeringute kaudu tekib tõepoolest ühtlasem töökohtade jaotus ja sellega luuakse ka eeldusi noorte sisenemiseks tööjõuturule. Loomulikult on meil põhjust arvestada sellega, nii nagu me oleme näinud meditsiini ja biotehnoloogia märkimisväärset arengut möödunud 10–20 aasta jooksul, et samasugune või kiiremgi areng lähtuvalt teaduse arengust jätkub ka järgmise 10–20 aasta jooksul. See tähendab paratamatult seda, et meil on vaja võimalikult kiiresti tänapäevase meditsiini ja mis iganes valdkondade lahendusi kasutusse võtta. See tähendab seda, et meditsiinisüsteem peab muutuma kuluefektiivseks, tõhusaks ja arukamalt ülesehitatuks. See tähendab loomulikult seda, et meil tuleb loobuda väga paljudest n-ö mugavusest hoitavatest piirkondlikest haiglatest, neid ümber struktureerides ja muutes arstiabi kvaliteeti järsult ja kiiresti paremaks.

Kui küsimuse all on see, mis saab inimestest, kes on lahkumas Eestist, otsides töökohta või õppimiskohta mujal, siis, vaadake, väga paljudel nendel läheb hästi, sest töötades viis või kümmegi aastat mõnes muus riigis ja liitudes selle riigi pensionisüsteemi võimalustega, tekitavad nad endale olukorra, kus oluliselt lühema perioodi jooksul kui Eestis on nad suutelised välja teenima pensionimaksed, mis on siinsetes oludes täiesti piisavad. Rasketel aegadel on eri riikidest ikka lahkutud, ka Eestist, ka eri Euroopa riikidest paremaid võimalusi otsima ja on ka tagasi tuldud. Euroopa Liidu tööjõu vaba liikumise põhimõte on üks asi, mida ei saa vaadata mitte kritiseerides, vaid mida tuleb vaadata kui ühte võimalust, mis ühisest n-ö Euroopa kodust meile tuleb. Loomulikult ei ole see lahendus, see on üks paljudest võimalustest. Võimaluste mitmekülgsus ongi ju tegelikult Euroopa Liidu alus ja toimimise eeldus, seda ei saa unustada.

Panime ka oma otsuse eelnõus ette, et see pensionireformile lisaks kavandatav tervishoiu ja terviseedenduse programm võiks olla pandud võimaluse korral rahvahääletusele, et saavutada konsensuslik arusaam sellest, millisel moel lähema 10–20 aasta jooksul Eestis nii tervise kui ka tööhõive seisukohalt võiks toimida, pidades tööhõive aspektist silmas just seadustatud tööaja lühendamist. Kui valitsus soovib kõrvaldada puudujääke, mis pensioniea tõusu eelnõuga seoses ilmnenud on, siis ma loodan, et sügiseks need kavad, mis ripakile jäänud on, on kokku võetud ja kavandatud selliseks tegevusviisiks, mille kohta me võime öelda, et on võimalik panustada nii terviseedendusse, meditsiinisüsteemi, tervisekindlustussüsteemi uuendamisse kui ka loobuda sellest 19. sajandi rudimendist, et tööpäev peaks kestma kaheksa tundi. Tõsi, revolutsiooniline muutus on juba toimunud, töönädal ei ole enam kuus päeva, vaid viis päeva, aga tehnoloogia arengut arvestades ei pea me kasutama

inimese tööjõudu lisandväärtuse loomiseks sedavõrd palju, kui me seni oleme teinud. Muutused tööjõu kasutamises peaksid kulgema isikliku, enda jaoks, oma lähedaste jaoks pühendatava aja hulga kasvamise suunas. Loomulikult peaks selline tööaja ja tööaja kasutuse muutus parandama märkimisväärselt ka inimeste elu, tervist ja heaolu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marek Strandberg! Palun kõnepulti kolleeg Jaanus Marrandi! Kaheksa minutit.

Jaanus Marrandi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kui vaadata paari viimase päeva jooksul pensioniea tõstmise eelnõu ümber toimunud diskussioone, siis minule meenus üks väga tuntud ja lõikavaid tekste kirjutanud vene satiirik Mihhail Zoštšenko, kes on kirjutanud ühe sellise jutu nagu "Maga kiiremini". Te võite ju küsida, kuidas saab kiiremini magada. Magamine on väga rahulik olukord, kiiremini magamine tähendab aga mingit kiirust, mis magamisega kuidagi ei seostu. Just täpselt nii on praegune valitsuskoalitsioon serveerinud ka vajadust niisuguse erilise kiirusega menetleda pensioniea tõstmise eelnõu. Vaja olevat seda arutada põhjalikult, aga kiiresti. Põhjalikkus ei tähenda mitte kuidagi ega peaaegu mitte kunagi kiirust. Eriti veel niisugustes asjades, nagu on peaaegu kõiki Eesti inimesi puudutav pensioniea tõus. Järelikult ei saa kiirust, kui kahel järjestikusel päeval on vaja teha niisuguse olulise eelnõu kaks lugemist ja see seadusena vastu võtta, kuidagi nimetada põhjalikkuseks, eriti veel muidugi tänast hilist maratoni, mis on põhjustatud just nimelt niisugusest vastuolulisest käitumisest.

Järelikult jõuame me teemani, miks on seda niimoodi vaja teha. Miks on vaja arutada teemat, mida on vaja arutada põhjalikult, niivõrd kiiresti? Põhjalikkus eeldab demokraatlikku arutelu, laiemat arutelu, kui tänane arutelu seda võimaldab. Põhjalikkus eeldab, et seda teemat käsitleb kogu Eesti rahvas või on ühiskonnas väga selgelt tekkinud diskussioon. Samasugune diskussioon on näiteks meie ühel suurel eeskujumaal Soomes, kus pensioniea tõusu üle on olnud ühiskonnas väga põhimõtteline debatt. Sellest on räägitud kuude viisi. Meie räägime kahest-kolmest päevast, mille jooksul on see vaja väga kiiresti ära otsustada.

Selles põhjalikkuse puudumises ilmneb väga selge demokraatia puudumine, sest kes siis veel kui see kogu siin peaks edendama ja tahtma edendada demokraatlikku arutelu, arutelu, kuhu oleks kaasatud rahvas. Selle asemel püütakse arutelu summutada, sellest eemalduda.

Põhjalikkus eeldaks hoopis midagi muud. See eeldaks, et ühiskonnas oleks debatt. Kõigepealt, ühe variandina saaksime me küsida, kas on vaja pensioniiga tõsta. Teise variandina on pensioniea tõstmise kõrval näiteks olukord, kus meil oleks maksumaksjaid oluliselt rohkem, ehk küsiksime, kas meil on vaja Eesti tööjõuturg avada ja saavutada maksumaksjate arv migratsiooni abil. Kolmas küsimus on, kas meie maksupoliitika on paigas. Niisugust arutelu, kõikide asjaolude kaalumist või ka nende kombinatsiooni kaalumist pole meie ühiskonnas keegi püüdnud saavutada.

Kõiki neid asjaolusid arvestades on niisugune menetlemise kord, niisugune rahva huvide ja laialdase diskussiooniga arvestamata jätmine väga selge näide Eesti kui demokraatia puuduses vaevleva riigi kohta. Peab tunnistama, et selle eestvedaja on olnud ennekõike praegune valitsuskoalitsioon. Need tendentsid, mis avalduvad, ei ole ju sugugi meeldivad. Täna räägime me siin pensioniea tõstmisest, homme või järgmisel või ülejärgmisel nädalal räägime siin võib-olla allikakaitse seadusest. Kui me kõik sellised seadused ritta paneme, siis näeme, et demokraatia Eestis, kodaniku-ühiskond ei liigu mitte edasi, vaid tammub paigal või pigem liigub tagasi. Need tendentsid on äärmiselt kahetsusväärsed. Sellisel kujul ja neid asjaolusid arvestades ei ole võimalik seda eelnõu toetada. Pole mitte ühtegi põhjendust, miks me ei võiks selle teema juurde tulla pärast olulist debatti näiteks aastal 2011, järgmine Riigikogu koosseis võiks seda teha aastal 2012, sest tegelikult on 2017. aasta ju küllaltki kaugel veel.

Nii et põhjused selle eelnõu menetlemiseks on kuskil mujal ja neid põhjusi võib ainult oletada. Põhjused, miks seda niisuguse tempoga on vaja menetleda ilma väga sügava analüüsita, peituvad ilmselt kuskil valitsuse või peaministri antud lubadustes (ma võin seda ainult oletada), et lisaks tavalistele Maastrichti kriteeriumidele, mille täitmisega Eesti hakka-

ma saab, tuleb lisada ka täiendavaid garantiisid nagu majanduse jätkusuutlikkus ehk kulude kokkuhoid. Ainult niisugune lähenemine, mingisugused lubadused, millest tegelikult valitsuskoalitsiooni liikmed siin saalis pole rääkinud, võiksid olla sellise kiiruse tegelikud mõjuvad või olulised põhjendused. Oletame näiteks, et on lubadus, et 1. aprilliks on suudetud võtta vastu seaduseelnõu, mis tooks tulevikus kaasa võimalusi vähendada pensionidele kuluvat summat. Need on ainult oletused.

Niikaua kui ei käivitata mõistlikku demokraatlikku diskussiooni, ei saa me seda eelnõu niisugusel kujul toetada. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaanus Marrandi! Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhatus! Palun kindlasti lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Head kolleegid! Tahan alustada sellest, et sel eelnõul puudub igasugune seos euroga, sellepärast et ta mõjutab meie tulude ja kulude tasakaalu niivõrd kauges tulevikus, et Eesti on siis juba võib-olla kaks-kolm korda eurole üle läinud. Kõik need, kes sellel teemal siin sõna võtsid, võivad olla euro suhtes kriitilised, aga mitte selle eelnõu kontekstis. Teiseks tahan tänada Lauri Vahtret, kes ainsa valitsusliidu liikmena siiralt ja selgelt kõneles, kuidas tema sellest asjast aru saab. Vähemalt pidas ta vajalikuks debatis osaleda. Ülejäänuid, mitte kõige adekvaatsemaid küsimusi ei saa kuidagi debatiks lugeda. Lauri öeldu on tegelikult ju õige. Probleem, et tööealiste inimeste hulk väheneb ja pensioniealiste inimeste hulk suureneb, on olemas. Aga ma arvan, et selline pinnavirvenduse põhjal tehtud järeldus ja kirvega löök, mida meie siin täna arutame, on kõige rumalam lähenemine ühe probleemi lahendamisele.

Seetõttu toon esile minu poolt esimesel lugemisel mainitud, komisjonis arutatud ja ka ekspertide esile toodud teema: praegustele soodus- ja eritingimustel töötavatele inimestele uue süsteemi loomine vähendab kõiki neid ohte, mida Lauri Vahtre siin nimetas, mitu korda kiiremini. Selle eelnõu mõju meie pensionikindlustuse tulevikule on palju väiksem. Eesti pensionikindlustus jääb praegustes oludes defitsiiti aastani 2033–2035 ja selle eelnõu vastuvõtmine võib defitsiidist väljumist mõne aasta võrra ettepoole tuua. 5%-line, võib-olla ka 8%-line kulude kokkuhoid, mis siis saavutatakse, ei ole võrreldav kokkuhoiuga, mida me saavutaksime siis, kui me looksime uue kindlustusliigi nendele inimestele, kellel on ja kellele peab oma töötingimuste tõttu jääma õigus minna varem pensionile, aga mitte riikliku pensionikindlustuse arvel, nagu praegu. 1,3 miljardit kuus maksame me pensionideks praegu välja. Need kulud on 180 miljonit. Igaüks võib selle protsendi välja arvutada ja näha, et see mõjutab meie pensionikulutusi palju rohkem kui see teema.

Seega ei ole Eesti pensionikindlustuses praegu probleem see, et inimesed lähevad pensionile 63-aastaselt, vaid probleem on see, et väga paljud lähevad pensionile varem, täiesti õigustatult varem, aga riikliku pensionikindlustuse arvel. Uut süsteemi on loodud. Valitsus kinnitas Maret Maripuu ja Ivari Padari ettepanekute alusel 2008. aastal väga mõistliku kava. Selle kavaga ei soovi keegi praegu tegelda.

Mina ei näe ausalt öeldes ühtegi muud põhjust, miks me seda eelnõu üldse arutama peaksime, kui see, et mõnel inimesel on loll ettekujutus, et ta peab riigimehelikkuse eest endale ka mingi medali rinda panema. Kui muidu temaga pahandatakse seetõttu, et ta on populist, siis nüüd oleks vaja korraks ka riigimees olla. Peale suhteliselt väikese soovi probleemidesse süveneda see millestki muust tunnistust ei anna.

Aga Lauri Vahtre esitatud probleem on ju õige. Seetõttu annan ma üle ettepaneku Riigikogu juhatusele, et juhul kui hääletused läbi on, siis teine lugemine katkestada, sest selle teemaga oleks vaja edasi tegelda. Ma ütlen teile siiralt ja ühemõtteliselt: on mõistlik, kui uue tööpensionisüsteemi loomise, mis kindlustaks õiguse n-ö sätestatust varem pensionile minna, sabas arutataks ka paindlikku pensioniiga. Olgu öeldud, et meie riigi spetsialistid ja riigiametnikud käivad poolt maailma õpetamas, kuidas pensionireformi teha. Seesama tervist kahjustavate tööde eest makstavate pen-

sionide küsimus, mis on lahendamata, on siiamaani Eesti pensionisüsteemi häbiplekk. Paindliku pensioniea mõiste on loodetavasti vähemalt sotsiaalkomisjoni liikmetele selge, aga ma püüan seda populaarselt seletada. Kujutage ette, et on üks tubli, töökas pensioniikka jõudnud proua, kes töötab kuskil pearaamatupidajana. Ta saab hästi palka, ta palk on soliidne, aga tal tekib ka õigus saada näiteks 5000 krooni pensioni. Miks ei võiks me sellele prouale anda võimaluse (see 5000 krooni ei ole talle praegu nii tähtis), et niikaua, kuni ta töötab, on tema pension väiksem, aga kui ta töötamise lõpetab, ei ole ta pension mitte 5000 krooni, nagu praegu, vaid on näiteks 6000 või 7000 krooni. Seda tähendab see paindlik pensioniiga. Sõltuvalt inimese tervisest, oskustest, töötasust, valib inimene ise teatud ajavahemiku jooksul, millal ta pensionile läheb. Kaks aastat on läinud uue tööpensioni loomise peale. Sellega koos ka paindliku pensioniea küsimuse lahendamine oleks korrektne.

Ma ei saa kahjuks mööda minna, austatud prouad minu selja taga, hoolimata kogu minu armastusest teie vastu, sellest, kuidas me seda eelnõu arutame. Riigikogu kodukord on seadus, seda ei asenda mitte ükski õiguskantsleri seisukoht. Meil kehtivad seadused. See on punkt 1. Punkt 2: väga paljud nendest momentidest, mis meil kehtivad, on loodud pretsedendina. Kunagi juhatas Riigikogu Ülo Nugis. Kui keegi oleks tulnud tema juurde ettepanekuga kutsuda tingimuslikus korras kokku Riigikogu täiendav istung, oleks ta saatnud need inimesed puu otsa, kuu peale ja veel kahte kohta ehk oma fraktsiooni tagasi, sellel lihtsal põhjusel, et sellist pretsedenti luua ei ole iseenesest vaja. Me loome sellega uusi võimalusi. Täna ei loe te kodukorrast mitte ühtegi sätet selle kohta, et tingimuslikul alusel saaks täiendavaid istungeid kokku kutsuda. Ma toon teile nüüd näite. Mida te arvate Riigikogu juhatuse ettepanekust kutsuda kokku Riigikogu erakorraline istungjärk, juhul kui 21 Riigikogu liiget seda soovivad? Te ütlete, et see on jama. See on samasugune jama, mida me täna siin teeme. Kui eelnõu lugemine täna kell 2 oleks pooleli jäänud, oleks alati saanud korraldada täiendavaid istungeid.

Kõige inetum on see, kui eri erakondadesse kuuluvate rahvasaadikute ettepanekud lükatakse kokku ühte muudatusettepanekusse. See näitab, et inimesed ei tea poliitikast mitte midagi, ma palun väga vabandust! Ei saa võtta Riigikogu liikme Jaan Kundla muudatusettepanekut, mis sai komisjonis kaks häält, ja panna pärast see ettepanek kokku Riigikogu liikme Eiki Nestori muudatusettepanekuga, mis sai ühe hääle ja mida ei saa saalis hääletada. See on häbematus Riigikogu liikmete suhtes, et üldse sellist teemat arutatakse!

Minu ettepanek on teine lugemine katkestada.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Seaduseelnõu kohta on 139 muudatusettepanekut. Alustame nende läbivaatamist. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Teise muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Palun ettepanek esitada ka kirjalikult! Jätkame kell 00.51.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 01.02.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 52, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi võtame kümneminutilise vaheaja.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 01.13.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Eestimaa Rahvaliidu võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 9 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun enne seda kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 01.24.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 5, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 01.35.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 7 on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 01.46.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Rahvaliidu fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 8 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 9 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun Keskerakonna fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Palun! Jätkame kell 01.57.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 9, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 52, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Alustame kell 02.07.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Head ametikaaslased! Vaheaeg on läbi. Panen hääletusele kümnenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7 ja vastu oli 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Taavi Rõivasel on protseduuriline küsimus.

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Kui mitte ühtegi Rahvaliidu esindajat ei ole juba pikka aega saalis olnud, kas me peame kodukorra järgi nende esitatud ettepanekuid hääletama?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kui ettepaneku hääletamist soovib mõni fraktsioon, ettepaneku esitaja või komisjon, siis me peame hääletama. Oli soov see ettepanek hääletusele panna. Palun, kolleeg Väino Linde, protseduuriline küsimus!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Kas ma saan asjast õigesti aru, et rahvaliitlased magavad ja koos nende valijatega, kes neid on valinud?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Ma ei kommenteeri seda küsimust ega pea seda protseduuriliseks küsimuseks. Igor Gräzin, protseduuriline küsimus.

Igor Gräzin

Sa ütlesid, et oli vastav soov. Seda me just väidamegi. Rahvaliidul pole mitte mingisugust soovi üleüldse midagi teha olnud juba vägaväga palju aastaid. Tänane päev on selles mõttes täiesti tüüpiline: nad ei soovi midagi! Miks me peame tegema seda, mida nemad ei taha? Rahvaliidu palve oli: ärge hääletage, me läheme tudule! Ja nüüd me läheme lihtsalt kolle-

giaalsest õelusest nende tahte vastu! Kas rahvaliitlaste tahe ei ole meile püha?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, kolleeg Gräzin! Rahvaliitlased väljendasid oma tahet enne seda, kui nad võtsid kümneminutilise vaheaja, kui nad palusid seda ettepanekut hääletada. Kui teil on soov jätkata poliitilise debatiga, siis ma arvan, et ka selleks on Riigikogus hetkel võimalused. Kui on protseduuriline küsimus, siis saab sõna Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on protseduuriline ettepanek. Osa Riigikogu liikmeid tegeleb tööaja venitamisega. Läheme edasi!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Protseduuriliste ettepanekute vormi meil ei ole. Igor Gräzin! Kas teil on protseduuriline küsimus?

Igor Gräzin

Rahvaliitlastelt nagu tuli ettepanek, et nemad tahaksid hääletada. Ma ei olnud siin, ma lihtsalt tegelesin sel hetkel puhkamisega. Aga öelge mulle, palun, ega seda ettepanekut ei esitanud rahvaliitlane, noormees perekonnanimega Rüütli, kelle juriidiline staatus on teatavasti praegu kohtu poolt vaidlustatud, kes ei tohi üldse teha Rahvaliidu nimel mitte ainsatki avaldust mitte kuskil, isegi ajalehes mitte. Ta ei tohi surmakuulutustki Rahvaliidu nimel kuskile viia. Ta on kohtualune.

Aseesimees Keit Pentus

Läheme eelnõu aruteluga edasi. Kolleeg Hannes Rumm! Kas teil on protseduuriline küsimus? Palun mikrofon Hannes Rummule!

Hannes Rumm

Lugupeetud juhataja! Mul on tõesti mure nagu ka kolleeg Eiki Nestoril. Minu meelest Reformierakonna liige Igor Gräzin tegeleb parlamendi tööaja venitamisega ajal, kui meil käib tõsine debatt pensionireformi küsimustes. Palun läheme selle teemaga edasi! (Naer.)

Aseesimees Keit Pentus

Läheme eelnõu aruteluga edasi. 11. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Jätkame istungit kell 02.20.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi. Panen hääletusele 11. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

12. muudatusettepaneku on esitanud Rahvaliidu fraktsioon. 13. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun 12. muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Palun edaspidi vajutada klahvi õigel ajal, et me saaksime ettepaneku õigel ajal hääletusele panna!

Panen hääletusele 12. muudatusettepaneku, mille on esitanud Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

13. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma arvan, et seda muudatusettepanekut võiks hääletada. Palun seda hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 02.32.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 13. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

14. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 02.40.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 14. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 9 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

15. muudatusettepaneku on esitanud Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Harri Õunapuu!

Harri Õunapuu

Lugupeetud juhataja! Eelmise ettepaneku hääletamisel oli 28-st Keskerakonna liikmest kohal 4. Kas meie kodu- ja töökorra seaduses ei ole mingi viga, kui ettepaneku teinud fraktsioonist ainult 4 liiget toetab oma ettepanekut? Kas me ei peaks seda arutama?

Aseesimees Keit Pentus

See ei ole selle eelnõu puhul protseduuriline küsimus. Läheme aruteluga edasi. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Rahvaliidu fraktsioon palub 15. muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille ...

Karel Rüütli

Ühtlasi soovime kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 02.51.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille on esitanud Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

16. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 03.01.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 16. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

17. muudatusettepaneku on esitanud Rahvaliidu fraktsioon. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 03.11.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 17. muudatusettepaneku, mille on esitanud Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

18. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Harri Õunapuu, palun!

Harri Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Mind paneb ikka imestama see, et üksainus inimene fraktsioonist hääletab oma fraktsiooni ettepaneku poolt. Kas ei ole ikka midagi kodu- ja töökorra seaduses viltu, kas me ei peaks seda arutama hakkama?

Aseesimees Keit Pentus

Praegu on kogu seaduseelnõu menetlemise protseduur toimunud kooskõlas meie kodu- ja töökorra seadusega. Läheme selle eelnõu aruteluga edasi. 17. muudatusettepaneku käsitlesime ära, järgneb 18. muudatusettepanek. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada, ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega ja luban ka juhatusele, et kohe toon kõikidele nõuetele vastava kirjaliku tõendi selle kohta, et ma seda soovin.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 03.22.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 18. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

19. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 03.32.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 19. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

20. muudatusettepaneku on esitanud Rahvaliidu fraktsioon. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada, ühtlasi võtame kümneminutilise vaheaja.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 03.42.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 20. muudatusettepaneku, mille on esitanud Rahvaliidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 5 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

21. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Otse loomulikult palun seda muudatusettepanekut hääletada, palun enne hääletust kümneminutilist vaheaega ja usaldan juhatuse kätesse ka kirjaliku tõendi.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 03.52.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 21. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

22. muudatusettepaneku on esitanud Rahvaliidu fraktsioon. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 04.02.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 22, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget, vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

23. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada, ühtlasi palume enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 04.13.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud ja istung jätkub. Me oleme 23. muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele 23. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. 24. muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 04.24.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi. Istung jätkub.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 24, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget ja vastu 45 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

25. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääle-

tamist palun teha kohaloleku kontroll, kuna on tegemist täiendava istungiga.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 53 Riigikogu liiget, puudub 48.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 25, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 26 on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 04.36.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Istung jätkub.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 26, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget, vastu 50 Riigikogu liiget ja erapooletuid seekord ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

27. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 04.47.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Istung jätkub.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 27, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget ja vastu 51 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

28. muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kuulutan välja vaheaja. Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 04.58.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni võetud vaheaeg sai just läbi ja istung võib jätkuda.

Oleme oma aruteluga 28. muudatusettepaneku juures, mille ma panen hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget, vastu 49 Riigikogu liiget ja ka seekord ei ole erapooletuid. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 29. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palume enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 05.09.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi. Meie istung jätkub. Menetleme 29. muudatusettepanekut.

Alustame selle muudatusettepaneku hääletamist, mis kannab numbrit 29 ja mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget, vastu 48 Riigikogu liiget ja erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

30. muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht oli pärast arutlust, et jätta ettepanek arvestamata. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 05.20.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Täiskogu istung jätkub. Me menetleme 30. muudatusettepanekut.

Panen hääletusele 30. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget, vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. 31. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Pärast arutelusid jõudis juhtivkomisjon seisukohale, et tuleb jätta ettepanek arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Vabandust, härra Riigikogu aseesimees! (Naer ja aplaus.) Palun hääletada 31. muudatusettepanekut ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Ma tänan selle meeldiva aplausi ja vastuvõtu eest ning kuulutan välja vaheaja! Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 05.31.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Me jätkame Riigikogu täiskogu istungit, sest vaheaeg on lõppenud.

Me oleme 31. muudatusettepaneku juures, mille ma panen hääletusele. Selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

32. muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Rahvaliidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuulutan välja vaheaja. Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 05.42.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Jätkame rõõmsalt oma istungit.

Me oleme 32. muudatusettepaneku juures, mille ma panen hääletusele. Selle on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Palun teid, head ametikaaslased, võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Tulenevalt meie kodu- ja töökorrast palun hääletamise ajal saalis vaikust, muidu peab juhataja hääletuse katkestama.

Aga läheme edasi. Me oleme 33. muudatusettepaneku juures, see on esitatud ...

Protseduuriline küsimus, härra Gräzin, palun! Rääkige otse mikrofoni!

Igor Gräzin

Ma tahan juhtida tähelepanu sellele, et hääletamise ajal oli saalis selline vaikus, et oli kuulda, kuidas kevadine kärbes lendab. Väike meeleolu tekkis pärast, järelikult tühistada ei ole isegi teoreetiliselt midagi. Nii et see hoiatus ei puutu asjasse.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan teid! Eiki Nestor, palun! On teil protseduuriline küsimus? Palun mikrofon Eiki Nestorile!

Eiki Nestor

Ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kas härra Gräzinil on kõnesoovi? Ei ole. Nii. Me oleme jõudnud 33. muudatusettepaneku juurde. Selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon otsustas pärast arutelu jätta selle ettepaneku arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Nüüd, kus me rõõmsalt jätkame ja Igor Gräzin on saanud oma mõtte välja öelda, on mul ettepanek seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda võtta kümneminutiline vaheaeg.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teeme seda, võtame vaheaja. Istung jätkub kell 05.54.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kell on saanud 05.54, mis tähendab seda, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi. Täiskogu istung jätkub.

Me oleme 33. muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Ma panen selle hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget ja vastu 48 Riigikogu liiget, see tähendab, et vastu on rohkem ja muudatusettepanek ei leidnud toetust. Oleme 33. muudatusettepaneku läbi menetlenud.

Läheme 34. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees! Palun Keskerakonna fraktsiooni nimel 34. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teeme seda. Ma kuulutan välja vaheaja. Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 06.05.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 34, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kas 5 oli? Vabandust! Ma tühistan hääletuse. Hakkame otsast peale.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 34, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 35 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Palun teha kohaloleku kontroll!

Esimees Ene Ergma

Ainult enne hääletust saab kohaloleku kontrolli teha. Kas te soovite hääletada seda ettepanekut?

Toomas Varek

Keskerakonna fraktsioon palub hääletada muudatusettepanekut nr 35, enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega. (Naer.)

Esimees Ene Ergma

Kas te soovite pärast seda kohaloleku kontrolli? Enne vaheaega ei saa seda teha, enne hääletust saab teha kohaloleku kontrolli. Kümneminutiline vaheaeg, jätkame kell 06.17.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 35, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 3 Riigikogu liiget, vastu oli 52, erapooletuid oli 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 36 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja selle ettepaneku on juhtivkomisjon jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 36. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 06.28.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 36, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 1 Riigikogu liige, vastu oli 47 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 37 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 37. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Palun! Jätkame kell 06.39.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 37, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas tervelt 3 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 38 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 38. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Tänan! Jätkame kell 06.49.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 38, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 50, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 39 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 39. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Palun! Jätkame kell 07.00.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on otsa saanud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 39, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 40 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Hannes Astok!

Hannes Astok

Aitäh, proua esimees! Ma tahtsin Riigikogu õnnitleda sellel puhul, et me oleme täna tööl sellel haruldasel hetkel, kui torni on just kerkinud Eesti Vabariigi lipp! Ma tahan sel puhul tervitada kõiki kolleege, eriti neid opositsioonilisi kolleege, kes ka selleks puhuks on saanud tööle tulla! Tere tulemast!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Keskerakonna fraktsioon palub hääletada 40. muudatusettepanekut ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 07.11.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Vaheaeg, mille võttis Eesti Keskerakonna fraktsioon, on otsa saanud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 40, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 41 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 41. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 07.21.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 41, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 50, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 42 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub hääletada muudatusettepanekut nr 42 ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Palun! Jätkame kell 07.31.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi saanud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 42, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata.

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 43 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 43. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 07.41.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg hakkab läbi saama.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 43, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 44 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 44. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 07.51.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg hakkab läbi saama.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 44, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 45 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 46 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 46. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 08.02.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 46. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

47. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 47. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 08.12.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 47. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 49, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

48. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 48. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 08.22.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 48. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

49. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 49. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 08.32.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 49. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

50. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Hannes Astok!

Hannes Astok

Aitäh, proua eesistuja! Mul on küsimus. Ma ühest hommikusest lehest lugesin, et meie kaasvõitleja Heimar Lenk on kirjutanud, et ta on siin terve öö olnud ja et see pole lihtsalt töö, et ta on teinud tulevikku mitmele põlvkonnale. Ega keegi Keskerakonna fraktsioonist ei oska öelda, kus Heimar Lenk on ja kus ta parasjagu tulevikku teeb?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! See ei ole protseduuriline küsimus. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub hääletada 50. muudatusettepanekut ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 08.43.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 50. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 50, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

51. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 51. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 08.53.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 51. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 50 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

52. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 52. muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele 52. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

52. muudatusettepaneku poolt hääletas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

53. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub 53. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Head ametikaaslased! Kuna käsilolevaks Riigikogu täiendavaks istungiks ettenähtud aeg saab otsa kell 09.00, kui algab Rii-

gikogu kodu- ja töökorra seaduses fikseeritud fraktsioonide tööaeg ja kuna Keskerakonna fraktsiooni poolt nõutud kümneminutiline vaheaeg lõppeks kell 09.05, siis ei ole mul võimalik selleks vaheajaks enam aega anda. Seega jääb seaduseelnõu 652 teine lugemine ja muudatusettepanekute läbivaatamine siinkohal pooleli.

Riigikogu infotund algab istungisaalis kell 13 ning Riigikogu istung algab istungisaalis kell 14. Kohtumiseni!

Istungi lõpp 24. märtsil kell 08.55.
Istungi kestus 14 tundi ja 55 minutit.

Juhataja K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 24. märts 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund
1. Pensionisüsteemi jätkusuutlikkus
2. Kaitseministeeriumi finantsskeemidest
3. Lasketiirudest ja laskmise õpetamisest koolides
4. Pensioniea tõstmisest
Istungi rakendamine
1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teise lugemise jätkamine
2. Karistusseadustiku muutmise ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (662 SE) teine lugemine
3. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (701 SE) teine lugemine
4. Maakogu seaduse eelnõu (675 SE) esimene lugemine
5. Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) esimene lugemine
6. Riigivaraseaduse § 102 muutmise seaduse eelnõu (713 SE) esimene lugemine
7. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (658 SE) kolmas lugemine
8. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (698 SE) esimene lugemine
9. Eesti Vabariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Euroopa koostööriigi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (699 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 34 Riigikogu liiget, puudub 67. Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaministri ülesannetes haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

1. Pensionisüsteemi jätkusuutlikkus

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Mai Treialilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Valitsuse soov tõsta veelgi pensioniiga ajal, mil Eesti inimeste eluiga ja tervelt elatud aastad on Euroopa madalamaid, on lausa mõistetamatu. 2009. aasta inimarengu aruande järgi on Eesti meeste eeldatav eluiga arenenud riikidega võrreldes 1970. aastate tasemel ja öeldakse, et naised elavad meestest 11 aastat kauem. Kui Eesti olukorrast veel rääkida, siis viimase 50 aastaga, 1956.–2006. aastani pole meeste eluiga peaaegu üldse tõusnud, Soomes on samal ajal aga eluiga pikenenud 12 aasta võrra. Tervena elatud eluaastad, naistel 57 ja meestel 53 aastat, on samuti Euroopa Liidu madalamaid. Seega tuleb inimesi hoida, mitte viimse piirini ära kurnata. Ja minu küsimus: mida tähendab jätkusuutlikkus, milline pensionisüsteem on jätkusuutlik?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Mul on väga hea meel, et auväärt parlamendiliikmeid on pärast rasket ööistungit samal teemal meid nii rohkelt kuulamas. Kui te küsite, milline pensionisüsteem on jätkusuutlik, siis jätkusuutlik on selline pensionisüsteem, mis suudab maksta välja väärilised pensionid inimestele, kes on ausalt oma tööd teinud ja korrektselt makse maksnud. See väärilise pension on üldtunnustatud euroopalike arusaamade järgi *ca* 40% keskmisest palgast. Eesti riik on viimastel aastatel päris kenasti suutnud oma pensionisüsteemi

hoida ja üles ehitada. Kui me vaatame, et 2005. aastal näiteks oli keskmine vanaduspension 2302 krooni, siis 2010. aastal on keskmine vanaduspension juba 4768 krooni ehk pensionid on viie aastaga kahekordistunud või isegi üle kahe korra suurenenud. Sealjuures on siiski säilitatud kogu pensionikassa jätkusuutlikkus. Jah, tõsi on see, et pensionikassas on olnud mõningaid puudujääke, mis on kaetud muude riigieelarve tulude arvel. Aga kui lihtsalt vastata, siis jätkusuutlik pensionisüsteem on selline, mis suudab tagada inimestele väärilise pensioni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, esimene täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Ma arvasin juba, et teile saaks taotleda Nobeli preemiat, et te teate kõiki lahendusi, aga kahjuks ma ei näinud lahendust. Samas väidan ma ka, et Eesti ei suuda praegu järgida Euroopa sotsiaalhartat, mille sätetega on ühinetud, ja meil makstakse Euroopa madalamaid pensione. Aga mulle jääb ikkagi mõistetamatuks, miks Eesti ei kuula ekspertide analüüse ja arvamusi. Maailmas on uuritud, milline on kõrge tööpuuduse ajal töötuks jäänud inimeste suremus, võrreldes teiste inimestega, see on 20–25%. Siin ma optimismiks küll mingisugust põhjust ei näe. Tundub, et kui kõik need protsessid käivitada, mida te praegu soovite, siis ei ole meil ka helget tulevikku ees. Või ongi valitsuse soov, et pensionipõlve pidamiseks jääb vähe aega?

Esimees Ene Ergma

Küsimus on üks minut, palun!

Hanno Pevkur

Aitäh! Need protsessid ja muudatused, mida valitsuskoalitsioon on algatanud ja arutamas, on kõik suunatud sellele, et inimestele oleks võimalik väärilist pensioni maksta. Kindlasti ei ole Eestis Euroopa kõige väiksemad pensionid. Kui vaadata natuke Euroopas ringi, mis viimasel ajal juhtunud on, siis oleks vahest paslik mainida Portugali, kes nii mitmeski asjas on Eestile olnud eeskujuks. Sealne valitsus tuli hiljuti välja Eesti mõistes lausa väga radikaalse plaaniga. Nendel on pensioniiga praegu 62 aastat ja kuus kuud ning nüüd tuldi välja plaaniga, et aastal 2011 ehk siis järgmisel aastal võiks pensioniiga olla 65 eluaastat. Meie räägime valitsuse algatatud eelnõu puhul, et pensioniiga võiks aastaks 2026 jõuda 65. eluaastani. Nii et meie otsused ja planeerimisprotsessid on kõik suunatud sellele, et Eesti inimestel oleks väärilise pension. Need otsustusprotsessid on ka tänaste ja homsete pensionäride kaitseks, et oleks võimalik rääkida tõesti sellest, et inimesed saavad väärilist pensioni. Ja kui te tahate veel võrdlusi, siis võrdlused teiste riikidega on sellised, et 65. eluaastani on tõstnud pensioniea juba väga paljud Euroopa riigid ja on mindud ka sealt edasi, Saksamaa on jõudnud juba 67-ni. Ma usun, et kõik need näited on nii sotsiaalkomisjonist kui ka parlamendi suurest saalist läbi käinud ja te olete neid arutanud. Teiste probleemidega tuleb ka tegelda, ma olen nõus, aga väga palju muid alternatiive pensioniea tõusule tänasel päeval ma ei näe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Ausalt öeldes te ei olegi alternatiivide üle aru pidanud. Neid on võtta nii meie lõunanaabrite kui ka põhjanaabrite juurest. Samas teeb mind murelikuks see, et ka peaminister on asunud tänaseid eakaid hirmutama, öeldes, et kui pensioniiga ei tõuse, siis ei ole teil ka kõrgemat pensioni loota. Kuulge, see on ju ühe põlvkonna vastandamine teistele! Te teate ise seda väga hästi. Ma näen, et teie räägite ühelt positsioonilt, opositsioon sooviks laiemat arutelu. Lugupeetud sotsiaalminister! Minul on selline ettepanek: veel on võimalus, võtke aeg maha, arutame pensioniea tõstmise küsimust laiemalt. Kutsume kokku kas või siia Riigikogusse eakate esindajad, ametiühingute esindajad ja teiste ühiskondlike organisatsioonide esindajad, et teha see asi selgeks. See on praegu teie kätes, kas te soovite niisugust lahendust.

Esimees Ene Ergma

Palun küsimus kiiremini esitada!

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse ja ettepanekute eest! Seda teemat on arutatud nii ametiühingutega, nii tööandjate esindajatega, nii pensionäride ühenduste esindajatega. Kui vaadata lisamaterjali, mis on lisatud sellele eelnõule, mida te terve öö rõõmsalt arutasite, siis seal on väga selged ja tugevad põhjendused. Mis on see tulem või mis on see teadmine, mis meile võiks juurde tulla? Mitmesuguseid analüüse on tehtud väga palju. Jutt sellest, et see ei puuduta tänaseid pensionäre – no puudutab ikka küll. Meil on kehtiv kord, mille järgi 2016. aastani tõuseb naiste ja meeste pensioniiga võrdselt 63. eluaastani, ja kui vaadata ka eluea pikkuse muutust ehk oodatavat eluiga, siis need arvud on samamoodi kogu aeg kenasti kasvamas. Tervena elatud aastate arv on läbi vabariigi taasiseseisvumise samuti juba 5–6 aastat suurenenud. Nii et need arvud kasvavad kogu aeg. Ja kui keegi ütleb, et tänane otsustamatus annab võimaluse pensione tulevikus suurendada, siis see oleks ju väga kena. Aga see ei ole nii. Meil on mõningate aastate pärast selge töökäte puudus. Töötavate inimeste palgast kogutakse sotsiaalmaksu ja sellest tehakse väljamakseid. Te teate ise väga hästi, et kui meil praegu on neli töötavat inimest ühe pensionäri kohta, siis 2050. aastal on neid 1,8. Ja fakt ongi see, et meil on vaja tagada kõikidele, nii tänastele kui homsetele pensionäridele kindlustunne, et nad saavad väärilise pensioni.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Registreeritud on väga palju kohapealt esitatavaid küsimusi. Aga kuna vastamas on ka kaks teist ministrit, siis ärge olge minu peale pahased, kui keegi viimastest ei saa sõna. Alustame kohapealt registreeritud küsimusega. Kolleeg Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Me muide ei arutanud seda küsimust siin öö läbi rõõmsalt, vaid väga suure murega. Pensioniea tõstmine on põlvkondi puudutav küsimus, riigid arutavad seda aastaid. Soome tahtis ka, jah, tõsta seda iga 65-ni, kuid rahvas ei olnud nõus ja teema võeti maha. Nüüd arutatakse seda koos teadusinstituutidega, ekspertidega. Prantsusmaal on see aastaid kestnud vaidlus, nendel on pensioniiga veel madalam. Siiani pole veel otsustatud. Täpselt samuti on Hispaania ja Kreekaga. Teie tahate seda siin praegu ööistungiga, ühe istungiga sisuliselt juba ära otsustada. Niisuguse istungi kokkukutsumine on pealegi Riigikogu kodukorra vastu. Te tahate seda rulliga, jõuga ära teha. Ametiühingud on varsti siin maja ees, aga te ei kuula kedagi, 100 000 ja võib-olla veel palju rohkem allkirju saab kokku. Miks te tahate teha seda otsust, mille mõjud ulatuvad aastasse 2026, nii räpaselt, kahe ööpäevaga?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kindlasti ei tehta seda otsust ju kahe ööpäevaga. See debatt, mis puudutab pensioniiga, on ühiskonnas olnud väga pikk. Meenutame, et meil on pensioniiga olnud erinev, on olnud 55, on olnud 60, on 63, ja debatt pensioniea üle on läbi aegade kogu aeg olnud. Samamoodi käib debatt nüüd. Ja kui me vaatame, et eelnõu on üle antud juba jaanuarikuus ja sellele eelnesid protsess Vabariigi Valitsuses ning läbirääkimised mitmesuguste organisatsioonide ja institutsioonidega, siis ei ole see debatt olnud lühike. Kõikidel on olnud õigus öelda välja oma arvamus ja seda on tehtud. Kui te räägite Soomest, siis soomlastel on ju pensioniiga 65 ja nemad rääkisid 67-le tõstmisest. 1. jaanuarist nende süsteem muutus ja nad läksid üle astmelisele süsteemile. Ülejäänud Euroopa ei ole astmelist süsteemi väga palju valinud. Eestis on astmeline süsteem tegelikult olemas, kui vaadata eelpensionile mineku võimalust. Nii et otsustamatus ei vii mitte kusagile. Meil on vaja otsustada ja anda selge signaal, et me ei vali teisi alternatiive, me ei vali seda, et me hakkame pensione vähendama, ja me ei vali seda, et me hakkame kriisiolukorras makse tõstma. Majanduskriisist väljatulekuks on vaja vaadata, et maksud ei tõuseks. Me ei vali seda, et me avame oma piirid võõrtööjõule. Me valisime selle, et pensionide tagamiseks tuleb ühena paljudest otsustest ära otsustada ka pensioniea tõus ja sellest inimestele võimalikult vara teada anda, mis on mõistlik. Vaadake sedasama Portugali, kes tahtis juba järgmisest aastast pensioniiga 65-le tõsta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister! Seda on huvitav vaadata, milliseid riike ministrid näiteks toovad. Peaminister armastab tavaliselt tuua Läti näite, teie olete nüüd leidnud veel kaugema riigi, Portugali. Kui rääkida Soomest, siis Soomes algatati tõepoolest aasta tagasi OECD ettepanekul arutelu, kas tõsta pensioniiga 63 aastalt 65-le – ma loen Soome valitsuse pressiteadet –, aga see kavatsus peatati avalikkuse ja ametiühingute tugeva vastuseisu tõttu. Minu küsimus teile ongi, et mis juhtuks Eesti valitsusega, kui ta käituks nagu turvaline põhjamaa, nagu Soome valitsus, võtaks ühiskonnas palju pinget tekitavas küsimuses aja maha ja küsiks ka ekspertide arvamust. Näiteks uuringukeskus Praxis on pakkunud välja üheksa poliitikasoovitust pensionikassa tasakaalustamiseks ja nende üheksa soovituse hulgas ei ole mitte pensioniea tõstmist. Miks arutelu ja konsensuse otsimine ühiskonnas teile ei sobi?

Hanno Pevkur

Aitäh! Arutelu ühiskonnas on olnud. Ka Praxise inimesed on selles arutelus osalenud ja andnud oma väga hea sisendi sellessesamasse arutelupaberisse, mis on eelnõu juures. Kui te küsite, kas võiks aja maha võtta või miks ei võiks aega maha võtta, siis jah, loomulikult võib. Aga kui vaadata eelnõu, siis seal on selgelt öeldud, et kui parlament selle otsuse heaks kiidab, peab Vabariigi Valitsus hiljemalt 2019. aastaks tegema mõjude analüüsi, mis on vahepeal 8–9 aastaga toimunud ja kas me saame 2026. aastaks minna üle pensionieale 65 eluaastat või mitte. See punkt on eelnõus sees. Te ju ei lase seda protsessi üldse käivitada. Kui vaadata seda, et mis juhtuks, siis loomulikult, ikka võib edasi lükata. Aga edasilükkamise tagajärg on see, et me ei ütle inimestele piisavalt ette. Minu arust on mõistlik, kui tänased tööinimesed teavad, mis ootab neid ees 2026. aastal. See on igati mõistlik valik, kui me ei taha teha Portugali moodi ja pensioniiga ühe aastaga tõsta. Nii et need on meie valikud. Kui te tahate pensione vähendada, siis öelge see välja. Kui te tahate makse tõsta, siis öelge see ka välja. Mis need valikud siis on? Valitsus on valinud selle tee, et püüab vaadata ja läbi rääkida, kuidas eripensionide süsteem korda saada, valitsus on teinud parlamendile ettepaneku pensioniiga tõsta, mis tundub igati mõistlik valik olevat, vaadates ka demograafilisi andmeid, demograafiateadlaste hinnanguid. Nii on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Tänan, austatud Riigikogu esimees! See võrdlus Portugaliga – jah, võrrelda võib ju kõigiga ja Eesti ei ole tõesti ei kõige madalama pensionieaga ega kõige kõrgema pensionieaga maa. Aga kui me võrdleme Eesti rahva tervisenäitajaid Portugali vastavate näitajatega, siis me oleme kõvasti kehvemad. Kui me tõstame niimoodi pensioniiga, siis on tehtud aritmeetiline tehe, me ütleme, et siis on meie pensionikassa jätkusuutlik. Aga kuskil pole seda analüüsi, kas tervisenäitajad paranevad selleks ajaks, kas tervis võimaldab töötada siis pensionieani või juhtub nii, et järjest rohkem inimesi jääb töövõimetuspensionile, eelpensionile? Ka Eesti rahva tervise arengukavas, mis meil on vastu võetud, on ju kärbitud tegevusi ja raha. Kas me suudame saavutada need tervisenäitajad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Seda on analüüsitud, mis puudutab võimalikku eluiga. Eluea prognoosid on samuti olemas ja sellessamas arutelupaberis oli kirjas, milline on oodatav eluiga ja milline on sellega seoses siis pensioniiga. Need tõusud on võrdelised. Loomulikult tuleb tegelda ka teiste probleemidega, nagu ma olen korduvalt öelnud, aga sellest, et arutada ka pensioniea tõusu ja arutada seda võimalikult pikalt ette, ei pääse parlament mitte kusagile, parlament peab selle ära otsustama. Ja selleks ongi see eelnõu esitatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Olete jätnud õppimisvõimelise noore mehe mulje, vähemalt mulle. Teadaolevalt toimus eile siin saalis väga pikk ja sisukas arutelu ja läbirääkimised kestsid kuni kella 12-ni öösel, pärast läks hääletamiseks. Miks teie kui selle ala mi-

nister kohal ei viibinud, tegemist oli ju tegelikult väga tähtsa küsimusega teie alal? Mina mäletan neid aegu, kus vähemalt selle ala ministrid olid parlamendis ja kuulasid. Te oleksite saanud päris häid näpunäiteid ja võib-olla oleks sellest tulnud meile kõigile kasu.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma mäletan ka vanemate kolleegide juttu sellest, kuidas kümmekond aastat tagasi istusid kõik parlamendiliikmed kogu istungi saalis. Tänu infotehnoloogiale ja muude kommunikatsioonivahendite arengule on parlamendiliikmetel võimalus parlamendi tööst osa saada ka oma kabinetis ja mina vaatasin seda ülekannet suure põnevusega interneti kaudu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Tänan, austet esimees! Hea minister! Milliste konkreetsete kodanikuühendustega ja kui intensiivselt te olete viimase poole aasta jooksul arutanud pensionisüsteemi jätkusuutlikkust? Eeldan, et te ei mõista pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse all vaid pensioniea tõstmist. Olen rääkinud.

Hanno Pevkur

Aitäh! Mitmesugustes kogudes, mitmetel kohtumistel on ikka tõusetunud pensioni suuruse, pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse ja pensioni võimaliku tuleviku teema ning ka see küsimus, milline on pension 2010. aastal. 2010. aastal kinnitas valitsus pensioniindeksiks 1,0, mis tähendab, et pension on sellel tasemel, mis ta oli eelmisel aastal. Kui te küsite, milliste organisatsioonidega on kohtumisi peetud, siis eraldi kokku kutsutud nõupidamine, et arutada pensionisüsteemi jätkusuutlikkust, oli seesama arutelupaberi nõupidamine. Mul ei ole kaasas osalejate nimesid, aga nagu ma ütlesin, olid seal kohal pensionäride ühenduse, Praxise, tööandjate keskliidu ja ametiühingute keskliidu esindajad, olid Riigikantselei inimesed ja olid Rahandusministeeriumi inimesed. Peaks veel meenutama, aga siis peaks selle paberi ja protokolli ette võtma ja vaatama, mis meil seal arutelul oli. Mina olen küll alati olnud avatud kõikidele kirjadele ja mitmesuguseid mõtteavaldusi on tulnud ka kirja teel, nii eripensionide kui ka tavapensionide kohta. Eripensionide koha pealt saatis mulle veel eelmisel nädalal üks endine politseinik oma arvamuse, kuidas võiks eripensione politseisüsteemis reformida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Parlamendi spiiker ei suutnud eile meile siin saalis selgitada, miks pensioniseaduse muudatused, mis lõplikult rakenduvad alles 2026. aastal, tuleb vastu võtta kahe ööpäeva jooksul ja eriistungil. See on minu esimene miks. Ja teine: miks te, härra minister, tegelete nii intensiivselt pensioniea tõstmisega, selle asemel et proovida meile hoopis rohkem töökäsi juurde saada, et tulevikus ei oleks nelja pensionäri kohta mitte 1,8 inimest, kes tööd teevad, vaid nelja pensionäri kohta oleks neli noort tööinimest? Pange oma energia sinna! Kaks miksi oli.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuste eest! Esimese miksi koha pealt oskab teile kindlasti oluliselt paremini vastata parlamendi spiiker. Minu teada reguleerib parlamendi tööd kodu- ja töökorra seadus ja seal on ka öeldud, mismoodi punkte arutatakse. Oma parlamendikogemusest meenub mulle, et enamik eelnõusid, mis olid jõudnud teisele lugemisele, võeti samal nädalal ka kolmandal lugemisel vastu. See on parlamendi senine tava olnud. Kui seda tahetakse ümber teha, eks siis võib seda alati arutada ja kodu- ja töökorra seadust muuta.

Mis puudutab küsimuse teist poolt ehk töökäsi, siis vaadake, töökäte puhul on tõesti nii, et oleks küll väga hea, kui Eestisse sünniks oluliselt rohkem lapsi. Õnneks tuleb tõdeda, et viimase nelja aasta jooksul on laste sündimus 25% kasvanud. Me oleme jõudnud 12 000 sünni pealt sinna 15 000 sünni kanti. See on väga positiivne, aga sellest kõigest ei piisa. Ei piisa ka sellest, et tööpuuduse vähenemisega tegelda. Tööpuuduse vähenemisega me tegeleme, kui jaanuaris lisandus töötuid registrisse 1100–1200, siis viimased kolm nädalat on reaalne juurdekasv olnud 67 inimest, 161 inimest ja 236 inimest ehk töötus on viimasel

kolmel nädalal püsinud 14,6% peal. Nii et kõikide asjadega tegeldakse. Ma kinnitan veel kord: ka teiste probleemidega tuleb tegelda, aga me ei saa seejuures mööda vaadata vajadusest anda pensionäridele kindlus, et nende pension võib ka tulevikus suureneda, ja kinnitada tulevaste pensionäride lootust sellele, et nemad saavad samuti väärilist pensioni. Pensioniea tõstmine on üks nendest paljudest otsustest, millega valitsus tegeleb ja parlament peaks tegelema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, proua juhataja! Rõõm on näha teie hästi energilist ja puhanud nägu. Lugupeetud minister! Öised opositsiooni tühjad read ei näidanud küll nende tõsist muret pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse pärast. Ja mis kõige huvitavam: selgus, et nad ei võta isegi omi ettepanekuid tõsiselt. Nii näiteks oli hääletamisel Rahvaliidu ühe ettepaneku taga 0 rahvaliitlase häält, ühe Keskerakonna esitatud ettepaneku taga oli üks opositsiooni esindaja, tõsi küll, keskerakondlane. Aga see selleks. Nüüd küsimus. Lugupeetud minister! Kuidas te hindate pensionisüsteemi jätkusuutlikkust juhul, kui pensioniea tõstmise eelnõu ei õnnestu siin parlamendisaalis vastu võtta?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma hea meelega loeksin siis veel kord ette pensionimuutused, mis on juba toimunud. 2005. aastal oli keskmine pension 2302 krooni. Jätame kiiruse huvides mõned aastad vahepealt ära, 2007. aastal oli 3129 krooni ja 2010 on 4768 krooni. Kui vaadata, millised on käärid selle otsustamatuse juures, siis need on toodud ära arutelupaberi leheküljel 16. Ja need käärid on väga suured, ulatuvad miljarditesse kroonidesse. Siin on see väljendatud küll protsendina SKT-st, aga see tähendab miljardeid kroone. See tähendab, et ongi valik, kas vähendada pensione või tõsta makse, selleks et pensione samas mahus välja maksta. Ma arvan, et kriisist väljumiseks, nagu ma juba ütlesin, ei ole maksude tõstmine mingil moel vastuvõetav. Samamoodi ei näe mina olukorras, kus 39% Eesti pensionäridest elab Eurostati andmetel suhtelises vaesusriskis, mis on Euroopa Liidus muuseas kolmandal kohal, mingit võimalust rääkida sellest, et me hakkame pensione vähendama. See oleks vastutustundetu ja kõik, kes ei taha vastu võtta otsuseid, et pensione kindlustada, kiidavad vaikimisi selle heaks. Või ma ei tea, peaks nende käest küsima, kas nad kiidavad heaks selle, et pensione tuleb hakata vähendama.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd kaks viimast kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Arvo Sarapuu.

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Muidugi on hästi kaval öelda inimestele, et kas me tõstame maksusid või näiteks pensioniiga. Sama hästi võiks küsida, kas me peaksime muutma maksusüsteemi. Küsimus on ju selles, mis on õigem, kas otsesed või kaudsed maksud. Sama hästi võiks küsida nende inimeste käest, kes eelpensionile lähevad, miks nad tahavad eelpensionile minna. Mul on siin statistika, mis näitab, et üle 50-aastased, jäädes tööturult kõrvale, enam ei püüagi leida tööd, vaid tahaksid minna eelpensionile. Nendele küsimustele tuleks hakata vastama, mitte vaadata, kas küsimus on 0,6-s või 0,8-s. Mina tahaksin praegu teada seda, mida valitsus ütleb nendele töötutele inimestele, kes istuvad praegu kodus ja näevad, et pensioniiga jookseb ka eest ära. Mida lohutavat on valitsusel täna neile öelda?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ega tööpuudusega võitlemine ja pensioniea tõstmine ei ole selles mõttes üksteisega võrreldavad tegevused. Nende mõlemaga tuleb tegelda. Nagu paar küsimust tagasi teile ette loetud viimastest arvudest näha, on tööpuudusega võitlemine ja töökohtade loomine Eestis ka ettevõtjate poolt vaadatuna päris kenasti liikumas. Kui veel jaanuarikuus pakuti Eestis uusi töökohti näiteks suurusjärgus 700–800 nädalas, siis viimastel nädalatel on see arv kasvanud 1700–1800-ni. Ehk see arv on iga nädal tuhande võrra suurenenud. Selle tulemusel on ka registreeritud tööpuudus viimased kolm nädalat püsinud tasemel 14,6. Aitäh kõikidele Eesti ettevõtjatele, kes loovad uusi töökohti, aitäh kõikidele välisinvestorite-

le, kes otsustavad Eestisse kolida! Meenutame viimast suurt uudist Soome ettevõttest Incap, kes tuleb Eestisse. Need näited on väga positiivsed ja süstivad usku, et Eesti majandus on taas tõusule pööramas. Need annavad usku ka selleks, et uusi töökohti tuleb. Ja kui uusi töökohti tuleb, siis saavad needsamad inimesed, kes jäävad aastal 2026 pensionile, loota sellele, et nendele makstakse väärilist pensioni. Need otsused on vaja kõik üheskoos läbi vaadata ja teha.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ma tahaksin kõigepealt vaigistada Peep Aru väiteid. Ta ütles, et opositsioonisaadikud ei tunne üldse huvi, milliseid muudatusettepanekuid hääletusele pannakse. Ma ütleksin, et nimelt koalitsioon ja Vabariigi Valitsus ei tunne huvi, mida ühiskond arvab pensioniea tõstmisest. Teilt kui sotsiaalministrilt ma küsiksin, et kui te tegite valiku, ja te valisite pensioniea tõstmise, siis millistele analüüsidele te tuginesite? Riigikantselei on alustanud analüüside sarja ja Eesti tarkade otsuste fond on eraldanud selleks 50 miljonit krooni. Milline on sotsiaalvaldkonnas see analüüs, millest saab selgelt välja lugeda, et kõikidest otsustest ja valikutest oli pensioniea tõstmine parim valik?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Pean veel kord kordama: pensioniea tõstmine ei ole ainuke lahendus, aga sellest mööda vaadata oleks silmakirjalik. Ilma selleta me peame ütlema oma pensionäridele välja, kas me tõstame makse või vähendame nende pensione. Kui rääkida analüüsist, siis seesama arutelupaber on üks nendest, selle taga on erinevad Praxise analüüsid, selle taga on rahvastikunäitajad. Rahvastikunäitajaid uuritakse kogu aeg ja nende järgi on väga lihtne: kui meil oleks rohkem lapsi, kui meil oleks sündinud ja sündimas väga palju lapsi, siis me ei peaks sellest võib-olla tõesti rääkima. Ma sain eile kätte Maailma Terviseorganisatsiooni pikema uurimuse WHO liikmete tervisenäitajate ja prognooside kohta ja seal prognoositakse Eesti sündimuskordajaks ka kaugemateks aastateks jätkuvalt 1,8. Need prognoosid on kõik olnud selle eelduseks, et muude küsimuste hulgas, lisaks terviseküsimustele, lisaks tööpuuduse küsimusele, lisaks eripensioni küsimusele, tuleb ära otsustada ka pensioniea küsimus. Ja see otsus tuleb teha võimalikult vara, et inimestele oleks pikalt ette öeldud, et inimesed teaksid arvestada, kuidas pensioniiga tõuseb alates 2016. aastast, kui naiste ja meeste pensioniiga jõuab mõlemal 63. eluaastani. Nii et analüüse ja andmeid, millele tuginedes teha otsus, et pensioniiga tuleb tõsta, on väga palju. Ja ikkagi, kõik need otsused, mida ka parlament siin arutab, on suunatud sellele, et tagada pensionikassa jätkusuutlikkus, tagada inimestele teadmine ja kindlus, need on pensionäride kaitseks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kaitseministeeriumi finantsskeemidest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Lauri Laasilt kaitseminister Jaak Aaviksoole.

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud kaitseminister! Minu küsimus puudutab ühte täiesti uskumatut lugu. Mõni aeg tagasi, detsembris avastasid 166 välismissioonide sõdurit palka saades, et palgale on ootamatult lisandunud 20 000 krooni. Mehed pidasid seda jõulutoetuseks, ent jaanuaris võeti neilt see raha tagasi. Kui üks sõduritest asja uurima asus, ilmnes, et eelmise aasta eelarves oli 3,2 miljonit krooni üle jäänud ning selle tänavusse aastasse ülekandmiseks ei suudetud leida mingit muud meetodit kui hoiustada summa kuuks ajaks 166 sõduri pangaarvele. Siit minu küsimus: kas teie ministrina peate sellist finantsskeemi kasutamist ja raamatupidamisreeglite minu arust selget eiramist korrektseks ja millise hinnangu annate teie sellele juhtumile?

Jaak Aaviksoo

Aitäh küsimuse eest! Ma pean kaitseväe otsust maksta missioonisõduritele päevaraha detsembrikuus oldud missioonide eest välja 2009. aasta detsembris igati põhjendatuks ja

kehtivate reeglitega kooskõlas olevaks. Väited skeemitamisest on mulle arusaamatud. Nii nagu mina saan oma detsembrikuu töötasu kätte detsembrikuu lõpul, nii on ka kaitseväelastel õigus oma detsembrikuu palk ja lähetustasud kätte saada detsembrikuu lõpul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, esimene täpsustav küsimus!

Lauri Laasi

Aitäh selle selgituse eest! Austatud minister! Kui te olete oma arvamuses nii kindel ja kui kaitsevägi on käitunud siin õigesti, siis äkki te ikkagi selgitaksite avalikkuse jaoks, kuidas selline arusaamatus sai üldse tekkida, millest see alguse sai.

Jaak Aaviksoo

Tõsi ta on, et missioonisõduritel on olnud arusaamatus. Ma arvan, et see on ebapiisava selgitustöö vili. Tänaseks on need arusaamatused kindlasti selgeks tehtud nii asjaosalistele kaitseväelastele kui ka, ma loodan, kaitseväe pressiteate kaudu Eesti avalikkusele. Minu meelest on tegu tõepoolest kommunikatsioonihäirega või suhtlusprobleemiga. Ma arvan, et see töö, mis kaitsevägi on ära teinud 2009. aastal, mille jooksul liideti 26 erineva palgamaksmisskeemiga ja erinevate raha väljamaksmise traditsioonidega asutust ühtseks Eesti kaitseväeks, kus tekkepõhised kohustused töövõtjate ees täidetakse jooksval aastal, kus ei ole enam olukorda, et palk saadakse tagantjärele, millega töövõtjad sisuliselt krediteerivad valitsust – ma arvan, et see töö on märkimisväärne. Kahetsusväärne on, et seda informatsiooni ei olnud jõutud viia kõikide kaitseväelasteni.

Esimees Ene Ergma

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu, härra kaitseminister!

3. Lasketiirudest ja laskmise õpetamisest koolides

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on härra Jaan Kundlalt haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele.

Jaan Kundla

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud haridus- ja teadusminister! Tuletan meelde sügavat Vene aega, kui veel ise alg- ja keskkoolis õppisin. Sel ajal pöörati palju tähelepanu riigikaitsele, mille üheks osaks olid lasketiirud väga paljude koolide juures. Nende kasutamisele pöörati suurt tähelepanu. Korraldati laskevõistlusi ja vabariiklikke spartakiaade, kust olen saanud isegi osa võtta. Praegu peetakse loomulikuks, et koolidel on võimlad, staadionid ja paljudel ka ujulad, kuid riigikaitseõpetuseks puudub lasketiir. Kui noored mehed lähevad kaitseväkke ja alles seal esimest korda relva käes hoiavad, siis neist enam väga häid laskureid ei saa. Efektiivne õppimisaeg on ikkagi nooruses. Kas te selgitaksite, millises seisus on praegu riigikaitseõpetus koolides ja millises seisus on koolide lasketiirud, mis küll ehitati okupatsiooni ajal, kuid nad olid olemas ja töökorras.

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Hea küsija! See on väga hea küsimus. Riigikaitseõpetus on edenenud pikkade sammudega, viimastel aastatel on lisandunud mõni aasta üle kümne kooli, kuhu riigikaitseõpetus on valikainena sisse viidud, ja järgmise aasta, 2011. aasta sügisest, kui koolis rakendatakse uued õppekavad, peaks kõigis gümnaasiumides olema võimalus riigikaitseõpetust saada, kui on seda soovivaid õpilasi. Seega tuleb mõelda ka riigikaitseõpetuse baasidele. Riigikaitse tahte kujundamine, riigikaitse oskuste omandamine – ega see kõik ei tähenda ainult niisugust lihtviisilist põmmutamist. Laskeharjutus on ainult üks osa sellest. Aeg on selle võrra edenenud, et praegu on olemas ka laskesimulaatorid, neid on kuni 45 koolis ja küllap need muretsetakse kõikidesse koolidesse. Jah, see ei anna n-ö püssirohu lõhna inimestele, et neil oleks kaitseväeteenistuses või lahingus kergem, aga päris selleks ei ole ka riigikaitseõpetus mõeldud. Ma arvan, et neid baase peaks laiendama ja soovijatele õpilastele peaks andma võimaluse laskmisega rohkem kokku puutuda. Nii et küllap see edeneb. Praegu on lasketiirud 14 koolis, kümnes neist tulirelva kasutamise võimalus. Neid kohti, kus õhkrelvi on võimalik kasutada, on rohkem. Suurtest lasketiirudest käivad õpilased

sagedamini Põlva, Narva ja siin lähedal Männiku lasketiirus.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister peaministri ülesannetes! Kindlasti on riigikaitseküsimused koolides väga tähtsad. Aga kui tohib, ma laiendaksin natuke seda teemat, sest praegusel hetkel küsitakse kohalikes omavalitsustes jätkuvalt palju koolide kui väga põletava teema kohta üldisemalt. Küsitakse, milline saab olema meie koolivõrk nüüd, kus minister on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõust tagasi võtnud selle nõude, et gümnaasium peaks olema põhikoolist lahutatud. Millised suundumused võiksid siin nüüd olla? Omavalitsused on olnud seda meelt, et nad tahavad ise väga otsustada. Nüüd on kogu vastutus nende peal. Millised võiksid siin suundumused olla, et meie koolides ka edaspidi saaks kaitseõpet anda?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Tegelikult ei olegi see ülemäärane teema laiendamine, sest õppe sisu on koolivõrgust rääkimisel kõige olulisem. Koolide võimekus pakkuda õpilastele nii kohustuslikke kui valikaineid piisavalt ja teha seda atraktiivselt on põhituum nii põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses kui ka heakskiidetud õppekavades, mis rakenduvad ja mis ongi haridusuuendust käivitav mootor. Nii et me võime öelda, et haridusuuendus on otsustatud ja rakendub. Kas kõik gümnaasiumid 2011. aasta sügisest, kui kohapealsed omavalitsused oma koolivõrku ei muuda ja õpilaste arv näiteks väheneb, suudavad kõiki valikkursusi võrdselt pakkuda ja piisavalt kvaliteetset õpet tagada, see on nüüd pärast otsust tsentraalsest koolivõrgu kujundamisest loobuda tõepoolest omavalitsuste mure. Ma arvan, et omavalitsused teevad neid otsuseid hea tahtega ja piisavalt kompetentselt. Tõesti, nüüd kui vastutus on omavalitsustel, tahavad mõned poliitilised jõud küll inimesi hullutada – ilmselt on valimiskampaania raha planeeritud järgmise aastani – ja pidada veel konverentse teemal, kuidas valitsus muudab koolivõrku ja paneb koole kinni. Ei, see ei ole nii. Seaduses on konkreetselt kirjas, et see on omavalitsuste endi otsustada. Tõepoolest, pärast seda otsust, et vastutus ja õigus on puhtalt omavalitsustel, on riigi, haridusministeeriumi poole pöördutud päris suure hulga taotlustega kohaliku koolivõrgu kujundamisel ikkagi kaasa aidata ja koostööd teha, päris paljudel juhtudel on tehtud ka ettepanek kohalik gümnaasium riigi omandisse võtta. Nii et me töötame koos omavalitsustega koolivõrgu ajakohaseks muutmise nimel.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Jääme temaatika juurde. Palun, kolleeg Jaan Kundla, esimene täpsustav küsimus.

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Vastusest tulenes juba mõte, et haridusministeerium püüab omalt poolt kõik teha ja tõenäoliselt on ka midagi teinud, ma ei ütle, et see seisukord allpool arvestust oleks. Aga mida ministeerium saaks lähiajal veel konkreetselt teha nii relvade ja laskemoona muretsemiseks kui ka muu sellealase varustuse parandamiseks koolides?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Haridusministeeriumil on oma laia profiiliga koolide kaudu tõepoolest nii sead kui lambad, lennukid ja laevad ja me tegeleme paljude asjadega. Aga laskemoona ja relvi me üldiselt ei hoia. See on rohkem riigikaitsega tegeleva Kaitseministeeriumi ülesanne ja Kaitseministeerium koordineerib ka praktilist õpet, mis riigikaitseõpetusega koolides kaasneb. Nii et simulaatorid muretsetakse Kaitseministeeriumi kaudu ja vastavaid õppekogunemisi korraldatakse ning praktikavõimalusi arendatakse koolides ka koostöös Kaitseministeeriumiga. Nii et me peame edenema siin kahes asjas. Esiteks, et riigikaitseõpetus oleks kõigis koolides – kohustuslikus korras koolide jaoks, õpilastele vabatahtlikult – tõesti juba järgmise aasta sügisel. See on päris suur läbimurre riigikaitseõpetuses. Ja teiselt poolt, et see oleks ka hästi varustatud ja atraktiivne, peavad Haridus- ja Teadusministeerium ning Kaitseministeerium tegutsema käsikäes ja õlg õla kõrval.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks viimast kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitüma! Tulen ka riigikaitseõpetuse juurde. Tänasel päeval on tõesti Kaitseministeeriumi eelarves mõni sent raha selle jaoks, et riigikaitseõpetuse baase ja n-ö varustust ja tingimusi parandada. Minu küsimus ongi see, et kui meil uue õppekavaga tuleb igale gümnaasiumile riigikaitseõpetuse kohustus, kuidas te olete siis kaitseministriga arutanud, kui suur summa peaks näiteks tulevase aasta eelarves olema, ükskõik kumma ministeeriumi rea peal, et need võimalused oleksid kõigis koolides olemas.

Tõnis Lukas

Aitäh! Nii nagu alati teeme kindlasti ka järgmise aasta eelarve kujundamisel kaitseministriga head koostööd, tema seisab haridussummade eest ja mina kaitsekulude eest. Selle eest, et loodaks tingimused valikkursuste pakkumiseks ja et õpetajatele oleks ette nähtud piisav palgafond, seisab haridusministeerium. Praktiliste õppevahenditega ja baaside ning õppekogunemiste varustamisega tegeleb rohkem Kaitseministeerium. Järgmise aasta riigieelarve jaoks hakkame seda eelarvet kujundama varsti-varsti ja küllap siis plaanime sinna ka summad selle hüppe tegemiseks.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh! Austatud esimees, austatud minister! Siin neid küsimusi kuulates tundub, et laskesport on Eestis hirmus suur ala ja et kõik tegelevad sellega. Vaatasin järele, Tallinna linnas on 14 last, kes käivad laskmistrennis. Kui palju üldse Eestis laskmisega tegeldakse? Te nimetasite kolme lasketiiru, aga kui suur see probleem on? Siin nimetati ka koolitulistamist, aga kui palju võiks lähitulevikus realistlikult olla neid, kes paar korda nädalas harrastavad laskesporti või laskmist?

Tõnis Lukas

Aitäh! Riigikaitseõpetusel on tõepoolest teine sisu. See tähendab, et laskmine tulemuse peale otseselt riigikaitseõpetuse õppekava osa ei ole, küll aga n-ö relvastus ja selle struktuur üldisemalt, lihtsamate relvade kokkupanemine ja lahtivõtmine ning vaatamine, mispidi relv käes püsib ja kuidas püss palgesse panna. Kuigi ma arvan, et noored inimesed, kes vaatavad filme ja kõike seda, mida Eesti telekanalid igapäevaselt pakuvad, oskavad ette kujutada, mismoodi püss käes püsib. Tegelikku laskmist tuleb harvem ette. Kandepinnast rääkides, kui mu mälu ei peta, siis eelmisel aastal osales laskevõistlustel, mis Eesti Koolispordi Liit korraldas, 17 kooli ja mitte rohkem. Nii et laskesport võiks tegelikult edeneda küll. Selle kui spordiala edendamine ei ole iseenesest haridusministeeriumi esmaseid kohustusi, aga isamaalises plaanis kodutütarde ja noorkotkaste organisatsioonide tugevdamine ja parem koostöö Kaitseliiduga peaks ka laskespordihuvilisi noori sütitama.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Pensioniea tõstmisest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Marika Tuusilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun!

Marika Tuus

Tegelik keskmine pensioniiga, st millal pensionile siirdutakse, on ju praegu n-ö seadusjärgsest pensionivanusest kolm aastat varasem. Tähendab, pensionile minnakse kolm aastat enne seda, kui õige iga kätte jõuab. Meil on 17 000 eelpensionäri, meil on ligi 90 000 pensionieelses vanuses töövõimetuspensionäri ja, mis kõige tähtsam, tervelt elatud aastaid on meestel praegu 53 ja naistel 57, kaks aastat tagasi oli see arv veelgi väiksem. Kui vaadata statistikat, siis 63- ja 64-aastastest inimestest töötab täna vaid kolmandik. Ma küsingi: kellele te seda reformi tahate teha? Meie inimeste tervis on väga-väga kehv ja oodatav eluiga lühike. Kui töövõimelist inimest ei ole, siis kust te ta võtate?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Jätkame siis sealt, kus me pooleli jäime. Ma pean muidugi teid täpsustama: töövõimetuspensionäre on Eesti riigis 76 000, ei ole 90 000. Ma ei tea, millistele andmetele te tuginete, aga mina saan tugineda riiklikule statistikale. Kui te tahate täpset arvu, siis praegu peaks neid olema 76 662. Kindlasti ei ole neid 90 000. Mis puudutab eelpensioni saajaid, siis jah, tõsi on see, et eelpensioni saajaid on 16 893, ei ole 17 000, aga see on väga väike vahe, ma möönan. Kui vaadata, et kokku on vanaduspensioni saajaid Eesti riigis 290 922, siis see 16 000 inimest, kes on otsustanud eelpensionile jääda, ei ole kindlasti väga suur hulk. Siinkohal ei tasu mööda vaadata ka sellest, et meil on inimesi, kes otsustavad oma pensionile mineku edasi lükata, mitte enne jääda pensionile, vaid hoopis edasi lükata. Ka neid on Eesti riigis. Ja kui me vaatame üldist tööturult väljumise keskmist vanust, siis see on Eestis 62,5 aastat, vanaduspensioniiga on meil 63. Ma ei tea, kust te selle kolm aastat varem võtate, sellest ma päris täpselt aru ei saanud. Need olid täpsustused statistika poole pealt. Aga kui vastata, kellele me reformi teeme, seda, mida meie auväärt Eesti parlament üheskoos teeb, siis ta teeb seda Eesti riigi elanike jaoks, teeb seda pensionäride kaitseks ja teeb selleks, et kõikidel pensionäridel oleks turvaline Eestis elada ja teada, et ka aastal 2026 saab Eesti pensionär vähemalt 40% keskmisest palgast pensioni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Ma arvan, et Tallinna Ülikooli sotsiaalpoliitika professorit Lauri Leppikut te ikkagi väga usaldate, ta on teinud ka meie eelmisi pensionisüsteeme. Tema ütleb väga selgelt, et meil on juba praegu kujunenud reegliks ligi kolm aastat varem pensionile minna. Kuid on tõesti lausa imelik kuulata, kuidas te kogu aeg rõhute pensioni vähendamise peale. Sellega te saite tegelikult ju kätte ka pensionäride liidu hääle, et muidu võib pension langeda 30%-le keskmisest palgast. Miks just nimelt teie tegelete sellise hirmutamisega? Arvud näitavad, et meie ning Läti ja Leedu inimeste tervis on üks kõige kehvemaid, me panustame tervishoidu kõikidest riikidest kõige vähem, ainult Rumeenia panustab meist veel vähem. Need on ju väga teada ja tuntud arvud. Praxise juht Ain Aaviksoo on seda korduvalt toonitanud. Võib-olla meil eluiga pikeneb, kuid teistes riikides ka. Andke konkreetne, sisuline vastus tervise kohta.

Hanno Pevkur

Aitäh arvamuse eest! Minu arust hirmutamisega tegeleb ikka Keskerakond. Kui me meenutame kohalikke valimisi, siis Keskerakond ja Keskerakonna esimees Edgar Savisaar oli see, kes ütles, et küll te pärast valimisi näete, et see oli ainult üks blufieelarve ja küll nad teil seda pensioni ka vähendama hakkavad. Nii meenub mulle. Kindlasti ei ole selle eelnõu puhul juttu mingist hirmutamisest. Tulles tagasi teie oletuse juurde, et pensionäride ühenduse toetus sellele eelnõule tuli justkui mingisuguse hirmutamise läbi – kaugel sellest! Pensionäride ühendusel oli selge argument, miks nad seda eelnõu toetavad. Nad ütlesid väga selgelt välja, et see annab õiguse pensionäril kauem tööturul olla. See oli nende argument. Küsige härra Kitsingult üle, kui te ei usu. Tööandjal ei ole võimalust pensionäri enam nii lihtsalt töölt ära saata, see oli nende argument. Ma arvan, et see ei ole väga mõistlik, kui te ainult oletate. Veel kord: eelnõu on suunatud sellele, et pensionitõusust oleks võimalik rääkida siiski ka tulevikus. Keegi ei räägi pensioni vähendamisest. Kui keegi on rääkinud pensioni vähendamisest, siis olete sellest rääkinud teie. Ja ma usun, et ka tänane obstruktsioon on pigem suunatud sellele, et õhutada seda hirmu, et näete, nüüd nad hakkavad jälle pensioni vähendama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus

Aitäh! Ma arvan niimoodi, et kui me selle teie sõnutsi pensionide vähendamisega hirmutamise jutuga poleks välja tulnud, siis olekski kõikide kärpimiste hulgas ka see kärbe tulnud. Kõik need käibemaksu ja aktsiiside tõstmised ju ongi sisuliselt pensionide vähendamine. Elu on oma tasandil hoopis teine. Aga kui te ni-

metate siin alternatiividena, et kas pensione vähendada, võõrtööjõudu sisse tuua või makse tõsta jne, siis mul on veel üks ettepanek. Valitsus peaks selle seaduse läbisurumise asemel tegelema töökohtade loomisega, mis tähendaks lisaraha pensionikassale ja haigekassale, riigieelarve paremat rahastamist ja rohkem raha toimetulekutoetustele. Praegu tuleb üldse välja niimoodi, et need inimesed, kes tulevikus peaksid rohkem töötama, on lihtsalt kaks aastat tasuta kodus, toimetuleku peal või siis töötuskindlustushüvitise peal. Mis te sellest arvate?

Hanno Pevkur

Aitäh! Mulle tundub, et teil on kõik teemad segamini nagu puder ja kapsad. Aktsiisitõus on küll hoopis teisest ooperist ja pensione kuidagi aktsiisitõusuga võrrelda on natuke nagu arusaamatu. Aga kui te räägite sellest, et tegelda tuleb tööpuudusega ja pensionieaga üheskoos, siis ma olen korduvalt öelnud, et me tegeleme ka tööpuudusega. Rõhutame siis veel kord üle: see eelnõu puudutab pensioniiga 2026. aastast. Jah, see iga hakkab astmeliselt tõusma 2017. aastast, aga puudutab aastat 2026. Me ei tea, milline saab olema tööpuudus sel hetkel. Kui vaadata eelmist majandustsüklit, siis me jõudsime 2008. aasta kevadeks oma tööpuudusega 3,8%-ni, läbi aegade kõige madalama tööpuuduseni. Suure tõenäosusega võib eeldada, et majanduskasvuga kaasnevad ka töökohad ja sellega kasvab maksubaas. Nii et ärge ajage teemasid segamini. Tööpuudusega võitlemine on hoopis teine teema. Sellega tuleb tegelda ja valitsus tegeleb sellega. Pensioniiga puudutab aastat 2026. Need ei ole võrreldavad või ühiselt võrreldavad näitajad.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Kuigi me eile, umbes 24 tundi tagasi kuulsime, et kõik mehed on praktiliselt haiguste kätte ära surnud, siis vahepeal linna peal käies nägin oma imestuseks isegi mõnda eakamat inimest. Minu küsimus ongi selline: kas töögrupp arutas ka seda, et kuna Eesti mehe tervis on nii vilets, kas siis võiks kaaluda sellist varianti, et naised lähevad oluliselt hiljem pensionile kui mehed? Teine küsimus: kas oli arutusel, et pensioniiga veelgi tõsta? Näiteks Hollandis on praegu üldisel arutusel, et tõsta pensioniiga kuni 69. eluaastani.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Teemat, kas naiste pensioniiga võiks olla kõrgem kui meeste pensioniiga, ei ole arutatud ja ma ei pea seda mõistlikuks. Praegusel ajal on meil teatavasti selline olukord, kus naiste pensioniiga on madalam kui meeste pensioniiga, ja see pensioniiga tõuseb teatud sammudena 2016. aastaks 63. eluaastani. Sealt edasi läheb nii meeste kui naiste pensioniiga võrdselt koos ülespoole. Kui rääkida sellest, kas pensioniiga võiks olla kõrgem kui 65 aastat, siis tõsi on see, et näiteks tööandjate esindajad on korduvalt rääkinud, et ei ole vaja sammusid või sellist astmelisust, vaid oleks vaja kiiremini tõsta. Nemad ütlesid sellessamas laiemas debatis välja, et miks tõsta astmeliselt, et tõstame 2017. aastast 67. eluaastani, et ei ole vaja teha sellist kolmekuulist sammu. Nii et ettepanekuid ja arvamusi on olnud erinevaid. Neid ettepanekuid ja arvamusi kaaluti, aga see eelnõu, millega valitsus tuli parlamenti, tundub olevat mõistlik kompromiss meie tegelike võimaluste ja vajaduste vahel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Tänan väga, proua juhataja! Austatud minister! Ka mind huvitab ikkagi see, mispärast te selle pensioniea tõstmise eelnõuga niimoodi kiirustate. Oma avalikus esinemises te ütlesite, et kindlasti ei saa seda jätta sügiseks, sest siis tulevad valimised liiga lähedale. Te rõhutate pidevalt, et olete arvestanud huvigruppide arvamusi. Tegelikult ei ole nende huvigruppide arvamusi üldse arvestatud, sest alles eile oli Praxisel teile väga palju etteheiteid ja samas oli ka väga palju mõtteid, mida võiks arvestada. Palun vastake, mis on siiski selle kiirustamise tegelik põhjus!

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma olen sellele mitmeid kordi ja korduvalt vastanud. Tegemist ei ole ju kiirus-

tamisega. Tegemist on mõistliku, ratsionaalse otsusega, mis oleks mõistlik pensionäride kaitseks ära teha. Seda on möönnud ka auväärt opositsioon, tänahommikustest uudistest meenub mulle, et Ain Seppik ütles, et nende poolest oleks okei, kui võtta see eelnõu vastu aprilli esimesel nädalal. Mis tähendab, et ka opositsioon möönab, et see on vajalik otsus, mis tuleb teha. Kui te tahate kasutada selle eelnõu vastuvõtmiseks obstruktsiooni, siis see on teie demokraatlik õigus ja seda õigust ei saa teilt keegi tulenevalt parlamendi kodu- ja töökorra seadusest ära võtta. Aga kindlasti ei ole siin juttu mingist kiirustamisest ja ma ütlen veel kord, et selles, kui teine ja kolmas lugemine on järjestikku päevadel, midagi eriskummalist küll ei ole. Teatavasti ei ole teise ja kolmanda lugemise vahel võimalik ka muudatusettepanekuid esitada, välja arvatud riigieelarve seadus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kuna aeg on läbi, siis lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu Riigikogu liikmetele küsimuste esitamise eest ja aitäh valitsusliikmetele küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu üheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt saab üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun, Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab riigilõivuseaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise lemmikminister Jürgen Ligile. Arupärimise sisu on järgmine. Rahandusministeerium taotleb valitsuselt riigieelarvest täiendavalt 11,6 miljonit krooni eurole üleminekuga seotud reklaamitegevuse läbiviimiseks. See raha kulutatakse eurokommunikatsiooni projektijuhi ning teda toetava tööjõu värbamiseks, internetilehekülje avamiseks ning käigus hoidmiseks, tutvustavate brošüüride ettevalmistamiseks, koolitusteks ning erinevate sihtrühmade teavitamiseks. Seoses sellega on meil rahandusministrile järgmised küsimused. Esiteks: "Igasugune euroteemalise info jagamine on ühiskonnas hea ning vajalik, kuid miks ei olnud seda kulutust arvestatud 2010. aasta riigieelarve koostamisel, kui valitsus oli sedavõrd kindel euro tulekus?" Teiseks: "Kuidas tagatakse kampaania käigus, et rahvani jõuaks igakülgne info eurost ehk nii euro positiivsed kui ka negatiivsed küljed?" Kolmandaks: "Kas ja kuidas veenate kahtlejaid selles, et kavandatavast reklaamikampaaniast ei kujune valitsuskoalitsiooni valimiskampaania järgmisteks valimisteks riigi raha eest?" Edasi on meil veel neli küsimust, nagu näiteks: "Projekti majandamiskulude alla on märgitud ka uuringud 700 000 krooni ulatuses. Milliseid uuringuid selle raha eest tellitakse? Kui peaministri sõnul on euro tulek kindel, siis mida me nüüd veel uurime?" Minuga on ühinenud veel viis Keskerakonna fraktsiooni liiget. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Kuna kaitseminister Jaak Aaviksoo antud vastused infotunnis palgasegaduse kohta kaitseväes meid ei rahuldanud, siis anname kaitseministrile võimaluse vastused sügavamalt läbi mõelda, need ette valmistada ning siis uuesti siia tulla ja veel kord vastata meie arupärimisele. Meeldetuletuseks nii palju, et 23. märtsil ilmus Postimehes artikkel pealkirjaga "Kaitsevägi trikitas sõdurite palkadega". Välismissioonide 166 sõdurit avastasid detsembris palka saades, et sellele on ootamatult lisandunud 20 000 krooni. Mehed pidasid seda jõulukingiks, aga jaanuaris võeti raha neilt tagasi. Kui üks sõdur hakkas asja uurima, siis selgus, et eelmise aasta eelarves oli 3,2 miljonit krooni üle jäänud ning selle tänavusse aastasse üle kandmiseks ei suudetud leida mingit muud võimalust kui hoius-

tada summa kuuks ajaks 166 sõduri pangaarvele. Käsk niimoodi talitada olevat tulnud Kaitseväe Peastaabist. Seoses sellega on meil viis küsimust ja palume kaitseministril neile vastata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Tänan, austatud esimees! Auväärt Riigikogu! Annan üle Eesti Keskerakonna Riigikogu fraktsiooni üheksa liikme arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimine käsitleb Tšernobõli tuumakatastroofi tagajärgi likvideerimas käinud inimesi ja Afganistani sõja veterane. Eestis on juba pikemat aega kestnud olukord, et sotsiaalsete garantiide andmisel eelnimetatud veteranidele tehakse vahet kodanikel ja mittekodanikel. Eesti Keskerakonna fraktsioon esitas kaks aastat tagasi seaduseelnõu, et võrdsustada toetused kõigile Tšernobõlis käinutele, kuid see lükati tagasi. Tšernobõli saadeti Eestist mehi avarii tagajärgi likvideerima kolme aasta jooksul, kokku oli neid ligikaudu 5000 inimest. Riik toetab praegu ainult oma kodanikest veterane. Õnneks maksavad mõned kohalikud omavalitsused, näiteks Maardu, veteranidele ühekordset toetust, näiteks 200 krooni kuus. Seda pole palju, aga see-eest makstakse seda kõigile kodakondsusest olenemata. Kohalike omavalitsuste toetused, kuna osale neid makstakse, osale mitte, suurendavad veelgi ebavõrdsust veteranide vahel, mis niigi tuleneb represseeritud isiku seadusest. Lisandub veel Afganistani sõja probleem. Palume ministril oma neljale küsimusele vastata. Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele. Palun, kolleeg Kadri Simson, protseduuriline küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Mul on protseduuriline küsimus. Nimelt ei ole Riigikogu liikmete töölaudadel praegu meie tänase istungi päevakorda. Vaid Riigikogu kodulehel on see kättesaadav. Tänase istungi päevakorras Riigikogu kodulehel on näha, et valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine on päevakorrast välja langenud. Kas see vastab tõele?

Esimees Ene Ergma

Jah, see vastab tõele. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Hea Riigikogu esimees! Esmaspäeval te kutsusite kokku täiendava istungi, minnes mööda Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõikest 3, mis näeb ette, et täiendavast istungist teavitatakse massiteabevahendite kaudu vähemalt kolm päeva ette. Te viitasite erandile, mis on võimalik vaid kaalukate põhjuste olemasolu korral ja kuna täna on olukord selline, et pensioniea tõstmine 65 aastani on selle nädala päevakorrast väljas, siis kas te oskate nimetada mõnda kaalukat põhjust, mille põhjal te olete sel nädalal veel valmis kodukorra tavast mööda minema ja mõne fraktsiooni palvel selle seaduse vastuvõtmiseks täiendava istungi kokku kutsuma?

Esimees Ene Ergma

Ma lähtun järjekordselt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Kolmas lugemine on päevakorrast väljas, kuna me ei ole lõpetanud teist lugemist ja me tegeleme sellega täna. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Me oleme kõik saanud massiteabevahendite kaudu teada, et mõni fraktsioon mõtleb selle peale, et võiks sellel nädalal veel täiendava istungi kokku kutsuda. Kuulub teie kui Riigikogu esimehe ainupädevusse seda tähtaega lühendada. Esmaspäeval te andsite Ain Seppiku pärimise peale seletuse, mis oli kaalukas põhjus esmaspäeval see otsus teha. Ma tsiteerin nüüd Riigikogu stenogrammi, te ütlesite: "Ma annan teile nüüd selgituse. Tõepoolest, selle seaduseelnõu

arutelu nõuab väga põhjalikku arutelu ja väga pikka aega, muidu ei jõua me ... Oot, oot, oot, üks moment! Vaadake edasi! Muidu me ei jõua läbi ka selle nädala päevakorda." Ma küsin nüüd teie käest: kas te kinnitate, et kui me läbime selle nädala päevakorra ilma pensionikindlustuse seadust vastu võtmata, siis seda kaalukat põhjust enam ei ole ja teie täiendavat istungit lühema etteteatamisega kui kolm päeva kokku ei kutsu?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Kadri Simson! Ma ei tea, mida räägitakse massiteabes, mis seal väljas on, ja seda ma ei kommenteeri. Massiteave ei anna ju meile teada, mida me peame tegema, ja ma ei tea seda. Mis puutub sellesse, et me ei jõudnud aruteluga lõpuni, siis tõepoolest, me arutasime eelnõu väga põhjalikult. Minu teada oli neli tundi ainuüksi küsimuste voor ja pärast seda üle nelja tunni ettekannete voor. See oli hästi põhjalik arutelu ja ma arvan, et olete minuga selles osas nõus. Ja kuna me ei jõudnud sellega lõpuni, siis on tänases päevakorras ainult selle seaduseelnõu teine lugemine, mis jäi pooleli täna hommikul kell 9. Kolmandat lugemist selle nädala päevakorras ei ole, see on päevakorrast välja võetud. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Te saate ju aru, et ma vajan teie kinnitust, et te teist korda nädalas ei riku Riigikogu kodu- ja töökorra tava ega kutsu kokku täiendavat istungit lühema kui kolmepäevase etteteatamisega. Kas te annate selle kinnituse?

Esimees Ene Ergma

Ma ei ole rikkunud Riigikogu kodu- ja töökorra tava. Kui te loete Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, siis te saate aru, et on võimalik kokku kutsuda ka lühema ajaga etteteatamisel, kui on kaalukaid põhjusi. Aga praegu ei ole minu laual ühtegi paberit. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Palun, missuguse kodu- ja töökorra seaduse paragrahvi järgi me jätkame täna riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu arutelu?

Esimees Ene Ergma

Kui istungil jääb päevakorra arutelu pooleli, siis see jätkub järgmisel päeval. Ma võin teile paragrahvi hiljem nimetada, peas see mul ei ole. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Palun, jah, öelge mulle see paragrahv! Mina lugesin seda seadust ja ma ei näe seal kuskil kirjas sätet, mis ütleb, et kui täiendaval istungil jääb arutelu pooleli, siis jätkatakse järgmisel korralisel istungil.

Esimees Ene Ergma

Täiendav istung on täpselt samasugune tavaline istung nagu korraline istung. Sellel ei ole mingisuguseid erilisi nõudeid. Täiendav istung oli kokku kutsutud aja juurdesaamiseks. Täiendaval istungil ei ole teisi reegleid, seal tehakse täpselt samamoodi kui korralisel istungil. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Ausalt öeldes paneb mind väga imestama, kui lõdva käega te Riigikogu kodu- ja töökorra seadusega ringi käite. Et täiendav istung kokku kutsuda ja see läbi viia, tuleb järgida päris mitmeid parameetreid. See on siiski pisut teistsugune kui tavaline istung. Ma palun, lugege kodu- ja töökorra seadusest ette need paragrahvid, mis lubavad teil selle täna läbi viia!

Esimees Ene Ergma

Palun! Juhataja vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid! Iga esmaspäev me kinnitame nädala päevakorra. Nädala päevakorras on kolm päeva, kus me saame tööd teha. Need on teisipäev – kas ma võin seletada? –, kolmapäev ja neljapäev. Esmaspäev on tavaliselt päev, kus on kavas arupärimised ja päevakorra kinnitamine – need on kaks väga tähtsat punkti – ja samuti vaba mikrofon. Kui päevakord on kinnitatud, siis hakkame seda arutama. Kui me näiteks teisipäeval ei jõua mõnda punkti aruta-

da, siis see lükkub automaatselt kolmapäevasesse päevakorda. Näiteks me jõudsime läbi arutada ühe seaduseelnõu, kaks-kolm eelnõu jäi arutamata. See on meie tavaline töökord, kuidas me püüame nädalaks kinnitatud päevakorra läbi arutada. Sellepärast ongi selline tava, et kolmapäeviti võib mõningaid põhjalikku arutelu nõudvaid eelnõusid käsitleda väga pikka aega. Kui täiskogus jääb midagi arutamata neljapäeval, siis on meil võimalus pikendada istungit ühe tunni võrra ja kui vaja, siis läheb päevakorrapunkt automaatselt üle järgmise nädala teisipäevasesse päevakorda. Minu meelest on see kõik väga loogiline. Loogika on selles, et esmaspäeval kinnitatud päevakord tuleks, kui vähegi võimalik, läbi arutada samal nädalal, aga kui juhtub, et seda ei saa teha, siis need punktid, mida me ei suuda sel nädalal käsitleda, lähevad järgmise nädala päevakorda esimesteks punktideks. See on olnud meie kauaaegne tava. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, proua juhataja! Teie peent juriidilist mõtiskelu oli põnev kuulata. Aga ma küsin pisut teise nurga alt eilse täiendava istungi kohta. Te kutsusite täiendava istungi kokku eile kell üks. Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on võimalik töönädalal täiendav istung kutsuda kokku siis, kui selle seaduse kohaselt ei toimu parajasti komisjonide või fraktsioonide töö. Alatiste komisjonide töö teisipäeval algab kell kaks ja kestab kodu- ja töökorra seaduse järgi päevakorra ammendumiseni. Ma küsin: kui te enne seda kella kahte teisipäeval kutsute kokku täiendava istungi samaks teisipäeva pärastlõunaks, mis on kõige varasem kellaaeg, milleks seadus lubab sellist istungit kokku kutsuda?

Esimees Ene Ergma

Seda ei ole kodu- ja töökorra seaduses kirjas. Me kutsusime istungi kokku õhtul kella kuueks, sest selleks ajaks on tavaliselt kõikide komisjonide istungid juba ammu läbi. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Ma olen teist, proua esimees, väga lugu pidanud, ja arvan, et saan ka edasi pidada, aga ma väga loodan, et te olete kogu Riigikogu esimees, mitte ainult koalitsiooni esimees. Ma olen väga kurb, et ma ei kuulnud kodu- ja töökorra seadusest paragrahvi selle kohta, kuidas käituda siis, kui on tegemist täiendava istungiga. Te seletasite mulle vastates asjade käiku Riigikogu korralisel istungil. Ja pealegi, Riigikogu liikmed töötavad seitse päeva nädalas.

Esimees Ene Ergma

Kuidas me tegutseme? Ma veel kord kordan. Esmaspäeval kinnitatakse nädala päevakord. Teie ise olite ka saalis, kui kinnitati kogu selle nädala päevakord. Eraldi ei ole reguleeritud, et me peaksime midagi tegema iga päeva kohta eraldi. Me oleme seda palju-palju kordi teinud ja küllap te olete sellega juba harjunud, et kui mõnel päeval, näiteks teisipäevasel päeval, jäävad seaduseelnõud menetlemata, siis lähevad need üle kolmapäevasesse päevakorda. Nii on korralistel istungitel ja täpselt samamoodi on täiendaval istungil. Sellel ei ole eraldi mingisugust korda. Ja seekord me ei lülitanud oma päevakorda mingit uut seaduseelnõu, eks ole. Teisipäevases päevakorras oli selle seaduseelnõu arutelu. Et meil oleks võimalus selle üle rohkem diskuteerida, kutsuti kokku täiendav istung. Kuna meil on ka praegu pikk päevakord ees, siis me jätkame selle eelnõu arutamist, mis oli ette nähtud selle nädala jooksul, ja läheme edasi järgmiste eelnõudega. Nagu te näete, järgmine on riigikaitsekomisjoni algatatud seadus, mis oli meil eilses päevakorras, siis tuleb maaelukomisjoni eelnõu. Eelnõu 652 kolmanda lugemise arutelu selles päevakorras enam ei ole, kuna seda on võimatu teha. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Te ütlesite, et täiendav istung on nagu tavaline istung. Ja siit minu küsimus: kas meie tänane täiendav istung on nagu tavaline teisipäevane istung või nagu tavaline kolmapäevane või neljapäevane istung? Millise istungi reglemendi järgi me töötame täiendaval istungil täna?

Esimees Ene Ergma

Täiendav istung on eriline ainult selle poolest, et tal on teised protseduurireeglid. Täiendava istungi otsustab Riigikogu juhatus ja Riigikogu juhatus, kui ta otsustab selle läbi viia, teeb ka selle täiendava istungi päevakorra. Ja täiendaval istungil on veel see väga suur

protseduuriline erinevus, et täiendaval istungil peab saalis olema kogu aeg Riigikogu koosseisu enamus, kui me arutame ükskõik millist seaduseelnõu, välja arvatud, kui me hääletame seadust, mille puhul ei nõuta Riigikogu koosseisu enamust. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Lugupeetud proua Riigikogu esimees! Kuidas on olnud siiani Riigikogu praktika, kui täiendav istung on jäänud pooleli? Kas see päevakorrapunkt on lülitatud järgmise päeva korralise istungi päevakorda või on see lülitatud järgmise nädala päevakorda?

Esimees Ene Ergma

Üldiselt on praktika olnud, et me lülitame selle järgmise istungi päevakorda. Me arutame ju seda punkti pidevalt ja selle punkti arutelu oli olemas. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Te ütlesite, et praktikas on tehtud nii ja nii. Nimetage üks täiendav istung, millal nii tehti nagu praegu! On teil meeles, millal oli eelmine täiendav istung?

Esimees Ene Ergma

Istungi jooksul me otsime teile selle üles. Ma praegu peast ei tea seda täpselt öelda, aga teile on ju vaja anda täpne vastus. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eks ma olen samas puntras, mille kohta ma siin eile küsisin: et kuidas saab korralistel istungitel täiendava istungi eelnõu lugemine jätkuda. Need on erinevad istungid ja neid reguleeritakse kodu- ja töökorra seaduses erinevalt. Kuid minu küsimus on järgmine. Ma olen praegu segaduses meie tööajagraafiku osas. Kas ma saan õigesti aru, et meie tänane istung võib kesta Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 47 alusel homme hommikul kella 10-ni?

Esimees Ene Ergma

Täpselt.

Ain Seppik

Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Te rääkisite heale kolleegile Mai Treialile, kuidas me töötame. Ma sain nii aru, et esmaspäeval me kinnitasime päevakorra, teisipäeval kell üks me lõpetasime päevakorra ning tulenevalt kodukorra seadusest me jätkame, kui me ei lõpeta teisipäeval ära, kolmapäeval. Kas see tähendab seda, et kuna meil oli päevakord kinnitatud, siis me alustame oma tänast istungit sellest momendist, kui see eile kell üks pooleli jäi? Me ei kinnitanud esmaspäeval teisipäevaõhtust päevakorda. Me jätkame oma tööd täna sellest momendist, nagu see eile kell 13 pooleli jäi, sest sellise päevakorra me oleme kinnitanud. Kas ma olen õigesti aru saanud? Te ju lugesite kodukorraseadusest meile ette, kuidas käib päevakorra kinnitamine. Järelikult Heljo Pikhof läheb saali ette ja hakkab meile vastama. Kas ma sain õigesti aru?

Esimees Ene Ergma

Esiteks, me kinnitame esmaspäeval nädala päevakorra ja töötame selle järgi. Fraktsioonidel tekkis soov anda pensionikindlustuse seaduse eelnõu aruteluks võimalikult rohkem aega. Ma näen ka praegu, et eelnõu pakub väga suurt huvi, ja me kõik nägime, kui palju aega läks selle arutelu peale eilsel korralisel istungil ja täiendaval istungil. Nüüd on see eelnõu tänases päevakorras, arutelu on pooleli. Palun hakkamegi nüüd tänast päevakorda arutama! Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Ma soovin teha täpsustuse stenogrammi huvides. Kolleeg Heimar Lenk on juba kahes küsimuses järjekindlalt nimetanud praegu rakendatavat istungit täiendavaks istungiks. Palun kinnitage talle, et tegu on tavalise korralise istungiga, mille rakendamine praegu käib. See on stenogrammi huvides oluline.

Esimees Ene Ergma

Praegu on korraline istung. Palun, Helle Kalda!

Helle Kalda

Äkki te vastaksite siis, milliste täiendava istungi protseduurireeglite järgi me alustame täna selle jätkamisega? Mina seda ei leia. Jah, ma leian, et me peaksime jätkama sellest momendist, kui me teisipäeval kell 13 lõpetasime, aga nimetage, palun, üks seadussäte, mille järgi me täna jätkame sealt, kus me täna kell 9 lõpetasime. Millise kodukorraseaduse sättega see kokku läheb?

Esimees Ene Ergma

Meil jäi teisipäevase päevakorra arutelu pooleli ja nüüd me lähemegi sellega edasi. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Et meie tulevane töö oleks pisut prognoositavam, siis ma küsin, kuidas te tõlgendate olukorda, et juhul kui töönädala teisipäeval kutsutakse pärastlõunaks kokku täiendav istung ja teisipäevasel korralisel istungil on jäänud teisipäevaseks korraliseks istungiks kinnitatud päevakord ammendamata, siis kas täiendaval istungil peab seda igal juhul jätkama sealt, kus ta teisipäeval pooleli jäi, või võib võtta ka eraldi päevakorra.

Esimees Ene Ergma

Ei pea. Täiendaval istungil on oma päevakord, mille teeb juhatus. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Siit minu järgmine küsimus. Juhul kui teisipäeva korralise istungi päevakorda ei ammendata ja teisipäeva pärastlõunaks eraldi päevakorraga kokku kutsutud istungi päevakorda ka ei ammendata, kumma pooleli jäänud päevakorraga siis jätkatakse kolmapäevasel korralisel istungil?

Esimees Ene Ergma

Jätkatakse selle küsimusega, mis jäi pooleli. Teisipäevases päevakorras jäi see eelnõu pooleli ja see jäi pooleli ka täiendaval istungil. Ning me jätkame nii, et me lõpetame selle ühe punkti menetlemise päevakorra täitmiseks ja edasi läheme juba teiste punktidega. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Proua juhataja! Te ei mõistnud minu küsimust. Kui teisipäevasel korralisel istungil jääb päevakord ammendamata ehk punkti arutelu jääb pooleli ja teistsuguse päevakorraga kokku kutsutud täiendaval istungil teisipäeva pärastlõunal jääb arutelu samuti pooleli, kuna kell saab kolmapäeva hommikul kell 9, siis kumma pooleli jäänud punkti arutelu kolmapäeva korralisel istungil jätkatakse?

Esimees Ene Ergma

See täiendav istung, nagu te väga hästi teate, kutsuti kokku selleks, et selle nädala päevakord läbi arutada. Ja me võiksime juba hakata sellega tegelema. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Kas te mõistsite mu teoreetilist küsimust kodukorra kohta? See on pretsedendi mõttes kahtlemata oluline.

Esimees Ene Ergma

Palun esitage juhatusele kirjalik küsimus ja siis me saame selle ära lahendada! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Mul on teie vastuseid kuulates jäänud mulje, et ainuke, mis õigustab teie seadusetõlgendamisi, millele vastavaid konkreetseid seadusparagrahve te ei suudagi nimetada, on see, et teie koduerakonnal ja Reformierakonnal on koos Tarmo Männi häälega 51 häält. Te põhimõtteliselt loote väga ohtliku pretsedendi, kui tõlgendate kodukorda nii, nagu te soovite. Seetõttu oli kolleeg Sven Mikseri küsimus väga asjakohane.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kui te meie kodukorda silmas peate, siis me oleme pidevalt täpselt niimoodi tegutsenud. Te ei ole lihtsalt seda tähele pannud. Kui on protest, siis palun see ka kirjalikult! Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Ma tahan Sveni täpsustada. Tema küsimus oli ülimalt asjakohane. Sven küsis väga õiget asja, aga nagu noored mehed ikka, pani ta täie rauaga kraavi: ta nimelt kasutas sõna "pretsedent", millega praegu tegemist ei ole. Kas ma

saan õigesti aru, et nii eilsel korralisel kui ka täiendaval istungil jäi pooleli üks ja seesama küsimus? Järelikult Sven Mikseri küsimusel puudub igasugune mõte, ja kõige vähem on sellel pretsedendi mõte. Ta rääkis variandist A ja variandist B, mis praegusel juhul langevad absoluutselt kokku. Järelikult pretsedenti ei teki.

Esimees Ene Ergma

Jah, te saite õigesti aru. Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Kogu lugupidamisega kolleegide vastu, kes öösel ennast korralikult välja puhkasid, juhin ma tähelepanu, et enamik praegu küsitud küsimusi ei ole olnud protseduurilised küsimused. Ma teen ettepaneku ja küsin teie käest, kas te oleksite valmis kodukorra § 63 lõike 1 alusel istungit edasi juhatama ja minema päevakorra juurde?

Esimees Ene Ergma

Aitäh ettepaneku eest! Aga palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh, austatud juhataja! Ma tulen tagasi kolleeg Sven Mikseri küsimuse või õigemini teie vastuse juurde. Asi ei ole mitte selles, kas me hakkame juhatusele kirjalikult küsimusi esitama, vaid väga põhimõtteliselt selle tagamises, et me jätkaksime täna õige päevakorraga õigest kohast. Kui te ei suuda seda käigult lahendada, siis ma teen ettepaneku võtta juhatuse vaheaeg ja anda meile selles küsimuses ammendav tõlgendus. Me ei saa enne istungit alustada, sest me ei tea tegelikult, millise päevakorra järgi ja kust kohast seda peaks alustama.

Esimees Ene Ergma

Me töötame selle nädala kinnitatud päevakorra järgi. Punkt 1. Täiendaval istungil arutati ka selle nädala päevakorra punkti, mitte mingit muud päevakorrapunkti. Täiendav istung jäi pooleli ja nüüd me tahaksime selle teemaga edasi minna. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Ma tulen veel teie ütlemise juurde tagasi. Te ütlesite nii: "Tavaliselt jätkatakse täiendava istungi päevakorraga järgmisel istungil." Tavaliselt. Öelge, palun, millal see enne nii on olnud. Kas saab otsida arhiivist välja need istungid, millal tavaliselt nii on tehtud?

Esimees Ene Ergma

Võib-olla ma väljendusin natuke mittetäpselt. Ma tahtsin öelda, et jätkatakse pooleli jäänud seaduseelnõude arutelu. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Pigem tahaksin ma küsida kolleeg Igor Gräzini käest, kas a + b võrdub siis a + b-ga. Tahan öelda, et see ei ole võrreldav. Oma korralisel istungil me lõpetasime küsimustele vastamisega, kui puldis oli sotsiaalkomisjoni esindaja. Vahepeal oleme jõudnud kaugemale, sellepärast need kaks istungit ei ole omavahel võrreldavad. Ma ei ole tõesti saanud kuulda seda paragrahvi sätet, mis lubaks meil edasi tegutseda.

Esimees Ene Ergma

Veel üks kord: täiendaval istungil jäi meil pooleli selle nädala päevakorrapunkt. Palun läheme nüüd edasi.

Teated. Olen edastanud ühe Riigikogu liikmete esitatud arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, kaks arupärimist sotsiaalminister Hanno Pevkurile, ühe arupärimise justiitsminister Rein Langile, ühe arupärimise põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile, ühe arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile ja ühe arupärimise haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohal on 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Läheme nüüd päevakorra juurde. Meil jäi istungiaja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 652 teise lugemise arutelu. Jätkame muudatusettepanekute läbivaatamist. Eesti Keskerakonna

fraktsioon soovis panna hääletusele muudatusettepaneku nr 53. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Mul ei ole protseduuriline küsimus, mul on palve seoses selle muudatusettepanekuga. Kolleeg Evelyn Sepal on protseduuriline küsimus.

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh, hea eesistuja! Me ei saanud küll päris ammendavat kommentaari ega kuulnud selget juttu selle kohta, millise päevakorraga me jätkame. Minul näiteks on selline küsimus. Korralisel istungil ei saanud ma selle päevakorrapunkti raames kasutada oma õigust kahe küsimuse küsimiseks. Nüüd on mul väga põhimõtteline küsimus: kas te võtate mult ära õiguse korralisel istungil selle päevakorra raames oma küsimusi esitada? Mina sain oma küsimusi esitada täiendaval istungil täiendava päevakorra alusel arutusel olnud küsimuses.

Esimees Ene Ergma

Kahjuks tuleb mul teie protest tagasi lükata, kuna see on teie enda küsimus. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja kuna kõik teie vastused viitasid sellele, et teil on plaan kokku kutsuda täiendav istung, et pensioniea tõstmine kiirkorras vastu võtta, olen ma sunnitud paluma Keskerakonna fraktsiooni nimel enne hääletamist kümme minutit vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Simson! Kuna Eesti Keskerakonna fraktsioon soovis panna hääletusele muudatusettepaneku nr 53 ja võttis ka vaheaja, siis ma panen selle ettepaneku ilma vaheajata hääletusele. Ettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 37 liiget, vastu oli 45, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 54 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja see on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja samal põhjusel, et seadust kiirkorras vastu ei võetaks, olen ma sunnitud paluma kümme minutit vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame 14.57.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 54. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 20 Riigikogu liiget, vastu oli 46, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

55. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 15.08.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 55. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

56. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust võtan Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 15.18.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi. Panen hääletusele 56. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 14, vastu 46 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

57. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada. Enne hääletamist palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 15.28

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 57. muudatusettepaneku, mis on Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 12, vastu 47 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

58. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 15.38.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 58. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6, vastu 46 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

59. muudatusettepanek, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 15.48

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 59. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7, vastu 46 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

60. muudatusettepanek, esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust võtab Keskerakonna fraktsioon kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 15.58.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 60. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

61. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist võtan Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 16.08

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 61. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 38, erapooletuid ei olnud. Seega ettepanek ei leidnud toetust.

62. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ma palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 16.18.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 62. parandusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 7, vastu 38 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

63. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 16.28

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi. Panen hääletusele 63. muudatusettepaneku, mis on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 9, vastu 39 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

64. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 16.38.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg sai otsa.

Panen hääletusele 64. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 15, vastu 39 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

65. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun Keskerakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 16.48.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 65. muudatusettepaneku, mis on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 16, vastu 39 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

66. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 16.58.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 66. muudatusettepaneku, esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 25 ja vastu 40 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

67. muudatusettepanek, esitaja on Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele 67. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 21, vastu 40 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

68. muudatusettepanek, esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele 68. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 24, vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

69. muudatusettepanek, esitaja Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele 69. muudatusettepaneku, esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 25, vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

70. muudatusettepanek, esitaja Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 70. muudatusettepaneku, esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 28, vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

71. muudatusettepanek, esitaja on Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 71. muudatusettepaneku, mille esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 24, vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

72. muudatusettepanek, esitaja on Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 72. muudatusettepaneku, esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 28, vastu 44 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

73. muudatusettepanek, esitaja on Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 73. muudatusettepaneku. Esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 28, vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

74. muudatusettepanek, esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 74. muudatusettepaneku, selle esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 28, vastu 44 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

75. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 75. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 27, vastu 42 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

76. muudatusettepanek, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 76. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 25, vastu 43 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

77. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 77. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 24, vastu 45 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

78. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 78. muudatusettepaneku, esitajaks Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Poolt 25 Riigikogu liiget, vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. 79. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 79. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 22 Riigikogu liiget, vastu 48. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

80. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 80. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 22 Riigikogu liiget, vastu 47. Ettepanek ei leidnud toetust.

81. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 81, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 26 Riigikogu liiget ja vastu 48. Ettepanek ei leidnud toetust.

82. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni arutelu tulemusena leidis komisjon, et see tuleb jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 82. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 26 Riigikogu liiget, vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

83. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 83. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28 Riigikogu liiget, vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

84. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 84, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28, vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

85. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 85, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 27 Riigikogu liiget, vastu 48. Ettepanek ei leidnud toetust.

86. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata.

87. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 87. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 30 Riigikogu liiget, vastu 48, 1 erapooletu. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

88. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 88. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28 Riigikogu liiget ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

89. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 89. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 30 Riigikogu liiget ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

90. muudatusettepanek, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 90. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 30 Riigikogu liiget, vastu 48 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

91. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 91. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 30 Riigikogu liiget, vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

92. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni

seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Teeme seda. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 92, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28 Riigikogu liiget ja vastu 47 Riigikogu liiget. See muudatusettepanek ei leidnud toetust.

93. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 93, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 29 Riigikogu liiget ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

94. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 94. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 31 Riigikogu liiget ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

95. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 95. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun teil võtta seisukoht ja hääletada!

Tänan, et võtsite seisukoha ja hääletasite! Poolt 26 Riigikogu liiget, vastu 48 Riigikogu liiget, 1 erapooletu. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

96. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 96, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28 Riigikogu liiget, vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

97. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 97. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 30 Riigikogu liiget, vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Järgmine muudatusettepanek on nr 98, see on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 98. Palun teil võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 24 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

99. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 99. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun teil võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28 Riigikogu liiget ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

100. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 100. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 29 Riigikogu liiget ja vastu 45 Riigikogu liiget. 100. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 101 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 102 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 103 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 104 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 105 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 106 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 107 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 108 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 109 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 110 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 111 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata.

Head ametikaaslased! Oleme jõudnud muudatusettepaneku nr 112 juurde, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 113 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 114 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 115 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on ikkagi jätta see arvestamata. 116. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 117. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 118. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 119. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 120. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 121. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 122 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 123. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 124. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna frakt-

sioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 125. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 126. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 127. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 128. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon seisukoht on jätta see arvestamata. 129. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 130. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 131 on esitanud § 117 lõike 2 kohta Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 132 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 133 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 134 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 135 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 136 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 137 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Muudatusettepaneku nr 138 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ja võime kõik koos nüüd proovida: muudatusettepaneku nr 139 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palun enne hääletust kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kuulutan välja vaheaja. Meie istung jätkub 17.43.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kell on 17.43 ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud kümneminutiline vaheaeg on läbi.

Asume hääletama ettepanekut nr 139, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 37 Riigikogu liiget ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid Riigikogu liikmeid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Seega oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Samas on kaks fraktsiooni teinud ettepaneku – need on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon – eelnõu 652 teine lugemine katkestada. Taavi Rõivas, palun, protseduuriline küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Nagu ma aru saan, on laekunud kaks ettepanekut, mis vähemasti ettepaneku esitaja osas ei kattu. Tulenevalt eilsest ja tänasest küllalt pikast arutelust: kas kodukord võimaldab neid ettepanekuid identsetena käsitada ja neid koos hääletada?

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid, härra Taavi Rõivas, selle hea küsimuse eest! Kui me võtame lahti Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse, siis ta ei käsitle mõistet "identsed". Aga Riigikogu praktika on olnud säärane, et kui teisel lugemisel tulevad ettepanekud, mis kõik peavad õigeks eelnõu lugemise katkestada, siis me hääletame neid koos. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma siiski palun, tõkestage see järjekordne istungi venitamine Taavi Rõivase poolt! (Naer.)

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan! Ma olen juba asunud seda hääletust ette valmistama. Eiki Nestor, palun, protseduuriline küsimus!

Eiki Nestor

Muidugi on tore, et noored terava keele ja terava mõistusega härrad tulevad siia saali. Aga kui Taavi Rõivas kodukorraseadust vaataks, siis ta näeks, et ühel juhul on tegu muudatusettepanekute loeteluga ja teisel puhul hoopis teise protseduuriga.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas võime minna hääletuse juurde? Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 652 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38 Riigikogu liiget, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teine lugemine on lõppenud ja meie esimese päevakorrapunkti käsitlemine samuti. Ma tänan teid selle menetlemise eest!

2. Karistusseadustiku muutmise ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (662 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on riigikaitsekomisjoni algatatud karistusseadustiku muutmise ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seaduseelnõu 662 enne teisele lugemisele esitamist oma 15. märtsi 2010. aasta istungil. Selle eelnõu esimene lugemine lõpetati 25. veebruaril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ühtegi muudatusettepanekut riigikaitsekomisjonile ei esitatud, mistõttu tuleb eelnõu teisel lugemisel lähtuda seaduseelnõu 662 esimese lugemise tekstist muudetud kujul.

Meeldetuletuseks märgin, et arutluse all oleva seaduseelnõu eesmärk on viia karistusseadustiku 24. peatükk "Riigikaitsealased süüteod" kooskõlla kaitseväeteenistust reguleerivate seaduste ja teiste õigusaktidega.

Vabariigi Valitsus toetab seaduseelnõu.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 15. märtsi s.a istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri, teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada seaduseelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu üheksanda töönädala päevakorda teisipäevaks, s.a 23. märtsiks ja riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrata siinkõneleja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon 15. märtsi istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 662 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (701 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Imre Sooääre!

Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Maaelukomisjon arutas komisjoni enda algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil neljapäeval, 18. märtsil. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta tähtajaks muudatusettepanekuid ei esitanud. Ka juhtivkomisjon ei teinud ettepanekuid ning seetõttu teiseks lugemiseks eelnõu uut teksti ei esitatud. Komisjon arutas küll valitsuses selle eelnõu kooskõlastamisel tekkinud küsimusi. Peamine arutlusobjekt oli kooskõlastamisel tekkinud probleem, et eelnõu seletuskirjast ei selgunud täpselt, miks need ligikaudu 50 inimest, kellele seaduse praegune

sõnastus toetuse taotlemisel probleeme võib tekitada, ei ole oma maad registreerinud ja kui palju võib sellist maad olla. Küsimusi tekitas valitsuses eelnõu menetlemisel ka seletuskirja viimase lause lõpp, kus mainitakse, et eelnõuga kavandatud seadusmuudatus on nende taotlejate suhtes soodustava iseloomuga, keda eelnõu puudutab. Eelnõu seletuskirjast ei selgunud, miks peaks osale taotlejatele tegema teistega võrreldes soodustuse. Maaelukomisjon täpsustas, et kõnealuse seadusmuudatuse puhul on tegu tootmisest lahtiseotud täiendava otsetoetusega, mille saamise õigus määratakse ajaloolise referentsi alusel. Kui kedagi huvitab, kust see tuleb, siis ütlen, et ajalooline referents tuleneb kehtiva seaduse §-st 16. Täiendavate otsetoetuste puhul, mida makstakse Eesti riigieelarvelistest vahenditest, on ka riigil õigus kehtestada kriteeriume toetuse saamiseks. Tootmise kohustusest lahtiseotud täiendava otsetoetuse saamiseks tuleb lisaks määratud ajaloolisel referentsil põhinevale toetusõigusele tõendada, et taotleja on jätkuvalt põllumajandusega tegelev isik, see tähendab, et ta peab vastama kehtiva seaduse §-s 13 sätestatud nõuetele: ta peab kasvatama ühe loomühiku ulatuses põllumajandusloomi või omama oma kasutuses ühe hektari põllumajandusmaad. Maana võib lisaks registris olevale põllumajandusmaale arvesse võtta ka sellise põllumajandusmaa, mille suhtes ei kehti registrisse kandmise kohustust. Siiski võib 2009. aasta täiendavate otsetoetuste taotlemise andmetele tuginedes väita, et ligi 7000 taotlejast hinnanguliselt 50 taotlejat kasutavad maad, mis ei ole registrisse kantud ja mis registrisse kandmisele ka ei kuulu. Eelnõu seadusena vastuvõtmise korral säilib ka neile ajaloolisel referentsil põhinev täiendava otsetoetuse toetusõigus. Seega ei anna seaduse muutmine kellelegi soodustust, vaid likvideerib kitsenduse eemaldamisega toetuse taotlejate ebavõrdse kohtlemise ning parandab kehtiva sätte ebatäpsuse.

Ka valitsus otsustas komisjoni algatatud eelnõu toetada. Eelnevast lähtudes otsustas maaelukomisjon, esiteks, esitada eelnõu 701 teiseks lugemiseks uus seletuskiri, kus muudatuse sisu oleks täpsemalt lahti kirjutatud. Nimetatud seletuskiri on siin saalis Riigikogu liikmetele laiali jagatud ja ilmselt täiendavat tutvustamist ei vaja. See on kõigile kättesaadav. Teiseks otsustati saata maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 701 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 23. märtsil 2010 ja teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Me oleme küll jõudnud 24. märtsi, aga ma usun, et te aktsepteerite seda. Otsustati, et kui eelnõu 701 teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 24. märtsil 2010, mis nüüd tuleb veidi edasi lükata. Kõik komisjoni otsused olid tehtud konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 701 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Maakogu seaduse eelnõu (675 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni algatatud maakogu seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Teie ees on eelnõu 675, maakogu seaduse eelnõu. Eelnõu tutvustamise alustuseks peaksime meenutama selle üsna pikka eellugu. Selle eelnõu esimene variant valmis juba 2003. aastal minister Jaan Õunapuu juhtimisel ning see oli omavalitsuste ja valitsuse esindajate Toila nõupidamise üks tulemus. Kui minna veelgi kaugemale, siis meenuvad aastad 1993–1994, kui vahetult pärast teise tasandi omavalitsuse kui eelmise haldussüsteemi jäänuki kaotamist moodustati maakogu, millel küll ei olnud väga selgeid funktsioone ning mis üsna kiiresti seadusest välja võeti ja kui institutsioon kaotati.

Praegune eelnõu on hoopis teistsuguse iseloomuga ja on kutsutud ellu, lahendamaks neid probleeme, mis kohalike omavalitsuste ees

reaalselt on. Ja nii nagu ei saa jões kaks korda samasse vette astuda, on ka see eelnõu kantud hoopis teistsugusest ideoloogiast, kui oli omaaegne kahetasandiline omavalitsus. Selle eelnõu kohaselt, kordan veel kord, muutuks maakond omavalitsuslikuks tasandiks. Tänaseks on kujunenud olukord, et maavalitsused, kes peaksid täitma ühelt poolt riikliku järelevalve rolli ja teiselt poolt tagama maakonna tasakaalustatud arengu, ei suuda täita ei ühte ega teist. Üsna kummaliselt on tekkinud vastuolu, kus maavalitsustele seadusega pandud kohustusi pole justkui vähendatud, aga oluliselt on vähendatud nende eelarvet, mistõttu on paljuski raskendatud ka seadusega pandud kohustuste täitmine. Järelevalveroll on nihkunud väga paljudel juhtudel ministeeriumide esindajatele ja tasakaalustatud arengu tagamisest pole eelarve praegust olukorda ja suhtelist määramatust arvestades paljuski juttugi. Algatajad peavad äärmiselt oluliseks regionaalse tasandi arengut. Omavalitsused ei ole suutelised ise mitmeid ülesandeid täitma ja praegu puudub õieti seadustatud võimalus omavalitsusüleste ülesannete täitmiseks. Maakondlikud omavalitsusliidud, mis võiksid seda teha, on aga piiratud mittetulundusühingu vormiga.

Eelnõu 675 kohaselt moodustatakse omavalitsuslik institutsioon maakonna omavalitsusüksustest ja selle esindusorgan formeeritakse demokraatlikel põhimõtetel delegeerimise alusel vastava maakonna kohalike omavalitsusüksuste volikogude liikmetest. Esindusnormid kohalikele omavalitsustele lähtuvad kohalike omavalitsusüksuste elanike arvust valimiste aasta 1. juuni seisuga.

Esindusnormide väljatöötamisel tuleks arvestada kahe kriteeriumiga. Esiteks, igast kohaliku omavalitsuse üksusest on vajalik vähemalt kahe esindaja olemasolu, et tagada mitte üksnes võimulolijate, vaid ka opositsiooni esindatus. Muidu võib oluline osa elektoraadist jääda maakondlikul tasandil esindamata. Teiseks on vajalik, et suurte linnade esindajate arv regionaalses omavalitsuslikus institutsioonis ei oleks üle poole esindajate arvust. Järelevalvet moodustatava regionaalse omavalitsusliku institutsiooni üksikaktide ja toimingute üle peab maakonnaülene riiklik regionaalne struktuur, üldaktide üle peab järelevalvet õiguskantsler. Maavanem nimetatakse ametisse maakogu poolt neljaks aastaks.

Maakogu pädevusse kuuluvad järgmised maakondlikud omavalitsuslikud ülesanded: esiteks, maakondlik arendustegevus, sealhulgas maakondlikud arendusprojektid, maakonna arengukavad, maakonnaplaneeringud, osalemine maakondlike arenduskeskuste töös jms; teiseks, maakondlike ettevõtluskeskuste toetamine; kolmandaks, struktuurifondide vahendite koordineerimine; neljandaks, turismiarendus ja mainekujundus; viiendaks, maakondliku ühistranspordi korraldus; kuuendaks, tervishoiu korraldamine maakondlikul tasandil; seitsmendaks, maakonnamuuseumid; kaheksandaks, kultuuri-, spordi- ja noorsootöö maakondlik koordineerimine; üheksandaks, koolivõrgustiku koordineerimine ja korrastamine; kümnendaks, osalemine infrastruktuuri arendamises.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu arutelul nii põhiseaduskomisjonis kui ka Vabariigi Valitsuses oli üheks argumendiks asjaolu, et maakogu seaduse eelnõu ei pidavat mahtuma olemasolevasse õiguslikku raamistikku. Juhin tähelepanu, et seda eelnõu tulekski võtta kui põhimõttelist ettepanekut haldusreformiks, kui eelnõu, mis võiks käivitada sisulise haldusreformi. Eelnõu viimane paragrahv ütleb, et eelnõu jõustub rakendusseaduse jõustumisel. Seega oleks praegune maakogu seaduse eelnõu selge poliitilise tahte väljendus ja rakendusseadusega muudetaks teisi seadusi vastavalt vajadusele. Maakogu seadust võib lugeda tegelikult ka omalaadseks kompromissiks ja abikäeks praegusele valitsuskoalitsioonile haldusreformialaste vaidlusküsimuste lahendamiseks.

Regionaalminister Siim Valmar Kiisler on rääkinud võimalustest, et maakond võiks olla vald, sellisel juhul oleks maavalitsus sisuliselt vallavalitsuseks ja maavanem vallavanemaks. Reformierakond on kategooriliselt vastu igasugustele reformidele territoriaalses halduses. Meil on tegelikult kaks varianti, üks variant näeb ette, et vallad liituvad oluliselt suuremateks valdadeks ja Eestisse jääb ainult mõnikümmend valda, ja teine variant on see, et valitsuse juhterakonna, Reformierakonna ideede kohaselt, jumala eest, ühtegi valda ei liidetaks, küll aga jagataks ümber funktsioonid maakondliku tasandi ja valla tasandi vahel ning ülesanded oleksidki täidetud.

Lugupeetud kolleegid! Maakogu seaduse eelnõu on, kordan veel kord, selge kompro-

miss kahe suuna vahel ja looks aluse inimestele paremaks teenuste osutamiseks. Oleks mõistlik seega saavutada kokkulepe kahe valitsuserakonna ja ka opositsioonierakondade vahel, sest ühel või teisel moel on regionaalse tasandi loomist toetanud ka Keskerakond ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond.

Regionaalse omavalitsusliku tasandi loomine toetaks ka lahenduse leidmist äsja Riigikohtus üles kerkinud probleemile. Põhiseadusvastaseks on tunnistatud olukord, kus omavalitsustele riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud ja kohaliku elu küsimuste lahendamiseks mõeldud raha puhul on rahakotid n-ö ühised, pole eristatud riiklikud funktsioonid ja kohalikud funktsioonid ega nende täitmiseks kuluv raha. Riigikohtu üldkogu otsuse kohaselt nõuab põhiseadus, et seadustes oleks täpselt kirjeldatud, millised valdadele ja linnadele pandud kohustused on riiklikud kohustused ja millised on kohalikud. Riiklike kohustuste täitmise kulud tuleks katta riigieelarvest. Seadused peavad eristama riiklike kohustuste täitmiseks ettenähtud raha kohaliku elu küsimuste lahendamiseks mõeldud rahast. Sisuliselt tähendab see seda, et kahe eri liiki ülesande jaoks peavad valdadel ja linnadel olema kaks eraldiseisvat rahakotti. Praegu see nii ei ole ja ilmselge on, et kui sellised rahakotid ka oleksid, siis oleks seal praeguses majandusolukorras puhumas tuul.

Maakogu seaduse eelnõu vastuvõtmisega seoses, hinnates ümber omavalitsuste funktsioone, määrates täpsemalt kindlaks riigi funktsioonid, tehes väga selge inventuuri, määrates ära teenuste standardid, on tegelikult võimalik korrastada kogu meie regionaalne ja ka kohalik haldus ning oleks võimalik juba aastaid ja aastaid kuuma kartulina veeretatud haldusreformi ideed ka ellu viia. Paraku tundub, et sageli on mitmetele poliitilistele jõududele kasulik hoida omavalitsuste finantseerimine ja haldusreform tervikuna n-ö pidevas ooteseisundis ja väheste regulatsioonidega kaetud. See aga ei ole riigi ega tema kodanike huvides. Maakogu seaduse vastuvõtmine annaks selleks kõigeks alused. Eesti Vabariigi kodanikud saaksid paremat teenust. Hiljaaegu oli inimarengu aruandes juttu ebavõrdsest regionaalsest arengust, mille põhjal võis järeldada, et Eesti on Euroopas üks suuremate regionaalsete erinevustega piirkond. Kui me nende asjadega ei tegele, siis regionaalsed erinevused ainult suurenevad. Kordan veel kord, et maakogu seaduse eelnõu vastuvõtmise korral oleks võimalik asjadel n-ö sarvist haarata.

Ma loodan, et Riigikogu erinevad poliitilised jõud toetavad seda eelnõu. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud ettekandja! Kahtlustus või koguni süüdistus, et maakogude loomise ettepanek ei mahu väljakujunenud süsteemi, on tegelikult üsna õõnes. Kunagi süüdistati umbes samades pattudes ka Kopernikut ja Galileid, ometi oli neil mõnevõrra õigus. Tõenäoliselt ei ole tarvis selle seaduse rakendamise puhul muuta Eesti Vabariigi põhiseadust. Ütle, palun, kas komisjonis oli tegelikult ka sisulisi argumente selle eelnõu tagasilükkamiseks, kas toimus adekvaatne mõttevahetus.

Jaanus Marrandi

Ma arvan, et komisjonis oli päris selge mõttevahetus nendel teemadel. Samas, minu hinnangul jäid kõlama erinevate poliitiliste jõudude väga selged väljakujunenud poliitilised arusaamad, kuidas haldus peaks riigis olema korraldatud. Peab tunnistama, et need arusaamad on praegu üsna erinevad. Me oleme jäänud liiga pikalt toppama olukorda, et need eriarvamused justkui oleksid sellises kivinenud staadiumis. Ükskõik missugune poliitiline jõud peaks suutma iseennast natuke ületada, et oleks võimalik kokku leppida. Maakogu loomise poliitiline käik võimaldaks leida lahendusi haldusreformi teemadele. Kordan veel kord: see oleks väga hea mõte.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Haldusreformi vajadusest on räägitud väga palju ja peaaegu kõikidel valimistel on sellest ühe või teise erakonna platvormis tõsiselt juttu tehtud. Kas komisjonis arutati ka seda, millise seisukoha võttis valitsuskoalit-

sioon selle eelnõu kohta ja mis olid nende peamised argumendid?

Jaanus Marrandi

Kahtlemata seda arutati. Nii nagu ikka, on igal komisjoni arutelul vaja teha otsus, kas eelnõu lugemist jätkata või mitte. Ma olen nii nagu hea küsijagi 100% veendunud, et komisjoni otsus mitte lõpetada esimest lugemist on väga selge valitsuskoalitsiooni arvamuse väljendus.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Seda seaduseelnõu arutas põhiseaduskomisjon 15. märtsi korralisel istungil. Lisaks komisjoni liikmetele olid arutelu juurde kutsutud Jaanus Marrandi, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni liige, Olivia Taluste, kes on Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik, ning Ave Viks, Siseministeeriumi kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakonna peaspetsialist.

Jaanus Marrandi tutvustas eelnõu sisu päris põhjalikult, ma ei hakka tema komisjonis toodud argumente üle kordama, kuna need on põhimõtteliselt juba välja toodud. Nii nagu ka küsimustele vastates, märkis ettekandja, et Vabariigi Valitsus ei toeta nimetatud seaduseelnõu. Siseministeerium on saatnud selle kohta oma seisukoha. Ma lühidalt refereerin seda võrdlemisi mahukat dokumenti. Kui on soov sellega tutvuda, siis see on põhiseaduskomisjonis olemas. Siseministeerium toob valitsuse eitava seisukoha põhjendusena välja järgmist. Esmalt, väljatöötatud seaduseelnõu ei haaku riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste pädevusi reguleerivate ega eelnõus osutatud valdkondi reguleerivate seadustega. Eelnõu §-des 1 ja 2 on avatud seaduse reguleerimisala ja eesmärk, kuid eelnõu ei käsitle sisuliselt ega arusaadavalt maakogu vastutust, korraldust ega suhteid kohalike omavalitsusüksuste ja riigiorganitega. Samuti hägustub eelnõuga olemuslikult piir omavalitsuste ja riiklike ülesannete täitmise vahel ning selles küsimuses ei paku täiendavat selgust ka eelnõu seletuskiri. Maavanema ametikoha selline ümberkujundamine tõstatab küsimusi maavanema ja maavalitsuse täiendavate funktsioonide edaspidise korralduse kohta. Tervikuna jääb selgusetuks maakogu tegevuse rahastamine. Nagu ma rõhutasin, on Vabariigi Valitsuse seisukoht tunduvalt põhjalikum, kui ma seda praegu refereerisin. Kui on selle kohta küsimusi ja kui on huvi selle dokumendiga tutvuda, siis kahtlemata on kõik Riigikogu liikmed teretulnud.

Põhiseaduskomisjoni arutelus puudutati ka neid aspekte, mida eelnõu esitaja Jaanus Marrandi välja tõi, nimelt, selle eelnõu seost haldusreformiga. Siin peab tõdema, et ka komisjoni teised liikmed märkisid oma seisukoha haldusreformi küsimuses ära. Komisjoni liige Mart Nutt ehk ettekandja lisas, et haldusreformiks on Eestis aeg küll enam kui valmis, kuid selle eelnõu ideoloogia esindab hoopis teistsugust haldusreformi suunda, kui peab õigeks Mart Nutt ehk siis mina ja selle tõttu ma sellist lähenemist haldusreformi arengu seisukohalt ei toeta. Ka komisjoni esimees Väino Linde teatas, et komisjon ei näi jagavat seda ideoloogiat ja neid seisukohti, mida see eelnõu taotleb.

Sellest tulenevalt tegi komisjon järgmised menetluslikud otsused. Väino Linde pakkus, et seaduseelnõu oleks otstarbekas esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut ka hääletati. 4 poolt-, 2 vastuhäälega ja 0 erapooletuga otsustas põhiseaduskomisjon, et tuleks Riigikogule teha ettepanek seaduseelnõu 675 esimesel lugemisel tagasi lükata. Mainin ära ka teised menetluslikud otsused: Riigikogu täiskogu võiks seda 23. märtsi istungil arutada ning põhiseaduskomisjoni ettekandjaks määrati Mart Nutt.

Niisiis, kordan üle: Riigikogu põhiseaduskomisjoni ettepanek on seaduseelnõu tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on vähemalt üks küsimus. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et koalitsioonierakondadele, Isamaa ja Res Publica Liidule ning Reformierakonnale Rahvaliidu maakogu seaduse eelnõu ei sobi. Väga pikka aega on Eestis

räägitud ja rõhutatud, et haldusreform oleks vaja mingilgi kujul läbi viia. Kas koalitsioonil on lähiajal plaanis välja tulla oma haldusreformi kavaga ja kas töö sellega juba käib?

Mart Nutt

Aitäh! Koalitsioonis on mitmeid arvamusi haldusreformi koha pealt. Ühest küljest on küsimus, milline haldusreform võiks olla, kas see võiks olla maakonna tasandi haldusreform ehk maakonna tasand viiduna omavalitsuse tasandile. On ka teisi ettepanekuid, näiteks et omavalitsusüksused võiksid põhineda praeguste omavalitsuste baasil, aga olla suuremad, ja haldusreform võiks olla läbi viidud praeguste omavalitsusüksuste liitmise kaudu. On ka seisukohti, et haldusreformi ei ole pakutud variantides üldse vaja. Ma ei ole kohanud valitsuskoalitsioonis seisukohti, et võiks toetada haldusreformi selle mudeli järgi, nagu on hetkel välja pakkunud Rahvaliidu fraktsioon. Aga ma ei taha ka enda kui komisjoni ettekandja volitusi ületada, sest neid haldusreformi variante komisjon läbi ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Sa oled olnud Riigikogus väga kaua aega ja olid Riigikogus ka siis, kui haldusreformiga, nii nagu väitis ettekandja, tegeles Õunapuu. See oli teie valitsuskoalitsiooni ettepanek. Miks see tookord takerdus ja miks te täna ei või siit edasi minna, kui te tookord koalitsioonis leidsite, et see oleks vajalik?

Mart Nutt

Aitäh! Nüüd ma küll, selleks et vastata teie küsimusele, peaksin oma volitusi ületama. Mõnes teises kontekstis vastan ma sellele küsimusele meelsasti, aga hetkel on minu volitused piiratud komisjoni ettekandega.

Aseesimees Jüri Ratas

Ärgem ületagem volitusi! Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Tänan väga, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kui palju siis põhiseaduskomisjon arutas seda, et haldusreform on vaja läbi viia ja kui kiiresti see oleks vaja läbi viia?

Mart Nutt

Aitäh! Põhiseaduskomisjon ei keskendunud haldusreformi teemale, vaid keskendus seadus-eelnõu teemale. Sellist üldist arutelu haldusreformi teemal selle eelnõu raames põhiseaduskomisjonis ei toimunud. Mõned põhiseaduskomisjoni liikmed, näiteks teie ees seisev Mart Nutt, avaldasid oma isiklikku arvamust.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 675 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame oma kodu- ja töökorra seaduse kohaselt seda ettepanekut hääletama. Ma asun hääletamise ettevalmistamise juurde.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 675 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 49 Riigikogu liiget, vastu 31 Riigikogu liiget ja 0 erapooletut. Ettepanek leidis toetust. Eelnõu 675 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 10.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi! Head ametikaaslased! Ma palun tähelepanu! Me jätkame oma päevakorra viienda punkti, eelnõu 710 arutelu. Ma palun saalis vaikust! Palun austage ettekandjat!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Keskkonnakomisjoni nimel toon ma täna teie ette igati asjakohase eelnõu,

sellepärast et esmaspäev oli ülemaailmne veepäev. Eelnõu 710 käsitleb just nimelt veega seotud valdkondi. See eelnõu on tekstiliselt mahukas, aga sisult üsna lihtne. Põhiaspektid, mida ma tahan välja tuua, on seotud mitmete raamdirektiivide ja Euroopa direktiividega, mille Eesti seadused peavad selgelt sätestama.

Seal on kolm põhivaldkonda, mida ma siin praegu lühidalt kajastan. Esiteks, veepoliitika raamdirektiivi ülevõtmine. Me oleme tegelikult selle direktiivi mõtte üle võtnud juba rakendusmäärustes, aga praegune olukord seoses veega ja veega seotud seadustega eeldab selle lahtikirjutamist seadussätte tasandil. See puudutab vee kvaliteeti looduslikes ja tehislikes veekogudes, selle kvaliteedi hoidmist heana, ning juhul, kui see kvaliteet pole hea, siis selle kvaliteedi taastamisele suunatud meetmete pakette ja eesmärke.

Teine põhiline valdkond, mida me eelnõus käsitleme, on vee keemiline reostus. Just kemikaalide direktiivist tulenevalt on paljud ohud seotud veega ja veekasutusega. Sätestatakse ainete klassid ja nendega seotud ohud ning nende ohtude vältimise võimalused. Samuti on oluline aspekt see, et eelnõuga täiendatakse veeseaduse sätteid, mis käsitlevad põhjavee kaitset. Põhjavesi on puhta vee n-ö reservuaar, puhta vee allikas, ja ohuna puhtale veele nähakse just nimelt puurauke, nende tekitamist, nende kasutamist ja nende kasutusest väljajätmist. Need valdkonnad on väga detailselt reguleeritud ehk seadus kohustab vastutustundlikult kasutama puurauke ja neid tamponeerima, kasutusest ära võttes tagama selle, et puuraukude kaudu ei satuks põhjavette meile ja loodusele ohtlikke aineid.

Kolmas valdkond, mis selles seaduseelnõus on reguleeritud ja detailselt lahti kirjutatud, on mõneti uudne, aga ka ajakohane. See on üleujutatavate alade direktiiv. See võib nüüd, seoses lume sulamisega, olla päevakajaline. Aga üldiselt on eelnõus reguleeritud ja kirjeldatud need meetmed, mis on vajalikud selleks, et vältida inimese tegevusele, ka looduskeskkonnale ohuks olevaid üleujutusi, ja nende mõjude pehmendamise meetmete paketid.

Need on põhivaldkonnad, mida esitatav eelnõu käsitleb.

Selle eelnõu arutelu toimus keskkonnakomisjoni istungil 16. märtsil, kus me kuulasime ära Keskkonnaministeeriumi eksperdid, kes andsid meile teavet ja seisukohti seaduseelnõu üksikute nüansside kohta. Keskkonnakomisjon otsustas konsensuslikult 23. märtsil seda eelnõu saalis tutvustada. Mind määrati ettekandjaks. Samuti tegime konsensusliku otsuse esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. aprill 2010 kell 16. Need otsused olid konsensuslikud. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu, härra eesistuja! Lugupeetud keskkonnakomisjoni esimees! Oli jutuajamist ja diskussiooni just puurkaevu ja puuraugu probleemide üle. Mul oleks huvitav kuulda, milline on see seis. Kas mingil instantsil Eestis on teada, kui palju neid on, kui paljud neist on ohtlikud ja mida see kõik endaga kaasa toob?

Mart Jüssi

Aitäh! Lähtudes selle eelnõu eesmärgist kaitsta põhjavett, ongi üks praegu Eesti Vabariigis käimasolev tegevus olemasolevate puurkaevude kaardistamine koos nende kaevudega seotud riskihinnangute tegemisega. Ühest küljest käsitleme muidugi kõiki uusi põhjavee kättesaamiseks puuritavaid puurauke, kuid me teame, et meil on teatud pärand vanemast ajast, väga palju on jäänud puurkaeve ja puurauke kasutusest välja. Praegune töö ja ka selle eelnõu mõte on need kasutuseta puurkaevud kaardistada, hinnata nendega seotud riskid ja koostada tegevuskava, mis väldiks nende puurkaevude kaudu põhjavee reostust. See töö meile teadaolevalt praegu toimub. Eelnõu kindlasti seda tööd täpsustab ja kiirendab.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd, Aleksei Lotman, palun teie küsimus!

Aleksei Lotman

Aitäh! Ma olen kohanud sellist väidet, et üleujutuste direktiiv kohustab meid eemaldama kõiki koprapaise. Olen ise seda direktiivi lugenud ega leidnud sealt midagi niisugust. Kas ma saan õigesti aru, et ka see eelnõu lähtub samast loogikast nagu mina, ehk sellest

eelnõust ei teki riigile kohustust kõik koprapaisud eemaldada?

Mart Jüssi

Aitäh! Seda eelnõu lugedes ei tekkinud ka minul sellist arusaamist, et koprapaisu käsitletakse mingi erijuhtumina, millega me peaksime põhjalikult tegelema. Üleujutuste direktiiv käsitleb valdavalt üleujutatavate alade kaardistamist ja nendel aladel olevate ehitiste ja inimtegevuse riskihinnanguid. Üleujutamise põhjusena nähakse siin valdavalt looduslikke tingimusi ja ei ole mainitud ühtegi looma. On küll ilmastikust tulenevad ja võimalikust kliimamuutusest tulenevad üleujutused, aga siin ei ole mainitud koprapaisu kui erijuhtu. Kuid kui koostatavate kaartide lahutusvõime võimaldab hinnata, et ühe või teise koha peal paisu tegemine tekitab üleujutusi ka kobraste tõttu, siis ma arvan, et see annab riskihinnangu, aga ei tegele kobrastega *per se*.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 710 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 7. aprilli kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud.

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Riigivaraseaduse § 102 muutmise seaduse eelnõu (713 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse § 102 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni aseesimehe Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud juhataja! Kolleegid! Minu poolt maaelukomisjoni nimel tutvustatava eelnõu näol on tegemist ühe väiksemat sorti vigade parandusega. Eelmisel aastal võtsime vastu riigivaraseaduse, mis on üldiselt vist üks üsna hästi väljakukkunud seadus. Aga nagu vahel ikka, jääb suure asja tegemisel pisiasju kahe silma vahele ja vahel polegi need nii väga pisiasjad. Praegusel juhul jäid seadust ettevalmistanud ametnikel ja ka meil, kes me seda seadust siin menetlesime ning lõpuks ka vastu võtsime, kahe silma vahele paarsada talunikku ja looduskaitsetöötajate aastatepikkune töö. Asi on selles, kolleegid, et meil on palju selliseid kaitsealasid, kus teatud laadi inimtegevus, selline, mis laias laastus sarnaneb sellel maal aastasadade vältel viljeldud traditsioonilise looduskasutusega, on hädavajalik. Samas on igasugune muu tegevus seal väga tugevalt piiratud või suisa keelatud. Meil on suhteliselt hästi toimiv looduskaitseseadus, mis võimaldab selliseid kaitse-eesmärke laias laastus täita ka eramaal. Just selle tõttu ei tehtud maareformi käigus takistusi selliste maade tagastamisele või ostueesõiguse korras erastamisele. Ent mööngem, et seaduse jõuga omanikule riigi tahte pealesundimine peidab endas alati ka potentsiaalse konflikti seemet. Seetõttu langetati omal ajal õige otsus, et üldises korras, st selliste maade puhul, mis ei kuulu tagastamisele ega ostueesõiguse korras erastamisele, neid maid ei erastata, vaid nad vormistatakse riigi omandisse. Teisalt ei ole riigi poolt selliste maade hooldamise jooksev korraldamine sugugi kuluefektiivne lahendus. Hoopis tõhusam on anda selliste maade hooldamine põllumeeste kätte. Kui riik need talunikule või mõnele teisele tootjale välja rendib, jääb riigile alles kaks kontrollihooba: lisaks seadusele ka omaniku oma. Samas annab mõistlikult korraldatud rent piisavad tagatised ka põllumehele, tegemaks pikaajalisi kavasid ja vajalikke investeeringuid. Nii ongi talitatud. Viis aastat tagasi sõlmis riik esimesed rendilepingud kaitsealadel paiknevate maade sihtotstarbeliseks kasutamiseks. Need lepingud sõlmiti viieks aastaks. Need nägid ette, et kui viieaastase tähtaja möödudes ei ole pooltel vastastikuseid pretensioone, siis kuuluvad lepingud pikendamisele. Lepingud ongi üldiselt hästi töötanud. Seega on nii põllumeeste kui ka riigi ühine huvi neid valutult ja võimalikult väiksema bürokraatiaga pikendada. Kui tähtaeg hakkas kukkuma, alustasid keskkonnaametnikud ettevalmistusi, kuid siis selgus, üllatus-üllatus, et vahepeal muudetud seadusega on riik endale näppu lõiganud ja ise võtnud endalt õiguse oma lepingulist ko-

hustust täita. Kujunenud olukord on äärmiselt kahetsusväärne, sest, esiteks, rikub lepinguid korralikult täitnud maahooldajate õigustatud ootusi, teiseks, segab kaitsealuste maade järjepidevat hooldamist, kolmandaks, seab kahtluse alla majandamise jätkusuutlikkuse ja, neljandaks, vähendab riigi usaldusväärsust kohalike elanike partnerina looduse kaitsmise korraldamisel.

Kujunenud olukorras otsustas Riigikogu maaelukomisjon, et seadusandja peab riigi au päästma. Arutasime seda teemat koguni kahel korral. Esimest korda 16. märtsil. Komisjon oli enamikus kohal, puudusid kolleegid Heimar Lenk, Arvo Sarapuu ja Imre Sooäär, juhatas tavapäraselt komisjoni esimees Kalev Kotkas ja kutsutud oli Keskkonnaameti peadirektori asetäitja Leelo Kukk, kellelt me saime kinnitust nendelesamadele asjadele, millest ma teile praegu rääkisin. Seetõttu otsustas komisjon algatada riigivaraseaduse rakendusparagrahvi ehk konkreetselt § 102 muutmise seaduse eelnõu ja sätestada selles eelnõus kaitstaval loodusobjektil paikneva või seda sisaldava maa sihtotstarbeliseks kasutamiseks ja hooldamiseks enne kehtiva seaduse jõustumist sõlmitud kasutuslepingute pikendamise võimalus kuni viieks aastaks, kui see on enne lepingus sees olnud. Kui Riigikogu juhatus otsustab võtta eelnõu menetlusse, teha ettepanek saata eelnõu täiskogule esimeseks lugemiseks 23. märtsiks ja määrata mind, teie alandlikku teenrit Aleksei Lotmanit eelnõu komisjonipoolseks ettekandjaks. Kõik otsused tehti konsensusega, sest meil ongi selline tubli konsensuslik komisjon.

Teist korda arutasime seda eelnõu 22. märtsil, seekord olid lausa kõik kohal. Juhatas nagu ikka Kalev Kotkas. Tegime järgmised otsused: teha täiskogule ettepanek maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse § 102 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetada, teiseks, määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. märts kell 18 ja kui eelnõu lugemine lõpetatakse, saata eelnõu teisele lugemisele 8. aprilliks. Kõik otsused tehti konsensusega nagu ikka. Tänan tähelepanu eest, kolleegid!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? Hea ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 713 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. märtsi kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud.

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (658 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 658. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu 658 on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

Seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

8. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (698 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kaitseminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Vabariigi Valitsuse nimel esitan teile kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis on pälvinud arvestatavat avalikku tähelepanu ja tugevat toetust missioonidel osalevate kaitseväelaste poolt. Tegu on nimelt kaitseväe-

teenistuse seadusesse sisseviidava muudatusega, mille kohaselt kaitseväelase hukkumise korral väljamakstava hüvitise kuukeskmise brutopalga 150-kordses ulatuses väljamaksmise alustes tehakse järgmised muudatused. 50% ettenähtavast hüvitisest makstakse hukkunud kaitseväelase lastele, vanematele, lesele ja teistele isikutele, kes olid hukkunu ülalpidamisel perekonnaseaduse kohaselt. Selles osas on seadus samasugune nagu seni, kui 100% hüvitisest maksti välja nimetatud isikutele. Muudatus seisneb selles, et poole summa puhul on kaitseväelase enda määrata see isikute ring, kellele kaitseväelase hukkumise korral ühekordset hüvitist makstakse. Kaitseväelane on oma otsustes vaba. Nendeks isikuteks võivad olla kõik füüsilised isikud kaitseväelase äranägemisel, kaasa arvatud eelnevalt nimetatud lähedased, lapsed, vanemad jne.

Usun, et seaduseelnõu vastab mitte ainult kaitseväelaste soovile, vaid ka ühiskonnas üldiselt valitsevale hoiakule, mis usaldab kaitseväelast vastava hüvitise määramisel oluliselt suuremas ulatuses, kui tegi seda seni kehtiv seadus. Palun teid seda eelnõu toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 15. märtsi istungil. Sellel istungil osalesid eelnõu algataja esindajatena Kaitseministeeriumi kaitseväeteenistuse osakonna juhataja Madis Kraav, õigus- ja halduskküsimuste asekantsleri abi Elin Pärnamäe ja õigusosakonna jurist Kristi Purtsak. Eelnõu eesmärk on, nagu kuulsime ka kaitseministri ettekandest, riigi makstava ühekordse hüvitise saajate ringi laiendamine ning poole hüvitise summa osas kaitseväelasele otsustusõiguse andmine. Pärast põhjalikku arutelu komisjonis otsustas riigikaitsekomisjon s.a 19. jaanuari istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada seaduseelnõu 698 esimeseks lugemiseks Riigikogu üheksanda töönädala päevakorda kolmapäevaks, 24. märtsiks. Ettekandja on kaitseminister Jaak Aaviksoo, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme tööpäeva ehk s.a 8. aprill kell 18. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Hea ettekandja! Tänan ka teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 8. aprill kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud.

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Eesti Vabariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Euroopa koostööriigi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (699 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Euroopa koostööriigi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine. Mul on hea meel kutsuda Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Palun!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Valitsus teeb ettepaneku ratifitseerida Eesti Vabariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Euroopa koostööriigi kokkulepe.

Mõni sõna selgituseks. Esiteks, tegemist on järgmise etapiga riigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri koostöös. Me võime öelda, et asjaolu, et me oleme jõudnud nii kaugele selles koostöös, on oluline samm edasi, see on ühtepidi riigile suuremate kohustuste võtmine Euroopa kosmosealases koostöös, aga teistpidi on see suuremate ja mitmekesisemate võimaluste

loomine meie ettevõtetele, ülikoolidele, teadlastele, tudengitele jne. See kokkulepe tähendab otseselt ka varalisi kohustusi. Me võtame endale iga aasta vähemalt 1 miljoni euro suuruse rahalise sissemakse kohustuse. Samas loob selle koostööleppe sisu võimaluse Eesti ettevõtjatele, et lülituda reaalsete teenuste või toodete pakkumisega ka Euroopa Kosmoseagentuuri koostöövõrgustikku. Nii et see rahaline summa mingil kujul kindlasti, kui isegi mitte öelda, et suuremas ulatuses, tuleb tagasi. Need rahalised vahendid on ette nähtud ka teie kinnitatud eelarves.

Valitsuses me samuti analüüsime vajadust tugevdada eri ministeeriumide koostööd selles vallas. Tõenäoliselt on asjakohane luua alaline valitsuskomisjon, kus on esindatud eri ministeeriumid, teemaga rohkem seotud ametkonnad ning võib-olla ka huvigruppide esindajad. Ka see samm, mis on teatavasti ettevalmistamisel, tuleneb juba selle teile ettepandud seaduse ratifitseerimise vajadusest.

Kokkuvõtvalt: see on igati positiivne samm, loodetavasti ka Riigikogule see meeldib ja te toetate seda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas on küsimusi? Ma tänan teid, austatud minister! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kosmosehuvilised Riigikogu liikmed! Majanduskomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu esmaspäeval, 15. märtsil. Seda tutvustas meile majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ta rääkis sedasama juttu, mida täna siin saalis. Oli ka küsimusi. Uuriti, mis reaalset kasu Eesti inimestele sellest kokkuleppest võib sündida. Näiteks proua Tuiksoo küsis, mis kasu saab põllumajandus. Üks näide, mis vastuses välja toodi, oli põllumajandusmaade, aga ka metsade ja muude kõlvikute uuringud satelliidisüsteemide kaudu.

Komisjonile see eelnõu väga meeldis. Arutluse tulemusena tehti ettepanek saata eelnõu tänaseks kuupäevaks Riigikogule lugemiseks (konsensuslik ettepanek), tehti täiskogule ettepanek eelnõu 699 esimene lugemine lõpetada (samuti konsensuslik ettepanek) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. märts kell 12 (konsensusega). Sellisel moel saaksime lähenevaks kosmonautikapäevaks selle eelnõu seadusena kinnitada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? On. Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea ettekandja! Küsimus on väga tihedalt seotud selle eelnõuga, kuid mitte päris otseselt selle eelnõu kohta. Kas te komisjonis arutasite, kuidas Eesti ametkonnad võiksid omavahel paremini koordineerida erinevate satelliidiandmete kasutamist, selleks et suurendada kuluefektiivsust ehk suurendada seda kasu, mida see leping meile toob?

Hannes Astok

Aitäh küsimuse eest! Seda küsimust komisjonis ei arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Veel on teile, härra Astok, küsimusi. Vähemalt üks. Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ühes teises organisatsioonis, mille liige me oleme, on meile hästi oluline artikkel 5. Ma küsin selle artikli 5 kohta, mis on selles koostöölepingus. Siin on kirjas: "5.1. Eesti Vabariik ja agentuur vahetavad järgmist teavet: a) praeguste ja tulevaste kosmoseprogrammide sisu ja kavandamist käsitlev teave." Minu küsimus on see: kas te oskate jagada meile teavet, milline on praegu Eesti Vabariigi teostatav kosmoseprogramm?

Hannes Astok

Seda küsimust me põgusalt käsitlesime. Komisjonis toodi meile mitmesuguseid näiteid selle kohta, kuidas ühed või teised Eesti ettevõtted kavatsevad või planeerivad seal osalemist, samamoodi räägiti teadusteemadel. Aga ma arvan, et sellele küsimusele põhjalikuma vastuse andmiseks mul hetkel siin kõnepuldis materjale napib.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Hea ettekandja! Kas komisjonis avaldati ka lootust, et kui see kokkulepe ratifitseeritakse, siis on Eestil tulevikus võimalus saada kosmoseriigiks?

Hannes Astok

Selle kokkuleppe ratifitseerimisega ja selle lepingu allakirjutamisega võime kindlasti ennast vähemalt moraalselt pidada kosmoseriigiks. Ma arvan, et selle lepingu ratifitseerimine Eesti riigi poolt annab sellele väitele ka väga selge sisu, kui Eesti asubki väga tõsiselt teadusuuringute, rakendusuuringute ja rakendustegevuste kaudu Euroopa kosmoseprogrammis osalema. Nii et me võime siira rõõmuga vaadata õhtusesse taevasse ja nähes seal satelliite tiirlemas, mõelda sellele, et see on üks osa Eestist kosmoses.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Austatud ettekandja! Hiljaaegu moodustasime me siin Riigikogus kosmoseuuringute toetusrühma. Kas teil komisjoni arutelude käigus ei tekkinud ideed kaasata ka toetusgrupp ja selle liikmed sellesse arutellu?

Hannes Astok

Niipalju kui ma käigu pealt suudan meenutada, siis minu meelest on kosmoseuuringute toetusrühma liikmeid ka majanduskomisjonis. Nii et sedakaudu toetusrühm osales. Kindlasti olete te kõik, nii kosmoseuuringute toetusrühma liikmed kui ka teised Riigikogu liikmetest kosmosesõbrad, oodatud meie komisjoni istungile, kui me seda eelnõu enne teist lugemist menetleme. Nii et tere tulemast!

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma olen õhtuti, kui ma riigitöö olen lõpetanud, ka selline kosmosekasutaja. Sellepärast on minu uudishimu siin üsna kohane. Millised on need selle kosmoseprogrammi valdkonnad, mis Eesti jaoks on prioriteetsed? Kas te olete need komisjonis läbi arutanud ja kas ma saaksin lühiülevaate selle kohta, mis on need kosmosekasutuse viisid, mida Eesti saaks eelisarendada?

Hannes Astok

Aitäh! Sellest oli komisjonis juttu. Kosmosekasutuse viisid on kindlasti Eesti jaoks eeskätt rahumeelsed kosmosekasutuse viisid ja seotud inimkonna üldise hüvangu ning arenguga. Põhiliselt on küsimus Eesti võimekuses. Ühelt poolt on siin oluline see, mida me suudame panustada, millistes tehnoloogiaarendustes kaasa lüüa. Siin on meil kindlasti mitmeid võimekusi, aga üks suuremaid võimekusi on just uuringute tulemuste töötlemise võimekus, kõigi nende satelliidipiltide töötlemise võimekus, nende seostamine muude andmetega ja nende n-ö tõlkimine mingisuguseks mõistlikuks ja kasutatavaks informatsiooniks n-ö lihtsatele inimestele. Teine pool on kindlasti kõikvõimalikud sidelahendused, milles Eestil on ka teatav võimekus. Ilmselt me rakettmootorite tootmises ei ole Euroopa viie tugevaima riigi seas. Aga mine tea, mis impulsse see meile annab. Nii et selles mõttes võtkem seda asja hästi avatult. Minu meelest on selle lepingu ratifitseerimine väga hea signaal kõigile Eesti ettevõtjatele, kellel vähegi on soovi, tahtmist ja usku oma tehnoloogiavõimekuse arendamisse. See on kindlasti üks koht, kus Eesti ettevõtjad saavad kaasa lüüa ja kus Eesti saab ka kosmosega seotud tehnoloogiate tellimiseks raha tagasi hulga rohkem, kui ta ise sisse paneb.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh! Täpsustan lihtsalt üldiseks teadmiseks. Me oleme järelikult selles olukorras, kus me rohkem tarbime seda, mida meile kosmosest antakse, kui seda, mida me sinna n-ö ise panustame. Kas see on see tasakaal? Kas see oli komisjonis niimoodi ka arutlusel?

Hannes Astok

Sellist tasakaalupunkti me komisjonis otseselt ei kaalunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Sellesama küsimuse jätkuks. Kas nüüd see ratifitseerimine annab meile, ma ei tea, mingi lisavõimaluse, lisaboonuse, lisajuurdepääsu olemasolevatele võimekustele, kui me oleme nüüd n-ö klubi liikmed?

Hannes Astok

Jah, ma arvan, et see ongi üks kõige olulisemaid väljundeid selle leppe puhul. Eesti ettevõtjatel on võimalik võrdsetel alustel teiste riikide ettevõtjatega osaleda kosmosetehnoloogiate (väga lai spekter, mõistagi) arendamises, koostööprojektides. Kogu see teadmiste ja oskuste ülekanne, mis tänu sellele võiks toimuda Eesti ettevõtetes, annab kindlasti Eesti ettevõtetele väga uusi ja suuri võimalusi kõrgtehnoloogilistes arendusprojektides osalemiseks ja seetõttu ka laiemas mõttes oma konkurentsivõime arendamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Mulle väga meeldis teie mõttekäik, et kui me vaatame õhtul üles ja näeme mingit satelliiti, et siis me tunneme, et see on osa meist ja meie riigist. Ma arvan, et see kosmoseagentuuriga liitumise teema on hea ööistungi teema. Aga ma soovin küsida natuke laiemalt. Igasuguste seaduste ja lepingute puhul on oluline õigusselgus. Sellesama õigusselguse huvides küsin: kus algab ja kus lõpeb kosmos?

Hannes Astok

Ma jään teile hetkel ilmselt teadusliku definitsiooni võlgu ja ma ei tea, kas ka istungi juhataja seda une pealt saab öeldud. Ma parem ei defineeriks, sest ma ei tea seda. Ma julgen seda tunnistada. Aga ma tean ilusat laulu, mis algab sõnadega: hallo, kosmos, hallo, maa.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Riigikaitsekomisjoni esimehena muutusin ma natuke murelikuks, kui ettekandja rõhutas rahumeelse sektori ainuvõimalust Eesti jaoks. Ka riigikaitselises ja julgeolekusfääris on meil suur huvi nende arengute vastu. Seda pidage palun silmas tulevastes aruteludes! Tegemist ei ole ründe-eesmärgiga, aga riigikaitselised ja julgeolekuaspektid on tähtsad.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Me oleme hetkel küsimustevooru juures. Kõigil teil on võimalus oma fraktsioonide esindajana esitada oma seisukohti läbirääkimistel. Kas ametikaaslastel on Hannes Astokile veel küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat!

Hannes Astok

Ma tahan võib-olla lõppsõnana ...

Aseesimees Jüri Ratas

Kahjuks meil ei ole siin kodu- ja töökorra järgi võimalik lõppsõna esitada, te olete kõik oma sõnad juba öelnud.

Hannes Astok

Aga muidu jääb niisugune väga sõjakas mulje!

Aseesimees Jüri Ratas

Te olete kõik oma sõnad siin praegu ära öelnud. Aitäh teile, Hannes Astok! Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Pole ühtegi kõnesoovi. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 699 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. märtsi kell 12. Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Tänane istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu teie töös.

Istungi lõpp kell 18.56.

Istungi kestus 5 tundi ja 56 minutit.

Juhataja J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM
VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 25. märts 2010
Kell 10.00

S i s u
Riigikogu juhatuse valimised
Istungi rakendamine

Riigikogu juhatuse valimised

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu VII istungjärgu üheksanda töönädala neljapäevast istungit.

Lugupeetud ametikaaslased! 25. märts on Eestis leinapäev ja ma teen ettepaneku alustada istungit leinaseisakuga, mälestades märtsiküüditamise ohvreid.

Lugupeetud ametikaaslased! Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 69 valib Riigikogu oma liikmete hulgast Riigikogu esimehe ja kaks aseesimeest. Tulenevalt Riigikogu koduja töökorra seaduse § 6 lõikest 1 toimub Riigikogu esimehe ja aseesimeeste korraline valimine täiskogu töönädala viimasel istungil enne ühe aasta möödumist Riigikogu esimehe ja aseesimeeste eelmisest korralisest valimisest. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 81 lõikest 2 ja § 82 lõikest 1 korraldab Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisel hääletamist, selgitab valimistulemuse ja lahendab protestid Vabariigi Valimiskomisjon.

Enne, kui me asume valimistoimingute juurde, lubage mul lühidalt teile veel kord tutvustada Riigikogu juhatuse valimisega seonduvat. Esmalt valitakse Riigikogu esimees ja seejärel kohe Riigikogu aseesimehed. Kandidaadi võib üles seada Riigikogu liige ja pärast Riigikogu esimehe valimist seatakse üles Riigikogu aseesimeeste kandidaadid. Ülesseatu peab andma nõusoleku kandideerimiseks. Hääletamine on salajane ja see toimub hääletamissedeli täitmise teel. Igal Riigikogu liikmel on üks hääl Riigikogu esimehe ja üks hääl Riigikogu aseesimeeste valimisel. Hääled loetakse avalikult kohe pärast hääletamise lõppemist. Protestid valimiste korraldamise kohta esitatakse valimiskomisjonile kohe pärast hääletamistulemuse teatavaks tegemist, valimistulemus kuulutatakse välja kohe pärast võimalike protestide läbivaatamist.

Riigikogu esimeheks osutub valituks kandidaat, kes saab üle poole kehtivatest häältest. Kui ükski kandidaat ei saa üle poole kehtivatest häältest, korraldatakse kahe enim hääli saanud kandidaadi vahel valimiste lisavoor ja võrdse häältearvu puhul heidetakse liisku. Kui Riigikogu esimehe kandidaadi nimekirjas on ainult üks kandidaat, osutub ta valituks, kui ta saab rohkem poolt- kui vastuhääli ja hääletamise täpsemat korda tutvustan enne hääletamise väljakuulutamist.

Head ametikaaslased! Kas teil on küsimusi senioeldu kohta? Kui küsimusi ei ole, siis enne kandidaatide ülesseadmist on mul ettepanek teha kohaloleku kontroll. Enne kohaloleku kontrolli tegemist on meil aga üks protseduuriline küsimus. Palun vajutada klahvile "Sõna", kolleeg Lahtvee, siis on võimalik teile mikrofon anda!

Tühistan kohaloleku kontrolli, kuna kolleeg Valdur Lahtveel tekkis protseduuriline küsimus ja ma palun, et ta vajutaks kohe pärast seda, kui meie monitoridelt on kadunud eest ära "Kohaloleku kontroll", kahe sekundi pärast klahvile "Sõna". Kuna ma tühistasin kohaloleku kontrolli, siis teeme selle protseduuri hiljem uuesti läbi. Palun kolleeg Valdur Lahtveel vajutada klahvile "Sõna", seejärel on võimalik saada sõna protseduuriliseks küsimuseks. Kaart palun korraks uuesti välja tõmmata ja uuesti sisestada laual olevasse monitori. Palun nüüd mikrofon kolleeg Valdur Lahtveele!

Valdur Lahtvee

Aitäh, hea istungi juhataja! Palun teie ja kõigi kolleegide ees vabandust, et ma nii kohmakas ja aeglane olin! See istung hakkas nii kiirelt pihta ja mul tekkis protseduuriline küsimus, kas selle istungi alguses oleks võimalik esitada eelnõusid.

Aseesimees Keit Pentus

See võimalus on olemas, aga see tekib pärast juhatuse valimist. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Kui nüüd rohkem küsimusi ei ole, siis viime läbi kohaloleku kontrolli.

Riigikogu 101-st liikmest on kohal 95, puudub 6 rahvasaadikut. Võime nüüd tänase päevakorraga edasi minna. Järgmiseks on võimalus üles seada Riigikogu esimehe kandidaate.

Head kolleegid! Kui keegi teist soovib Riigikogu esimehe kandidaati üles seada, siis palun vajutada klahvile "Kõne"! Palun, kolleeg Peeter Tulviste!

Peeter Tulviste

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Me esitame, mina esitan Riigikogu esimehe kandidaadiks inimese, keda me kõik oleme viimastel aastatel enda ees palju näinud igasugustes olukordades. Mina nägin Ene Ergmat esimest korda aastal 1964 ja kui ma teda praegu vaatan, siis tulevad pähe kaks asja. Esiteks on tal õnnestunud kõikide nende pikkade aastate jooksul jääda iseendaks ja teiseks on ta inimene, kes on kõikide nende aastate jooksul ka midagi uut õppinud, mis ei ole päris tavaline. See käib ka tema viimase aasta kohta. Kui ma seda viimast aastat peaksin katsuma iseloomustada, siis ütleksin niimoodi, et viimase aasta jooksul on Ene Ergma oma Riigikogu kohustuste kõrval ajanud üha rohkem ka riigi asju. Minu arvates on põhjust oodata, et selle järgmise aasta jooksul, milleks meil on võimalik Ene Ergmat praegu esitada, jõuab ta välja täiuseni ja meil kõigil saab olema võimalus seda nautida. Ma esitan Ene Ergma Riigikogu esimehe kandidaadiks ka kirjalikult. Tänan kuulamast!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Riigikogu vajab senisest tavatumat ja iseseisvamat juhtimist, uusi tuuli. Esitan Riigikogu esimehe kandidaadiks Indrek Saare.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on veel ettepanekuid? Kui rohkem kandidaatide ülesseadmise soove ei ole, siis peavad ülesseatud kinnitama oma nõusolekut kandideerimiseks. Kõigepealt: proua Ene Ergma, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu esimehe ametikohale?

Ene Ergma

Jah!

Aseesimees Keit Pentus

Olete. Ma palun anda oma nõusolek ka kirjalikult.

Härra Indrek Saar, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu esimehe ametikohale?

Indrek Saar

Jah, olen nõus.

Aseesimees Keit Pentus

Olete?! Palun ka teil nõusolek kirjalikult esitada!

Lugupeetud Riigikogu! Kes on selle poolt, et sulgeda Riigikogu esimehe kandidaatide nimekiri? Palun hääletada!

Selle ettepaneku poolt oli 92, vastu 1 Riigikogu liige, erapooletuid ei olnud. Riigikogu esimehe kandidaatide nimekiri on suletud.

Kuulutan välja vaheaja Riigikogu esimehe kandidaatide nimede kandmiseks hääletamissedelile. Vaheaja lõppemisest antakse märku kellaga.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valimiskomisjon on valmis Riigikogu esimehe valimisi läbi viima. Komisjoni liikmed kontrollivad siinsamas teie ees hääletamiskasti ja pitseerivad selle. Palun!

Lubage mul nüüd tutvustada ka hääletamiskorda. Valimiskomisjon annab Riigikogu liikmetele nimekirja alusel hääletamissedeli koos ümbrikuga. Palun Riigikogu liikmetel esitada hääletamissedeli saamiseks valimiskomisjonile oma isikut tõendav dokument, st pass, isikutunnistus, juhiluba või Riigikogu liikme tunnistus. Hääletamissedeli saamise kohta annab Riigikogu liige ka allkirja. Hääletamissedel märgistatakse hääletamiskabiinis. Kuna meil on Riigikogu esimehe kohale mitu kandidaati, siis Riigikogu liige märgistab hääletamissedelil ristiga lahtri selle kandidaadi nime juures, kelle poolt ta hääletab. Hääletamissedel, millel on märgitud rohkem kui üks lahter või millel

ei ole märgistatud ühtegi lahtrit, loetakse kehtetuks. Hääletamine korraldatakse Riigikogu saali kõrval fuajees. Te väljute hääletamisruumi saali tagauksest ja fuajees on üles seatud lauad, kust saate hääletamissedeli ja ümbriku. Pärast hääletamissedeli kättesaamist teete hääletamiskabiinis oma otsuse, panete hääletamissedeli ümbrikusse ja suundute hääletamiskasti juurde, kus pärast ümbriku märgistamist valimiskomisjoni pitsatiga lasete oma hääletamissedeli koos ümbrikuga isiklikult hääletamiskasti. Kui te olete hääletamissedeli valesti täitnud või muul viisil rikkunud ja märkate seda enne selle hääletamiskasti laskmist, on teil õigus saada rikutud sedeli tagastamisel uus hääletamissedel.

Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi hääletamise korraldamise kohta? Ei ole.

Valimise ajal tohivad hääletamisruumis viibida lisaks Riigikogu liikmetele ainult valimiskomisjoni liikmed ja valimiskomisjoni teenindavad inimesed.

Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 87 lõikele 5 on Riigikogu liikmetel hääletamiseks aega 30 minutit hääletamise algusest. Kell on 10.16, hääletamine lõpeb 10.46. Hääletamise lõppemisest anname märku kellaga, mille järel palun kõigil Riigikogu liikmetel koguneda tagasi istungisaali.

Kuulutan välja vaheaja hääletamiseks Riigikogu esimehe valimisel.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud Riigikogu! Vaheaeg on läbi. Kuulutan hääletamise Riigikogu esimehe valimisel lõppenuks ja palun tuua hääletamiskast saali. Kõigepealt palun kontrollida hääletamiskasti ja seda, et ei ole rikutud selle pitseeringut. Palun valimiskomisjoni liikmetel asuda hääli lugema!

Et kontrollida hääletamistulemusi Riigikogu esimehe valimisel, annan sõna Vabariigi Valimiskomisjonile. Palun, valimiskomisjoni aseesimees Alo Heinsalu!

Alo Heinsalu

Lugupeetud Riigikogu! Loen teie ees avalikult Riigikogu esimehe valimisel antud hääled. Kõigepealt Ene Ergma poolt antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54 ja 55. (Aplaus.)

Järgmisena Indrek Saare poolt antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 ja 42. Kolm hääletamissedelit on kehtetud, nendest kahel on rist üldse märkimata jäänud ja ühel on rist tehtud mõlemasse lahtrisse.

Aseesimees Keit Pentus

Teen teatavaks hääletamistulemused Riigikogu esimehe valimisel.

"Vabariigi Valimiskomisjoni protokoll hääletamistulemuste kohta Riigikogu esimehe valimisel. Vabariigi Valimiskomisjon tegi häälte lugemisel kindlaks järgmised arvud. Nimekirja kantud Riigikogu liikmete arv – 101, hääletamissedeli saanud Riigikogu liikmete arv – 100, hääletamisest osavõtnud Riigikogu liikmete arv – 100, kehtetute hääletamissedelite arv – 3. Riigikogu esimehe kandidaatidele antud häälte arv: Riigikogu esimehe kandidaadi Ene Ergma poolt antud häälte arv – 55, Riigikogu esimehe kandidaadi Indrek Saare poolt antud häälte arv – 42."

Head ametikaaslased! Kas on proteste? Proteste ei ole.

Kuulutan välja valimistulemused. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 7 lõikest 5 ja § 82 lõikest 1 lähtudes Vabariigi Valimiskomisjon otsustab: tunnistada Ene Ergma valituks Riigikogu esimeheks. (Aplaus.)

Lugupeetud Riigikogu esimees! Õnnitlen teid ja annan istungi juhatamise teile nüüd ka üle!

Esimees Ene Ergma

Hea Riigikogu! Ma tänan kõiki, kes mind toetasid! Ma tänan ka oma vastaskandidaati! Esimest korda oli mul siin huvitav olla – kui oled üksi kandidaat, siis tundub, et ei olegi nii põnev. Aitäh! Ja ma soovin teile edu! Järgmine aasta on järgmised valimised. Suur tänu teile kõigile! (Aplaus.)

Head kolleegid! Alustame Riigikogu aseesimeeste valimist! Riigikogu aseesimeeste valimistel kehtib põhimõtteliselt sama protseduur, mille tegime läbi esimehe valimisel. Riigikogu aseesimeesteks saavad kaks enim hääli saanud kandidaati. Esimeseks aseesimeheks

saab kahest enim hääli saanud kandidaat ja teiseks aseesimeheks saab häälte arvult teine kandidaat. Võrdselt hääli kogunute vahel korraldame valimise lisavooru. Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi? Ei ole. Kas keegi Riigikogu liikmetest soovib Riigikogu aseesimehe kandidaadi üles seada? Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud vastvalitud esimees! Mul on au sinu uuel võimuloleku ajal esimesena siin puldis olla.

Head kolleegid! Reformierakonna fraktsiooni nimel teen ettepaneku kanda aseesimeeste valimise nimekirja Keit Pentus. Keit on tubli, töökas, kohusetundlik ja minu tütre eakaaslane. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Lugupeetud Riigikogu esimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon esitab Riigikogu aseesimehe kandidaadiks Jüri Ratase. Teil on kõigil olnud viimase kolme aasta jooksul võimalus kogeda, et Jüri Ratas on tõhusalt tegutsev ja õiglane istungi juhataja. Aga vähem tähtis pole see, et Riigikogust ei kujune mulje ainult siin saalis toimuva põhjal. Ja Jüri Ratas on käinud ka enamikus Eesti omavalitsustes – 184-s, kui täpne olla – ja viinud otsesõnumi selle kohta, mida me teeme, Eesti valdadesse ja linnadesse. Ma arvan, et inimlikus plaanis on meie jaoks tähtis ka see, et suure pere isana oskab Jüri Ratas paljudes tulistes vaidlustes leida sellise lahenduse, et kõik väljuvad sellest tundega, et nad on võitnud. Ma palun teil toetada Jüri Ratase kandidatuuri! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Kas on veel ettepanekuid? Rohkem kandidaatide ülesseadmise soove ei ole. Proua Keit Pentus, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu aseesimehe ametikohale?

Keit Pentus

Jah, olen nõus kandideerima.

Esimees Ene Ergma

Palun nõusolek esitada ka kirjalikult! Härra Jüri Ratas, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu aseesimehe ametikohale?

Jüri Ratas

Jah, olen nõus kandideerima.

Esimees Ene Ergma

Olete?! Palun esitage see ka kirjalikult. Lugupeetud kolleegid, kes on selle poolt, et sulgeda Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimekiri? Palun teid hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijad ega erapooletuid ei olnud. Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimekiri on suletud. Kuulutan välja vaheaja Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimede kandmiseks hääletamissedelile. Vaheaja lõppemisest anname märku kellaga.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuulutan vaheaja lõppenuks. Vabariigi Valimiskomisjon on valmis läbi viima Riigikogu aseesimeeste valimise.

Head Riigikogu liikmed! Komisjoni liikmed kontrollivad siinsamas teie ees hääletamiskasti ja pitseerivad selle.

Hääletamiskord on sama, mis Riigikogu esimehe valimisel. Rõhutan, et igal Riigikogu liikmel on hääletamisel üks hääl ja ta märgistab hääletamissedelil ristiga lahtri selle kandidaadi nime juures, kelle poolt ta hääletab.

Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi hääletamiskorra kohta? Küsimusi ei ole. Hääletamiseks on aega 30 minutit hääletamise algusest arvates. Kell on 11.13, hääletamine lõpeb 11.43. Hääletamise lõppemisest anname märku kellaga, mille järel palun kõigil Riigikogu liikmetel koguneda taas istungisaali.

Kuulutan välja hääletamise Riigikogu aseesimeeste valimisel.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kuulutan hääletamise Riigikogu aseesimeeste valimisel lõppenuks. Palun tuua hääletamiskast saali! Kõigepealt palun kontrollida hääletamiskasti ja seda,

et selle pitseering ei oleks rikutud! Palun valimiskomisjoni liikmetel asuda hääli lugema!

Hääletamistulemuste kontrollimiseks annan sõna Vabariigi Valimiskomisjonile.

Alo Heinsalu

Lugupeetud Riigikogu! Loen teie ees avalikult Riigikogu aseesimeeste valimistel antud hääled. Kõigepealt Keit Pentusele antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51 ja 52. (Aplaus.)

Teiseks Jüri Ratasele antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46 ja 47. (Aplaus.)

Üks sedel on kehtetu, kuna sellele on mõlemasse lahtrisse tehtud rist.

Esimees Ene Ergma

Teen teatavaks hääletamistulemused Riigikogu aseesimeeste valimisel.

"Vabariigi Valimiskomisjoni protokoll hääletamistulemuste kohta Riigikogu aseesimeeste valimisel. Vabariigi Valimiskomisjon tegi häälte lugemisel kindlaks järgmiseks arvud. Nimekirja kantud Riigikogu liikmete arv – 101, hääletamissedeli saanud Riigikogu liikmete arv – 100, hääletamisest osavõtnud Riigikogu liikmete arv – 100, kehtetute hääletamissedelite arv – 1; Riigikogu aseesimehe kandidaadi Keit Pentuse poolt antud häälte arv – 52, Jüri Ratase poolt antud häälte arv – 47. Protokoll on koostatud 2010. aasta 25. märtsil kell 11.56. Heiki Sibul, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees."

Kas on proteste? Proteste ei ole.

"Vabariigi Valimiskomisjoni otsus. Tallinn, 25. märts 2010. "Riigikogu aseesimeeste valimise tulemuste kindlakstegemine": Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 7 lõikest 6 ja § 82 lõikest 1 lähtudes Vabariigi Valimiskomisjon otsustab: tunnistada Keit Pentus valitud Riigikogu esimeseks aseesimeheks ja Jüri Ratas teiseks aseesimeheks. Vabariigi Valimiskomisjoni esimees." (Aplaus.)

Austatud kolleegid! Riigikogu juhatus on valitud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Palun, kas kellelgi on soov üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, kolleeg Toomas Trapido!

Toomas Trapido

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on tänasel tähelepanuväärsel päeval suur rõõm üle anda plastkotiaktsiisi seaduse ehk n-ö kilekotimaksu seaduse eelnõu, mille algatajad on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja juhatus otsustab selle menetluse vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd mõned teated. Head kolleegid! Juhin teie tähelepanu sellele, et teine teade on väga tähtis. Esimene teade: olen edastanud ühe Riigikogu liikmete arupärimise kaitseminister Jaak Aaviksoole, ühe arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile ja ühe arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Ja teine teade: rahanduskomisjoni esimees Taavi Rõivas palub teatada, et rahanduskomisjoni istung algab täna 10 minutit pärast täiskogu istungi lõppu.

Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.00.
Istungi kestus 2 tundi.

Juhataja E. Ergma
Riigikogu esimees